ਗੁਰਮਤ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ

ਭਾਗ ਦੂਜਾ

ਕਰਤਾ :
ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :-
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਿਦਿਆ ਭੰਡਾਰ ਟ੍ਰਸਟ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ

(ਭਾਗ ਦੂਜਾ)

ਕਰਤਾ :

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਿਦਿਆ ਭੰਡਾਰ ਟਰੱਸਟ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਦਸੰਬਰ ੨੦੦੩

ਭੇਟਾ : ੧੭੦/- ਰੁਪਏ

ਮਿਲਣ ਦਾ ਪਤਾ :

੧. ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਲਾ
ਗੁ: ਰਕਾਬ ਗੰਜ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ।

੨. ਭਾਈ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ
ਮਾਈ ਸੇਵਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।

੩. ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਦਰਜ਼
ਮਾਈ ਸੇਵਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।

੪. Jas Musical Limited
108-A, The Broadway
South Hall, Middlesex,
UBI 1QF, U.K.

ਛਾਪਕ : ਗਿਆਨ ਆਫਸੈਟ ਪ੍ਰੈਸ, ਦਿੱਲੀ

ਭੂਮਿਕਾ

ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਭਾਗ ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੮੬ ਵਿਚ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਸਾਲ ਡੂੜ-ਸਾਲ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤੋਂ ਚਾਲ੍ਹੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ-ਰੀਤਾਂ ਤੇ ਪੜਤਾਲਾਂ, ਪੂਜ ਉਸਤਾਦ ਗਿਆਨੀ ਹਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀਆਂ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ-ਰੀਤਾਂ (ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ) ਐਸੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਆਧੁਨਿਕ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀਆਂ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਵੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਠਾਟ, ਜਾਤੀ, ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ ਅਤੇ ਨਾਮ ਆਦਿ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋ, ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਗਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਛਾਨ-ਬੀਨ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਲਿਖੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਪਰਚਲਿਤ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਪੁਰਾਤਨ ਤੇ ਨਵੀਨ ਸ਼ਬਦ-ਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲ-ਬੱਧ ਸੁਰ-ਲਿਪੀ (ਨੁਟੇਸ਼ਨ) ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇੰਜ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਛਪਵਾਉਣ ਵਿਚ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲਗ ਗਿਆ।

ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ "ਤੀਨ ਗ੍ਰਾਮ ਇਕੀਸ ਮੂਰਛਨਾ" ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭਾਵ, ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਵਿਚ ਖੜਜ ਤੇ ਮੱਧਮ ਗ੍ਰਾਮ ਦੀਆਂ ਮੂਰਛਨਾ ਰਾਹੀਂ ਰਾਗ ਕਿਵੇਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਉਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ, ਫਿਰ ਰਾਗ ਲੱਛਣ, ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ, ਦੱਖਣ ਤੇ ਉੱਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ੭੨ ਜਾਂ ੩੨ ਠਾਟਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਆਦਿ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹਰ ਇਕ ਰਾਗ ਤੇ ਖੋਜ-ਭਰਿਆ ਲੇਖ, ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ, ਤਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਖੋ-ਵਖ ਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ੨੩੪ ਮਨੋਹਰ ਸ਼ਬਦ-ਰੀਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ੧੪ ਪੁਰਾਤਨ ਤੇ ਨਵੀਨ 'ਪੜਤਾਲਾਂ' ਵੀ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਗੁਲਦੱਸਤਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਕਾਨੜਾ ਰਾਗ ਦੇ ਅਤੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਬਸੰਤ ਰਾਗ ਦਾ ਦਰਜ ਹੈ। ਇੰਜ ੨੧ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ੨੫੦ ਸ਼ਬਦ-ਰੀਤਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਸੁਰ-ਲਿਪੀ 'ਚ ਤਾਲ-ਬੱਧ ਕਰਕੇ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਕਰ-ਕਮਲਾਂ ਤਕ ਪੁਚਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਆਸ ਹੈ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਜਿਥੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇਗੀ, ਉਥੇ ਇਸ ਤੋਂ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭੀ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਗੇ ਜਿਹੜੇ ਸਕੂਲਾਂ-ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪਾਠ-ਕਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਗੀਤ ਸਿਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦਾਸ—
ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਲਾ
ਗੁ: ਸ੍ਰੀ ਰਕਾਬ ਗੰਜ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-੧੧੦੦੦੧.
ਅਪ੍ਰੈਲ ੧੯੯੧

ਕਰਤਾ ਬਾਰੇ

ਜਿਲਾ ਮੇਰਠ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਿੰਡ ਹੈ ਬਢਲਾ ਸਿੰਘਾਂ। ਹੁਣ ਤੋਂ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਟਿਆਲਾ ਪਤੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰੀਛਤਗੜ੍ਹ ਦੇ ਰਾਜਾ ਨੈਣ ਸਿੰਘ 'ਗੁੱਜਰ' ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਭੇਜੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਿਆ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਜ ਗਿਆ ਸੀ। ਫੌਜ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਸਮੇਂ ਰਾਜਾ ਨੈਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ: ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ: ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਦੋਹਾਂ ਜਰਨੈਲ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਘੇ ਦੀ ਜਗੀਰ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਆਪਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਬਢਲਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਮ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਵਸਾਇਆ।

ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹਨ, ਆਪ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚੇ ਛੱਡ ਕੇ ਸੰਨ ੧੯੪੬ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਲੇ ਆਏ ਅਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤਕ ਤਬਲਾ, ਕੀਰਤਨ, ਪਾਠ, ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਕਥਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋ ਸਾਲ ਦਿਲਰੁਬਾ ਤੇ ਸਰੰਦਾ (ਤੰਤੀ ਸਾਜ਼ਾਂ) ਦੀ ਉਚੇਰੀ ਸਿਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ। ਸੰਗੀਤਕ ਸਿਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਦ ੧੯੫੨ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਮੋਹਨ ਜੀ (ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ) ਅਲੀਬੇਗ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਥੋੜਾ ਚਿਰ ਕਾਨਪੁਰ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਨਾਲ ਦਿਲਰੁਬਾ ਬਜਾਉਣ ਲੁਧਿਆਣੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਥੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਕੰਵਲ' ਨੇ ਦੱਸ ਪਾਈ ਕਿ ਸ: ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਬਟਾਬਾਦ ਵਾਲੇ ਇਕ ਐਸੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਤੰਤੀਸਾਜ਼ ਬਜਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ-ਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲ-ਬੱਧ ਸੁਰ-ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵੀ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ। ਸੋ, ਆਪ ਜੀ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤਕ ਸ: ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਰਹਿ ਕੇ 'ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੰਗੀਤ' ਲਿਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਸੰਨ ੧੯੫੯ ਤੋਂ ੧੯੬੪ ਤਕ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਸਵੇਰੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਤੇ ਸ਼ਾਮੀਂ ਸੋਦਰ ਦੀ ਚੌਂਕੀ ਨਾਲ ਦਿਲਰੁਬਾ ਬਜਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਪੈਂਹਠ ਵਿਚ ਆਪ ਮੁੜ ਸ: ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸ ਦਿੱਲੀ ਆ ਕੇ "ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੰਗੀਤ" ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਤੇ ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ) ਲਿਖ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆ ਦਾਤਾ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਗਿਆਨੀ ਹਰਦਿੱਤ ਸਿਘ ਜੀ ਨੂੰ ਰੱਬ ਵਲੋਂ ਸਦੀਵ ਸੱਦਾ ਆ ਗਿਆ। ੬ ਫਰਵਰੀ ੧੯੬੭ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਹਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਅਰਦਾਸ ਤੇ ਆਏ ਗੁਣੀ-ਗਿਆਨੀ, ਰਾਗੀ, ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੀ ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਿਦਿਆ ਭੰਡਾਰ ਟਰਸਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਲੇ ਦੀ ਇਹ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ।

ਆਪ ਜੀ ਬਤੌਰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਚੌਬੀ ਸਾਲ ਤੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਲਾ ਗੁ: ਰਕਾਬ ਗੰਜ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀਯ ਸੰਗੀਤ (ਕੀਰਤਨ) ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਧੁਨਿਕ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੀ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ।

ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ 'ਜਾਲੀ'
ਮੈਂਬਰ ਇੰਚਾਰਜ, ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਲਾ
ਗੁ: ਰਕਾਬ ਗੰਜ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ।

ਫਰਵਰੀ ੧੯੯੧

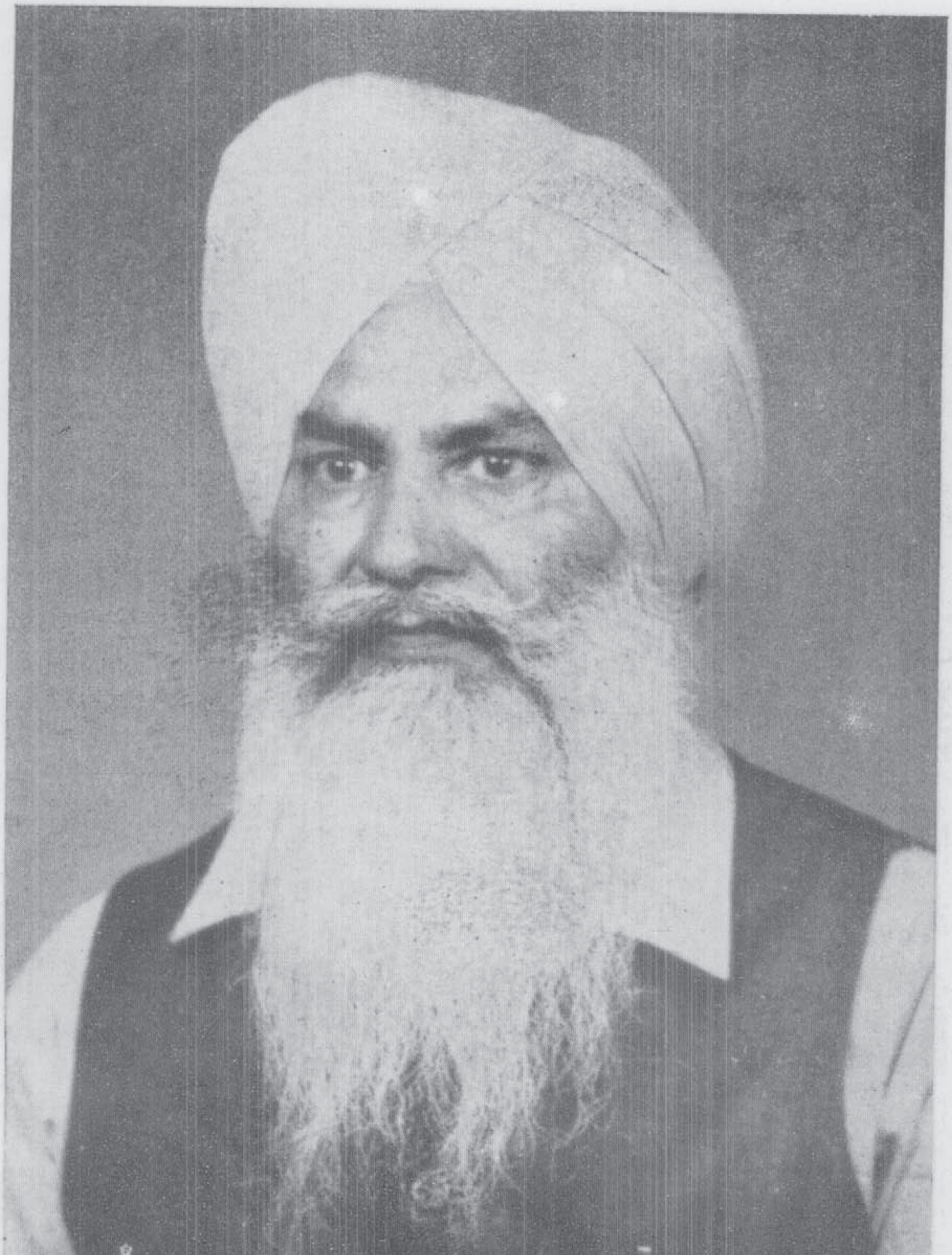
ਸੂਚੀ-ਪੱਤ੍ਰ

ਧੰਨਵਾਦ !

ਨਿਯੂਯਾਰਕ ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆਂ (ਅਮਰੀਕਾ) ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜਾ-ਆ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਐਤਕਾਂ ਟੈਕਸਾਸ ਸਟੇਟ ਦੇ ਆਸਟਨ ਤੇ ਹੌਸਟਨ ਸ਼ਹਿਰ ਵੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਆਸਟਨ ਵਿਖੇ ਮੇਰੇ ਅਤੀ ਸਨੇਹੀ ਸ। ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਆਪ ਜੀ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਾਗਾਂ ਤੇ ਗਾਉਣ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ "ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਸਿਖਿਆ" ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਟੇਪ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ-ਸੁਣ ਕੇ ਬੱਚੇ ਕੀਰਤਨ ਸਿੱਖ ਸਕਣ।

ਆਸਟਨ ਵਿਖੇ ਜੋੜੀ ਬਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਅਸੀਂ ਸ: ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਹੀਰਾ' ਪਾਸ ਹੌਸਟਨ ਚਲੇ ਗਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਜੀ ਅਕਸਰ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਟੇਪ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇੰਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ੯੦ ਮਿੰਟ ਦੀਆਂ ੬ ਕੈਸਟਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ੩੦ ਰ ਗ ਅਤੇ ੧੧੭ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤਾਂ ਟੇਪ ਹਨ। ਆਸ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੈਸਟਾਂ ਤੋਂ ਕੀਰਤਨ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ।

ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ ਦੇ ਇਸ ਭਾਗ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵੇਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਸ: ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸ: ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਹੀਰਾ' ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਵੈਨਕੁਵਰ (ਕੈਨੇਡਾ) ਗੁ: ਅਕਾਲੀ ਸਿੱਖ-ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ: ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਸੱਲ' ਜਿਹੜੇ ਆਏ-ਗਏ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਲਈ ਮਾਇਆ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਸੋ, ਦਾਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਸ਼ੁਕਰ-ਗੁਜ਼ਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਗਿਆਨੀ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ,
ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਲਾ, ਗੁ: ਸ੍ਰੀ ਰਕਾਬ ਗੰਜ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਤਾਲ ਠੇਕੇ

ਮੱਤ-ਤਾਲ (ਮਾਤਰੇ ੯)

ਤਾਲੀ	×	੨	੩
ਠੇਕਾ	ਧੀਂ ਤ੍ਰਿਕੜ	ਧੀ ਧਾ ਤਿ	ਟ ਧਾਗੇ ਨਧਾ ਤ੍ਰਿਕੜ

ਝਪਤਾਲ (ਮਾਤਰੇ ੧੦)

ਤਾਲੀ	×	੨	੦	੩
ਠੇਕਾ	ਧੀਂ ਤ੍ਰਿਕੜ	ਧੀਂ ਧੀਂ ਨਗ	ਤੀਂ ਨਗ	ਧੀਂ ਧੀਂ ਨਗ

ਭਾਨਮਤੀ-ਤਾਲ (ਸਵਾਰੀ–ਚਾਰਤਾਲ ਮਾਤਰੇ ੧੧)

ਤਾਲੀ	×	੨	੩	੪
ਠੇਕਾ	ਧੀਂ ਧੀਂ ਧਾਗੇ ਤ੍ਰਿਕੜ	ਤਿੰ ਨਾ	ਕੱਤ ਤੀ	ਧਾਗੇ ਨਧਾ ਤ੍ਰਿਕੜ

ਚਾਰ-ਤਾਲ (ਮਾਤਰੇ ੧੨)

ਤਾਲੀ	×	੦	੨	੦	੩	੪
ਠੇਕਾ	ਧਾ ਧਾ	ਧਿੰ ਤਾ	ਕੱਤ ਤਾ	ਧਿੰ ਤਾ	ਤਿਟ ਕਤਾ	ਗਿਦੀ ਗਨ

ਆੜਾ ਚੌਤਾਲਾ (ਮਾਤਰੇ ੧੪)

ਤਾਲੀ	×	੨	੦	੩	੦	੪	੦
ਠੇਕਾ	ਧਾ ऽਕੜ	ਧੀਂ ਧੀਂ	ਧਾ ਧਾ	ਤਿ ਟ	ਧੀਂ ਧੀਂ	ਧਾ ਧਾਗੇ	ਨੱਧਾ ਤ੍ਰਿਕੜ

ਫਰੋਦੱਸਤ (ਮਾਤਰੇ ੧੪)

ਤਾਲੀ	×	੦	੨	੩	੪	੫
ਠੇਕਾ	ਧੀਂ ਧੀਂ	ਧਾਗੇ ਤ੍ਰਿਕੜ	ਤੂੰ ਨਾ	ਕੱਤ ਤੀਂ	ਧਾਤ੍ਰਿ ਕੜਧਿੰ ਨਗ	ਧਾਤ੍ਰਿ ਕੜਧਿੰ ਨਗ

ਝੂਮਰਾ-ਤਾਲ (ਮਾਤਰੇ ੧੪)

ਤਾਲੀ	×	੨	੦	੩
ਠੇਕਾ	ਧੀਂ ऽਧਾ ਤ੍ਰਿਕੜ	ਧੀਂ ਧੀਂ ਧਾਗੇ ਤ੍ਰਿਕੜ	ਤੀਂ ऽਤਾ ਤ੍ਰਿਕੜ	ਧੀਂ ਧੀਂ ਧਾਗੇ ਤ੍ਰਿਕੜ

ਧਮਾਰ-ਤਾਲ (ਮਾਤਰੇ ੧੪)

ਤਾਲੀ	×	੨	੦	੩
ਠੇਕਾ	ਕੇ ਧਿ ਟ ਧਿ ਟ	ਧਾ ऽ	ਗੇ ਤਿ ਟ	ਤਿ ਟ ਤਾ ऽ

ਸਵਾਰੀ ਪੰਜ-ਤਾਲ (ਮਾਤਰੇ ੧੫)

ਤਾਲੀ	×	੨	੩	੪	੫
ਠੇਕਾ	ਧੀਂ ऽਤਾ ऽਕ	ਧੀਂ ਧੀਂ ਧਾ ਧਾ	ਤਿ ਟ ਧੀਂ ਧੀਂ	ਧਾ ਧਾਗੇ	ਨਧਾ ਤ੍ਰਿਕੜ

ਪੰਜਾਬੀ ਠੇਕਾ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ, ਮਾਤਰੇ ੧੬)

ਤਾਲੀ	×	੨	੦	੩
ਠੇਕਾ	ਧਾ Sਧੀਂ Sਗ ਧਾ	ਧਾ Sਧੀਂ Sਗ ਤਾ	ਤਾ Sਤੀਂ Sਗ ਧਾ	ਧਾ Sਧੀਂ Sਗ ਧਾ

ਬ੍ਰਹਮ-ਤਾਲ (ਮਾਤਰੇ ੨੮)

ਤਾਲੀ	×	੦	੨	੩	੦	੪	੫
ਠੇਕਾ	ਧਾ ਧੀ	ਧੀਂ ਧਾ	ਤ੍ਰਕ ਧੀਂ	ਧੀਂ ਧਾ	ਤ੍ਰਕ ਧੀਂ	ਧੀਂ ਧਾ	ਤੀਂ ਤੀਂ
	੬	੦	੭	੮	੯	੧੦	੦
	ਨਾ ਤੀਂ	ਤੀਂ ਨਾ	ਤ੍ਰ ਨਾ	ਕੱਤ ਤਾ	ਧਾਗੇ ਨੱਧਾ	ਤ੍ਰਕ ਧੀਂ	ਗਿਦੀ ਗਨ

ਨੋਟ—ਤਬਲੇ ਦੇ ਸਾਧਾਰਣ ਠੇਕੇ 'ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ' ਦੇ ਪਹਿਲ ਭਾਗ ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਹਨ।

ਸ੍ਵਰ-ਲਿੱਪੀ ਚਿੰਨ੍ਹ

ਤਿੰਨ ਸਪਤਕ	ਮੰਦ੍ਰ-ਸਪਤਕ	ਮੱਧ-ਸਪਤਕ	ਤਾਰ-ਸਪਤਕ
ਸ਼ੁਧ-ਸ੍ਵਰ	ਸ਼ ਰ਼ ਗ਼ ਮ਼ ਪ਼ ਧ਼ ਨ਼	ਸ ਰ ਗ ਮ ਪ ਧ ਨ	ਸਂ ਰਂ ਗਂ ਮਂ ਪਂ ਧਂ ਨਂ
ਕੋਮਲ-ਸ੍ਵਰ / ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ	ਰ਼ ਗ਼ ਮ਼' ਧ਼ ਨ਼	ਰ ਗ ਮ' ਧ ਨ	ਰਂ ਗਂ ਮਂ' ਧਂ ਨਂ

ਪ — — — ਰੇ S S S	ਪਾ ਦੇ ਅੱਗੇ ਤਿੰਨ ਡੈਸ਼ ਹਨ, ਇੰਜ ਪਾ ਦੇ ਚਾਰ ਮਾਤਰੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੰਨੇ ਡੈਸ਼ ਕਿਸੇ ਸੁਰ ਨਾਲ ਹੋਣਗੇ ਹੇਠਲਾ ਅੱਖਰ ਉਤਨੇ ਮਾਤਰੇ ਦਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।
× ੦ ੨ ੩	ਜੋੜੀ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਸਮ (ਗੁਰ) × ਖਾਲੀ ੦ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੋ ਤਿੰਨ ਅੱਗੇ ਤਾਲੀਆਂ ਹਨ।
* * ਸ — * * * *	ਦੋ ਮਾਤਰੇ ਚੁਪ ਰਹਿਣ ਲਈ। ਭਾਵ, ਸਾਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਜਾਉਣਾ, ਅੱਗੇ ਦੋ ਮਾਤਰੇ ਸਾਜ਼ ਵਜਾਉਣ ਲਈ। ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਰੂਪ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਰ ਗ ਗ — ਮ	ਉਤਲੀ ਸੁਰ ਛੋਹ ਕੇ ਹੇਠਲੀ ਸੁਰ ਵਜਾਓ ਜਾਂ ਗਾਓ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਣ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਕਣ ਮਾਤਰੇ ਦੇ ਚੌਥੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
(ਮ)	ਉਤਲੀ ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਸੁਰ ਨਾਲ ਵਜਾਓ। ਜਿਵੇਂ :—ਧਮਗਮ, ਜਾਂ ਰਸਨ਼ਸ, ਇਸ ਨੂੰ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਲਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ 'ਗਮਕ' ਆਖਦੇ ਹਨ।
ਧਪ, ਮ ਪਾ S	ਇਕੋ ਮਾਤਰੇ ਨੂੰ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ਅੱਧੇ ਮਾਤਰੇ 'ਧਪ' ਤੇ ਅੱਧੇ ਵਿਚ 'ਮ' ਹੇਠਾਂ ਜਿਵੇਂ ਪਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅੱਖਰ ਹੋਵੇ ਉਸੇ ਨੂੰ ਗਾਓ। ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਦੂਜਾ ਇੰਜ ਹੋਵੇਗਾ, ਧਪ, ਮ- ਜਾਂ ਧਪ, ਮਮ ਇਤਿਆਦਿ।

ਸੰਗੀਤ-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ

ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ (ਸੰਗੀਤ) ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਗੀਤ-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕਰਾਉਣਾ ਜਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋ, ਅਸੀਂ "ਗੁਰਮਤ-ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ" ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :—ਨਾਦ, ਨਾਦ-ਭੇਦ, ਸ਼ੁਰਤੀ, ਸੁਰ, ਸਪਤਕ, ਠਾਟ, ਜਾਤੀ, ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ, ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ, ਪੂਰਵਾਂਗ-ਉਤ੍ਰਾਂਗ, ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ, ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਗੁਣ-ਅਵਗੁਣ ਅਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਰੀਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨ, ਪੱਥ-ਪਰਹੇਜ਼, ਇਤਿਆਦਿ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਗੋਂ "ਗੁਰਮਤ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ" ਦੇ ਇਸ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗ੍ਰਾਮ—ਗ੍ਰਾਮ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਾਧਾਰਨ ਅਰਥ ਹੈ ਪਿੰਡ; ਜਿਵੇਂ ਮਨੁਖਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਥਾਂ ਨੂੰ 'ਗਾਂਉ' ਪਿੰਡ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ਸੰਗੀਤ-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਤ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਜ਼ਾਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕੀਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਾਰਾਂ ਸਹਿਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਗ੍ਰਾਮਾਂ ਤੋਂ 'ਮੂਰਛਨਾ ਰਾਹੀਂ' ਵਖੋ-ਵਖ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਰਾਗ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸੋ, ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰਤੀਆਂ ਦੇ ਨੀਅਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਸੱਤ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਵੈਦਿਕ ਕਾਲ ਵਿਚ ਗ੍ਰਾਮ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ :—

੧. ਖੜਜ-ਗ੍ਰਾਮ, ੨. ਮੱਧਮ-ਗ੍ਰਾਮ, ੩. ਗੰਧਾਰ-ਗ੍ਰਾਮ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ-ਗ੍ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਨਿਖਾਦ-ਗ੍ਰਾਮ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਗੰਧ੍ਰਵ ਲੋਗ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਗੰਧ੍ਰਵ ਤੋਂ ਗੰਧਾਰ-ਗ੍ਰਾਮ ਪੈ ਗਿਆ। ਖੈਰ! ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਾਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਬੜੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰਾਮ-ਰਚਨਾ ਅਤੀ ਉੱਤਮ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਠਾਟ (ਮੇਲ) ਪੱਧਤੀ ਪਰਚਲਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਹੁਣ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਮ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਸ਼ੁਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦੀ ਤਰਤੀਬ

ਸ਼ੁਰਤੀ—੪—੭—੯—੧੩—੧੭—੨੦—੨੨
ਸੁਰ— ਸਾ ਰੇ ਗਾ ਮਾ ਪਾ ਧਾ ਨੀ

ਇੰਜ ਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਤੇ ਜੋ ਗ੍ਰਾਮ ਬਣੇਗਾ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਖੜਜ-ਗ੍ਰਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਜੇ ਥੋੜਾ ਭੀ ਸ਼ੁਰਤੀ ਅੰਤਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਹ ਖੜਜ-ਗ੍ਰਾਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਮੱਧਮ-ਗ੍ਰਾਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣੇਗਾ ਕਿ ਪੰਚਮ ਸੁਰ ਨੂੰ ਜੋ ੧੭ਵੀਂ ਸ਼ੁਰਤੀ ਤੇ ਹੈ, ਹੇਠਾਂ ਉਤਾਰ ਕੇ ੧੬ਵੀਂ ਤੇ ਲੈ ਆਓ। ਜਿਵੇਂ :—

ਸ਼ੁਰਤੀ—੪—੭—੯—੧੩—੧੬—੨੦—੨੨
ਸੁਰ— ਸਾ ਰੇ ਗਾ ਮਾ ਪਾ ਧਾ ਨੀ

ਇੰਜ ਇਹ ਹੋ ਗਿਆ ਮੱਧਮ-ਗ੍ਰਾਮ। ਹੁਣ ਅੱਗੋਂ ਗੰਧਾਰ-ਗ੍ਰਾਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣੇਗਾ ਕਿ ਰਿਖਭ ਇਕ ਸ਼ੁਰਤੀ ਉਤਰ ਕੇ ੬ਵੀਂ ਸ਼ੁਰਤੀ ਤੇ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਗੰਧਾਰ ਇਕ ਸ਼ੁਰਤੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ੧੦ਵੀਂ ਤੇ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਫਿਰ ਧੈਵਤ ਇਕ ਸ਼ੁਰਤੀ ਉਤਰ ਕੇ ੧੯ ਤੇ, ਅਤੇ ਨਿਖਾਦ ਇਕ ਸ਼ੁਰਤੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ੁਰਤੀ ਤੇ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ :—

ਸ਼ੁਰਤੀ—੪—੬—੧੦—੧੩—੧੬—੧੯—੧
ਸੁਰ— ਸਾ ਰੇ ਗਾ ਮਾ ਪਾ ਧਾ ਨੀ

ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ "ਸਪਤ ਸੁਰਨ ਅਰ ਤੀਨ ਗ੍ਰਾਮ ਇਕੀਸ ਮੂਰਛਨਾਂ" ਦਾ ਬਾਰ ਬਾਰ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਗੰਧਾਰ-ਗ੍ਰਾਮ ਉਸ ਸਮੇਂ ਭੀ ਪਰਚਲਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੇਵਲ ਖੜਜ-ਗ੍ਰਾਮ ਤੇ ਮੱਧਮ-ਗ੍ਰਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਰਾਗ ਗਾਏ-ਬਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਗੰਧਾਰ-ਗ੍ਰਾਮ ਬਾਰੇ ਜੇ ਕੋਈ ਪੁੱਛ-ਪਰਤੀਤ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਗੱਲ ਮੁਕਾ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਗੰਧਾਰ-ਗ੍ਰਾਮ ਮਾਤ ਲੋਕ ਤੋਂ ਸੁਰਗ ਲੋਕ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੰਧ੍ਰਬ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਭੀ ਇੰਜ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ :—

ਹਾਹਾ ਹੂਹੂ ਗੰਧ੍ਰਬ ਅਪਸਰਾ ਅਨੰਦ ਮੰਗਲ ਰਸ ਗਾਵਨਿ ਨੀਕੀ ॥
(ਰਾਗ ਮਲਾਰ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੨੭੨)

੨੨ ਸ਼ੁਰਤੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਤਿੰਨ ਗ੍ਰਾਮਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਚਿੱਤ੍ਰ

ਸ਼ੁਰਤੀ ਨੰ:	ਸ਼ੁਰਤੀ ਨਾਮ	ਖੜਗ-ਗ੍ਰਾਮ	ਮੱਧਮ-ਗ੍ਰਾਮ	ਗੰਧਾਰ-ਗ੍ਰਾਮ
੧	ਤੀਵਰਾ	—	—	—
੨	ਕੁਮੁਦਵਤੀ	—	—	—
੩	ਮੰਦਾ	—	—	—
੪	ਛੰਦੋਵਤੀ	ਖੜਜ	ਖੜਜ	ਖੜਜ
੫	ਦਯਾਵਤੀ	—	—	—
੬	ਰੰਜਨੀ	—	—	ਰਿਖਭ
੭	ਰੱਤਿਕਾ	ਰਿਖਭ	ਰਿਖਭ	—
੮	ਰੌਦ੍ਰੀ	—	—	—
੯	ਕ੍ਰੋਧਾ	ਗੰਧਾਰ	ਗੰਧਾਰ	—
੧੦	ਵਜ੍ਰਿਕਾ	—	—	ਗੰਧਾਰ
੧੧	ਪ੍ਰਸਾਰਿਣੀ	—	—	—
੧੨	ਪ੍ਰੀਤੀ	—	—	—
੧੩	ਮਾਰਜਨੀ	ਮੱਧਮ	ਮੱਧਮ	ਮੱਧਮ
੧੪	ਕਸ਼ਿਤੀ	—	—	—
੧੫	ਰਕਤਾ	—	—	—
੧੬	ਸੰਪੀਦਨੀ	—	ਪੰਚਮ	ਪੰਚਮ
੧੭	ਆਲਾਪਿਨੀ	ਪੰਚਮ	—	—
੧੮	ਮਦੰਤੀ	—	—	—
੧੯	ਰੋਹਿਣੀ	—	—	ਧੈਵਤ
੨੦	ਰਮਯਾ	ਧੈਵਤ	ਧੈਵਤ	—
੨੧	ਉਗ੍ਰਾ	—	—	—
੨੨	ਕਸ਼ੋਭਿਣੀ	ਨਿਖਾਦ	ਨਿਖਾਦ	—
੧	ਤੀਵਰਾ	—	—	ਨਿਖਾਦ

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰਤੀਆਂ ਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਸੰਗੀਤ-ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮਤ ਇਹੋ ਹੈ, ਜੋ ਉਤੇ ਚਿੱਤ੍ਰ ਰਾਹੀਂ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਨਕਸ਼ੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੱਧਮ-ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਸੁਰ ਖੜਜ-ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਸੁਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਪੰਚਮ-ਸੁਰ ਇਕ ਸ਼ੁਰਤੀ ਹੇਠਾਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਂ, ਗੰਧਾਰ-ਗ੍ਰਾਮ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਫਰਕ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਪਰਚਲਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੋ, ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਐਸਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਇਸ ਗ੍ਰਾਮ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਸੁਰ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਵਖੋ-ਵਖ ਠਾਟ (ਮੇਲ) ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਗ੍ਰਾਮ-ਰਚਨਾ ਦੀ ਇਹ ਮਰਿਯਾਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਂਜ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਠਾਟ (ਮੇਲ) ਪੱਧਤੀ ਤੋਂ ਅਤੀ ਉੱਤਮ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਸੀ।

ਮੂਰਛਨਾ—ਮੂਰਛ ਤੋਂ ਮੂਰਛਨਾ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ 'ਮੋਹ' ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਛਤ ਹੈ। ਭਾਵ, ਉੱਚਾ, ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ, ਉਭਰਿਆ ਹੋਇਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਰੋਹ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਖੜਜ ਆਰੰਭਕ ਸੁਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਦਾ ਅੰਤ ਵੀ ਖੜਜ ਤੇ ਆ ਕੇ ਮੁਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਖੜਜ ਬਾਕੀ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਉਭਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ, ਹਰੇਕ ਮੂਰਛਨਾ ਵਿਚ ਖੜਜ ਦੀ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਭੀ ਖੜਜ ਨੂੰ ਹੀ ਆਧਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਮੂਰਛਨਾ ਰੱਖਿਆ।

ਅਸੀਂ ਪਿਛੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੈਦਿਕ ਕਾਲ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਗ੍ਰਾਮ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਗੰਧਾਰ-ਗ੍ਰਾਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਦੋਵੇਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪਰਚਲਿਤ ਸਨ ਅਤੇ ਮੂਰਛਨਾ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਨੀਅਮ ਵਿਚ ਹੀ ਰਾਗ-ਵਰਗ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪੱਧਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰਤੀ ਅੰਤਰ, ਗੁਣਾ ਅੰਤਰ, ਕੰਪਨ ਸੰਖਿਆ, ਸੁਰ-ਸੰਵਾਦ ਆਦਿ ਠੀਕ ਠੀਕ ਨਿਸਚਿਤ ਕਰਕੇ ਜਿਹੜੇ ਰਾਗ ਗਾਏ ਬਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਨੀਅਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੁੱਧ ਹੁੰਦੇ ਸਨ :—

ਕ੍ਰਮਾਤਸਵਰਾਣਾਂ ਸਪਤਾਨਾਮਾਰੋਹੇ ਸਚਾਵਰੋਹਣਮ।
ਮੂਰਛਨੇ ਤਯੁਚੱਯਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਤ੍ਰਯੇ ਤਾ: ਸਪਤਸਪਤ ਚ ॥ ੯੨ ॥

(ਸੰਗੀਤ ਰਤਨਾਕਰ)

ਭਾਵ-ਅਰਥ :—ਸਤ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਤਰਤੀਬਵਾਰ ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਕਰਨ ਨੂੰ ਮੂਰਛਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਗ੍ਰਾਮ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਇਕ ਦੀਆਂ ੭-੭ ਮੂਰਛਨਾ ਹਨ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਿੰਨ ਗ੍ਰਾਮਾਂ ਤੋਂ ੨੧ ਮੂਰਛਨਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਕਾਰ ਬਤਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਹੇਠਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਸੁਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ :—

ਖੜਜ ਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਮੂਰਛਨਾ

ਨੰ:	ਨਾਮ ਮੂਰਛਨਾ	ਆਰੋਹ							ਅਵਰੋਹ						
੧	ਉੱਤ੍ਰਾਮੰਦ੍ਰਾ	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ
੨	ਰਜਨੀ	ਨ̣	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਨ̣
੩	ਉੱਤ੍ਰਾਯਤਾ	ਧ̣	ਨ̣	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਨ̣	ਧ̣
੪	ਸ਼ੁੱਧ ਖੜਜ	ਪ̣	ਧ̣	ਨ̣	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਨ̣	ਧ̣	ਪ̣
੫	ਮਤਸਰੀ ਕ੍ਰਿਤਾ	ਮ̣	ਪ̣	ਧ̣	ਨ̣	ਸ	ਰ	ਗ	ਗ	ਰ	ਸ	ਨ̣	ਧ̣	ਪ̣	ਮ̣
੬	ਅਸ਼ਵਕ੍ਰਾਂਤਾ	ਗ̣	ਮ̣	ਪ̣	ਧ̣	ਨ̣	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	ਨ̣	ਧ	ਪ̣	ਮ̣	ਗ̣
੭	ਅਭਿਰੂੱਦਗਤਾ	ਰ̣	ਗ̣	ਮ̣	ਪ̣	ਧ̣	ਨ̣	ਸ	ਸ	ਨ̣	ਧ̣	ਪ	ਮ̣	ਗ̣	ਰ̣

ਮੱਧਮ ਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਮੂਰਛਨਾ

੧	ਸੌਵੀਰੀ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ
੨	ਹਰਿਣਾਸ਼ਵਾ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ
੩	ਕਲੋਪਨਤਾ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਮਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ
੪	ਸ਼ੁੱਧ ਮੱਧਜਾ	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ
੫	ਮਾਰਗੀ	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਨ਼
੬	ਪੌਰਵੀ	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਨ਼	ਧ਼
੭	ਹਰਿਸ਼ਜਕਾ	ਪ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਨ਼	ਧ਼	ਪ਼

ਗੰਧਾਰ ਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਮੂਰਛਨਾ

ਨੋਟ :—ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਖਾਦ ਗ੍ਰਾਮ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੂਰਛਨਾ ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

੧	ਨੰਦਾ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਪਂ	ਧਂ	ਧਂ	ਪਂ	ਮਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ
੨	ਵਿਸ਼ਾਲਾ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਪਂ	ਪਂ	ਮਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ
੩	ਸੁਮੁਖੀ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਮਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ
੪	ਵਿਚਿੱਤ੍ਰਾ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ਼	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ
੫	ਰੋਹਿਣੀ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ
੬	ਸੁਖਾ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ
੭	ਅਲਾਪਾ	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ

ਗੰਧਾਰ ਗ੍ਰਾਮ ਦੀਆਂ ੭ ਮੂਰਛਨਾ ਸੰਬੰਧੀ ਪੰ: ਦਾਮੋਦਰ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀਤ ਦਰਪਣ ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ :—

ਤਸ਼ਚ ਸ੍ਵਰਗੇ ਪ੍ਰਯੋਕਤੱਵਯਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾਦੱਤ੍ਰ ਨੋਦਿਤਾ ॥ ੯੯ ॥

ਭਾਵ-ਅਰਥ :—ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ (ਅੰਤ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਮੂਰਛਨਾ ਦਾ) ਸੁਰਗ ਲੋਕ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇੰਜ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ੧੪ ਮੂਰਛਨਾ ਦਾ ਹੀ ਸੰਗੀਤ-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਨਾਮ ੨੧ ਮੂਰਛਨਾ ਦੇ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਸੰਗੀਤ (ਕੀਰਤਨ) ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਮੂਰਛਨਾ ਦੇ ਸੁਰ ਦਿਤੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਵ ਕੇਵਲ ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਲੈਣਾ, ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਗੂੜ੍ਹ ਭਾਵ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਜਨਕ-ਜਨਯ (ਠਾਟ-ਮੇਲ) ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਠਾਟਾਂ ਤੋਂ ਫਿਰ ਵਖੋ-ਵਖ ਜਾਤੀ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਨੇਮ ਬੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਿਵੇਂ, ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸ਼ਾਸਤ ਕਰਤਾ ਭੀ ਮੂਰਛਨਾ ਰਾਹੀਂ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਜਾਤੀ ਦੇ ਰਾਗ ਉਤਪੰਨ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਰਾਗ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਫਲਾਂ ਫਲਾਂ ਸੁਰ ਕੋਮਲ ਜਾਂ ਤੀਵਰ ਹਨ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਫਲਾਂ ਮੂਰਛਨਾ

ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ :—

ਖੜਜ ਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੂਰਛਨਾ "ਉੱਤ੍ਰਾਮੰਦ੍ਰਾ" ਨੂੰ ਹੀ ਲਵੋ, ਇਸ ਵਿਚ ਸ, ਰ, ਗ, ਮ, ਪ, ਧ, ਨ, ਇਹ ਸੱਤ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ (ਤੀਵਰ) ਹਨ। ਅਜ-ਕਲ ਦੀ ਬੋਲ-ਚਾਲ ਵਿਚ ਅਸੀਂ "ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ" ਜਾਂ ਬਿਲਾਵਲ ਰਾਗ ਕਹਾਂਗੇ। ਇਸੇ ਠਾਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਰਾਗ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਵੇਲੇ ਕਹਾਂਗੇ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਸਭ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਇਤਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਖੜਗ-ਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੂਰਛਨਾ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦੂਜੀ ਮੂਰਛਨਾ 'ਰਜਨੀ' ਤੋਂ ਸਾ ਰੇ ਗਾ ਮਾ ਆਰੰਭ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ 'ਨੀ ਤੇ ਗਾ' ਦੋ ਸੁਰ ਕੋਮਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਫਿਰ ਤੀਜੀ ਮੂਰਛਨਾ 'ਉੱਤ੍ਰਾਯਤਾ' ਤੋਂ ਸਾ ਰੇ ਗਾ ਮਾ ਪਾ ਧਾ ਨੀ ਕਹਾਂਗੇ ਤਾਂ 'ਧਾ ਨੀ ਰੇ ਗਾ' ਚਾਰ ਸੁਰ ਕੋਮਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਜਿਵੇਂ :—

ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਪਹਿਲੀ ਮੂਰਛਨਾ
ਨ਼	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧ	ਦੂਜੀ ਮੂਰਛਨਾ
ਧ਼ੁ	ਨ਼ੁ	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਤੀਜੀ ਮੂਰਛਨਾ

ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਰਿਖਭ ਨੂੰ ਖੜਜ ਮੰਨ ਕੇ ਆਰੋਹ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ 'ਗਾ-ਨੀ' ਕੋਮਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਗੰਧਾਰ ਸੁਰ ਨੂੰ ਖੜਜ ਮੰਨ ਕੇ ਆਰੋਹ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ, 'ਰੇ ਗਾ ਧਾ ਨੀ' ਕੋਮਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇੰਜ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਾਡੇ ਤਿੰਨ ਠਾਟ ਬਣਨਗੇ—ਬਿਲਾਵਲ, ਕਾਫੀ ਤੇ ਭੈਰਵੀ। ਅਜ-ਕਲ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ, ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਤੇ ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ ਹੀ ਤਾਂ ਕਹਾਂਗੇ। ਪਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਨੀਅਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੜਜ ਦੀ ਮੂਰਛਨਾ, ਰਿਖਭ ਦੀ ਮੂਰਛਨਾ ਤੇ ਗੰਧਾਰ ਦੀ ਮੂਰਛਨਾ ਕਹਿਣਗੇ। ਜਾਂ ਖੜਜ ਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ, ਦੂਜੀ, ਤੀਜੀ ਮੂਰਛਨਾ ਦੀ ਸੰਗਯਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੂਰਛਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੇ ਰਾਗ ਉਤਪੰਨ ਕੀਤੇ, ਅਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਓਡਵ, ਖਾਡਵ, ਸੰਪੂਰਣ ਐਸੇ ਤਿੰਨ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਤੋਂ ਫਿਰ ਹੋਰ ਸੈਂਕੜੇ ਰਾਗ ਬਣਾਏ ਗਏ।

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮੱਧ ਕਾਲ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਮੂਰਛਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿਤੇ। ਭਾਵ, ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਤਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਨਣ ਲਗ ਪਏ। ਜਿਵੇਂ :—ਮਾਲਕੌਂਸ ਰਾਗ ਦੇ ਮੱਧਮ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿ-ਸੁਰ ਅਤੇ ਖੜਜ ਨੂੰ ਨਿਆਸ-ਸੁਰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ : 'ਰੇ ਅਤੇ ਪਾ' ਵਰਜਿਤ ਕਰਕੇ "ਮਗੁਮਧੁਨੁਧੁਮਗੁਸ" ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹ "ਮਾਲਕੌਂਸ ਦੀ ਮੂਰਛਨਾ" ਹੋਵੇਗੀ।

ਮੱਧ ਕਾਲ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮੂਰਛਨਾ ਦਾ ਅਰਥ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਰਨਾਟਕੀ (ਦੱਖਣੀ) ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨ ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਰਾਗ ਦੀ ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਨੂੰ ਹੀ ਮੂਰਛਨਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਉੱਤ੍ਰੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਤਾਂ, ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਹਾਂ, ਕੋਈ-ਕੋਈ ਗਾਇਕ ਅਜੇ ਭੀ ਕਿਸੇ ਸੁਰ ਦੀ ਕੰਪਿਤ ਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਮੂਰਛਨਾ ਕਹਿੰਦਾ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :—ਬਿਲਾਵਲ ਰਾਗ ਦਾ ਧੈਵਤ ਸੁਰ ਕੰਪਿਤ ਅਤੇ ਨਿਖਾਦ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਕੁਝ ਗਾਇਕ ਇਸ ਨੂੰ "ਧੈਵਤ ਤੇ

ਨਿਖਾਦ ਦੀ ਮੂਰਛਨਾ" ਕਹਿਣਗੇ । ਭਾਵ, ਜੋ ਸੁਰ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਆਵੇ, ਕਦੇ ਨਾ ਆਵੇ, ਫਿਰ ਘਟ-ਵਧ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗੇ ਉਸ ਸੁਰ ਦੇ ਹਿਲਣ ਨੂੰ ਅਜ-ਕਲ ਮੂਰਛਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਸੋ, ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਵਿਚ ਮੂਰਛਨਾ ਦਾ ਅਰਥ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੀ; ਮੱਧ ਕਾਲ ਵਿਚ ਹੋਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਜ-ਕਲ ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ । ਭਾਵ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਬੇਸੁਰੀ ਤੇ ਅਸ਼ੁੱਧ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਪਰਚਲਿਤ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਮੂਰਛਨਾ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ।

ਨੋਟ :— ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਆਧੁਨਿਕ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ।

ਰਾਗ ਦੇ ੧੦ ਲੱਛਣ

ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਗ੍ਰੰਥਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਦਸ ਲੱਛਣ ਦੱਸੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :—

੧. ਗ੍ਰਹਿ — ਜਿਸ ਸੁਰ ਤੋਂ ਰਾਗ ਦਾ ਗਾਉਣਾ-ਬਜਾਉਣਾ ਆਰੰਭ ਹੋਵੇ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿ ਸੁਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ।

੨. ਅੰਸ਼— ਜਿਹੜਾ ਸੁਰ ਰਾਗ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਵਧ ਲੱਗੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ ਸੁਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਇਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਅਜ-ਕਲ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ।

੩. ਨਿਆਸ— ਜਿਸ ਸੁਰ ਤੇ ਗਾਉਣਾ-ਬਜਾਉਣਾ ਸਮਾਪਤ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਆਸ ਸੁਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੪. ਤਾਰ — ਤਾਰ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਸਮੇ ਜਿਸ ਸੁਰ ਤਕ ਗਾਇਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ ਉਸੇ ਨੂੰ ਤਾਰ ਸੁਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ।

੫. ਮੰਦ੍ਰ— ਮੰਦ੍ਰ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਸੁਰ ਤਕ ਹੇਠਾਂ ਗਾਇਕ ਸੁਰ ਲਗਾ ਸਕੇ ਉਸੇ ਨੂੰ ਮੰਦ੍ਰ ਸੁਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ।

੬. ਅਪਨਿਆਸ—ਜਿਸ ਸੁਰ ਤੇ ਰਾਗ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਖਤਮ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਨਿਆਸ ਸੁਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ।

੭. ਸਨਿਆਸ— ਜਿਸ ਸੁਰ ਤੇ ਰਾਗ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਸਮਾਪਤ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਨਿਆਸ ਸੁਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ।

੮. ਵਿਨਿਆਸ — ਜਿਸ ਸੁਰ ਤੇ ਰਾਗ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਖਤਮ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਨਿਆਸ ਸੁਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ।

੯. ਬਹੁਤਵ— ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ—(੧) ਅਲੰਘਨ, (੨) ਅਭਿਆਸ ।

ਆਲੰਘਨ—ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸੁਰ ਨੂੰ ਥੋੜਾ ਛੂਹ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ : ਇਸ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਦੂਜੇ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਭਿਆਸ—ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਬਾਕੀ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆ ਕੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇਕੋ ਥਾਂ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

੧੦. ਅਲਪਤਵ— ਇਸ ਦੇ ਵੀ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ—(੧) ਲੰਘਨ, (੨) ਅਨਭਿਆਸ।

ਲੰਘਨ—ਉਹ ਸੁਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਗ ਦੇ ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਭਾਵ, ਵਰਜਿਤ ਸੁਰ।

ਅਨਭਿਆਸ—ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਰਾਗ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਲਗਦਾ ਹੋਵੇ।

ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ

ਸੰਨ ੧੩ ਤੋਂ ੧੮ ਈ: ਤਕ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਾਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਗ-ਭਗ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਉਤੇ ਅਲਾਉੱਦੀਨ ਖਿਲਜੀ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਜ਼ਰਤ ਅਮੀਰ ਖੁਸਰੋ ਨਾਮ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕ ਰਾਜ-ਮੰਤ੍ਰੀ ਸੀ। ਆਖਦੇ ਨੇ ਇਹ ਬੜਾ ਚਤੁਰ ਕਵੀ ਤੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਅਨੇਕ ਰਾਗ, ਸਾਜ਼ ਤੇ ਤਾਲਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਗਾਇਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਇਕ ਨਵੀਂ ਪੱਧਤੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜ-ਕਲ "ਉੱਤ੍ਰੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ" ਆਖਦੇ ਹਨ। ੧੫ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਲੋਚਨ ਕਵੀ ਨੇ "ਉੱਤ੍ਰੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ" ਪੱਧਤੀ ਤੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗ੍ਰੰਥ 'ਰਾਗਤਰੰਗਿਣੀ' ਲਿਖਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਰਾਗ-ਰਾਗਣੀ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਠਾਟ (ਮੇਲ) ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਠਾਟ ਨੂੰ ਮੇਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੋ, ਉਸ ਨੇ ਰਾਗ-ਰਾਗਣੀ ਦੇ ਬਖੇੜੇ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਜਨਕ-ਜਨਜ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ੧੨ ਜਨਕ ਮੇਲਾਂ (ਠਾਟਾਂ) ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਠਾਟ ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਦੇ ਸਮਾਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਲੋਚਨ ਦੇ ਲਿਖੇ ੧੨ ਮੇਲ (ਠਾਟ) ਇੰਜ ਹਨ :—

੧. ਭੈਰਵੀ, ੨. ਟੋਡੀ, ੩. ਗਉੜੀ, ੪. ਕਰਨਾਟ, ੫. ਕੇਦਾਰ, ੬. ਏਮਾਨ, ੭. ਸਾਰੰਗ, ੮. ਮੇਘ, ੯. ਧਨਾਸਰੀ, ੧੦. ਪੂਰਵੀ, ੧੧. ਮੁਖਾਰੀ, ੧੨. ਦੀਪਕ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਨਕ ਠਾਟਾਂ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਏ ਲਗ-ਭਗ ੭੦ ਜਨਕ-ਜਨਜ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਭੀ ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਲੋਚਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤਕ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉੱਨਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਹਾਂ, ਸੰਨ ੧੬੫੫ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਸ੍ਰੀ ਹਿਰਦਯਨਾਰਾਇਣ ਦੇਵ ਨੇ 'ਹਿਰਦਯ ਕੌਤੁਕ' ਤੇ 'ਹਿਰਦਯ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦੋ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਲੋਚਨ ਦੇ ਲਿਖੇ ਠਾਟਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

੧੭ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਆਰੰਭ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਪਾਰਿਜਾਤ ਅਤੇ ਰਾਗ ਵਿਬੋਧ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਪੰ: ਸ੍ਰੀ ਨਿਵਾਸ ਨੇ ਮੇਲ ਪੱਧਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਠਾਟਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕਾਫੀ ਮਤ-ਭੇਦ ਰਹੇ। ਜਿਵੇਂ—ਰਾਗ ਵਿਬੋਧ ਦੇ ਕਰਤਾ ਨੇ ਠਾਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ੨੩ ਬਤਾਈ, ਸ੍ਵਰ ਮੇਲ ਕਲਾਨਿਧੀ ਦੇ ਪੰ: ਨੇ ੨੦ ਦਸੇ ਅਤੇ ਚਤੁਰਦੰਡੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਕਾ ਨੇ ੧੯ ਠਾਟ ਮੰਨੇ ਹਨ।

ਦੱਖਣ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਪੰ: ਵਯੰਕਟਮਖੀ ਨੇ ਠਾਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਗਣਿਤ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਹਿਸਾਬ ਲਗਾਕੇ ਠਾਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੁਲ ੭੨ ਬਤਾਈ। ਪਰ ਕੰਮ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ੧੯ ਠਾਟ ਚੁਣ ਲਏ। ਵਯੰਕਟਮਖੀ ਦੀ ਇਸ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਦੱਖਣ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਅਪਣਾ ਲਇਆ, ਪਰ ਉੱਤਰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾ ਪਇਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਠਾਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧੀਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉੱਤਰ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਇਹ ਅਨਕੂਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਂਜ ਇਸ ਨੂੰ ਉਹ ਸਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਅਖੀਰ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸੰਗੀਤਾਚਾਰੀਯ ਪੰ: ਵਿਸ਼ਨੂ ਨਾਰਾਇਣ ਭਾਤਖੰਡੇ ਨੇ ੭੨ ਮੇਲ (ਠਾਟਾਂ) ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ ੧੦ ਠਾਟ ਚੁਣ ਕੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੋਂ ਰਾਗ-ਵਰਗ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਪਰਚਲਿਤ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਚਨ ਕਵੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਸ੍ਰੀ ਭਾਤਖੰਡੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਗਿਆਨੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗਈ।

੭੨ ਠਾਟ ਕਿਵੇਂ ਬਣਦੇ ਹਨ ?

ਇਕ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਸ਼ੁੱਧ ਤੇ ਵਿਕ੍ਰਤ (ਤੀਵਰ-ਕੋਮਲ) ਕੁਲ ੧੨ ਸੁਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ :—

ਸ ਰੁ ਰ ਗੁ ਗ ਮ ਮੰ ਪ ਧੁ ਧ ਨੁ ਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤੀਵਰ (ਮੰ) ਹਠਾ ਦਿਉ ਅਤੇ ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਸਪਤਕ ਵਿਚ (ਸਂ) ਜੋੜ ਕੇ ਮੁੜ ੧੨ ਸੁਰ ਪੂਰੇ ਕਰ ਲਵੋ। ਅਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗ ਕਰੋ। ਇੰਜ ਪਹਿਲੇ ੬ ਸੁਰਾਂ ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਪੂਰਵਾਰਧ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ੬ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਉੱਤ੍ਰਾਰਧ ਕਹਾਂਗੇ। ਜਿਵੇਂ :—

ਪੂਰਵਾਰਧ	ਉੱਤ੍ਰਾਰਧ
ਸ ਰੁ ਰ ਗੁ ਗ ਮ	ਪ ਧੁ ਧ ਨੁ ਨ ਸਂ

ਹੁਣ ਵੇਖਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ੬ ਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਅਦਲ-ਬਦਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਸੁਰਾਂ ਵਾਲੇ ਕਿੰਨੇ ਠਾਟ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ :—

ਪੂਰਵਾਰਧ					ਉੱਤ੍ਰਾਰਧ				
੧.	ਸ	ਰੁ	ਰ	ਮ	੧.	ਪ	ਧੁ	ਧ	ਸਂ
੨.	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	ਮ	੨.	ਪ	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ
੩.	ਸ	ਰੁ	ਗ	ਮ	੩.	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ
੪.	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਮ	੪.	ਪ	ਧ	ਨੁ	ਸਂ
੫.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	੫.	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ
੬.	ਸ	ਗੁ	ਗ	ਮ	੬.	ਪ	ਨੁ	ਨ	ਸਂ

ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਅਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਠਾਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ੬×੬=੩੬ ਠਾਟ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣ ਜਾਣਗੇ :—

੩੬ ਠਾਟਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

(੧)

੧.	ਸ	ਰੁ	ਰ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧ	ਸਂ
੨.	ਸ	ਰੁ	ਰ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ
੩.	ਸ	ਰੁ	ਰ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ
੪.	ਸ	ਰੁ	ਰ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨੁ	ਸਂ
੫.	ਸ	ਰੁ	ਰ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ
੬.	ਸ	ਰੁ	ਰ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਨ	ਸਂ

(੨)

੭.	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧ	ਸਂ
੮.	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ
੯.	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ
੧੦.	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨੁ	ਸਂ
੧੧.	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ
੧੨.	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਨ	ਸਂ

(੩)

੧੩.	ਸ	ਰੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧ	ਸਂ
੧੪.	ਸ	ਰੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ
੧੫.	ਸ	ਰੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ
੧੬.	ਸ	ਰੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨੁ	ਸਂ
੧੭.	ਸ	ਰੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ
੧੮.	ਸ	ਰੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਨ	ਸਂ

(੪)

੧੯.	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧ	ਸਂ
੨੦.	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ
੨੧.	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ
੨੨.	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨੁ	ਸਂ
੨੩.	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ
੨੪.	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਨ	ਸਂ

(੫)

੨੫.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧ	ਸਂ
੨੬.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ
੨੭.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ
੨੮.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨੁ	ਸਂ
੨੯.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ
੩੦.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਨ	ਸਂ

(੬)

੩੧.	ਸ	ਗੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧ	ਸਂ
੩੨.	ਸ	ਗੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ
੩੩.	ਸ	ਗੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ
੩੪.	ਸ	ਗੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨੁ	ਸਂ
੩੫.	ਸ	ਗੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ
੩੬.	ਸ	ਗੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਨ	ਸਂ

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਲਿਖੇ ੩੬ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਸ਼ੁੱਧ ਮੱਧਮ ਹੀ ਲਇਆ ਹੈ। ਬਾਕੀ ੩੬ ਠਾਟ ਭੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਨਗੇ। ਫਰਕ ਕੇਵਲ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸ਼ੁੱਧ ਮੱਧਮ ਦੀ ਥਾਂ ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ ਲਗਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੰਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਮੱਧਮਾਂ ਤੋਂ ੩੬×੨=੭੨ ਮੇਲ (ਠਾਟ) ਉਤਪੰਨ ਹੋਣਗੇ। ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ੭੨ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ।

ਨੋਟ :—ਇਥੇ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਸ਼ੰਕਾ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਠਾਟ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੰਪੂਰਣ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਸਤ ਸੁਰ ਭੀ ਨੰਬਰਵਾਰ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ, ਕੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਠਾਟ ਨੰ: ੧ ਵਿਚ 'ਗਾ–ਨੀ ਵਰਜਿਤ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਠਾਟ ਨੰ: ੩੧ ਵਿਚ 'ਰੇ–ਨੀ' ਵਰਜਿਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇੰਜ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ 'ਰੇ–ਗਾ' ਵਰਜਿਤ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ? ਇਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਪੰ: ਵਯੰਕਟਮਖੀ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਸੁਰ ਸਾਡੇ ਪਰਚਲਿਤ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਕਰਨਾਟਕੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਉੱਤਰ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ੩੨ ਠਾਟ

ਅਸਾਂ ਪਿਛੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰ: ਵਯੰਕਟਮਖੀ ਦੇ ਸੁਰ ਸਾਡੇ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ੭੨ ਠਾਟ ਬਣਾਏ ਸੀ। ਪਰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ-ਪੱਧਤੀ ਦੇ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਠਾਟ ਰਚਨਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕੇਵਲ ੩੨ ਠਾਟ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਉਹ ੩੨ ਠਾਟ ਕਿਵੇਂ ਬਣਦੇ ਹਨ ?

ਸਪਤਕ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗ ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਵੋ :—

ਪੂਰਵਾਂਗ ਭਾਗ					ਉੱਤ੍ਰਾਂਗ ਭਾਗ				
੧.	ਸ	ਰ̲	ਗ̲	ਮ	੧.	ਪ	ਧ̲	ਨ̲	ਸਂ
੨.	ਸ	ਰ̲	ਗ	ਮ	੨.	ਪ	ਧ̲	ਨ	ਸਂ
੩.	ਸ	ਰ	ਗ̲	ਮ	੩.	ਪ	ਧ	ਨ̲	ਸਂ
੪.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	੪.	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ

ਇੰਜ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ੮ ਠਾਟ ਬਨਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ ਤਾਂ ੪×੪=੧੬ ਠਾਟ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਣਨਗੇ :—

ਸ਼ੁੱਧ ਮੱਧਮ ਵਾਲੇ ੧੬ ਠਾਟ

*੧.	ਸ	ਰ̲	ਗ̲	ਮ	ਪ	ਧ̲	ਨ̲	ਸਂ	*੯.	ਸ	ਰ	ਗ̲	ਮ	ਪ	ਧ̲	ਨ̲	ਸਂ
੨.	ਸ	ਰ̲	ਗ̲	ਮ	ਪ	ਧ̲	ਨ	ਸਂ	੧੦.	ਸ	ਰ	ਗ̲	ਮ	ਪ	ਧ̲	ਨ	ਸਂ
੩.	ਸ	ਰ̲	ਗ̲	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ̲	ਸਂ	*੧੧.	ਸ	ਰ	ਗ̲	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ̲	ਸਂ
੪.	ਸ	ਰ̲	ਗ̲	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ	੧੨.	ਸ	ਰ	ਗ̲	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ
੫.	ਸ	ਰ̲	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ̲	ਨ̲	ਸਂ	੧੩.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ̲	ਨ̲	ਸਂ
*੬.	ਸ	ਰ̲	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ̲	ਨ	ਸਂ	੧੪.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ̲	ਨ	ਸਂ
੭.	ਸ	ਰ̲	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ̲	ਸਂ	*੧੫.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ̲	ਸਂ
੮.	ਸ	ਰ̲	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ	*੧੬.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ

ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ ਵਾਲੇ ੧੬ ਠਾਟ

੧.	ਸ	ਰ̲	ਗ̲	ਮ'	ਪ	ਧ̲	ਨ̲	ਸਂ	੯.	ਸ	ਰ	ਗ̲	ਮ'	ਪ	ਧ̲	ਨ̲	ਸਂ
*੨.	ਸ	ਰ̲	ਗ̲	ਮ'	ਪ	ਧ̲	ਨ	ਸਂ	੧੦.	ਸ	ਰ	ਗ̲	ਮ'	ਪ	ਧ̲	ਨ	ਸਂ
੩.	ਸ	ਰ̲	ਗ̲	ਮ'	ਪ	ਧ	ਨ̲	ਸਂ	੧੧.	ਸ	ਰ	ਗ̲	ਮ'	ਪ	ਧ	ਨ̲	ਸਂ
੪.	ਸ	ਰ̲	ਗ̲	ਮ'	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ	੧੨.	ਸ	ਰ	ਗ̲	ਮ'	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ
੫.	ਸ	ਰ̲	ਗ	ਮ'	ਪ	ਧ̲	ਨ̲	ਸਂ	੧੩.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ'	ਪ	ਧ̲	ਨ̲	ਸਂ
*੬.	ਸ	ਰ̲	ਗ	ਮ'	ਪ	ਧ̲	ਨ	ਸਂ	੧੪.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ'	ਪ	ਧ̲	ਨ	ਸਂ
੭.	ਸ	ਰ̲	ਗ	ਮ'	ਪ	ਧ	ਨ̲	ਸਂ	੧੫.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ'	ਪ	ਧ	ਨ̲	ਸਂ
*੮.	ਸ	ਰ̲	ਗ	ਮ'	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ	*੧੬.	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ'	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ

ਇੰਜ ੧੬ ਠਾਟ ਸ਼ੁੱਧ ਮੱਧਮ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ੧੬ ਠਾਟ ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ ਵਾਲੇ ਮਿਲ ਕੇ ੧੬×੨ =੩੨ ਠਾਟ ਉੱਤ੍ਰੀ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਤੋਂ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨੰਬਰਵਾਰ ਸਤ ਸੁਰ ਵੀ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਰਚਲਿਤ ੧੦ ਠਾਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ੩੨ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਲਏ ਗਏ ਹਨ।

*ਫੂਲ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਾਲੇ ਆਧੁਨਿਕ ੧੦ ਠਾਟ ਹਨ।

ਗਣਿਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਠਾਟ ਤੋਂ ੪੮੪ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ

ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾਦ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰਤੀ, ਸ਼ੁਰਤੀ ਤੋਂ ਸੁਰ, ਸੁਰ ਤੋਂ ਸਪਤਕ ਅਤੇ ਸਪਤਕ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਵਿਕ੍ਰਤ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਗਣਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ੭੨ ਠਾਟਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਮਝਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ੭੨ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜਾਤੀ ਦੇ ਕੁਲ ਕਿੰਨੇ ਰਾਗ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸੰਗੀਤ-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਨੌਂ ਜਾਤੀਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ :—

(੧) ਸੰਪੂਰਣ-ਸੰਪੂਰਣ, (੨) ਸੰਪੂਰਣ-ਖਾੜਵ, (੩) ਸੰਪੂਰਣ-ਓਡਵ, (੪) ਖਾਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ, (੫) ਖਾਡਵ-ਖਾਡਵ, (੬) ਖਾਡਵ-ਓਡਵ, (੭) ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ, (੮) ਓਡਵ-ਖਾਡਵ, (੯) ਓਡਵ-ਓਡਵ।

ਇੰਜ ਹਰ ਇਕ ਠਾਟ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਏ ਰਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਲ ਨੌਂ ਜਾਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰੇਕ ਜਾਤੀ ਤੋਂ ਕਿੰਨੇ ਰਾਗ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੌਂ ਜਾਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੇ ੭੨ ਠਾਟਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਕੁਲ ਕਿੰਨੇ ਰਾਗ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦੀਆਂ ਨੌਂ ਜਾਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿੰਨੇ ਰਾਗ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਤੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ :—

੧.	ਸੰਪੂਰਣ-ਸੰਪੂਰਣ	੧ ਰਾਗ
੨.	ਸੰਪੂਰਣ-ਖਾਡਵ	੬ ਰਾਗ
੩.	ਸੰਪੂਰਣ-ਓਡਵ	੧੬ ਰਾਗ
੪.	ਖਾਂਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ	੬ ਰਾਗ
੫.	ਖਾਡਵ-ਖਾਡਵ	੩੬ ਰਾਗ
੬.	ਖਾਡਵ-ਓਡਵ	੯੦ ਰਾਗ
੭.	ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ	੧੫ ਰਾਗ
੮.	ਓਡਵ-ਖਾਡਵ	੯੦ ਰਾਗ
੯.	ਓਂਡਵ-ਓਡਵ	੨੨੫ ਰਾਗ
	ਕੁਲ	੪੮੪ ਰਾਗ

ਇੰਜ ਗਣਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਇਕ ਰਾਗ ਤੋਂ ੪੮੪ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਗ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ, ੭੨ ਠਾਟਾਂ ਤੋਂ ੪੮੪×੭੨—੩੪੮੪੮ ਰਾਗ ਬਣਨਗੇ। ਇਹ ਰਾਗ-ਸੰਖਿਆ ਕੇਵਲ ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਤੋਂ ਗਣਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉੱਤ੍ਰੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਵਿਚ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਨੀਅਮ ਹਨ ਜੋ ਕੇਵਲ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ, ਕਿਸੇ ਰਾਗ ਦੇ ਸੁਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦੂਜਾ ਰਾਗ ਸਿਰਫ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ 'ਭੁਪਾਲੀ' ਦਾ ਵਾਦੀ-ਸੁਰ ਗੰਧਾਰ ਹੈ, ਜੇ ਗੰਧਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਵਾਦੀ ਧੈਵਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ 'ਦੇਸਕਾਰ' ਰਾਗ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 'ਭੀਮਪਲਾਸੀ' ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਮੱਧਮ ਹੈ, ਜੇ ਮੱਧਮ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਚਮ ਕਰ ਦਿਉ ਤਾਂ ਇਹ 'ਧਨਾਸਰੀ' ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਏਗਾ।

ਇਸ ਲਈ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਗਣਿਤ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ (੩੪੮੪੮) ਠੀਕ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਰਾਗ ਦੇ ਨੀਅਮ, ਲੱਛਣ ਜਾਂ ਰਾਗ ਦੀ ਪਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਰਾਗ ਸੰਖਿਆ ਬਹੁਤ ਘਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਇਕ ਮੁੱਖ ਨੀਅਮ ਇਹ ਭੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਰੰਜਕਤਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਰਾਗ ਵਿਚ ਰੰਜਕਤਾ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਗ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਾਲੇ ਰਾਗ ਦੇ ਨੀਅਮ ਅਨੁਸਾਰ 'ਮਾ ਤੇ ਪਾ' ਦੋਵੇਂ ਸੁਰ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਵਰਜਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਇਹ ਨੀਅਮ ਰੰਜਕਤਾ ਦੀ ਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :—ਸਾ ਰੇ ਗਾ × × ਧਾ ਨੀ–ਨੀ ਧ × × ਗਾ ਰੇ ਸਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੇਲ ਜਾਂ ਰਾਗ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ 'ਮਾ–ਪਾ' ਦੋਵੇਂ ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਗ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਨੀਅਮ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਗਣਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖੇ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਗਾਇਆ–ਬਜਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਉੱਤ੍ਰੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਰਾਗ ਪਰਚਲਿਤ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਸੰਖਿਆ ੨੨੫ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭੀ ਲਗ–ਭਗ ਸੌ ਡੂਢ ਸੌ ਰਾਗ ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨ ਜਾਂ ਖਾਨਦਾਨੀ ਗਾਇਕ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਆਮ ਗਾਇਕ–ਵਾਦਿਕ ਤਾਂ ੭੦–੮੦ ਰਾਗ ਹੀ ਗਾ–ਬਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਾਵੇਂ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਗਾਉਣਾ–ਬਜਾਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਔਖਾ ਹੈ।

੧੨ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਆਧੁਨਿਕ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਤੇ ਵੀਚਾਰ

ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਪਰਚਲਿਤ ਹੈ, ਉਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮਤ–ਭੇਦ ਹਨ। ਕੁਝ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਪਰਚਲਿਤ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਨੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਅਤੀ ਉੱਤਮ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਮੂਰਛਨਾ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮੂਰਛਨਾ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਬਦਲਿਆ ਹੋਇਆ ਰੂਪ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਬੋਲ–ਚਾਲ, ਵੇਸ਼–ਭੂਸ਼ਾ, ਰਹਿਣ–ਸਹਿਣ ਆਦਿ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤਿਵੇਂ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਵਿਚ ਭੀ ਸਹਿਜੇ–ਸਹਿਜੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਉਸੇ ਦਾ ਬਦਲਿਆ ਹੋਇਆ ਰੂਪ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ–ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ (ਰਾਗ–ਵਰਗ) ਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਖੈਰ ! ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ :—

੧੨ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਆਧੁਨਿਕ ਠਾਟ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਅਸ਼ੁੱਧ ਤੇ ਬੇਸੁਰੀ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਨ, ਸੰਗੀਤਾਚਾਰੀਯ ਪੰ: ਫਿਰੋਜ਼ ਫਰਾਮ ਜੀ (ਪੂਨਾ) ਵਾਲੇ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਲਿਖੇ (ਸ਼ੁਰਤੀ–ਸੂਰ ਸ਼ਿਖਸ਼ਾ) ਭਾਵ—'ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮੂਰਛਨਾ' ਅਤੇ 'ਆਧੁਨਿਕ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀਯ ਠਾਟ–ਪੱਧਤੀ' ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਗ੍ਰੰਥ ਸੰਨ ੧੯੩੭ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਬੜੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਅਸ਼ੁੱਧ ਤੇ ਬੇਸੁਰੀ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਪਰਚਲਿਤ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮੂਰਨਾ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮੂਰਛਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵਖੋ–ਵਖ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਰਾਗ–ਵਰਗ ਬਣਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲਗ–ਭਗ ੧੭੦ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਬਹੁਤ

ਸੁੰਦਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਵ, ਸ਼ੁਰਤੀ-ਅੰਤਰ, ਗੁਣਾ-ਅੰਤਰ, ਕੰਪਨ-ਸੰਖਿਆ ਤੇ ਸੁਰ-ਸੰਵਾਦ ਆਦਿ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਲਗ-ਭਗ ੩੦ ਸੰਗੀਤ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਾਲ-ਬੱਧ ਉਸਤਾਦੀ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ, (ਟਿਯੂਨਾਂ) ਰਾਗ ਵਰਣਨ, ਤਾਨਾਂ ਤੇ ਆਲਾਪ ਬਾਤਰਤੀਬ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਪੰ: ਫਿਰੋਜ਼ ਫਰਾਮ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਮਤੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਦੂਜੇ ਸਨ-ਸੰਗੀਤਾਚਾਰੀਯ ਪੰ: ਵਿਨਾਇਕ ਨਾਰਾਇਣ ਪਟਵਰਧਨ, ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਰਾਗ-ਵਿਗਿਆਨ' ਦੇ ਚੌਥੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੂਰਛਨਾ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਿਹੜੀ ਠਾਟ-ਪੱਧਤੀ ਅਜ-ਕਲ ਪਰਚਲਿਤ ਹੈ ਉਸ ਤੇ ਈਰਾਨੀ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ।

ਪਟਵਰਧਨ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਯੂਨਾਨ, ਈਰਾਨ, ਅਫਗਾਨ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਗਾਇਕ-ਵਾਦਿਕ ਭੀ ਆਏ ਸਨ। ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਮੂਰਛਨਾ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝਦੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਆਪਣੀ ਇਕ ਮੁਕਾਮ ਪੱਧਤੀ ਸੀ। ਭਾਵ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੰਤੀ ਸਾਜ਼ਾਂ ਉਤੇ ਬਾਰਹ ਅਚੱਲ ਪਰਦੇ (ਸਾਰਿਕਾਏਂ) ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਰਾਂ ਧੁਨੀਆਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰਾਂ ਧੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਖੋ-ਵਖ ਨਾਮ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੱਤ ਜਾਂ ਅੱਠ ਸੁਰਾਂ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਉਹ ਮੁਕਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਬਾਰਹ ਮੁਕਾਮਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਦੇ ਸਨ।

ਆਧੁਨਿਕ ਉੱਤਰ ਭਾਰਤੀਯ ਸਰਸਵਤੀ ਵੀਣਾ, ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਵੀਣਾ ਉਤੇ ਅਚੱਲ ਪਰਦੇ (ਸਾਰਿਕਾਏਂ) ਕਾਇਮ ਕਰਨੇ, ਖੜਜ-ਪੰਚਮ ਸੁਰ ਦਾ ਅਚੱਲ ਹੋਣਾ, ਉੱਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਠਾਟ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਮੂਰਛਨਾ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਅਲੋਪ ਹੋਣਾ, ਇਕ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਸ, ਰੁ ਰ, ਗੁ ਗ, ਮ ਮੰ, ਪ, ਧੁ ਧ ਨੁ ਨ ਬਾਰਹ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ, ਸ਼ੁਰਤੀ ਅੰਤਰ ੨੨ ਦੀ ਥਾਂ ੨੪ ਮੰਨਣਾ ਆਦਿ ਆਦਿ ਭਾਰਤੀਯ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਐਸਾ ਵੀਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ 'ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ' ਦੇ ਪਰਕਰਣ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਉਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਭਾਰਤੀਯ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀਨ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਆਰੰਭ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਸੀ।

੧੫ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰ: ਲੋਚਨ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਰਾਗ-ਤਰੰਗਿਣੀ' ਵਿਚ ਰਾਗ-ਰਾਗਣੀ (ਪਰਿਵਾਰ-ਵਰਗ) ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਨਕ-ਜਨਯ (ਠਾਟ) ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਗ-ਵਰਗ ਬਣਾਏ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਰਾਗ ਤੱਤਵਿਬੋਧ, ਪਾਰਿਜਾਤ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖੇ ਗਏ। ਅਖੀਰ ੧੯ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸੰਗੀਤਾਚਾਰੀਯ ਪੰ: ਸ੍ਰੀ ਵਿਨੂ ਨਾਰਾਇਣ ਭਾਤਖੰਡੇ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਕੇ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਅਪਨਾਇਆ। ਭਾਵ, ਪੰਡਿਤ ਵਯੰਕਟਮਖੀ ਦੇ ੭੨ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ ੧੦ ਠਾਟ ਉੱਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਲਈ ਚੁਣੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ੧੦ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤੀ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਕੇ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖੇ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਸ੍ਵਰਲਿਪੀ ਰਾਹੀਂ ਲਗ-ਭਗ ੧੯ ਸੌ ਪੁਰਾਣੇ ਉਸਤਾਦਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਲ-ਬੱਧ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ (ਟਿਯੂਨਾਂ) ਨੂੰ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ

ਕਈ ਸੰਗੀਤ ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਸ ਨਵੀਨ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਐਸਾ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਜ-ਕਲ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹੋ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ।

ਉੱਤਰ ਭਾਰਤੀਯ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ੧੦ ਠਾਟਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰਿੰਖਲਾ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਤਾਂ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਵੀ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ :—ਕਲਿਆਨ ਠਾਟ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ 'ਮੱਧਮ' ਲਗਣ ਵਾਲੇ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ, ਖਮਾਜ ਤੇ ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਵਿਚ ਦੋ 'ਗੰਧਾਰ', ਦੋ 'ਨਿਖਾਦ' ਵਾਲੇ ਰਾਗ, ਪੂਰਵੀ ਤੇ ਮਾਰਵਾ ਵਿਚ ਦੋ 'ਮੱਧਮ' ਵਾਲੇ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਰਿਖਭ-ਧੈਵਤ, ਗੰਧਾਰ-ਨਿਖਾਦ, ਜਾਂ ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ ਆਦਿ ਅਤੀ ਕੋਮਲ ਜਾਂ ਤੀਵਰਤਰ ਸੁਰ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ੧੦ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ। ਜਿਵੇਂ :— ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ ਵਿਚ ਬਿਲਾਸਖਾਨੀ, ਆਸਾਵਰੀ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰੀ, ਕਾਫੀ ਵਿਚ ਬਾਗੇਸ਼੍ਰੀ ਇਤਿਆਦਿ ਰਾਗ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਚੌਥਾ ਜਾਂ ਪੰਜਵਾਂ ਸੁਰ ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ :—ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਵਿਚ 'ਰੇ-ਪਾ' ਅਤੇ ਮਾਰਵਾ ਵਿਚ 'ਰੇ-ਧਾ' ਅਜ-ਕਲ ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੋ, ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਕਮੀਆਂ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀਯ ਨੀਅਮ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸ਼ੁੱਧ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਥੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸ਼ੰਕਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਭਾਤਖੰਡੇ, ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝਦੇ? ਪੰ: ਭਾਤਖੰਡੇ ਜੀ ਇਕ ਸੂਝਵਾਨ, ਵਿਚਾਰਕ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦੇ ਚੰਗੇ ਖੋਜੀ ਸਨ, ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਉਸਤਾਦਾਂ ਤੋਂ ਸਾਲਾਂ-ਬੱਧੀ ਸਿਖਿਆ ਸੀ। ਸੋ, ਆਪ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਸਭ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਤੇ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਗਾਉਣਾ-ਬਜਾਉਣਾ ਕੇਵਲ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਵੀਚਾਰਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਆਇਗਾ। ਇਸ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਚੰਗੇ ਉਸਤਾਦ (ਗੁਰੂ) ਤੋਂ ਸਿਖਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਭਾਵ, ਇਹ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਦਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਸਿਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ। ਸੋ, ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਸ ਵਿਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਣਗੇ, ਸੁਰ-ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਗੇ, ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਸੁਰ ਗਿਆਨ ਵਧੇਗਾ, ਤਿਵੇਂ-ਤਿਵੇਂ ਉਹ ਰਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਸਮਝਣਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦੇ ਕੁਝ ਨੀਅਮ ਐਸੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਲਗਣ ਵਾਲੇ ਕੋਮਲ, ਅਤੀ ਕੋਮਲ ਜਾਂ ਤੀਵਰ-ਤੀਵਤਰ ਸੁਰ ਥੋੜਾ ਧਿਆਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਖੁਦ-ਬਾਖੁਦ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ੧੨ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਠਾਟ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਵੀਚਾਰਨ ਉਪ੍ਰੰਤ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਗੀਤ ਕਰਤੇ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਖਣ ਲਈ ਚੰਗੇ ਉਸਤਾਦ (ਗੁਰੂ) ਦੀ ਲੋੜ ਰਹੇਗੀ, ਉਸਤਾਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਹ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਦਿਆ ਕਦਾਚਿਤ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਾਰੀ ਆਯੂ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਤੇ ਵੀਚਾਰਦਾ ਰਹੇ। ਹਾਂ! ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਇਸ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਿਖੇਗਾ, ਉਸ ਲਈ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਸੋਨੇ ਤੇ ਸੁਹਾਗੇ ਦਾ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਗੇ।

ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੋਟ :—ਗੁਰਮਤ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ ਦੇ ਤੀਜੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀਯ-ਸੰਗੀਤ, ਭਗਤੀ-ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤ-ਸੰਗੀਤ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਾਗ ਖਮਾਜ

ਵਾਦੀ—ਗ	ਠਾਟ—ਖਮਾਜ	ਸਮਾਂ—ਰਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ ।
ਸੰਵਾਦੀ—ਨ	ਜਾਤੀ—ਖਾਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ 'ਧ-ਮ' ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ ।

ਆਰੋਹ—ਸ, ਗ, ਮ, ਪ, ਧਨ, ਸਂ

ਅਵਰੋਹ—ਸਂ ਨੁ, ਧ, ਪ, ਮ ਗ, ਰ ਸ

ਪਕੜ—ਸਂ ਨੁਧ, ਮ ਪ ਧ, ਮ ਗ,

ਖਮਾਜ ਰਾਗ ਦਾ ਸੁਰ-ਰੂਪ ਤਾਂ ਅਤੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਹੈ । ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਕੁਝ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ । ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਖਮਾਜ ਦੀ ਥਾਂ, ਕਾਂਬੋਜੀ ਜਾਂ ਕਾਂਭੋਜੀ ਨਾਮ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ । ਪੰ: ਹਿਰਦਯ ਨਾਰਾਇਣ ਅਤੇ ਪੁੰਡਰੀਕ ਵਿੱਠਲ ਦੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ 'ਕੇਦਾਰ ਜਾਂ ਨਟਨਾਰਾਇਣ' ਠਾਟ (ਮੇਲ) ਦੀ ਇਕ ਸ਼ੁੱਧ ਰਾਗਣੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ । ਪਰ ਸੰਗੀਤ ਇਕ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਕਲਾ ਹੈ । ਸੋ,ਜਿਥੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਖਮਾਜ ਇਕ ਰਾਗਣੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਉਥੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਜਨਕ ਠਾਟ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਭਾਵ, ਪੰ: ਵਿਸ਼ਨੂ ਨਾਰਾਇਣ ਭਾਤਖੰਡੇ ਜੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਚੋਣਵੇਂ ਦਸ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖਮਾਜ ਭੀ ਇਕ ਠਾਟ ਹੈ ।

ਖਮਾਜ ਠਾਟ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸਾਧਾਰਣ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਗੰਧਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਯਾ ਫਿਰ ਰਿਖਭ । ਸੋ, ਖਮਾਜ ਪਹਿਲੇ ਵਰਗ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਗੰਧਾਰ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਨਿਖਾਦ ਜਾਂ ਧੈਵਤ ਹੈ । ਜਾਤੀ ਖਾਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ (ਲਗ-ਭਗ ਦਸ ਵਜੇ ਰਾਤ) ਹੈ । ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ 'ਰੇ' ਵਰਜਿਤ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਸੰਪੂਰਣ ਹੈ । ਇਸ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਨਿਖਾਦ ਲਗਦੇ ਹਨ । ਭਾਵ, ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਤੀਵਰ ਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਕੋਮਲ ਨਿਖਾਦ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ।

ਇਸ ਰਾਗ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ 'ਪੰਚਮ' ਸੁਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਬਹੁਤ ਘਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਭੀ ਕਈ ਵੇਰ ਵਕ੍ਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਲਾਈਦਾ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ—"ਗ ਮ ਧ ਨ ਸਂ, ਸਂ ਨੁ ਧ, ਮ ਪ ਧ, ਮ ਗ" ਪੰਚਮ ਸੁਰ ਤੇ ਥੋੜਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਠਹਿਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲਗਾ ਕੇ ਦੂਜੇ ਸੁਰ ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ ।

ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ—"ਗ ਮ ਧ ਨ, ਨ ਸਂ, ਜਾਂ ਗ ਮ ਪ, ਨ, ਸਂ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ "ਗ, ਮ, ਪ, ਨ", ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ।

ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਸ਼ਿੰਗਾਰ-ਰਸ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ । ਭਾਵ, ਖਯਾਲ, ਠੁਮਰੀ, ਗਜ਼ਲ ਹੀ ਅਕਸਰ ਲੋਕੀਂ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਧੁਰਪਦ-ਧਮਾਰ ਘਟ ਹੀ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ, ਮਿੱਠਾ ਤੇ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਯ ਰਾਗ ਹੈ, ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਦਰੁੱਤ ਲਯ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਗ ਸ ਪ

੧. ਸ—ਸਗ, ਮਗ, ਰਸ —ਸਨ਼ਧ਼ਸ—ਸਗ, ਸਗਮ, ਮਗ, ਰਸ—ਨ਼, ਸਗਮਗ, ਸਗਮ, ਗਮਗ, ਮਗਰਸ— ।

ਸ ਪ ਪ ਪ ਪ

੨. ਨ਼—ਸਗ, ਗਮਧਪ, ਗਮਗ, ਰਸ—ਸਨ਼ਸਰਸ—ਨ਼ਸਗਮਪ, ਗਮ, ਧ, ਮਪਧ, ਗ, ਮਗ, ਰਸ—

ਧ ਧ ਗ

ਗਮਧਪ, ਧਪਮਗਪ, ਗਮ, ਨੁਧਪ, ਗਮਧ, ਮਗ, ਮਗਰਸ — ।

ਪ ਪ

੩. ਸ—ਗਮਧਪਧ ਮਗਪ, ਗਮਪਧਨੁ—ਨੁਧ, ਮਪਧ ਗ, ਗਮਨੁਧ, ਮਪਮਗ, ਮਗਰਸ—ਗਮਪ, ਨਸਂ,

ਪ ਰ ਠ

ਨੁਧ, ਮਪਧ, ਮਗ, ਗਮਗਰਸ—ਗਮਗਰਸ—ਗਮਧਨਸਂ ਨਸਂ, ਧਨਸਂਰਂਸਂਨੁਧ, ਮਪਧ, ਨੁਧਪ, ਗਮਪ,

ਪ

ਨਸਂ, ਪਨ, ਨਸਂ, ਨੁਧਪ, ਮਧਨੁ, ਧਨੁਸਂਰਂਸਂਨੁਧ, ਮਪਨ, ਨਸਂ, ਸਂਰਂਸਂਨੁਧਮਪਧ ਮਗ, ਰਸ— ।

ਧ ਪ ਪ ਰ ਰ

੪. ਗਮਪਨ, ਨਸਂ—ਨਸਂ, ਸਂਗਂ, ਰਂਸਂ—ਨੁਧ, ਮਪਧ, ਮਗ, ਗਮਪਧਨੁਧ, ਮਗ, ਗ ਸ—ਗਮਧਪ,

ਪ ਪ ਨ

ਮਪਨੁਧ, ਮਪਧ ਗਮਗ, ਮ, ਗ, ਪਧਪਮਗ, ਮਗਰਸ—ਨ਼ਸਗਮਪ, ਸਂ ਨਸਂਰਂਸਂ—ਧਨੁਧ, ਗਮਧਨਸਂ

ਗਂ ਪ ਮ ਗ

ਰਂਸਂ—ਧਨੁਧ, ਪਧਨਸਂ—ਪਧਸਂਰਂਗਂ, ਮਂਗਂਰਂਸਂ—ਸਂਰਂਨਸਂਨੁਧਪ, ਧਨਸਂਰਂਸਂਨੁਧ, ਮਪਧ, ਮਗ, ਪ ਮ

ਰ

ਗਰਸ— ।

੫. ਗਮਪ, ਨ—ਨਸਂ—ਪਨ, ਸਂ, ਰਂਸਂ, ਨੁਧਪ, ਮਪਧ, ਗਮਗ, ਸਗਮਪ-ਸਂ, ਨਸਂ, ਪਨਸਂਰਂਸਂਨੁਧ, ਨਸਂ—

ਸਂ ਗਂ ਨ

ਸਂਗਂ, ਮਂਗਂਰਂਸਂ, ਨ, ਸਂਗਂ, ਮਂਗਂ, ਸਂਗਂਮਂਗਂਰਂਸਂ, ਨਸਂਰਂਸਂਨੁਧਪਮਗ, ਮਧਨਸਂ, ਪਨ, ਨਸਂ, ਧਨਸਂ, ਰਂਸਂ,

ਪ ਰਂ ਪ

ਨੁਧ ਮਪਨ, ਨਸਂ, ਨਸਂਗਂ—ਮਂਗਂ, ਗਂਰਂਸਂ, ਸਂਰਂਗਂ, ਰਂਸਂਨੁਧਨਸਂ— ਨਸਂਰਂਸਂਨੁਧ, ਮਪਧ, ਗਮਗ, ਮਧ,

ਪ ਪ ਨ

ਨੁਧਪਮਗ, ਮ, ਗ, ਮਗਰਸ—ਨ਼ਸਗਮਪਨ, ਨਸਂ, ਧਨਸਂਰਂਸਂ, ਗਮਪਨਸਂ, ਸਂਨੁਧਪਮਗਰਸ, ਨ਼ਸਗਮ ਪਨਸਂਗਂ, ਗਂਰਂਸਂਨੁਧਪਮਗਰਸ— ।

ਨੋਟ :—ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਆਰੋਹ ਸੁਰ-ਰਚਨਾ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :—

(੧) ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਧ ਨਸਂ, (੨) ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਧ ਸਂ, (੩) ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਨ ਸਂ, (੪) ਨ਼ਸ ਗਮ ਧਨ ਸਂ ।

ਖਮਾਜ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	੨				੦				੩				×			
	ਸ	—	ਗ	ਗ	ਮ	—	ਗ	ਗ								
੧.	ਰੇ	ऽ	ਮ	ਨ	ਹਾ	ऽ	ਮ	*	ਨ਼ਸ	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸਂ	ਨੁਧ	ਪਮ	ਗਰ	ਸ
੨.	.	.	.	.	.	.	.	.	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁਧ	ਪਮ	ਗਰ	ਸ
੩.	.	.	ਗਮ	ਧਨੁ	ਧਪ	ਗਮ	ਧਨ	ਸਂਨੁ	ਧਪ,	ਗਮ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਧਪ	ਮਗ	ਰਸ
੪.	ਨ਼ਸ	ਗਮ	ਧਪ	ਗਮ,	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਧਪ,	ਮਪ	ਧਸਂ	ਗਂਗਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁਧ	ਪਮ	ਗਰ	ਸ
੫.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	ਗਮ	ਧਧ	ਪਮ,	ਗਮ	ਧਨ	ਸਂਨੁ
	ਧਧ	ਪਮ,	ਗਮ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਧਧ	ਪਮ,	ਗਮ	ਧਨ	ਸਂਗਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁਧ	ਪਮ	ਗਰ	ਸ
੬.	.	.	ਗਮ	ਪਧ	ਨੁਧ	ਪਮ;	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸਂ	ਨੁਧ	ਪਮ,	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁਧ
	ਪਮ;	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸਂ	ਗਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਧਪ,	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸਂ	ਗਂਮਂ	ਗਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਧਪ	ਮਗ	ਰਸ
੭.	ਨ਼ਸ	ਗਮ	ਪ,	ਗਮ	ਧਨੁ	ਧ,	ਗਮ	ਧਨ	ਸਂ,	ਨਸਂ	ਗਂਮਂ	ਗਂ,	ਸਂਰਂ	ਸਂ,ਨ	ਸਂਨ,	ਧਨੁ
	ਧ,ਪ	ਧਪ,	ਮਪ	ਮ,ਗ	ਮਗ,	ਰਗ	ਰ,ਸ	ਨ਼ਸ,	ਗਮ	ਧਨ	ਸਂਗਂ	ਰਂਸਂ,	ਨੁਧ	ਪਮ	ਗਰ	ਸ
੮.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	ਸਗ	ਰਸ,	ਗਮ	ਗਗ
	ਮਗ	ਰਸ,	ਧਨੁ	ਧਧ	ਨੁਧ	ਪਮ	ਗਰ	ਸ,	ਗਂਮਂ	ਗਂਗਂ	ਮਂਗਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁਧ	ਪਮ	ਗਰ	ਸ,
	ਨ਼ਸ	ਗਮ	ਪਮ,	ਗਮ	ਪਧ	ਨੁਧ,	ਪਧ	ਨਸਂ	ਰਂਸਂ,	ਸਂਰਂ	ਗਂਮਂ	ਗਂਰਂ,	ਸਂਨੁ	ਧਪ	ਮਗ	ਰਸ

ਅੰਤਰਾ*

	ਮ		ਨੁ													
	ਗ	ਮ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ								
੧.	ਕ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕ	ਸਂਨੁ	ਧਪ	ਮਗ	ਰਸ	ਨ਼ਸ	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸ
੨.	.	.	.	.	.	.	.	.	ਸਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਧਪ	ਮਗ	ਰਸ	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸਂ
੩.	.	.	.	.	.	.	ਨਸਂ	ਗਂਗਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁਧ	ਪਮ	ਗਰ	ਸ,	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸਂ
੪.	.	.	.	.	ਗਂਗਂ	ਮਂਗਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁਧ	ਪਮ	ਗਰ	ਸ,	ਨ਼ਸ	ਗਮ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂ
੫	ਗਂਮਂ	ਗਂਰਂ	ਸਂਗਂ	ਰਂਸਂ	ਨਸਂ	ਨੁਧ	ਪਨੁ	ਧਪ	ਗਮ	ਗਰ	ਸਗ	ਰਸ	ਨ਼ਸ	ਗਮ	ਪਧ	ਨਸਂ

*ਸ਼ਬਦ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹੀ ਸੁਰ-ਸਰਗਮ, ਜਾਂ "ਤਾਨਾ" ਲਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਅੰਤਲੀ ਤੁਕ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਈ ਹੈ।

੬.	• • • • ਸੰਨ ਸੰ, ਨੁਧ ਪਮ	• • ਸੰਨ ਸੰ ਗਰ ਸਨ਼ ਸ, ਗਮ	ਧਨੁ ਪਧ ਸੰਨ ਸੰ, ਪਧ ਨਸੰ, ਗਮ ਪਧ	ਨੁਧ ਪਮ ਗਮ ਪਧ ਨਸੰ, ਗਮ ਪਧ ਨਸੰ
੭.	• • • • ਪਧ ਪਪ ਧਪ ਮਗ	ਗੰਮੰ ਗੰਗੰ ਮੰਗੰ ਰੰਸੰ, ਗਮ ਗਗ ਮਗ ਰਸ	ਸੰਰੰ ਸੰਸੰ ਰੰਸੰ ਨੁਧ, ਗਮ ਧਨ ਸੰ, ਗਮ	ਧਨੁ ਧਧ ਨੁਧ ਪਮ, ਧਨ ਸੰ, ਗਮ ਧਨ
੮.	ਧਨ ਸੰ,ਧ ਨਸੰ, ਧਨ ਧਨੁ ਧਧ, ਨਸੰ ਨਨ	ਸੰਰੰ ਸੰਨੁ ਧਪ ਮਗ ਸੰਰੰ ਸੰਸੰ, ਗੰਮੰ ਗੰਰੰ	ਰਸ ਨ਼ਸ, ਗਮ ਗਗ, ਸੰਨੁ ਧਪ ਮਗ ਰਸ,	ਮਪ ਮਮ, ਪਧ ਪਪ, ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਧ ਨਸੰ

੧. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਰੇ ਮਨ ਰਾਮ ਸਿਉ ਕਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥
ਸ੍ਰਵਨ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਨ ਸੁਨਹੁ ਅਰੁ ਗਾਉ ਰਸਨਾ ਗੀਤਿ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕਰਿ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਸਿਮਰੁ ਮਾਧੋ ਹੋਹਿ ਪਤਿਤ ਪੁਨੀਤ ॥
ਕਾਲੁ ਬਿਆਲੁ ਜਿਉ ਪਰਿਓ ਡੋਲੈ ਮੁਖੁ ਪਸਾਰੇ ਮੀਤ ॥੧॥
ਆਜੁ ਕਾਲਿ ਫੁਨਿ ਤੋਹਿ ਗ੍ਰਸਿ ਹੈ ਸਮਝਿ ਰਾਖਹੁ ਚੀਤਿ ॥
ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਰਾਮੁ ਭਜਿ ਲੈ ਜਾਤ ਅਉਸਰੁ ਬੀਤਿ ॥੨॥

(ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੯, ਪੰਨਾ ੬੩੧)

ਅਸਥਾਈ

੨				०				੩				×			
											ਮ				
ਸ	—	ਗ	ਗ	ਮ	—	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਗ	ਮ	—	—	ਗ
ਰੇ	ऽ	ਮ	ਨ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਸਿਉ	ऽ	ਕ	ऽ	ਰ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ऽ	ਤ,
ਨੁ												ਸੰ			
ਧ	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਧ	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਪ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਧ	ਨੁ	ਧ	—
ਸ੍ਰ	ਵ	ਨ	ऽ	ਗੋ	ऽ	ਬਿੰ	ਦ	ਗੁ	ऽ	ਨ	ਸੁ	ਨਹੁ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਸੰ				ਪ							
ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨੁ	—	ਧ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਧ	(ਮ)	—	ਗ
ਅ	ऽ	ਰ	ऽ	ਗਾ	ऽ	ਉ	ऽ	ਰ	ਸ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ਗੀ	ऽ	ਤ

ਅੰਤਰਾ

ਮ		ਨੁ						ਸੰ							
ਗ	ਮ	ਧ	ਨ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਨ	ਸੰ	—	(ਸੰ)	—	ਨੁ	ਧ
ਕ	ਰ	ਸਾ	ਧ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਤ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ਧੋ	ऽ
								ਪੰ							
ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਸੰ	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਧ	(ਮ)	—	ਗ
ਹੋ	ऽ	ਹਿੰ	ऽ	ਪ	ਤਿ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਪੁ	ਨੀ	ऽ	ਤ

ਨੋਟ :—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੨. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਓਅੰਕਾਰਿ ਅਕਾਰੁ ਕਰਿ ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੁ ਧਾਰੇ।
ਧਰਤਿ ਅਕਾਸ ਵਿਛੋੜਿਅਨੁ ਚੰਦੁ ਸੂਰੁ ਦੇ ਜੋਤਿ ਸਵਾਰੇ।
ਖਾਣੀ ਚਾਰਿ ਬੰਧਾਨ ਕਰਿ ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਜੂਨਿ ਦੁਆਰੇ।
ਇਕਸ ਇਕਸ ਜੂਨਿ ਵਿਚਿ ਜੀਅ ਜੰਤੁ ਅਣਗਣਤ ਅਪਾਰੇ।
ਮਾਣਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੰਭੁ ਹੈ ਸਫਲ ਜਨਮੁ ਗੁਰ ਸਰਣਿ ਉਧਾਰੇ।
ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਲਿਵ ਭਾਇ ਭਗਤਿ ਗੁਰ ਗਿਆਨ ਵੀਚਾਰੇ।
ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ ॥ ੧ ॥ (ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੪)

ਅਸਥਾਈ

੨				੦				੩				×			
				ਨ				ਧ							
ਪ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	(ਸਂ)	ਨ̱	ਧਪ	ਨ̱	ਨ̱	ਧਪ	ਗਮ	ਗ	—	—	ਗ
ਪ	ਰ	ਉ	ਪ	ਕਾ	਽	ਰੀ	਽਽	ਗੁ	ਰੂ	਽਽	਽ਪਿ	ਆ	਽	਽	ਰੇ
ਸਂ				ਰਂ				ਪ							
ਨ	ਨ	ਸਂ	ਗਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ̱ਧ	ਪਧ	ਸਂ	ਨ̱	ਧਪ	ਗਮ	ਗ	—	—	ਮ
ਪ	ਰ	ਉ	ਪ	ਕਾ	਽	ਰੀ਽	਽਽	ਗੁ	ਰੂ	਽਽	਽ਪਿ	ਆ	਽	਽	ਰੇ

ਅੰਤਰਾ

ਮ												ਨ			
ਗ	ਮ	ਨ̱ਧ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	(ਸਂ)	ਨ̱	ਧ
ਓ	ਅਂ	਽਽	਽	ਕਾ	਽	ਰ	ਅ	ਕਾ	਽	਽	ਰ	ਕ	ਰ	਽	਽
ਗ						ਸਂ						ਰਂ			
ਮ	—	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਨ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਗਂ	ਨ	—	ਸਂ	—
ਪਉ	਽	ਣ	ਪਾ	ਣੀ	਽	ਬੈ	਽	ਸੰ	਽	ਤ	ਰ	ਧਾ	਽	ਰੇ	਽

ਨੋਟ :—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੪. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਭਇਓ ਕਿਰਪਾਲੁ ਦੀਨ ਦੁਖ ਭੰਜਨੁ ਆਪੇ ਸਭ ਬਿਧਿ ਥਾਟੀ ॥
ਖਿਨ ਮਹਿ ਰਾਖਿ ਲੀਓ ਜਨੁ ਅਪੁਨਾ ਗੁਰ ਪੂਰੈ ਬੇੜੀ ਕਾਟੀ ॥੧॥
ਮੇਰੇ ਮਨ ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦੁ ਸਦ ਧਿਆਈਐ ॥
ਸਗਲ ਕਲੇਸ ਮਿਟਹਿ ਇਸੁ ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਚਿੰਦਿਆ ਫਲੁ ਪਾਈਐ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜੀਅ ਜੰਤ ਜਾ ਕੇ ਸਭਿ ਕੀਨੇ ਪ੍ਰਭੁ ਊਚਾ ਅਗਮ ਅਪਾਰਾ ॥
ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਮੁਖ ਊਜਲ ਭਏ ਦਰਬਾਰਾ ॥੨॥

(ਸੋਰਠਿ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੬੩੦)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
ਨ								ਪ							
ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਧਨੁ	ਪਧ	ਸੰ	ਨੁ	ਧ	ਧਪ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ
ਮੇ	ਰੇ	ਮ	ਨ	ਗੁऽ	ਰऽ	ਗੋ	ऽ	ਵਿੰ	ਦऽ	ਸ	ਦ	ਧਿਆ	ਈ	ਐ	ऽ
ਸ								ਪ				ਮ			
ਨ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਧਨੁ	ਪਧ	ਸੰ	ਨੁ	ਧ	ਧਪ	ਮ	ਪ	ਗ	ਗ	ਮ	—
ਮੇ	ਰੇ	ਮ	ਨ	ਗੁऽ	ਰऽ	ਗੋ	ऽ	ਵਿੰ	ਦऽ	ਸ	ਦ	ਧਿਆ	ਈ	ਐ	ऽ
ਰ															
ਗ	ਗ	ਰਸ	ਸ	ਗ	—	ਗ	ਗ	ਮ	—	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ
ਸ	ਗ	ਲऽ	ਕ	ਲੇ	ऽ	ਸ	ਮਿ	ਟਹਿ	ऽ	ਇ	ਸ	ਤ	ਨ	ਤੇ	ऽ
ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਗੰ	—	ਸੰ	ਰ	ਨ	—	ਸੰ	—	ਨੁਧ	ਪਮ	ਗਮ	ਪਧ
ਮ	ਨ	ਚਿੰ	ऽ	ਦਿਆ	ऽ	ਫ	ਲ	ਪਾ	ऽ	ਈਐ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ

ਅੰਤਰਾ

ਸੰ								ਪ				ਪ			
ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਨੁ	ਧਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧਪ	ਗ	ਮ	ਗ	ਗ
ਭ	ਇਓ	ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ऽ	ਲ	ਦੀऽ	ऽ	ਨ	ਦੁ	ਖऽ	ਭੰ	ऽ	ਜ	ਨ
ਸੰ			ਰੰ					ਧ				ਪ			
ਨ	ਸੰ	ਗੰ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਧਪ	ਨੁ	—	ਧ	ਪ	ਗ	ਮ	ਗ	—
ਆ	ऽ	ਪੇ	ऽ	ਸ	ਭ	ਬਿ	ਧऽ	ਥਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਟੀ	ऽ
ਸ	ਸ	ਗ	—	ਮ	—	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਨ	ਸੰ	—
ਖਿ	ਨ	ਮਹਿ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਖ	ਲੀ	ਓ	ऽ	ਜ	ਨ	ਅ	ਪ	ਨਾ	ऽ
ਸੰ	ਗੰ	ਰੰਗੰ	ਮੰ	ਗੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਨ	—	ਸੰ	—	ਨੁਧ	ਪਮ	ਗਮ	ਪਧ
ਗੁ	ਰ	ਪੂऽ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ਬੇ	ੜੀ	ਕਾ	ऽ	ਟੀ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੪. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਬਾਹਰਿ ਢੂਢਨ ਤੇ ਛੂਟਿ ਪਰੇ ਗੁਰਿ ਘਰ ਹੀ ਮਾਹਿ ਦਿਖਾਇਆਥਾ ॥
ਅਨਭਉ ਅਚਰਜ ਰੂਪੁ ਪ੍ਰਭ ਪੇਖਿਆ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਛੋਡਿ ਨ ਕਤਹੂ ਜਾਇਆਥਾ ॥੧॥
ਮਾਨਕੁ ਪਾਇਓ ਰੇ ਪਾਇਓ ਹਰਿ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆਥਾ ॥
ਮੋਲਿ ਅਮੋਲੁ ਨ ਪਾਇਆ ਜਾਈ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਗੁਰੂ ਦਿਵਾਇਆਥਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਅਦਿਸਟ ਅਗੋਚਰੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ ਅਕਥੁ ਕਥਾਇਆਥਾ ॥
ਅਨਹਦ ਸਬਦੁ ਦਸਮ ਦੁਆਰਿ ਵਜਿਓ ਤਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਚੁਆਇਆਥਾ ॥੨॥
ਤੋਟਿ ਨਾਹੀ ਮਨਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬੂਝੀ ਅਖੁਟ ਭੰਡਾਰ ਸਮਾਇਆਥਾ ॥
ਚਰਣ ਚਰਣ ਚਰਣ ਗੁਰ ਸੇਵੇ ਅਘੜੁ ਘੜਿਓ ਰਸੁ ਪਾਇਆਥਾ ॥੩॥
ਸਹਜੇ ਆਵਾ ਸਹਜੇ ਜਾਵਾ ਸਹਜੇ ਮਨੁ ਖੇਲਾਇਆਥਾ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਭਰਮੁ ਗੁਰਿ ਖੋਇਆ ਤਾ ਹਰਿ ਮਹਲੀ ਮਹਲੁ ਪਾਇਆਥਾ ॥੪॥

(ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੦੦੨)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
		ਨ਼													
		ਸ	ਗ	ਗ	ਮ	—	ਮ	ਪ	ਧ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪਧ	ਨਸਂ	ਨ
		ਪਾ	ऽ	ਇਓ	ਰੇ	ऽ	ਮਾ	ਨ	ਕ	ਪਾ	ऽ	ਇਓ	ਪਾऽ	ऽऽ	ਇਓ
						ਨ									
ਸਂ	—	—	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	(ਸਂ)	ਨ਼	ਧ	ਪ	ਪਧ	ਨ਼ਸਂ	ਨ਼ਧ	ਪਮ
ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਪੂ	ऽ	ਰਾ	ਪਾ	ऽ	ਇਆ	ਥਾऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ
ਗਰ	ਸ														
ऽऽ	ऽ, ਪਾਇਓ														

ਅੰਤਰਾ

	ਮ					ਧ									
	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—
	ਬਾ	ਹ	ਰ	ਢੂ	ਢ	ਨ	ਤੇ	ਛੂ	ऽ	ਟ	ਪ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ
								ਰਂ							
ਸਂ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਨ਼	—	ਧ	—
ਗੁਰ	ਘ	ਰ	ਹੀ	ਮਾ	ऽ	ਹਿ	ਦਿ	ਖਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ਥਾ	ऽ	ऽ	ऽ
—	ਨ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ਼	ਧ	ਧ	ਪ	ਪ	ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ
ऽ	ਅਨ	ਭਉ	ऽ	ਅ	ਚ	ਰ	ਜ	ਰੂ	ਪ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਪੇ	ਖਿਆ	ਮੇ	ਰਾ

								ਮ							
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਪਧ	ਨੁਸਂ	ਨੁਧ	ਪਮ
ਮਨ	ਛੋ	ਡ	ਨ	ਕ	ਤ	ਹੂ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ਥਾऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ

ਗੁਰ	ਸ,	
ऽऽ	ऽ	ਪਾਇਓ

ਨੋਟ :—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ)

੫. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਛੋਟੀ ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਦਿਲਹੁ ਮੁਹਬਤਿ ਜਿੰਨ੍ਹ ਸੇਈ ਸਚਿਆ ॥
ਜਿਨ੍ਹ ਮਨਿ ਹੋਰੁ ਮੁਖਿ ਹੋਰੁ ਸਿ ਕਾਂਢੇ ਕਚਿਆ ॥੧॥
ਰਤੇ ਇਸਕ ਖੁਦਾਇ ਰੰਗਿ ਦੀਦਾਰ ਕੇ ॥
ਵਿਸਰਿਆ ਜਿਨ੍ਹ ਨਾਮੁ ਤੇ ਭੁਇ ਭਾਰ ਥੀਏ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਆਪਿ ਲੀਏ ਲੜਿ ਲਾਇ ਦਰਿ ਦਰਵੇਸ ਸੇ ॥
ਤਿਨ ਧੰਨੁ ਜਣੇਦੀ ਮਾਉ ਆਏ ਸਫਲੁ ਸੇ ॥੨॥
ਪਰਵਦਗਾਰ ਅਪਾਰ ਅਗਮ ਬੇਅੰਤ ਤੂੰ ॥
ਜਿਨਾ ਪਛਾਤਾ ਸਚੁ ਚੁੰਮਾ ਪੈਰ ਮੂੰ ॥੩॥
ਤੇਰੀ ਪਨਹ ਖੁਦਾਇ ਤੂ ਬਖਸੰਦਗੀ ॥
ਸੇਖ ਫਰੀਦੈ ਖੈਰੁ ਦੀਜੈ ਬੰਦਗੀ ॥੪॥

(ਆਸਾ ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਜੀਉ, ਪੰਨਾ ੪੮੮)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
						ਸ	—	ਗ	—	ਮ	ਪ	–ਪ	ਪਧ	ਨਸਂ	ਨ
						ਤ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽਸ	ਕऽ	ऽऽ	ਖ
											ਗ		ਧ		
ਸਂ	—	—	—	—	ਸਂ	ਨੁ	—	ਧ	—	ਮ	ਮ	—	ਪ	ਪ	ਮ
ਦਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ऽ	ऽ	ਦੀ	ऽ	ਦਾ	ऽ	ਰ
ਗ	—	—	ਰ	ਸ	—	ਗ /	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਧ	—	ਧ	—	ਸਂ
ਕੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ,	ਵਿ	ऽ	ਸ	ऽ	ਰਿ	ਆ	ऽ	ਜਿ	ऽ	ਨ
						ਧ					ਪ				
ਨੁ	—	ਧ	—	ਪ	ਪ	ਨੁ	—	ਧ	ਧ	—	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਮ
ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮ	ਤੇ	ऽ	ਭੁ	ਇ	ऽ	ਭਾ	ऽ	ਰ	ऽ	ਥੀ
ਗ	—	—	ਰ	ਸ	—										
ਏ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ										

						ਮ							ਧ		
						ਗ	—	ਗ	—	ਮ	ਪ	—	ਨ	—	ਨ
						ਦਿ	ऽ	ਲਹੁ	ऽ	ਮੁ	ਹ	ऽ	ਬ	ऽ	ਤ
ਸਂ	ਸਂ	—	—	—	—	ਸਂਨੁ	—	ਧ	—	—	—	ਨੁ	ਸਂ	—	ਨੁ
ਜਿੰ	ਨੁ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸੇऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸ	ऽ	ਚਿ
ਧ	—	ਨੁਧ	ਪ	—	—	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਰਂ
ਆ	ऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	ऽ,	ਜਿ	ਨ	ਮ	ਨ	ऽ	ਹੋ	ਰ	ਮੁ	ऽ	ਖ
						ਸਂ					ਪ				
ਸਂ	—	—	—	—	ਸਂ	ਨੁ	—	ਧ	—	—	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਮ
ਹੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰ	ਸਿ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕਾਂ	ਢੇ	ਕ	ऽ	ਚਿ
ਗ	—	—	ਰ	ਸ	—										
ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰਤੇ	ਇ......								

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੬. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਛੋਟੀ ਤਿੰਨ ਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਚਿਤ ਸੁਚਿਤ ਸੁ ਸਾਜਨੁ ਚਾਹੀਐ ॥
ਜਿਸੁ ਸੰਗਿ ਲਾਗੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਸੈ ਕਉ ਆਹੀਐ ॥
ਬਨੁ ਬਨੁ ਫਿਰਤ ਉਦਾਸ ਬੂੰਦ ਜਲ ਕਾਰਣੇ ॥
ਹਰਿਹਾਂ ਤਿਉ ਹਰਿ ਜਨੁ ਮਾਂਗੈ ਨਾਮੁ ਨਾਨਕ ਬਲਿਹਾਰਣੇ ॥

(ਫੁਨਹੇ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੬੨)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਪ	—	ਪ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਮ	ਮ	ਪ	ਧਪ
ਚਾ	ऽ	ਤ੍ਰਿ	ਕ	ਚਿ	ਤ	ਸੁ	ऽ	ਚਿ	ਤ	ਸੁ	ऽ	ਚਿ	ਤ	ਸੁ	ऽऽ
ਮ															
ਗ	—	—	—	ਮ	ਪ	—	ਧ	ਨ	—	—	ਨ	ਸਂ	—	—	—
ਸਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਜ	ऽ	ਨ	ਚਾ	ऽ	ऽ	ਹੀ	ਐ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

														ਮ	ਮ
														ਜਿ	ਸ
ਗ	ਮ	—	ਧਨੁ	ਧ	ਨ	—	—	ਸਂ	—	—	—	—	ਸਂ	ਰਂ	—
ਸੰ	ਗ	ऽ	ਲਾऽ	ऽ	ਗੇ	ऽ	ऽ	ਪ੍ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਣ,	ਜੀ	ऽ

					ਰਂ										
—	—	—	ਗਂਰਂ	ਗਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ	—	—	ਰਂ	ਸਂ	—	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਤਿऽ	ऽ	ਸੈ	ऽ	ਕਉ	ਆ	ऽ	ऽ	ਹੀ	ਐ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੭. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਕਹਿਰਵਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਉ ਪੰਥੁ ਦਸਾਈ ਨਿਤ ਖੜੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭੁ ਦਸੇ ਤਿਨਿ ਜਾਉ ॥
ਜਿਨੀ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰਾ ਰਾਵਿਆ ਤਿਨ ਪੀਛੈ ਲਾਗਿ ਫਿਰਾਉ ॥
ਕਰਿ ਮਿਨੰਤਿ ਕਰਿ ਜੋਦੜੀ ਮੈ ਪ੍ਰਭੁ ਮਿਲਣੈ ਕਾ ਚਾਉ ॥੧॥
ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਜਨਾ ਕੋਈ ਮੋਕਉ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਇ ॥
ਹਉ ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਟਹੁ ਵਾਰਿਆ ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਦੀਆ ਦਿਖਾਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਹੋਇ ਨਿਮਾਣੀ ਢਹਿ ਪਵਾ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸਿ ॥
ਨਿਮਾਣਿਆ ਗੁਰੁ ਮਾਣੁ ਹੈ ਗੁਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਰੇ ਸਾਬਾਸਿ ॥
ਹਉ ਗੁਰੁ ਸਾਲਾਹਿ ਨ ਰਜਊ ਮੈ ਮੇਲੇ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਸਿ ॥੨॥
ਸਤਿਗੁਰ ਨੋ ਸਭ ਕੋ ਲੋਚਦਾ ਜੇਤਾ ਜਗਤ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥
ਬਿਨੁ ਭਾਗਾ ਦਰਸਨੁ ਨਾ ਥੀਐ ਭਾਗਹੀਣ ਬਹਿ ਰੋਇ ॥
ਜੋ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਭਾਣਾ ਸੋ ਥੀਆ ਧੁਰਿ ਲਿਖਿਆ ਨ ਮੇਟੈ ਕੋਇ ॥੩॥
ਆਪੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਪਿ ਹਰਿ ਆਪੇ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਇ ॥
ਆਪਿ ਦਇਆ ਕਰਿ ਮੇਲਸੀ ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਪੀਛੈ ਪਾਇ ॥
ਸਭੁ ਜਗਜੀਵਨੁ ਆਪ ਹੈ ਨਾਨਕ ਜਲੁ ਜਲਹਿ ਸਮਾਇ ॥ ੪ ॥

(ਸ੍ਰੀ ਰਾਗੁ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੪੧)

ਅਸਥਾਈ

×				०				×				०		ਸਂ	ਸਂ
														ਮੇ	ਰੇ
ਪ	—	ਪ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਮਂ	ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਮ	—	ਮ	ਪ
ਭਾ	ऽ	ਈ	ਜ	ਨਾ	ਕੋਈ	ਮੋ	ਕਉ	ਹ	ऽ	ਰਿ	ऽ	ਪ੍ਰ	ऽ	ਭ	ऽ
ਮ															
ਗ	—	—	—	ਮ	ਪ	—	ਧ	ਨ	—	—	—	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਮੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ਮਿ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ,	ਹਉ	ऽ
ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਧਨੁ	ਧ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—	ਸਂ	ਸਂ
ਸ	ਤਿ	ਗੁ	ਰ	ਵਿऽ	ऽ	ਟਹੁ	ऽ	ਵਾ	ਰਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ਜਿ	ਨ

ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ਼	—	—	ਧ	—	ਧ	ਧ
ਕ	ਰਿ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਦੀ	ਆ	ऽ	ਦਿ	ਖਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ	ਮੇ	ਰੇ

ਅੰਤਰਾ

														ਸਂ	ਸਂ
														ਹਉ	ऽ
—	ਮ	ਮ	ਮ	ਧਨ਼	ਧ	ਨ	—	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਸਂ
ऽ	ਪੰ	ਥ	ਦ	ਸਾऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ਨਿ	ਤ	ਖ	ੜੀ	ऽ	ऽ,	ਕੋ	ਈ
←ऽ	ਜਿਨੀ	ਮੇ	ਰਾ	ਪਿਆ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਰਾ	ਵਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤਿ	ਨ
—	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰੰਸਂ	ਸਂ	ਨ਼	—	—	ਧ	—	—	—
ऽ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਦ	ਸੇ	ऽ	ਤਿ	ਨऽ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਉ	ऽ	ऽ	ऽ→
ऽ	ਪੀ	ऽ	ਛੈ	ਲਾ	ऽ	ਗ	ਫਿऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਉ	ऽ	ऽ	ऽ
—	ਗਂ	ਗਂ	ਗਂ	ਰੰਗਂ	ਮਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਨ	ਸਂ	—	—	—
ऽ	ਕ	ਰ	ਮਿੰ	ਨऽ	ਤ	ਕ	ਰ	ऽ	ਜੋ	ऽ	ਦ	ੜੀ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰੰਸਂ	ਸਂ	ਨ਼	—	—	ਧ	—	ਧ	ਧ
ਮੈ	ਪ੍ਰਭ	ਮਿ	ਲ	ਣੇ	ऽ	ਕਾ	ऽऽ	ਚਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਉ	ऽ	ਮੇ	ਰੇ...

ਨੋਟ—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਭੀ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਕੱਠੀਆਂ ਲਗਾਓ ।

੮. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਦਾਦਰਾ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਥਰਹਰ ਕੰਪੈ ਬਾਲਾ ਜੀਉ ॥ ਨਾ ਜਾਨਉ ਕਿਆ ਕਰਸੀ ਪੀਉ ॥ ੧ ॥
ਰੈਨਿ ਗਈ ਮਤ ਦਿਨੁ ਭੀ ਜਾਇ ॥ ਭਵਰ ਗਏ ਬਗ ਬੈਠੇ ਆਇ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਕਾਚੈ ਕਰਵੈ ਰਹੈ ਨ ਪਾਨੀ ॥ ਹੰਸੁ ਚਲਿਆ ਕਾਇਆ ਕੁਮਲਾਨੀ ॥ ੨ ॥
ਕੁਆਰ ਕੰਨਿਆ ਜੈਸੇ ਕਰਤ ਸੀਗਾਰਾ ॥ ਕਿਉ ਰਲੀਆ ਮਾਨੈ ਬਾਝੁ ਭਤਾਰਾ॥੩॥
ਕਾਗ ਉਡਾਵਤ ਭੁਜਾ ਪਿਰਾਨੀ ॥ ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਇਹ ਕਥਾ ਸਿਰਾਨੀ ॥ ੪ ॥
(ਸੂਹੀ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀਉ, ਪੰਨਾ ੭੯੨)

ਅਸਥਾਈ

×			0			×			0		
			ਸ	ਗ	ਗ	ਮ	—	—	ਪ	—	ਧ
			ਰੈ	ਨ	ਗ	ਈ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ਤ
ਪਧ	ਨਸਂ	—	ਨ਼	ਧ	ਪ	ਪ	ਧ	—	ਮ	ਪ	ਮ
ਦਿऽ	ਨऽ	ऽ	ਭੀ	ऽ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ	ऽ
ਗ	—	ਰਸ	ਨ	ਧ	ਨ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	—	ਨ
ऽ	ऽ	ऽऽ	ਭਵ	ਰ	ਗ	ਏ	ऽ	ऽ	ਬ	ऽ	ऽ

ਸਂ	—	—	ਪ	—	ਧ	ਪਧ	ਨਸਂ	—	ਨ਼	ਧ	ਪ
ਗ	S	S	ਬੈ	S	ਠੇ	ਆS	SS	S	ਇ	S	S
ਮ	ਗ	ਰਸ									
S	S	SS									

ਅੰਤਰਾ

			ਗ ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	—	ਧਨ਼	ਧ	ਨ
			ਬਰ	ਹ	ਰ	ਕੰ	S	S	ਪੈS	S	S
ਸਂ	—	—	ਨ	—	ਧਨ	ਸਂ	—	(ਸਂ)	ਨ਼	ਧ	ਨ਼
S	S	S	ਬਾS	S	ਲਾS	ਜੀ	S	S	ਉ	S	S
ਪ ਧ	ਪ	—	ਨ	—	ਨ	ਸਂ	—	—	ਰਂ	ਸਂ	ਨ
S	S	S,	ਨਾ	S	ਜਾ	ਨਾ	S	S	ਕਿਆ	S	S
ਸਂ	—	—	ਪ	ਪ	ਧ	ਪਧ	ਨਸਂ	—	ਨ਼	ਧ	ਪ
S	S	S	ਕ	ਰ	ਸੀ	ਪੀS	SS	S	ਉ	S	S
ਮ	ਗ	ਰਸ									
S	S	SS									

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਆਨੀਲੇ ਕਾਗਦ ਕਾਟੀ ਲੇ ਗੂਡੀ ਆਕਾਸ ਮਧੇ ਭਰਮੀਅਲੇ ॥
ਪੰਜ ਜਨਾ ਸਿਉ ਬਾਤ ਬਤਊਆ ਚੀਤੁ ਸੁ ਡੋਰੀ ਰਾਖੀਅਲੇ ॥ ੧ ॥
ਮਨੁ ਰਾਮ ਨਾਮਾ ਬੇਧੀਅਲੇ ॥
ਜੈਸੇ ਕਨਿਕ ਕਲਾ ਚਿਤੁ ਮਾਂਡੀਅਲੇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਆਨੀਲੇ ਕੁੰਭੁ ਭਰਾਈਲੇ ਊਦਕ ਰਾਜ ਕੁਆਰਿ ਪੁਰੰਦਰੀਏ ॥
ਹਸਤ ਬਿਨੋਦ ਬੀਚਾਰ ਕਰਤੀ ਹੈ ਚੀਤੁ ਸੁ ਗਾਗਰਿ ਰਾਖੀਅਲੇ ॥ ੨ ॥
ਮੰਦਰੁ ਏਕੁ ਦੁਆਰ ਦਸ ਜਾ ਕੇ ਗਊ ਚਰਾਵਨ ਛਾਡੀਅਲੇ ॥
ਪਾਂਚ ਕੋਸ ਪਰ ਗਊ ਚਰਾਵਤ ਚੀਤੁ ਸੁ ਬਛਰਾ ਰਾਖੀਅਲੇ ॥ ੩ ॥
ਕਹਤ ਨਾਮਦੇਉ ਸੁਨਹੁ ਤਿਲੋਚਨ ਬਾਲਕ ਪਾਲਨ ਪਉਢੀਅਲੇ ॥
ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਕਾਜ ਬਿਰੂਧੀ ਚੀਤੁ ਸੁ ਬਾਰਿਕ ਰਾਖੀਅਲੇ ॥ ੪ ॥
(ਰਾਮਕਲੀ, ਬਾਣੀ ਨਾਮਦੇਉ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੯੭੨)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
													ਰੰਸਂ
													ਮਨ
ਨੁਧ	ਪ	ਮਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	ਨ	ਧਨ	ਸਂ	—	—	ਨਸ
ਰਾऽ	ऽ	ऽਮ	ਨਾ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ਬੇ	ਧੀ	ऽਅ	ਲੇ	ऽ	ऽ,	ਜੈਸੇ
ਰਂ	ਰਂ	-ਸਂ	ਸੰਗ	ਰੰਗਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਨ	ਧਨ	ਸਂ	—	—	ਰੰਸਂ
ਕਨਿ	ਕ	ऽਕ	ਲਾऽ	ऽऽ	ਚਿ	ਤ	ਮਾਂ	ਡੀ	ऽਅ	ਲੇ	ऽ	ऽ,	ਮਨ

ਅੰਤਰਾ

ਗ			ਧ										
ਮ	ਮ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	-ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਆ	ਨੀ	ऽਲੇ	ਕਾ	ऽ	ਗ	ਦ	ਕਾ	ਟੀ	ऽਲੇ	ਗੂ	ऽ	ਡੀ	ऽ
ਨ	ਨ	-ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਨਸਂ	ਨਸਂ	ਰੰਸਂ	ਨੁ	—	ਧ	—
ਆ	ਕਾ	ऽਸ	ਮ	ऽ	ਧੇ	ऽ	ਭਰ	ਮੀऽ	ऽਅ	ਲੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ					ਧ								
ਗ	ਗ	-ਮ	ਪ	—	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	-ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਪੰ	ਚ	ऽਜ	ਨਾ	ऽ	ਸਿਉ	ऽ	ਬਾ	ਤ	ऽਬ	ਤਊ	ऽ	ਆ	ऽ
ਸਂ	ਰਂ	-ਸਂ	ਸੰਗਂ	ਰੰਗਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਨ	ਧਨ	ਸਂ	—	—	ਰੰਸਂ
ਚੀ	ਤ	ऽਸੁ	ਡੌऽ	ऽऽ	ਰੀ	ऽ	ਰਾ	ਖੀ	ऽਅ	ਲੇ	ऽ	ऽ	ਮਨ...

— ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੧੦. **ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ** (ਲਗ-ਭਗ ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਹਮ ਅੰਧੁਲੇ ਅੰਧ ਬਿਖੈ ਬਿਖੁ ਰਾਤੇ ਕਿਉ ਚਾਲਹ ਗੁਰ ਚਾਲੀ ॥
ਸਤਗੁਰੁ ਦਇਆ ਕਰੇ ਸੁਖ ਦਾਤਾ ਹਮ ਲਾਵੈ ਆਪਨ ਪਾਲੀ ॥ ੧ ॥
ਗੁਰਸਿਖ ਮੀਤ ਚਲਹੁ ਗੁਰ ਚਾਲੀ ॥
ਜੋ ਗੁਰ ਕਹੈ ਸੋਈ ਭਲ ਮਾਨਹੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਥਾ ਨਿਰਾਲੀ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ ਸੁਣਹੁ ਜਨ ਭਾਈ ਗੁਰੁ ਸੇਵਿਹੁ ਬੇਗਿ ਬੇਗਾਲੀ ॥
ਸਤਗੁਰੁ ਸੇਵਿ ਖਰਚੁ ਹਰਿ ਬਾਧਹੁ ਮਤ ਜਾਣਹੁ ਆਜੁ ਕਿ ਕਾਲੀ ॥੨॥
ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ ਜਪਹੁ ਹਰਿ ਜਪਣਾ ਹਰਿ ਸੰਤੁ ਚਲੈ ਹਰਿ ਨਾਲੀ ॥
ਜਿਨ ਹਰਿ ਜਪਿਆ ਸੇ ਹਰਿ ਹੋਏ ਹਰਿ ਮਿਲਿਆ ਕੇਲ ਕੇਲਾਲੀ ॥੩॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪਨੁ ਜਪਿ ਲੋਚ ਲੋੁਚਾਨੀ ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਕਰਿ ਬਨਵਾਲੀ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਸੰਗਤਿ ਸਾਧ ਹਰਿ ਮੇਲਹੁ ਹਮ ਸਾਧ ਜਨਾ ਪਗ ਰਾਲੀ ॥੪॥
(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੬੬੭)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
ਸਂ			ਰਂ						
ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਧ	—	ਪ	ਧ
ਗੁ	ਰ	ਸਿ	ਖ	ਮੀ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ									
ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	—	ਸਂ	—	—	—
ਚ	ਲਹੁ	ਗੁ	ਰ	ਚਾ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ	—	ਧ	ਸਂ	ਨੁ	ਨੁ	ਧ	—	—	ਪ
ਜੋ	ऽ	ਗੁ	ਰ	ਕ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ	ਮ	ਪ	ਧ	ਮ	—	ਗ	—	ਰਸ	—
ਸੋ	ਈ	ਭ	ਲ	ਮਾ	ऽ	ਨਹੁ	ऽ	ऽऽ	ऽ
ਨੁ									
ਸ	ਸ	ਗ	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	—	—	—
ਹ	ਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਕ	ਥਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	—	ਸਂ	—	—	—
ਕ	ਥਾ	ऽ	ਨਿ	ਰਾ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ऽ	ऽ ਹਮ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	—	ਸਂ	—	—	—
ਅਂ	ਧ	ਲੇ	ऽ	ਅਂ	ऽ	ਧ	ऽ	ऽ	ऽ
← ਸ	ਤ	ਗੁ	ਰ	ਦ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ			ਰਂ						
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਧ	—	—	—
ਬਿ	ਖੈ	ਬਿ	ਖ	ਰਾ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਕ	ਰੇ	ਸੁ	ਖ	ਦਾ	ऽ	ਤਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ	—	ਨ	—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	—	ਪ
ਕਿਉ	ऽ	ਚਾ	ऽ	ਲਹ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਹ	ऽ	ਮ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ਵੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਧ	—	ਪ	—
ਗੁ	ऽ	ਰ	ऽ	ਚਾ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ऽ	ऽ →
ਆ	ऽ	ਪ	ਨ	ਪਾ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ऽ	ऽ

ਨੋਟ—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ-ਦੋ ਦੋ ਕੱਠੀਆਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਉਣੀਆਂ ਹਨ।

(ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੧. ਰਾਗ ਖਮਾਜ. ਇਕਤਾਲਾ (ਲਗ-ਭਗ ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਬਹੁ ਪਰਪੰਚ ਕਰਿ ਪਰਧਨ ਲਿਆਵੈ ।
ਸੁਤ ਦਾਰਾ ਪਹਿ ਆਨ ਲੁਟਾਵੈ ॥ ੧ ॥
ਮਨ ਮੇਰੇ ਭੂਲੇ ਕਪਟੁ ਨ ਕੀਜੈ ॥
ਅੰਤਿ ਨਿਬੇਰਾ ਤੇਰੇ ਜੀਅ ਪਹਿ ਲੀਜੈ ॥ ੧ ਰਹਾਉ ॥
ਛਿਨੁ ਛਿਨੁ ਤਨੁ ਛੀਜੈ ਜਰਾ ਜਨਾਵੈ ॥
ਤਬ ਤੇਰੀ ਓਕ ਕੋਈ ਪਾਨੀਓ ਨ ਪਾਵੈ ॥ ੨ ॥
ਕਹਤੁ ਕਬੀਰੁ ਕੋਈ ਨਹੀ ਤੇਰਾ ॥
ਹਿਰਦੈ ਰਾਮੁ ਕੀ ਨ ਜਪਹਿ ਸਵੇਰਾ ॥ ੩ ॥

(ਸੋਰਠਿ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੫੬)

ਅਸਥਾਈ

੦		੩		੪		×		੦		੨	
ਪਪ	ਪ	ਧ	ਧਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਧ	ਪ	ਮ	ਮ	ਪ
ਮਨ	ਮੇ	ਰੇ	ਭੂS	ਲੈ	S	ਕ	ਪ	ਟ	ਕ	ਪ	ਟ
ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਧ	ਨ	—	—	ਸਂ	—	—
ਕ	ਪ	S	ਟ	S	ਨ	ਕੀ	S	S	ਜੈ	S	S
ਸਂ	ਰਂ	—	ਰ	--	ਰਂ	ਸਰਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਰ	—	ਸਂ
ਅੰ	S	S	ਤ	S	ਨਿ	ਬੇS	S	ਰਾ	ਤੇ	S	ਰੇ
(ਨ)ਸਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਰਂ	ਸਂ	—	—
ਜੀ	ਅ	S	ਪ	ਹਿ	S	ਲੀ	S	S	ਜੈ	S	S

ਅੰਤਰਾ

(ਗ)ਮ	ਮ	--	ਮਪ	ਧਨੁ	ਧ	ਧਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਬ	ਹੁ	S	ਪS	SS	ਰ	ਪੰS	S	ਚ	ਕ	S	ਰ
ਨ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਰਂ	(ਸਂ)ਨ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਧ	—
ਪ	ਰ	S	ਧ	S	ਨ	ਲਿਆ	S	S	ਵੈ	S	S
ਧ	ਰਂ	—	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਰਂ	ਗੁਂ	—	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ
ਸੁ	ਤ	S	ਦਾ	S	S	ਰਾS	S	S	ਪ	ਹਿ	S

ਸੰ	—	—	ਨ	ਧ	ਨ	ਸੰ	ਨ	ਰੰ	ਮੰ	—	—
ਆ	ऽ	ऽ	ਨ	ऽ	ਲੁ	ਟਾ	ऽ	ऽ	ਵੈ	ऽ	ऽ

— ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਨੋਟ –"ਮਨ ਰਾਮ ਨਾਮਾ" ਅਤੇ "ਮਨ ਮੇਰੇ ਭੂਲੇ" ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਗਵਾਸੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ।

੧੨. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਚੰਚਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਦੇਹੀ ਗਾਵਾ ਜੀਉ ਧਰ ਮਹਤਉ ਬਸਹਿ ਪੰਚ ਕਿਰਸਾਨਾ ॥
ਨੈਨੂ ਨਕਟੂ ਸ੍ਰਵਨੂ ਰਸਪਤਿ ਇੰਦ੍ਰੀ ਕਹਿਆ ਨ ਮਾਨਾ ॥੧॥
ਬਾਬਾ ਅਬ ਨ ਬਸਉ ਇਹ ਗਾਉ ॥
ਘਰੀ ਘਰੀ ਕਾ ਲੇਖਾ ਮਾਂਗੈ ਕਾਇਥੁ ਚੇਤੂ ਨਾਉ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਧਰਮਰਾਇ ਜਬ ਲੇਖਾ ਮਾਗੈ ਬਾਕੀ ਨਿਕਸੀ ਭਾਰੀ ॥
ਪੰਚ ਕ੍ਰਿਸਾਨਵਾ ਭਾਗਿ ਗਏ ਲੈ ਬਾਧਿਉ ਜੀਉ ਦਰਬਾਰੀ ॥੨॥
ਕਹੈ ਕਬੀਰ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਸੰਤਹੁ ਖੇਤ ਹੀ ਕਰਹੁ ਨਿਬੇਰਾ ॥
ਅਬ ਕੀ ਬਾਰ ਬਖਸਿ ਬੰਦੇ ਕਉ ਬਹੁਰਿ ਨ ਭਉਜਲਿ ਫੇਰਾ ॥ ੩ ॥

(ਮਾਰੂ, ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੦੪)

ਅਸਥਾਈ

x			੨				੦			੩			
			ਨ਼ ਸ ਅ	ਸ ਬ	ਗ ਨਾ	ਗ ਬ	ਮ ਸਉ	— ऽ	— ऽ	ਪ ਗ *	ਮ *	ਪ ਇ	ਧ ਹ
ਨ ਗਾ	— ऽ	— ऽ	ਸੰ ਊ	— ऽ	— ऽ	— ऽ	— ऽ	— ऽ	— ऽ	ਨ̱ ਬਾ	ਧ ऽ	ਪ ਬਾ	ਧ ऽ
ਪ ਮ ऽ	ਗ ऽ	ਰਸ ऽऽ,	ਨ ਘ	ਨ ਰੀ	— ऽ	ਨ ਘ	ਸੰ ਰੀ	— ऽ	ਨ ऽ	ਸੰ ਕਾ	— ऽ	— ऽ	— ऽ
— ऽ	— ऽ	— ऽ	ਪ ਲੇ	ਧ ऽ	ਧ ਖਾ	ਸੰ ऽ	ਸੰ ਮਾ	ਨ̱ ऽ	— ऽ	ਧ ਗੈਂ	ਨ̱ ऽ	ਧ ऽ	ਪ ऽ
— ऽ	— ऽ	— ऽ	ਨ ਕਾ	— ऽ	ਸੰ ਇ	ਸੰ ਬ	ਨ̱ਧ ਚੇऽ	ਪਧ ऽऽ	ਪ ऽ	ਮ ਤੂ	ਗ ऽ	ਮ ऽ	— ऽ
ਗ ਨਾ	— ऽ	ਰਸ ਊऽ											

			ਮ										
			ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨ	—	—	ਸਂ	—	—	—
			ਦੇ	S	ਹੀ	S	ਗਾ	S	S	ਵਾ	S	S	S
		←	ਨੈ	S	ਨੂ	S	ਨ	ਕ	S	ਟੂ	S	S	S
—	—	—	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨੁ	—	ਧ	—
S	S	S	ਜੀ	ਉ	ਧ	ਰ	ਮ	ਹ	S	ਤਉ	S	S	S
S	S	S	ਸੂ	ਵ	ਨੂ	S	ਰ	ਸ਼	S	ਪ	ਤ	S	S
ਪ										ਪ			
ਧ	ਪ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਗ	—	ਮ	—
S	S	S	ਬ	ਸਹਿ	S	S	ਪੰ	S	ਚ	ਕਿ	S	ਰ	S
S	S	S	ਇੰ	S	ਦ੍ਰੀ	S	ਕ	ਹਿਆ	S	S	S	S	ਨ

ਗ — ਰਸ
ਸਾ S ਨਾS→
ਮਾ S ਨਾS ਅਬ ਨ... ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਭੀ ਦੋ ਦੋ ਕੱਠੀਆਂ ਲਾਉਣੀਆਂ ਹਨ।

(ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੩. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਆਡਾ ਚੌਤਾਲਾ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਪੂਛਤ ਪਥਿਕ ਤਿਹ ਮਾਰਗਿ ਨ ਧਾਰੈ ਪਗਿ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੈ ਦੇਸ ਕੈਸੇ ਬਾਤਨ ਸੈ ਜਾਈਐ ॥
ਪੂਛਤ ਹੈ ਬੈਦ ਖਾਤ ਔਖਧਿ ਨ ਸੰਜਮ ਸੈ, ਕੈਸੇ ਮਿਟੈ ਰੋਗ ਸੁਖ ਸਹਜਿ ਸਮਾਈਐ ॥
ਪੂਛਤਿ ਸੁਹਾਗਨਿ ਹੈ ਕਰਮਿ ਦੁਹਾਗਨਿ ਕੈ, ਰਿਦੈ ਬਿਭਚਾਰ ਕਤ ਸਿਹਜਾ ਬੁਲਾਈਐ ॥
ਗਾਏ ਸੁਨੈ ਆਖੇਂ ਮੀਚੈ ਪਾਈਐ ਨ ਪਰਮ ਪਦ,
ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ ਗਹਿ ਜੌ ਲੌ ਨ ਕਮਾਈਐ ॥ ੪੩੯ ॥

(ਕਬਿੱਤ ਸਵੱਏ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਅਸਥਾਈ

×		੨		੦		੩		੦		੪		੦	
ਸਂ													
ਨ	ਨ	ਸਂਨ	ਸਂ	ਪ	ਪਧ	ਧਨਸਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਧ	ਧਮ	-ਪ	ਗ	ਗਮ	ਪਧ
ਪ੍ਰੀ	ਤ	ਮS	ਕੈ	ਦੇ	ਸS	ਕੈSSS	ਸੇS	ਬਾ	ਤਨ	Sਸੈ	ਜਾ	ਈਐ	SS
ਨ	ਨ	ਸਂਨ	ਸਂ	ਪ	ਪਧ	ਧਨਸਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਧ	ਧਮ	-ਪ	ਗ	ਗਮ	—
ਪ੍ਰੀ	ਤ	ਮS	ਕੈ	ਦੇ	ਸS	ਕੈSSS	ਸੇS	ਬਾ	ਤਨ	Sਸੈ	ਜਾ	ਈਐ	S
ਸ	ਸ	ਗ	ਗ	ਮ	ਮ	ਪ	-ਧ	ਨਨ	-ਸਂ	-ਰਂ	ਸਂਨੁ	-ਧ	ਪਧ
ਪੂ	ਛ	ਤ	ਪ	ਥ	ਕ	ਤਿਹ	SS	ਮਾਰ	Sਗ	Sਨ	ਧਾਰੈ	Sਪ	Sਗ

ਅੰਤਰਾ

ਗ											ਸਂ		
ਮ	ਮ	ਪਧ,ਨ਼	ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨਨ	-ਸਂ	-ਰਂ	ਨਸਂ	ਨ਼ਧ	ਪਧ
ਪੂ	ਛ	ਤऽऽ	ਹੈ	ਬੇ	ਦ	ਖਾ	ਤ	ਔਖ	ऽਧ	ऽਨ	ਸੰਜ	ਮਸੈ	ऽऽ
ਨ				ਗਂ									
ਸਂ	ਗਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨਨ	-ਸਂ	-ਰਂ	ਸਂਨ਼	ਨ਼ਧ	ਪਧ
ਕੈ	ਸੇ	ਮਿ	ਟੈ	ਰੋ	ਗ	ਸੁ	ਖ	ਸਹ	ऽਜ	ऽਸ	ਮਾऽ	ਈਐ	ऽऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੧੪. ਰਾਗ ਖਮਾਜ, ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿ ਜੀਉ ॥
ਕਵਲ ਨੈਨ ਮਧੁਰ ਬੈਨ ਕੋਟ ਸੈਨ ਸੰਗ ਸੋਭ
ਕਹਤ ਮਾ ਜਸੋਦ ਜਿਸਹਿ ਦਹੀ ਭਾਤੁ ਖਾਹਿ ਜੀਉ ॥
ਦੇਖਿ ਰੂਪੁ ਅਤਿ ਅਨੂਪੁ ਮੋਹ ਮਹਾ ਮਗ ਭਈ
ਕਿੰਕਨੀ ਸਬਦ ਝਨਤਕਾਰ ਖੇਲੁ ਪਾਹਿ ਜੀਉ ॥
ਕਾਲ ਕਲਮ ਹੁਕਮੁ ਹਾਥਿ ਕਹਹੁ ਕਉਨੁ ਮੇਟਿ ਸਕੈ
ਈਸੁ ਬੰਮ੍ਹ ਗ੍ਹਾਨ ਧ੍ਹਾਨੁ ਧਰਤ ਹੀਐ ਚਾਹਿ ਜੀਉ ॥
ਸਤਿ ਸਾਚੁ ਸ੍ਰੀ ਨਿਵਾਸੁ ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਸਦਾ ਤੁਹੀ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿ ਜੀਉ ॥ ੧ ॥ ੬ ॥

(ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਚਉਥੇ ਕੇ ੪, ਪੰਨਾ ੧੩੯੬)

ਅਸਥਾਈ

×		੦				੦		੩		੪	
ਸਂ								ਪ			
ਨ	ਸਂ	ਪ	ਪਧ	ਸਂ	ਨ਼	ਧਪ	ਧ	ਗ	ਮ	—	ਮ
ਕ	ਵ	ਲ	ਨੈऽ	ऽ	ਨ	ਮऽ	ਧੁ	ਰ	ਬੈ	ऽ	ਨ
ਗ	ਸ	ਸ	ਗ	—	ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	—	ਮ
ਕੋ	ऽ	ਟਿ	ਸੈ	ऽ	ਨ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਸੋ	ऽ	ਭ
ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	—
ਕ	ਹ	ਤ	ਮਾ	ऽ	ਜ	ਸੋ	ਦ	ਜਿ	ਸਹਿ	ऽ	ऽ
ਸਂ	ਗਂ	—	ਰਂਗਂ.ਮਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂਨ	ਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨ਼	ਧ	ਪਧ
ਦ	ਹੀ	ऽ	ਭਾऽऽ	ऽ	ਤ	ਖਾऽ	ऽ	ਹਿऽ	ਜੀ	ऽ	ਉऽ

ਅੰਤਰਾ

ਗੇ											
ਮ	ਗ	ਮ	ਪਧ,ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਦੇ	ऽ	ਖ	ਰੂऽऽ	ऽ	ਪ	ਅ	ਤਿ	ਅ	ਨੂ	ऽ	ਪ
ਸ											
ਨ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	(ਸਂ)	ਨੁ	ਧ	ਪ
ਮੋ	ਹ	ऽ	ਮ	ਹਾ	ऽ	ਮ	ऽ	ਗ	ਭ	ऽ	ਈ
ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਕਿੰ	ऽ	ਕ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ਸ	ਬ	ਦ	ਝ	ਨ	ਤ
ਸਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਗਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਪਧ
ਕਾ	ऽ	ਰ	ਖੇ	ऽ	ਲ	ਪਾ	ऽ	ਹਿऽ	ਜੀ	ऽ	ਉऽ

ਨੋਟ—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚਲੰਤ ਤਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਧੁਰਪਦ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਲਯ ਦੀ ਵੰਡ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਾਵ, ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ ਆਦਿ।

(ਖਮਾਜ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ

ਵਾਦੀ—ਮ | ਠਾਟ—ਬਿਲਾਵਲ | ਸਮਾਂ—ਰਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ।
ਸੰਵਾਦੀ—ਸ | ਜਾਤੀ—ਓਡਵ-ਓਡਵ | ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ 'ਪੰਚਮ' ਘਟ ਤੇ ਵਕ੍ਰ ਕਰਕੇ ਲਾਈਦਾ ਹੈ।

ਮ
ਆਰੋਹ—ਸ. ਰ ਮ, ਪ ਧ ਸਂ।

ਅਵਰੋਹ—ਸਂ, ਧ ਮ, ਰ ਮ ਰ ਪ. ਮਪਧਪਮਰ, ਧ਼ ਸ।

ਮ
ਪਕੜ—ਸਂ, ਧ ਮ, ਪ ਰ, ਧ਼ ਸ।

ਦੁਰਗਾ ਰਾਗ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਰਚਲਿਤ ਹਨ। ਇਕ ਖਮਾਜ ਠਾਟ ਦਾ ਜੋ ਖਮਾਜ ਅੰਗ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦਾ, ਜੋ ਮਲ੍ਹਾਰ ਅੰਗ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖਮਾਜ ਠਾਟ ਦੇ ਦੁਰਗਾ ਵਿਚ 'ਰੇ-ਪਾ' ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦੇ ਦੁਰਗਾ ਵਿਚ 'ਗਾ-ਨੀ' ਵਰਜਿਤ ਹਨ। ਦੁਰਗਾ ਭਾਵੇਂ ਦੋਹਾਂ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ ਤੇ ਜਾਤੀ ਇਕੋ ਜੇਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦੇ ਦੁਰਗਾ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਹੁਤਾ ਪਰਚਲਿਤ ਹੈ.

ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦੇ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਵਾਦੀ ਮੱਧਮ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਖੜਜ ਹੈ। ਕੁਝ ਗਾਇਕ ਧੈਵਤ ਤੇ ਰਿਖਭ ਸੁਰ ਨੂੰ ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਜਾਤੀ ਓਡਵ-ਓਡਵ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ—ਰਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ (ਲਗ-ਭਗ ਦਸ ਵਜੇ ਰਾਤ) ਹੈ।

ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਦੁਰਗਾ ਭਾਵੇਂ ਇਕ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਅ ਰਾਗ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ। ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵੀਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਇਕ 'ਸ਼ੁਧ ਸਾਵੇਰੀ' ਨਾਮ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ ਉਸੇ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਦੁਰਗਾ ਨਾਮ ਤੋਂ ਪਰਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਦੁਰਗਾ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ-ਜੁਲਦਾ ਰਾਗ ਸ਼ੁੱਧ ਮਲਾਰ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜੋੜੀ ਦੇ ਰਾਗ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਾਉਣ-ਬਜਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—

ਮ
"ਸ, ਰ ਮ, ਮ ਪ ਪ, ਮ ਪ ਧ ਸਂ, ਧ ਪ ਮ, ਸ ਰ ਮ," ਇਹ ਸੁਰ-ਰੂਪ 'ਸ਼ੁੱਧ ਮਲਾਰ' ਵਿਚ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਗੇ। ਪਰ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਚਾਲ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—"ਸ, ਰਮ ਰਪ, ਮ ਪ ਧ ਸਂ,

ਮ
ਧ ਮ, ਪ ਰ, ਧ਼ ਸ" ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਜਿਥੇ 'ਪੰਚਮ' ਵੱਕ੍ਰ ਤੇ ਘੱਟ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ "ਧ ਮ, ਰ ਪ,

ਮ ਰ, ਧ਼ ਸ" ਇਹ ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ, ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਇਕ ਨਿਰਾਲੀ ਚਾਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਰਾਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਆਲਾਪ ਜਾਂ ਤਾਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਖੜਜ ਸੁਰ ਤੇ ਆਉਣ ਵੇਲੇ ਮੰਦ੍ਰ ਸਪਤਕ ਦਾ ਧੈਵਤ ਸੁਰ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਧ੍ਰੁਪਦ-ਧਮਾਰ, ਖਯਾਲ ਆਦਿ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗਾਏ-ਬਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਧੁਰ ਤੇ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਅ ਰਾਗ ਹੈ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਸ ਸ ਸ ਸ ਰ
੧. ਸ—ਸਰ, ਧ਼ਸ—ਸਰ ਧ਼ਪ਼, ਮ਼ਪ਼ ਧ਼ਸ—ਸਰ ਮਰ, ਧ਼ਸ—ਸਮ ਰ, ਪ—ਮਰ, ਧ਼ਸ—।

ਸ ਮ ਮ ਸ
੨. ਸ—ਸਰਮਰ, ਪ—ਧਮ ਰ, ਧ਼ਸ—ਰਮਰਪ, ਧਮਪ ਰ, ਧ਼ਸ—ਸਰਮਪਮ, ਰਪ, ਧਮਪ ਰ, ਧ਼ਸ—
ਸ ਸ ਸ ਸ
ਧ਼ ਧ਼ਰ, ਧ਼ਸ—ਸਮਰਪ, ਮਪਧ, ਮ ਰ, ਧ਼ਸ—।

ਮ ਮ ਸ ਸ
੩. ਸ—ਰਮ, ਰਪ, ਮਪਧਮਪ ਰ, ਧ਼ਸ—ਧ਼ਰ ਸਮ ਰਪ, ਧ ਮ ਰ, ਧ਼ਸ—ਸਰਮਪਧਮਪਮਰ ਧ਼ਸ—
ਸ ਪ ਮ
ਸਮ ਰਪ, ਧਮਰ, ਮਪਧ ਮਰ, ਮਪਧਸਂ, ਧ ਮ, ਮਪਧ ਮਰ, ਧ਼ਸ—ਸਰਮਪਧ, ਮ ਰਪ, ਧਪਮ ਰ,
ਸਂ ਪ ਮ ਮ
ਧ਼ਸ—ਮਪਧਸਂ—ਧ, ਮ. ਰ, ਮਪਧਮਪ ਰ, ਮਪਧ, ਮ ਰ, ਧ਼ਸ—।

ਰਂ
੪. ਸਰਮਪਧਸਂ—ਰਂਧਸਂ—ਧਸਂਧਮ, ਪਧਸਂ—ਸਂਰਂਸਂ ਧਸਂਧਪ, ਰਮਰਪ, ਧਮ, ਪਧਸਂ—ਧਪਮ, ਮਪਧਮ,
ਮ ਸ
ਪਧਸਂ—ਰਂਧਸਂ—ਰਂਮਂਰਂਧਸਂ—ਧਸਂਧਮ, ਪ ਰ, ਧ਼ਸ—ਸਮਰਪਧਮਪਧਸਂ—ਧਪਮਪਮਰਪ, ਧਮ,
ਸ
ਪਧਸਂ—ਸਂਰਂਧਸਂਧਮ, ਪਧਸਂ—ਧਸਂਰਂਮਂ, ਮਂਰਂ ਰਂਸਂ ਸਂਧ, ਧਪਮ, ਪਧਸਂ, ਧਪਮਰ, ਧ਼ਸ—।

੫. ਮ, ਪਧਸਂ—ਸਂਰਂਸਂ, ਸਂਰਂਮਂ, ਮਂਰਂ, ਧਸਂਧਪਮ, ਪਧਸਂ—ਧਸਂਧਰਂਸਂ, ਰਂਮਂਰਂਸਂਧ—ਪਮ ਪਧਸਂ—ਧਰਂ
ਸਂਮਂ, ਮਂਰਂ ਰਂਸਂਧਪਮ, ਰਮਰਪਧਮ, ਪਧਸਂਰਂਸਂ—ਸਂਰਂਧਸਂ ਧਪਮ, ਪਧਸਂਰਂਧਸਂ—ਰਂਮਂ ਰਂਪਂ, ਮਂਰਂ ਧਸਂ,
ਸਂਰਂਮਂ, ਮਂਰਂ, ਮਰ, ਰਮਪਧਸਂਰਂ ਧ, ਮ ਰ, ਧ਼ਸ—ਮ, ਪਧਸਂ—ਸਂਧਰਂਸਂ ਮਂਰਂਪਂ, ਮਂਰਂ, ਧਸਂ—ਧਸਂ
ਧਪਮ, ਸਰ ਰਮ ਮਪ ਪਧ ਧਸਂ ਸਂਰਂ ਰਂਮਂ, ਮਂਰਂ ਰਂਸਂ ਸਂਧ ਧਪ ਪਮ ਮਰ ਰਧ਼ ਸ—।

ਦੁਰਗਾ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਗੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
	ਮਪ ਧਸਂ ਧ ਧ	(ਮ) — ਰ ਸ		
੧.	ਸਾ ऽऽ ਜ ਨ	ਤੇ ऽ ਰੇ ऽ	ਸਰ ਮਪ ਧਸਂ ਧਪ	ਮਪ ਮਮ ਰਸ ਧ਼ਸ.
੨.	. . . .	. . ਸਰ ਮਪ	ਧਸਂ ਰਂਸਂ ਧਪ ਮਮ	ਪਧ ਮਮ ਰਸ ਧ਼ਸ.
੩.	. . . ਧ਼ਰ	ਸਸ, ਰਪ ਮਮ, ਪਸਂ	ਧਧ, ਸਂਮਂ ਰਂਰਂ ਮਂਮਂ	ਰਂਸਂ ਧਮ ਰਸ ਧ਼ਸ.
੪.	. . ਸਰ ਮਪ,	ਰਮ ਪਧ, ਮਪ ਧਸਂ,	ਪਧ ਸਂਰਂ ਧਸਂ ਰਮਂ	ਰਂਸਂ ਧਮ ਰਸ ਧ਼ਸ.
੫.	ਸਧ਼ ਰਸ, ਮਰ ਪਮ,	ਧਪ ਸਂਧ, ਰਂਸਂ ਮਂਰਂ	ਸਂਰਂ ਸਂਸਂ, ਧਸਂ ਧਧ,	ਮਪ ਮਮ, ਸਰ ਸਸ.
੬.	. . . . ਸਂਰਂ ਸਂਸਂ ਧਮ ਰਸ	. . . . ਧ਼ਸ, ਰਮ ਪ,ਮ ਪਧ,	ਸਰ ਮਮ ਰਸ ਧ਼ਸ, ਪਧ ਸਂ,ਧ ਸਂਰਂ, ਮਂਮਂ	ਧਪ ਧਮ ਰਸ ਧ਼ਸ, ਰਂਸਂ ਧਮ ਰਸ ਧ਼ਸ.
੭.	. . . . ਰਂਰਂ ਸਂਧ, ਸਂਰਂ ਮਂਰਂ	. . ਸਰ ਮਰ ਮਂਮਂ ਰਂਸਂ, ਰਂਰਂ ਸਂਧ,	ਮਮ ਰਸ, ਮਪ ਧਪ ਸਂਸਂ ਧਪ, ਧਧ ਪਮ,	ਧਧ ਪਮ, ਧਸਂ ਰਂਸਂ ਪਪ ਮਰ, ਮਮ ਰਸ.
੮.	. . . . ਮਪ ਧਧ ਪਮ, ਪਧ ਪਧ ਮ, ਮਪ ਧਸਂ	. . . . ਸਂਸਂ ਧਪ, ਧਸਂ ਰਂਰਂ ਧ, ਧਸਂ ਰਂਮਂ ਰਂ,	. . ਸਰ ਮਮ ਸਂਧ, ਸਂਰਂ ਮਂਮਂ ਰਂਸਂ, ਸਂਰਂ ਸਂ,ਧ ਸਂਧ. ਮਪ	ਰਸ, ਰਮ ਪਪ ਮਰ, ਸਰ ਮਪ ਰ, ਰਮ ਮ,ਰ ਮਰ, ਸਰ ਸ.

ਅੰਤਰਾ

	ਮ — ਪ ਧ	ਸਂ ਸਂ ਸਂ ਸਂ		
੧.	ਨਾ ऽ ਨ ਕ	ਸ ਰ ਣ ਤੁ	ਸਂਰਂ ਸਂਸਂ ਧਪ ਮਮ	ਰਸ, ਰਮ ਪਧ ਸਂ.
੨.	. . . .	ਸਂਰਂ ਮਂਮਂ ਰਂਸਂ ਧਮ,	ਸਂਸਂ ਧਪ ਮਰ ਸਸ,	ਰਮ ਪਧ ਮਪ ਸਂ.
੩.	ਰਂਮਂ ਰਂਰਂ, ਸਂਰਂ ਸਂਸਂ,	ਧਸਂ ਧਧ, ਮਪ ਮਮ.	ਸਰ ਸਸ, ਧ਼ਸ ਰ,ਰ	ਮਪ, ਮਪ ਧ,ਪ ਧਸਂ.
੪.	. . . . ਮਮ, ਮਂਮਂ ਰਂਰਂ ਸਂਸਂ	. . . . ਧਪ ਮਮ, ਰਸ ਧ਼ਸ,	. . ਸਂਸਂ ਧਪ ਰਮ ਰ,ਮ ਪਮ, ਪਧ	ਮਮ, ਰਂਰਂ ਸਂਸਂ ਧਪ ਪ,ਧ ਸਂਧ ਸਂਰਂ ਸਂ.
੫.	. . ਪਧ ਸਂ,ਪ ਮਰ ਧ਼ਸ, ਸਂਰਂ ਮਂ,ਸਂ	ਧਸਂ, ਪਧ ਸਂਸਂ ਧਮ ਰਂਮਂ ਸਂਰਂ ਮਂਮਂ ਰਂਸਂ	ਰਸ ਧ਼ਸ, ਧਸਂ ਰਂ,ਧ ਧਮ ਰਸ ਧ਼ਸ, ਸਮ	ਸਂਰਂ, ਧਸਂ ਰਂਰਂ ਸਂਧ ਰਪ ਮਧ ਪਸਂ ਧਸਂ.
੬.	ਰਂਮਂ ਰਂਸਂ ਰਂਸਂ, ਧਸਂ ਮਰ ਮਰ, ਪਧ ਪਮ	ਧਪ ਧਪ, ਸਂਰਂ ਸਂਧ ਪਮ, ਰਮ ਰਸ ਰਸ,	ਸਂਧ, ਪਧ ਪਮ ਪਮ, ਰਮ ਪਧ ਸਂ, ਰਮ	ਧਸਂ ਧਪ ਧਪ, ਮਪ ਪਧ ਸਂ, ਰਮ ਪਧ

੭.	. . . .	. . . .	ਸੰਸੰ ਧਪ, ਧਧ ਮਰ,	ਮਮ ਰਸ, ਰਰ ਸਰ,
	ਮਮ ਰਮ, ਪਪ ਮਪ,	ਧਧ ਪਧ, ਸੰਸੰ ਧਸੰ,	ਰੰਰੰ ਸੰਰੰ, ਮੰਮੰ ਰੰਰੰ	ਸੰਸੰ ਧਧ, ਰੰਰੰ ਸੰਸੰ
	ਧਧ ਮਮ, ਧਧ ਮਮ	ਰਰ ਸਸ, ਸਰ ਰ,ਰ	ਮਮ, ਮਪ ਪ,ਪ ਧਧ,	ਧਸੰ ਸੰ,ਸੰ ਰੰਰੰ ਧਸੰ.
੮.	. . . .	. . . .	. . ਸੰਰੰ ਮੰਮੰ	ਰੰਸੰ, ਧਸੰ ਰੰਰੰ ਸੰਧ.
	ਮਪ ਧਧ ਮਰ, ਸਰ	ਮਮ ਰਸ, ਰਰ ਰ,ਮ	ਮਮ ਪਪ ਪ,ਧ ਧਧ	ਸੰਸੰ ਸੰ.ਰੰ ਰੰਰੰ ਮੰਮੰ
	ਮੰ,ਰੰ ਰੰਰੰ, ਸੰਸੰ ਸੰਧ	ਧਧ, ਰੰਰੰ ਰੰ,ਸੰ ਸੰਸੰ	ਧਧ ਧ,ਮ ਮਮ, ਸੰਸੰ	ਸੰ,ਧ ਧਧ ਮਮ ਮ,ਰ
	ਰਰ, ਸਰ ਮਪ ਧਸੰ	ਪਧ ਸੰ, ਸਰ ਮਪ	ਧਸੰ ਪਧ ਸੰ ਸੰਰ	ਮਪ ਧਸੰ ਪਧ ਸੰ.

੧. ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਸਲੋਕੁ ॥ ਸਾਜਨ ਤੇਰੇ ਚਰਨ ਕੀ ਹੋਇ ਰਹਾ ਸਦ ਧੂਰਿ ॥
ਨਾਨਕ ਸਰਣਿ ਤੁਹਾਰੀਆ ਪੇਖਉ ਸਦਾ ਹਜੂਰਿ ॥ ੧ ॥

(ਮਾਰੂ, ਮਹਲਾ ੧, ਪੰਨਾ ੯੯੯)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
								ਰ							
ਮਪ	ਧਸੰ	ਧ	ਧ	(ਮ)	—	ਰ	ਸ	ਧ	ਸ	—	ਸ	ਮ	ਰ	ਪ	—
ਸਾS	SS	ਜ	ਨ	ਤੇ	S	ਰੇ	S	ਚ	ਰ	S	ਨ	ਕੀ	S	S	S
ਮ															
ਰ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਮ	ਪ	ਧ	ਮਪ	ਧਸੰ	ਰੰਸੰ	ਧਪ	ਮਪ	ਧਪ	ਮਰ	ਸ
ਹੋ	S	ਇ	ਰ	ਹਾ	S	ਸ	ਦ	ਧੂS	SS	SS	SS	SS	SS	SS	ਰ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	—	ਪ	ਧ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਧ	—	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਧ	—
ਨਾ	S	ਨ	ਕ	ਸ	ਰ	ਣ	ਤੁ	ਹਾ	S	S	ਰੀ	ਆ	S	S	S
ਧ	ਸੰ	ਰੰ	ਮੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਧ	ਧਪ	ਮਪ	ਧਸੰ	ਰੰਸੰ	ਧਪ	ਮਪ	ਧਪ	ਮਰ	ਸ
ਪੇ	S	ਖਉ	S	ਸ	ਦਾ	S	ਹS	ਜੂS	SS	SS	SS	SS	SS	SS	ਰ

(ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੨. ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਦੁਲਭ ਜਨਮੁ ਪੁੰਨ ਫਲ ਪਾਇਓ ਬਿਰਥਾ ਜਾਤ ਅਬਿਬੇਕੇ ॥
ਰਾਜੇ ਇੰਦ੍ਰ ਸਮਸਰਿ ਗ੍ਰਿਹ ਆਸਨ ਬਿਨ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਕਹਹੁ ਕਿਹ ਲੇਖੈ ॥੧॥
ਨ ਬੀਚਾਰਿਓ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਕੋ ਰਸੁ ॥
ਜਿਹ ਰਸ ਅਨਰਸ ਬੀਸਰਿ ਜਾਹੀ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਜਾਨਿ ਅਜਾਨ ਭਏ ਹਮ ਬਾਵਰ ਸੋਚ ਅਸੋਚ ਦਿਵਸ ਜਾਹੀ ॥
ਇੰਦ੍ਰੀਂ ਸਬਲ ਨਿਬਲ ਬਿਬੇਕ ਬੁਧਿ ਪਰਮਾਰਥ ਪਰਵੇਸ ਨਹੀ ॥
ਕਹੀਅਤ ਆਨ ਅਚਰੀਅਤ ਅਨ ਕਛੁ ਸਮਝ ਨ ਪਰੈ ਅਪਰ ਮਾਇਆ ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਉਦਾਸ ਦਾਸ ਮਤਿ ਪਰਹਰਿ ਕੋਪੁ ਕਰਹੁ ਜੀਅ ਦਇਆ ॥੩॥
(ਸੋਰਠਿ, ਬਾਣੀ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੫੮)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
ਧ											ਸ				
ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	(ਮ)	—	—	ਰ	ਮ	ਰ	—	ਧ਼	ਸ	—	ਸ	ਸ
ਨ	ਬੀ	ਚਾ	ऽ	ਰਿਓ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ਜਾ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਕੋ	ऽ	ਰ	ਸ
ਸ	ਰ	ਮ	ਰ	*	ਪ	ਪ	ਧ	ਮ	ਪ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	—
ਜਿ	ਹ	ਰ	ਸ	*	ਅਨ	ਰ	ਸ	ਬੀ	ऽ	ਸ	ਰ	ਜਾ	ऽ	ਈ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮ.	ਮ	ਪ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਧ	ਧ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਦੁ	ਲ	ऽ	ਭ	ਜ	ਨ	ਮ	ऽ	ਪੁੰ	ਨ	ਫ	ਲ	ਪਾ	ऽ	ਇਓ	ऽ
ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਰਂ	—	ਸਂ	—	ਧ	—
ਬਿ	ਰ	ਥਾ	ऽ	ਜਾ	ਤ	ਅ	ਬਿ	ਬੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ	—	ਪ	ਧ	ਮ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਮ	ਪ	ਧ	ਮ	—	ਮ	ਮ
ਰਾ	ऽ	ਜੇ	ऽ	ਇੰ	ऽ	ਦ੍ਰ	ਸਮ	ਸ	ਰ	ਗ੍ਰਿ	ਹ	ਆ	ऽ	ਸ	ਨ
ਪ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਮ	—
ਬਿ	ਨ	ਹ	ਰਿ	ਭ	ਗ	ਤ	ਕ	ਹਹੁ	ऽ	ਕਿ	ਹ	ਲੇ	ऽ	ਖੈ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸ੍ਵਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੩. ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਆਉ ਜੀ ਤੂ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਹਰਿ ਜਸੁ ਸ੍ਰਵਨ ਸੁਨਾਵਨਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਤੁਧੁ ਆਵਤ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਤਨੁ ਹਰਿਆ ਹਰਿ ਜਸੁ ਤੁਮ ਸੰਗਿ ਗਾਵਨਾ ॥੧॥
ਸੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਹਿਰਦੈ ਵਾਸੈ ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਮਿਟਾਵਨਾ ॥੨॥
ਭਗਤ ਦਇਆ ਤੇ ਬੁਧਿ ਪਰਗਾਸੈ ਦੁਰਮਤਿ ਦੂਖ ਤਜਾਵਣਾ ॥੩॥
ਦਰਸਨੁ ਭੇਟਤ ਹੋਤ ਪੁਨੀਤਾ ਪੁਨਰਪਿ ਗਰਭਿ ਨ ਪਾਵਨਾ ॥੪॥
ਨਉਨਿਧਿ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਪਾਈ ਜੋ ਤੁਮਰੈ ਮਨਿ ਭਾਵਨਾ ॥੫॥
ਸੰਤ ਬਿਨਾ ਮੈ ਥਾਉ ਨ ਕੋਈ ਅਵਰ ਨ ਸੂਝੈ ਜਾਵਨਾ ॥੬॥
ਮੋਹਿ ਨਿਰਗੁਨ ਕਉ ਕੋਇ ਨ ਰਾਖੈ ਸੰਤਾ ਸੰਗਿ ਸਮਾਵਨਾ ॥੭॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰਿ ਚਲਤੁ ਦਿਖਾਇਆ ਮਨ ਮਧੇ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰਾਵਨਾ ॥੮॥

(ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੦੧੮)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
											ਮ	ਪ	ਪਧ	—	ਪ
											ਆ	ਉ	ਜੀS	S	ਤੂ
ਮ	—	ਰ	ਸ	ਧ਼	ਸ	ਸ	—	—	—	—	ਮ	ਪ	ਪਧ	—	ਪ
ਆ	S	ਉ	ਹ	ਮਾ	S	ਰੈ	S	S	S	S	ਆ	ਉ	ਜੀS	S	ਤੂ
ਮ	—	ਰ	ਸ	ਧ਼	ਸ	ਸ	—	—	—	—	—	ਰ	ਮ	ਪ	ਧ
ਆ	S	ਉ	ਹ	ਮਾ	S	ਤੈ	S	S	S	S	S	ਹ	ਰਿ	ਜ	ਸ
			ਰਂ			ਪ									
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਮ	ਪ	ਮ	ਰ	ਸ					
ਸੂ	ਵ	ਨ	ਸੁ	ਨਾ	S	S	ਵ	ਨਾ	S	S					

ਅੰਤਰਾ

													ਮ	ਪ	ਧ
													ਤੁ	ਧ	ਆ
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ
ਵ	ਤ	ਮੇ	ਰਾ	ਮ	ਨ	ਤ	ਨ	ਹ	ਰਿ	ਆ	S	S	ਹਰਿ	ਜ	ਸ
ਮਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਧ	ਸਂ	ਧਪ	ਮਰ	ਸ					
ਤੁ	ਮ	ਸੰ	ਗ	ਗਾ	S	S	ਵ	ਨਾS	SS	S	ਆਉ...				

— ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਉ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੪. ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸਜਣੁ ਮੈਡਾ ਰੰਗੁਲਾ ਰੰਗੁ ਲਾਏ ਮਨੁ ਲੇਇ ॥
ਜਿਉ ਮਜੀਠੈ ਕਪੜੇ ਰੰਗੇ ਭੀ ਪਾਹੇਹਿ ॥
ਨਾਨਕ ਰੰਗੁ ਨ ਉਤਰੈ ਬਿਆ ਨ ਲਗੈ ਕੇਹ ॥ ੨ ॥

(ਵਾਰਿ ਸੋਰਠਿ, ਮਲੋਕ ਮ: ੩, ਪੰਨਾ ੬੪੪)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
											ਪ				ਪ
											ਧ	ਧ	ਧ	—	ਮ
											ਸ	ਜਣ	ਮੈ	ऽ	ਡਾ
ਧ															
ਪ	—	—	ਮ	ਰ	—	—	ਸ	ਧ̣	ਸ	—	ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	ਧ
ਰੰ	ऽ	ऽ	ਗ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ;	ਰੰ	ਗ	ਲਾ	ਏ	ਮਨ
ਸਂ	—	—	—	ਧ	—	ਸਂ	ਧ	ਸਂ	—	—	ਧ	ਧ			
ਲੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ,	ਸ	ਜਣ...			

ਅੰਤਰਾ

											ਮ	ਮ	ਪ	ਧ	ਧ
											ਜਿਉ	ਮਾ	ਜੀ	ऽ	ਠੈ
ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਸਂ	—	—	ਧ	ਸਂ	—	—	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	—	ਸਂ
ਕ	ऽ	ऽ	ਪ	ੜੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰੰ	ਗੇ	ਭੀ	ऽ	ਪਾਂ
										ਪ	ਪ				
ਰਂ	ਰਂ	—	—	ਸ਼ਂ	—	—	—	ਧ	—	ਮ	ਧ	—			
ਹੇ	ਹਿ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸ	ਜਣ...			

—ਅਗਲੀ ਤੁਕ ਭੀ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੫. ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਕਹਿਰਵਾ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਨਸਿ ਵੰਞਹੁ ਕਿਲਵਿਖਹੁ ਕਰਤਾ ਘਰਿ ਆਇਆ ॥
ਦੂਤਹ ਦਹਨੁ ਭਇਆ ਗੋਵਿੰਦੁ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ॥
ਪ੍ਰਗਟੇ ਗੁਪਾਲ ਗੋਬਿੰਦ ਲਾਲਨ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਵਖਾਣਿਆ ॥
ਆਚਰਜੁ ਡੀਠਾ ਅਮਿਉ ਵੂਠਾ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਜਾਣਿਆ ॥
ਮਨਿ ਸਾਂਤਿ ਆਈ ਵਜੀ ਵਧਾਈ ਨਹ ਅੰਤੁ ਜਾਈ ਪਾਇਆ ॥
ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕ ਸੁਖ ਸਹਜਿ ਮੇਲਾ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪਿ ਬਣਾਇਆ ॥ ੨ ॥

(ਆਸਾ ਮ: ੫, ਛੰਤ, ਪੰਨਾ ੪੬੦)

ਅਸਥਾਈ

੦				+				੦				+			
									ਮ			ਰ			
—	ਧਸੰ	ਧ	ਪ	ਮ	—	—	—	ਪ	ਰ	ਰ	ਸ	ਧ਼	ਸ	—	—
ਨ	ਨS	ਸ	ਵੰ	ਞਹੁ	S	S	S	S	ਕਿ	ਲ	ਵਿ	ਖਹ	S	S	S
	ਪ			ਸੰ											
—	ਧ	ਧ	ਸੰ	ਧ	—	ਪ	ਮ	ਮ	-ਧ	ਪ	—	ਧਪ	ਮਪ	ਧ	—
S	ਜੀ	ਕ	ਰ	ਤਾ	S	ਘ	ਰ	ਆ	SS	ਇਆ	S	SS	SS	S	S
				ਸੰ											
—	ਧ	ਧ	ਸੰ	ਧ	—	ਪ	ਮ	ਮ	-ਧ	ਪ	—	—	—	—	—
S	ਜੀ	ਕ	ਰ	ਤਾ	S	ਘ	ਰ	ਆ	SS	ਇਆ	S	S	S	S	S

ਅੰਤਰਾ

	ਮ	ਪ	ਧ	ਸੰਧ	ਸੰ	ਸੰ	—	—	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰਧ	ਸੰ	—	—
	ਦੂ	S	ਤਹ	ਦਹ	S	ਨ	S	S	ਦਹ	ਨ	ਭ	ਇਆ	S	S	S
				ਸੰ											
—	ਧ	—	ਸੰ	ਧ	ਧ	ਪ	ਮ	ਮ	-ਧ	ਪ	—	—	—	—	—
S	ਜੀ	S	ਗੋ	ਬਿੰ	ਦ	ਪ੍ਰ	ਗ	ਟਾ	SS	ਇਆ	S	S	S	S	S

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੬. ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਦਾਦਰਾ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਰਾਤਿ ਦੀਵੇ ਬਾਲੀਅਨਿ ॥
ਤਾਰੇ ਜਾਤਿ ਸਨਾਤਿ ਅੰਬਰਿ ਭਾਲੀਅਨਿ ॥
ਫੁਲਾਂ ਦੀ ਬਾਗਾਤਿ ਚੁਣਿ ਚੁਣਿ ਚਾਲੀਅਨਿ ॥
ਤੀਰਥਿ ਜਾਤੀ ਜਾਤਿ ਨੈਣ ਨਿਹਾਲੀਅਨਿ ॥
ਹਰਿ ਚੰਦਉਰੀ ਝਾਤਿ ਵਸਾਇ ਉਚਾਲੀਅਨਿ ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਫਲ ਜਾਤਿ ਸਬਦਿ ਸਮ੍ਹਾਲੀਅਨਿ ॥ ੬ ॥

(ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧੯)

ਅਸਥਾਈ

+			੦			+			੦		
ਰ			ਮ					ਪ			
ਧ਼	ਸ	—	ਰ	ਮ	ਮ	ਪਧ	—	-ਮ	ਮਧ	ਪ	—
ਦੀ	ਵਾ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ਦੀ	ਰਾऽ	ऽ	ऽਤ	ਦੀऽ	ਵੇ	ऽ
ਮ			ਧ਼						ਸਂ		
ਰ	—	-ਸ	ਸ	—	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂਰਂ	ਧ	—	ਪਮ
ਬਾ	ऽ	ऽਲੀ	ਅਨ	ऽ	ऽ	ਦੀ	ਵਾ	ऽऽ	ਲੀ	ऽ	ਦੀऽ
ਪ		ਪ				ਮ					
ਧ	—	-ਮ	ਮਧ	ਪ	—	ਰ	—	-ਸ	[illegible]	—	—
ਰਾ	ऽ	ऽਤ	ਦੀऽ	ਵੇ	ऽ	ਬਾ	ऽ	ऽਲੀ	ਅਨ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਮ	—	ਪ	ਧ	ਸਂਧ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	—	—
ਤਾ	ਰੇ	ऽ	ਜਾ	ਤਿ	ऽਸ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ
ਪਂ					ਸਂ						
ਰਂ	ਰਂ	-ਮਂ	ਰਂ	—	ਧਧ	ਸਂ	—	—	ਧ	ਪ	ਮ
ਅੰ	ਬ	ऽਰ	ਭਾ	ऽ	ऽਲੀ	ਅਨ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਦੀਵਾਲੀ...

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ . (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੭. ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਰੂਪਕ–ਢਾਈਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮਿਰਤਕ ਕਉ ਪਾਇਓ ਤਨਿ ਸਾਸਾ ਬਿਛੁਰਤ ਆਨਿ ਮਿਲਾਇਆ ॥
ਪਸੂ ਪਰੇਤ ਮੁਗਧ ਭਏ ਸ੍ਰੋਤੇ ਹਰਿਨਾਮਾ ਮੁਖਿ ਗਾਇਆ ॥ ੧ ॥
ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਕੀ ਦੇਖੁ ਵਡਾਈ ॥
ਤਾ ਕੀ ਕੀਮਤਿ ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਈ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਦੂਖ ਸੋਗ ਕਾ ਢਾਹਿਓ ਡੇਰਾ ਅਨਦ ਮੰਗਲ ਬਿਸਰਾਮਾ ॥
ਮਨ ਬਾਂਛਤ ਫਲ ਮਿਲੇ ਅਚਿੰਤਾ ਪੂਰਨ ਹੋਏ ਕਾਮਾ ॥ ੨ ॥
ਈਹਾ ਸੁਖੁ ਆਗੈ ਮੁਖ ਊਜਲ ਮਿਟਿ ਗਏ ਆਵਣ ਜਾਣੇ ॥
ਨਿਰਭਉ ਭਏ ਹਿਰਦੈ ਨਾਮੁ ਵਸਿਆ ਅਪੁਨੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਮਨਿ ਭਾਣੇ ॥੩॥
ਊਠਤ ਬੈਠਤ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਦੂਖੁ ਦਰਦ ਭ੍ਰਮੁ ਭਾਗਾ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੇ ਪੂਰ ਕਰੰਮਾ ਜਾ ਕਾ ਗੁਰ ਚਰਨੀ ਮਨ ਲਾਗਾ ॥ ੪ ॥
(ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੬੧੪)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
			ਪ				ਮ						
ਧ	ਪ	ਧ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਰ	ਰ	–ਧ਼	ਸ	—	ਸ	—
ਪੂ	ऽ	ਰੇ	ਗੁ	ਰ	ਕੀ	ऽ	ਦੇ	ਖ	ऽਵ	ਡਾ	ऽ	ਈ	ऽ
										ਧ		⁀	
ਰ	ਮ	ਰ	ਪ	—	ਪ	ਪ	ਧ	ਮ	ਪ	ਸੰ	—	ਧ	ਮ
ਤਾ	ऽ	ਕੀ	ਕੀ	ऽ	ਮ	ਤ	ਕਹ	ਣ	ਨ	ਜਾ	ऽ	ਈ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਪ	ਧ	ਸੰ	—	—	—	ਧ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	—
ਮਿਰ	ਤ	ਕ	ਕਉ	ऽ	ऽ	ऽ	ਪਾ	ਇਓ	ਤਨ	ਸਾ	ऽ	ਸਾ	ऽ
ਸੰ	ਰੰ	ਮੰ	ਰੰ	—	ਧੰ	ਸੰ	ਧ	—	ਰੰ	ਸੰ	—	—	—
ਬਿਛ	ਰ	ਤ	ਆ	ऽ	ਨ	ਮਿ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ऽ
			ਸੰ							ਮ			
ਧ	ਮ	ਪ	ਧ	ਸੰ	ਸੰ	–ਸੰ	ਧ	ਮ	ਪ	ਰ	—	ਸ	—
ਪ	ਸੂ	ऽ	ਪ੍ਰੇ	ऽ	ਤ	ऽਮੁ	ਗ	ਧ	ਭਏ	ਸ੍ਰੋ	ऽ	ਤੇ	ऽ
ਰ			ਮ							ਧ		⁀	
ਧ਼	ਸ	ਸ	ਰ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪਧ	ਮ	ਪ	ਸੰ	—	ਧ	ਮ
ਹ	ਰਿ	ਨਾ	ਮਾ	ऽ	ਮੁ	ਖ	ਗਾऽ	ऽ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੮. ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਸਾਜਨਾ ਸੰਤ ਆਉ ਮੇਰੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਆਨੰਦਾ ਗੁਨ ਗਾਇ ਮੰਗਲ ਕਸਮਲਾ ਮਿਟਿ ਜਾਹਿ ਪਰੇਰੈ ॥ ੧ ॥
ਸੰਤ ਚਰਨ ਧਰਉ ਮਾਥੈ ਚਾਂਦਨਾ ਗ੍ਰਿਹਿ ਹੋਇ ਅੰਧੇਰੈ ॥ ੨ ॥
ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਮਲੁ ਬਿਗਸੈ ਗੋਬਿੰਦ ਭਜਉ ਪੇਖਿ ਨੇਰੈ ॥ ੩ ॥
ਪ੍ਰਭ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਸੰਤ ਪਾਏ ਵਾਰਿ ਵਾਰਿ ਨਾਨਕ ਉਹ ਬੇਰੈ ॥ ੪ ॥

(ਕਾਨੜਾ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੦੧)

ਅਸਥਾਈ

+		੦		੨		੦		੩		੪	
						ਪ			ਰ		
ਮ	ਰ	ਪ	—	ਪ	ਧ	ਮ	—	ਰ	ਧ਼	ਸ	ਸ
ਸਾ	ਜ	ਨਾਂ	ऽ	ਸੰ	ਤ	ਆ	ऽ	ਉ	ਮੇ	ऽ	ਰੈ
ਸ	ਸ	ਰ	—	ਸ	ਧ਼	ਮ	—	ਰ	ਪ	ਪ	ਪ
ਆ	ਨੰ	ਦਾ	ऽ	ਗੁ	ਨ	ਗਾ	ऽ	ਇ	ਮੰ	ਗ	ਲ
			ਸੰ								
ਧ	ਮ	ਪ	ਧ	ਸੰ	ਸੰ	ਧ	ਧ	ਪ	ਮ	ਰ	ਸ
ਕ	ਸ	ਮ	ਲਾ	ਮਿ	ਟ	ਜਾ	ਹਿ	ਪ	ਰੇ	ऽ	ਰੈ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	—	ਮ	ਪ	ਧ	ਧ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	—
ਸੰ	ऽ	ਤ	ਚ	ਰ	ਨ	ਧ	ਰਉ	ऽ	ਮਾ	ਥੈ	ऽ
ਧ											
ਸੰ	ਰੰ	ਮੰ	ਰੰ	—	ਸੰ	ਧ	ਧ	ਪ	ਮ	ਰ	ਸ
ਚਾਂ	ऽ	ਦ	ਨਾ	ऽ	ਗ੍ਰਿਹਿ	ਹੋ	ਇ	ਅ	ਧੇ	ऽ	ਰੈ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸ੍ਵਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਇਕਤਾਲਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਗਲੀਂ ਅਸੀ ਚੰਗੀਆ ਆਚਾਰੀ ਬੁਰੀਆਹ ॥
ਮਨਹੁ ਕੁਸੁਧਾ ਕਾਲੀਆ ਬਾਹਰਿ ਚਿਟਵੀਆਹ ॥
ਰੀਸਾ ਕਰਹਿ ਤਿਨਾੜੀਆ ਜੋ ਸੇਵਹਿ ਦਰੁ ਖੜੀਆਹ ॥
ਨਾਲਿ ਖਸਮੈ ਰਤੀਆ ਮਾਣਹਿ ਸੁਖਿ ਰਲੀਆਹ ॥
ਹੋਦੈ ਤਾਣਿ ਨਿਤਾਣੀਆ ਰਹਹਿ ਨਿਮਾਨਣੀਆਹ ॥
ਨਾਨਕ ਜਨਮੁ ਸਕਾਰਥਾ ਜੇ ਤਿਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਮਿਲਾਹ ॥ ੨ ॥

(ਸ੍ਰੀ ਰਾਗੁ ਵਾਰ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੮੫)

ਅਸਥਾਈ

+		੦		੨		੦		੩		੪	
ਮ	ਪ	ਮਪ	ਧਸਂ	ਰੰਸਂ	ਧਪ	ਮ	ਰ	ਸ	—	—	—
ਗ	ਲੀ	ਆऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਸੀऽ	ਚੰ	ਗੀ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ
ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	ਧ	ਪਧ	ਸਂ	—	—	ਧ	ਮ	—
ਆ	ऽ	ਚਾ	ਰੀ	ऽ	ਬੁਰੀ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਧ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	—
ਮ	ਨਹੁ	ਕੁ	ਸੁ	ऽ	ਧਾ	ਕਾ	ऽ	ਲੀ	ਆਂ	ऽ	ऽ
ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਰੰ	ਸਂ	—	ਧ	—	ਮ	—
ਬਾ	ਹ	ਰ	ਚਿ	ਟ	ਵੀ	ਆਹ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੧੦. ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਝਪਤਾਲ (ਲਗ-ਭਗ ਬਿਲੰਬਿਤ)

ਹਸਤ ਖੇਲਤ ਤੇਰੇ ਦੇਹੁਰੇ ਆਇਆ ॥
ਭਗਤਿ ਕਰਤ ਨਾਮਾ ਪਕਰਿ ਉਠਾਇਆ ॥ ੧ ॥
ਹੀਨੜੀ ਜਾਤ ਮੇਰੀ ਜਾਦਿਮ ਰਾਇਆ ॥
ਛੀਪੇ ਕੇ ਜਨਮਿ ਕਾਹੇ ਕਉ ਆਇਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਲੈ ਕਮਲੀ ਚਲਿਓ ਪਲਟਾਇ ॥
ਦੇਹੁਰੈ ਪਾਛੈ ਬੈਠਾ ਜਾਇ ॥ ੨ ॥
ਜਿਉ ਜਿਉ ਨਾਮਾ ਹਰਿ ਗੁਣ ਉਚਰੈ ॥
ਭਗਤਿ ਜਨਾ ਕਉ ਦੇਹੁਰਾ ਫਿਰੈ ॥ ੩ ॥

(ਭੈਰਉ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੬੪)

ਅਸਥਾਈ

×		੨			੦		੩		
ਸੰ	ਸੰ	ਧ	ਮ	ਪਧ	ਮ	ਰ	ਧ਼	ਸ	ਸ
ਹ	ਸ	ਤ	ऽ	ਖੇऽ	ਲ	ਤ	ਤੇ	ऽ	ਰੇ
ਧ	ਧ	ਪਧ	ਮ	ਪ	ਧ	ਸੰ	ਧ	ਮ	ਪ
ਦੇ	ਹੁ	ਰੇऽ	ऽ	ऽ	ਆ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਮ	ਪ	ਧ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ
ਹ	ਸ	ਤ	ऽ	ਖੇ	ਲ	ਤ	ਤੇ	ऽ	ਰੇ
ਸੰ	ਧ	ਸੰ	—	ਰੰ	ਧ	ਸੰ	ਧ	ਮ	ਪ
ਦੇ	ਹੁ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ਆ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ
ਮੰ	ਮੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਧ	ਮ	ਪ	ਧ	—	ਧ
ਭ	ਗ	ਤਿ	ऽ	ਕ	ਰ	ਤ	ਨਾ	ऽ	ਮਾ
ਸੰ	ਧ	ਸੰ	—	ਰੰ	ਧ	ਸੰ	ਧ	ਮ	ਪ
ਪ	ਕ	ਰ	ऽ	ਉ	ਠਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੧੧. ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਝਪਤਾਲ (ਲਗ-ਭਗ ਬਿਲੰਬਿਤ)

ਨ ਦੇਵ ਦਾਨਵਾ ਨਰਾ ॥ ਨ ਸਿਧ ਸਾਧਿਕਾ ਧਰਾ ॥
ਅਸਤਿ ਏਕ ਦਿਗਰਿ ਕੁਈ ॥ ਏਕ ਤੁਈ ਏਕ ਤੁਈ ॥ ੨ ॥

(ਵਾਰ ਮਾਝ ਕੀ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੧੪੩)

ਅਸਥਾਈ

x		੨			੦		੩		
ਧ		ਪ				ਪ			
ਸੰ	ਪ	ਮ	—	ਪ	ਪ	ਰ	ਧਸ	—	ਸ
ਏ	ਕ	ਤੂ	S	ਈ	ਏ	ਕ	ਤੂS	S	ਈ
								ਪ	
ਧ	ਧ	ਧ	ਮ	ਪ	ਧ	ਸੰ	ਧ	ਮ	ਪ
ਅਸ	ਤ	ਏ	S	ਕ	ਦਿ	ਗ	ਰ	ਕੁ	ਈ

ਅੰਤਰਾ

									‿ਪ
									ਨ
ਮ	ਮ	ਪ	ਧ	ਧ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	-ਸੰ
ਦੇ	ਵ	ਦਾਂ	S	ਨ	ਵਾ	ਨ	ਰਾ	S	Sਨ
					ਧ				
ਸੰ	ਧ	ਸੰ	—	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਧ	—	—
ਸਿ	ਧ	ਸਾ	S	ਧਿ	ਕਾ	ਧ	ਰਾ	S	S
ਸਰ	ਮਪ	ਧਪ	ਧਪ	ਸੰਧ	ਸੰਰੰ	ਸੰਧ	-ਸੰ	ਧਪ	ਮਪ
ਅਸਤ	ਏਕ	ਦਿਗਰ	ਕੁਈ	ਏਕ	ਤੁਈ	ਏਕ	Sਤੁ	ਏਕ	ਤੁਈ— ਅਸਥਾਈ

ਨੋਟ—ਇਹ ਸੱਤ ਸਲੋਕ ਹਨ, ਇਥੇ ਇਕ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਬਾਕੀ ਗਾਉਣਾ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

(ਦੁਰਗਾ ਰਾਗ ਸਮਾਪਿਤੀ)

ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ

ਵਾਦੀ—ਗ | ਠਾਟ—ਖਮਾਜ | ਸਮਾਂ—ਰਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ ।
ਸੰਵਾਦੀ—ਨ | ਜਾਤੀ—ਓਡਵ-ਓਡਵ | ਵਿਸ਼ੇਸ਼—'ਨ਼ ਪ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤਿ ।

ਆਰੋਹ—ਨ਼ ਸ ਗ, ਮ ਪ ਨ, ਸਂ ।

ਅਵਰੋਹ—ਸਂ, ਨ਼ ਪ, ਮ ਗ, ਸ ।

ਪ

ਪਕੜ--ਗ ਮ ਨ਼-ਪ, ਮ ਗ, ਸ ।

ਤਿਲੰਗ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਦੇ ਪਰਚਲਿਤ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕ ਸ੍ਰੂਰ-ਰੂਪ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਰੂਪ ਤੋਂ ਕੁਝ ਭਿੰਨ ਹੈ। ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ, ਪਰ 'ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਂਤ' ਵਿਚ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ (ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ) ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ ਇਸ ਰਾਗ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ੩੧ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਦਾ ਨੰਬਰ ਚੌਦਵਾਂ ਹੈ।

ਖੋਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਿਲੰਗ ਰਾਗ ਦਾ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸ੍ਰੂਰ-ਰੂਪ ਖਮਾਜ ਰਾਗ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਭਾਵ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤਾਂ ਤੋਂ ਭੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ ਸੀਨਾ-ਬਸੀਨਾ ਗਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ-ਰੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ (ਟਿਊਨਾਂ) ਅਜੇ ਭੀ ਖਮਾਜ ਦੀਆ ਚੀਜ਼ਾਂ (ਟਿਊਨਾਂ) ਨਾਲ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਲਗ-ਭਗ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿਲੰਗ ਤੇ ਖਮਾਜ ਦਾ ਸੁਰ-ਰੂਪ ਇਕੋ ਸੀ। ਉਂਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਭੀ ਬਹੁਤਾ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਲਈ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਖਮਾਜ ਰਾਗ ਵਿਚ 'ਧੈਵਤ' ਸੁਰ ਨਾ ਲਾਓ ਤਾਂ ਉਹ ਤਿਲੰਗ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ ਇਕੋ ਹੈ ਅਤੇ ਖਮਾਜ ਵਿਚ 'ਰਿਖਭ' ਸੁਰ ਉਂਜ ਵੀ ਘੱਟ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਤਿਲੰਗ ਖਮਾਜ ਠਾਟ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ, ਇਸ ਦਾ ਠਾਟ-ਖਮਾਜ, ਜਾਤੀ ਓਡਵ-ਓਡਵ, ਵਾਦੀ ਗੰਧਾਰ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਨਿਖਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ (ਲਗ-ਭਗ ਦਸ ਵਜੇ ਰਾਤ) ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ 'ਰੇ-ਧਾ' ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਹਨ। ਪਰ ਤਾਰ ਸਪਤਕ ਵਿਚ "ਸਂਰਂ ਨਸ, ਜਾਂ ਪਨਸਂਰਂਸਂਨਸਂ" ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਖਭ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਂ—"ਸਂ ਰਂ ਗਂ ਜਾਂ ਪ ਨ ਸਂ ਰਂ ਗਂ" ਇੰਜ

ਪ ਮ

ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ। ਇਸ ਦਾ ਚਲਣ—"ਗ ਮ ਪ ਨ਼, ਪ ਮ ਗ, ਗ ਮ ਪ ਨ, ਸਂ-ਨ਼ ਪ, ਗ ਮ ਗ, ਸ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ। ਰਾਗ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ—"ਗ ਪ ਨ" ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ।

ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਠੁਮਰੀ, ਗਜ਼ਲ ਆਦਿ ਹੀ ਲੋਕੀਂ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਧ੍ਰੁਰਪਦ-ਧਮਾਰ ਜਾਂ ਖਯਾਲ ਘੱਟ ਹੀ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਨੋਟ :—ਗੁਰੂ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਅਕਾਲ-ਚਲਾਣੇ ਸਮੇਂ ਤਿਲੰਗ ਅਤੇ ਮਾਰੂ ਰਾਗ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

੧. ਸ—ਸਨ਼, ਨ਼ਸ— ਸਗ—ਗਮਗ, ਸ— ਨ਼ਪ਼, ਪ਼ਨ਼, ਨ਼ਸ—ਸਗ—ਮ, ਗਮਪ, ਮਗ—ਸ।

ਪ ਪ ਮ
੨. ਸਨ਼, ਨ਼ਸਗ—ਸਗਮ, ਗਮਗ—ਸ— ਸਗਮਪ, ਨੁਪਮਗ, ਪ ਗਮਗ—ਸ, ਨ਼ਸਗਮਪ—ਮਗ,

ਪ ਮ ਪ ਮ
ਗਮਪ, ਨੁ—ਪ, ਗਮਗ, ਮਨੁਪ, ਮਗ, ਸ—ਸਗਮਪਗ, ਮਪਮਗ—ਸ—।

ਪ ਪ ਪ
੩. ਨ਼ਸ—ਨ਼ਸਗ, ਮਪਨੁਪ, ਨੁਪਮਗ—ਸਗਮਪ, ਨੁ—ਨੁਪਮਗ—ਮਪਨੁਪਗਮਗ—ਮ, ਪਮਗ—ਸਗ

ਪ ਪ
ਮਪ—ਗਮਪਨੁ, ਨੁਪ—ਸਂ, ਨੁਪ ਗਮਪਗਮਗ—ਗਮਪਨ—ਨੁਪਮਗ—ਮ, ਗਮਪਨੁ, ਪਨੁਸਂਨੁਪ

ਮ
ਮਗ—ਗਮਪ, ਗਮਗ—ਸ।

ਪ ਪ
੪. ਨ਼ਸ—ਗਮਪਨੁ—ਨੁਪਮਗ—ਗਮਪਨ—ਨਸਂ—ਨੁਪਗਮਗ—ਗਮਪਨੁਪਮਗ—ਗਮ, ਗ—ਸ;

ਸਂ ਸਂ ਪ ਪ ਪ
ਗਮਪਨ—ਨ ਨਸਂ—ਨੁਪਮਗ—ਗਮਪਨੁਪਨ—ਨੁਪਮਗ, ਸ—ਗਮਪਨੁ, ਨੁਪਮਗ—ਗਮਪਨ—

ਸਂ ਪ ਪ
ਨਸਂ—ਰਂਨਸਂ, ਪਨਸਂ, ਨੁਪਮਗ, ਗਮਪਨਸਂ—ਨਸਂਰਂਸਂਨੁਪਮਗ—ਗਮਪਨੁਪਸਂ—(ਸਂ) ਨੁਪਮਗ, ਗਮ

ਪ ਨੁ ਮ
ਪਮਗ, ਗਮਪਨਸਂ—ਨਸਂ, ਪਨਸਂ, ਨੁ—ਸਂਨੁਪ. ਗਮਪਨਸਂ—ਨਸਂ (ਸਂ) ਨੁਪਮਗ—ਸ।

ਸਂ ਸਂ ਪ
੫. ਨ਼ਸਗਮਪਨ—ਨਸਂ ਨ ਨਸਂ—ਨਸਂਰਂਸਂਨੁਪਮਗ—ਗਮਪਨੁਪ, ਗਮਗ, ਗਮ, ਮਪ, ਪਨ, ਨਸਂ, ਨਸਂ

—ਸਂਗਂ—ਸਂ, ਨਸਂਨ, ਸਂਰਂਸਂ, ਰਂਨਸਂਨੁਪ, ਗਮਪਨਸਂ—(ਸਂ) ਨੁਪਮਗ—ਸ, ਗਮਪਨਸਂਰਂਸਂਨੁਪਮਗ,

ਪ
ਗਮਗ—ਸ, ਗਮਪਨ— ਨਸਂ, ਸਂਗਂ, ਗਂਮਂਗਂ—ਸਂ, ਸਂਰਂਸਂਨ, ਨੁਪ ਮਗ, ਗਮਪਮਗ—ਸ, ਨ਼ਸਗਮਗ

—ਗਮਪਗਮਗ—ਗਮਪਨੁਪਮਗ— ਗਮਪਨਸਂਨੁਪਮਗ—ਗਮਪਨਸਂਗਂ, (ਸਂ) ਨੁਪਮਗਮਗ ਸ, ਨ਼ਸ ਗਮਪਨਸਂ, ਨੁਪਮਗ, ਸ।

ਤਿਲੰਗ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
	ਪ ਸਂ ਨ ਸਂ	ਪ ਨੁ ਪ ਪ		
੧.	ਹ ਰਿ ਜ ਸ	ਰੇ ऽ ਮ ਨ	ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਨੁ ਸਂਨੁ	ਪਨੁ ਪਮ ਗਮ ਗਸ.
੨.	. . . .	. . . .	ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਨ ਸਂਰੇਂ	ਸਂਨੁ ਪਮ ਗਮ ਗਸ.
੩.	. . . .	. . ਨ਼ਸ ਗਮ	ਪਨ ਸਂਗਂ ਮਂਗਂ ਸਂਨੁ	ਪਨੁ ਪਮ ਗਮ ਗਸ.
੪.	ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਨੁ ਪਪ,	ਗਮ ਪਨ ਸਂਸਂ ਨੁਪ,	ਗਮ ਪਨ ਸਂਰੇਂ ਸਂਨੁ	ਪਨੁ ਪਮ ਗਮ ਗਸ.
੫.	. . . . ਮਪ ਮਮ, ਪਨੁ ਪਪ,	. . . . ਨਸਂ ਨਨ ਸਂਰੇਂ ਸਂਸਂ	. . ਨ਼ਸ ਨ਼ਨ਼, ਗਂਮਂ ਗਂਗਂ ਸਂਸਂ ਨੁਨੁ	ਸਗ ਸਸ. ਗਮ ਗਗ, ਪਪ ਮਮ ਗਗ ਸਸ.
੬.	. . . . ਸਂਰੇਂ ਸਂਨੁ ਪਮ, ਗਮ	ਗਮ ਪਨ ਸਂਗਂ ਮਂਗਂ ਪਨ ਸਂਨੁ ਸਂਨੁ ਸਂਨੁ	ਮਂਗਂ ਮਂਗਂ ਸਂਨੁ ਪਮ, ਪਮ, ਗਮ ਪਨੁ ਪਨੁ	ਗਮ ਪਨ ਸਂਰੇਂ ਸਂਰੇਂ ਪਨੁ ਪਮ ਗਮ ਗਸ.
੭.	ਗਮ ਪਮ ਗਮ ਪ, ਮਪ ਗਮ ਗਗ ਗ,ਮ	ਮਪ ਨੁਪ ਮਪ ਸਂ, ਮਮ, ਪਪ ਪ,ਨ ਨਨ,	ਨਸਂ ਰੇਂਸਂ ਨਸਂ ਗਂ, ਸਂਸਂ ਸਂऽ ਪਨ ਸਂਰੇਂ	ਗਂਮਂ ਸਂਰੇਂ, ਨਸਂ ਪਨੁ ਸਂਨੁ ਪਮ ਗਮ ਗਸ.
੮.	ਮਮ ਗਮ ਗਗ, ਪਾ ਗਂਮਂ ਗਂ,ਗਂ ਮਂਗਂ ਸਂਸਂ	ਮਪ ਮਮ, ਨੁਨੁ ਪਨੁ ਨੁਸਂ ਨੁ,ਨੁ ਸਂਨੁ ਪਪ,	ਪਪ, ਸਂਸਂ ਨਸਂ ਨਨ, ਪਨੁ ਪ,ਪ ਨੁਪ ਮਮ,	ਗਂਗਂ ਸਂਗਂ ਸਂਸਂ ਨਸਂ. ਗਮ ਗ,ਗ ਮਗ ਸਸ.

ਅੰਤਰਾ

	ਗ ਮ — ਗ ਮ	ਪ ਨੁ ਪ ਨ		
੧.	ਨਾ ऽ ਨ ਕ	ਕ ਹ ਤ ਪੁ	ਸਂਸਂ ਨੁਪ ਗਮ ਗਸ	ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਨ ਸਂ.
੨.	. . . .	ਨਸਂ ਰੇਂਸਂ ਨੁਪ ਮਪ	ਨੁਨੁ ਪਮ ਗਮ ਗਸ	ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਨ ਸਂ.
੩.	ਸਂਗਂ ਗਂ,ਨ ਸਂਸਂ, ਪਨੁ	ਨੁ,ਮ ਪਪ, ਗਮ ਮ,ਸ	ਗਗ ਨ਼ਸ ਸ, ਗਮ	ਪ,ਮ ਪਨੁ ਪਨ ਸਂ.
੪.	. . . . ਮਪ ਨੁਨੁ ਪਮ ਪਮ,	. . . . ਗਮ ਪਮ ਮਗ ਮਗ,	. . . . . ਸਗ ਮਮ ਗਸ ਗਸ,	ਪਨ ਸਂਸਂ ਨੁਪ ਨੁਪ. ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਨ ਸਂ.
੫.	. . . . ਪਨੁ ਸਂਨੁ, ਮਪ ਨੁਪ,	. . . . ਗਮ ਪਮ, ਸਗ ਮਗ,	. . . . . ਨ਼ਸ ਗ,ਸ ਗਮ, ਗਮ	ਸਂਗਂ ਮਂਗਂ. ਨਸਂ ਰੇਂਸਂ. ਪ,ਮ ਪਨੁ ਪਨ ਸਂ.

੬.	. . . . ਸਂਗਂ, ਪਨ ਸਂ,ਮ ਪਨੁ,	. . ਪਮ ਗਮ, ਗਮ ਪ,ਸ ਗਮ, ਨ਼ਸ	ਨੁਪ ਮਪ, ਸਂਨੁ ਪਨੁ, ਗਗ. ਸਗ ਮਮ, ਗਮ	ਰਂਸਂ ਨਸਂ, ਸਂਗਂ ਮਂ,ਨ ਪਪ, ਮਪ ਨੁਨੁ ਪਸਂ.
੭.	. . ਨਸਂ ਗਂਗਂ ਪਪ ਮਮ, ਸਗ ਮਮ	ਗਂਗਂ ਸਂਸਂ, ਪਨ ਸਂਸਂ ਮਮ ਗਗ, ਨ਼ਸ ਗਗ	ਸਂਸਂ ਨੁਨੁ, ਮਪ ਨੁਨੁ ਗਗ ਸਸ, ਸਗ ਮਪ,	ਨੁਨੁ ਪਪ ਗਮ ਪਪ ਗਮ ਪਨੁ ਮਪ ਨਸਂ
੮.	ਪਨ ਸਂ,ਪ ਨਸਂ ਪਨ ਸਂਰਂ ਸਂਨੁ, ਪਮ ਗਮ.	ਸਂਨੁ ਪਮ ਗਮ ਗਸ, ਗਸ ਨ਼ਸ, ਗਮ ਪਨ	ਮਗ ਪਮ ਨੁਪ ਸਂਨ ਸਂ ਸ. ਗਮ ਪਨ	ਰਂਸਂ ਮਂਗਂ ਪਂਮਂ ਗਂਸਂ, ਸਂ ਸ, ਗਮ ਪਨ.

੧. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਰਿ ਜਸੁ ਰੇ ਮਨਾ ਗਾਇ ਲੈ ਜੋ ਸੰਗੀ ਹੈ ਤੇਰੋ ॥
ਅਉਸਰੁ ਬੀਤਿਓ ਜਾਤੁ ਹੈ ਕਹਿਓ ਮਾਨ ਲੈ ਮੇਰੋ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸੰਪਤ ਰਥ ਧਨ ਰਾਜ ਸਿਉ ਅਤਿ ਨੇਹੁ ਲਗਾਇਓ ॥
ਕਾਲ ਫਾਸ ਜਬ ਗਲਿ ਪਰੀ ਸਭ ਭਇਓ ਪਰਾਇਓ ॥੧॥
ਜਾਨਿ ਬੂਝ ਕੈ ਬਾਵਰੇ ਤੈ ਕਾਜੁ ਬਿਗਾਰਿਓ ॥
ਪਾਪ ਕਰਤ ਸੁਕਚਿਓ ਨਹੀ ਨਹ ਗਰਬ ਨਿਵਾਰਿਓ ॥੨॥
ਜਿਹ ਬਿਧਿ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸਿਆ ਸੋ ਸੁਨੁ ਰੇ ਭਾਈ ॥
ਨਾਨਕ ਕਹਤ ਪੁਕਾਰਿ ਕੈ ਗਹੁ ਪ੍ਰਭ ਸਰਨਾਈ ॥੩॥

(ਤਿਲੰਗ ਮਹਲਾ ੯, ਪੰਨਾ ੭੨੭)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
								ਮ							
ਪ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਗ	—	ਮ	ਮ	ਗ	—	ਸ	—
ਹ	ਰਿ	ਜ	ਸ	ਰੇ	ऽ	ਮ	ਨਾ	ਗਾ	ऽ	ऽ	ਇ	ਲੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ਼	—	ਸ	—	ਸ	ਮ	ਗ	—	ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	ਪਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਪਮ
ਜੋ	ऽ	ਸੰ	ऽ	ਗੀ	ऽ	ਹੈ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰੋऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ

ਅੰਤਰਾ

ਗ															
ਮ	—	ਗ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਨ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਪਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂ	—
ਅਉ	ऽ	ਸ	ਰ	ਬੀ	ऽ	ਤਿਓ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ਤ	ਹੈऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ
ਗਂ	ਗਂ	—	ਮਂ	ਗਂ	ਗਂ	ਸਂ	—	ਸਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਪਨੁ	ਪਮ	ਗਮ	ਪਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂ
ਕ	ਹਿਓ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ਨ	ਲੈ	ऽ	ਮੇऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਰੋऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੨. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸਾਧੋ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਵਉ ॥
ਮਾਨਸ ਜਨਮੁ ਅਮੋਲਕੁ ਪਾਇਓ ਬਿਰਥਾ ਕਾਹਿ ਗਵਾਵਉ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਪਤਤਿ ਪੁਨੀਤ ਦੀਨ ਬੰਧ ਹਰਿ ਸਰਨਿ ਤਾਹਿ ਤੁਮ ਆਵਉ ॥
ਗਜ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸ ਮਿਟਿਓ ਜਿਹ ਸਿਮਰਤ ਤੁਮ ਕਾਹੇ ਬਿਸਰਾਵਉ ॥
ਤਜਿ ਅਭਿਮਾਨ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਫੁਨਿ ਭਜਨ ਰਾਮ ਚਿਤੁ ਲਾਵਉ ॥
ਨਾਨਕ ਕਹਤ ਮੁਕਤਿ ਪੰਥ ਇਹੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਇ ਤੁਮ ਪਾਵਉ ॥੨॥

(ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੯, ਪੰਨਾ ੨੧੯)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਨ					ਪ										
ਸਂ	—	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਗ	—	ਮ	ਗ	—	ਗ	ਸ	ਗ	ਮ	ਪ	—
ਸਾ	ऽ	ਧੋ	ਗੋ	ऽ	ਬਿੰ	ऽ	ਦ	ਕੇ	ऽ	ਗੁ	ਨ	ਗਾ	ऽ	ਵਉ	ऽ
										ਸਂ		ਨੁ			
ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਪ	ਨ	ਰਂ	ਸਂ	ਪ	ਨੁ	ਪ	—
ਮਾ	ऽ	ਨ	ਸ	ਜ	ਨ	ਮ	ਅ	ਮੋ	ऽ	ਲ	ਕ	ਪਾ	ऽ	ਇਓ	ऽ
												ਨੁ			
ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਗਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਪ	ਨੁ	ਪ	—
ਬਿ	ਰ	ਥਾ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਹੇ	ਗ	ਵਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਵਉ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

								ਨ							
ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	(ਸਂ)	ਨੁ	ਪ
ਪ	ਤ	ਤਿ	ਪੁ	ਨੀ	ऽ	ਤ	ऽ	ਦੀ	ऽ	ਨ	ਬੰ	ऽ	ਧ	ਹ	ਰਿ
												ਨੁ			
ਸ	ਸ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਗਂ	—	ਸਂ	—	ਪ	ਨੁ	ਪ	—
ਸ	ਰ	ਨ	ਤਾ	ਹਿ	ऽ	ਤੁ	ਮ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ਵਉ	ऽ	ऽ	ऽ

— ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੩. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਭਗਤਿ ਕਮਾਈ ॥ ਤਬ ਇਹ ਮਾਨਸ ਦੇਹੀ ਪਾਈ ॥
ਇਸ ਦੇਹੀ ਕਉ ਸਿਮਰਹਿ ਦੇਵ ॥ ਸੋ ਦੇਹੀ ਭਜੁ ਹਰਿ ਕੀ ਸੇਵ ॥੧॥
ਭਜਹੁ ਗੋਬਿੰਦ ਭੂਲਿ ਮਤ ਜਾਹੁ ॥ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਕਾ ਏਹੀ ਲਾਹੁ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਜਬ ਲਗੁ ਜਰਾ ਰੋਗੁ ਨਹੀ ਆਇਆ ॥ ਜਬ ਲਗਿ ਕਾਲਿ ਗ੍ਰਸੀ ਨਹੀ ਕਾਇਆ ॥
ਜਬ ਲਗੁ ਬਿਕਲ ਭਈ ਨਹੀ ਬਾਨੀ ॥ ਭਜਿ ਲੇਹਿ ਰੇ ਮਨ ਸਾਰਿਗ ਪਾਨੀ॥੨॥
ਅਬ ਨ ਭਜਸਿ ਭਜਸਿ ਕਬ ਭਾਈ ॥ ਆਵੈ ਅੰਤੁ ਨ ਭਜਿਆ ਜਾਈ ॥
ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰਹਿ ਸੋਈ ਅਬ ਸਾਰ ॥ ਫਿਰਿ ਪਛੁਤਾਹੁ ਨ ਪਾਵਹੁ ਪਾਰ ॥੩॥
ਸੋ ਸੇਵਕੁ ਜੋ ਲਾਇਆ ਸੇਵ ॥ ਤਿਨ ਹੀ ਪਾਏ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਵ ॥
ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਤਾ ਕੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਕਪਾਟ ॥ ਬਹੁਰਿ ਨ ਆਵੈ ਜੋਨੀ ਬਾਟ ॥੪॥
ਏਹੀ ਤੇਰਾ ਅਉਸਰੁ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਾਰ ॥ ਘਟਿ ਭੀਤਰਿ ਤੂ ਦੇਖੁ ਬਿਚਾਰਿ ॥
ਕਹਤ ਕਬੀਰੁ ਜੀਤਿ ਕੈ ਹਾਰਿ ॥ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕਹਿਓ ਪੁਕਾਰਿ ਪੁਕਾਰਿ ॥੫॥

(ਭੈਰਉ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀਉ, ਪੰਨਾ ੧੧੫੯)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਪ						ਪ		ਗ							
ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸੰ	(ਸੰ)	ਨੁ	ਪ	ਮ	(ਮ)	ਗ	ਸ	ਗ	ਮ	ਪ	—
ਭ	ਜਹੁ	ऽ	ਗੁ	ਬਿੰ	ऽ	ਦ	ऽ	ਭੂ	ਲ	ਮ	ਤ	ਜਾ	ऽ	ਹੁ	ऽ
						ਨ		ਪ				ਗ			
ਨੁ	—	ਨੁ	ਪ	ਪਨੁ	ਸੰਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	—	ਪ	—	ਮ	—	ਗ	—
ਮਾ	ऽ	ਨ	ਸ	ਜऽ	ਨऽ	ਮ	ਕਾ	ਏ	ऽ	ਹੀ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ਹੁ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਮ			ਨੁ											
	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਨ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	—
	ਗੁ	ਰ	ਸੇ	ਵਾ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ਭ	ਗ	ਤ	ਕ	ਮਾ	ऽ	ਈ	ऽ
—	ਪ	ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਨਸੰ	ਰੰਸੰ	ਨੁ	—	ਪ	—
ऽ	ਤ	ਬ	ਏਹ	ਮਾ	ऽ	ਨ	ਸ	ਦੇ	ऽ	ਹੀऽ	ऽऽ	ਪਾ	ऽ	ਈ	ऽ
	ਪ			ਨੁ											
—	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਨ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਨ	—	ਸੰ	—
ऽ	ਇ	ਸ	ਦੇ	ਹੀ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ਸਿ	ਮ	ਰਹਿ	ऽ	ਦੇ	ऽ	ਵ	ऽ
						ਨ		ਪ				ਗ			
—	ਨੁ	—	ਪ	ਪਨੁ	ਸੰਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਨੁ	ਪ	—	ਮ	—	ਗ	—
ऽ	ਸੋ	ऽ	ਦੇ	ਹੀऽ	ऽऽ	ਭ	ਜ	ਹ	ਰਿ	ਕੀ	ऽ	ਸੇ	ऽ	ਵ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੪. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਜਾਗ ਲੇਹੁ ਰੇ ਮਨਾ ਜਾਗ ਲੇਹੁ ॥ ਕਹਾ ਗਾਫਲ ਸੋਇਆ ॥
ਜੋ ਤਨ ਉਪਜਿਆ ਸੰਗ ਹੀ ਸੋ ਭੀ ਸੰਗ ਨ ਹੋਇਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਬੰਧ ਜਨ ਹਿਤੁ ਜਾ ਸਿਉ ਕੀਨਾ ॥
ਜੀਉ ਛੂਟਿਓ ਜਬ ਦੇਹ ਤੇ ਡਾਰਿ ਅਗਨਿ ਮੈ ਦੀਨਾ ॥ ੧ ॥
ਜੀਵਤ ਲਉ ਬਿਉਹਾਰੁ ਹੈ ਜਗ ਕਉ ਤੁਮ ਜਾਨਉ ॥
ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਇ ਲੈ ਸਭ ਸੁਫਨ ਸਮਾਨਉ ॥ ੨ ॥

(ਤਿਲੰਗ ਮਹਲਾ ੯, ਪੰਨਾ ੭੨੬)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਗਮ	ਪਨੁ	ਪਮ	ਪਨ	ਸਂ	ਨੁਪ	ਗ	ਮ	ਗ	—	ਗਮ	ਪਮ	ਗ	ਗ	ਗਸ	ਸ
ਜਾऽ	ਗऽ	ਲੇਹੁ	ਰੇऽ	ऽ	ਮਨ	ਜਾ	ਗ	ਲੇਹੁ	ऽ	ਕਹਾ	ਗਾऽ	ਫ	ਲ	ਸੋऽ	ਇਆ
ਸ	—	ਗ	—	ਮ	ਗਮ	ਪ	—	ਗਮ	ਪਨੁ	–	ਨੁਨੁ	ਪਨੁ	ਸਂਨੁ	ਪ	ਮ
ਜਾ	ऽ	ਗ	ऽ	ਲੇ	ਹੁऽ	ऽ	ऽ	ਰੇऽ	ऽऽ	ऽ	ਮਨਾ	ਜਾऽ	ਗऽ	ਲੇ	ਹੁ

ਅੰਤਰਾ

ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	—
ਜੋ	ऽ	ਤ	ਨ	ਉ	ਪ	ਜਿਆ	ऽ	ਸੰ	ऽ	ऽ	ਗ	ਹੀ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ	ਗਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਗਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂਰਂ	-ਸਂ	ਨਸਂ	-ਨੁ	ਪਨੁ	-ਪ	ਮਪ	-ਮ
ਸੋ	ऽ	ਭੀ	ऽ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਨ	ਹੋऽ	ऽऽ	ਇਆ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੫. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਲਗ-ਭਗ ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਹਲੇ ਯਾਰਾਂ ਹਲੇ ਯਾਰਾਂ ਖੁਸਿ ਖਬਰੀ ॥
ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਂਉ ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਂਉ ॥
ਨੀਕੀ ਤੇਰੀ ਬਿਗਾਰੀ ਆਲੇ ਤੇਰਾ ਨਾਉ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕੁਜਾ ਆਮਦ ਕੁਜਾ ਰਫਤੀ ਕੁਜਾ ਮੇਰਵੀ ॥
ਦ੍ਵਾਰਿਕਾ ਨਗਰੀ ਰਾਸਿ ਬਗੋਈ ॥
ਖੂਬੁ ਤੇਰੀ ਪਗਰੀ ਮੀਠੇ ਤੇਰੇ ਬੋਲ ॥
ਦ੍ਵਾਰਿਕਾ ਨਗਰੀ ਕਾਹੇ ਕੇ ਮਗੋਲ ॥ ੨ ॥
ਚੰਦੀ ਹਜ਼ਾਰ ਆਲਮ ਏਕਲ ਖਾਨਾਂ ॥
ਹਮ ਚਿਨੀ ਪਾਤਿਸਾਹ ਸਾਂਵਲੇ ਬਰਨਾਂ ॥ ੩ ॥
ਅਸਪਤਿ ਗਜਪਤਿ ਨਰਹ ਨਰਿੰਦ ॥
ਨਾਮੇ ਕੇ ਸ੍ਵਾਮੀ ਮੀਰ ਮੁਕੰਦ ॥ ੪ ॥

(ਤਿਲੰਗ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੭੨੭)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
											ਗ	ਮ	ਪਨ	ਸਂ	ਨ
											ਮੀ	ਠੇ	ਤੇS	S	ਰੇ
ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਪ	ਨ਼	ਪ	ਮ	ਗ	—	ਸ	ਸ	ਸ	ਗ	—	ਮ
ਬੋ	S	S	ਲ	ਏ	S	ਰੇ	S	ਬੋ	S	ਲ,	ਖ਼ੂ	ਬ	ਤੇ	S	ਰੀ
ਪ	ਪ	—	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	—	ਸ	ਗ	ਮ			
ਪ	ਗ	S	S	ਰੀ	S	S	S	S	S	S,	ਮੀ	ਠੇ...			

ਅੰਤਰਾ

												ਮ			
												ਗ	—	ਮ	ਮ
												ਹਲੇ	S	ਯਾ	ਰਾਂ
											←	ਬ	ਲ	ਬ	ਲ
ਨ਼															
ਪ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ
ਹਲੇ	S	ਯਾ	ਰਾਂ	ਖੁ	ਸ	ਖ	ਬ	ਰੀ	S	S	S	→			
ਜਾਂ	ਉ	S	ਹਉ	ਬ	ਲ	ਬ	ਲ	ਜਾਂ	S	ਉ	S	ਨੀ	ਕੀ	ਤੇ	ਰੀ
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ਼	—	ਪ					
ਬਿ	ਗਾ	ਰੀ	S	ਆ	ਲੇ	ਤੇ	ਰਾ	ਨਾ	S	ਉ		ਮੀਠੇ ਤੇਰੇ...			

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੬. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਛੋਟੀ ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਭਉ ਤੇਰਾ ਭਾਂਗ ਖਲੜੀ ਮੇਰਾ ਚੀਤੁ ॥
ਮੈ ਦੇਵਾਨਾ ਭਇਆ ਅਤੀਤੁ ॥
ਕਰ ਕਾਸਾ ਦਰਸਨ ਕੀ ਭੂਖ ॥
ਮੈ ਦਰ ਮਾਗਉ ਨੀਤਾ ਨੀਤ ॥ ੧ ॥
ਤਉ ਦਰਸਨ ਕੀ ਕਰਉ ਸਮਾਇ ॥
ਮੈ ਦਰਿ ਮਾਗਤੁ ਭੀਖਿਆ ਪਾਇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕੇਸਰਿ ਕੁਸਮ ਮਿਰਗਮੈ ਹਰਣਾ ਸਰਬ ਸਰੀਰੀ ਚੜ੍ਹਣਾ ॥
ਚੰਦਨ ਭਗਤਾ ਜੋਤਿ ਇਨੇਹੀ ਸਰਬੇ ਪਰਮਲੁ ਕਰਣਾ ॥ ੨ ॥
ਘਿਅ ਪਟ ਭਾਂਡਾ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ ॥
ਐਸਾ ਭਗਤੁ ਵਰਨ ਮਹਿ ਹੋਇ ॥
ਤੇਰੈ ਨਾਮਿ ਨਿਵੇ ਰਹੇ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥
ਨਾਨਕ ਤਿਨ ਦਰਿ ਭੀਖਿਆ ਪਾਇ ॥ ੩ ॥

(ਤਿਲੰਗ ਮਹਲਾ ੧, ਪੰਨਾ ੭੨੧)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
						ਮ						ਨ਼		ਮ	
						ਗ	ਮ	ਪ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ
						ਤਉ	ਦਰ	ਸ	ਨ	ਕੀ	ऽ	ऽ	ਕ	ਰਉ	ਸ
						ਮ						ਨ਼		ਮ	
ਗ	—	—	—	ਸ	ਸ	ਗ	ਮ	ਪ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ
ਮਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ,	ਤਉ	ਦਰ	ਸ	ਨ	ਕੀ	ऽ	ऽ	ਕ	ਰਉ	ऽ
									ਸ						
ਗ	—	—	—	ਸ	—	—	—	ਸ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਨ	ਨ
ਮਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ਮੈ	ਦ	ਰ	ਮਾ	ऽ	ਗ	ਤ
ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਨ਼	ਪ										
ਭਿ	ऽ	ਖਿਆ	ऽ	ਪਾ	ਇ										

ਅੰਤਰਾ

									ਗ						
									ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	ਨ
									ਭਉ	ਤੇ	ਰਾ	ਭਾਂ	ਗ	ਖ	ਲ
ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	—	ਨ	—	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ੜੀ	ऽ	ਮੇ	ਰਾ	ਚੀ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ,	ਮੈ	ऽ	ਦੇ	ਵਾ	ऽ	ਨਾ	ऽ

ਨ	ਸਂ	ਰ	ਸਂ	|	ਨ਼	ਪ					
ਭ	ਇਆ	ऽ	ਅ	|	ਤੀ	ਤ	ਤਉ	ਦਰ...		—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।	

ਨੋਟ :—ਇਸ ਸ਼ਬਦ-ਰੀਤ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਾਉਂਦੇ ਸਨ ।

੭. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਛੋਟੀ ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਦਿਲਹੁ ਮੁਹਬਤਿ ਜਿੰਨ੍ ਸੇਈ ਸਚਿਆ ॥
ਜਿਨ੍ ਮਨਿ ਹੋਰੁ ਮੁਖਿ ਹੋਰੁ ਸਿ ਕਾਂਢੇ ਕਚਿਆ ॥ ੧ ॥
ਰਤੇ ਇਸਕ ਖੁਦਾਇ ਰੰਗਿ ਦੀਦਾਰ ਕੇ ॥
ਵਿਸਰਿਆ ਜਿਨ੍ ਨਾਮੁ ਤੇ ਭੁਇ ਭਾਰੁ ਥੀਏ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਆਪਿ ਲੀਏ ਲੜਿ ਲਾਇ ਦਰਿ ਦਰਵੇਸ ਸੇ ॥
ਤਿਨ ਧੰਨੁ ਜਣੇਦੀ ਮਾਉ ਆਏ ਸਫਲੁ ਸੇ ॥ ੨ ॥
ਪਰਵਦਗਾਰ ਅਪਾਰ ਅਗਮ ਬੇਅੰਤ ਤੂ ॥
ਜਿਨਾ ਪਛਾਤਾ ਸਚੁ ਚੁੰਮਾ ਪੈਰੁ ਮੂੰ ॥ ੩ ॥
ਤੇਰੀ ਪਨਹ ਖੁਦਾਇ ਤੂ ਬਖਸੰਦਗੀ ॥
ਸੇਖ ਫਰੀਦੈ ਖੈਰੁ ਦੀਜੈ ਬੰਦਗੀ ॥ ੪ ॥

(ਆਸਾ, ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੪੮੮)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
						ਨ਼									
						ਸ	—	ਗ	—	ਮ	ਪ	ਪ	ਪਨ	ਸਂ	ਨ
						ਰ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽਸ	ਕऽ	ऽ	ਖੁ
						ਪ									
ਸਂ	—	—	—	—	ਸਂ	ਨ਼	--	ਨ਼	ਪ	—	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਮ
ਦਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ऽ	ऽ	ਦੀ	ऽ	ਦਾ	ऽ	ਰ
ਗ	—	—	ਸ	—	—	ਨ	—	ਨ	ਨ	—	ਨ	—	ਸਂ	—	ਨ
ਕੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ,	ਵਿ	ऽ	ਸ	ਰਿ	ऽ	ਆ	ऽ	ਜਿ	ऽ	ਨ
ਸਂ	—	—	—	—	ਸਂ	ਪ	ਨ਼	ਨ਼	ਪ	—	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਮ
ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮ	ਤੇ	ऽ	ਭੁ	ਇ	ऽ	ਭਾ	ऽ	ਰ	ऽ	ਥੀ
ਗ	—	—	ਸ	—	—										
ਏ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ										

ਅੰਤਰਾ

						ਗ									
						ਮ	—	ਗ	ਮ	—	ਪ	—	ਨ	—	ਨ
						ਦਿ	ऽ	ਲਹੁ	ਮੁ	ऽ	ਹ	ऽ	ਬ	ऽ	ਤ
ਸਂ	ਸਂ	—	—	—	—	ਪ	—	ਨ	—	—	ਨ	ਸਂ	ਨਸਂ	ਰਂ	ਸਂ
ਜਿ	ਨ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸੇ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸऽ	ऽ	ਚਿ
ਧ						ਗ									
ਨੁ	—	—	—	ਪ	—	ਮ	ਮ	ਗ	ਮ	—	ਪ	ਪ	ਨ	—	ਨ
ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਜਿ	ਨ	ਮ	ਨ	ऽ	ਹੋ	ਰ	ਮ	ऽ	ਖ
						ਪ									
ਸਂ	—	—	—	—	ਸਂ	ਨੁ	—	—	ਪ	—	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਮ
ਹੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰ	ਜਿ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕਾਂ	ਢੇ	ਕ	ऽ	ਚਿ
ਗ	—	—	ਸ	—	—										
ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ										

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਕਹਿਰਵਾ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਮੀਰਾਂ ਦਾਨਾ ਦਿਲ ਸੋਚ ॥
ਮੁਹਬਤੇ ਮਨਿ ਤਨਿ ਬਸੈ ਸਚੁ ਸਾਹ ਬੰਦੀ ਮੋਚ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਦੀਦ **ਨੇ** ਦੀਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕਛੁ ਨਹੀ ਇਸ ਕਾ ਮੋਲੁ ॥
ਪਾਕ ਪਰਵਦਗਾਰ ਤੂ ਖੁਦਿ ਖਸਮੁ ਵਡਾ ਅਤੋਲੁ ॥ ੧ ॥
ਦਸਤਗੀਰੀ ਦੇਹਿ ਦਿਲਾਵਰ ਤੂ ਹੀ ਤੂ ਹੀ ਏਕ ॥
ਕਰਤਾਰ ਕੁਦਰਤਿ ਕਰਣ ਖਾਲਕ ਨਾਨਕ ਤੇਰੀ ਟੇਕ ॥ ੨ ॥

(ਤਿਲੰਗ, ਮਹਲਾ **੫**, ਪੰਨਾ ੭੨੪)

ਅਸਥਾਈ

0				×				0				×			
ਪ		ਪ													
ਨੁ	ਪ	ਗ	ਮ	ਗ	—	—	—	ਸ	—	ਗ	ਗ	ਮ	—	—	—
ਦਾ	ਨਾ	ਦਿ	ਲ	ਸੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਚ	ਮੀ	ਰਾਂ	ऽ	ऽ	ऽ
										ਪ					
ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	—	—	—	ਨੁ	ਪ	ਗ	ਮ	ਗ	—	—	—
ਦਾ	ਨਾ	ਦਿ	ਲ	ਸੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਚ	ਮੀ	ਰਾਂ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

					ਮ			ਨ਼							
					ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਨ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ
	ਦਾਨਾ	ਦਿਲ		*	ਮੁ	ਹ	ਬ	ਤੇ	ऽ	ਮ	ਨ	ऽ	ਤ	ਨ	ਬ
					ਗ			ਨ਼							
ਸਂ	—	—	—	—	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਨ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ
ਸੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮੁ	ਹ	ਬ	ਤੇ	ऽ	ਮ	ਨ	ऽ	ਤ	ਨ	ਬ
ਸਂ	—	—	—	ਸਂ	ਨ	—	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	—	—
ਸੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸਚ	ਸਾ	ऽ	ਹ	ਬੰ	ऽ	ਦੀ	ऽ	ਮੋ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸ	ਨ਼	ਪ	—	—								
ऽ	ऽ	ਚ	ਮੀ	ਰਾਂ	ऽ	ऽ	ऽ	ਦਾਨਾ...ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।							

(ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਦਾਦਰਾ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਮੈ ਅੰਧੁਲੇ ਕੀ ਟੇਕ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਖੁੰਦਕਾਰਾ ॥
ਮੈ ਗਰੀਬ ਮੈ ਮਸਕੀਨ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ ਆਧਾਰਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕਰੀਮਾਂ ਰਹੀਮਾਂ ਅਲਾਹ ਤੂ ਗਨੀ ॥
ਹਾਜਰਾ ਹਜੂਰਿ ਦਰਿ ਪੇਸਿ ਤੂ ਮਨੀ ॥ ੧ ॥
ਦਰੀਆਉ ਤੂ ਦਿਹੰਦ ਤੂ ਬਿਸੀਅਰ ਤੂ ਧਨੀ ॥
ਦੇਹਿ ਲੇਹਿ ਏਕੁ ਤੂੰ ਦਿਗਰ ਕੋ ਨਹੀ ॥ ੨ ॥
ਤੂੰ ਦਾਨਾਂ ਤੂੰ ਬੀਨਾ ਮੈ ਬੀਚਾਰੁ ਕਿਆ ਕਰੀ ॥
ਨਾਮੇ ਕੇ ਸੁਆਮੀ ਬਖਸੰਦ ਤੂੰ ਹਰੀ ॥ ੩ ॥

(ਤਿਲੰਗ,ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੭੨੭)

ਅਸਥਾਈ

+			0			+			0		
											ਨ਼
											ਸ
											ਮੈ
							ਰ				
ਗ	—	ਗ	ਗ	—	ਮ	ਗਮ	ਗ	-ਗ	ਮ	ਪ	—
ਅੰ	ऽ	ਧੁ	ਲੇ	ऽ	ਕੀ	ਟੇऽ	ऽ	ऽਕ	ਤ	ਰਾ	ऽ
ਪ			ਪ								
ਸਂ	—	-ਸਂ	ਨ਼	ਪ	ਪ	ਗਮ	ਪ	ਮ	ਗ	—	ਰਸ
ਨਾ	ऽ	ऽਮ	ਖੁੰ	ऽ	ਦ	ਕਾऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ,	ਮੈऽ

ਅੰਤਰਾ

											ਸਸ
											ਮੈਂਗ
ਗ											
ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—
ਰੀ	ऽ	ਬ	ਮੈ	ਮ	ਸ	ਕੀ	ऽ	ਨ	ਤੇ	ਰਾ	ऽ
ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	-ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਪਨ਼	ਪਮ	ਗਸ
ਨਾ	ऽ	ਮ	ਹੈ	ऽ	ऽਅ	ਧਾ	ਰਾ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽਮੈਂ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੦. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਤਾਲ ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਯਕ ਅਰਜ ਗੁਫਤਮ ਪੇਸਿ ਤੋ ਦਰ ਗੋਸ ਕੁਨ ਕਰਤਾਰ ॥
ਹਕਾ ਕਬੀਰ ਕਰੀਮ ਤੂ ਬੇਐਬ ਪਰਵਦਗਾਰ ॥ ੧ ॥
ਦੁਨੀਆ ਮੁਕਾਮੇ ਫਾਨੀ ਤਹਕੀਕ ਦਿਲ ਦਾਨੀ ॥
ਮਮ ਸਰ ਮੂਇ ਅਜਰਾਈਲ ਗਿਰਫਤਹ ਦਿਲ ਹੇਚਿ ਨ ਦਾਨੀ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਜ਼ਨ ਪਿਸਰ ਪਦਰ ਬਿਰਾਦਰਾਂ ਕਸਨੇਸ ਦਸਤੰਗੀਰ ॥
ਆਖਿਰ ਬਿਆਫਤਮ ਕਸ ਨ ਦਾਰਦ ਚੂੰ ਸਵਦ ਤਕਬੀਰ ॥ ੨ ॥
ਸਬ ਰੋਜ ਗਸਤਮ ਦਰ ਹਵਾ ਕਰਦੇਮ ਬਦੀ ਖਿਆਲ ॥
ਗਾਹੇ ਨ ਨੇਕੀ ਕਾਰ ਕਰਦਮ ਮਮ ਈਂ ਚਿਨੀ ਅਹਵਾਲ ॥ ੩ ॥
ਬਦ ਬਖਤ ਹਮਚੁ ਬਖੀਲ ਗਾਫਿਲ ਬੇਨਜਰ ਬੇਬਾਕ ॥
ਨਾਨਕ ਬੁਗੋਯਦ ਜਨੁ ਤੁਰਾ ਤੇਰੇ ਚਾਕਰਾਂ ਪਾਖਾਕ ॥ ੪ ॥

(ਤਿਲੰਗ, ਮਹਲਾ ੧, ਪੰਨਾ ੭੨੧)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
													ਨ਼
													ਸਸ
													ਦੁਨੀ
					ਪ		ਗ					ਰ	
ਗ	—	-ਮ	ਗਮਪਨ	ਸਂ	ਨ਼	ਪ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	—	ਸ	ਰਸ
ਆ	ऽ	ऽਮੁ	ਕਾऽऽऽ	ऽ	ਮੇ	ऽ	ਫਾ	ऽ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ਦੁਨੀ
					ਪ		ਗ						
ਗ	—	-ਮ	ਗਮਪਨ	ਸਂ	ਨ਼	ਪ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	—	—	ਗ
ਆ	ऽ	ऽਮੁ	ਕਾऽऽऽ	ऽ	ਮੇ	ऽ	ਫਾ	ऽ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ਤਹ

							ਨ						ਰ
ਨ	—	ਨ	ਸਂ	—	ਧਨ	ਸਰਂ	ਸਂ	—	ਨ॒	ਧ	ਮ	ਗ	ਸ
ਕੀ	ऽ	ਕ	ਦਿਲ	ऽ	ਦਾऽ	ऽऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਦੁਨੀ

ਅੰਤਰਾ

ਗ			ਧ										
ਮ	ਗ	ਮ	ਨ॒ਧ	—ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਯਕ	ਅਰ	ਜ	ਗੁऽ	ऽਫ	ਤ	ਮ	ਪੇ	ऽ	ਸ	ਤੋ	ऽ	ਦ	ਰ
										ਧ			
ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	(ਸਂ)	ਨ॒	—	ਧ	—
ਗੋ	ऽ	ਸ	ਕੁਨ	ऽ	ਕ	ਰ	ਤਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ			ਰਂ						ਰਂ	ਧ			
ਗਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਗਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ॒	—	ਧ	ਧ
ਹ	ਕਾ	ਕ	ਬੀ	ऽ	ऽ	ਰ	ਕ	ਰੀ	ਮ	ਤੂ	ऽ	ऽ	ਬੇ
					ਧ		ਗ					ਰ	
ਨ	—	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ॒	ਧ	ਮ	ਧ	ਮ	ਗ	—	ਸ	ਨ॒ਸ
ਐ	ऽ	ਬ	ਪ	ਰ	ਵ	ਦ	ਗਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ਦੁਨੀ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੧. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਕਰਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਮੁਸਤਾਕੁ ॥
ਦੀਨ ਦੁਨੀਆਂ ਏਕ ਤੂ ਹੀ ਸਭ ਖਲਕ ਹੀ ਤੇ ਪਾਕੁ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਖਿਨ ਮਹਿ ਥਾਪਿ ਉਥਾਪਦਾ ਆਚਰਜ ਤੇਰੇ ਰੂਪ ॥
ਕਉਣੁ ਜਾਣੈ ਚਲਤ ਤੇਰੇ ਅੰਧਿਆਰੇ ਮਹਿ ਦੀਪ ॥ ੧ ॥
ਖੁਦਿ ਖਸਮ ਖਲਕ ਜਹਾਨ ਅਲਹ ਮਿਹਰਵਾਨ ਖੁਦਾਇ ॥
ਦਿਨਸੁ ਰੈਣਿ ਜਿ ਤੁਧੁ ਆਰਾਧੇ ਸੋ ਕਿਉ ਦੋਜਕਿ ਜਾਇ ॥ ੨ ॥
ਅਜਰਾਈਲੁ ਯਾਰੁ ਬੰਦੇ ਜਿਸੁ ਤੇਰਾ ਆਧਾਰੁ ॥
ਗੁਨਹ ਉਸ ਕੇ ਸਗਲ ਆਫੂ ਤੇਰੇ ਜਨ ਦੇਖਹਿ ਦੀਦਾਰੁ ॥ ੩ ॥
ਦੁਨੀਆ ਚੀਜ ਫਿਲਹਾਲ ਸਗਲੇ ਸਚੁ ਸੁਖੁ ਤੇਰਾ ਨਾਉ ॥
ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਨਾਨਕ ਬੂਝਿਆ ਸਦਾ ਏਕਸੁ ਗਾਉ ॥

(ਤਿਲੰਗ, ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੭੨੪)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
				ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸੰ	—
				ਕ	ਰ	ਤੇ	ऽ	ऽ	ऽ
(ਸੰ)	ਸੰ	—	ਸੰ	ਪ ਨ਼	—	ਪ	—	—	ਪ
ਕੁ	ਦ	ऽ	ਰ	ਤੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮੁਸ
ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸੰ	—
ਤਾ	ऽ	ऽ	ਕ੍	ਕ	ਰ	ਤੇ	ऽ	ऽ	ऽ
(ਸੰ)	ਸੰ	—	ਸੰ	ਪ ਨ਼	—	ਪ	—	—	ਪ
ਕੁ	ਦ	ऽ	ਰ	ਤੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮੁਸ
ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	—	—	—	—	—	ਗ
ਤਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕ
ਸ	—	ਗ	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	—	—	—
ਦੀ	ऽ	ऽ	ਨ	ਦੂ	ਨੀ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ ਨ਼	ਪ	—	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਪ
ਏ	ऽ	ऽ	ਕ	ਤੂ	ऽ	ਹੀ	ऽ	ਸ	ਭ
ਨ	ਨ	—	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ	—	—	—
ਖ	ਲ	ऽ	ਕ	ਹੀ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ ਨ਼	ਪ	—	ਮ						
ਪਾ	ऽ	ऽ	ਕ	ਕਰਤੇ	—				

ਅੰਤਰਾ

ਸ	ਸ	ਗ	—	ਗ	ਮ	ਪ	—	—	ਪ
ਖਿ	ਨ	ਮਹਿ	ऽ	ਥਾ	ऽ	ਪ	ऽ	ऽ	ਉ
ਪ ਨ਼	ਪ	—	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	—	—
ਥਾ	ऽ	ऽ	ਪ	ਦਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਅ	ਚ	ਰ	ਜ	ਤੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ	ਨ	ਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨ਼	—	ਪ	—	—	—
ਰੂ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ਪ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	—	—	—
ਕਉ	ऽ	ऽ	ਣ	ਜਾ	ऽ	ਣੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗਂ	ਗਂ	—	ਮਂ	ਰਂ ਗਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਚ	ਲ	ऽ	ਤ	ਤੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਨਸ	ਰਂਸਂ	ਨ਼	ਪ	—	—
ਅਂ	ऽ	ਧਿਆ	ऽ	ਰੇऽ	ऽऽ	ਮਹਿ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ ਨ਼	ਪ	—	ਮ						
ਦੀ	ऽ	ऽ	ਪ	ਕਰਤੇ					

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੨. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਸੂਲਫਾਕ (ਦਰੁਤ ਲਯ)

ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਦੂਜਾ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥ ਤੂ ਕਰਤਾਰੁ ਕਰਹਿ ਸੋ ਹੋਇ ॥
ਤੇਰਾ ਜੋਰੁ ਤੇਰੀ ਮਨਿ ਟੇਕ ॥ ਸਦਾ ਸਦਾ ਜਪਿ ਨਾਨਕ ਏਕ ॥ ੧ ॥
ਸਭ ਊਪਰਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਦਾਤਾਰੁ ॥ ਤੇਰੀ ਟੇਕ ਤੇਰਾ ਆਧਾਰੁ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਹੈ, ਤੂ ਹੈ ਤੂ ਹੋਵਨਹਾਰ ॥ ਅਗਮ ਅਗਾਧਿ ਊਚ ਅਪਾਰ ॥
ਜੋ ਤੁਧ ਸੇਵਹਿ ਤਿਨ ਭਉ ਦੁਖੁ ਨਾਹਿ ॥ ਗੁਰਪਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਗੁਣ ਗਾਹਿ ॥੨॥
ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਤੇਰਾ ਰੂਪੁ ॥ ਗੁਣ ਨਿਧਾਨ ਗੋਵਿੰਦ ਅਨੂਪ ॥
ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਜਨ ਸੋਇ ॥ ਨਾਨਕ ਕਰਮਿ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ॥੩॥
ਜਿਨਿ ਜਪਿਆ ਤਿਸੁ ਕਉ ਬਲਿਹਾਰ ॥ ਤਿਸ ਕੈ ਸੰਗਿ ਤਰੈ ਸੰਸਾਰ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਲੋਚਾ ਪੂਰਿ ॥ ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੀ ਬਾਛਉ ਧੂਰਿ ॥੪॥

(ਤਿਲੰਗ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੭੨੩)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
ਨ									
ਸ	—	ਗ	—	ਗ	ਮ	ਪ	—	—	ਪ
ਤੇ	ऽ	ਰੀ	ऽ	ਟੇ	ऽ	ਕ	ऽ	ऽ	ਤੇ
ਨ				ਗ					
ਸੰ	—	ਨ਼	ਪ	ਮ	—	ਗ	—	—	—
ਰਾ	ऽ	ਆ	ऽ	ਧਾ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ									
ਮ	ਮ	ਪ	—	ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ
ਸ	ਭ	ਊ	ऽ	ਪ	ਰ	ऽ	ऽ	ਪਾ	ਰ
ਨ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰਰੰ	ਸੰਨ਼	ਪਨ਼	ਪਮ	ਗਰ	ਸ
ਬ੍ਰ	ਹ	ਮ	ਦਾ	ਤਾऽ	ऽऽ	ਰऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਗ									
ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	—	ਸੰ	—	—	—
ਤੁ	ਧ	ਬਿ	ਨ	ਦੂ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ									
ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਸੰਨ	ਰੰਸੰ	ਨ਼	—	ਪ	—
ਨਾ	ऽ	ਹੀ	ऽ	ਕੋऽ	ऽऽ	ਇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗੰ	—	ਗੰ	ਮੰ	ਗੰ	—	ਸੰ	—	—	ਸੰ
ਤੂ	ऽ	ਕ	ਰ	ਤਾ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ਕ
ਨ	—	ਸੰ	—	ਸੰਰੰ	ਸੰਨ਼	ਪਨ਼	ਪਮ	ਗਰ	ਸ
ਰਹਿ	ऽ	ਸੋ	ऽ	ਹੋऽ	ऽऽ	ਇऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ

ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ)

੧੩. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਝਪਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਜੈਸੇ ਏਕ ਆਗ ਤੇ ਕਨੂਕਾ ਕੋਟ ਆਗ ਉਠੇ,
ਨਿਆਰੇ ਨਿਆਰੇ ਹੁਇ ਕੈ ਫੇਰ ਆਗ ਮੈ ਮਿਲਾਹਿੰਗੇ ॥
ਜੈਸੇ ਏਕ ਧੂਰ ਤੇ ਅਨੇਕ ਧੂਰ ਪੂਰਤ ਹੈਂ,
ਧੂਰਿ ਕੇ ਕਨੂਕਾ ਫੇਰਿ ਧੂਰਿ ਹੀ ਸਮਾਹਿੰਗੇ ॥
ਜੈਸੇ ਏਕ ਨਦ ਤੇ ਤਰੰਗ ਕੋਟ ਉਪਜਤ ਹੈ,
ਪਾਨ ਕੇ ਤਰੰਗ ਸਬੈ ਪਾਨ ਹੀ ਕਹਾਹਿੰਗੇ ॥
ਤੈਸੇ ਬਿਸ੍ਵ ਰੂਪ ਤੇ ਅਭੂਤ ਭੂਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇ,
ਤਾਹੀ ਤੇ ਉਪਜ ਸਬੈ ਤਾਹੀ ਮੈ ਸਮਾਹਿੰਗੇ ॥੧੭॥੮੭॥ (ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਪਾ: ੧੦)

ਅਸਥਾਈ

×		੨			੦		੩		
ਸ	ਸ	ਗ	—	ਮ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਮ	ਪ
ਤਾ	ਹੀ	ਤੇ	ऽ	ਉ	ਪ	ਜ	ਸ	ऽ	ਭ
ਨ					ਪ				
ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	ਨੁ	ਮ	ਮ	ਗ	—	—
ਤਾ	ਹੀ	ਮੈ	ऽ	ਸ	ਮਾ	ਹਿੰ	ਗੇ	ऽ	ऽ
					ਰੰ				
ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਗੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਮ	ਪ
ਤਾ	ਹੀ	ਮੈ	ऽ	ਸ	ਮਾ	ਹਿੰ	ਗੇ	ਸ	ਭ
ਨ					ਪ				
ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	ਨੁ	ਮ	ਮ	ਗ	—	—
ਤਾ	ਹੀ	ਮੈ	ऽ	ਸ	ਮਾ	ਹਿੰ	ਗੇ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਗ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ
ਜੈ	ਸੇ	ਏ	ऽ	ਕ	ਆ	ਗ	ਤੇ	ऽ	ਕ
ਪ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਗ
ਨੂ	ਕਾ	ਕੋ	ऽ	ਟ	ਆ	ਗ	ਊ	ऽ	ਠੇ
					ਰੰ				
ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਗੰ	ਨ	ਸੰ	ਨੁ	ਮ	ਪ
ਨਿਆ	ਰੇ	ਨਿਆ	ऽ	ਰੇ	ਹੋਇ	ਕੈ	ਫੇ	ऽ	ਰ
ਨ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਮ	ਮ	ਗ	—	—
ਆ	ਗ	ਮੈ	ऽ	ਮਿ	ਲਾ	ਹਿੰ	ਗੇ	ऽ	ऽ

ਨੋਟ :—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨੇ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ਅਤੇ ਅਸਥਾਈ ਅੰਤਰੇ ਦੀ ਠਾਅ, ਦੂਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ ਆਦਿ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਿਹਾਈ ਲਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

੧੪. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਗੁਨ ਗੋਬਿੰਦ ਗਾਇਓ ਨਹੀਂ, ਜਨਮੁ ਅਕਾਰਥ ਕੀਨੁ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਭਜੁ ਮਨਾ ਜਿਹ ਬਿਧਿ ਜਲ ਕਉ ਮੀਨੁ ॥ ੧ ॥

(ਸਲੋਕ ਮ: ੯, ਪੰਨਾ ੧੪੨੬)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਨ̣				ਪ		ਪ					
ਸ̣	ਸ	ਗ	ਮਪ	ਗ	ਮ	ਨ॒	ਪ	ਨ	ਸਂ	—	—
ਗੁ	ਨ	ਗੋ	ਬਿੰऽ	ਦ	ਗਾ	ਇਓ	ऽ	ਨ	ਹੀ	ऽ	ऽ
ਪਨ॒	ਨ॒	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ॒	ਪ	ਗਮ	ਪ	ਗਮ	ਗ
ਜਨ	ਮ	ਅ	ਕਾ	ਰ	ਥ	ਕੀ	ऽ	ऽऽ	ਨ	ऽऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਗ											
ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨ	ਨਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	—
ਕ	ਹੁ	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਹਰਿ	ਭ	ਜ	ਮ	ਨਾ	ऽ	ऽ
						ਪ				ਗ	
ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂਰਂ	ਨ॒	ਪ	ਗਮ	ਪ	ਮ	ਗ
ਜਿਹ	ਬਿ	ਧ	ਜ	ਲ	ਕਉ	ਮੀ	ऽ	ऽऽ	ਨ	ऽ	ऽ

ਨੋਟ :—ਧੁਰਪਦ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਲਯ ਨੂੰ ਕਾਯਮ ਰੱਖੋ ਤੇ ਅਸਥਾਈ ਅੰਤਰੇ ਦੀ ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ ਆਦਿ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਿਹਾਈ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਓ ।

੧੫. ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਤੁਧੁ ਬਿਨ ਦੂਜਾ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥
ਤੂ ਕਰਤਾਰ ਕਰਹਿ ਸੋ ਹੋਇ ॥
ਤੇਰਾ ਜੋਰੁ ਤੇਰੀ ਮਨਿ ਟੇਕ ॥
ਸਦਾ ਸਦਾ ਜਪਿ ਨਾਨਕ ਏਕ ॥ ੧ ॥

(ਤਿਲੰਗ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੭੨੩)

ਅਸਥਾਈ

×		0		2		0		3		4	
							ਮ	ਗ	ਮ	—	ਪ
							ਤੁ	ਧ	ਖਿ	ऽ	ਨ
		ਸਂ									ਰ
ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	-ਪ	ਨੁ	ਪ	ਗ	ਮ	ਗ	—	ਸ
ਦੂ	ऽ	ऽ	ਜਾ	ऽऽ	ਜੀ	ऽ,	ਨਾ	ਹੀ	ਕੋ	ऽ	ਇ
ਸ	—	—	ਗ	—	ਮ	ਪ	—	—	ਨ	—	ਨ
ਤੂ	ऽ	ऽ	ਕ	ऽ	ਰ	ਤਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ਕ
		ਸਂ									
ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	-ਪ	ਨੁ	ਪ					
ਰੇ	ऽ	ਸੋ	ਹੌ	ऽऽ	ਇ	ऽ					

ਅੰਤਰਾ

ਗ	—	ਮ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਤੇ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਜੋ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ਤੇ
ਨ	—	—	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	-ਪ	ਨੁ	ਪ	ਮ
ਰੀ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ਨ	ਟੇ	ऽ	ऽऽ	ਕ	ऽ	ऽ
ਸ	ਸ	-ਸ	ਗ	—	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਨ	—	ਨ
ਸ	ਦਾ	ऽਸ	ਦਾ	ऽ-	ऽ	ਜ	ऽ	ਪ	ਨਾ	ऽ	ਨ
		ਸਂ									
ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	-ਪ	ਨੁ	ਪ					
ਕ	ऽ	ऽ	ਏ	ऽऽ	ਕ	ऽ-	ਤੁਧ	ਬਿਨ :—			

ਨੋਟ :—ਚਾਰਤਾਲ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਜੇ ਸੰਪੂਰਣ ਸ਼ਬਦ ਗਾਉਣਾ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਪਿੱਛੇ ਇਸੇ ਰਾਗ ਵਿਚ ਨੰ: ੧੨ ਤੇ ਇਹੋ ਸ਼ਬਦ 'ਤਾਲ ਸੂਲਫਾਕ' ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ।

(ਤਿਲੰਗ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਹਮੀਰ

ਵਾਦੀ—ਧ	ਠਾਟ—ਕਲਿਆਣ	ਸਮਾਂ—ਰਾਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ।
ਸੰਵਾਦੀ—ਗ	ਜਾਤੀ—ਸੰਪੂਰਣ-ਸੰਪੂਰਣ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਗ ਮ ਧ, ਦੀ ਸੁਰ ਸੰਗਤੀ।

ਆਰੋਹ—ਸ, ਰ ਸ, ਗ ਮ ਧ, ਨਧ ਸਂ

ਅਵਰੋਹ—ਸਂ, ਨਧ, ਪ, ਮੰਪਧਪ ਗ, ਮ ਰ ਸ

ਨ

ਪਕੜ—ਸ, ਰ ਸ, ਗ ਮ ਧ,

ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨ ਹਮੀਰ ਨੂੰ ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੰਕਰਾ ਭਰਣ ਮੇਲ (ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ) ਦਾ ਰਾਗ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ— "ਰਾਗ ਤਰੰਗਣੀ ਤੇ ਹਿਰਦਯ ਪ੍ਰਕਾਸ਼" ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਮੀਰ ਵਿਚ 'ਰੇ ਗਾ ਧਾ ਨੀ' ਤੀਵਰ ਤੇ 'ਮੱਧਮ' ਸ਼ੁੱਧ ਲਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਸਭ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲਗਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਇਸ ਦੇ ਸ੍ਰੂਰ-ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪਰਿਵਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਸਾਂ ਨੂੰ "ਰਾਗ ਚੰਦਰਿਕਾ, ਕਲਪਦਰੁਮਾਂਕੁਰ ਤੇ ਅਭਿਨਵ ਰਾਗ ਮੰਜਰੀ" ਆਦਿ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਮੀਰ ਵਿਚ 'ਰੇ ਗਾ ਧਾ ਨੀ' ਤੀਵਰ ਤੇ 'ਮੱਧਮ' ਦੋਵੇਂ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਸੋ, ਉੱਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ 'ਮੱਧਮਾਂ' ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁਣ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਚਲਿਤ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਸੀ।

ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪਹਿਲਾ ਵਰਗ ਐਸੇ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 'ਮੱਧਮ' ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਜਿਤ ਹੈ, ਜੇ ਲਗਦਾ ਭੀ ਹੈ ਤਾਂ ਥੋੜਾ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ "ਭੁਪਾਲੀ, ਸ਼ੁੱਧ ਕਲਿਆਣ, ਜੈਤ ਕਲਿਆਣ, ਚੰਦ੍ਰਕਾਂਤ" ਆਦਿ ਇਸੇ ਵਰਗ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਤੀਵਰ 'ਮੱਧਮ' ਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ— "ਏਮਨ, ਕਲਿਆਣ, ਰਾਜ ਕਲਿਆਣ, ਸ੍ਰੀ ਕਲਿਆਣ, ਹਿੰਡੋਲ" ਆਦਿ। ਤੀਜਾ ਵਰਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ 'ਮੱਧਮਾਂ' ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ—"ਹਮੀਰ, ਕੇਦਾਰਾ, ਕਾਮੋਦ, ਛਾਇਆਨਟ, ਗੌਂਡ ਸਾਰੰਗ" ਇਤਿਆਦਿ ਰਾਗ ਇਸੇ ਵਰਗ ਵਿਚ ਰਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੋ, ਹਮੀਰ ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ-ਸੰਪੂਰਣ, ਵਾਦੀ-ਧੈਵਤ, ਸੰਵਾਦੀ-ਗੰਧਾਰ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ-ਰਾਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ (ਅੱਠ-ਨੌ ਵਜੇ ਰਾਤ) ਹੈ।

ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਦੋਵੇਂ 'ਮੱਧਮ' ਲਗਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਤੀਵਰ 'ਮੱਧਮ' ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਬਹੁਤ ਘਟ ਅਤੇ ਉਹ ਭੀ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਸ਼ੁੱਧ ਮੱਧਮ (ਕੋਮਲ) ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਤੀਵਰ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਅਤੇ

ਨ

ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :—"ਸ, ਰ ਸ, ਗ ਮ ਧ, ਨਧ ਸਂ ਨਧ, ਪ, ਮੱਪਧਪ,

ਨ
ਗ ਮ ਰ, ਗ ਮ ਧ—ਪ, ਗ ਮ ਰ ਸ" ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖੋ, ਕਿ ਇਸ ਟੁਕੜੇ ਵਿਚ ਤੀਵਰ 'ਮੱਧਮ' ਕੇਵਲ ਇਕਵਾਰ 'ਮੰਪਧਪ' ਇੰਜ ਪੰਚਮ ਸੁਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਲਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਸ਼ੁੱਧ ਮੱਧਮ ਆਰੋਹ ਤੇ ਅਵਰੋਹ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ ਅਕਸਰ "ਪ, ਮੰਪਧਪ, ਸਂ, ਜਾਂ ਪ ਪ, ਸਂ, ਸਂ ਨਧ, ਸਂ ਰਂ ਸਂ" ਇੰਜ ਸਿੱਧਾ ਪੰਚਮ ਤੋਂ ਖੜਜ ਤੇ ਜਾਈਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਜਾਤੀ ਭਾਵੇਂ ਸੰਪੂਰਣ ਹੈ, ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ "ਸ ਰ ਗ ਮ ਪ, ਜਾਂ ਪ, ਨ ਧ, ਨ ਸਂ" ਇੰਜ ਆਰੋਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ

ਨ
ਚਾਹੀਦਾ। ਸਗੋਂ "ਸ, ਰਸ, ਗ ਮ ਧ, ਪ, ਸਂ" ਇੰਜ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਵਰੋਹ ਕਰਨ ਸਮੇਂ "ਸਂ ਨਧ, ਪ, ਮੰਪਧਪ, ਗ ਮ ਰ ਸ" ਇੰਜ 'ਗੰਧਾਰ' ਵਕ੍ਰ ਕਰ ਕੇ ਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਨੂੰ ਧੈਵਤ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ, ਧੈਵਤ ਨਿਖਾਦ ਆਸਰੇ ਰਹੇਗਾ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਕੋਮਲ ਨਿਖਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ 'ਕਣ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭੀ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਮੀਰ ਆਪਣੇ ਖੜੇ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅਤੇ 'ਧੈਵਤ' ਤੇ ਨਿਖਾਦ ਜਾਂ ਖੜਜ ਦਾ ਕਣ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਓਜ ਭਰਪੂਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨ (ਗਾਇਕ) ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਤੇ ਬੀਰ-ਰਸ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ .

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਨ ਨ਼ ਨ਼
੧. ਸ—ਰਸ, ਗ ਮ ਧ—ਪ, ਮੰਪ, ਗ,ਮਪ ਗਮਰ, ਸ - ਸ (ਸ) ਧ਼—ਪ਼ ਪ਼ ਸ, ਰਸ—।

ਨ਼ ਨ
੨. ਸ—ਰਸ, ਗਮਰ—ਸ, ਗਮਪ, ਗਮਰ—ਸ—ਗਮਧ—ਪ, ਗਮਰ, ਗਮਪ, ਗਮਰ—ਸ, ਗਮਧ—ਪਧਮੰਪ, ਗਮਪ ਗਮਧ—ਪ, ਗ—ਮਪਗਮਰ—ਸ, ਗਮਰ, ਗਮਧ—ਪ, ਗਮਰ, ਸ।

ਨ ਨ ਨ ਨ
੩. ਗ—ਮ ਧ—ਪ, ਮੰਪ (ਪ) ਗ -ਮਰ, ਗਮਪਗਮਧ—ਪ, ਗਮ (ਮ) ਰਸਰ—ਸ, ਗਮਧ, ਧ—ਪ,

ਨ ਪ ਪ ਨ ਪ
ਮੰਪ, ਮੰਪਧਮੰਪ (ਪ) ਗ -ਮਧ - ਗ—ਮਰ - ਰਗਮ, ਗਮਧ ਪ, ਗਮਰ, ਗਮਧ—ਪਧਮੰਪਗ—

ਸਂ ਨ ਨ ਪ
ਮ ਧ, ਧ—ਪ, ਮੰਪ, ਮੰਪਧ, ਧਪਮੰਪਗ— ਮਰ— ਰਗਮਧ—ਗਮਰ—ਸ—।

ਨ ਪ ਨ
੪. ਗਮਧ—ਨਧਸਂ—ਧਪਮੰਪਸਂ—ਨਧ; ਪ, ਮੰਪਧ, ਮੰਪ ਗਮਧ—ਧ, ਪ—ਮੰਪਧਨਸਂ—ਸਂ ਧ-- ਪ,

ਨ ਨ ਨ
ਮੰਪਧਮੰਪਸਂ—ਰਂਸਂ—ਸਂ ਧ—ਨੂਪ—ਮੰਪ ਧਸਂ—ਨਸਂ—(ਸਂ) ਧ - ਪ, ਗਮਧ— ਧਮੰਪਗਮਧ

ਪ ਨ ਨ
ਗ—ਮਰ—ਸ—ਸਂ ਧ—ਨਧ—ਪ, (ਪ) ਗਮ ਧ, ਧ, ਸਂ (ਸਂ) ਨਧਸਂ, ਮੰਪਧ ਮੰਪਸਂ—ਸਂਰਂਸਂ

ਪ ਨ ਸਂ ਪ ਨ ਪ
ਮੰਪਧਨਸਂਰਂਸਂ—(ਸਂ) ਧਸਂ, ਧ—ਪ, ਮੰਪਧ ਮੰਪਗਮਰ—ਰਗਮਧ—ਨਧ ਸਂ— ਸਂਰਂਸਂ ਧ—ਮੰਪਧ

ਮੰ
ਪਗ—ਮਰ ਸ—।

ਮੱ ਨ ਨ ਪ ਨ ਪ

੫. ਪ—ਪ ਸਂ —ਧ ਧਸਂ —ਮੱਪਧਮੱਪਸਂ —ਧਨਸਂਰਂ—ਸਂ ਧ, ਪ, ਮੱਪਸਂ—ਸਂਰਂਸਂ—ਸਂਗਂ —ਮਂਰਂ, ਸਂ—

ਨ ਨ ਸਂ ਨ ਨ

ਧਨਸਂਰਂਸਂ ਧ —ਪ, ਮੱਪਧਨਸਂਰਂ —ਸਂ, ਗਂਮਂਰਂ, ਸਂ —ਧ ਧ ਸਂ, ਰਂਸਂ — ਗਂ —ਗਂਮਂਰਂ, ਧ—ਧ, ਧਸਂ—

ਪ ਨ ਨ ਨ ਪ ਪ

ਮੱਪਸਂ —ਸਂਰਂਸਂ, ਗਂਮਂਰਂ —ਸਂਰਂਸਂਧ— ਪ, ਮੱਪਗਮ ਧ — ਧਸਂ—ਧ— ਮੱਪ, ਗ—ਗਮਪਗਮਰ—ਸ,

ਪ ਨ ਨ ਨ

ਸਰਸ, ਗਮਰਸ, ਗਮਪਗਮਰ, ਗਮਧ, ਗਮਰਸ, ਗਮਧ, ਪਸਂ— ਧ—ਮੱਪਗਮਰਸ— ਗਮਪਗਮ ਧ,

ਨ ਮੱ ਨ ਪ

ਸਂ—ਸਂਰਂਸਂ ਧ, ਪ ਮੱਪਧਮੱਪਗਮਰ, ਸ—ਪ ਸਂ—ਸਂਰਂਸਂ—ਗਂਮਂਰਂਸਂ—(ਸਂ) ਧ, ਪ—ਮੱਪਧ

ਮੱਪਗਮਰ, ਸ — ।

ਹਮੀਰ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
	ਪ ਮੱ ਪ ਪ	ਗ ਮ ਗ ਮ		
੧.	ਹ ਮਾ ਰੈ ਇਹ	ਕਿ ਰ ਪਾ ऽ	ਮੱਪ ਧਨ ਸਂਨ ਧਪ	ਗਮ ਧਪ ਗਮ ਰਸ
੨.	. . . .	. . ਨ਼ਸ ਗਮ	ਧਨ ਸਂਰਂ ਸਂਨ ਧਪ	ਗਮ ਧਪ ਗਮ ਰਸ
੩.	ਨ਼ਸ ਗਮ ਧਨ ਸੱਰਂ	ਸਂਨ ਧਪ ਗਂਮਂ ਰਂਸਂ	ਰਂਰਂ ਸਂਨ ਧਪ ਮੱਪ	ਗਮ ਧਪ ਗਮ ਰਸ
੪.	. . . . ਧਨ ਰਂਸਂ ਨਧ ਮੱਪ	. . . . ਧਨ ਸਂਰਂ ਗਂਮਂ ਰਂਸਂ	. . . . ਧਨ ਸਂਨ ਧਪ ਮੱਪ	ਗਮ ਧਪ ਧਨ ਸਂਨ ਗਮ ਧਪ ਗਮ ਰਸ
੫.	. . . . ਨਸਂ ਰਂ, ਧਪ ਮੱਪ	. . ਧਨ ਸਂਰਂ ਸਂ, ਧਪ ਮੱਪ ਨ,	ਨਸਂ ਧਪ ਮੱਪ ਧਨ ਧਪ ਮੱਪ ਗਮ ਧ,	ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਗਂਮਂ ਰਂਸਂ ਗਮ ਧਪ ਗਮ ਰਸ
੬.	. . . . ਧਧ ਪਪ ਮੱਪ ਧਪ	ਸਰ ਗਮ ਰਰ ਸਸ, ਗਮ ਰਸ, ਸਰ ਗਮ	ਸਰ ਗਮ ਪੱਪ ਗਮ ਧਪ ਨਧ ਸਂਨ ਧਪ	ਰਰ ਸਸ, ਸਰ ਗਮ ਮੱਪ ਧਪ ਗਮ ਰਸ
੭.	ਧਨ ਸਂ,ਧ ਨਸਂ, ਧਨ ਨ, ਧਨ ਸਂਨ ਸਂ,	ਸਂਰਂ ਸਂਨ ਧਪ ਮੱਪ ਧਨ ਰਂਸਂ ਰਂ, ਗਂਮਂ	ਗਮ ਰਸ, ਨ਼ਸ ਗਮ ਰਂਸਂ ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਧਨ	ਧਪ ਧ, ਮੱਪ ਨਧ ਪਧ ਮੱਪ ਗਮ ਰਸ
੮.	ਧਨ ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਧਪ ਪਂਗਂ ਮਂਰਂ ਸਂਰਂ ਨਸਂ	ਮੱਪ ਗਮ ਰਸ ਨ਼ਸ, ਧਪ ਮੱਪ ਗਮ ਰਸ,	ਗਮ ਧਪ ਮੱਪ ਗਮ ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਧ, ਨ਼ਸ	ਧਨ ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਗਂਮਂ ਗਮ ਪਧ, ਨ਼ਸ ਗਮ

ਅੰਤਰਾ

							ਪ									
		ਪ	ਪ	ਪ	ਧ	—	ਮੱ	ਪ								
੧.	*	ਬਿਨ	ਮਿ	ਲ	ਬੇ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਸੰਰੰ	ਸੰਨ	ਧਪ	ਮੱਪ	ਗਮ	ਧਪ	ਧਨ	ਸੰ.
੨.	*	.	.	.	ਧਨ	ਸੰਰੰ	ਸੰਨ	ਧਪ	ਗਮ	ਧਪ	ਗਮ	ਰਸ,	ਗਮ	ਧਪ	ਧਨ	ਸੰ.
੩.	ਧਨ	ਸੰਨ	ਧਪ	ਮੱਪ	ਗਮ	ਧਪ	ਗਮ	ਰਸ	ਗਮ	ਧਪ	ਸੰ,	ਗਮ	ਧਪ	ਸੰ,	ਗਮ	ਧਪ.
੪.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	ਸੰਰੰ	ਗੰਮੰ	ਰੰਸੰ	ਨਸੰ
	ਧਪ	ਮੱਪ	ਗਮ	ਰਸ	ਧ਼ਨ਼	ਸਰ	ਸ,	ਸਰ	ਗਮ	ਗ,	ਗਮ	ਪਧ	ਪ,	ਧਨ	ਸੰਰੰ	ਸੰ.
੫.	.	.	.	.	.	.	.	.	ਧਨ	ਸੰਨ	ਧਪ,	ਧਨ	ਸੰਰੰ	ਸੰਨ	ਧਪ,	ਧਨ
	ਸੰ,ਧ	ਨਸੰ,	ਧਨ	ਸੰਰੰ	ਸੰਨ	ਧਪ	ਗਮ	ਪ,ਗ	ਮਪ,	ਗਮ	ਧਪ	ਗਮ	ਰਸ,	ਗਮ	ਧਪ	ਸੰ.
੬.	.	.	.	.	.	.	.	.	ਗੰਰੰ	ਗੰਰੰ	ਸੰਨ,	ਰੰਸੰ	ਰੰਸੰ	ਨਧ,	ਸੰਨ	ਸੰਨ
	ਧਪ,	ਨਧ	ਨਧ	ਪਮੱ,	ਧਪ	ਧਪ	ਗਮ	ਰਸ,	ਗਮ	ਗਗ,	ਪਧ	ਪਪ,	ਨਸੰ	ਨਨ	ਸੰਰੰ	ਸੰਸੰ.
੭.	.	.	.	.	ਸੰਰੰ	ਸੰਸੰ,	ਨਸੰ	ਨਨ,	ਧਨ	ਧਧ,	ਪਧ	ਪਪ,	ਗਮ	ਰਰ,	ਸਰ	ਸਸ,
	ਸਨ਼	ਰਸ	ਗਰ	ਮਗ	ਪਮੱ	ਧਪ	ਨਧ	ਸੰਨ	ਧਨ	ਸੰਰੰ	ਸੰ,	ਧਨ	ਸੰਰੰ	ਸੰ,	ਧਨ	ਸੰਰੰ.
੮.	ਰੰਸੰ	ਸੰਨ	ਨਧ	ਧਪ	ਪਮੱ	ਮਗ	ਗਰ	ਰਸ,	ਸਰ	ਸਗ	ऽਗ,	ਮਗ	ਮਧ	ऽਧ,	ਨਧ	ਨਸੰ
	ऽਸੰ,	ਮੰਮੰ	ਰੰ,ਮੰ	ਮੰਰੰ	ਸੰਸੰ,	ਧਧ	ਪ,ਧ	ਧਪ	ਮੱਪ,	ਮਮ	ਰ,ਮ	ਮਰ	ਸਸ,	ਗਮ	ਧਨ	ਸੰ.

੧. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਮਾਰੈ ਇਹ ਕਿਰਪਾ ਕੀਜੈ ॥
ਅਲਿ ਮਕਰੰਦ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿਉ ਮਨੁ ਫੇਰਿ ਫੇਰਿ ਰੀਝੈ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਆਨ ਜਲਾ ਸਿਉ ਕਾਜੁ ਨ ਕਛੂਐ ਹਰਿ ਬੂੰਦ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਕਉ ਦੀਜੈ ॥੧॥
ਬਿਨੁ ਮਿਲਬੇ ਨਾਹੀ ਸੰਤੋਖਾ ਪੇਖਿ ਦਰਸਨੁ ਨਾਨਕ ਜੀਜੈ ॥੨॥

(ਕਲਿਆਣੁ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੨੧)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
															ਪ
															ਧ
															ਹ
								ਸੰ							
ਪ	ਮੱ	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਗ	ਮ	ਧ	—	—	ਨ	ਧਨ	ਸੰ	ਨ	ਧ
ਮਾ	ऽ	ਰੇ	ਇਹ	ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ਜੈऽ	ऽ	ऽ	ਹ

								ਸਂ							
ਪ	ਮੰ	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਗ	ਮ	ਧ	—	—	—	ਪ	ਮੰ	ਪ	—
ਮਾ	ऽ	ਰੇ	ਇਹ	ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ਜੈ	ऽ	ऽ	ऽ
	ਪ					ਪ		ਪ							
—	ਗ	ਗ	ਰ	ਗਮ	ਪਧ	ਮੰ	ਪ	ਗ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ऽ	ਅਲਿ	ਮ	ਕ	ਰੰऽ	ऽऽ	ਦ	ऽ	ਚ	ਰ	ਨ	ਕ	ਮ	ਲ	ਸਿਉ	ऽ
—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਨ	ਧਨ	ਸਂ	ਨ	ਧ
ऽ	ਮ	ਨ	ਫੇ	ऽ	ਰ	ਫੇ	ਰ	ਗੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ਝੈऽ	ऽ	ऽ;	ਹ

ਅੰਤਰਾ

						ਪ									
	ਪ	ਪ	ਪ	ਧ	—	ਮੰ	ਪ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
	ਆ	ਨ	ਜ	ਲਾ	ऽ	ਸਿ	ਉ	ਕਾ	ऽ	ਜ	ਨ	ਕ	ਛੂ	ਐ	ऽ
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਨ	ਧਨ	ਸਂ	ਨ	ਧ
ਹਰਿ	ਬੂੰ	ਦ	ਚਾ	ਤ੍ਰਿ	ਕ	ਕਉ	ऽ	ਦੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ਜੈऽ	ऽ	ऽ; ਹਮਾਰੋ	

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਨੋਟ—ਇਸ ਟਿਯੂਨ (ਤਰਜ਼) ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਲਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਟਿਯੂਨ ਹੈ ।

੨. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਰਿ ਕੇ ਦਰਸਨ ਕੋ ਮਨਿ ਚਾਉ ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਸਤ ਸੰਗਿ ਮਿਲਾਵਹੁ ਤੁਮ ਦੇਵਹੁ ਅਪਨਾ ਨਾਉ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕਰਉ ਸੇਵਾ ਸਤ ਪੁਰਖ ਪਿਆਰੇ ਜਤ ਸੁਨੀਐ ਤਤ ਮਨਿ ਰਹਸਾਉ ॥
ਵਾਰੀ ਫੇਰੀ ਸਦਾ ਘੁਮਾਈ ਕਵਨੁ ਅਨੂਪੁ ਤੇਰੋ ਠਾਉ ॥ ੧ ॥
ਸਰਬ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਹਿ ਸਗਲ ਸਮਾਲਹਿ ਸਗਲਿਆ ਤੇਰੀ ਛਾਉ ॥
ਨਾਨਕ ਕੇ ਪ੍ਰਭ ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤੇ ਘਟਿ ਘਟਿ ਤੁਝਹਿ ਦਿਖਾਉ ॥ ੨ ॥

(ਕੇਦਾਰਾ, ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੨੦)

ਅਸਥਾਈ

o				੩				×				੨			
ਨ		ਧ		ਪ		ਪ		ਸਂ				ਨ			
ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਮੰ	ਪ	ਗ	ਮ	ਧ	—	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—
ਹ	ਰਿ	ਕੇ	ऽ	ਦ	ਰ	ਸ	ਨ	ਕੋ	ऽ	ਮ	ਨ	ਚਾ	ऽ	ਉ	ऽ
ਪ		ਪ		ਧ				ਪ							
ਗ	ਮ	ਧ	ਧ	ਪ	ਧ	ਪ	ਪ	ਗ	—	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਕ	ਰ	ਕਿ	ਰ	ਪਾਂ	ऽ	ਸ	ਤ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਮਿ	ਲਾ	ऽ	ਵਹੁ	ऽ

ਨ̣								ਪ		ਨ				ਨ	
ਸ	—	ਮ	ਗ	ਪ	ਮੱ	ਧ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂ	—
ਤੁ	ऽ	ਮ	ऽ	ਦੇ	ऽ	ਵਹੁ	ऽ	ਅ	ਪ	ਨਾ	ऽ	ਨਾऽ	ऽऽ	ਉ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮੱ								ਸਂ	ਨ						
ਪ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ
ਕ	ਰਉ	ऽ	ਸੇ	ਵਾ	ऽ	ਸ	ਤ	ਪੂ	ਰ	ਖ	ਪਿ	ਆ	ऽ	ਰੇ	ऽ
ਮਂ				ਨ				ਨ						ਨ	
ਗਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਪ	ਪ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂ	—
ਜ	ਤ	ਸੁ	ਨੀ	ਐ	ऽ	ਤ	ਤ	ਮ	ਨ	ਰ	ਹ	ਸਾਂऽ	ऽऽ	ਉ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੩. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਪ੍ਰਿਅ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪਿਆਰੀ ॥
ਮਗਨ ਮਨੈ ਮਹਿ ਚਿਤਵਉ ਆਸਾ ਨੈਨਹੁ ਤਾਰ ਤੁਹਾਰੀ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਓਇ ਦਿਨ ਪਹਰ ਮੂਰਤ ਪਲ ਕੈਸੇ ਓਇ ਪਲ ਘਰੀ ਕਿਹਾਰੀ ॥
ਖੂਲੇ ਕਪਟ ਧਪਟ ਬੁਝਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਜੀਵਉ ਪੇਖਿ ਦਰਸਾਰੀ ॥ ੧ ॥
ਕਵਨੁ ਸੁ ਜਤਨੁ ਉਪਾਉ ਕਿਨੇਹਾ ਸੇਵਾ ਕਉਨ ਬੀਚਾਰੀ ॥
ਮਾਨੁ ਅਭਿਮਾਨੁ ਮੋਹੁ ਤਜਿ ਨਾਨਕ ਸੰਤਹ ਸੰਗਿ ਉਧਾਰੀ ॥ ੨ ॥

(ਕੇਦਾਰਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੨੦)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਪ				ਪ				ਸਂ							
ਮੱ	ਪ	ਪ	ਧ	ਮੱ	ਪ	ਗ	ਮ	ਧ	—	—	ਪ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂਨ	ਧਪ
ਪ੍ਰਿ	ਅ	ਕੀ	ऽ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ਪਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰੀऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ
ਗ	ਗ	ਮ	ਰ	ਗ	ਧ	ਪ	—	ਗ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਮ	ਗ	ਨ	ਮ	ਨੈ	ऽ	ਮਹਿ	ऽ	ਚਿ	ਤ	ਵਉ	ऽ	ਆ	ऽ	ਸਾ	ऽ
ਨ															
ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂਨ	ਧਪ
ਨੈ	ऽ	ਨਹੁ	ऽ	ਤਾ	ऽ	ਰ	ਤੁ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰੀऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—
ੳ	ਇ	ਦਿ	ਨ	ਪ	ਹ	ਰ	ਮੂ	ਰ	ਤ	ਪ	ਲ	ਕੈ	ऽ	ਸੇ	ऽ
ਮਂ															
ਗਂ	ਗਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂਨ	ਧਪ
ੳ	ਇ	ਪ	ਲ	ਘ	ਰੀ	ऽ	ਕਿ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਗੀऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੪. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਕੋਇ ਨ ਚਾਲਸਿ ਸਾਥ ॥
ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਕਰੁਣਾਪਤਿ ਸੁਆਮੀ ਅਨਾਥਾ ਕੇ ਨਾਥ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸੁਤ ਸੰਪਤਿ ਬਿਖਿਆ ਰਸ ਭੋੁਗਵਤ ਨਹ ਨਿਬਹਤ ਜਮ ਕੈ ਪਾਥ ॥
ਨਾਮ ਨਿਧਾਨੁ ਗਾਉ ਗੁਨ ਗੋਬਿੰਦ ਉਧਰੁ ਸਾਗਰ ਕੇ ਖਾਤ ॥ ੧ ॥
ਸਰਨਿ ਸਮਰਥ ਅਕਥ ਅਗੋਚਰ ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ ਦੁਖ ਲਾਥ ॥
ਨਾਨਕ ਦੀਨ ਧੂਰਿ ਜਨ ਬਾਂਛਤ ਮਿਲੈ ਲਿਖਤ ਧੁਰ ਮਾਥ ॥ ੨ ॥

(ਕੇਦਾਰਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੨੦)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
										ਪ		ਪ	
										ਮੱ	ਪ	ਗ	ਮ
										ਹ	ਰਿ	ਬਿ	ਨ
ਸਂ					ਧ			ਨ		ਪ		ਪ	
ਧ	ਧ	ਧ	ਨ	ਧ	ਸਂ	ਸਂਨ	ਧ	ਪ	ਪ	ਮੱ	ਪ	ਗ	ਮ
ਕੋ	ਇ	ਨ	ਚਾ	ऽ	ਲ	ਸऽ	ਸਾ	ऽ	ਥ,	ਹ	ਰਿ	ਬਿ	ਨ
ਸਂ					ਧ								
ਧ	ਧ	ਧ	ਨ	ਧ	ਸਂ	ਸਂਨ	ਧ	—	—	ਪ	—	—	—
ਕੋ	ਇ	ਨ	ਚਾ	ऽ	ਲ	ਸऽ	ਸਾ	ऽ	ऽ	ਥ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ							ਪ						
ਗ	—	ਮ	ਧ	—	ਪ	ਮੱਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਦੀ	ऽ	ਨਾ	ਨਾ	ऽ	ਥ	ਕਰ	ਣਾ	ਪ	ਤ	ਸੁਆ	ऽ	ਮੀ	ऽ
			ਨ				ਨ						
ਮ	ਗ	ਮ	ਧ	—	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ				
ਅ	ਨਾ	ऽ	ਥਾ	ऽ	ਕੇ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਥ	ਹਰਿ...			

ਅੰਤਰਾ

										ਨ			
ਪ	ਪ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਸੁ	ਤ	ਸੀ	ਪ	ਤ	ਬਿ	ਖਿ	ਆ	ਰ	ਸ	ਭੁ	ਗ	ਵ	ਤ
ਨ⁀							ਨ			ਨ			
ਸਂ	ਧ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—
ਨ੍ਹ	ऽ	ऽ	ਨਿ	ਬ	ਹ	ਤ	ਜ	ਮ	ਕੈ	ਪਾ	ऽ	ਥ	ऽ
ਪ							ਪ						
ਮੱ	ਪ	ਪ	ਧ	—	ਪ	—	ਗ	ਮ	ਰਰ	ਸ	ਰ	ਸ	ਸ
ਨਾ	ਮ	ਨਿ	ਧਾ	ऽ	ਨ	ऽ	ਗਾ	ਉ	ਗੁਨ	ਗੋ	ऽ	ਬਿੰ	ਦ
			ਨ				ਨ						
ਮ	ਗ	ਮ	ਧ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ				
ਉਦ	ਰ	ਸਾ	ਗ	ਰ	ਕੇ	ऽ	ਖਾ	ऽ	ਤ	ਹਰਿ ਬਿ...			

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੫. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਖਟੁ ਕਰਮ ਕੁਲ ਸੰਜੁਗਤੁ ਹੈ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਹਿਰਦੈ ਨਾਹਿ ॥
ਚਰਨਾਰਬਿੰਦ ਨ ਕਥਾ ਭਾਵੈ ਸੁਪਚ ਤੁਲਿ ਸਮਾਨਿ ॥ ੧ ॥
ਰੇ ਚਿਤ ਚੇਤਿ ਚੇਤ ਅਚੇਤ ॥
ਕਾਹੇ ਨ ਬਾਲਮੀਕਹਿ ਦੇਖ ॥
ਕਿਸੁ ਜਾਤਿ ਤੇ ਕਿਹ ਪਦਹਿ ਅਮਰਿਓ ਰਾਮ ਭਗਤ ਬਿਸੇਖ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸੁਆਨ ਸਤ੍ਰੁ ਅਜਾਤੁ ਸਭ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸਨ ਲਾਵੈ ਹੇਤੁ ॥
ਲੋਗੁ ਬਪੁਰਾ ਕਿਆ ਸਰਾਹੈ ਤੀਨਿ ਲੋਕ ਪ੍ਰਵੇਸ ॥ ੨ ॥
ਅਜਾਮਲੁ ਪਿੰਗੁਲਾ ਲੁਭਤੁ ਕੁੰਚਰੁ ਗਏ ਹਰਿ ਕੈ ਪਾਸਿ ॥
ਐਸੇ ਦੁਰਮਤਿ ਨਿਸਤਰੇ ਤੂ ਕਿਉ ਨ ਤਰਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ॥ ੩ ॥

(ਰਾਗੁ ਕੇਦਾਰਾ, ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੨੪)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
										ਨ	ਧ	ਨ	ਸਂ
										ਰੇ	ऽ	ਚਿ	ਤ
ਨ			ਪ				ਸਂ						
ਧ	--	ਪ	ਮੱ	ਪ	ਗ	ਮ	ਧ	--	ਧ	ਨ	ਧ	ਨ	ਸਂ
ਚੇ	ऽ	ਤਿ	ਚੇ	ऽ	ਤ	ਅ	ਚੇ	ऽ	ਤ	ਰੇ	ऽ	ਚਿ	ਤ

ਨ			ਪ				ਸਂ			ਮ'			
ਧ	—	ਪ	ਮ'	ਪ	ਗ	ਮ	ਧ	—	—	ਪ	—	—	—
ਚੇ	ऽ	ਤਿ	ਚੰ	ऽ	ਤ	ਅ	ਚੇ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ	ਗ	ਰ	ਗ	ਧ	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—	—	ਸ
ਕਾ	ਹੇ	ਨ	ਬਾ	ऽ	ऽ	ਲ	ਮੀ	ऽ	ਕਹਿ	ਦੇ	ऽ	ऽ	ਖ
ਨ਼							ਨ਼						
ਸ	ਸ	—	ਰ	ਰ	ਸ	—	ਧ਼	ਧ਼	ਪ਼	ਸ	ਸ	ਸ	—
ਕਿ	ਸ	ऽ	ਜਾ	ਤਿ	ਤੇ	ऽ	ਕਿਹ	ਪ	ਦਹਿ	ਅ	ਮ	ਰਿਓ	ऽ
			ਨ				ਨ						
ਸਂ	—	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ				
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਭ	ਗ	ਤ	ਬਿ	ਸੇ	ऽ	ਖ	ਰੇ ਚਿਤ...			

ਅੰਤਰਾ

ਮ'													
ਪ	ਪ	ਪ	ਧ	ਧ	ਪ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਖ	ਟ	ਕ	ਰ	ਮ	ਸੰ	ऽ	ਜੁ	ऽਗ	ਤ	ਹੈ	ऽ	ਹ	ਰਿ
ਸਂ	ਨ	ਨ					ਨ			ਸਂ		ਨ਼	
ਧ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—
ਭ	ਗ	ਤ	ਹਿ	ਰ	ਦੈ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ਹਿ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ							ਪ						
ਮ'	ਪ	ਪ	ਧ	—	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਚਰ	ਨਾ	ਰ	ਬਿੰ	ऽ	ਦ	ਨ	ਕ	ਥਾ	ऽ	ਭਾ	ऽ	ਵੈ	ऽ
			ਨ				ਨ						
ਮ	ਗ	ਮ	ਧ	—	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ				
ਸੁ	ਪ	ਚ	ਤੁ	ऽ	ਲ	ਸ	ਮਾ	ऽ	ਨ	ਰੇ ਚਿਤ...			

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਬਿਸਰਤ ਨਾਹਿ ਮਨ ਤੇ ਹਰੀ ॥
ਅਬ ਇਹ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮਹਾ ਪ੍ਰਬਲ ਭਈ ਆਨ ਬਿਖੈ ਜਰੀ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਬੂੰਦ ਕਹਾਂ ਤਿਆਗਿ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਮੀਨ ਰਹਤ ਨ ਘਰੀ ॥
ਗੁਨ ਗੋਪਾਲ ਉਚਾਰੁ ਰਸਨਾ ਟੇਵ ਇਹ ਪਰੀ ॥ ੧ ॥
ਮਹਾ ਨਾਦ ਕੁਰੰਕ ਮੋਹਿਓ ਬੇਧਿ ਤੀਖਨ ਸਰੀ ॥
ਪ੍ਰਭ ਚਰਨ ਕਮਲ ਰਸਾਲ ਨਾਨਕ ਗਾਠਿ ਬਾਂਧਿ ਧਰੀ ॥ ੨ ॥

(ਕੇਦਾਰਾ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੨੧)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
						ਨ			
						ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ
						ਬਿ	ਸ	ਰ	ਤ
ਸਂ		ਨ				ਪ		ਪ	
ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—	ਮ́	ਪ	ਗ	ਮ
ਨਾ	ऽ	ਹਿ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮ	ਨ	ਤੇ	ਹ
ਸਂ						ਪ			
ਧ	—	—	—	ਪ	—	ਗ	ਗ	ਗ	ਰ
ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ;	ਅ	ਬ	ਇ	ਹ
		ਮ́				ਪ			
ਗਮ	ਪਧ	ਪ	—	—	ਪ	ਗ	—	ਮ	ਰ
ਪ੍ਰੀऽ	ऽऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ਮ	ਹਾ	ऽ	ਪ੍ਰ	ऽ
ਸ	ਰ	ਸ	ਸ	—	—	ਸਂ	—	—	ਨ
ਬ	ਲ	ਭ	ਈ	ऽ	ऽ	ਆ	ऽ	ऽ	ਨ
				ਨ		ਪ			
ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਮ́	ਪ	ਗ	ਮ
ਬਿ	ਖੈ	ऽ	ਜ	ਰੀ	ऽ,	ਮ	ਨ	ਤੇ	ਹੀ —ਬਿਸ ..

ਅੰਤਰਾ

ਮ́		ਧ							
ਪ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—	—
ਬੂੰ	ਦ	ऽ	ਦ	ਕ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

						ਨ			
ਧ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰਨ	ਸੰ	ਧ	ਧ	ਪ	—
ਤਿਆ	ऽ	ऽ	ਗ	ਚਾऽ	ऽ	ਤ੍ਰਿ	ਕ	ऽ	ऽ
ਮੰ									
ਗੰ	—	—	ਮੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	—	—
ਮੀ	ऽ	ऽ	ਨ	ਰ	ਹ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਨ		ਪ			
ਧ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਮੱ	ਪ		
ਰਹ	ਤ	ਨ	ਘ	ਰੀ	ऽ,	ਮ	ਨ	ਤੇ ਹਰੀ...	

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੭. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਹਮਾਰੀ ਪਿਆਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ॥
ਗੁਰਿ ਨਿਮਖ ਨ ਮਨ ਤੇ ਟਾਰੀ ਰੇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਦਰਸਨ ਪਰਸਨ ਸਰਸਨ ਹਰਸਨ ਰੰਗਿ ਰੰਗੀ ਕਰਤਾਰੀ ਰੇ ॥ ੧ ॥
ਖਿਨੁਰਮ ਗੁਰਗਮ ਹਰਿਦਮ ਨਹ ਜਮ, ਹਰਿ ਕੰਠਿ ਨਾਨਕ ਉਰਿ ਹਾਰੀ ਰੇ॥੨॥

(ਰਾਗ ਆਸਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੪੦੪)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
				ਨ	ਧ	ਪ	ਮੱ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ
				ਗੁ	ਰ	ਨਿਮ	ਖ	ਨ	ਮ	ਨ	ਤੇ
ਨ											
ਧ	ਧ	ਧਨ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮੱ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ
ਟਾ	ਰੀ	ਰੇऽ	ऽ,	ਗੁ	ਰ	ਨਿਮ	ਖ	ਨ	ਮ	ਨ	ਤੇ
						ਮ					
ਗ	ਗ	ਰ	ਗਮ	ਪਧ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ
ਹ	ਮਾ	ਰੀ	ਪਿਆ	ऽऽ	ਰੀ	ਅੰ	ਮ੍ਰਿ	ਤ	ਧਾ	ऽ	ਰੀ
ਸੰ											
ਨ	ਧ	ਨ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮੱ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ
ਨਿਮ	ਖ	ਨ	ਮ	ਨ	ਤੇ	ਨਿਮ	ਖ	ਨ	ਮ	ਨ	ਤੇ —ਟਾਰੀ...

ਅੰਤਰਾ

			ਧ								
ਪ	ਪ	ਪ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ
ਦਰ	ਸ	ਨ	ਪ੍ਰ	ਸ	ਨ	ਸਰ	ਸ	ਨ	ਹਰ	ਸ	ਨ

ਨ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮੰ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ
ਰੰ	ਗ	ਰੰ	ਗੀ	ऽ	ऽ	ਰੰ	ਗ	ਰੰ	ਗੀ	ਕ	ਰ

ਨ ਧ	ਧ	ਧਨ	ਸਂ	
ਤਾ	ਰੀ	ਰੇऽ	ऽ;	ਗੁਰ ਨਿਮਖ... ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਭੀ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਨੋਟ—ਇਹ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਟਿਯੂਨ ਹੈ ।

੯. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਹੇ ਅਜਿਤ ਸੂਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮੰ ਅਤਿ ਬਲਨਾ ਬਹੁ ਮਰਦ ਨਹ ॥
ਗਣ ਗੰਧਰਵ ਦੇਵ ਮਾਨੁਖੰ ਪਸੁ ਪੰਖੀ ਬਿਮੋਹਨਹ ॥
ਹਰਿ ਕਰਣਹਾਰੰ ਨਮਸਕਾਰੰ ਸਰਣਿ ਨਾਨਕ ਜਗਦੀਸੁਰਹ ॥ ੪੫ ॥

(ਸਲੋਕ ਸਹਸਕ੍ਰਿਤੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੫੯)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੦		੩		੪	
								ਪ ਮੰ	ਪ	ਪ ਗ	ਮ
								ਹੇ	ਅ	ਜਿ	ਤ
ਨ ਧ	—	ਧ	ਨ ਧ	ਨ	ਧ	—	ਨ ਸਂ	ਪ ਮੰ	ਪ	ਪ ਗ	ਮ
ਸੂ	ऽ	ਰ	ਸੰ	ऽ	ਗ੍ਰਾ	ऽ	ਮੰ;	ਹੇ	ਅ	ਜਿ	ਤ
ਨ ਧ	—	ਧ	ਨ ਧ	ਨ	ਧ	—	ਨ ਸਂ	ਨ	ਸਂ ਧ	ਪ ਮੰ	ਪ
ਸੂ	ऽ	ਰ	ਸੰ	ऽ	ਗ੍ਰਾ	ऽ	ਮੰ	ਅ	ਤਿ	ਬ	ਲ
ਧ	—	ਪ	—	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਨ̣ ਸ	ਸ	ਮ ਗ	ਮ
ਨਾ	ऽ	ਬਹੁ	ऽ	ਮ	ਰ	ਦ	ਨਹ	ਗ	ਣ	ਗੰ	ऽ
ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸ	ਧ̣	ਨ̣ ਪ̣	ਪ̣	ਸ	ਸ	ਰ	ਸ
ਧਰ	ਬ	ਦੇ	ਵ	ਮਾ	ਨੁ	ऽ	ਖੰ	ਪ	ਸੁ	ਪੰ	ऽ
ਨ̣ ਸ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ ਧ	ਸਂਰੰ	ਨ ਸਂ	ਨ ਧ	—				
ਖੀ	ऽ	ਬਿ	ਮੋ	ਹऽ	ਨਹ	ऽ	ऽ				

ਅੰਤਰਾ

ਮੇਂ			ਪ			ਨ					
ਪ	—	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	—	—
ਹ	ऽ	ਰ	ਕ	ਰ	ਣ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ਰੰ	ऽ	ऽ
ਸਂ	ਨ								ਸਂ		
ਧ	ਧ	—	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਧ	—	ਪ
ਨ	ਮ	ऽ	ਸ	ऽ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ऽ	ਰੰ	ऽ	ऽ
ਪ						ਪ					
ਗ	ਗ	ਮ	ਧ	—	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—	—
ਸ	ਰ	ऽ	ਣ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕ	ऽ	ऽ
ਨ			ਨ		ਨ	ਨ					
ਸ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਸਂਰਂ	ਸਂ	ਧ	—				
ਜ	ਗ	ਦੀ	ऽ	ਸੂऽ	ਰਹ	ऽ	ऽ				

ਨੋਟ—ਧੁਰਪਦ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ ਆਦਿ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

੯. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਭਾਨਮਤੀ ਜਾਂ ਸਵਾਰੀ ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਜੋ ਨਰੁ ਦੁਖ ਮੈ ਦੁਖ ਨਹੀ ਮਾਨੈ ॥
ਸੁਖ ਸਨੇਹੁ ਅਰ ਭੈ ਨਹੀ ਜਾ ਕੈ ਕੰਚਨ ਮਾਟੀ ਮਾਨੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਨਹ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹ ਉਸਤਤਿ ਜਾ ਕੈ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਅਭਿਮਾਨਾ ॥
ਹਰਖ ਸੋਗ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਆਰਉ ਨਾਹਿ ਮਾਨ ਅਪਮਾਨਾ ॥੧॥
ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਸਗਲ ਤਿਆਗੈ ਜਗ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਰਾਸਾ ॥
ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧੁ ਜਿਹ ਪਰਸੈ ਨਾਹਨਿ ਤਿਹ ਘਟਿ ਬ੍ਰਹਮੁ ਨਿਵਾਸਾ ॥੨॥
ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਜਿਹ ਨਰ ਕਉ ਕੀਨੀ ਤਿਹ ਇਹ ਜੁਗਤਿ ਪਛਾਨੀ ॥
ਨਾਨਕ ਲੀਨ ਭਇਓ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਉ ਜਿਉ ਪਾਨੀ ਸੰਗਿ ਪਾਨੀ ॥੩॥

(ਸੋਰਠਿ ਮ: ੯, ਪੰਨਾ ੬੩੩)

ਅਸਥਾਈ

×				੨		੩		੪		
									ਪ	ਪ
								ਧਨ	ਮੰਪ	ਗਮ
								ਜੋऽ	ਨਰ	ਦੁਖ
ਸਂ						ਸਂ ਰਂ			ਪ	ਪ
ਧ	—	-ਧ	ਨ	—	ਸਂਰਂ	ਨ ਸਂ	ਨਧ	ਧਨ	ਮੰਪ	ਗਮ
ਮੈ	ऽ	ऽਦੁ	ਖ	ऽ	ਨਹੀ	ਮਾऽ	ਨੈऽ	ਜੋऽ	ਨਰ	ਦੁਖ

ਸਂ		ਪ						ਪ		
ਧ	—	ਗ	ਗ	ਗਰ	ਗਧ	ਧਪ	-ਪ	ਗ	-ਮ	-ਰ
ਮੈ	ऽ	ਸੁ	ਖ	ऽਸ	ਨੇऽ	ਹੁਅ	ऽਰ	ਭੈ	ऽਨ	ऽਹੀ
			ਨ			ਨ				
ਸਰ	ਸ	ਗਮ	ਧਧ	ਨਧ	ਧਨਸਂਰਂ	ਸਂ	ਨਧ			
ਜਾऽ	ਕੈ	ਕੰऽ	ਚਨ	ਮਾऽ	ਟੀऽऽऽ	ਮਾ	ਨੈऽ			

ਅੰਤਰਾ

										ਗਂ
		ਪਪ	-ਸਂ	-ਸਂ	ਸਂ	-ਸਂ	ਸਂ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਨ
		ਨਹ	ऽਨਿੰ	ऽਦਿ	ਆ	ऽਨ	ਹ	ਉ,ऽਸ	ਤਤ	ਜਾ
						ਨ			ਪ	ਪ
ਸਂਨ	ਧਪ	ਪ	ਪਪ	ਨਧ	ਨਸਂ,ਰਂ	ਸਂ	ਨਧ	ਧਨ	ਮੰਪ	ਗਮ
ਕੋऽ	ऽऽ	ਲੋ	ਭਮੋਂ	ਹੁऽ	ਅऽਭ	ਮਾ	ਨਾऽ,	ਜੋऽ	ਨਰ	ਦੁਖ

ਨੋਟ—ਇਹ ਬੰਦਿਸ਼ (ਟਿਊਨ) ਅਤੀ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਹੈ; ਸਿਆਣੇ ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ ਤਿਗੁਨ ਆਦਿ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹੇਠਾਂ ਇਸੇ ਟਿਯੂਨ ਨੂੰ 'ਤਿੰਨਤਾਲ' ਵਿਚ ਨੁਟੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਤਿੰਨਤਾਲ (ਲਗ-ਭਗ ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਅਸਥਾਈ

X				੨				੦				੩			
												ਪ		ਪ	
											ਧ	ਮੰ	ਪ	ਗ	ਮ
											ਜੋ	ਨ	ਰ	ਦੁ	ਖ
ਸਂ								ਸਂ		ਨ		ਪ		ਪ	
ਧ	—	—	—	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਮੰ	ਪ	ਗ	ਮ
ਮੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ਦੁ	ਖ	ਨ	ਹੀ	ਮਾ	ऽ	ਨੈ;	ਜੋ	ਨ	ਰ	ਦੁ	ਖ
*	ਗ	ਗ	ਰ	ਗਮ	ਧ	ਪ	ਪ	ਗ	—	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
*	ਸੁ	ਖ	ਸ	ਨੇऽ	ਹੁ	ਅ	ਰਿ	ਭੈ	ऽ	ਨ	ਹੀ	ਜਾ	ऽ	ਕੈ	ऽ
								ਸਂ		ਨ					
—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਪ				
*	ਕ	ਚ	ਨ	ਮਾ	ऽ	ਟੀ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ਨੈ	ਜੋ	ਨਰ...			

ਅੰਤਰਾ

			ਪ									ਸਂ		ਨ	
	ਪ		ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਪ
	ਨਹ	ऽ	ਨਿੰ	ਦਿਆ	ऽ	ਨ	ਹ	ਉ	ऽਸ	ਤ	ਤ	ਜਾ	ऽ	ਕੈ	ऽ
	ਮਂ									ਨ					
—	ਗਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਪ				
ऽ	ਲੋ	ਭ	ਮੋ	ਹੁ	ऽ	ਅ	ਭਿ	ਮਾ	ऽ	ਨਾ	ਜੋ				

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੧੦. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਧਮਾਰ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜਾਣੁ ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪੂਰਨ ਪਰਮੇਸਰ ਨਿਹਚਲੁ ਸਚੁ ਸਬਦੁ ਨਿਸਾਣੁ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਆਨ ਨ ਕੋਈ ਸਮਰਥੁ ਤੇਰੀ ਆਸ ਤੇਰਾ ਮਨਿ ਤਾਣੁ ॥
ਸਰਬ ਘਟਾ ਕੇ ਦਾਤੇ ਸੁਆਮੀ ਦੇਹਿ ਸੁ ਪਹਿਰਣੁ ਖਾਣੁ ॥੧॥
ਸੁਰਤਿ ਮਤਿ ਚਤੁਰਾਈ ਸੋਭਾ ਰੂਪੁ ਰੰਗੁ ਧਨੁ ਮਾਣੁ ॥
ਸਰਬ ਸੂਖ ਆਨੰਦ ਨਾਨਕ ਜਪਿ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਕਲਿਆਣੁ ॥੨॥

(ਕਲਿਆਨੁ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੨੩)

ਅਸਥਾਈ

					੨		੦			੩			
			ਨ		ਸਂ		ਸਂ						
			ਧ	ਨ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	ਪਮਂ	ਪ	ਗਮ	ਰ	ਗ	ਮ
			ਪ੍ਰ	ਭ	ਮੇ	ਰਾ	ਅੰ	ਤऽ	ਰ	ਜਾऽ	ऽ	ਮੀ	ऽ
ਸਂ													
ਧ	—	ਧ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਧ	—	—	—	—	ਪ	ਧ
ਜਾ	ऽ	ਣ,	ਕ	ਰ	ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਪੂ	ऽ
ਧ	ਪ	—	—	—	ਪ	ਧ	ਧ	—	—	ਪ	—	ਗ	ਗਮ
ਰ	ਨ	ऽ	ऽ	ऽ	ਪ	ਰ	ਮੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸऽ
										ਨ		ਨ	
ਰ	—	—	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ
ਰ	ऽ	ऽ	ਨਿ	ਹ	ਚ	ਲ	ਸ	ऽ	ਚ	ਸ	ਬ	ਦ	ਨਿ
		ਨ											
ਸਂਨ	ਸਂ	ਧ											
ਸਾऽ	ऽ	ਣ	ਪ੍ਰਭ ..										

ਅੰਤਰਾ

			ਪ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—	—	ਸਂ	ਸਂ
			ਹ	ਰਿ	ਖਿ	ਨ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨ	ਨ
	ਨ												
ਸਂ	ਧ	—	—	—	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—	ਸਂ	ਨ
ਕੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ਸ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ
	ਨ				ਮਂ					ਨ			
ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ
ਬ	ऽ	ऽ,	ऽ	ऽ	ਤੇ	ਰੀ	ਆ	ਸ	ਤੇ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਨ
		ਨ											
ਸਂਨ	ਸਂ	ਧ											
ਤਾऽ	ऽ	ਣ	ਪ੍ਰਭ...										

ਨੋਟ – 'ਧਮਾਰ' ਦੀ ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ ਆਦਿ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸੇ ਟਿਯੂਨ ਨੂੰ 'ਤਿੰਨਤਾਲ' ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਰਸ ਆਵੇਗਾ।

੧੧. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਲਗ-ਭਗ ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
				ਨ				ਸਂ				ਪ		ਪ	
				ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਮੰ	ਪ	ਗ	ਮ
				ਪ੍ਰ	ਭ	ਮੇ	ਰਾ	ਅੰ	ऽ	ਤ	ਰ	ਜਾ	ऽ	ਮੀ	ऽ
ਸਂ				ਨ				ਸਂ				ਪ		ਪ	
ਧ	—	—	ਪ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਮੰ	ਪ	ਗ	ਮ
ਜਾ	ऽ	ऽ	ਣ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਮੇ	ਰਾ	ਅੰ	ऽ	ਤ	ਰ	ਜਾ	ऽ	ਮੀ	ऽ
ਸਂ									ਪ						
ਧ	—	—	—	ਪ	—	ਪ	—	—	ਗ	ਗ	ਰ	ਗਮ	ਧ	ਪ	–
ਜਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਣ	ऽ	ऽ	ਕਰ	ਕਿ	ਰ	ਪਾऽ	ऽ	ਪੂ	ऽ
ਗ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	ਸ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ
ਰ	ਨ	ਪ	ਰ	ਮੇ	ਸਰ	ਨਿਹ	ਚਲ	ऽ	ਸ	ਚ	ਸ	ਬ	ਦ	ਨੀ	ऽ
ਨ															
ਸਂ	—	ਧ	ਧ												
ਸਾ	ऽ	ऽ	ਣ												

ਅੰਤਰਾ

												ਨ			
					ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ
					ਹਰਿ	ਬਿ	ਨ	ਆ	ऽ	ਨ	ਨ	ਕੌ	ऽ	ਈ	ऽ
ਸਂ		ਨ			ਮਂ							ਨ			
ਨ	ਸਂ	ਧ	ਪ	—	ਗਂ	—	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ
ਸ	ਮ	ਰ	ਥ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ਰੀ	ਆ	ऽ	ਸ	ਤੇ	ਗ	ऽ	ਮ	ਨ

ਨ			
ਸਂ	—	ਧ	ਧ
ਤਾ	ऽ	ऽ	ਣ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੧੨. ਰਾਗ ਹਮੀਰ, ਪੜਤਾਲ, ਇਕਤਾਲਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਕੇ ਲੀਨੇ ਗਤਿ ਨਹੀ ਏਕੈ ਜਾਨੀ ॥
ਫੂਟੀ ਆਖੈ ਕਛੂ ਨ ਸੂਝੈ ਬੂਡਿ ਮੂਏ ਬਿਨੁ ਪਾਨੀ ॥
ਚਲਤ ਕਤ ਟੇਢੇ ਟੇਢੇ ਟੇਢੇ ॥
ਅਸਤਿ ਚਰਮ ਬਿਸਟਾ ਕੇ ਮੂੰਦੇ ਦੁਰਗੰਧ ਹੀ ਕੇ ਬੇਢੇ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਰਾਮ ਨ ਜਪਹੁ ਕਵਨ ਭ੍ਰਮ ਭੂਲੇ ਤੁਮ ਤੇ ਕਾਲੁ ਨ ਦੂਰੇ ॥
ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਕਰਿ ਇਹੁ ਤਨੁ ਰਾਖਹੁ ਰਹੈ ਅਵਸਥਾ ਪੂਰੇ ॥੨॥
ਆਪਨ ਕੀਆ ਕਛੂ ਨ ਹੋਵੈ ਕਿਆ ਕੋ ਕਰੈ ਪਰਾਨੀ ॥
ਜਾ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੇਟੈ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਬਖਾਨੀ ॥੩॥
ਬਲੂਆ ਕੇ ਘਰੂਆ ਮਹਿ ਬਸਤੇ ਫੁਲਵਤ ਦੇਹ ਅਇਆਨੇ ॥
ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਜਿਹ ਰਾਮੁ ਨ ਚੇਤਿਓ ਬੂਡੇ ਬਹੁਤੁ ਸਿਆਨੇ ॥੪॥

(ਕੇਦਾਰਾ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੨੩-੨੪)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੦		੩		੪	
											ਪ
											ਚ
							ਧ				
ਪ	ਨ	ਧ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਪ	—	ਪ	ਗ	ਮ
ਲ	ਤ	ऽ	ਕ	ਤ	ऽ	ਟੇ	ऽ	ऽ	ਢੇ	ऽ	ਜੀ
ਸਂ											
ਧ	—	—	ਧ	—	ਨ	ਧਨ	ਸਂ	ਨ	ਧਨ	ਪ	ਪ
ਟੇ	ऽ	ऽ	ਢੇ	ऽ	ऽ	ਟੇऽ	ऽ	ऽ	ਢੇऽ	ऽ	ਚ

ਧ	ਨ	ਧ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਧ ਪ	—	ਪ	ਗ	ਮ
ਲ	ਤ	ऽ	ਕ	ਤ	ऽ	ਟੇ	ऽ	ऽ	ਢੇ	ऽ	ਜੀ
ਸਂ ਧ	—	—	ਧ	—	ਨ	ਧਨ	ਸਂ	ਨ	ਧਨ	ਪ	—
ਟੇ	ऽ	ऽ	ਢੇ	ऽ	ऽ	ਟੇऽ	ऽ	ऽ	ਢੇऽ	ऽ	ऽ
ਗ	—	ਗ	ਮ	ਰ	ਰ	ਗ	ਧ	—	ਪ	—	ਪ
ਅ	ऽ	ऽਸ	ਤਿ	ऽ	ਚ	ਰ	ਮ	ऽ	ਬਿ	ऽ	ऽਸ
ਗ	—	—	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	ਰ	ਸ	—	—
ਟਾ	ऽ	ऽ	ਕੇ	ऽ	ऽ	ਮੂੰ	ऽ	ऽ	ਦੇ	ऽ	ऽ
ਸ	ਸ	ਮ	ਗ	ਪ	ਮਂ	ਧ	ਪ	ਨ ਸਂ	—	ਨ	ਧ
ਦੁ	ਰ	ਗੰ	ਧ	ਹੀ	ऽ	ਕੇ	ऽ	ਬੇ	ऽ	ਢੇ,	ਚ

ਅੰਤਰਾ—ਸੂਲਫਾਕ (ਇਕਤਾਲੇ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਲਯ)

×		0		2		3		4	
ਪ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਕਾ	ऽ	ਮ	ऽ	ਕ੍ਰੋ	ऽ	ਧ	ऽ	ਤ੍ਰਿ	ਸ
ਨ ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ ਨ	—	ਸਂ	ਧ	—	ਪ
ਨਾ	ऽ	ਕੇ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ਨੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ ਗ	ਗ	ਗ	ਰ	ਗ	ਧ	ਪ		—	—
ਗ	ਡ	ਨ	ਹੀ	ਏ	ऽ	ਕੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ	—	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—	—	—
ਜਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸ ਧ	—	ਪ	—	ਸ	—	ਸ	—	—	—
ਫੂ	ऽ	ਟੀ	ऽ	ਆ	ऽ	ਖੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ	ਗ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	—	—
ਕ	ਛੂ	ऽ	ਨ	ਸੂ	ऽ	ਡੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮਂ ਗਂ	—	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਬੂ	ऽ	ਡ	ਮੂ	ਏ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

ਨ				ਸਂ					
ਧ	ਨ |	ਸਂ	ਰਂ |	ਨ	— |	ਸਂ	ਧ |	—	ਪ
ਬਿ	ऽ |	ਨ	ऽ |	ਪਾ	ऽ |	ਨੀ	ऽ |	ऽ	ਚ—ਲਤ ਕ:

ਅੰਤਰਾ—ਸੂਲਫਾਕ (ਇਕਤਾਲੇ ਦੀ ਬਰਾਂਬਰ ਲਯ)

×		੦		੨		੩		੦	
ਪ	— |	ਸਂ	ਸਂ |	ਸਂ	ਸਂ |	—	— |	—	ਸਂ
ਰਾ	ऽ |	ਮ	ਨ |	ਜ	ਪਹੁ |	ऽ	ऽ |	ऽ	ਕ
ਧ	ਨ |	ਸਂ	ਰਂ |	ਨ	— |	ਸਂ	ਧ |	—	ਪ
ਵ	ਨ |	ਭੂ	ਮ |	ਭੂ	ऽ |	ਲੇ	ऽ |	ऽ	ऽ
ਗ	ਗ |	ਗ	ਰ |	ਗ	ਧ |	ਪ	— |	—	—
ਤੁ	ਮ |	ਤੇ	ऽ |	ਕਾ	ऽ |	ਲ	ऽ |	ऽ	ऽ
ਗ	— |	ਮ	ਰ॒ |	ਸ	ਰ |	ਸ	— |	—	—
ਕਾ	ऽ |	ਲ	ਨ |	ਦੂ	ऽ |	ਰੇ	ऽ |	ऽ	ऽ
ਸ									
ਧ਼	ਧ਼ |	ਪ਼	ਪ਼ |	ਸ	ਸ |	ਸ	ਸ |	—	—
ਅ	ਨਿ |	ਕ	ਜ |	ਤ	ਨ |	ਕ	ਰ |	ऽ	ऽ
ਗ	ਗ |	ਗ	ਮ |	ਰ	— |	ਸ	— |	—	—
ਇ	ਹੁ |	ਤ	ਨ |	ਰਾ	ऽ |	ਖਹੁ	ऽ |	ऽ	ऽ
ਮਂ									
ਗਂ	ਗਂ |	—	ਮਂ |	ਰਂ	ਰਂ |	ਸਂ	— |	—	ਸਂ
ਰ	ਹੈ |	ऽ	ਅ |	ਵ	ऽਸ |	ਥਾ	ऽ |	ऽ	ਅ
ਧ	ਨ |	ਸਂ	ਰਂ |	ਨ	— |	ਸਂ	ਧ |	—	ਪ
ਵ	ऽਸ |	ਥਾ	ऽ |	ਪੂ	ऽ |	ਰੇ	ऽ |	ऽ	ਚ

ਅੰਤਰਾ—ਤਾਲ ਰੂਪਕ (ਇਕਤਾਲੇ ਦੀ ਠਾਅ, ਭਾਵ ਦੋ ਮਾਤਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ਮਾਤਰਾ)

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਪ	ਪ	ਪ |	ਧ	— |	ਪ	ਧ |	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ |	ਸ਼ਂ	— |	ਸਂ	—
ਆ	ਪ	ऽਨ |	ਕੀ	ऽ |	ਆ	ऽ |	ਕ	ਛੂ	ਨ |	ਹੋਂ	ऽ |	ਵੈ	ऽ
ਨ			ਨ				ਨ			ਨ			
ਸਂ	—	ਸਂ |	ਧ	ਧ |	ਰਂ	ਰਂ |	ਸਂ	—	— |	ਧ	— |	ਪ	—
ਕਿਆ	ऽ	ਕੋਂ |	ਕ	ਹੈ |	ऽ	ਪ |	ਰਾ	ऽ	ऽ |	ਨੀ	ऽ |	ऽ	ऽ
ਪ													
ਗ	ਗ	ਮਰ |	ਗ	ਧ |	ਪ	— |	ਗ	ਮ	ਰ |	ਸ	— |	ਸ	—
ਜਾ	ਤਿ	ਸੁऽ |	ਭਾ	ऽ |	ਵੈ	ऽ |	ਸਤਿ	ਗੁ	ਰ |	ਭੇ	ऽ |	ਟੈ	ऽ

			ਨ				ਨ			ਨ			
ਸਂ	—	ਸਂ	ਧ	—	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	—	ਧ	—	ਪ	—
ਏ	ऽ	ਕੋ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਬ	ਖਾ	ऽ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ

ਤਿੰਨਤਾਲ (ਇਕ: ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਲਯ ਜਾਂ ਰੂਪਕ ਦੀ ਦੂਗੁਨ)

×				੨				੦				੩			
ਪ	ਪ	ਪ	—	ਧ	—	ਪ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਬ	ਲੂ	ਆ	ऽ	ਕੇ	ऽ	ਘ	ਰੂ	ਆ	ऽ	ਮ	ਹਿ	ਬ	ऽਸ	ਤੇ	ऽ
ਨ												ਨ			
ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	—	—	—	ਧ	—	ਪ	—
ਫੁ	ਲ	ਵ	ਤ	ਦੇ	ਹ	ऽ	ਅ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ	ਗ	—	ਰ	ਗ	ਧ	ਪ	ਪ	ਗ	—	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਕ	ਹੁ	ऽ	ਕ	ਬੀ	ਰ	ਜਿ	ਹ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਨ	ਚੇ	ऽ	ਤਿਓ	ऽ
								ਨ				ਨ			
ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	—	—	ਧ	—	ਪ	ਪ
ਬੂ	ऽ	ਡੇ	ऽ	ਬ	ਹੁ	ਤ	ਸਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨੇ	ऽ	ऽ	ਚਲਤ

(ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

ਨੋਟ—ਪੜਤਾਲ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਲਯ ਇਕੋ ਥਾਂ ਟਿਕੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਾਵ, ਅਸਥਾਈ ਦੀ ਤਾਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ, ਲਯ, ਭਾਵੇਂ ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ ਆਦਿ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਹੋਵੇ ਕਿਸੇ ਮਰਿਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ।

(ਹਮੀਰ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ

ਵਾਦੀ—ਪ	ਠਾਟ – ਕਲਿਆਣ	ਸਮਾਂ —ਰਾਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ।
ਸੰਵਾਦੀ – ਰ	ਜਾਤੀ – ਵਕ੍ਰ-ਸੰਪੂਰਣ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ – 'ਰੇ-ਪਾ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ।

ਮ
ਆਰੋਹ - ਸ, ਰ ਪ, ਮੰਪ, ਨਧ, ਪ; ਸਂ।

ਅਵਰੋਹ – ਸਂ, ਨਧ ਪ, ਗਮਪ, ਗਮਰ, ਸ।

ਮ
ਪਕੜ —ਰ ਪ, ਮੰਪਧਪ, ਗਮਪਗਮਰ, ਸ।

ਕਾਮੋਦ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਰਾਗ ਹੈ। ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਕਾਮੋਦ, ਕਾਮੋਦਾ, ਕਾਮੋਦੀ ਤੇ ਕਾਮੋਦਿਕਾ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪਰਿਵਾਰ-ਵਰਗ (ਰਾਗ-ਰਾਗਣੀ) ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਰਾਗ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵਖੋ-ਵਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ :—'ਸ਼ਿਵ-ਮਤ' ਇਸ ਨੂੰ ਨਟ ਨਾਰਾਇਣ ਰਾਗ ਦੀ ਰਾਗਣੀ (ਇਸਤ੍ਰੀ) ਮੰਨਦਾ ਹੈ। 'ਕਾਲੀ ਨਾਥ-ਮਤ' ਮੇਘ ਰਾਗ ਦੀ ਰਾਗਣੀ, 'ਭਰਤ-ਮਤ' ਦਾ ਕਰਤਾ ਮਾਲਕੌਂਸ ਰਾਗ ਦੀ ਨੂੰਹ (ਪੁਤ੍ਰ-ਵਧੂ) ਅਤੇ 'ਹਨੂਮਾਨ-ਮਤ' ਦਾ ਕਰਤਾ ਇਸੇ ਰਾਗ ਨੂੰ ਦੀਪਕ ਰਾਗ ਦੀ ਰਾਗਣੀ ਕਰਕੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮੋਦ ਨੂੰ ਸ਼ੰਕਰਾ ਭਰਣ ਮੇਲ (ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ) ਦਾ ਰਾਗ ਭੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ— ਹਮੀਰ, ਕਾਮੋਦ ਕੇਦਾਰਾ, ਛਾਇਆਨਟ ਆਦਿ ਰਾਗ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦੇ ਰਾਗ-ਵਰਗ ਵਿਚ ਸਨ, ਉਹ ਦੋਵੇਂ 'ਮੱਧਮਾਂ' ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੋਣ ਕਾਰਣ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਠਾਟ-ਪੱਧਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਸੋ, ਕਾਮੋਦ ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ-ਸੰਪੂਰਣ (ਵਕ੍ਰ-ਸੰਪੂਰਣ) ਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਰਿਖਭ ਹੈ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ (ਲਗ-ਭਗ ਅੱਠ ਨੌਂ ਵਜੇ ਰਾਤ) ਹੈ।

ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਦੇ ਦੋਵੇਂ 'ਮੱਧਮ' ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ 'ਨਿਖਾਦ' ਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ 'ਗੰਧਾਰ' ਸੁਰ ਦੁਰਬਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਗਾਇਕ ਕਾਮੋਦ ਰਾਗ ਨੂੰ 'ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦੀ ਇਹ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਤੀਂ ਗਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਗ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਗਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਗ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਦੇ ਇਸ ਵਰਗ ਦੇ ਛੇ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਸ੍ਵਰ-ਰੂਪ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :—

ਸੰ　　　　　　　　　ਪ
(੧) ਹਮੀਰ—ਸ, ਰਸ, ਗਮ ਧ, ਪ, ਸੰ, ਸੰ ਨਧ, ਪ, ਮੰਪਧਪ, ਗ, ਮਰ, ਸ ।

ਗ
(੨) ਕੇਦਾਰਾ—ਸ, ਮ. ਮਪ, ਪਮੰਧਪਮ, ਮ ਸਰ. ਸ ।

(੩) ਛਾਇਆ ਨਟ—ਧ, ਪ, ਰ ਗ ਮ ਪ, ਮਗ ਮਰ, ਸ ।

ਮ
(੪) ਕਾਮੋਦ—ਸ, ਰਪ, ਧਪ, ਗਮਪ, ਗਮਰ, ਸ ।

ਮ
(੫) ਸ਼ਯਾਮ ਕਲਿਆਣ— ਸ, ਰ, ਮੰਪ, ਪਧਪ, ਮੰਪਧਪ, ਮ ਰ, ਨ਼ਸ ।

(੬) ਗੌਂਡ ਸਾਰੰਗ—ਸ, ਗਰ, ਮਗ, ਪ, ਮੰਪ ਧਪ, ਮਗ, ਰਗਰਮਗ, ਪਰ, ਸ ।

ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਸੁਰ-ਰੂਪ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਥੋੜਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਗ ਬਦਲ ਜਾਏਗਾ। ਜਿਵੇਂ :—"ਸ ਮਰ, ਮੰਪ" ਸ਼ਯਾਮ ਕਲਿਯਾਣ ਤੇ

ਸੰ　　　　　　　　　ਗ
"ਸ ਰਪ, ਧਪ" ਕਾਮੋਦ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ "ਸ, ਰਸ, ਗਮ ਧ, ਪ, ਗਮ ਰਸ" ਹਮੀਰ ਤੇ "ਸ, ਧਧਪ, ਰ ਰਗ

ਮ
ਮਪ, ਗਮਰ, ਸ" ਛਾਯਾਨਟ। ਸੋ, ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਖਸ਼ਮ ਨਿਯਮਾਂ ਵਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਾਮੋਦ ਵਿਚ 'ਰੇ-ਪਾ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ ਮਹੱਤਵ-ਪੂਰਣ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ (ਟਿਯੂਨਾਂ) ਅਕਸਰ 'ਰੇ-ਪਾ' ਜਾਂ ਮ ਰ ਪ' ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ—

ਮ
"ਪ ਪ ਸੰ, ਸੰ ਰੰ ਸੰ" ਇੰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ "ਸ, ਰਪ, ਮੰਪ, ਧਪ, ਗਮਪ ਗਮਰ, ਸ" ਇਹ ਤਾਨ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਪਾਟ ਤਾਨਾਂ ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਲਾਉਣੀਆਂ ਕਠਿਨ ਹਨ, ਚੰਗੇ ਸੁਲਝੇ ਗਾਇਕ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਦੇ ਕਦੇ ਕੋਮਲ 'ਨੀ' ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਣ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਪਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਖਯਾਲ ਤੇ ਧੁਰਪਦ-ਧਮਾਰ ਹੀ ਅਕਸਰ ਗਾਏ ਬਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਮ　　ਨ਼ ਨ਼.　　　　　ਮ　ਗ ਸ　　ਸ
੧. ਸ—ਰ. ਸ, ਸ ਧ਼, ਪ਼—ਪ਼ਧ਼ਪ਼, ਸ—ਸ ਰਪ, ਪ ਮ ਰ—ਸਰਸ, ਧ਼ਪ਼, ਪ਼ਸ—ਸਰਸ— ।

ਸ　　ਮ
੨. ਸ—ਰਪ—ਮੰਪ (ਪ) ਗਮ ਰਪ, ਮੰਪਧਪ, ਗਮਪ, ਗਮਰ—ਸ. ਸ ਰ—ਪ, ਮੰਧ, ਪ—ਮੰਪਧਮੰਪਗ,

ਗ　　　　　　ਸ　ਮ
ਮਰ—ਪ, ਮਰਪ—ਮੰਧ, ਮੰਪਧਮੰਪ (ਪ) ਗਮਪਗਮਰ—ਸ, ਸ ਰਪ— ਪਮੰਧਪ, ਧਗਮਰ, ਸਰਸ—।

ਸ
੩, ਸ—ਸਮਰਪ—ਮੱਧ, ਪ, ਧਧਪ, ਮੱਪਮੱਧਪ, ਧਗ, ਮ (ਪ) ਗ—ਮ ਰ—ਸ, ਸਰਸਪ—ਗਮਰਪ,
ਨ ਸਂ
ਗਮਪਗਮ—ਰਪ, ਮੱਪ, ਧਪ, (ਪ) ਗ, ਮਰ—ਸ, ਸਰਸ, ਨ਼ਸਰਨ਼ਸਮਰਪ—ਮੱਪਧਮੱਪਸਂ—ਧ—ਪ,
ਸ ਮ ਨ਼
ਧਮੱਪਗਮਰ--ਸ, ਸ ਰਪ, ਗਮਰਪ, ਗਮਪਗਮਰ—ਸਰਪ, ਮੱਪਧਮੱਪ, ਧਸਂ—(ਸਂ) ਧ—ਪ, ਮੱਪਧ
ਮੱਪ, ਗਮਪਗਮਰ, ਸ—।

ਨ ਨ
੪. ਪ—ਪਧਪਸਂ—ਸਂਰਂਸਂ—ਪਧਮੱਪਸਂ—(ਸਂ) ਧ—ਪ, ਮੱਪਧਮੱਪਸਂ—ਪ, ਸਂਰਂਸਂ, ਸਂ ਧ, ਨ਼ਪ—
ਮ ਗ ਸਂ ਨ
ਧਮੱਪ, ਗਮਪਗਮਰ—ਸ, ਸ ਰਪਧਪਸਂ—ਧ, ਪ, ਮਰਪਮੱਧਪਸਂ—ਸਂਰਂਸਂ—ਨਸਂਰਂਨਸਂ ਰਂ—ਸਂ, ਧ,
ਨ਼ ਨ
ਪ—ਪਧਮੱਪਧਗ—ਮਰ, ਸਰਸਮਰਪ—ਧਮੱਪਸਂ—ਸਂਨਰਂਸਂਧ, ਪ—ਮੱਪਧਨਧਸਂ—ਧ, ਪ—ਸਂਰਂ
ਨ਼
ਸਂਧ—ਪ, ਮੱਪਧਮੱਪਗ, ਗਮਪਗਮਰ—ਸਰਸ—।

ਮਂ ਗਂ ਨ
੫. ਪ—ਮੱਪਧਮੱਪਸਂ—ਰਂਸਂ, ਰਂਪਂ—ਗਂਮਂਰਂ—ਸਂਰਂਸਂ--ਮਂਰਂ—ਪਂਗਂਮਂਰਂ—ਸਂਰਂਸਂ ਧ, ਨ਼ਪ—ਮੱਪਸਂ—
ਨ ਨ਼ ਧ ਪ ਮ ਨ ਮਂ
(ਸਂ) ਧ—ਪ, ਮੱਪਧਪ, ਧ, ਪ, ਮੱ, ਗ, ਰ, ਸਰਸ—ਨ਼ਸ ਮਰ ਪਮੱ ਧਪਸਂ—ਧਸਂਰਂਸਂ—ਰਂਪਂ—
ਗਂ
ਮਂਰਂ—ਸਂਰਂਨਸਂਧ—ਪ, ਮੱਪਧਪਗਮਰ—ਪ, ਧਗ ਮਰਪ—ਧਪ, ਗਮਪਗਮਰ—ਪ, ਮੱਪਗਮਰ,
ਨ਼
ਸਰਪ—(ਪ) ਗ (ਮ) ਰ, ਪਧਪਸਂ—(ਸਂ) ਧ, ਪ, ਗਮਪਗਮਰ ਸਰ—ਸ—। ਸਸ ਰਰ ਸਸ;
ਸਸ ਮਰ ਪਪ ਗਮ ਰਰ ਸਸ—, ਸਸ ਮਰ ਪਮੱ ਧਪ ਗਮ ਰਸ—ਸਸ ਮਰ ਪਮੱ ਧਪ ਸਂਸਂ ਧਪ ਗਮ
ਰਸ—, ਸਸ ਮਰ ਪਮੱ ਧਪ ਸਂਰਂ ਸਂਨ ਧਪ ਮੱਪ ਗਮ ਰਸ—ਸਸ ਮਰ ਪਮੱ ਧਪ ਸਂਸਂ ਮਂਮਂ ਰਂਸਂ ਧਪ
ਗਮ ਪਗ ਮਰ ਸਸ—।

ਕਮੋਦ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	੦				੩				×				੨			
		ਮ														
	ਸ	ਰ	ਪ	—	ਮੱ	ਪ	ਧ	ਪ								
੧.	ਸ	ਰ	ਨੀ	ऽ	ਆ	ऽ	ਇਓ	ऽ	ਮਰ	ਪਪ	ਮੱਪ	ਧਪ	ਗਮ	ਪਗ	ਮਰ	ਸਸ.
੨.	.	.	.	.	.	.	ਮਰ	ਪਪ	ਮੱਪ	ਸਂਸਂ	ਧਪ	ਗਮ	ਪਗ	ਮਰ	ਸਰ	ਸਸ.

੩.	. . ਸਮ ਰਪ	ਮੱਪ ਧਪ ਸੰਸੰ ਧਪ	ਮੰਪ ਸੰਰੰ ਸੰਸੰ ਧਪ	ਗਮ ਪਗ ਮਰ ਸਸ.
੪.	ਸਸ ਮਮ ਰਰ ਪਪ	ਮੱਪ ਧਧ ਪਪ ਸੰਸੰ	ਰੰਸੰ ਮੰਮੰ ਰੰਸੰ ਧਪ	ਗਮ ਪਗ ਮਰ ਸਸ,
੫.	. . . . ਸੰਸੰ ਧਪ, ਮੱਪ ਸੰਰੰ	. . . . ਸੰਸੰ ਧਪ, ਮੱਪ ਸੰਸੰ	. . . . ਮੰਮੰ ਰੰਸੰ ਧਪ, ਗਮ	ਮਰ ਪਪ ਧਪ, ਮੱਪ ਪਗ ਮਰ ਸਰ ਸਸ.
੬.	. . . . ਸੰਸੰ ਧਪ ਗਮ ਰਪ,	. . ਸਮ ਰਪ, ਮੱਪ ਸੰਸੰ ਗੰਮੰ ਰੰਪੰ,	ਗਮ ਰਪ, ਮੱਪ ਧਪ ਗੰਮੰ ਰੰਰੰ ਸੰਰੰ ਸੰਨ	ਗਮ ਰਪ, ਮੱਪ ਸੰਰੰ ਧਪ ਮੰਪ ਗਮ ਰਸ
੭	ਮਰ ਪਪ, ਗਮ ਪਗ ਮਰ ਪਪ, ਸੰਰੰ ਸੰਸੰ	ਮਰ ਪਪ, ਧਪ ਗਮ ਧਪ ਗਮ ਪਗ ਮਰ	ਪਗ ਮਰ ਪਪ, ਮੱਪ ਪਪ, ਸੰਰੰ ਮੰਮੰ ਰੰਸੰ	ਸੰਸੰ ਧਪ ਗਮ ਪਗ ਧਪ ਗਮ ਪਗ ਮਰ
੮.	ਰਰ ਸਸ, ਰਪ ਗਮ ਮੱਪ ਗਮ ਰਰ ਸਸ,	ਰਰ ਸਸ, ਰਪ ਮੱਧ ਰਪ ਮੱਧ ਪਸੰ ਰੰਸੰ	ਮੱਪ ਗਮ ਰਰ ਸਸ, ਗੰਮੰ ਪੰਗੰ ਮੰਰੰ ਸੰਸੰ,	ਰਪ ਮੱਧ ਪਸੰ ਪਧ ਗਮ ਪਗ ਮਰ ਸਸ

ਅੰਤਰਾ

	ਪ — ਸੰ ਸੰ	ਸੰ — ਰੰ ਸੰ		
੧.	ਨਾ ऽ ਨ ਕ	ਕਉ ऽ ਹ ਰਿ	ਸੰਸੰ ਧਪ ਗਮ ਪਗ	ਮਰ ਸਰ ਸਮ ਰਪ
੨.	. . . .	ਮੱਪ ਸੰਰੰ ਸੰਨ ਧਪ	ਗਮ ਪਗ ਮਰ ਸਸ,	ਮਰ ਪਮੱ ਧਪ ਸੰ.
੩.	ਸੰਸੰ ਗੰਮੰ ਰੰਸੰ ਸੰਰੰ	ਸੰਨ ਧਪ ਮੱਪ ਧਮੱ	ਪਗ ਮਪ ਗਮ ਰਸ	ਮਰ ਪਮੱ ਧਪ ਰੰਸੰ
੪.	. . . . ਸੰਰੰ ਸੰਸੰ ਧਪ, ਮੱਪ	. . . . ਗੰਮੰ ਰੰਸੰ ਸੰਰੰ ਸੰਨ	. . . . ਧਪ ਗਮ ਪਗ ਮਰ	ਮੱਪ ਸੰਸੰ ਧਪ, ਮੱਪ ਸਮ ਰਪ ਮੱਧ ਪਸੰ,
੫.	. . . . ਮੱਪ ਧ,ਮੱ ਪਧ ਮੱਪ,	. . . . ਗਮ ਪ,ਗ ਮਪ ਗਮ.	ਗੰਮੰ ਪੰ,ਗੰ ਮੰਪੰ ਗੰਮੰ, ਰਸ, ਸਰ ਸਸ ਰਮ	ਨਸੰ ਰੰ,ਨ ਸੰਰੰ ਨਸੰ, ਰਰ ਪਧ ਪਪ ਸੰ.
੬.	. . . . ਰਮ ਰਪ ऽਪ, ਮੱਪ	. . . . ਮੱਧ ऽਧ, ਪਧ ਪਸੰ	ਗੰਮੰ ਸੰਰੰ ਨਸੰ ਪਧ ऽਸੰ, ਸੰਰੰ ਸੰਮੰ ऽਮੰ	ਮੱਪ ਗਮ ਸਰ ਨ਼ਸ਼, ਰੰਸੰ ਧਪ ਮੱਪ ਸੰ.
੭.	. . . . ਗੰਮੰ ਰੰਰੰ ਸੰਰੰ ਸੰਸੰ,	ਨ਼ਸ ਰ,ਨ਼ ਸਰ ਨ਼ਸ. ਪਧ ਪਪ ਗਮ ਰਰ	ਮੱਪ ਧ,ਮੱ ਪਧ ਮੱਪ, ਸਰ ਸਸ, ਸਨ਼ ਰਸ	ਨਸੰ ਰੰ,ਨ ਸੰਰੰ ਨਸੰ, ਮਰ ਪਮੱ ਧਪ ਰੰਸੰ
੮.	. . . . ਗਮ ਰਸ, ਮੰਮੰ ਰੰਸੰ ਮੱਪ ਗਮ ਰਸ, ਪਧ	. . . . ਧਪ ਮੱਪ ਗਮ ਰਸ, ਧ,ਪ ਸੰਸੰ ਧਪ ਮੱਪ	ਸੰਸੰ ਧਪ ਗਮ ਰਸ, ਸਰ ਰ,ਰ ਪਪ ਗਮ ਗਮ ਰਸ, ਸਰ ਸਮ	ਰੰਰੰ ਸੰਸੰ ਧਪ ਮੱਪ ਰਸ, ਰਪ ਪ,ਪ ਧਧ ਰਪ ਮੱਧ ਪਨ ਧਸੰ.

੧. ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਸਰਨੀ ਆਇਓ ਨਾਥ ਨਿਧਾਨ ॥
ਨਾਮ ਪ੍ਰੀਤ ਲਾਗੀ ਮਨ ਭੀਤਰਿ ਮਾਗਨ ਕਉ ਹਰਿ ਦਾਨ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸੁਖਦਾਈ ਪੂਰਨ ਪਰਮੇਸੁਰ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਰਾਖਹੁ ਮਾਨ ॥
ਦੇਹੁ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਾਧੂ ਸੰਗਿ ਸੁਆਮੀ ਹਰਿ ਗੁਨ ਰਸਨ ਬਖਾਨ ॥੧॥
ਗੋਪਾਲ ਦਇਆਲ ਗੋਬਿੰਦ ਦਮੋਦਰ ਨਿਰਮਲ ਕਥਾ ਗਿਆਨ ॥
ਨਾਨਕ ਕਉ ਹਰਿ ਕੈ ਰੰਗਿ ਰਾਗਹੁ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੰਗਿ ਧਿਆਨ ॥੨॥

(ਕੇਦਾਰਾ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੧੯)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
	ਮ							ਪ							
ਸ	ਰ	ਪ	—	ਮੰ	ਪ	ਧ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮਗ	ਮ	ਸ	ਰ	ਸ
ਸ	ਰ	ਨੀ	ऽ	ਆ	ऽ	ਇਓ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਥ	ਨਿऽ	ਧਾ	ऽ	ऽ	ਨ
ਸ	ਪ	ਗ	—	ਮ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸ	—	ਰ	ਸ	ਧ਼	ਨ਼ਪ਼	ਪ਼	ਪ਼
ਨਾ	ऽ	ਮ	ऽ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ਲ	ਗੀ	ऽ	ਮ	ਨ	ਭੀ	ऽऽ	ਤ	ਰ
ਪ਼	—	ਸ	ਸ	ਰ	—	ਸ	—	ਗ	ਮ	ਪ	ਮਗ	ਮ	ਸ	ਰ	ਸ
ਮਾ	ऽ	ਗ	ਨ	ਕਉ	ऽ	ऽ	ऽ	ਹ	ऽ	ਰਿ	ऽऽ	ਦਾ	ऽ	ऽ	ਨ

ਅੰਤਰਾ

														ਨ	
ਪ	ਪ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਧ	ਪ
ਸੁ	ਖ	ਦਾ	ऽ	ਈ	ऽ	ਪੂ	ऽ	ਰ	ਨ	ਪ	ਰ	ਮੇ	ऽ	ਸੁ	ਰ
ਸ	—	ਮ	ਮਗ	ਪ	ਪ	ਧ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਸ	ਰ	ਸ
ਕ	ऽ	ਰ	ऽऽ	ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਖਹੁ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ਨ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੨. ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਕਾਹੇ ਪੂਤ ਝਗਰਤ ਹਉ ਸੰਗਿ ਬਾਪ ॥
ਜਿਨ ਕੇ ਜਣੇ ਬਡੀਰੇ ਤੁਮ ਹਉ ਤਿਨ ਸਿਉ ਝਗਰਤ ਪਾਪ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਜਿਸੁ ਧਨ ਕਾ ਤੁਮ ਗਰਬੁ ਕਰਤ ਹਉ ਸੋ ਧਨੁ ਕਿਸਹਿ ਨ ਆਪ ॥
ਖਿਨ ਮਹਿ ਛੋਡਿ ਜਾਇ ਬਿਖਿਆ ਰਸੁ ਤਉ ਲਾਗੈ ਪਛੁਤਾਪ ॥੧॥
ਜੋ ਤੁਮਰੇ ਪ੍ਰਭ ਹੋਤੇ ਸੁਆਮੀ ਹਰਿ ਤਿਨ ਕੇ ਜਾਪਹੁ ਜਾਪ ॥
ਉਪਦੇਸੁ ਕਰਤ ਨਾਨਕ ਜਨ ਤੁਮ ਕਉ ਜਉ ਸੁਨਹੁ ਤਉ ਜਾਇ ਸੰਤਾਪ ॥੨॥

(ਸਾਰੰਗ ਮਹਲਾ ੪, ਪੰਨਾ ੧੨੦੦)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
								ਮ́							
ਸ	ਮਰ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਧ	ਧ	ਪ	—	ਧ	—	ਧ	ਪ	—	ਪ
ਕਾ	ਹੇऽ	ਪੂ	ਤ	ਝ	ਗ	ਰ	ਤ	ਹਉ	ऽ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਬਾ	ऽ	ਪ
												ਸ			
ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸ	—	ਰ	ਸ	ਧ਼	ਧ਼	ਪ਼	—
ਜਿ	ਨ	ਕੇ	ऽ	ਜ	ऽ	ਣੇ	ਬ	ਡੀ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਤੁ	ਮ	ਹਉ	ऽ
								ਮ́							
ਪ਼	ਪ਼	ਸ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਪ	ਗਮ	ਰ	ਸ	—	ਰ	—	ਸ
ਤਿ	ਨ	ਸਿਉ	ऽ	ਝ	ਗ	ਰ	ਤ	ਝ	ਗऽ	ਰ	ਤ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ਪ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—
ਜਿ	ਸ	ਧ	ਨ	ਕਾ	ऽ	ਤੁ	ਮ	ਗ	ਰ	ਬ	ਕ	ਰ	ਤ	ਹਉ	ऽ
ਨੌ		ਨ	ਨ					ਨ				ਨ			
ਧ	—	ਧ	ਧ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਧ	—	ਨ਼	ਪ
ਸੋ	ऽ	ਧ	ਨ	ਕਿ	ਸਹਿ	ऽ	ਨ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਪ
ਪ															
ਮ́	ਮ́	ਪ	—	ਧ	—	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਸ
ਖਿ	ਨ	ਮਹਿ	ऽ	ਛੋ	ऽ	ਡ	ਜਾ	ਇ	ऽ	ਬਿ	ਖਿ	ਆ	ऽ	ਰ	ਸ
ਸ	—	ਮ	ਰ	ਪ	—	ਮ́	ਪ	ਮ́ਪ	ਧਸੰ	ਧਪ	ਮ́ਪ	ਧਪ	ਗਮ	ਰ	ਸ
ਤਉ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ਗੈ	ऽ	ਪ	ਛ	ਤਾऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ	ਪ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੩. ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਕਵਨ ਗੁਨ ਪ੍ਰਾਨਪਤਿ ਮਿਲਉ ਮੇਰੀ ਮਾਈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਰੂਪ ਹੀਨ ਬੁਧਿ ਬਲ ਹੀਨੀ ਮੋਹਿ ਪਰਦੇਸਨਿ ਦੂਰ ਤੇ ਆਈ ॥੧॥
ਨਾਹਿਨ ਦਰਬੁ ਨ ਜੋਬਨ ਮਾਤੀ ਮੋਹਿ ਅਨਾਥ ਕੀ ਕਰਹੁ ਸਮਾਈ ॥੨॥
ਖੋਜਨ ਖੋਜਤ ਭਈ ਬੈਰਾਗਨਿ ਪ੍ਰਭ ਦਰਸਨ ਕਉ ਹਉ ਫਿਰਤ ਤਿਸਾਈ ॥੩॥
ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਪ੍ਰਭ ਨਾਨਕ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਮੇਰੀ ਜਲਨਿ ਬੁਝਾਈ ॥੪॥
(ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੨੦੪)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਸ	ਮ	ਰ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਧ	ਪ	ਪ	ਪ	ਗਮ	ਪ	ਗਮ	ਰ	ਸ
ਕ	ਵ	ਨ	ਗੁ	ਨ	ਪ੍ਰਾ	ਨ	ਪ	ਤ	ਮਿ	ਲਉ	ਮੇऽ	ऽ	ਗੀऽ	ਮਾ	ਈ
ਰ	—	ਰ	—	—	ਸ	—	ਸ	ਸਧ਼	ਧ਼	ਧ਼	—	ਧ਼	ਧ਼ਪ਼	—	ਪ਼
ਰੂ	ऽ	ਪ	ऽ	ऽ	ਹੀ	ऽ	ਨ	ਬੁऽ	ਧ	ਬ	ऽ	ਲ	ਹੀऽ	ऽ	ਨੀ
	ਮ														
ਸ	ਰ	ਪਮੱ	ਪ	ਧ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਮੱ	ਪ	ਗਮ	ਪ	ਗਮ	ਰ	ਸ	—
ਮੋ	ਹਿ	ਪऽ	ਰ	ਦੇ	ऽ	ਸ	ਨ	ਦੂ	ऽ	ਰऽ	ऽ	ਤੇऽ	ਆ	ਈ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

									ਨ					ਨ	
	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂਨ	ਸਂ	ਧ	ਪ
	ਨਾ	ਹ	ਨ	ਦ	ਰ	ਬ	ਨ	*	ਜੋ	ਬ	ਨ	ਮਾऽ	ऽ	ਤੀ	ऽ
								ਮੱ				ਗ			
ਸ	ਮਰ	ਪਮੱ	ਪ	ਮੱਪ	ਧਸਂ	ਧ	ਪ	ਪ	—	ਗਮ	ਪ	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਮੋ	ऽऽ	ਹਿऽ	ਅ	ਨਾऽ	ऽऽ	ਬ	ਕੀ	ਕ	ऽ	ਰਹੁ	ऽ	ਸ	ਮਾ	ਈ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਨੋਟ—ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ (ਟਿਯੂਨ) ਜਿਥੇ 'ਸਮ' ਕੇ ਕਾਰਨ ਕਠਿਨ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਅਤੀ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਭੀ ਹੈ ।

੪. ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਤਨੁ ਰੈਨੀ ਮਨੁ ਪੁਨਰਪਿ ਕਰਿ ਹਉ ਪਾਚਉ ਤਤ ਬਰਾਤੀ ॥
ਰਾਮ ਰਾਇ ਸਿਉ ਭਾਵਰਿ ਲੈਹਉ ਆਤਮ ਤਿਹ ਰੰਗ ਰਾਤੀ ॥ ੧ ॥
ਗਾਉ ਗਾਉ ਰੀ ਦੁਲਹਨੀ ਮੰਗਲਚਾਰਾ ॥
ਮੇਰੇ ਗ੍ਰਿਹ ਆਏ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਭਤਾਰਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਨਾਭਿ ਕਮਲ ਮਹਿ ਬੇਦੀ ਰਚਿ ਲੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਉਚਾਰਾ ॥
ਰਾਮ ਰਾਇ ਸੋ ਦੂਲਹੁ ਪਾਇਓ ਅਸ ਬਡ ਭਾਗ ਹਮਾਰਾ ॥ ੨ ॥
ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਕਉਤਕ ਆਏ ਕੋਟਿ ਤੇਤੀਸ ਉਜਾਨਾ ॥
ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਮੋਹਿ ਬਿਆਹਿ ਚਲੇ ਹੈ ਪੁਰਖ ਏਕ ਭਗਵਾਨਾ ॥ ੩ ॥

(ਆਸਾ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੪੮੨)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
															ਸ
															ਗਾ
ਮ															
ਰ	ਪ	—	ਮੰਪ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ
ਊ	ਗਾ	ऽ	ਊऽ	ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ਦੂ	ਲਹ	ऽ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ;	ਮੰ
ਪ	ਪ	—	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—	ਧ̣	—	ਪ̣	ਸ	ਸ	—	ਰ	—
ऽ	ਗ	ऽ	ਲ	ਚਾ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ਗ੍ਰਿ	ਹ	ऽ	ਆ	ऽ
		ਰ						ਨ				ਗ			
ਸ	—	ਮ	ਰ	ਪ	—	ਪਧ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਮੰਪ	ਧਪ	ਮ	ਰ	ਸ	
ਏ	ऽ	ਰਾ	ਜਾ	ਰਾ	ऽ	ਮऽ	ਭ	ਤਾ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ ਗਾਉ...	

ਅੰਤਰਾ

				ਨ				ਨ	ਨ			ਸਂ			
ਪ	ਪ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਪ
ਤ	ਨ	ਰੈ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ਮ	ਨ	ਪੁ	ਨ	ਰ	ਪ	ਕ	ਰ	ਹਉ	ऽ
		ਮਂ						ਨ				ਨ			
ਸਂ	—	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਸਂ	—	ਧ	—	ਪ	—
ਪਾ	ऽ	ਚਉ	ऽ	ਤ	ऽ	ਤ	ਬ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤੀ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ															
ਮੰ	—	ਧ	ਪ	ਧ	—	ਪ	—	ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਰਾ	ਇ	ऽ	ਸਿਉ	ऽ	ਭਾ	ऽ	ਵ	ਰ	ਲੈ	ऽ	ਹਉ	ऽ

												ਗ		
ਸ	—	ਮ	ਰ	ਪ	—	ਪਧ	ਸੰ	ਧ	ਪ	ਮੰਪ	ਧਪ	ਮ	ਰ	ਸ
ਆ	ऽ	ਤ	ਮ	ਤੇ	ऽ	ਰੰऽ	ਗ	ਰਾ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਤੀ	ऽ	ऽਗਾਉ...

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੫. ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਟੇਢੀ ਪਾਗ ਟੇਢੇ ਚਲੇ ਲਾਗੇ ਬੀਰੇ ਖਾਨ ॥
ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਸਿਉ ਕਾਜ ਨ ਕਛੂਐ ਮੇਰੋ ਕਾਮ ਦੀਵਾਨ ॥੧॥
ਰਾਮੁ ਬਿਸਾਰਿਓ ਹੈ ਅਭਿਮਾਨਿ ॥
ਕਨਿਕ ਕਾਮਨੀ ਮਹਾ ਸੁੰਦਰੀ ਪੇਖਿ ਪੇਖਿ ਸਚੁ ਮਾਨਿ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਲਾਲਚ ਝੂਠ ਬਿਕਾਰ ਮਹਾ ਮਦ ਇਹ ਬਿਧਿ ਅਉਧ ਬਿਹਾਨਿ ॥
ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਅੰਤ ਕੀ ਬੇਰ ਆਇ ਲਾਗੋ ਕਾਲੁ ਨਿਦਾਨਿ ॥੨॥

(ਰਾਗ ਕੇਦਾਰਾ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੨੪)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਮ							ਪ						
ਰ	ਪ	ਪ	ਧ	—	ਪ	—	ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ
ਰਾ	ऽਮ	ਬਿ	ਸਾ	ऽ	ਰਿਓ	ऽ	ਹੈ	ਅ	ਭਿ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ਨ
							ਨ਼						
ਸ	ਸ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	—	ਧ਼	ਧ਼	ਪ਼	ਸ	ਸ	ਸ	—
ਕ	ਨਿ	ਕ	ਕਾ	ऽਮ	ਨੀ	ऽ	ਮ	ਹਾ	ऽ	ਸੁੰ	ਦ	ਰੀ	ऽ
ਸੰ	ਧ	ਧ	ਪ	—	ਮੰ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ
ਪੇ	ऽ	ਖ	ਪੇ	ऽ	ऽ	ਖ	ਸ	ऽ	ਚ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ਨ

ਅੰਤਰਾ

							ਨ						
ਪ	—	ਪ	ਸੰ	—	—	ਸੰ	ਸੰ	—	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	—
ਟੇ	ऽ	ਢੀ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ਗ	ਟੇ	ऽ	ਢੇ	ਚ	ਲੇ	ऽ	ऽ
ਸੰ							ਨ		ਸੰ				
ਧ	—	ਧ	ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਧ	—	ਰੰ	ਸੰ	—	—	—
ਲਾ	ऽ	ਗੇ	ਬੀ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਖਾ	ऽ	ऽ	ਨ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮੰ							ਨ						
ਗੰ	ਗੰ	ਮੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਧ	ਨ਼	ਧ	ਪ	ਪ	ਪ	—
ਭਾ	ਉ	ਭ	ਗ	ਤ	ਸਿਉ	ऽ	ਕਾ	ਜ	ਨ	ਕ	ਛੂ	ਐ	ऽ

ਮ	ਰ	ਰ	ਪ	—	ਮੱ	ਪ	ਧ	—	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ
ਮੇ	ऽ	ਰੋ	ਕਾ	ऽ	ਮ	ਦੀ	ਵਾ	ऽ	ऽ	ਨ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ, ਸੂਲਫਾਕ (ਦਰੁਤ ਲਯ)

ਮੈਂ ਨਾਹੀ ਪ੍ਰਭ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤੇਰਾ ॥
ਈਘੈ ਨਿਰਗੁਨ ਊਘੈ ਸਰਗੁਨ ਕੇਲ ਕਰਤ ਵਿਚਿ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰਾ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਨਗਰ ਮਹਿ ਆਪਿ ਬਾਹਰਿ ਫੁਨਿ ਆਪਨ ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੋ ਕੋ ਸਗਲ ਬਸੇਰਾ ॥
ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਜਨ ਆਪੇ ਹੀ ਰਾਇਆ ਕਹ ਕਹ ਠਾਕੁਰ ਕਹ ਕਹ ਚੇਰਾ ॥੧॥
ਕਾ ਕਉ ਦੁਰਾਉ ਕਾ ਸਿਉ ਬਲਬੰਚਾ ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਤਹ ਨੇਰਾ ॥
ਸਾਧ ਮੂਰਤ ਗੁਰੁ ਭੇਟਿਓ ਨਾਨਕ ਮਿਲਿ ਸਾਗਰ ਬੂੰਦ ਨਹੀ ਅਨ ਹੇਰਾ ॥੨॥

(ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੮੨੭)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
ਮ ਰ	—	ਪ	—	ਪ	ਮੱ	ਧ	ਪ	—	—
ਮੈਂ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਹੀ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਭ	ऽ	ऽ
ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਸ	ਰ	ਸ	—	—
ਸ	ਭੁ	ਕਿ	ਛੁ	ਤੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ	—	ਗ	—	ਮ	ਰ	ਸ	ਸ	—	—
ਈ	ऽ	ਘੈ	ऽ	ਨਿ	ਰ	ਗੁ	ਨ	ऽ	ऽ
ਸ	—	ਰ	ਸ	ਧ਼	ਧ਼	ਪ਼	ਪ਼	—	—
ਊ	ऽ	ਘੈ	ऽ	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਨ	ऽ	ऽ
ਪ਼	—	ਸ	ਨ਼	ਰ	ਗ	ਸ	ਸ	—	—
ਕੇ	ऽ	ਲ	ਕ	ਰ	ਤ	ਵਿ	ਚ	ऽ	ऽ
ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—	—	—
ਸੁਆ	ऽ	ਮੀ	ऽ	ਮੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਨ	ਗ	ਰ	ਮਹਿ	ਆ	ऽ	ਪ	ऽ	ऽ	ਬਾ

ਨੇ				ਨ		ਨ			
ਧ	ਧ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਧ	ਧ	ਪ	—
ਹ	ਬ	ਫੁ	ਨ	ਆ	ऽ	ਪ	ਨ	ऽ	ऽ
ਸ	ਸ	ਮ	ਰ	ਪ	ਮੱ	ਧ	ਪ	—	—
ਪ੍ਰ	ਭ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਸ	ਰ	ਸ	—	—
ਸ	ਗ	ਲ	ਬ	ਸੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੭. ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਕਿਨ ਹੀ ਬਨਜਿਆ ਕਾਂਸੀ ਤਾਂਬਾ ਕਿਨ ਹੀ ਲਉਗ ਸੁਪਾਰੀ ॥
ਸੰਤਹੁ ਬਨਜਿਆ ਨਾਮੁ ਗੋਬਿੰਦ ਕਾ ਐਸੀ ਖੇਪ ਹਮਾਰੀ ॥ ੧ ॥
ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਕੇ ਬਿਆਪਾਰੀ ॥
ਹੀਰਾ ਹਾਥਿ ਚੜਿਆ ਨਿਰਮੋਲਕੁ ਛੂਟਿ ਗਈ ਸੰਸਾਰੀ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸਾਚੇ ਲਾਏ ਤਉ ਸਚ ਲਾਗੇ ਸਾਚੇ ਕੇ ਬਿਉਹਾਰੀ ॥
ਸਾਚੀ ਬਸਤੁ ਕੇ ਭਾਰ ਚਲਾਏ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ ਭੰਡਾਰੀ ॥ ੨ ॥
ਆਪਹਿ ਰਤਨ ਜਵਾਹਰ ਮਾਨਿਕ ਆਪੈ ਹੈ ਪਾਸਾਰੀ ॥
ਆਪੈ ਦਹਦਿਸ ਆਪ ਚਲਾਵੈ ਨਿਹਚਲੁ ਹੈ ਬਿਆਪਾਰੀ ॥ ੩ ॥
ਮਨੁ ਕਰਿ ਬੈਲੁ ਸੁਰਤਿ ਕਰਿ ਪੈਡਾ ਗਿਆਨ ਗੋਨਿ ਭਰਿ ਡਾਰੀ ॥
ਕਹਤੁ ਕਬੀਰੁ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਸੰਤਹੁ ਨਿਬਹੀ ਖੇਪ ਹਮਾਰੀ ॥ ੪ ॥

(ਰਾਗ ਕੇਦਾਰਾ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੨੩)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੦		੩		੪	
										ਮ	ਰ
										ਹ	ਰਿ
				ਪ							
ਪ	—	ਧ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—	—
ਕੇ	ऽ	ਨਾ	ਮ	ਕੇ	ऽ	ਬਿਆ	ਪਾ	ऽ	ਰੀ;	*	*
ਸ	ਨ਼										
ਧ਼	ਪ਼	ਪ਼	ਸ	ਸ	ਸ	ਰ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸੰ
ਹੀ	ऽ	ਰਾ	ਹਾ	ਥ	ਚ	ੜਿਆ	ਨਿ	ਰ	ਮੋ	ਲ	ਕ
						ਨ					
ਪ	ਪ	ਪ	ਸੰਧ	ਸੰ	ਸੰ	ਧ	—	ਪ	—	ਮ	ਰ
ਛੂ	ਟ	ਗ	ਈऽ	ऽ	ਸੰ	ਸਾ	ऽ	ਰੀ	ऽ	ਹ	ਰਿ

ਅੰਤਰਾ

			ਪ								
ਪ	ਪ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ
ਕਿ	ਨ	ਹੀ	ਬ	ਨ	ਜਿਆ	ਕਾਂ	ऽ	ਸੀ	ਤਾਂ	ऽ	ਬਾ
		ਨ	ਨ							ਨ	
ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਪ
ਕਿ	ਨ	ऽ	ਹੀ	ऽ	ऽ	ਲਉ	ਗ	ਸੁ	ਪਾ	ऽ	ਰੀ
ਸ	ਸ	—	ਰ	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸ
ਸੰ	ਤਹੁ	ऽ	ਬ	ਨ	ਜਿਆ	ਨਾ	ਮ	ਗੋ	ਬਿੰ	ਦ	ਕਾ
						ਨ					
ਪ	—	ਪ	ਸਂਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—	ਮ	ਰ
ਐ	ऽ	ਸੀ	ਖੇऽ	ਪ	ਹ	ਮਾ	ऽ	ਰੀ	ऽ,	ਹ	ਰਿ

ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਦੀ ਤਰਜ਼ (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੮. ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਸੰਤਹ ਧੂਰਿ ਲੇ ਮੁਖਿ ਮਲੀ ॥
ਗੁਣਾ ਅਚੁਤ ਸਦਾ ਪੂਰਨ ਨਹ ਦੋਖ ਬਿਆਪਹਿ ਕਲੀ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਗੁਰਬਚਨਿ ਕਾਰਜ ਸਰਬ ਪੂਰਨ ਈਤ ਊਤ ਨ ਹਲੀ ॥
ਪ੍ਰਭ ਏਕ ਅਨਿਕ ਸਰਬਤ ਪੂਰਨ ਬਿਖੈ ਅਗਨਿ ਨ ਜਲੀ ॥੧॥
ਗਹਿ ਭੁਜਾ ਲੀਨੋ ਦਾਸੁ ਅਪਨੋ ਜੋਤਿ ਜੋਤੀ ਰਲੀ ॥
ਪ੍ਰਭ ਚਰਨ ਸਰਨ ਅਨਾਥੁ ਆਇਓ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਸੰਗਿ ਚਲੀ ॥੨॥

(ਰਾਗ ਕੇਦਾਰਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੨੧)

ਅਸਥਾਈ

੦		੩		੪		×		੦		੨	
ਪ						ਰ					
ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—	ਸ	ਮ	ਰ	ਪ	ਪਮ੍ਹ	ਧ	ਪ
ਸੰ	ऽ	ਤਹ	ਧੂ	ऽ	ਰ	ਲੇ	ऽ	ਮੁ	ਖऽ	ਮ	ਲੀ
ਗ	ਮ		ਸ	ਸ	ਸ	ਧ਼	ਪ਼	—	ਸ	ਸ	ਸ
ਗੁ	ਣਾ	ऽ	ਅ	ਚੁ	ਤ	ਸ	ਦਾ	ऽ	ਪੂ	ਰ	ਨ
ਮ	ਰੁ	ਰ	ਪ	—	—	ਮੱਪ	ਧਸਂ	ਧਪ	ਗਮ	ਰ	ਸ
ਨਹ	ਦੋ	ਖ	ਬਿਆ	ऽ	ऽ	ਪਹਿ	ऽऽ	ਕऽ	ਲੀऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	ਪ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ
ਬ	ਚ	ਨ	ਕਾ	ਰ	ਜ	ਸ	ਰ	ਬ	ਪੂ	ਰਨ੍ਹ	ਗੁਰ
ਪ	ਪ	ਪ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ
ਬ	ਚ	ਨ	ਕਾ	ਰ	ਜ	ਸ	ਰ	ਬ	ਪੂ	ਰ	ਨ
						ਨ		ਸੰ		ਨ	
ਸੰ	—	ਧ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਧ	—	ਰੰ	ਸੰ	ਧ	ਪ
ਈ	ऽ	ਤ	ਊ	ऽ	ਤ	ਨ	ऽ	ਹ	ਲੀ	ऽ	ਪ੍ਰਭ
ਪ											
ਮੱ	ਪ	ਪ	ਧ	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸ
ਏ	ਕ	ਅ	ਨਿ	ਕ	ਸਰ	ਬ	ऽ	ਤ	ਪੂ	ਰ	ਨ
ਮ	ਰ	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਮੱਪ	ਧਸੰ	ਧਪ	ਗਮ	ਰ	ਸ
ਬਿ	ਖੈ	ऽ	ਅ	ਗ	ਨ	ਨऽ	ऽऽ	ਜऽ	ਲੀऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ, ਝਪਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਸਤ ਖੇਲਤ ਤੇਰੇ ਦੇਹੁਰੇ ਆਇਆ ॥
ਭਗਤਿ ਕਰਤ ਨਾਮਾ ਪਕੜਿ ਉਠਾਇਆ ॥ ੧ ॥
ਹੀਨੜੀ ਜਾਤਿ ਮੇਰੀ ਜਾਦਿਮ ਰਾਇਆ ॥
ਛੀਪੇ ਕੇ ਜਨਮਿ ਕਾਹੇ ਕਉ ਆਇਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਲੈ ਕਮਲੀ ਚਲਿਓ ਪਲਟਾਇ ॥
ਦੇਹੁਰੈ ਪਾਛੈ ਬੈਠਾ ਜਾਇ ॥ ੨ ॥
ਜਿਉ ਜਿਉ ਨਾਮਾ ਹਰਿ ਗੁਣ ਉਚਰੈ ॥
ਭਗਤ ਜਨਾ ਕਉ ਦੇਹੁਰਾ ਫਿਰੈ ॥ ੩ ॥

(ਰਾਗ ਭੈਰਉ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੬੪)

ਅਸਥਾਈ

X		੨			੦		੩		
		ਮ							
ਸ	ਸ	ਰ	ਪ	—	ਧ	ਪ	ਧ	—	ਪ
ਹੀ	ਨ	ੜੀ	ऽ	ऽ	ਜਾ	ਤ	ਮੇ	ऽ	ਰੀ
ਪ		ਸੰ	ਨੁ				ਗ	ਸ	
ਸੰ	—	ਧ	ਪ	ਪ	ਮੱਪ	ਧਪ	ਮ	ਰ	ਸ
ਜਾ	ऽ	ਦਿ	ऽ	ਮ	ਰਾऽ	ऽऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ

		ਸ	ਨ਼						
ਸ	—	ਧ਼	ਪ਼	ਪ਼	ਸ	ਸ	ਰ	—	ਸ
ਛੀ	ऽ	ਪੇ	ऽ	ਕੇ	ਜ	ਨ	ਮ	ऽ	ऽ
					ਪ				
ਮ	ਰ	ਪ	—	ਧ	ਗ	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਕਾ	ऽ	ਹੋ	ऽ	ਕਉ	ਆ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਹ	ਸ	ਤ	ऽ	ਖੇ	ਲ	ਤ	ਤੇ	ऽ	ਰੇ
ਸਂ					ਸਂ		ਨ		
ਧ	ਧ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਪ	—
ਦੇ	ਹੁ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ਆ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ
ਨ		ਮਂ							
ਸਂ	ਸਂ	ਗਂ	—	ਮਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਭ	ਗ	ਤ	ऽ	ਕ	ਰ	ਤ	ਨਾ	ऽ	ਮਾ
ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਪ	ਕ	ਰ	ऽ	ਉ	ਠਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੧੦. ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ, ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਕੁਪੀਨ ਮਾਤ੍ਰ ਦਈ ਜਉ ਮੁਨੀਸਰਹਿ,
ਤਾਂ ਤੇ ਸਭਾ ਮਧਿ ਬਹਿਓ ਬਸਨ ਪ੍ਰਵਾਹ ਜੀ ॥
ਤਨਕ ਤੰਦੁਲ ਜਗਦੀਸਹਿ ਦਏ ਸੁਦਾਮਾ
ਤਾ ਤੇ ਪਾਏ ਚਤੁਰ ਪਦਾਰਥ ਅਥਾਹ ਜੀ ॥
ਦੁਖਤ ਗਜਿੰਦ ਅਰਬਿੰਦ ਗਹਿ ਭੇਟ ਰਾਖੇ,
ਤਾ ਕੇ ਕਾਜੈ ਚਕ੍ਰਪਾਨ ਅਨਿ ਗ੍ਰਸੇ ਗ੍ਰਾਹ ਜੀ ॥
ਕਹਾ ਕਉ ਕਰੈ ਕਛੁ ਹੋਤ ਨ ਕਾਹੂ ਕੇ ਕੀਏ,
ਜਾਂ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਮਾਨ ਲੈਹਿ ਸਭੈ ਸੁਖ ਤਾਹ ਜੀ ॥ ੪੩੫ ॥

(ਕਬਿੱਤ ਸਵੱਏ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਅਸਥਾਈ

X		0		੨		0		੩		੪	
ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	—	ਸ	ਰ	ਧ	ਪ	ਪ	—	ਪ
ਦੂੰ	ऽ	ਪ	ਤੀ	ऽ	ਕੁ	ਪੀ	ऽ	ਠ	ਮਾ	ऽ	ਤੂ
ਮੰ	ਪ	—	ਧ	—	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਬ	ਈ	ऽ	ਜੋ	ऽ	ਮੁ	ਠੀ	ऽ	ਸ	ਰਹਿ	ऽ	ऽ
ਸ	—	ਰ	ਪ	—	ਪ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਧ	ਨੂਪ	ਪ
ਤਾ	ऽ	ਤੇ	ਸ	ऽ	ਭਾ	ਮ	ऽ	ਧ	ਬ	ऽऽ	ਹਿਉ
ਮੰ	ਪ	ਧ	ਪ	ਗਮ	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਬ	ਸ	ਠ	ਪ	ऽऽ	ਰ	ਵਾ	ऽ	ਹ	ਜੀ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	—	ਸੰ	—	—	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਸੰ
ਤ	ਨ	ऽ	ਕ	ऽ	ऽ	ਤੰ	ਦੁ	ਲ	ਜ	ऽ	ਗ
ਸੰ	ਧ	—	ਸੰ	—	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਧ	ਨੂ ਪ	ਪ
ਦੀ	ऽ	ऽ	ਸਹਿ	ऽ	ऽ	ਦ	ਏ	ਸੁ	ਦਾ	ऽ	ਮਾ
ਮੰ	ਪ	ਪ	ਧ	—	ਪ	ਮਗ	ਮਰ	ਸ	ਧ	ਨੂ. ਪ.	—
ਤਾ	ऽ	ਤੇ	ਪਾ	ऽ	ਏ	ਚऽ	ਤੁऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ
ਸ	ਸ	—	ਰ	ਸ	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਪ	ਦਾ	ऽ	ਰ	ਬ	ਅ	ਥਾ	ਹ	ऽ	ਜੀ	ऽ	ऽ ਦੋ:

ਸੰਚਾਰੀ

ਸ	ਸ	—	ਪ	—	ਪ	ਪ	—	ਧ	ਧ	—	ਧ
ਦੁ	ਖ	ऽ	ਤ	ऽ	ਗ	ਜਿੰ	ऽ	ਦ	ਅ	ऽ	ਰਿ
ਮੰ ਪ	—	ਪ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਧ	ਨੂਪ	ਧ
ਬਿੰ	ऽ	ਦ	ਗ	ਹਿ	ऽ	ਭੇ	ऽ	ਟ	ਰਾ	ऽऽ	ਖੈ
ਪ ਮੰ	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—	ਸ
ਤਾ	ऽ	ਕੇ	ਕਾ	ऽ	ਜੇ	ਚऽ	ऽ	ਕੂ	ਪਾ	ऽ	ਠ

ਸ ਧ਼	ਨ਼. ਪ਼.	ਪ਼	ਸ	—	ਸ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਅ	ਨਿ	ऽ	ਗੁ	ऽ	ਸੇ	ਗੁਾ	ਹ	ऽ	ਜੀ	ऽ	ऽ

ਅਭੋਗ

ਪ	ਪ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਕ	ਹਾ	ऽ	ਕੋ	ਊ	ऽ	ਕ	ਰੈ	ऽ	ਕ	ऽ	ਛ

ਸਂ	—	ਸਂ	ਮਂ ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ ਧ	ਨੁ ਪ	ਪ
ਹੋ	ऽ	ਤ	ਨਾ	ऽ	ਕਾ	ਹੂ	ऽ	ਕੇ	ਕੀ	ऽ	ਏ

ਮੰ	ਪ	ਪ	ਧ	—	ਪ	ਮਗ	ਮ	ਰ	ਸ ਧ਼	ਨ਼. ਪ਼	—
ਜਾ	ऽ	ਕੀ	ਪ੍ਰ	ऽ	ਭ	ਮਾऽ	ऽ	ਨ	ਲੇ	ऽ	ऽ

ਸ	ਸ	—	ਰ	—	ਸ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਸ	ਭੇ	ऽ	ਸੁ	ऽ	ਖ	ਤਾ	ਹ	ऽ	ਜੀ	ऽ	ऽ

ਨੋਟ—ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ, ਚੌਗੁਨ ਆਦਿ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਿਹਾਈ ਲਾਉਣੀ ਅਤੇ ਲਯ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ, ਇਸੇ ਨੂੰ ਧੁਰਪਦ ਗਾਉਣਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਸੋ, ਇਹੋ ਨਿਯਮ ਨਿਭਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੰਤਰੀ ਤੇ ਆਭੋਗ ਕੋ ਨਿ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

(ਕਾਮੋਦ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਛਾਇਆਨਟ

ਵਾਦੀ—ਪ	ਠਾਟ—ਕਲਿਆਣ	ਸਮਾਂ—ਰਾਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ ।
ਸੰਵਾਦੀ—ਰ	ਜਾਤੀ—ਸੰਪੂਰਣ-ਸੰਪੂਰਣ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—'ਪਾ ਰੇ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ ।

ਗ
ਆਰੋਹ – ਸ, ਰ, ਗਮ ਪ, ਧ, ਪ, ਸਂ ।

ਮ
ਅਵਰੋਹ – ਸਂ ਨਧ ਪ, ਮੱਪਧਪ, ਗ ਮ ਰ, ਸ ।

ਪਕੜ—ਪ, ਰ, ਗ ਮ ਪ, ਮ ਗ ਮ ਰ, ਸ ।

ਰਾਗ ਕਾਮੋਦ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਾਇਆਨਟ ਭੀ ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਦੇ ਉਸੇ ਵਰਗ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ 'ਮੱਧਮ' ਲਗਦੇ ਹਨ । ਪਿਛੇ ਕਾਮੋਦ ਦੇ ਪਰਕਰਣ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਦੇ ਦੋਵੇਂ 'ਮੱਧਮ' ਲਗਣ ਵਾਲੇ ਰਾਗਾਂ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ।

ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮਤ ਹੈ ਕਿ 'ਛਾਇਆਨਟ' ਇਕ ਮਿਸ਼੍ਰ ਰਾਗ ਹੈ । ਭਾਵ, ਛਾਇਆ ਤੇ ਨਟ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨਾਲ ਇਹ ਰਾਗ ਬਣਿਆ ਹੈ । ਪਰ ਛਾਇਆ ਵਿਚ ਤੀਵਰ 'ਮੱਧਮ' ਅਤੇ ਨਟ ਦਾ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਨਟ, ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸੁਰ-ਰੂਪ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :— "ਸ, ਗ, ਮ, ਪ ਗ ਮ, ਰ ਗ ਮ ਪ, ਮ ਗ ਮਰ, ਸ" ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕੁਛ ਸਚਾਈ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਐਸੇ ਗਾਇਕ ਬਹੁਤ ਘਟ ਮਿਲਣਗੇ ਜਿਹੜੇ ਛਾਇਆ ਤੇ ਛਾਇਆਨਟ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਕਰਕੇ ਗਾ ਸਕਣ । ਜਿਵੇਂ, ਬਿਲਾਵਲ ਤੇ ਅਲ੍ਹੀਯਾ, ਭੀਮ ਤੇ ਪਲਾਸੀ, ਜਾਂ ਇਮਨ ਤੇ ਕਲਿਆਣ ਨੂੰ ਵਖੋ-ਵਖ ਕਰਕੇ ਗਾਉਣਾ ਔਖਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਛਾਇਆ ਤੇ ਛਾਇਆਨਟ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨਾ ਬਾਲ ਦੀ ਖੱਲ ਉਤਾਰਣ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ।

ਛਾਇਆਨਟ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰਾਗ ਹੈ । 'ਸੰਗੀਤ ਪਾਰਿਜਾਤ' ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਭੀ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਸੀ । ਪਰ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਭੀ ਹਮੀਰ, ਕਾਮੋਦ ਆਦਿ ਰਾਗਾਂ ਵਾਂਗ ਕਲਿਅਣ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ 'ਪੰਚਮ' ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਰਿਖਭ ਹੈ । ਜਾਤੀ ਸੰਪੂਰਣ-ਸੰਪੂਰਣ ਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ (ਲਗ-ਭਗ ੯ ਵਜੇ ਰਾਤ) ਹੈ ।

ਛਾਇਆਨਟ ਦੀ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸਤਾ ਹੈ 'ਪਾ ਰੇ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤਿ । ਜਿਵੇਂ, ਕਾਮੋਦ ਵਿਚ, 'ਰੇ ਪਾ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤਿ ਮਹੱਤਵ-ਪੂਰਣ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਛਾਇਆਨਟ ਵਿਚ 'ਪਾ ਰੇ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤਿ ਇਕ ਖਾਸ ਸਥਾਨ ਰੱਖਦੀ ਹੈ । ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਇਹ ਬੜਾ ਵਿਲੱਖਣ ਤੇ ਚਮਤਕਾਰ-ਪੂਰਣ ਨਿਯਮ ਹੈ, ਕਿ ਕਿਤੇ 'ਰੇ ਪਾ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤਿ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ

'ਧ ਰੇ' ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਰਾਗ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ, ਛਾਇਆਨਟ ਵਿਚ ਕੇਵਲ "ਧ ਧ ਪ ਪ, ਰ ਗ ਮ ਪ, ਮ ਗ ਮ ਰ, ਸ ਰਸ" ਇਸ ਸੁਰ-ਰੂਪ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਲੈਣਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੈ।

ਛਾਇਆਨਟ ਵਿਚ ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ ਅਤੇ ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ, ਕਲਿਆਣ ਠਾਟ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਮੱਧਮ ਲਗਣ ਵਾਲੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ ਘੱਟ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਲਈ ਛਾਇਆਨਟ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਭੀ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਰਾਗ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ। ਛਾਇਆਨਟ ਵਿਚ ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ ਨੂੰ ਵਾਦੀ ਸੁਰ 'ਪੰਚਮ' ਦੇ ਨਾਲ ਇੰਜ

ਮ ਨ ਗ
ਵਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ :—"ਪ, ਮੱਪ, ਰ ਗ ਮ ਪ, ਗ ਮ ਰ, ਸਂ ਜਾਂ ਧ ਧ ਪ ਸਂ, ਧਪ, ਪਰ, ਰਗਮ (ਪ) ਮਗਮਰ, ਸਰਸ। ਸੋ, ਕਿਤੇ 'ਕਣ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਪੰਚਮ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਹੀ ਲਾਈਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ

ਮੰ ਨ
ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ :—"ਪ ਪ. ਸਂ, ਸਂ ਰਂ ਸਂ, ਜਾਂ ਪ ਪ, ਧਪ, ਸਂ, ਸਂ ਰਂ ਸਂ" ਇੰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਕਦੇ ਕਦੇ ਕੋਮਲ ਨਿਖਾਦ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਰਾਗ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 'ਸਂ ਧ ਨੁਪ, ਰਗਮਪ' ਜਾਂ ਰਗਮ ਨੁਧਪ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਮਲ ਨਿਖਾਦ ਵਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ (ਟਿਯੂਨਾਂ) ਦਾ ਉਠਾਵ ਅਕਸਰ ਧੈਵਤ ਸੁਰ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਧੁਰ ਤੇ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਅ ਰਾਗ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾਰ ਸ੍ਰੋਤਾ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਗਾਇਕ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਨ਼ ਸ ਨ਼. ਮੰ਼ ਗ ਨ਼ ਗ
੧. ਸ—(ਸ) ਧ਼—ਪ਼, ਪ਼ਸ, ਸਰਸ, ਧ਼—ਪ਼—ਪ਼, ਧ਼ਪ਼ਸ—ਰਗ ਗਮਰ—ਸ—ਪ—ਰ, ਰਗਮਪ,
ਮ
ਗਮਰ, ਸ।

ਨ਼ ਨ਼. ਗ ਮ ਗ ਗ
੨. ਸ—(ਸ) ਧ਼—ਪ਼—ਪ਼ਧ਼ਪ਼ਰ—ਰਗਮਪ, ਗ,ਮਰ—ਸਰਸ, ਨ਼ਸਰ—ਗਮਪ, ਰ, ਨਗਗਮ, ਰਗਮਪ,
ਗ
ਗਮਰ—ਸ, ਸਪ—ਰ, ਰਗਮਪ—ਮਗਮਰ—ਸਰ ਪ—ਰ, ਗਮਪ, ਮਗਮ, ਰਗਮਪਗਮਰ, ਸ।

ਸ ਨ਼ ਗ ਮ ਮੱ
੩. ਸਰ, ਨ਼ਸਰ—(ਸ) ਧ਼—ਪ਼, ਪ਼ਰ—(ਪ) ਰਗਮਪ—ਮੱਪ, ਧਪ, ਗਮਰ—ਸ, ਧ ਧ ਪ, ਪ (ਪ) ਰ,
ਗ ਗ
ਰਗਮਪ, ਗਮਰਸ, ਪ—ਮੱਪਧਪਰ, ਗਮਪ, ਗਮਨੁਧਪ, ਗਮਰਗਮਪਗਮਰ, ਪ—ਰ, ਰਗਮਪ, ਮਗ
ਮੰ ਨ ਮ ਮ ਨੁ
ਮਰ—ਸਰਸ, ਧ—ਧ ਪ—ਧਪ, ਮੱਪ ਰ—ਗਮਧਪ, ਧਧ ਪਰ—ਗਮਰ, ਗਮਪਗਰ, ਧ—ਪ—
ਗ ਮ ਮ
ਮੱਪਧਮੱਪ ਰ—ਰਗਮਨੁਧਪ, ਧਧ ਪ, ਗਮ, ਰਗਮਪ, ਗਮਰ, ਸਰਸ।

ਮੰ ਨ ਮੰ

੪. ਸਰ—ਸ, ਨ਼ਸਰਨ਼ਸ, ਮਗਮਰ—ਗਮਪ, ਰਗਮਧਪ, ਪ ਧਪ, ਧਧ ਪ (ਪ) ਰ—ਗ, ਮ, ਪ, ਧਗ,

ਗ ਪ ਗ ਮ

ਪਰ, ਰਗਮਪਗਮਰਸਰਸ, ਧ—ਮੰਪ—(ਪ) ਰ, ਗ—ਗਮਪਰ, ਰ, ਗਮਨੁਧਪਰ—ਗਮਪ, ਗਮਰ—

ਮੰ ਨ ਗ ਨ ਨੁ ਪ ਗ

ਸਰਸ, ਧ ਧ ਪ, ਪਸਂ—ਧ ਪਰ—ਰਗਮਪ—ਪਧਪਸਂ—ਸਂਰਂਸਂ, (ਸਂ) ਧ, ਪ, ਰਗਮਪ—ਰ, ਰ,

ਮ ਨ ਨੁ ਗ ਗ

ਗਮਪ ਗਮਰਸ, ਸਧਧ ਪ, ਮੰਪ, ਪਸਂ—ਧ, ਪ, ਮੰਪਧਮੰਪ ਰ, ਰਗਮਨੁਧਪ, ਰਗ, (ਮ) ਰ, ਸਰਸ।

ਮੰ ਸਂ ਗ

੫. ਪ—ਪਸਂ—ਰਂਸਂ, ਧ—ਪ, ਮੰਪਧਮੰਪਸਂ—ਪਧਮੰਪਸਂ—ਸਂਰਂਸਂ—(ਸਂ) ਧ, ਨੁਪ, ਪਰ—ਰਗਮਪਗਮ

ਨ ਗਂ

ਰਸ, ਪਧਪਸਂ—ਸਂਰਂਸਂ—ਗਂਮਂਰਂ—ਸਂ, ਧਨੁਪ, ਰ, ਰਂ, ਸਂਰਂਸਂ—ਪਂ, ਰੇ, ਰਂਗਂਮਂਰਂ—ਸਂਰਂਸਂ—(ਸਂ) ਧ,

ਮੰ ਮੰ ਨ ਗਂ ਮਂ

ਪ—ਪਧ ਪਸਂ—ਰਂਸਂ—ਧਪਮੰਪਸਂ—ਗਂਮਂਰਂ—ਸਂ, ਪਂ—ਰੇਂ, ਰਂਗਂਮਂਪਂ ਗਂਮਂਰਂ, ਸਂ—ਧਨੁਪ, ਰਂ—

ਗ ਸਂ ਗਂ ਮੰ

ਰਗਮਪਧਮੰਪਸਂ—ਰਂਸਂ, ਸਂਰਂ—ਨਰਂਸਂ—ਰਂਗਂਮਂਪਂਗਂਮਂਰਂ—ਸਂਰਂਸਂ—(ਸਂ) ਧ—ਪ, ਪਧ ਪ, ਧਧਪ,

ਪ ਮ

ਰ—ਗਮਪਰ—ਗਮਰਗਮਪਮਗਮਰ—ਸਰਸ—। ਸਰ ਸ—, ਸਰਗਮਰਰ ਸ, ਸਰ ਗਮ ਧਧ ਪਪ ਰਗ ਮਪ ਗਮ ਰਸ, ਸਰ ਗਮ ਧਪ ਸਂ, ਧਪ ਮੰਪ ਧਨੁ ਧਪ ਰਗ ਮਪ ਗਮ ਰਸ, ਸਰ ਗਮ ਧਧ ਪਪ ਸਂਸਂ ਰਂਰਂ ਸਂਸਂ ਧਪ ਰਗ ਮਪ ਗਮ ਰਸ, ਸਰ ਗਮ ਧਪ ਸਂ—ਰਂਗਂ ਮਂਰਂ ਸਂਨ ਧਪ ਰਗ ਮਪ ਗਮ ਰਸ, ਸਰ ਗਮ ਧਪ ਸਂ—ਰਂਗਂ ਮਂਪਂ ਗਂਮਂ ਰਂਸਂ, ਧਨੁ ਧਪ ਰਗ ਮਪ ਮਗ ਮਰ, ਸਰ ਸ—।

ਛਾਇਆਨਟ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੪)

ਅਸਥਾਈ

	੦				੩				×				੨			
	ਸ	ਪ਼			ਗ											
	ਪ਼	ਪ਼	ਸ	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ								
੧.	ਚ	ਰ	ਨ	ਕ	ਮ	ਲ	ਸੰ	ਗ	ਰਗ	ਮਨੁ	ਧਪ	ਮੰਪ	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ.
੨.	.	.	.	.	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਨੁਧ	ਮੰਪ	ਸਂਸਂ	ਧਪ	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ	ਨ਼ਸ.
੩.	ਮੰਪ	ਧਪ	ਮੰਪ	ਸਂਨ	ਧਪ,	ਮੰਪ	ਸਂਰਂ	ਸਂਨ	ਧਪ	ਰਗ	ਮਨੁ	ਧਪ	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ.
੪.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	ਰਗ	ਮਪ	ਧਪ	ਮੰਪ
	ਸਂਸਂ	ਧਪ	ਮੰਪ,	ਸਂਰਂ	ਸਂਸਂ	ਧਪ	ਮੰਪ,	ਗਂਮਂ	ਰਂਸਂ	ਧਪ	ਮੰਪ,	ਰਗ	ਮਪ	ਗਮ	ਰਸ	ਨ਼ਸ.

੫.	. . . .	. . . .	ਰਗ ਮਪ ਗਮ ਰਸ	ਧ਼ਪ਼ ਮ਼ੱਪ਼ ਰਗ ਮਨ਼
	ਧਪ ਮੱਪ, ਰਗ ਮਪ	ਸੰਨ ਧਪ ਮੱਪ, ਰਗ	ਮਪ ਸੰਰੰ ਸੰਨ ਧਪ	ਰਗ ਮਪ ਗਮ ਰਸ.
੬.	. . . .	. . . .	ਸਰ ਗਮ ਪਧ ਮੱਪ,	ਸੰਰੰ ਨਸੰ ਪਧ ਮੱਪ,
	ਗੰਮੰ ਰੰਸੰ ਨਸੰ ਪਧ	ਮੱਪ, ਰੰਗੰ ਮੰਪੰ ਗੰਮੰ	ਰੰਸੰ ਨਸੰ ਪਧ ਮੱਪ,	ਰਗ ਮਪ ਗਮ ਰਸ.
੭.	ਰਰ ਸਸ, ਧਧ ਪਪ	ਰਗ ਮਪ ਗਮ ਰਸ,	ਸੰਸੰ ਧਧ ਪਪ ਰਗ	ਮਪ ਗਮ ਰਸ, ਰੰਰੰ
	ਸੰਸੰ ਧਧ ਪਪ ਰਗ	ਮਪ ਗਮ ਰਸ, ਮੰਮੰ	ਰੰਰੰ ਸੰਸੰ ਧਧ ਪਪ	ਰਗ ਮਪ ਗਮ ਰਸ.
੮.	ਨ਼ਸ ਰਸ ਗਮ ਰਸ,	ਰਗ ਮਪ ਗਮ ਰਸ,	ਰਗ ਮਪ ਸੰਸੰ ਧਪ	ਗਮ ਰਸ, ਰਗ ਮਪ
	ਸੰਰੰ ਸੰਨ ਧਪ ਗਮ	ਰਸ, ਰਗ ਮਪ ਰੰਗੰ	ਮੰਪੰ ਗੰਮੰ ਰੰਸੰ ਰਗ	ਮਪ ਗਮ ਰਸ ਨ਼ਸ.

ਅੰਤਰਾ

	ਮੱ ਪ — ਪ ਪ	ਸੰ — ਸੰ ਸੰ		
੧.	ਨਾਂ ऽ ਨ ਕ	ਮੇ ऽ ਲ ਲੀ	ਸੰਸੰ ਧਪ ਰਗ ਮਪ	ਗਮ ਰਸ ਰਗ ਮਪ.
੨.	. . . .	ਮੱਪ ਰੰਰੰ ਸੰਸੰ ਧਪ	ਮੱਪ ਰਗ ਮਪ ਗਮ	ਰਸ, ਰਗ ਮਪ ਸੰ.
੩.	ਮੱਪ ਧਪ ਸੰਰੰ ਸੰਸੰ,	ਰੰਗੰ ਮੰਰੰ ਸੰਰੰ ਸੰਸੰ,	ਧਪ ਮੱਪ ਰਗ ਮਪ	ਗਮ ਰਸ ਰਗ ਮਪ.
੪.	ਸੰਸੰ ਗੰਮੰ ਰੰਰੰ ਸੰਸੰ	ਧਪ ਮੱਪ ਰੰਰੰ ਸੰਸੰ	ਧਪ ਮੱਪ ਸੰਸੰ ਧਪ	ਰਗ ਮਪ ਗਮ ਰਸ.
੫.	. . . .	. . . .	ਧਧ ਮੱਪ ਸੰਨ ਸੰਰੰ	ਸੰਨ ਧਪ ਮੱਪ, ਧਾ
	ਮੱਪ ਰਗ ਮਪ ਗਮ	ਰਸ, ਰਗ ਮਪ ਧਧ	ਮੱਪ ਸੰ, ਧਧ ਮੱਪ	ਸੰ, ਧਧ ਮੱਪ ਸੰ.
੬.	ਧਧ ਪਪ ਰਗ ਮਪ	ਗਮ ਰਸ, ਰੰਰੰ ਸੰਸੰ	ਧਧ ਪਪ ਰਗ ਮਪ	ਗਮ ਰਸ, ਮੰਮੰ ਰੰਸੰ
	ਧਧ ਪਪ ਰਗ ਮਪ	ਗਮ ਰਸ, ਰਰ ਗਗ	ਮਮ ਪਪ ਸੰ ਧਧ	ਪਪ ਸੰ ਧਧ ਪਪ.
੭.	. . . .	. . . .	ਰੰਰੰ ਸੰ,ਰੰ ਰੰਸੰ ਨਸੰ,	ਧਧ ਪ,ਧ ਧਪ ਮੱਪ,
	ਰਰ ਸ,ਰ ਰਸ ਨ਼ਸ,	ਸਰ ਗਮ, ਰਗ ਮਪ,	ਗਮ ਧਪ, ਸੰਰੰ ਨਸੰ	ਰੰਗੰ ਮੰਪੰ ਗੰਮੰ ਰੰਸੰ,
	ਸੰਰੰ ਸੰਨ ਧਪ ਮੱਪ	ਰਗ ਮਪ ਗਮ ਰਸ,	ਸਰ ਗਮ ਪਧ ਮੱਪ	ਸੰ, ਪਧ ਮੱਪ ਸੰ.
੮.	. . . .	. . . .	ਸੰਰੰ ਸੰਨ ਧਪ ਮੱਪ	ਧਧ ਮੱਪ ਗਮ ਰਗ
	ਮਪ ਧਮੱ ਪਗ ਮਰ	ਸਤ ਸਜ, ਰਗ ਮਧ	ਮੱਪ ਧਨ ਸੰਰੰ ਸੰਸੰ	ਰੰਗੰ ਮੰਪੰ ਗੰਮੰ ਰੰਸੰ
	ਪਧ ਮੱਪ ਗਮ ਰਤ	ਸਤ ਸਜ, ਸਰ ਗਮ	ਧਧ ਪਪ ਸੰ, ਧਧ	ਪਪ ਸੰ ਧਧ ਪਪ.

੧. ਰਾਗ ਛਾਇਆਨਟ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਉਲਾਹਨੋ ਮੈ ਕਾਹੂ ਨ ਦੀਓ ॥
ਮਨ ਮੀਠ ਤੁਹਾਰੋ ਕੀਓ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਆਗਿਆ ਮਾਨਿ ਜਾਨਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨਾਮੁ ਤੁਹਾਰੋਜੀਓ ॥
ਈਹਾ ਊਹਾ ਹਰਿ ਤੁਮਹੀ ਤੁਮਹੀ ਇਹੁ ਗੁਰ ਤੇ ਮੰਤ੍ਰੁ ਦ੍ਰਿੜੀਓ ॥੧॥
ਜਬ ਤੇ ਜਾਨ ਪਾਈ ਏਹ ਬਾਤਾ ਤਬ ਕੁਸਲ ਖੇਮ ਸਭ ਥੀਓ ॥
ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਨਾਨਕ ਪਰਗਾਸਿਓ ਆਨ ਨਾਹੀ ਰੇ ਬੀਓ ॥੨॥

(ਨਟ ਨਰਾਇਨ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੬੭੮)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
				ਪ			ਧ								
ਸ	ਧ	—	ਪ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਉ	ਲਾ	ऽ	ਹ	ਨੋ	ऽ	ਮੈ	ऽ	ਕਾ	ਹੂ	ऽ	ਦੀ	ਓ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ਼		ਮ						ਨ਼				ਸ	ਨ਼.		
ਸ	—	ਗ	—	ਮ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸ	—	ਰ	ਸ	ਧ਼	ਪ਼	ਪ਼	—
ਮ	ऽ	ਨ	ऽ	ਮੀ	ऽ	ਠ	ਤੁ	ਹਾ	ऽ	ਰੋ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ਓ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

				ਧ											
ਪ	—	ਪ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—
ਆ	ऽ	ਗਿਆ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ਨ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ਸੁ	ਖ	ਪਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ						ਨ				ਸਂ			
ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਧ	ਨੁ	ਪ	—
ਸੁ	ਨ	ਸੁ	ਨ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਤੁ	ਹਾ	ऽ	ਰੋ	ऽ	ਜੀ	ऽ	ਓ	ऽ
ਪ								ਪ				ਨ਼		ਸ	
ਮ́	—	ਪ	—	ਧ	—	ਪ	ਪ	ਗ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਸ	ਧ਼	ਪ਼
ਈ	ऽ	ਹਾ	ऽ	ਊ	ऽ	ਹਾ	ਹਰਿ	ਤੁ	ਮ	ਹੀ	ऽ	ਤੁ	ਮ	ਹੀ	ऽ
								ਗ							
ਪ਼	ਪ਼	ਸ	—	ਰ	ਰ	ਸ	—	ਰ	ਗਮ	ਪ	ਮਗ	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਇ	ਹੁ	ऽ	ऽ	ਗੁ	ਰ	ਤੇ	ऽ	ਮੰ	ऽऽ	ਤ੍ਰ	ਦ੍ਰਿऽ	ੜੀ	ऽ	ਓ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੨. ਰਾਗ ਛਾਇਆਨਟ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਹਉ ਵਾਰਿ ਵਾਰਿ ਜਾਉ ਗੁਰ ਗੋਪਾਲ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਮੋਹਿ ਨਿਰਗੁਨ ਤੁਮ ਪੂਰਨ ਦਾਤੇ ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਦਇਆਲ ॥ ੧ ॥
ਊਠਤ ਬੈਠਤ ਸੋਵਤ ਜਾਗਤ ਜੀਅ ਪ੍ਰਾਨ ਧਨ ਮਾਲ ॥ ੨ ॥
ਦਰਸਨ ਪਿਆਸ ਬਹੁਤੁ ਮਨਿ ਮੇਰੈ ਨਾਨਕ ਦਰਸ ਨਿਹਾਲ ॥ ੩ ॥

(ਰਾਗ ਨਟ, ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੯੮੦)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਗ	
														ਰ	ਗ਼
														ਹਉ	ऽ
							ਧ							ਨ਼	
ਮ	ਮਨੁ	ਧ	ਪ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ਼	ਮ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸ	—
ਵਾ	ऽऽ	ਰਿ	ਵਾ	ऽ	ਰਿ	ਜਾ	ਉ	ਗੁ	ਰ	ਗੋ	ਪਾ	ऽ	ਲ,	ਹਉ	ऽ
ਗ					ਨ			ਨ							
ਰ	—	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਸੰਰੰ	ਸੰ	ਧ	ਨੁ	ਧ	ਧ	ਪ	ਪ		
ਵਾ	ऽ	ਰਿ	ਵਾ	ऽ	ਰਿ	ਜਾऽ	ਉ	ਗੁ	ਰ	ਗੋ	ਪਾ	ऽ	ਲ	ਹਉ...	

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—
ਮੋ	ਹਿ	ਨਿ	ਰ	ਗੁ	ਨ	ਤੁ	ਮ	ਪੂ	ऽ	ਰ	ਨ	ਦਾ	ऽ	ਤੇ	ऽ
ਨ		ਸੰ						ਨ							
ਸੰ	—	ਧ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਧ	ਨੁ	ਧ	ਪ		
ਦੀ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਥ	ਦ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ਲ	ਹਉ...	

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੩. ਰਾਗ ਛਾਇਆਨਟ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਦੀਨਨ ਕੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਕਰੈ ਨਿਤ ਸੰਤ ਉਬਾਰ ਗਨੀਮਨ ਗਾਰੈ ॥
ਪਛ ਪਸੂ ਨਗ ਨਾਗ ਨਰਾਧਪ ਸਰਬ ਸਮੈ ਸਭ ਕੋ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਰੈ ॥
ਪੋਖਤ ਹੈ ਜਲ ਮੈ ਥਲ ਮੈ, ਪਲ ਮੈ ਕਲ ਕੇ ਨਹੀ ਕਰਮ ਬਿਚਾਰੈ ॥
ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਦਇਆ ਨਿਧਿ, ਦੋਖਨ ਦੇਖਤ ਹੈ ਪਰ ਦੇਤ ਨ ਹਾਰੈ ॥ ੧ ॥

(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਪਾ: ੧੦, ਸਵੱਯੇ ਨੰ: ੨੪੩)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਸ			ਪ	ਗ			ਧ								
ਧ	—	ਪ	ਰ	ਰ	ਗ	ਗਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	ਸ
ਦੀ	ऽ	ਨਿ	ਨ	ਕੀ	ऽ	ਪ੍ਰऽ	ਤ	ਪਾ	ऽ	ਲ	ਕ	ਰੈ	ऽ	ਨਿ	ਤ
ਨ਼		ਮ						ਗ							
ਸ	—	ਗ	ਮਗ	ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	ਰ	ਗ	ਗਮ	ਪ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਸੰ	ऽ	ਤ	ਉऽ	ਥਾ	ऽ	ਰ	ਗ	ਨੀ	ऽ	ਮऽ	ਨ	ਗਾ	ऽ	ਰੈ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

								ਸੰ	ਨ					ਸੰ	
ਪ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਰੰ	ਸੰ	ਧ	ਧ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਧ	ਨ਼ਪ
ਪ	ऽ	ਛ	ਪ	ਸੂ	ऽ	ਨ	ਗ	ਨਾ	ऽ	ਗ	ਨ	ਰਾ	ऽ	ਧ	ਪऽ
ਮੰ́		ਪ		ਨ		ਸੰ		ਗ							
ਪ	ਪ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਧ	ਨ਼ਪ	ਰ	ਗ	ਗਮ	ਪ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਸ	ਰ	ਬ	ਸ	ਮੈ	ऽ	ਸ	ਭऽ	ਕੋ	ऽ	ਪ੍ਰऽ	ਤਿ	ਪਾ	ऽ	ਰੈ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੪. ਰਾਗ ਛਾਇਆਨਟ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਲ ਲਯ)

ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੰਗਿ ਲਾਗੀ ਡੋਰੀ ॥
ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਕਰਿ ਪਰਮ ਗਤਿ ਮੋਰੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਅੰਚਲਾ ਗਹਾਇਓ ਜਨ ਅਪੁਨੇ ਕਉ ਮਨੁ ਬੀਧੋ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਖੋਰੀ ॥
ਜਸੁ ਗਾਵਤ ਭਗਤਿ ਰਸੁ ਉਪਜਿਓ ਮਾਇਆ ਕੀ ਜਾਲੀ ਤੋਰੀ ॥ ੧ ॥
ਪੂਰਨ ਪੂਰਿ ਰਹੇ ਕਿਰਪਾਨਿਧਿ ਆਨ ਨ ਪੇਖਉ ਹੋਰੀ ॥
ਨਾਨਕ ਮੇਲਿ ਲੀਓ ਦਾਸੁ ਅਪੁਨਾ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਕਬਹੂ ਥੋਰੀ ॥ ੨ ॥

(ਨਟ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੯੭੯)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਸ		ਪ਼		ਗ											
ਪ਼	ਪ਼	ਸ	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਚ	ਰ	ਨ	ਕ	ਮ	ਲ	ਸੰ	ਗ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ਗੀ	ਡੋ	ऽ	ਰੀ	ऽ
				ਪ											
ਧ	ਧ	ਪ	—	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਸੁ	ਖ	ਸਾ	ऽ	ਗ	ਰ	ਕਰਿ	ਪ	ਰ	ਮ	ਗ	ਤ	ਮੋ	ऽ	ਰੀ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮੰ															
ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸ਼ਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—
ਅੰ	ਚ	ਲਾ	ਗਾ	ਹਾ	ऽ	ਇਓ	ऽ	ਜ	ਨ	ਅ	ਪ	ਨੇ	ऽ	ਕਉ	ऽ
ਨ		ਸਂ						ਨ				ਸਂ			
ਸਂ	—	ਧ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਨ਼	ਪ	—
ਮ	ऽ	ਨ	ऽ	ਬੀ	ऽ	ਧੋ	ऽ	ਪ੍ਰੇ	ऽ	ਮ	ਕੀ	ਖੋ	ऽ	ਰੀ	ऽ
ਗ								ਮੰ				ਸਂ			
ਮ	ਮ	ਮ	ਗ	ਪ	ਪ	—	ਪ	ਪ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਨ਼	ਪ	—
ਜ	ਸ	ਗਾ	ऽ	ਵ	ਤ	ऽ	ਭ	ਗ	ਤ	ਰ	ਸ	ਉ	ਪ	ਜਿਓ	ऽ
ਗ						ਧ									
ਰ	—	ਗ	—	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਮਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ਤੋ	ऽ	ਰੀ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੫. ਰਾਗ ਛਾਇਆਨਟ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਨਰ ਅਚੇਤ ਪਾਪ ਤੇ ਡਰੁ ਰੇ ॥
ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਸਗਲ ਭੈ ਭੰਜਨ ਸਰਨਿ ਤਾਹਿ ਤੁਮ ਪਰੁ ਰੇ ॥ ੧ ॥
ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਜਾਸ ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਤਾ ਕੋ ਨਾਮ ਹੀਐ ਮੋ ਧਰੁ ਰੇ ॥
ਪਾਵਨੁ ਨਾਮ ਜਗਤਿ ਮੈ ਹਰਿ ਕੋ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਕਸਮਲ ਸਭੁ ਹਰੁ ਰੇ ॥੧॥
ਮਾਨਸ ਦੇਹ ਬਹੁਰਿ ਨਹ ਪਾਵੈ ਕਛੂ ਉਪਾਉ ਮੁਕਤਿ ਕਾ ਕਰੁ ਰੇ ॥
ਨਾਨਕ ਕਹਤ ਗਾਇ ਕਰੁਨਾਮੈ ਭਵ ਸਾਗਰ ਕੈ ਪਾਰਿ ਉਤਰੁ ਰੇ ॥ ੨ ॥

(ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੯, ਪੰਨਾ ੨੨੦)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਸਸ	ਸ
														ਨਰ	ਅ
ਗ			ਧ					ਸ							
ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮਗ	ਮ	ਰ	—	ਨ਼	ਨ਼	ਸ	—	—	—	—	—
ਚੇ	ऽ	ਤ	ਪਾ	ऽऽ	ਪ	ਤੇ	ऽ	ਡ	ਰ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
	ਸ													ਰ	
—	ਨ਼	ਧ	ਪ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	—	ਗਰ	ਗ	ਸ	ਸ
ऽ	ਡਰ	ਰ	ਤੂ	ਡ	ਰ	ਰੇ	ऽ	ਡ	ਰ	ਰੇ	ऽ	ऽऽ	ऽ	ਨਰ	ਅ

ਅੰਤਰਾ

	ਮ́			ਨ		ਨ									
	ਪ	ਪ	ਪ	ਧ	—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ
	ਦੀ	ਨ	ਦ	ਇਆ	ऽ	ਲ	ਸ	ਗ	ਲ	ਭੈ	ऽ	ਭੰ	ऽ	ਜ	ਨ
				ਨ				ਧਂ				ਨ		ਨ̣	
—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਧ	—	ਪ	—
ऽ	ਸਰ	ਨ	ਤਾਂ	ਹਿ	ऽ	ਤੁ	ਮ	ਪ	ਰ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਗ			ਧ							ਰ	
—	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	—	ਗਰ	ਗ	ਸ	ਸ
ऽ	ਸਰ	ਨ	ਤਾ	ਹਿ	ऽ	ਤੁ	ਮ	ਪ	ਰ	ਰੇ	ऽ	ऽऽ	ऽ,	ਨਰ...	

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੬. ਰਾਗ ਛਾਇਆਨਟ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਮ ਲਯ)

ਰਾਮ ਹਉ ਕਿਆ ਜਾਨਾ ਕਿਆ ਭਾਵੈ ॥
ਮਨਿ ਪਿਆਸ ਬਹੁਤ ਦਰਸਾਵੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸੋਈ ਗਿਆਨੀ ਸੋਈ ਜਨੁ ਤੇਰਾ ਜਿਸੁ ਊਪਰਿ ਰੁਚ ਆਵੈ ॥
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਜਿਸੁ ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤੇ ਸੋ ਸਦਾ ਸਦਾ ਤੁਧੁ ਧਿਆਵੈ ॥ ੧ ॥
ਕਵਨ ਜੋਗ ਕਵਨ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨਾ ਕਵਨ ਗੁਨੀ ਰੀਝਾਵੈ ॥
ਸੋਈ ਜਨੁ ਸੋਈ ਨਿਜ ਭਗਤਾ ਜਿਸੁ ਊਪਰਿ ਰੰਗੁ ਲਾਵੈ ॥ ੨ ॥
ਸਾਈ ਮਤਿ ਸਾਈ ਬੁਧਿ ਸਿਆਨਪ ਜਿਤੁ ਨਿਮਖ ਨ ਪ੍ਰਭ ਬਿਸਰਾਵੈ ॥
ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਲਗਿ ਏਹੁ ਸੁਖ ਪਾਇਓ ਹਰਿ ਗੁਨ ਸਦ ਹੀ ਗਾਵੈ ॥ ੩ ॥
ਦੇਖਿਓ ਅਚਰਜੁ ਮਹਾ ਮੰਗਲ ਰੂਪ ਕਿਛੁ ਆਨ ਨਹੀ ਦਿਸਟਾਵੈ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਮੋਰਚਾ ਗੁਰਿ ਲਾਹਿਓ ਤਹ ਗਰਭ ਜੋਨਿ ਕਹ ਆਵੈ ॥ ੪ ॥

(ਨਟ ਨਰਾਇਨ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੯੭੮)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਧ̣			ਗ							ਰ			
ਪ̣	ਸ	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਕਿਆ	ऽ	ਜਾ	ਨਾ	ऽ	ਕਿਆ	ऽ	ਭਾ	ऽ	ਵੈ	ਰਾ	ऽਮ	ਹਉ	ऽ
ਧ̣			ਗ							ਰ			
ਪ̣	ਸ	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਸ	ਰ	ਸ	ਸ
ਕਿਆ	ऽ	ਜਾ	ਨਾ	ऽ	ਕਿਆ	ऽ	ਭਾ	ऽ	ऽ	ਵੈ	ऽ	ਮ	ਨ
ਸ			ਪ			ਧ							
ਧ	—	ਪ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ				
ਪਿਆ	ऽ	ਸ	ਬਹੂ	ਤ	ਦ	ਰ	ਸਾ	ऽ	ਵੈ ਰਾਮ.....				

ਅੰਤਰਾ

ਮੱ													
ਪ	—	ਪ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਗਂਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਸੋ	ऽ	ਈ	ਗਿਆ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ਸੋ	ਈ	ਜਨ	ਤੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ
			ਨ		ਸਂ								
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ
ਜਿ	ਸ	ਉ	ਪ	ਰ	ਰੁ	ਚ	ਆ	ऽ	ऽ	ਵੈ	ऽ	ऽ	ऽ
						ਧ							
ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸ
ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ਕ	ਰਹੁ	ਜਿ	ਸ	ਪੂਰ	ਖ	ਬਿ	ਧਾ	ऽ	ਤੇ	ਸੋ
ਸ			ਪ			ਧ							
ਨੁ	ਧ	ਪ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ				
ਸ	ਦਾ	ਸ	ਦਾਂ	ऽ	ਤੂ	ਧ	ਧਿਆ	ऽ	ਵੈ	ਰਾਮ...			

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੭. ਰਾਗ ਛਾਇਆਨਟ, ਸੂਲਫਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਜਾ ਕਉ ਭਈ ਤੁਮਾਰੀ ਧੀਰ ॥
ਜਮ ਕੀ ਤ੍ਰਾਸ ਮਿਟੀ ਸੁਖ ਪਾਇਆ ਨਿਕਸੀ ਹਉਮੈ ਪੀਰ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਤਪਤਿ ਬੁਝਾਨੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਨੀ ਤ੍ਰਿਪਤੇ ਜਿਉ ਬਾਰਿਕ ਖੀਰ ॥
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸਾਜਨ ਸੰਤ ਮੇਰੇ ਸੰਤ ਸਹਾਈ ਬੀਰ ॥੧॥
ਖੁਲੇ ਭ੍ਰਮ ਭੀਤਿ ਮਿਲੇ ਗੋਪਾਲਾ ਹੀਰੈ ਬੇਧੇ ਹੀਰ ॥
ਬਿਸਮ ਭਏ ਨਾਨਕ ਜਸੁ ਗਾਵਤ ਠਾਕੁਰ ਗੁਨੀ ਗਹੀਰ ॥੨॥

(ਨਟ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੯੭੮)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੩		੦	
ਪ				ਪ			ਧ		
ਸਂ	—	ਧ	ਪ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਪ
ਜਾ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ਭ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤੁ
ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—	—	ਸ
ਮਾ	ऽ	ਰੀ	ऽ	ਧੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰ
ਮ									
ਗ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—	—	ਸ
ਜ	ਮ	ਕੀ	ऽ	ਤ੍ਰਾ	ऽ	ਸ	ऽ	ऽ	ਮਿ

ਨ਼									
ਧ਼	—	ਪ਼	ਪ਼	ਸ	—	ਸ	—	—	—
ਟੀ	ऽ	ਸੁ	ਖ	ਘਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ਼						ਮ'			
ਸ	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਧ	ਪ	—	—	—
ਨਿ	ਕ	ਸੀ	ऽ	ਹਉ	ऽ	ਮੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ									
ਗ	—	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—	—	ਸ
ਹਉ	ऽ	ਮੈ	ऽ	ਪੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰ

ਅੰਤਰਾ

ਮ'									
ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਸੰ	—	ਸੰ	—	—	—
ਤ	ਪ	ਤ	ਬੁ	ਝਾ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ									
ਧ	—	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	—	—	—
ਅੰ	ऽ	ਮ੍ਰਿ	ਤ	ਬਾ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ				ਨ					
ਧ	ਧ	ਸੰ	—	ਧ	—	ਮ'ਪ	—	—	—
ਤ੍ਰਿ	ਪ	ਤੈ	ऽ	ਜਿਉ	ऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ									
ਗ	—	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—	—	ਸ
ਬਾ	ऽ	ਰਿ	ਕ	ਖੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰ

— ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਛਾਇਆਨਟ, ਝਪਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਰੇ ਮਨ ਮੂਸ ਬਿਲਾ ਮਹਿ ਗਰਬਤ ਕਰਤਬ ਕਰਤ ਮਹਾਂ ਮੁਘਨਾ ॥
ਸੰਪਤ ਦੋਲ ਝੋਲ ਸੰਗਿ ਝੂਲਤ ਮਾਇਆ ਮਗਨ ਭ੍ਰਮਤ ਘੁਘਨਾ ॥
ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਸਾਜਨ ਸੁਖ ਬੰਧਪ ਤਾ ਸਿਉ ਮੋਹੁ ਬਢਿਓ ਸੁਘਨਾ ॥
ਬੋਇਓ ਬੀਜ ਅਹੰ ਮਮ ਅੰਕੁਰੁ ਬੀਤਤ ਅਉਧ ਕਰਤ ਅਘਨਾ ॥
ਮਿਰਤੁ ਮੰਜਾਰ ਪਸਾਰਿ ਮੁਖੁ ਨਿਰਖਤ ਭੁੰਚਤ ਭੁਗਤਿ ਭੂਖ ਭੁਖਨਾ ॥
ਸਿਮਰਿ ਗੁਪਾਲ ਦਇਆਲ ਸਤ ਸੰਗਤਿ ਨਾਨਕ ਜਗੁ ਜਾਨਤ ਸੁਪਨਾ ॥੪॥

(ਸਵਯੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਬਾਕ੍ਯ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੮੭)

ਅਸਥਾਈ

×		੨			੦		੩		
		ਪ							
ਪ	—	ਰ	ਗ:ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ
ਰੇ	ऽ	ਮ	ऽऽ	ਨ	ਮੂ	ऽ	ਸ	ऽ	ਬਿ
ਨ਼					ਸ				
ਸ	—	ਰ	—	ਸ	ਧ	ਧ	ਨ਼	ਪ਼	ਪ਼
ਲਾ	ऽ	ਮਹਿ	ऽ	ऽ	ਗ	ਰ	ਬ	ऽ	ਤ
ਪ਼	ਪ਼	ਸ	—	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	—	ਸ
ਕ	ਰ	ਤ	ऽ	ਬ	ਕ	ਰ	ਤ	ऽ	ਮ
					ਗ				
ਗਰ	—	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	—	ਸ
ਹਾਂऽ	ऽ	ਮੁ	ऽ	ਘ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਸੰ	ऽ	ਪ	ऽ	ਤ	ਦੋਂ	ऽ	ਲ	ऽ	ਝੋਂ
					ਪਂ		ਮਂ		
—	ਗਂਰਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਪਂ	ਗਂ	—	ਰਂ	—	ਸਂ
ऽ	ਲऽ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਝੂ	ऽ	ਲ	ऽ	ਤ
ਨ		ਨ					ਨ਼		
ਧ	—	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	ਪ	—	ਪ
ਮਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ਮ	ਗ	ਨ	ऽ	ਭੂ
ਪ					ਗ		ਮ		
ਰ	ਗਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	—	ਸ
ਮ	ਤऽ	ਘੁ	ऽ	ਘ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

ਨੋਟ—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ਜਾਂ ਅਗੋਂ ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਉਤੇ ਲਿਖੀ 'ਸੂਲਫਾਕ' ਦੀ ਸੂਰ ਰਚਨਾ ਤੇ ਗਾਓ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਰਸ ਆਵੇਗਾ।

੯. ਰਾਗ ਛਾਇਆਨਟ, ਧਮਾਰ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਸੈਂਮਨ ਜਉ ਇਸ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਦਮ ਕਿਹੁ ਹੋਤੀ ਸਾਟ ॥
ਰਾਵਨ ਹੁਤੇ ਸੁ ਰੰਕ ਨਹਿ ਜਿਨਿ ਸਿਰ ਦੀਨੇ ਕਾਟਿ ॥੧॥

(ਚਉਬੋਲੇ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੬੩)

ਅਸਥਾਈ

×					੨		੦			੩			
		⁀	⁀			ਧ	ਪ						
ਸ	ਧ	ਪ	ਰ	ਗ	ਗਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—
ਸੰ	ਮ	ਨ	ਜਉ	ऽ	ਇऽ	ਸ	ਪ੍ਰੇ	ऽ	ਮ	ਕੀ	ऽ	ऽ	ऽ
		⁀	⁀				ਗ						
ਗਮ	ਰ	ਸ	ਧ਼	ਧ਼ਨ਼	ਪ਼	—	ਰ	ਗ	ਗਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਦऽ	ਮ	ਕਿਹੁ	ਹੋ	ऽऽ	ਤੀ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ऽऽ	ਟ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮੰ			ਪ				ਨ						
ਪ	ਪ	ਪ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	—	—	—
ਰਾ	ਵ	ਨ	ਹੁਤੇ	ऽ	ऽ	ਸੁ	ਰੰ	ऽ	ਕ	ਨਹਿ		ऽ	ऽ
ਨ			⁀	⁀			ਮੰ						
ਧ	ਧ	ਧਰਂ	ਸਂ	ਧ	ਧਨ਼	ਪ	ਪ	ਗ	-ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਜਿ	ਨ	ਸਿਰ	ਦੀ	ऽ	ऽऽ	ਨੇ	ਕਾ	ऽ	ऽऽ	ਟ	ऽ	ऽ	ऽ

ਨੋਟ—ਧੁਰਪਦ-ਧਮਾਰ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਲਯ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਠਾਅ, ਦੂਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ, ਚੌਗੁਨ ਆਦਿ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਿਹਾਈ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਓ ।

੧੦. ਰਾਗ ਛਾਇਆਨਟ, ਪੜਤਾਲ, ਇਕਤਾਲਾ (ਲਗ-ਭਗ ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਕੋਊ ਹੈ ਮੇਰੋ ਸਾਜਨੁ ਮੀਤੁ ॥ ਹਰਿਨਾਮੁ ਸੁਨਾਵੈ ਨੀਤ ॥
ਬਿਨਸੈ ਦੁਖੁ ਬਿਪਰੀਤਿ ॥ ਸਭੁ ਅਰਪਉ ਮਨੁ ਤਨੁ ਚੀਤੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਆਪਨ ਕੀਤ ॥ ਸੰਗਿ ਚਰਨ ਕਮਲ ਮਨੁ ਸੀਤ ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਹਰਿ ਜਸੁ ਦੀਤ ॥੧॥
ਹਰਿ ਭਜਿ ਜਨਮ ਪਦਾਰਥੁ ਜੀਤ ॥ ਕੋਟਿ ਪਤਿਤ ਹੋਹਿ ਪੁਨੀਤ ॥
ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਬਲਿ ਬਲਿ ਕੀਤ ॥੨॥

(ਨਟ ਪੜਤਾਲ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੯੮੦)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਧ	ਪ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	-ਸ
ਕੋ	ਊ	ਹੈ	ऽ	ਮੇ	ਰੋ	ਸਾ	ऽ	ਜ	ਨ	ਮੀ	ऽਤ

ਨ਼											
ਸ	ਸ	ਸ	—	ਰ	ਸ	ਧ਼	—	ਨ਼	ਪ	ਪ਼	-ਪ਼
ਹ	ਰਿ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਸੁ	ਨਾ	ऽ	ਵੈ	ऽ	ਨੀ	ऽਤ
ਪ਼	—	ਰ	ਰ	ਰ	ਗ	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਸ	-ਸ
ਹਾਂ	ऽ	ਬਿ	ਨ	ਸੇ	ऽ	ਦੂ	ਖ	ਬਿ	ਪ	ਰੀ	ऽਤ
		ਨ									
ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਪ	-ਪ
ਸ	ਭ	ਅ	ਰ	ਪਉ	ऽ	ਮ	ਨ	ਤ	ਨ	ਚੀ	ऽਤ

ਅੰਤਰਾ–ਤਿੰਨਤਾਲ (ਇਕਤਾਲੇ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਲਯ)

×				੨				੦				੩			
ਮਂ						ਮਂ									
ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਧ	—	ਪ	ਪ	ਸਂ	—	—	—	ਸਂ	—	—	—
ਕੋਈ	ਵਿ	ਰ	ਲਾ	ਆ	ऽ	ਪ	ਨ	ਕੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ
	ਨ							ਨ							
ਸਂ	ਧ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	—	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ
ਸੰਗ	ਚਰ	ਨ	ਕ	ਮ	ਲ	ਮ	ਨ	ਸੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ ਹੈ:
ਪ	ਰ	ਰ	ਰ	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	ਗ	—	—	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਕਰਿ	ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ਹ	ਰਿ	ਜ	ਸ	ਦੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ ਦੂਜਾ–ਰੂਪਕ (ਇਕਤਾਲੇ ਦੀ ਠਾਅ:)

⊗			੧		੨		⊗			੧		੨	
												ਮਂ	
												ਪ	ਪ
												ਹਰਿ	ਭਜ
			ਸਂ		ਸਂ							ਮਂ	
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਪ
ਜਨ	ਮ	ਪ	ਦਾ	ऽ	ਰ	ਥ	ਜੀ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ;	ਹਰਿ	ਭਜ
			ਸਂ		ਸਂ								
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਪ
ਜਨ	ਮ	ਪ	ਦਾ	ऽ	ਰ	ਥ	ਜੀ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ਕੋ	ਟਿ
ਗਂ			ਗਂ										
ਰਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	(ਸਂ)	—	ਧ	ਨ਼	ਪ	ਪ	ਪ
ਪ	ਤਿ	ਤ	ਹੌ	ਹਿ	ऽ	ਪੂ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ;	ਕੋ	ਟਿ

ਗੰ			ਗੰ										
ਰੰ	ਰੰ	ਗੰ	ਮੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨ	(ਸੰ)	—	ਧ	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਪ
ਪ	ਤਿ	ਤ	ਹੇ	ਹਿ	ऽ	ਪੁ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ਨਾ	ਨ
ਧ	—	ਪ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	—	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਦਾ	ऽ	ਸ	ਬ	ਲ	ਬ	ਲ	ਕੀ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ

ਨੋਟ— ਪੜਤਾਲ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਅਸਥਾਈ ਦੀ ਗਤ ਨਾਲ ਬਾਕੀ ਤਾਲਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਭਾਵ, ਅਸਥਾਈ ਦੀ ਲਯ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਕੀ ਤਾਲ, ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ ਜਾਂ ਚੌਗੁਨ ਲਯ ਵਿਚ ਹੋਣ ਅਤੇ ਲਯ ਇਕੋ-ਸਾਰ ਹੋਵੇ।

(ਛਾਇਆਨਟ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ

ਵਾਦੀ—ਪ	ਠਾਟ—ਕਾਫੀ	ਸਮਾਂ—ਦਿਨ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪਹਿਰ।
ਸੰਵਾਦੀ—ਸ	ਜਾਤੀ—ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਗ— ਨ਼, ਸ ਗੁ ਰ ਸ।

ਮ
ਆਰੋਹ—ਨ਼, ਸ ਗੁ ਮ ਪ, ਨ, ਸਂ।

ਅੰਵਰੋਹ—ਸਂ, ਨ ਧ ਪ, ਮ ਗੁ ਰ ਸ, ਨ਼, ਸ ਗੁ ਰ ਸ।

ਮ ਮ
ਪਕੜ—ਨ਼, ਸ ਗੁ ਮ ਪ, ਮ ਧ ਪ, ਗੁ, ਰ ਸ।

ਪ੍ਰਦੀਪ; ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ ਜਾਂ ਪਟਦੀਪ ਤੇ ਪਟਦੀਪਕੀ, ਇਹ ਇਕੋ ਰਾਗ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ 'ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ' ਰਾਗ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਪਰ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ—ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋ ਗੰਧਾਰ, ਦੋ ਮੱਧਮ ਅਤੇ 'ਧਾ ਨੀ' ਕੋਮਲ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਗਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ। ਦੂਜਾ—ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਗੰਧਾਰ ਤੇ ਨਿਖਾਦ ਕੋਮਲ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਠਾਟ ਕਾਫੀ, ਜਾਤੀ ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ, ਵਾਦੀ ਮੱਧਮ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਖੜਜ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਚਲਣ "ਨ਼ਸ, ਗਮ ਪ

ਮ ਮ
ਗੁਮ; ਨ਼ਧਪ ਮਗਮ; ਪ ਗੁ, ਰਸ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ। ਕਈ ਵੇਰ ਇਸ ਵਿਚ 'ਹੰਸਕੰਕਿਣੀ' ਰਾਗ ਦਾ ਸਰੂਪ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਹੰਸਕੰਕਿਣੀ ਦਾ ਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਮੱਧਮ ਹੈ। ਸੋ, ਮੱਧਮ ਸੁਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਛਾਇਆ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਦੀਪ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਅੰਗ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪਰਚਲਿਤ ਹੈ। ਭਾਵ, ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਗਾਇਕ (ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ) ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਬਜਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਦਾ ਠਾਟ ਕਾਫੀ, ਜਾਤੀ ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ, ਵਾਦੀ ਪੰਚਮ, ਸੰਵਾਦੀ ਖੜਜ, ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ—ਦਿਨ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪਹਿਰ (ਲਗ-ਭਗ ਚਾਰ ਵਜੇ) ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ 'ਰੇ-ਧਾ' ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਹਨ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਧੈਵਤ ਭੀ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ, ਪ ਨ ਧ ਨ ਸਂ। ਇਸ ਰਾਗ ਨੂੰ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਮਲ ਨਿਖਾਦ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਲਗੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ ਤੋਂ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਚਲਣ 'ਨ਼ ਸ

ਮ ਪ ਮ
ਗੁ ਰ ਸ, ਨ਼, ਸ ਗੁਮਪ, ਨ, ਧਪ, ਮਧਪ [illegible], ਰਸ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ। ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ—ਪ, ਮਪ ਨ,

ਸ, ਜਾਂ ਪ, ਗੁ ਮ ਪ ਨ, ਸਂ, ਇੰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਤੇ ਥੋੜਾ ਰੁਕ ਕੇ ਫਿਰ ਨੀ, ਤੋਂ ਹੀ 'ਨ, ਸਂ ਗੁਰਂ ਸਂ' ਇਹ ਸੁਰ ਲਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ ਇਕ ਮਧੁਰ ਤੇ ਸਰਲ ਰਾਗ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ ਮੰਦ੍ਰ ਤੇ ਮੱਧ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨੇ ਸਪਤਕਾਂ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦੇ ਬਜਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

੧. ਸ—ਨ਼ਸ, ਗੁਰਸਨ਼, ਧ਼ਪ਼, ਪ਼ਨ਼, ਸ, ਸਰਨ਼ਧ਼ਪ਼, ਧ਼ਮ਼ਪ਼, ਪ਼ਨ਼ਧ਼ਪ਼ ਨ਼, ਸ – ਮਗੁਰਸਨ਼, ਧ਼ਪ਼, ਮ਼ਧ਼ਪ਼, ਨ਼ਧ਼ਪ਼ ਨ਼, ਸ—।

੨. ਸ—ਨ਼ਸ ਗੁਮਪ—ਮਗੁਰਸ, ਰਨ਼ ਸਧ਼ਪ਼, ਮ਼ਪ਼ਨ਼ਸਗੁਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਮਪ—ਗੁਮਧਪ, ਗੁ, ਰਸ, ਨਸ ਗੁਮਧ ਗੁਰਸ, ਸਗੁਰਸਰਨ਼ਸਧ਼ਪ਼, ਗੁਮ਼ਪ਼ਨ਼, ਸ—।

੩. ਸ—ਰਸਨ਼, ਸ ਗੁਮਪ—ਧਪ, ਗੁ, ਮਪ,ਮਧਪ ਗੁਰਸ—ਨ਼ਸ, ਗੁਮਪ—ਪਨ, ਧਪ, ਧਮਪਨ, ਧਪ, ਗੁਮਪਨ, ਧਪ, ਮਪ, ਗੁਮਪ, ਗੁਰਸ—ਨ਼, ਸ, ਗੁ, ਮ, ਪ, ਨ, ਧਪ, ਮਪ, ਗੁਮਪਨਧਪ, ਮਪਨਧਪ— ਗੁਮਧਪ ਗੁ ਰਸ—ਸਗੁਰਮਗੁਰਸਨ਼, ਪ਼ਨ਼ਸਗੁਰਸ—।

੪. ਨ਼ਸ, ਗੁਮਪ—ਪਧਮਪਗੁਮਪਨ -ਸਂ—ਨਧਪ, ਮਪਨ, ਸਂ—ਰਂਨ, ਸਂਧ, ਪ, ਧਮਪਨ, ਸਂ—ਸਂਨਧਪ, ਮਪ ਗੁਮਪਨ, ਧਨਸਂ, ਨਸਂ ਗੁਂ, ਰਂਸਂਨ, ਧਪ, ਧਮਪ ਗੁਮਪਨ, ਸਂ—ਰਂਨਸਂ ਧਪਨ, ਧਨਸਂ, ਧ ਮਪਨ, ਸਂ—ਨਸਂ, ਗੁਂਰਂਸਂਨਧਪ, ਧਮਪਨ, ਸਂ—ਰਂਨ, ਸਂਧ, ਨਪ, ਧਮ, ਪਗੁ, ਮਪਨ, ਸਂ ਨਸਂ ਧਪ, ਧਮਪ ਗੁ,ਰਸ—ਨ਼ਸਗੁਮਪ—।

੫. ਮਪ, ਮਧਪ, ਨ, ਧਪ, ਗੁਮਪਨ, ਧਪ ਗੁ—ਸ, ਗੁਮਪਨਧਪ, ਨ, ਸ ਗੁਮਪਨ, ਸਂ ਨਸਂ, ਸਂ ਧਪ, ਮਧਪ, ਨਧਪ, ਸਂ—ਨਧਪ, ਸਂ, ਗੁਂਰਂਸਂਨਧਪ, ਨਸਂ, ਪਨਸਂ, ਮਪਨਸਂ, ਗੁਮਪਨਸਂ, ਸ, ਗੁਮਪਨਸਂ— ਨਸਂਰਂਨ, ਧਪ, ਧਮਪਨ, ਧਪ ਗੁ, ਰਸਨ਼, ਸਗੁਰਸ, ਨ਼ਸਗੁਮਪ, ਮਗੁਰਸ, ਨ਼ਸਗੁਮਪਪ ਧਪ ਮਗੁਰਸ, ਨ਼ਧ਼ਪ਼ਮ਼ਪ਼, ਗੁਮ਼ਪ਼ਨ਼, ਸਗੁਰਸ—ਗੁਮਪਪ ਨਨਧਪਮਗੁਰਸ, ਨ਼ਸਗੁਮਪਨਸਂ—ਨਸਂ ਰਂਨ ਸਂਧ ਨਪ ਧਪ ਪਗੁ ਮਗੁਰਸ, ਧਪ ਗੁਮਪਨਸਂ, ਸਂਗੁਂਰਂਸਂਨਧਪ ਨਧਪ ਮਧਪਮਗੁਰਸ ਨ਼ਸ ਗੁਮਪ—।

ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅੰਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
	ਪ ਮ	ਮ ਪ ਗੁ — ਮ	ਪ — —	
੧.	ਮੋ	ਰਾ ਮ ਤੁ ਨ	ਲਾ ঽ ঽ ਨ੍ਸ	ਗੁਮ ਪਨ ਸੰਸੰ ਨਧ
੨.	ਪਮ ਗੁਰ ਸ, ਮੋ	ਰਾ ਮ ਤੁ ਨ	. . . ਨ੍ਸ	ਗੁਮ ਪਨ ਸੰਰੰ ਸੰਨ
੩.	ਧਪ ਮਗੁ ਰਸ, ਮੋ ਪਮ ਗੁਰ ਸ, ਮੋ	ਰਾ . . . ਰਾ . . .	ਨ੍ਸ ਗੁਮ ਪਪ ਗੁਮ	ਪਨ ਸੰਗੁੰ ਰੰਸੰ ਨਧ . . . .
੪.	. . . ਨ੍ਸ ਧਪ ਮਗੁ ਰਸ.	ਗੁਮ ਪਨ ਧਪ ਗੁਮ	ਪਨ ਧਨ ਸੰਗੁੰ ਰੰਸੰ	ਨਧ ਪਨ ਸੰਰੰ ਸੰਨ
੫.	ਨ੍ਸ ਗੁਮ ਪਨ ਸੰਰੰ ਪਮ ਗੁਰ ਸ, ਮੋ	ਸੰਨ ਧਪ ਮਪ ਸੰ, ਰਾ ਮ ঽ ਨ	ਸੰਨ ਧਪ ਮਪ ਨ, ਲਾ . . .	ਨਧ ਪਮ ਗੁਮ ਪ. . . . .
੬.	. . . . ਗੁਰ, ਗੁਗੁ ਰਸ, ਗੁਮ ਰਸ, ਨ੍ਸ ਗੁਮ, ਮੋ	. . . . ਪਪ, ਮਪ ਨਨ ਧਨ ਰਾ ਮ ঽ ਨ	. ਨਨ ਧਪ, ਧਧ ਸੰਸੰ ਗੁੰਗੁੰ ਰੰਸੰ ਨਧ ਲਾ . . .	ਪਮ, ਪਪ ਮਗੁ, ਮਮ ਪਮ ਨਨ ਧਪ ਮਗੁ . . . .
੭.	ਨ੍ਸ ਗੁਗੁ, ਸਗੁ ਮਮ, ਮਪ ਗੁਮ ਪਨ ਸੰਨ ਸਨ੍ ਸਗੁ ਮਪ, ਮੋ	ਗੁਮ ਪਪ, ਮਪ ਨਨ, ਧਪ, ਮਪ ਨਧ ਪਮ, ਰਾ ਮ ঽ ਨ	ਧਨ ਸੰਸੰ, ਨਸੰ ਗੁੰਗੁੰ, ਗੁਮ ਧਪ ਮਗੁ, ਸਗੁ ਲਾ ঽ ঽ ঽ	ਸੰਰੰ ਨਸੰ ਧਨ ਪਧ ਮਗੁ ਰਸ, ਨ੍ਸ ਗੁਰ

ਅੰਤਰਾ

	* ਪ — ਪ	ਧ ਮ ਪਮ ਪ ਗੁ ਮ		
੧.	* ਕੋ ঽ ਈ	ਗਾঽ ঽ ਵੈ ঽ	ਸੰਨ ਧਪ ਮਗੁ ਰਸ,	ਨ੍ਸ ਗੁਮ ਪਨ ਸੰ
੨.	* ਕੋ ঽ ਈ	ਪਨ ਸੰਰੰ ਸੰਨ ਧਪ,	ਨਨ ਧਪ ਮਗੁ ਰਸ,	ਨ੍ਸ ਗੁਮ ਪਨ ਸੰ
੩.	ਸੰਸੰ ਨਧ, ਨਨ ਧਪ,	ਧਧ ਪਮ, ਪਪ ਮਗੁ	ਮਮ ਗੁਰ, ਗੁਗੁ ਰਸ,	ਨ੍ਸ ਗੁਮ ਪਨ ਸੰ
੪.	* ਕੋ ঽ ਈ ਪਮ, ਗੁਮ ਧਪ ਮਗੁ,	. . . . ਸਗੁ ਮਗੁ ਰਸ, ਨ੍ਸ	ਨਸੰ ਗੁੰਗੁੰ ਰੰਸੰ, ਧਨ ਗੁਗੁ, ਸਗੁ ਮਮ, ਗੁਮ	ਸੰਨ ਧਪ, ਮਪ ਨਧ ਪਪ ਮਪ ਨਨ ਧਨ

੫.	ਸੰ, ਕੋ ऽ ਈ	. . . .	ਨਸੰ ਰੰ,ਨ ਸੰਰੰ ਨਸੰ,	ਧਨ ਸੰ,ਧ ਨਸੰ ਧਨ,
	ਮਪ ਧ,ਮ ਪਧ ਮਪ	ਗੁਮ ਪ,ਗ ਮਪ ਗੁਮ,	ਨ਼ਸ ਰ,ਨ਼ ਸਰ ਨ਼ਸ	ਸਗੁ ਗੁਮ ਮਪ ਧਨ,
	ਸੰ ਕੋ ऽ ਈ	. . . .	. . . .	. . . .
੬.	ਨਸੰ ਗੁੰਰੰ, ਧਨ ਸੰਨ,	ਮਪ ਧਪ, ਗੁਮ ਪਮ,	ਗੁਰ ਸ, ਸਗੁ ਗੁ,ਗੁ	ਮਮ, ਮਪ ਪ,ਪ ਨਨ
	ਨਸੰ ਸੰ,ਸੰ ਗੁੰਗੁੰ ਸੰਰੰ	ਰੰ,ਨ ਸੰਸੰ; ਪਧ ਧ,ਮ	ਪਪ, ਗੁਮ ਮ,ਗੁ ਰਸ,	ਨ਼ਸ ਗੁਮ ਪਨ ਸੰਰੰ
	ਸੰ, ਕੋ ऽ ਈ			
੭.	ਗੰਰੰ ਗੁੰ,ਰੰ ਸੰਰੰ, ਸੰਨ	ਸੰ,ਨ ਧਨ, ਧਪ ਧ,ਪ	ਮਪ, ਮਗੁ ਮ,ਗੁ ਰਸ,	ਸਮ ਗੁਪ ਮਧ ਪਸੰ
	ਨਰੰ ਸੰਮੰ ਗੁੰਰੰ ਸੰਨ	ਧਪ ਮਗੁ ਰਸ, ਗੁਮ	ਪਨ ਸੰਗੁੰ ਰੰਸੰ ਨਧ	ਪਮ ਗੁਰ ਸ, ਗੁਮ
	ਪਨ ਸੰਗੁੰ ਰੰਸੰ ਨਧ	ਪਮ ਗੁਰ ਸ, ਗੁਮ	ਪਨ ਸੰਗੁੰ ਰੰਸੰ ਨਧ	ਪਮ ਗੁਰ ਸ, ਨ਼ਸ
	ਗੁਮ, ਕੋ ऽ ਈ			

੧. ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਏਕ ਜੋਤਿ ਏਕਾ ਮਿਲੀ ਕਿੰਬਾ ਹੋਇ ਮਹੋਇ ॥
ਜਿਤੁ ਘਟਿ ਨਾਮੁ ਨ ਊਪਜੈ ਫੂਟਿ ਮਰੈ ਜਨੁ ਸੋਇ ॥ ੧ ॥
ਸਾਵਲ ਸੁੰਦਰ ਰਾਮਈਆ ॥
ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲਾਗਾ ਤੋਹਿ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਾਧੁ ਮਿਲੈ ਸਿਧਿ ਪਾਈਐ ਕਿ ਏਹੁ ਜੋਗੁ ਕਿ ਭੋਗੁ ॥
ਦੁਹੁ ਮਿਲਿ ਕਾਰਜੁ ਊਪਜੈ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸੰਜੋਗੁ ॥ ੨ ॥
ਲੋਗੁ ਜਾਨੈ ਇਹੁ ਗੀਤੁ ਹੈ ਇਹੁ ਤਉ ਬ੍ਰਹਮ ਬੀਚਾਰ ॥
ਜਿਉ ਕਾਸੀ ਉਪਦੇਸੁ ਹੋਇ ਮਾਨਸ ਮਰਤੀ ਬਾਰ ॥ ੩ ॥
ਕੋਈ ਗਾਵੈ ਕੋ ਸੁਣੈ ਹਰਿਨਾਮਾ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ॥
ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਸੰਸਾ ਨਹੀ ਅੰਤਿ ਪਰਮ ਗਤਿ ਪਾਇ ॥ ੪ ॥

(ਗਉੜੀ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੩੩੫)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
			ਪ		ਮ										
			ਮ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	—	ਨ	—	—	ਧ	ਧਨ	ਸੰਨ
			ਮੇ	ਰਾ	ਮ	ऽ	ਨ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਗਾऽ	ऽऽ
					ਮ										
ਧ	ਪ	—	ਪਮ	ਧਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	—	ਨ	—	—	ਧ	ਧਨ	ਸੰਨ
ਤੇ	ਹਿ	ऽ	ਮੇऽ	ਰਾऽ	ਮ	ऽ	ਨ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਗਾऽ	ऽऽ

								ਮ							
ਧ	ਪ	—	ਪ	ਮ	ਮਪ	ਧ	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	ਰ	—	ਸ	ਨ਼
ਤੋ	ਹਿ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ਵਃ	ऽ	ਲ	ਸੁੰ	ऽ	ਦ	ਰ	ਗਾ	ऽ	ਮਈ	ऽ
ਸ	—	—													
ਆ	ऽ	ऽ													

ਅੰਤਰਾ

					ਧ	ਮ									
	ਪ	ਪ	ਪ	ਪਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	—	—
	ਏ	ਕ	ਜੋ	ऽऽ	ਤ	ਏ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ऽ	ਮਿ	ਲੀ	ऽ	ऽ	ऽ
—	ਸਂ	—	ਗੁਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂਰਂ	ਨ	—	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	—
ऽ	ਕਿੰ	ऽ	ਬਾ	ਹੋ	ऽ	ਇ	ਮ	ਹੋऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ
										ਮ					
—	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—
ऽ	ਜਿਤ	ਘ	ਟ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਨ	ਊ	ऽ	ऽ	ਪ	ਜੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸ						ਮ									
ਨ਼	—	ਨ਼	ਨ਼	ਸ	—	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਨ	—	—	ਧ	ਧਨ	ਸਂਨ
ਫੂ	ऽ	ਟ	ਮ	ਰੈ	ऽ	ਜ	ਨ	ਸੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ

ਧ ਪ — ਪਮ
ਇ ऽ ऽ ਮੇਰਾ... ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੨. ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਚਾਰੇ ਜਾਗੇ ਚਹੁ ਜੁਗੀ ਪੰਚਾਇਣ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪੇ ਹੋਆ ॥
ਆਪੇ ਪਟੀ ਕਲਮਿ ਆਪਿ ਆਪੇ ਲਿਖਣਿਹਾਰਾ ਹੋਆ ॥
ਬਾਝੁ ਗੁਰੂ ਅੰਧੇਰੁ ਹੈ ਖਹਿ ਖਹਿ ਮਰਦੇ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਲੋਆ ॥
ਵਰਤਿਆ ਪਾਪੁ ਜਗਤ੍ਰਿ ਤੇ ਧਉਲੁ ਉਡੀਣਾ ਨਿਸਿਦਿਨ ਰੋਆ ॥
ਬਾਝੁ ਦਇਆ ਬਲਹੀਣ ਹੋਇ ਨਿਘਰੁ ਚਲੋ ਰਸਾਤਲਿ ਟੋਆ ॥
ਖੜਾ ਇਕਤੇ ਪੈਰਿ ਤੇ ਪਾਪ ਸੰਗਿ ਬਹੁ ਭਾਰਾ ਹੋਆ ॥
ਥੰਮੇ ਕੋਇ ਨ ਸਾਧੁ ਬਿਨੁ ਸਾਧੁ ਨ ਦਿਸੈ ਜਗਿ ਵਿਚ ਕੋਆ ॥
ਧਰਮ ਧਉਲੁ ਪੁਕਾਰੈ ਤਲੈ ਖੜੋਆ ॥ ੨੨ ॥

(ਵਾਰਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ਪਹਿਲੀ)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
				ਮ								ਮ			
—	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਨ਼	ਸ	—	ਗੁ	ਮ	ਪ	—
ऽ	ਧ	ਰ	ਮ	ਧੰ	ऽ	ਲ	ਪੁ	ਕਾਂ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਮ										ਮ	
—	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਨ਼	ਸ	—	—	—	ਗੁ	ਮ
ऽ	ਧ	ਰ	ਮ	ਧੰ	ऽ	ਲ	ਪੁ	ਕਾ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ਹੋ	ਪੁ
ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਧ	ਪ	—	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ
ਕਾ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ਤ	ਲੈ	ऽ	ਖ	ਡ਼ੋ	ऽ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਪ	—	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	—	—	—	—	—
	ਚਾ	ऽ	ਰੇ	ਜਾ	ऽ	ਗੇ	ऽ	ਚਹੁ	ਜੁ	ਗੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂਗੁਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	-ਰਂ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਧ	ਪ	—
ਪੰ	ਚਾ	ਇਣ	ਪ੍ਰਭ	ਆ	ऽ	ਪੇ	ऽऽ	ਹੋ	ऽ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

—
ऽ ਧਰਮ... ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੩. ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਅਬ ਮੈ ਕਉਨੁ ਉਪਾਉ ਕਰਉ ॥
ਜਿਹ ਬਿਧਿ ਮਨ ਕੋ ਸੰਸਾ ਚੂਕੈ ਭਉ ਨਿਧਿ ਪਾਰਿ ਪਰਉ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਨਮ ਪਾਇ ਕਛੁ ਭਲੋ ਨ ਕੀਨੋ ਤਾ ਤੇ ਅਧਕ ਡਰਉ ॥
ਮਨ ਬਚ ਕ੍ਰਮ ਹਰਿ ਗੁਨ ਨਹੀ ਗਾਏ ਯਹ ਜੀਅ ਸੋਚ ਧਰਉ ॥ ੧ ॥
ਗੁਰਮਤਿ ਸੁਨਿ ਕਛੁ ਗਿਆਨੁ ਨ ਉਪਜਿਓ ਪਸੁ ਜਿਉ ਉਦਰੁ ਭਰਉ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਬਿਰਦੁ ਪਛਾਨਉ ਤਬ ਹਉ ਪਤਿਤ ਤਰਉ ॥ ੨ ॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੯, ਪੰਨਾ ੬੮੫)

ਅਸਥਾਈ

੨				੦				੩				×			
								ਮ							
ਨ਼ਸ	ਗੁਰ	ਸ	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਨ਼	ਸ	—	—	—
ਅऽ	ਬऽ	ਮੈ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ਨ	ਉ	ਪਾ	ऽ	ਉ	ਕ	ਰਉ	ऽ	ऽ	ऽ;
										ਮ		ਧ		ਮ	
—	—	—	—	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਗੁ	ਮ
ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਜਿਹ	ਬਿ	ਧਿ	ਮ	ਨ	ਕੋ	ऽ	ਸੰ	ऽ	ਸਾ	ऽ

				ਸ		ਮ						ਸਂ			
ਗੁ	ਰ	ਸ	—	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਸਂਰਂ	ਨ਼	ਸਂ	—	ਨ
ਚੂ	ऽ	ਕੈ	ऽ	ਭਉ	ऽ	ਨਿ	ਧ	ਪਾ	ऽ	ਰ	ਪऽ	ਰਉ	ऽ	ऽ	ऽ
ਧ	ਪ	ਮਗੁ	ਰਸ	—	ਸਗੁ	ਮ	ਪ								
ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	*	ਕਉऽ	ਨ	ਉ								

ਅੰਤਰਾ

										ਮ		ਧ			
					ਪ	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	ਨ
					ਜਨ	ਮ	ਪਾ	ਇ	ऽ	ਕ	ਛ	ਭ	ਲੋ	ऽ	ਨ
					ਨ										
ਸਂ	—	ਸਂ	—	—	ਸਂ	—	ਗੁਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂਰਂ	ਨ	—	—	ਸਂ
ਕੀ	ऽ	ਨੋ	ऽ	ऽ	ਤਾ	ऽ	ਤੇ	ਅ	ਧਿ	ਕ	ਡऽ	ਰਉ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ										ਮ		ਧ		ਮ	
ਧ	—	ਪ	—	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ
ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮਨ	ਬ	ਚ	ਕ੍ਰੋ	ਮ	ਹ	ਰਿ	ਗੁ	ਨ	ਨ	ਹੀ
						ਮ						ਸਂ			
ਗੁ	ਰ	ਸ	—	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਸਂਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ
ਗਾ	ऽ	ਏ	ऽ	ਯ	ਹ	ਜੀ	ਅ	ਸੋ	ऽ	ਚ	ਧऽ	ਰਉ	ऽ	ऽ	ऽ
ਧ	ਪ	ਮਗੁ	ਰਸ	—	ਸਗੁ										
ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ	ਕਉ... ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।										

੪. ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਮੋਹਿ ਮਸਕੀਨ ਪ੍ਰਭੁ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ ॥ ਖਾਟਣ ਕਉ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰੋਜਗਾਰ ॥
ਸੰਚਣ ਕਉ ਹਰਿ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ॥ ਹਲਤਿ ਪਲਤਿ ਤਾ ਕੈ ਆਵੈ ਕਾਮ ॥ ੧ ॥
ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਪ੍ਰਭੁ ਰੰਗਿ ਅਪਾਰ ॥ ਸਾਧ ਗਾਵਹਿ ਗੁਣ ਏਕ ਨਿਰੰਕਾਰ ॥ਰਹਾਉ॥
ਸਾਧ ਕੀ ਸੋਭਾ ਅਤਿ ਮਸਕੀਨੀ ॥ ਸੰਤ ਵਡਾਈ ਹਰਿ ਜਸੁ ਚੀਨੀ ॥
ਅਨੰਦੁ ਸੰਤਨ ਕੈ ਭਗਤਿ ਗੋਵਿੰਦ ॥ ਸੂਖੁ ਸੰਤਨ ਕੈ ਬਿਨਸੀ ਚਿੰਦ ॥ ੨ ॥
ਜਹ ਸਾਧ ਸੰਤਨ ਹੋਵਹਿ ਇਕਤ੍ਰ ॥ ਤਹ ਹਰਿ ਜਸੁ ਗਾਵਹਿ ਨਾਦ ਕਵਿਤ ॥
ਸਾਧ ਸਭਾ ਮਹਿ ਅਨਦ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥ ਉਨ ਸੰਗੁ ਸੋ ਪਾਏ ਜਿਸੁ ਮਸਤਕਿ ਕਰਾਮ॥੩॥
ਦੁਇ ਕਰ ਜੋੜਿ ਕਰੀ ਅਰਦਾਸਿ ॥ ਚਰਨ ਪਖਾਰਿ ਕਹਾਂ ਗੁਣਤਾਸ ॥
ਪ੍ਰਭ ਦਇਆਲ ਕਿਰਪਾਲ ਹਜੂਰਿ ॥ ਨਾਨਕੁ ਜੀਵੈ ਸੰਤਾ ਧੂਰਿ ॥ ੪ ॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੬੭੬)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
															ਪ
															ਨ
															ਨਾ
ਧ	ਪਮ	—	ਧ	ਪ	—	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਗੁਮ	ਪਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਨ਼
ऽ	ਮऽ	ऽ	ਰ	ਤੇ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਰੰ	ऽ	ਗऽ	ਅऽ	ਪਾ	ऽ	ਰ;	ਸਾ
						ਮ									
—	ਸ	—	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਨ
ऽ	ਧ	ऽ	ਗਾ	ਵਹਿ	ऽ	ਗੁ	ਣ	ਏ	ਕ	ਨਿ	ਰੰ	ਕਾ	ऽ	ਰ	ਨਾ

ਅੰਤਰਾ

					ਧ	ਮ									
ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਨ	ਨ	ਸ	—	ਸਂ	—
ਮੋ	ਹਿ	ਮ	ਸ	ਕੀऽ	ਨ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਅ	ਧਾ	ऽ	ਰ	ऽ
												ਨ			
ਨ	—	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—
ਖਾ	ऽ	ਟ	ਣ	ਕਉ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਰੋ	ਜ	ਗਾ	ऽ	ਰ	ऽ
				ਨ				ਮ				ਮ			
ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—
ਸੰ	ऽ	ਚ	ਣ	ਕਉ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਏ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ऽ
ਸ		ਮ													
ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	—	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਨ
ਹ	ਲ	ਤ	ਪ	ਲ	ਤ	ਤਾ	ਕੈ	ਆ	ऽ	ਵੈ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਮ,	ਨਾ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੫. ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਗਹਰੀ ਕਰਿ ਕੈ ਨੀਵ ਖੁਦਾਈ ਊਪਰ ਮੰਡਪ ਛਾਏ ॥
ਮਾਰਕੰਡ ਤੇ ਕੋ ਅਧਿਕਾਈ ਜਿਨਿ ਤ੍ਰਿਣ ਧਰਿ ਮੂੰਡ ਬਲਾਏ ॥ ੧ ॥
ਹਮਰੋ ਕਰਤਾ ਰਾਮੁ ਸਨੇਹੀ ॥
ਕਾਹੇ ਰੇ ਨਰ ਗਰਬੁ ਕਰਤ ਹਹੁ ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਝੂਠੀ ਦੇਹੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਕੈਰਉ ਕਰਤੇ ਦੁਰਜੋਧਨ ਸੇ ਭਾਈ ॥
ਬਾਰਹ ਜੋਜਨ ਛਤ੍ਰੁ ਚਲੈ ਥਾ ਦੇਹੀ ਗਿਰਝਨ ਖਾਈ ॥ ੨ ॥
ਸਰਬ ਸੋੁਇਨ ਕੀ ਲੰਕਾ ਹੋਤੀ ਰਾਵਣ ਸੇ ਅਧਿਕਾਈ ॥
ਕਹਾ ਭਇਓ ਦਰਿ ਬਾਂਧੇ ਹਾਥੀ ਖਿਨ ਮਹਿ ਭਈ ਪਰਾਈ ॥ ੪ ॥
ਦੁਰਬਾਸਾ ਸਿਉ ਕਰਤ ਠਗਉਰੀ ਜਾਦਵ ਏ ਫਲ ਪਾਏ ॥
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਜਨ ਅਪੁਨੇ ਊਪਰ ਨਾਮਦੇਉ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਏ ॥ ੪ ॥

(ਧਨਾਸਰੀ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੯੨)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
		ਮ		ਧ								ਨ			
	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	—	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—
	ਹ	ਮ	ਰੋ	ਕ	ਰ	ਤਾ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ਮ	ਸ	ਨੇ	ऽ	ਹੀ	ऽ
	ਮ														
—	ਗੁ	—	ਗੁ	ਰ	—	ਸ	ਸ	—	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਰ	ਰ	ਸ	—
ऽ;	ਕਾ	ऽ	ਹੇ	ਰੇ	ऽ	ਨ	ਰ	ऽ	ਗਰ	ਬ	ਕ	ਰ	ਤ	ਹਹੁ	ऽ
ਸ		ਮ													
ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	—	ਨਧ	ਧਨ	ਸਂਨ	ਧਪ	ਮਗੁ
ਬਿ	ਨ	ਸ	ਜਾ	ਇ	ऽ	ਝੂ	ਠੀ	ਦੇ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ਹੀऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ

ਰਸ
ऽ ऽ ਹਮਰੋ ...

ਅੰਤਰਾ

				ਪ		ਮ									
	ਪ	—	ਧ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
	ਗਹ	ऽ	ਰੀ	ਕ	ਰ	ਕੈ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ਵ	ਖੁ	ਦਾ	ऽ	ਈ	ऽ
												ਨ			
—	ਸਂ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂਨ	—	—	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—
ऽ	ਊ	ਪ	ਰ	ਮੰ	ऽ	ਡ	ਪ	ਛਾऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਏ	ऽ	ऽ	ऽ

				ਨ				ਮ				ਮ			
—	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਪ	—	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—
S	ਮਾ	ਰ	ਕੰ	S	ਡ	ਤੇ	S	ਕੋ	S	ਅ	ਧਿ	ਕਾ	S	ਈ	S
	ਨ਼	ਮ													
ਸ	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	—	ਨਧ	ਧਨ	ਸਂਨ	ਧਪ	ਮਗੁ
ਜਿਨ	ਤ੍ਰਿਣ	ਧ	ਰ	ਮੂੰ	S	ਡ	ਬ	ਲਾ	S	S	SS	ਏS	SS	SS	SS

ਰਸ
S S ਹਮਰੋ... ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੬. ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਭਈ ਸਚੁ ਭੋਜਨੁ ਖਾਇਆ ॥
ਮਨਿ ਤਨਿ ਰਸਨਾ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ॥੧॥
ਜੀਵਨਾ ਹਰਿ ਜੀਵਨਾ ॥
ਜੀਵਨੁ ਹਰਿ ਜਪਿ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ਬਸਤ੍ਰ ਓਢਾਏ ॥
ਅਨਦਿਨੁ ਕੀਰਤਨੁ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਏ ॥੨॥
ਹਸਤੀ ਰਥ ਅਸੁ ਅਸਵਾਰੀ ॥
ਹਰਿ ਕਾ ਮਾਰਗੁ ਰਿਦੈ ਨਿਹਾਰੀ ॥੩॥
ਮਨ ਤਨ ਅੰਤਰਿ ਚਰਨ ਧਿਆਇਆ ॥
ਹਰਿ ਸੁਖ ਨਿਧਾਨ ਨਾਨਕ ਦਾਸਿ ਪਾਇਆ ॥੪॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੬੮੪)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਪਨ	ਸਂਨ
														ਜੀਵ	ਵS
						ਮ									
ਧਪ	ਮਪ	—	ਨਨ	ਧਪ	ਮਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	—	—	ਪਧ	ਮਪ	ਪਨ	ਸਂਨ
ਨਾS	SS	S	ਹS	ਰS	SS	ਜੀ	ਵ	ਨਾ	S	S	S	SS	SS	ਜੀS	ਵS
						ਮ									
ਧਪ	ਮਪ	—	ਨਨ	ਧਪ	ਮਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	—	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—
ਨਾS	SS	S	ਹS	ਰS	SS	ਜੀ	ਵ	ਨਾ	S	S	S	S	S	S	S
ਸ						ਮ									
ਨ਼	—	ਸ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਧਨ	ਸਂਨ	ਧਪ	ਮਪ	ਪਨ	ਸਂਨ
ਜੀ	S	ਵ	ਨ	ਹ	ਰਿ	ਜ	ਪ	ਸਾ	S	ਧS	ਸੰS	SS	ਗS,	ਜੀS	ਵS

ਅੰਤਰਾ

						ਮ									
	ਪ	ਪ	ਪ	ਪਮ	ਧਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
	ਤ੍ਰਿਪ	ਤ	ਭ	ਈS	SS	ਸ	ਚ	ਭੌ	S	ਜ	ਨ	ਖਾ	S	ਇਆ	S
—	ਨ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨ	—	ਧਨ	ਸਂਨ	ਧ	ਪ	ਪਨ	ਸਂਨ
S	ਮਨ	ਤ	ਨ	ਰ	ਸ	ਨਾ	S	ਨਾ	S	ਮS	ਧਿS	ਆ	ਇਆ	ਜੀS	ਵS

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੭. ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ, ਦਾਦਰਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸੁਆਮੀ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ ਸੀਤਲ ਤਨੁ ਮਨੁ ਛਾਤੀ ॥
ਰੂਪ ਰੰਗ ਸੂਖ ਧਨੁ ਜੀਅ ਕਾ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਮੋਰੈ ਜਾਤੀ ॥੧॥
ਰਸਨਾ ਰਾਮ ਰਸਾਇਨਿ ਮਾਤੀ ॥
ਰੰਗ ਰੰਗੀ ਰਾਮ ਅਪਨੇ ਕੈ ਚਰਨ ਕਮਲ ਨਿਧਿ ਥਾਤੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਿਸ ਕਾ ਸਾ ਤਿਨ ਹੀ ਰਖਿ ਲੀਆ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਭਾਤੀ ॥
ਮੇਲਿ ਲੀਓ ਆਪੇ ਸੁਖਦਾਤੈ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਰਾਖੀ ਪਾਤੀ ॥੨॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੬੮੧)

ਅਸਥਾਈ

×			੦			×			੦		
ਪ			ਨ			ਮ			ਮ		
ਨ	ਨ	-ਸਂ	ਧ	ਧ	-ਪ	ਗੁ	ਮ	-ਗੁ	ਪ	ਪ	—
ਰਸ	ਨਾ	SS	ਰਾ	ਮ	Sਰ	ਸਾ	ਇ	Sਨ	ਮਾ	ਤੀ	S
ਪ	ਪ	-ਮ	ਗੁ	—	ਸ	ਸਗੁ	ਮਪ	ਪਮ	ਗੁਰ	ਸ	—
ਰੰ	ਗ	Sਰੰ	ਗੀ	S	S	ਰਾS	ਮS	ਅਪ	ਨੇS	ਕੈ	S
ਮ									ਧ		
ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	-ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਧ	ਪ
ਚਰ	ਨ	Sਕ	ਮਲ	ਨਿ	Sਧ	ਥਾ	ਤੀ	S	S	S	S

ਅੰਤਰਾ

				ਮ							
ਪ	ਪ	—	ਮਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਸਿਮ	ਰ	S	ਸਿਮ	ਰ	ਸੁਆ	ਮੀ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਅਪ	ਨਾਂ	S
									ਧ		
ਨ	ਸਂ	-ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਧ	ਪ
ਸੀ	ਤ	Sਲ	ਤਨ	ਮ	ਨS	ਛਾ	ਤੀ	S	S	S	S

ਮ				ਮ			ਮ				
ਧ	ਪ	—	ਮਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮਗੁ	ਰ	ਸ	—
ਰੂ	ਪ	ऽ	ਰੰऽ	ਗ	ऽ	ਸੂ	ਖ	ਧਨ	ਜੀਅ	ਕਾ	ऽ
ਮ									ਧ		
ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸੰ	ਸੰਰੰ	ਨ	ਸੰ	—	ਨ	ਧ	ਪ
ਪਾ	ऽ	ਰ	ਬ੍ਰਹ	ਮ	ਮੋਰੈ	ਜਾ	ਤੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੮. ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ, ਦਾਦਰਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਆਵਣ ਜਾਣ ਰਹੇ ਚੂਕਾ ਭੋਲਾ ਰਾਮ ॥
ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ਮਿਲੇ ਸਾਚਾ ਚੋਲਾ ਰਾਮ ॥
ਹਉਮੈ ਗੁਰਿ ਖੋਈ ਪਰਗਟ ਹੋਈ ਚੂਕੇ ਸੋਗ ਸੰਤਾਪੈ ॥
ਜੋਤੀ ਅੰਦਰਿ ਜੋਤਿ ਸਮਾਣੀ ਆਪੁ ਪਛਾਤਾ ਆਪੈ ॥
ਪੇਈਅੜੈ ਘਰਿ ਸਬਦਿ ਪਤੀਣੀ ਸਾਹੁਰੜੈ ਪਿਰ ਭਾਣੀ ॥
ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰਿ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਈ ਚੂਕੀ ਕਾਣਿ ਲੋਕਾਣੀ ॥੪॥

(ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੧੧੧੧)

ਅਸਥਾਈ

×			੦			×			੦		
ਪ	ਨ	ਨਸੰ	ਨਧ	ਪਮ	ਮਧ	ਪ	—	—	ਮ	ਗੁ	ਸ
ਆ	ਵ	ऽਣ	ਜਾऽ	ਣऽ	ऽਰ	ਹੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਗੁ	ਮਪ	ਪ	ਮਗੁ	ਰਗੁ	ਸਨ਼	ਸ	—	—	—	—	ਸ
ਚੂऽ	ऽऽ	ਕਾ	ਭੋऽ	ऽऽ	ਲਾऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽਮ
ਨ਼						ਮ					
ਸ	ਸ	-ਰ	ਸਨ਼	ਸ	-ਸ	ਗੁ	—	—	ਮ	ਪ	—
ਹਉ	ਮੈ	ऽऽ	ਮਾऽ	ਰ	ऽਮਿ	ਲੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ						ਸੰ					
ਸੰ	—	ਸੰਗੁੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰਰੰ	ਨ	ਸੰ	—	ਨ	ਧ	ਪ
ਸਾ	ऽ	ਚਾऽ	ਚੋ	ऽ	ਲਾऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽਮ

ਅੰਤਰਾ

				ਮ							
ਪ	ਪ	ਪ	ਮਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	-ਨ	ਸੰ	ਸੰ	—
ਹਉ	ਮੈ	ਗੁਰ	ਖੋऽ	ਈ	ऽ	ਪਰ	ਗ	ऽਟ	ਹੋ	ਈ	ऽ

						ਸਂ					
ਸਂ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	-ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਧ	ਪ
ਚੂ	ਕੇ	ऽ	ਸੋ	ਗ	ऽਸਂ	ਤਾ	ਪੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਮ			ਮ				
ਪ	ਪ	—	ਮਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਗੁਰ	ਸ	—
ਜੋ	ਤੀ	ऽ	ਅੰऽ	ਦ	ਰ	ਜੋ	ਤ	ऽਸ	ਮਾऽ	ਣੀ	ऽ
ਮ						ਸਂ					
ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਸਂਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਧ	ਪ
ਆ	ਪ	ऽਪ	ਛਾ	ਤਾ	ऽ੧	ਆ	ਪੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਰਾਮ ਸਿਮਰਿ ਰਾਮ ਸਿਮਰਿ ਰਾਮ ਸਿਮਰਿ ਭਾਈ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਬਿਨੁ ਬੂਡਤੇ ਅਧਿਕਾਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਬਨਿਤਾ ਸੁਤ ਦੇਹ ਗ੍ਰੇਹ ਸੰਪਤਿ ਸੁਖਦਾਈ ॥
ਇਨ ਮੈ ਕਛੁ ਨਾਹਿ ਤੇਰੋ ਕਾਲ ਅਵਧ ਆਈ ॥੧॥
ਅਜਾਮਲ ਗਜ ਗਨਿਕਾ ਪਤਿਤ ਕਰਮ ਕੀਨੇ ॥
ਤੇਊ ਉਤਰਿ ਪਾਰਿ ਪਰੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਲੀਨੇ ॥੨॥
ਸੂਕਰ ਕੂਕਰ ਜੋਨਿ ਭ੍ਰਮੇ ਤਊ ਲਾਜ ਨ ਆਈ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਛਾਡਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾਹੇ ਬਿਖੁ ਖਾਈ ॥੩॥
ਤਜਿ ਭਰਮ ਕਰਮ ਬਿਧਿ ਨਿਖੇਧ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਲੇਹੀ ॥
ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਜਨ ਕਬੀਰ ਰਾਮੁ ਕਰਿ ਸਨੇਹੀ ॥੪॥

(ਧਨਾਸਰੀ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੯੨)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਪ	—	ਪ	ਪਧ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	ਨ	ਧ	ਪ	ਪ
ਰਾ,	ऽ	ਮ	ਸਿऽ	ਮ	ਰ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਸਿ	ਮ	ਰ
						ਮ					
ਪ	—	ਮ	ਗੁਮ	ਪਧ	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	—	—
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਸਿऽ	ਮऽ	ਰ	ਭਾ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ;
	·			ਸ		ਮ					
ਸ	—	ਸ	ਰ	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਨ	ਬਿ	ਨ

ਪ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਧਨ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ
ਬੂ	ਙ	ਡ	ਤੇ	ਅ	ਧਿ	ਕਾS	S	S	ਈ	S	S

ਅੰਤਰਾ

				ਮ							
ਪ	ਪ	ਮਧ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	—
ਬ	ਨਿ	ਤਾS	S	ਸੁ	ਤ	ਦੇ	ਹ	S	ਗ੍ਰ	ਹ	S
ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	—	ਨ	ਸਂ	—	—
ਸੰ	S	ਪ	ਤ	ਸੁ	ਖ	ਦਾ	S	S	ਈ	S	S
ਨ	ਨ	ਨ	—	ਨ	ਸਂ	ਧਨ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਪ
ਇ	ਨ	ਮੈ	S	ਕ	ਛੁ	ਨਾS	S	ਹਿ	ਤੇ	S	ਰੋ
						ਮ					
ਪ	—	ਮ	ਗੁਮ	ਪਧ	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	—	—
ਕਾ	S	ਲ	ਅS	ਵS	ਧ	ਆ	S	S	ਈ	S	S

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੦. ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ, ਝਪਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਤੇਜ ਹੂੰ ਕੋ ਤਰੁ ਹੈਂ ਕਿ ਰਾਜਸੀ ਕੋ ਸਰੁ ਹੈਂ
ਕਿ ਸੁੱਧਤਾ ਕੋ ਘਰੁ ਹੈਂ ਕਿ ਸਿੱਧਤਾ ਕੀ ਸਾਰ ਹੈਂ ॥
ਕਾਮਨਾ ਕੀ ਖਾਣ ਹੈਂ ਕਿ ਸਾਧਨਾ ਕੀ ਸਾਨ ਹੈਂ
ਕਿ ਬਿਰਕਤਤਾ ਕੀ ਬਾਨ ਹੈਂ ਕਿ ਬੁੱਧ ਕੋ ਉਦਾਰ ਹੈਂ ॥
ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਹੈਂ ਕਿ ਭੂਪਨ ਕੋ ਭੂਪ ਹੈਂ
ਕਿ ਰੂਪ ਹੂੰ ਕੋ ਰੂਪ ਹੈਂ ਕੁਮਤਿ ਕੋ ਪ੍ਰਹਾਰੁ ਹੈਂ ॥
ਦੀਨਨ ਕੋ ਦਾਤਾ ਹੈਂ ਗਨੀਮਨ ਕੋ ਗਾਰਕ ਹੈਂ
ਸਾਧਨ ਕੋ ਰੱਛਕ ਹੈਂ ਗੁਨਨ ਕੋ ਪਹਾਰੁ ਹੈਂ ॥ ੭ ॥—੨੫੯ ॥

(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ਪਾ: ੧੦, ਕਬਿੱਤ ਨ: ੨੫੯)

ਅਸਥਾਈ

×		੨			੦		੩		
ਪ									
ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਧ	ਪ	ਪ	ਮ	—	ਗੁਮ
ਦੀ	ਨ	ਨ	S	ਕੋ	ਦਾ	ਤਾ	ਹੈਂ	S	Sਗ
ਸ	ਗੁ	ਸਗੁ	ਮਪ	ਧਮ	ਗੁ	ਰਰ	ਸ	—	—
ਨੀ	ਮ	ਨS	SS	ਕੋS	ਗਾ	ਰਕ	ਹੈਂ	S	S

ਨ̣	—	ਸ	ਸ	ਗੁ	ਰ	ਰਰ	ਸ	—	ਸ
ਸਾ	ऽ	ਧ	ਨ	ਕੋ	ਰੱ	ਛਕ	ਹੈਂ	ऽ	ਗੁ
ਮ									
ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ
ਨ	ਨ	ਕੋ	ऽ	ਪ	ਹਾ	ਰ	ਹੈਂ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਤੇ	ਜ	ਹੂੰ	ऽ	ਕੋ	ਤ	ਰ	ਹੈਂ	ऽ	ਕਿ
ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਗੁਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਰਾ	ਜ	ਸੀ	ऽ	ਕੋ	ਸ	ਰ	ਹੈਂ	ऽ	ਕਿ
			ਧ				ਧ		
ਪ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਪ	—	ਮ
ਸੁੱ	ਧ	ਤਾ	ऽ	ਕੋ	ਘ	ਰ	ਹੈਂ	ऽ	ਕਿ
ਗ	ਸ	ਸਗੁ	ਮਪ	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—	—
ਸਿੱ	ਧ	ਤਾ	ऽऽ	ਕੀ	ਸਾ	ਰ	ਹੈਂ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੧. ਰਾਗ ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ, ਤਾਲ ਚੰਚਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮਾਰਵਾੜਿ ਜੈਸੇ ਨੀਰੁ ਬਾਲਹਾ ਬੇਲਿ ਬਾਲਹਾ ਕਰਹਲਾ ॥
ਜਿਉ ਕੁਰੰਕ ਨਿਸਿ ਨਾਦੁ ਬਾਲਹਾ ਤਿਉ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਰਾਮਈਆ ॥ ੧ ॥
ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਰੂੜੋ ਰੂਪੁ ਰੂੜੋ ਅਤਿ ਰੰਗੁ ਰੂੜੋ ਮੇਰੋ ਰਾਮਈਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਿਉ ਧਰਣੀ ਕਉ ਇੰਦ੍ਰੁ ਬਾਲਹਾ ਕੁਸਮ ਬਾਸੁ ਜੈਸੇ ਭਵਰਲਾ ॥
ਜਿਉ ਕੋਕਿਲ ਕਉ ਅੰਬੁ ਬਾਲਹਾ ਤਿਉ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਰਾਮਈਆ ॥ ੨ ॥
ਚਕਵੀ ਕਉ ਜੈਸੇ ਸੂਰੁ ਬਾਲਹਾ ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਹੰਸੁਲਾ ॥
ਜਿਉ ਤਰੁਣੀ ਕਉ ਕੰਤੁ ਬਾਲਹਾ ਤਿਉ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਰਾਮਈਆ ॥ ੩ ॥
ਬਾਰਿਕ ਕਉ ਜੈਸੇ ਖੀਰੁ ਬਾਲਹਾ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਮੁਖ ਜੈਸੇ ਜਲ ਧਰਾ ॥
ਮਛੁਲੀ ਕਉ ਜੈਸੇ ਨੀਰੁ ਬਾਲਹਾ ਤਿਉ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਰਾਮਈਆ ॥ ੪ ॥
ਸਾਧਿਕ ਸਿਧ ਸਗਲ ਮੁਨਿ ਚਾਹਹਿ ਬਿਰਲੇ ਕਾਹੂ ਡੀਠੁਲਾ ॥
ਸਗਲ ਭਵਣ ਤੇਰੋ ਨਾਮੁ ਬਾਲਹਾ ਤਿਉ ਨਾਮੇ ਮਨਿ ਬੀਠੁਲਾ ॥ ੫ ॥
(ਧਨਾਸਰੀ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੯੩)

ਅਸਥਾਈ

×			੨				੦			੩			
			ਸ		ਮ								
			ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਮ	ਧ	ਪ	—	—
			ਤੇ	ਰਾ	ਨਾ	ਮ	ਰੂ	ऽ	ऽ	ੜੋ	ऽ	ऽ	ऽ
							ਨ		ਪ	ਧ			
—	—	—	ਨ	—	—	ਸਂ	ਧ	—	ਮ	ਪ	—	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਰੂ	ऽ	ऽ	ਪ	ਰੂ	ऽ	ऽ	ੜੋ	ऽ	ऽ	ऽ
			ਸਂ										
ਮਗੁ	ਰਸ	ਨ਼	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	—	—
ऽऽ	ऽऽ	ऽ;	ਅ	ਤਿ	ਰੰ	ਗ	ਰੂ	ऽ	ੜੋ	ਮੇ	ਰੋ	ऽ	ऽ
			ਮ						ਸ				
ਨ	ਧ	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	ਰ	—	ਨ਼	ਸ	—	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਮਈ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—											
ऽ	ऽ	ऽ											

ਅੰਤਰਾ

					ਮ								
			ਪ	—	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	—
			ਮਾ	ऽ	ਰ	ਵਾ	ऽ	ੜ	ऽ	ਜੈ	ਸੇ	ऽ	ऽ
		←	ਜਿਉ	ऽ	ऽ	ਕੁ	ਰੰ	ਕ	ऽ	ਨਿ	ਸ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਨ	—	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ਰ	ਬਾ	ऽ	ਲ	ऽ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ऽ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਦ	ਬਾ	ऽ	ਲ	ऽ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ऽ
							ਨ			ਧ			
—	—	—	ਨ	—	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਮ	ਪ	—	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਬੇ	ऽ	ਲ	ਬਾ	ऽ	ਲ	ऽ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ऽ	ऽ	ऽ	ਤਿਉ	ऽ	ऽ	ਮੇ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ਮ	ਨ	ऽ	ऽ
			ਮ										
—	—	—	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਰ	—	ਨ਼	ਸ	—	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਕ	ਰ	ऽ	ਹ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ऽ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਮਈ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—											
ऽ	ऽ	ऽ	→										
ऽ	ऽ	ऽ	ਤੇਰਾ ਨਾਮ...										

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

(ਪ੍ਰਦੀਪਕੀ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ

ਵਾਦੀ—ਪ	ਠਾਟ—ਕਾਫ਼ੀ	ਸਮਾਂ—ਦਿਨ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪਹਿਰ।
ਸੰਵਾਦੀ—ਸ	ਜਾਤੀ—ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਨ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—'ਪਾ ਗਾ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ।

ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ (ਕਾਫ਼ੀ ਠਾਟ)—ਸ, ਗੁ ਮ ਪ, ਨੁ ਸਂ। ਸਂ, ਨੁ ਧ ਪ, ਮ ਗੁ, ਰ ਸ।

ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ (ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ)—ਸ, ਗੁ, ਮ ਪ, ਨੁ ਸਂ। ਸਂ ਨੁ ਧੁ ਪ, ਮ ਗੁ, ਰੁ ਸ।

ਪਕੜ—ਸ, ਨੁਸ ਗੁ ਮ ਪ, ਨੁ,ਧਪਗੁ, ਪ, ਗੁ, ਰਸਨੁ, ਸ।

ਧਨਾਸਰੀ ਇਕ ਪੁਰਾਤਨ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਲੇਖ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਧਨਸ਼ਾਸੀ, ਧੰਨਾਸੀ, ਧਨਾਸਿਕਾ ਤੇ ਧਨਾਸਰੀ ਨਾਮਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵੀ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ—ਕਾਫ਼ੀ ਠਾਟ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ, ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ, ਖਮਾਜ ਠਾਟ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ ਅਤੇ ਪੂਰੀਆ ਧਨਾਸਰੀ (ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ) ਜੋ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਭਾਵ, ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ ਵਖੋ-ਵਖ ਚਾਰ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਪਰਚਲਿਤ ਹੈ, ਧਨਾਸਰੀ ਦੇ ਇਹ ਸੁਰ-ਰੂਪ ਕਿਥੋਂ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਪਰਿਵਰਤਣ ਹੋਏ ਇਸ ਤੇ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਸਰੂਪ ੧੩ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪੰਡਤ ਸਾਰੰਗਦੇਵ ਨੇ ਆਪਣੇ "ਸੰਗੀਤ ਰਤਨਾਕਰ" ਵਿਚ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰਾਗ ਬਾਗੇਸ਼੍ਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ, ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਰਾਗ-ਰਾਗਣੀ (ਪਰਿਵਾਰ-ਵਰਗ) ਦੇ ਮਤ-ਮਤਾਂਤ ਆਰੰਭ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਰਤ ਮਤ—ਧਨਾਸਰੀ ਨੂੰ ਮਾਲਕੌਂਸ ਦੀ ਨੂੰਹ (ਪੁੱਤ੍ਰ-ਵੱਧੂ) ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਕਾਲੀ ਨਾਥ ਮਤ—ਇਸ ਨੂੰ ਮੇਘ ਰਾਗ ਦੀ ਰਾਗਣੀ (ਇਸਤ੍ਰੀ) ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਹਨੂਮਾਨ ਮਤ—ਧਨਾਸਰੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਦੀ ਰਾਗਣੀ ਅਤੇ 'ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ' ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਰਾਗਮਾਲਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਮਾਲਕੌਂਸ ਦੀ ਰਾਗਣੀ ਹੈ। ਇੰਜ ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ ਵਖੋ-ਵਖ ਤਿੰਨ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਪਰਚਲਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਾਲਕੌਂਸ ਦਾ ਸੁਰ-ਰੂਪ ਆਧੁਨਿਕ ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਕਾਫ਼ੀ ਠਾਟ ਨਾਲ ਅਤੇ ਮੇਘ ਖਮਾਜ ਠਾਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਰਿਹਾ ਪੂਰੀਆ ਧਨਾਸਰੀ; ਭਾਵ—ਕਿ ਪੂਰੀਆ ਧਨਾਸਰੀ (ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ) ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਆਇਆ। ਇਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਠਾਟ ਵਿਚ ਪਰਚਲਿਤ ਸੀ ਫਿਰ ਉਹ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਕੇ ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਤਿਵੇਂ, ਧਨਾਸਰੀ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਨਾਲ ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ ਵਿਚ ਆਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਬੰਗਾਲ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਥੇ ਇਕ ਗੱਲ ਬੜੀ ਸੰਵਾਦੀ ਤੇ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਧਨਾਸਰੀ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਜੇ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ, ਭੈਰਵੀ, ਕਾਫ਼ੀ, ਖਮਾਜ ਤੇ ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ ਦੀ ਜਾਤੀ, ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ, ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ 'ਪਾ ਗਾ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤਿ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਹਨ।

ਉਤੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ ਦੇ ਵਖੋ-ਵਖ ਰੂਪਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਸਾਂ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :—

ਪੰਡਤ ਅਹੋਬਲ ਨੇ "ਸੰਗੀਤ ਪਾਰਿਜਾਤ" ਵਿਚ ਜਿਸ ਧਨਾਸਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਧੁਨਿਕ ਧਨਾਸ਼ਰੀ ਰਾਗ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰੂਪ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਧਨਾਸਰੀ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਣ, ਖਾੜਵ ਤੇ ਓਡਵ ਰਾਗ ਦਸਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ-ਨਿਖਾਦ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇੰਜ ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਰੂਪ ਹੋਏ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨਾਮ ਵੀ ਦਿਤੇ ਹਨ :—

੧. ਓਡਵ-ਓਡਵ ਜਾਤੀ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ ਨੂੰ ਧਾਨੀ ਰਾਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ :—
ਸ, ਗੁ ਮ ਪ, ਨੁ ਸਂ। ਸਂ ਨੁ ਪ, ਮ ਗੁ ਸ।

੨. ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਤੀ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ ਨੂੰ ਧਨਾਸਰੀ ਜਾਂ ਸ਼ੁੱਧ ਧਨਾਸਰੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ :— ਸ, ਗੁ ਮ ਪ, ਨੁ ਸਂ। ਸਂ ਨੁ ਧ ਪ, ਮ ਗੁ ਰ ਸ।

੩. ਖਾੜਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਤੀ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ ਨੂੰ ਧੰਨਾਸੀ ਰਾਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ :—
ਸ, ਗੁ ਮ ਪ, ਨੁ, ਧਨੁ ਸਂ। ਸਂ ਨੁ ਧ ਪ, ਮ ਗੁ ਰ ਸ। ਧਨਾਸਰੀ ਦਾ ਇਹ ਤੀਜਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਗਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ।

ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਤੇ ਧਨਾਸਰੀ ਦੋਵੇਂ ਸਮਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿਕ ਰਾਗ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਰਕ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਇਹ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ :— (੧) ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਦਾ ਵਾਦੀ ਮੱਧਮ ਹੈ। ਪਰ ਧਨਾਸਰੀ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਪੰਚਮ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਵਿਚ ਮੱਧਮ ਇਕ ਮਹੱਤਵ-ਪੂਰਣ ਸੁਰ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਧਨਾਸਰੀ ਵਿਚ ਉਹ ਦੁਰਬਲ (ਗੌਣ) ਹੈ। (੨) ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਵਿਚ 'ਗੁ ਤੇ ਨੁ' ਇਕ-ਇਕ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸਰੁਤੀ ਉੱਚੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ 'ਮਾ ਤੇ ਸਾ'

ਮ ਸ
ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਗੁ, ਨੁ, ਇੰਜ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਅੰਦੋਲਿਤ ਭੀ ਹਨ, ਪਰ ਧਨਾਸਰੀ ਵਿਚ ਉਹ ਕੋਮਲ ਤੇ 'ਕਾਫੀ' ਵਾਂਗ ਮੁਕਤ ਹਨ। (੩) ਧਨਾਸਰੀ ਵਿਚ "ਸ ਗੁ, ਪ ਗੁ" ਦੀ ਸੁਰ ਸੰਗਤਿ ਹੈ। ਪਰ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਵਿਚ ਇਹ ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। (੪) ਧਨਾਸਰੀ ਭਾਵੇਂ ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ 'ਧਾ ਰੇ' ਦੁਰਬਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਦ ਕਿ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਵਿਚ

ਪ ਸ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਸਗੋਂ ਧ, ਤੇ ਰ, ਇੰਜ 'ਕਣ' ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਥੋੜਾ ਠਹਿਰਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ ਦਾ

ਸ ਪ ਮ
ਚਲਣ "ਸ, ਗੁ ਰਸਨੁ, ਸ, ਗੁਮਪ, ਨੁ, ਧਪਗੁ, ਪ, ਜਾਂ ਨੁਪ ਗੁ, ਪ, ਗੁ, ਰਸਨੁ, ਸ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ।

ਸ ਮ ਮ ਪ ਮ ਮ ਸ
ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਦਾ ਸੁਰ-ਰੂਪ "ਨੁ ਸ, ਗੁਮ, ਪ ਗੁਮ, ਨੁ, ਧ, ਪ, ਗੁਮ, ਗੁ, ਰ, ਸ" ਇੰਜ ਰਹੇਗਾ।

ਉਤੇ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ, ਸਾਡੇ ਵੀਚਾਰ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਗਾਉਣਾ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਂ, ਤਾਨ ਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰ ਵਿਖਾਉਣਾ ਕਠਿਨ ਕੰਮ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਤਾਨਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਲਗ-ਭਗ ਭੀਮਪਲਾਸੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।

ਨੋਟ—ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ ਵਿਚ 'ਰੇ ਧਾ' ਸੁਰ ਕੋਮਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਕਈ ਸੰਗੀਤਕਾਰ (ਗਾਇਕ) ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ ਦੀ ਧਨਾਸਰੀ ਨੂੰ 'ਕੋਮਲ ਧਨਾਸਰੀ' ਭੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

੧. ਸ—ਨੁਸਗੁ, ਰਸ, ਸਗੁਰਸਨੁ, ਸ—ਸਗੁ, ਮਪਗੁ, ਰਸ—ਨੁਸਗੁਮਪ, ਪਗੁ, ਮਪਗੁ, ਰਸ—।

੨. ਸ—ਸਗੁਰਸਨੁ, ਸਗੁਮਪ—ਮਪਗੁ, ਪ, ਗੁ, ਰਸ—ਸਗੁ ਗੁਮਪ, ਗੁਮਪਗੁ, ਪਗੁ, ਰਸਨੁ ਸ—ਨੁਸਗੁਮਪ ਗੁ, ਰਸ—।

੩. ਨੁਸ, ਸਗੁ, ਗੁਮਪ, ਨੁ, ਧਪਗੁ, ਪ, ਮਪਨੁਧਪਗੁ, ਰਸ, ਨੁਸਗੁਮਪ, ਨੁਧਪਗੁ—ਪ, ਮਪਗੁ, ਰਸ—ਰਨੁਸਗੁਮਪ, ਧਪ, ਨੁਧਪ, ਮਪ ਗੁਮਪਨੁਧਪਗੁ, ਪਗੁ, ਰਸ—ਨੁਸਗੁ, ਸਗੁਮ ਗੁਮਪ, ਨੁਨੁਧਪਗੁਮਪ—ਪਗੁ, ਰਸਨੁਸਗੁਮਪ—ਮਪਨੁ—ਧਪਗੁ, ਮਪ ਗੁ, ਪਗੁਰਸ—।

੪. ਪ—ਪਪ ਗੁਮਪ—ਪਨੁਧਪ ਗੁਮਪ, ਮਪਨੁ, ਨੁਧਪਗੁ ਪਗੁ, ਰਸ ਨੁਸਗੁਮਪ—ਗੁ, ਰਸਰਨੁਸਗੁਮਪ—ਗੁਮਪਨੁ, ਨੁਸੰ—ਨੁਧਪ, ਨੁਨੁਪਗੁ, ਮਪ, ਮਪਨੁ, ਨੁਸੰ—ਨੁਧਪਗੁ, ਰਸ—ਨੁਸ, ਸਗੁ, ਗੁਮਪਨੁ, ਨੁਸੰ—ਰੰਨੁਸੰਨੁਧਪ, ਪਨੁਸੰ, ਮਪਨੁਸੰ, ਗੁਮਪਨੁਸੰ—ਸੰਰੰਨੁ, ਨੁਧਪਗੁ, ਮਪਨੁ, ਪਨੁਸੰ—ਸੰਰੰਨੁਸੰਨੁਧਪ, ਨੁਨੁ ਪਗੁ, ਪਗੁ, ਰਸ—।

੫. ਪ—ਮਪਗੁਮਪ—ਪਨੁਧਪ, ਮਪਨੁਨੁਧਪ, ਸੰ—ਨੁਧਪ, ਮਪ ਗੁਮਪ, ਗੁ, ਰਸ, ਰਨੁਸਗੁਮਪ, ਨੁਧਪ, ਮਪਗੁਮਪ—ਗੁ, ਮਪਨੁਸੰ—ਸੰਗੁੰਰਸੰ—ਨੁਧਪ, ਮਪਨੁਸੰਗੁੰ, ਰੰਸੰ ਨੁਧਪ, ਪਨੁਪਗੁ, ਮਪਨੁਸੰ—ਨੁਨੁਸੰ, ਪਨੁਸੰ, ਮਪਨੁਸੰ, ਸੰਗੁੰਰੰਸੰ, ਸੰਗੁੰ ਗੁੰਮੰਪੰਗੁੰ, ਰੰਸੰ, ਸੰਗੁੰਰੰਸੰਨੁਸੰ, ਪਨੁਸੰ—ਨੁਨੁਧਪਮਪਗੁ, ਪਗੁ, ਰਸ—ਸਗੁਰਸ, ਨੁਸਗੁਗੁ ਰਸ, ਸਗੁਮਪਗੁਗੁ ਰਸ, ਨੁਸਗੁਮਪਪ ਮਗੁਰਸ, ਗੁਮਪਨੁਧਪਗੁਗੁਰਸ, ਨੁਸਗੁਮਪਨੁਸੰ, ਨੁਧਪਪਮਗੁਰਸ, ਗੁਮਪਨੁਸੰਗੁੰਰੰਸੰ ਨੁਧਪਪਮਗੁਰਸ, ਨੁਸਗੁਮਪਪਨੁਨੁਸੰ, ਸੰਗੁੰਮੰਪੰਗੁੰਗੁੰਰੰਸੰ, ਨੁਧਪਪ ਗੁਗੁਰਸ—।

ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੬)

ਅਸਥਾਈ

	×		੦		੨		੩		੦		
	ਪ	ਪ	ਪ	—	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	
	ਗੁ	ਰ	ਬਾ	ऽ	ਣੀ	ऽ	ऽ	ਸੁ	ਣ	ऽ	
੧.	ਸਗੁ	ਰਸ	ਨ਼ੁਸ	ਗੁਮ	ਪਨੁ	ਸੰਰੰ	ਸੰਨੁ	ਧਪ	ਮਗੁ	ਰਸ,	—ਗੁਰਬਾ...
੨.	ਗੁਗੁ	ਰਸ,	ਨ਼ੁਸ	ਗੁਮ	ਪਪ	ਗੁਗੁ	ਰਸ,	ਨ਼ੁਸ	ਗੁਮ	ਪਨੁ	
	ਧਪ	ਗੁਗੁ	ਰਸ,	ਨ਼ੁਸ	ਗੁਮ	ਪਨੁ	ਸੰਨੁ	ਧਪ	ਗੁਗੁ	ਰਸ	—ਗੁਰਬਾ...
੩.	ਗੁਗੁ	ਰਸ,	ਪਪ	ਮਗੁ	ਰਸ,	ਨੁਨੁ	ਧਪ	ਮਗੁ	ਰਸ,	ਸੰਸੰ	
	ਨੁਨੁ	ਧਪ	ਮਗੁ	ਬਸ,	ਗੁੰਗੁੰ	ਰੰਸੰ	ਨੁਨੁ	ਧਪ	ਮਗੁ	ਰਸ	—ਗੁਰਬਾ...
੪.	ਨ਼ੁਸ	ਗੁਗੁ,	ਸਗੁ	ਮਮ,	ਗੁਮ	ਪਪ,	ਮਪ	ਨੁਨੁ,	ਪਨੁ	ਸੰਸੰ	
	ਨੁਸੰ	ਗੁੰਗੁੰ	ਰੰਰੰ	ਸੰਸੰ	ਨੁਨੁ	ਧਧ	ਪਪ	ਮਮ	ਗੁਗੁ	ਰਸ	—ਗੁਰਬਾ...
੫.	ਗੁਗੁ	ਰ,ਗੁ	ਗੁਰ	ਨ਼ੁਸ,	ਪਪ	ਮ,ਪ	ਪਮ	ਗੁਮ,	ਨੁਨੁ	ਧ,ਨੁ	
	ਨੁਧ	ਮਪ,	ਸੰਸੰ	ਨੁ,ਸੰ	ਸੰਨੁ	ਪਨੁ	ਗੁੰਗੁੰ	ਰੰ,ਗੁੰ	ਗੁੰਰੰ	ਨੁਸੰ,	
	ਸੰਨੁ	ਧਪ,	ਨੁਧ	ਪਮ,	ਧਪ	ਮਗੁ,	ਪਮ	ਗੁਰ,	ਮਗੁ	ਰਸ,	—ਗੁਰਬਾ...

ਅੰਤਰਾ

	ਪ	—	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸੰ	ਸੰ	—	—	
	ਮਿ	ऽ	ਲ	ऽ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ਮ	ऽ	ऽ	
੧.	ਸੰਗੁੰ	ਰੰਸੰ	ਨੁਧ	ਪਪ	ਗੁਗੁ	ਰਸ,	ਨ਼ੁਸ	ਗੁਮ	ਪਨੁ	ਸੰ	—ਮਿਲ ਪ੍ਰੀ...
੨.	ਨੁਸੰ	ਗੁੰਰੰ	ਸੰਨੁ	ਧਪ	ਮਗੁ	ਰਸ,	ਨ਼ੁਸ	ਗੁਗੁ,	ਸਗੁ	ਮਪ,	
	ਗੁਮ	ਪਪ,	ਮਪ	ਨੁਨੁ,	ਪਨੁ	ਸੰਸੰ	ਨੁਨੁ	ਧਪ	ਮਗੁ	ਰਸ	—ਮਿਲ ਪ੍ਰੀ...
੩.	ਸੰਗੁੰ	ਰੰਸੰ,	ਨੁਰੰ	ਸੰਨੁ,	ਪਸੰ	ਨੁਧ,	ਮਨੁ	ਧਪ,	ਗੁਪ	ਮਗੁ,	
	ਸਗੁ	ਰਸ,	ਨ਼ੁਸ	ਗੁ,ਸ	ਗੁਮ,	ਗੁਮ	ਪ,ਮ	ਪਨੁ,	ਪਨੁ	ਸੰ-	—ਮਿਲ ਪ੍ਰੀ...
੪.	ਗੁੰਗੁੰ	ਰੰ,ਗੁੰ	ਗੁੰਰੰ	ਨੁਸੰ	ਨੁਨੁ	ਧ,ਨੁ	ਨੁਧ	ਮਪ,	ਪਪ	ਗੁ,ਪ	
	ਪਗੁ	ਮਪ,	ਗੁਗੁ	ਰ,ਗੁ	ਗੁਰ	ਨ਼ੁਸ	ਗੁਮ	ਪਨੁ	ਸੰਰੰ	ਨੁਸੰ	—ਮਿਲ ਪ੍ਰੀ...
੫.	ਗੁੰਗੁੰ	ਰੰਸੰ,	ਰੰਰੰ	ਸੰਨੁ,	ਸੰਸੰ	ਨੁਧ,	ਨੁਨੁ	ਧਪ,	ਧਧ	ਪਮ,	
	ਪਪ	ਮਗੁ,	ਮਮ	ਗੁਰ,	ਗੁਗੁ	ਰਸ,	ਨ਼ੁਸ	ਗੁਮ,	ਸਗੁ	ਮਪ,	
	ਗੁਮ	ਪਨੁ,	ਮਪ	ਨੁਸੰ,	ਪਨੁ	ਸੰਰੰ	ਸੰ,	ਪਨੁ	ਸੰਰੰ	ਸੰ,	—ਮਿਲ ਪ੍ਰੀ...

੧. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਾ ਲਯ)

ਸਾਧੋ ਇਹੁ ਜਗੁ ਭਰਮ ਭੁਲਾਨਾ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨੁ ਛੋਡਿਆ ਮਾਇਆ ਹਾਥਿ ਬਿਕਾਨਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਸੁਤ ਬਨਿਤਾ ਤਾ ਕੈ ਰਸਿ ਲਪਟਾਨਾ ॥
ਜੋਬਨੁ ਧਨੁ ਪ੍ਰਭਤਾ ਕੈ ਮਦ ਮੈ ਅਹਿਨਿਸਿ ਰਹੈ ਦਿਵਾਨਾ ॥੧॥
ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਸਦਾ ਦੁਖ ਭੰਜਨ ਤਾ ਸਿਉ ਮਨੁ ਨਾ ਲਗਾਨਾ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੋਟਨ ਮੈ ਕਿਨਹੂ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਇ ਪਛਾਤਾ ॥੨॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੯, ਪੰਨਾ ੬੮੪-੮੫)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਸ	ਨ਼
														ਸਾ	ਧੋ
				ਮ											
ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਨ਼	ਸ	—	ਸ	—	ਨ਼ਸ	ਗੁਰ	ਸ	ਨ਼
ਇ	ਹੁ	ਜ	ਗ	ਭ	ਰ	ਮ	ਭੁ	ਲਾ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਹਾऽ	ऽऽ,	ਸਾ	ਧੋ
				ਮ											
ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਨ਼	ਸ	—	ਸ	—	—	—	—	—
ਇ	ਹੁ	ਜ	ਗ	ਭ	ਰ	ਮ	ਭੁ	ਲਾ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
—	ਪ	ਪ	ਪ	—	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	—
ऽ	ਰਾ	ਮ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਕਾ	ऽ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਨ	ਛੋ	ऽ	ਡਿਆ	ऽ
ਸ												ਮ			
ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਨ਼
ਮਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ਹਾ	ऽ	ਥ	ਬਿ	ਕਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ,	ਸਾ	ਧੋ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	—	ਪ	ਪ	ਪ	—	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਮਾ	ऽ	ਤ	ਪਿ	ਤਾ	ऽ	ਭਾ	ऽ	ਈ	ऽ	ਸੁ	ਤ	ਬ	ਨਿ	ਤਾ	ऽ
ਸਂ	ਨੁ	ਨੁ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—	ਨੁ	ਧ	ਪ	—
ਤਾ	ऽ	ਕੈ	ऽ	ਰ	ਸ	ਲ	ਪ	ਟਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—
ਜੋ	ऽ	ਬ	ਨ	ਧ	ਨ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਤਾ	ऽ	ਕੈ	ऽ	ਮ	ਦ	ਮੈ	ऽ

												ਮ			
ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਨ਼
ਅ	ਹ	ਨਿ	ਸ	ਰ	ਹੈ	ऽ	ਦਿ	ਵਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਸਾ	ਧੋ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਦੋਵੇਂ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੨. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਬੰਦਨਾ ਹਰਿ ਬੰਦਨਾ ਗੁਣ ਗਾਵਹੁ ਗੋਪਾਲ ਰਾਇ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਵਡੈ ਭਾਗਿ ਭੇਟੇ ਗੁਰਦੇਵਾ ॥ ਕੋਟਿ ਪਰਾਧ ਮਿਟੇ ਹਰਿ ਸੇਵਾ ॥੧॥
ਚਰਨ ਕਮਲ ਜਾ ਕਾ ਮਨੁ ਰਾਪੈ ॥ ਸੋਗ ਅਗਨਿ ਤਿਸੁ ਜਨ ਨ ਬਿਆਪੈ ॥੨॥
ਸਾਗਰੁ ਤਰਿਆ ਸਾਧੂ ਸੰਗੇ ॥ ਨਿਰਭਉ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ ਹਰਿ ਰੰਗੇ ॥੩॥
ਪਰਧਨ ਦੋਖ ਕਿਛੁ ਪਾਪ ਨ ਫੇੜੇ ॥ ਜਮ ਜੰਦਾਰੁ ਨ ਆਵੈ ਨੇੜੇ ॥੪॥
ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਗਨਿ ਪ੍ਰਭਿ ਆਪਿ ਬੁਝਾਈ ॥ ਨਾਨਕ ਉਧਰੇ ਪ੍ਰਭ ਸਰਣਾਈ ॥੫॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੬੮੩)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਪ	ਮ
														ਬੰ	ਦ
ਪ	—	—	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	—	ਨੁ̣	ਸ	—	—	—	—	—	ਪ	ਮ
ਨਾ	ऽ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਬੰ	ऽ	ਦ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਬੰ	ਦ
ਪ	—	—	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	—	ਨੁ̣	ਸ	—	—	—	—	—	—	—
ਨਾ	ऽ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਬੰ	ऽ	ਦ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
—	ਪ̣	ਨੁ̣	ਨੁ̣	ਸ	—	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ	ਗੁ		
ऽ	ਗੁ	ਣ	ਗਾ	ਵਹੁ	ऽ	ਗੋ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ਲ	ਰਾ	ऽ	ਇ	ਬੰਦਨਾ...	

ਅੰਤਰਾ

	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਨੁ	—	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
	ਵ	ਡੈ	ਭਾ	ऽ	ਗ	ਭੇ	ऽ	ਟੇ	ऽ	ਗੁ	ਰ	ਦੇ	ऽ	ਵਾ	ऽ
				ਸਂ		ਧ		ਮ				ਮ			
—	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਨੁ	—	ਪ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਰਸ		
ऽ	ਕੋ	ਟ	ਪ	ਰਾ	ऽ	ਧ	ਮਿ	ਟੇ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਸੇ	ਵਾऽ	ਬੰਦ...	

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

ਇਸ ਤੇ ਛੋਟੀ ਤਿੰਨਤਾਲ ਭੀ ਚਲ ਜਾਉਂਦਾ।

੩. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਜਿਨਿ ਤੁਮ ਭੇਜੇ ਤਿਨਹਿ ਬੁਲਾਏ ਸੁਖ ਸਹਜ ਸੇਤੀ ਘਰਿ ਆਉ ॥
ਅਨਦ ਮੰਗਲ ਗੁਨ ਗਾਉ ਸਹਜ ਧੁਨਿ ਨਿਹਚਲ ਰਾਜੁ ਕਮਾਉ ॥੧॥
ਤੁਮ ਘਰਿ ਆਵਹੁ ਮੇਰੇ ਮੀਤ ॥
ਤੁਮਰੇ ਦੋਖੀ ਹਰਿ ਆਪਿ ਨਿਵਾਰੇ ਅਪਦਾ ਭਈ ਬਤੀਤ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਨੇ ਪ੍ਰਭ ਕਰਨੇਹਾਰੇ ਨਾਸਨ ਭਾਜਨ ਥਾਕੇ ॥
ਘਰਿ ਮੰਗਲ ਵਜਹਿ ਨਿਤ ਵਾਜੇ ਅਪੁਨੈ ਖਸਮਿ ਨਿਵਾਜੇ ॥੨॥
ਅਸਥਿਰ ਰਹਹੁ ਡੋਲਹੁ ਮਤ ਕਬਹੂ ਗੁਰ ਕੈ ਬਚਨਿ ਅਧਾਰਿ ॥
ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਸਗਲ ਭੂ ਮੰਡਲ ਮੁਖ ਊਜਲ ਦਰਬਾਰ ॥੩॥
ਜਿਨ ਕੇ ਜੀਅ ਤਿਨੈ ਹੀ ਫੇਰੇ ਆਪੇ ਭਇਆ ਸਹਾਈ ॥
ਅਚਰਜੁ ਕੀਆ ਕਰਨੈਹਾਰੈ ਨਾਨਕ ਸਚੁ ਵਡਿਆਈ ॥੪॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੬੭੮)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
												ਪ	ਪ	ਪ	ਮ
												ਤੁ	ਮ	ਘ	ਰ
ਪ	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	—	ਪ	—	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ
ਆ	ऽ	ਵਹੁ	ऽ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਮੀ	ऽ	ऽ	ਤ	ਤੁ	ਮ	ਘ	ਰ
ਪ	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	—	ਪ	—	—	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਸ
ਆ	ऽ	ਵਹੁ	ऽ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਮੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤ
ਨੁ਼	ਨੁ਼	ਸ	—	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਨੁ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਪ	—
ਤੁ	ਮ	ਰੇ	ऽ	ਦੋ	ਖੀ	ਹ	ਰਿ	ਆ	ऽ	ਪ	ਨਿ	ਵਾ	ऽ	ਰੇ	ऽ
ਮ	ਪ	ਨੁ	—	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਪ				
ਅ	ਪ	ਦਾ	ऽ	ਭ	ਈ	ऽ	ਬ	ਤੀ	ऽ	ऽ	ਤ	—ਤੁਮ ..			

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਜਿ	ਨ	ਤੁ	ਮ	ਭੇ	ऽ	ਜੇ	ऽ	ਤਿ	ਨਹਿ	ऽ	ਬੁ	ਲਾ	ऽ	ਏ	ऽ
												—	ਏ	ਸੁ	ਖ
ਨੁ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਗੁਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਸਂ	—	ਨੁ	ਧ	ਪ	—
ਸਹ	ऽ	ਜ	ਸ	ਤੀ	ऽ	ਘ	ਰ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ਉ	ऽ	ऽ	ऽ

			ਰਂ									ਮ			
ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ਼	ਧ	ਪ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਸ਼
ਅ	ਨ	ਦ	ਮਂ	ਗ	ਲ	ਗੁ	ਨ	ਗਾ	ऽ	ਉ	ਸਹ	ऽ	ਜ	ਧੁ	ਨ
ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ਼	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ਼	ਧ	ਪ				
ਨਿ	ਹ	ਚ	ਲ	ਰਾ	ऽ	ਜ	ਕ	ਮਾ	ऽ	ਉ	ऽ	ਭ੍ਰਮ ਘਰਿ...			

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸ੍ਵਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੪. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ, ਛੋਟੀ ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਕਾਹੇ ਰੇ ਬਨ ਖੋਜਨ ਜਾਈ ॥
ਸਰਬ ਨਿਵਾਸੀ ਸਦਾ ਅਲੇਪਾ ਤੋਹੀ ਸੰਗਿ ਸਮਾਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਪੁਹਪ ਮਧਿ ਜਿਉ ਬਾਸੁ ਬਸਤੁ ਹੈ ਮੁਕਰਿ ਮਾਹਿ ਜੈਸੇ ਛਾਈ ॥
ਤੈਸੇ ਹੀ ਹਰਿ ਬਸੇ ਨਿਰੰਤਰਿ ਘਟ ਹੀ ਖੋਜਹੁ ਭਾਈ ॥੧॥
ਬਾਹਰਿ ਭੀਤਰਿ ਏਕੋ ਜਾਨਹੁ ਇਹੁ ਗੁਰ ਗਿਆਨ ਬਤਾਈ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਆਪਾ ਚੀਨੈ ਮਿਟੈ ਨ ਭ੍ਰਮ ਕੀ ਕਾਈ ॥੨॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੯, ਪੰਨਾ ੬੮੪)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਪ	ਮ
														ਕਾ	ऽ
		ਮ													
ਪ	—	ਗੁ	—	—	ਰ	—	ਨ਼	ਸ	—	—	—	—	—	ਨ਼	ਨ਼
ਹੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ਬ	ऽ	ਨ	ਖੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਬ	ਨ
					ਮ										
ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਗੁ	—	ਰ	ਨ਼	—	ਸ	—	—	—		
ਖੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਜ	ऽ	ਨ	ਜਾ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ		

ਅੰਤਰਾ

														ਪ	ਪ
														ਸ	ਰ
ਮ															
ਗੁ	—	ਮ	ਪ	—	ਨ਼	—	—	ਸਂ	—	—	—	—	—	ਨ਼	—
ਬ	ऽ	ਨਿ	ਵਾ	ऽ	ਸੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸ	ऽ

														ਪ	
ਸਂ	—	ਗੁ	ਰਂ	—	ਸਂ	—	—	ਨੁ	—	—	ਧ	ਪ	—	ਨੁ	—
ਦਾ	ऽ	ਅ	ਲੇ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ,	ਤੈ	ऽ
ਧ⌒					ਮ			ਮ							
ਪ	—	—	ਗੁ	—	ਪ	—	ਪ	ਗੁ	—	—	ਰ	ਸ	—		
ਹੀ	ऽ	ऽ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ऽ	ਸ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ਕਾਹੇ ਰੇ...	

ਨੋਟ—ਇਹ ਅਤੀ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੫. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮਾਰਵਾੜਿ ਜੈਸੇ ਨੀਰੁ ਬਾਲਹਾ ਬੇਲਿ ਬਾਲਹਾ ਕਰਹਲਾ ॥
ਜਿਉ ਕੁਰੰਕ ਨਿਸਿ ਨਾਦੁ ਬਾਲਹਾ ਤਿਉ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਰਾਮਈਆ ॥੧॥
ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਰੂੜੋ ਰੂਪੁ ਰੂੜੋ ਅਤਿ ਰੰਗੁ ਰੂੜੋ ਮੇਰੋ ਰਾਮਈਆ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਿਉ ਧਰਣੀ ਕਉ ਇੰਦ੍ਰੁ ਬਾਲਹਾ ਕੁਸਮ ਬਾਸੁ ਜੈਸੇ ਭਵਰਲਾ ॥
ਜਿਉ ਕੋਕਿਲ ਕਉ ਅੰਬੁ ਬਾਲਹਾ ਤਿਉ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਰਾਮਈਆ ॥੨॥
ਚਕਵੀ ਕਉ ਜੈਸੇ ਸੂਰੁ ਬਾਲਹਾ ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਹੰਸੁਲਾ ॥
ਜਿਉ ਤਰੁਣੀ ਕਉ ਕੰਤੁ ਬਾਲਹਾ ਤਿਉ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਰਾਮਈਆ ॥੩॥
ਬਾਰਿਕ ਕਉ ਜੈਸੇ ਖੀਰੁ ਬਾਲਹਾ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਮੁਖ ਜੈਸੇ ਜਲ ਧਰਾ ॥
ਮਛੁਲੀ ਕਉ ਜੈਸੇ ਨੀਰੁ ਬਾਲਹਾ ਤਿਉ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਰਾਮਈਆ ॥੪॥
ਸਾਧਿਕ ਸਿਧ ਸਗਲ ਮੁਨਿ ਚਾਹਹਿ ਬਿਰਲੇ ਕਾਹੂ ਡੀਠੁਲਾ ॥
ਸਗਲ ਭਵਣ ਤੇਰੋ ਨਾਮੁ ਬਾਲਹਾ ਤਿਉ ਨਾਮੇ ਮਨਿ ਬੀਠਲਾ ॥੫॥

(ਧਨਾਸਰੀ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੯੩)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
													ਸਰ
													ਤੇਰਾ
			ਸ				ਮ						
ਨੁ	—	–ਸ	ਗੁ	—	ਮ	ਗੁ	ਪ	—	–ਮ	ਪ	ਪ	—	'ਪਪ
ਨਾ	ऽ	ऽਮ	ਰੂ	ऽ	ੜੋ	ऽ	ਰੂ	ऽ	ऽਪ	ਰੂ	ੜੋ	ऽ	ਅਤਿ
ਪ							ਮ						
ਗੁ	—	ਗੁਸ	ਗੁਮ	ਮਗੁ	ਮਪ	ਪ	ਗੁ	—	ਰਰ	ਸ	—	—	ਸਰ
ਰੰ	ऽ	ਗ'	ਰੂੜ੍ਹ	ੜੋऽ	ਮੇऽ	ਰੋ	ਰਾ	ऽ	ਮਈ	ਆ	ऽ	ऽ.	ਤੇਰੇ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਗੁ	-ਮ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਨੁਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—
ਮਾ	ਰ	ऽਵਾ	ऽ	ੜਿ	ਜੈ	ਸੇऽ	ਨੀ	ਰ	ਬਾ	ऽ	ਲ	ਹਾ	ऽ
ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਪ	—
ਬੇ	ਲ	ਬਾ	ऽ	ਲ	ਹਾ	ऽ	ਕ	ਰ	ਹऽ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਨੁ	(ਧ)ਪ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	—
ਜਿਉ	ऽ	ਕੁ	ਰੰ	ਕ	ਨਿ	ਸ	ਨਾ	ਦ	ਬਾ	ऽ	ਲ	ਹਾ	ऽ
ਪ	—	ਪ	ਗੁ	—	ਮਪ	ਪ	(ਮ)ਗੁ	—	ਰਰ	ਸ	—	—	ਸਰ
ਤਿਉ	ऽ	ਮੇ	ਰੈ	ऽ	ਮऽ	ਨ	ਗਾ	ऽ	ਮਈ	ਆ	ऽ	ऽ,	ਤੇਰਾ

ਨੋਟ – ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਦੂਜੀ ਰੀਤ (ਟਿਯੂਨ) ਨੰ: ੧੦ ਤਾਲ ਦਾਦਰਾ ਵਿਚ ਭੀ ਹੈ ।

(ਸ੍ਵਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੬. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ, ਸੂਲਫਾਕ (ਦਰੁਤ ਲਯ)

ਜੋ ਹਰਿ ਸੇਵਹਿ ਤਿਨ ਬਲਿ ਜਾਉ ॥ ਤਿਨ ਹਿਰਦੈ ਸਾਚੁ ਸਚਾ ਮੁਖਿ ਨਾਉ ॥
ਸਾਚੋ ਸਾਚੁ ਸਮਾਲਿਹੁ ਦੁਖੁ ਜਾਇ ॥ ਸਾਚੈ ਸਬਦਿ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥੧॥
ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਣਿ ਮੈਲੁ ਗਵਾਏ ॥ ਸਹਜੇ ਹਰਿਨਾਮੁ ਮੰਨਿ ਵਸਾਏ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕੂੜੁ ਕੁਸਤੁ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਗਨਿ ਬੁਝਾਏ ॥ ਅੰਤਰਿ ਸਾਂਤਿ ਸਹਜਿ ਸੁਖੁ ਪਾਏ ॥
ਗੁਰ ਕੈ ਭਾਣੈ ਚਲੈ ਤਾ ਆਪੁ ਜਾਇ ॥ ਸਾਚੁ ਮਹਲੁ ਪਾਏ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਇ ॥੨॥
ਨ ਸਬਦੁ ਬੂਝੈ ਨ ਜਾਣੈ ਬਾਣੀ ॥ ਮਨਮੁਖਿ ਅੰਧੇ ਦੁਖਿ ਵਿਹਾਣੀ ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੇਟੇ ਤਾ ਸੁਖੁ ਪਾਏ ॥ ਹਉਮੈ ਵਿਚਹੁ ਠਾਕਿ ਰਹਾਏ ॥੩॥
ਕਿਸਨੋ ਕਹੀਐ ਦਾਤਾ ਇਕੁ ਸੋਇ ॥ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਸਬਦਿ ਮਿਲਾਵਾ ਹੋਇ ॥
ਮਿਲਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਾਚੇ ਗੁਣ ਗਾਵਾ ॥ ਨਾਨਕ ਸਾਚੇ ਸਾਚਾ ਭਾਵਾ ॥੪॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੩, ਪੰਨਾ ੬੬੫)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
ਪ	ਪ	ਪ	—	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—
ਗੁ	ਰ	ਬਾ	ऽ	ਣੀ	ऽ	ऽ	ਸੁ	ਣ	ऽ

				ਮ					
ਮ	ਗੁ	ਮਪ	ਧ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	—	—
ਮੈ	ऽ	ਲऽ	ਗ	ਵਾ	ऽ	ਏ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨੁ̣	ਨੁ̣	ਸ	ਸ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	—	—
ਸਹ	ਜੋ	ਹ	ਰਿ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸੰ	—	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਨੁ	ਧ	ਪ	—
ਮੰ	ऽ	ਨ	ਵ	ਸਾ	ऽ	ਏ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	—	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸੰ	—	—	—
ਜੋ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਸੇ	ऽ	ਵਹਿ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ	ਨੁ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਨੁ	ਧ	ਪ	—
ਤਿ	ਨ	ਬ	ਲ	ਜਾ	ऽ	ਉ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨੁ	ਨੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਗੁੰ	—	ਰੰ	—	ਸੰ	—
ਤਿ	ਨ	ਹਿ	ਰ	ਦੈ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ਚ	ऽ
ਪ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਨੁ	ਧ	ਪ	—
ਸ	ਚਾ	ਮੁ	ਖ	ਨਾ	ऽ	ਉ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸ੍ਵਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੭. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ, ਪੜਤਾਲ, ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਹਲਤਿ ਸੁਖੁ ਪਲਤਿ ਸੁਖੁ ਨਿਤ ਸੁਖੁ ਸਿਮਰਨੋ ਨਾਮੁ ਗੋਬਿੰਦ ਕਾ ਸਦਾ ਲੀਜੈ ॥
ਮਿਟਹਿ ਕਮਾਣੇ ਪਾਪ ਚਿਰਾਣੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਮੁਆ ਜੀਜੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਰਾਜ ਜੋਬਨ ਬਿਸਰੰਤ ਹਰਿ ਮਾਇਆ ਮਹਾ ਦੁਖੁ ਏਹੁ ਮਹਾਂਤ ਕਹੈ ॥
ਆਸ ਪਿਆਸ ਰਮਣ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ ਏਹੁ ਪਦਾਰਥੁ ਭਾਗਵੰਤੁ ਲਹੈ ॥੧॥
ਸਰਣਿ ਸਮਰਥ ਅਕਥ ਅਗੋਚਰਾ ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਣ ਨਾਮ ਤੇਰਾ ॥
ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਨਾਨਕ ਕੇ ਸੁਆਮੀ ਸਰਬਤ ਪੂਰਨ ਠਾਕੁਰੁ ਮੇਰਾ ॥੨॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੬੮੩)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
						ਮ					
ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਰਨੁ̣	ਸ	—	ਸ
ਹ	ਲ	ਤ	ਸੁ	ऽ	ਖ	ਪ	ਲ	ਤऽ	ਸੁ	ऽ	ਖ

ਨੁ	ਸ	—	ਗੁ	—	ਮ	ਪੰ	ਪ	ਪ	ਪ	—	—
ਨਿ	ਤ	ऽ	ਸੁ	ऽ	ਖ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਨੋ	ऽ	ऽ
ਮ											
ਪ	—	—	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	ਨੁ	—	ਸੰ	—	—
ਨਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ਗੋ	ਬਿੰ	ਦ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ऽ
ਨੁ	—	—	ਧਪ	—	—	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	—
ਸ	ऽ	ऽ	ਦਾऽ	ऽ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ऽ	ਜੈ	ऽ	ऽ

ਸੂਲਫਾਕ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਚੌਗੁਨ ਲਯ)

×		੦		੨		੩		੦		
ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸੰ	—	—	—	
ਮਿ	ਟਹਿ	ऽ	ਕ	ਮਾ	ऽ	ਣੇ	ऽ	ऽ	ऽ	
ਨੁ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਗੁੰ	—	ਰੰ	ਸੰ	—	—	
ਪਾ	ऽ	ਪ	ਰਿ	ਰਾ	ऽ	ਣੇ	ऽ	ऽ	ऽ	
ਪ	ਨੁ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਧ	ਪ	—	
ਸਾ	ऽ	ਧ	ਸੰ	ਗ	ਤ	ਮਿ	ਲ	ऽ	ऽ	
ਪ	—	ਮ	ਗੁ	ਪ	—	ਪ	—	—	—	
ਮੁ	ऽ	ਆ	ऽ	ਜੀ	ऽ	ਜੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ਹਲਤ ਸੁਖ...

ਰੂਪਕ, ਢਾਈਤਾਲ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਦੁਗੁਨ ਲਯ)

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਪ	—	ਪ	ਪ	—	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਨੁਨੁ	ਸੰ	—	ਸੰ	—
ਰਾ	ऽ	ਜ	ਜੋ	ऽ	ਬ	ਠ	ਬਿਸ	ਰੰਤ	ਹੋਰਿ	ਮਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ
ਸੰ	—	—	ਨੁ	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਸੰ	—	—	—
ਮਹਾ	ऽ	ऽ	ਦੂ	ਖ	ਏ	ਹੁ	ਮਹ	ਤ	ऽਕ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸੰ	ਗੁੰ	ਗੁੰ	ਸੰ	ਗੁੰ	ਮੰ	ਪੰ	ਗੁੰ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ
ਆ	ऽ	ਸ	ਪਿਆ	ऽ	ਸ	ਰ	ਮ	ਣ	ਹਰਿ	ਕੀ	ਰ	ਤ	ਨ
					ਧ					ਮ			
ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਪ	—	—	—
ਏ	ਹੁ	ਪ	ਦਾ	ਰਬ	ਭਾ	ਗ	ਵੰ	ਤ	ਲ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ

ਹਲਤ ਸੁਖ...

ਸਵਾਰੀ ਪੰਜਤਾਲ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਦੁਗੁਨ)

×			੨				੩				੪		੫	
ਪ	ਨੁ	-ਨੁ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਸ	ਰ	ऽਣ	ਸ	ਮ	ਰ	ਥ	ਅ	ਕ	ਥ	ਅ	ਗੋ	ਚ	ਰਾ	ऽ
ਸਂ	ਸਂ	-ਸਂ	ਗੁਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	—	—	ਧ	ਪ	—	ਪ	—
ਪ	ਤਿਤ	ऽਉ	ਧਾ	ऽ	ਰ	ਣ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ਤੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ

ਤਿੰਨਤਾਲ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਚੌਗੁਨ ਤੇ ਸਵਾਦੀ ਦੀ ਦੁਗੁਨ)

×				੨				੦				੩			
ਪ	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—
ਅਂ	ऽ	ਤ	ਰ	ਜਾ	ऽ	ਮੀ	ਨ	ਨ	ਕ	ਕੇ	ऽ	ਸੁਆ	ऽ	ਮੀ	ऽ
								ਮ							
ਨੁ̣	ਨੁ̣	ਸ	ਸ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਨੁ̣	ਸ	—	—	—
ਸਰ	ਬ	ਤ	ਪ	ਰ	ਨ	ਠਾ	ऽ	ਕੁ	ਰ	ਮੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਹਲਤ ਸੁਖ...

ਨੋਟ—ਪੜਤਾਲ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਚਾਰਤਾਲ' ਦੀ ਲਯ ਕਾਇਮ ਰਹੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਤਾਲਾਂ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਖੋ-ਵਖ ਲਯ ਵਿਚ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹਿਣ। (ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜਤਾਲ ਦੀ ਸੋਧ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੮. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ (ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਬਾਰਿ ਜਾਉ ਗੁਰ ਅਪੁਨੇ ਊਪਰਿ ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਯਾ ॥
ਮਹਾ ਉਦਿਆਨ ਅੰਧਕਾਰ ਮਹਿ ਜਿਨਿ ਸੀਧਾ ਮਾਰਗੁ ਦਿਖਾਯਾ ॥ ੧ ॥
ਹਮਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ਗੁਪਾਲ ਗੋਬਿੰਦ ॥
ਈਹਾਂ ਊਹਾ ਸਰਬ ਥੋਕ ਕੀ ਜਿਸਹਿ ਹਮਾਰੀ ਚਿੰਦ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਾ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਸਰਬ ਨਿਧਾਨਾ ਮਾਨੁ ਮਹਤੁ ਪਤਿ ਪੂਰੀ ॥
ਨਾਮੁ ਲੈਤ ਕੋਟਿ ਅਘ ਨਾਸੇ ਭਗਤ ਬਾਛਹਿ ਸਭਿ ਧੂਰੀ ॥ ੨ ॥
ਸਰਬ ਮਨੋਰਥ ਜੇ ਕੋ ਚਾਹੈ ਸੇਵੈ ਏਕੁ ਨਿਧਾਨਾ ॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਅਪਰੰਪਰ ਸੁਆਮੀ ਸਿਮਰਤ ਪਾਰਿ ਪਰਾਨਾ ॥ ੩ ॥
ਸੀਤਲ ਸਾਂਤਿ ਮਹਾ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਰਹਿਓ ਓਲਾ ॥
ਹਰਿ ਧਨੁ ਸੰਚਨੁ ਹਰਿਨਾਮੁ ਭੋਜਨੁ ਇਹੁ ਨਾਨਕ ਕੀਨੋ ਚੋਲ੍ਹਾ ॥ ੪ ॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੬੭੨)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
	ਸ										ਮ				
	ਰੁ	ਸ	ਰੁ	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	—	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ
	ਪ੍ਰਾ	ਨ	ਗੁ	ਪਾ	ऽ	ਲ	ਗੋ	ਬਿੰ	ऽ	ऽ	ऽ	ਦ	ऽ	ਹ	ਮ
											ਮ				
ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਰੁ	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	—	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ
ਰੇ	ਪ੍ਰਾ	ਣ	ਗੁ	ਪਾ	ऽ	ਲ	ਗੋ	ਬਿੰ	ऽ	ऽ	ऽ	ਦ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਸ											
—	ਨ਼	—	ਸ	ਗੁ	—	ਮ	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	—
ऽ	ਈ	ऽ	ਹਾਂ	ਊ	ऽ	ਹਾਂ	ऽ	ਸ	ਰ	ਬ	ਥੋਂ	ऽ	ਕ	ਕੀ	ऽ
—	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਨੁ	ਸੰ	—	—	ਨੁ	ਧੁਪ	ਮਗੁ	ਰੁ	ਸ
ऽ	ਜਿ	ਸਹਿ	ਹ	ਮਾ	ऽ	ਰੀ	ऽ	ਚਿੰ	ऽ	ऽ	ऽ	ਦऽ	ऽऽ,	ਹ	ਮ

ਅੰਤਰਾ

												ਨ			
ਪ	—	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਪ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ
ਬਾ	ऽ	ਰ	ਜਾ	ਉ	ऽ	ਗੁ	ਰ	ਅ	ਪ	ਨੇ	ऽ	ਊ	ऽ	ਪਰ	ਜਿਨ
ਨੁ	ਸੰ	ਗੁੰ	ਗੁੰ	ਰੁੰ	—	ਨੁ	ਨੁ	ਸੰ	—	—	ਨੁ	ਧੁ	—	ਪ	—
ਹ	ਰ	ਹ	ਰ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਦ੍ਰਿ	ੜਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਯਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ															
ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਨ਼	ਸ	ਮ	—	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ
ਮ	ਹਾ	ऽ	ਉ	ਦਿਆ	ऽ	ऽ	ਨ	ਅੰ	ऽ	ਧ	ਕਾ	ऽ	ਰ	ਮਹਿ	ਜਿਨ
ਮ	ਪ	ਨੁ	—	ਪ	ਨੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ
ਸੀ	ऽ	ਧਾ	ऽ	ਮਾ	ਗ	ਰ	ਦਿ	ਖਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਯਾ	ऽ,	ਹ	ਮ
ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਰੁ	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ								
ਰੇ	ਪ੍ਰਾ	ਨ	ਗੁ	ਪਾ	ऽ	ਲ	ਗੋ	—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।							

(ਟਿਊਨ ਦੀ ਸੋਧ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ, ਦਾਦਰਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਪਾਨੀ ਪਖਾ ਪੀਸਉ ਸੰਤ ਆਗੈ ਗੁਣ ਗੋਵਿੰਦ ਜਸੁ ਗਾਈ ॥
ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਮਨੁ ਨਾਮ ਸਮ੍ਹਾਰੈ ਇਹੁ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਨਿਧਿ ਪਾਈ ॥ ੧ ॥
ਤੁਮ੍ਹ ਕਰਹੁ ਦਇਆ ਮੇਰੇ ਸਾਈ ॥
ਐਸੀ ਮਤਿ ਦੀਜੈ ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ ਸਦਾ ਸਦਾ ਤੁਮ੍ਹ ਧਿਆਈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਤੁਮ੍ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਮੋਹੁ ਮਾਨੁ ਛੂਟੈ ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਭਰਮਾਈ ॥
ਅਨਦ ਰੂਪੁ ਰਵਿਓ ਸਭ ਮਧੇ ਜਤ ਕਤ ਪੇਖਉ ਜਾਈ ॥ ੨ ॥
ਤੁਮ੍ਹ ਦਇਆਲ ਕਿਰਪਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਿ ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਗੋਸਾਈ ॥
ਕੋਟਿ ਸੂਖ ਅਨੰਦ ਰਾਜ ਪਾਏ ਮੁਖ ਤੇ ਨਿਮਖ ਬੁਲਾਈ ॥ ੩ ॥
ਜਾਪ ਤਾਪ ਭਗਤਿ ਸਾ ਪੂਰੀ ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਮਨਿ ਭਾਈ ॥
ਨਾਮੁ ਜਪਤ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਸਭ ਬੁਝੀ ਹੈ ਨਾਨਕ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਅਘਾਈ ॥ ੪ ॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੬੭੩)

ਅਸਥਾਈ

×			੦			×			੦		
											ਪਨੁ
											ਤੁਮ
ਧੁਪ	ਮਗੁ	ਮਗੁ	ਰੁਸ	ਸਰੁ	ਨੁਨੁ	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	—
ਕS	ਰਹੁ	Sਦ	ਇਆ	SS	ਮੇਰੇ	ਸਾ	S	S	ਈ	S,	S
ਪ	ਪ	—	ਪਧੁ	ਪਧੁ	ਮ	ਪ	—	ਪਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ
ਐ	ਸੀ	S	ਮS	ਤS	ਦੀ	ਜੈ	S	ਮੇਰੇ	ਠਾ	ਕੁ	ਰ
						ਪ					
ਸੰ	ਸੰ	ਸੰਨੁ	ਸੰਨ	ਧੁਪ	ਪਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਮਗੁ	ਰੁਸ	ਪਨੁ
ਸ	ਦਾ	Sਸ	ਦਾS	SS	ਤੁਧ	ਧਿਆ	S	S	ਈS	SS	ਤੁਮ...

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	—	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਸੰ	ਸੰ	—
ਪਾ	ਨੀ	S	ਪ	ਖਾ	ਪੀ	ਸਉ	ਸੰ	ਤ	ਆ	ਗੈ	S
ਸੰ											
ਨੁ	ਸੰ	ਗੁੰ	ਰੁੰ	ਸੰ	ਸੰਰੁੰ	ਨੁ	ਸੰ	-ਨੁ	ਧੁ	ਪ	—
ਗੁ	ਣ	ਗੋ	ਵਿੰ	ਦ	ਜਸ	ਗਾ	S	SS	ਈ	S	S

ਪ	ਪ	—	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਗੁਰੁ	ਸ	—
ਸਾ	ਸ	ऽ	ਸਾ	ਸ	ਮਨ	ਨਾ	ਮ	ਸ	ਮਾऽ	ਰੇ	ऽ
ਨ਼	ਸ	ਗੁਮ	ਪ	ਨ਼	ਪਨ਼	ਸਂ	—	—ਨ਼	ਧੁਪ	ਮਗੁ	ਪਨ਼
ਇ	ਹੁ	ਬਿਸ	ਰਾ	ਮ	ਨਿਧ	ਪਾ	ऽ	ऽऽ	ਈऽ	ऽऽ	ਤੁਮ ਕਰਹੁ...

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੦. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ, ਦਾਦਰਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਰੂੜੋ ਰੂਪੁ ਰੂੜੋ ਅਤਿ ਰੰਗੁ ਰੂੜੋ ਮੇਰੋ ਰਾਮਈਆ ॥

ਨੋਟ—ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪਾਠ ਪਿਛੇ ਨੰ: ੫ ਤੇ ਨੋਟ ਹੈ।

ਅਸਥਾਈ

×			੦			×			੦		
											ਨ਼ਸ
											ਤੇਰਾ
						ਪ					
ਮ	—	—ਗੁ	ਪ	ਪ	—	ਨ਼	—	ਸਂਨ਼	ਧੁ	ਪ	ਪਨ਼
ਨਾ	ऽ	ऽਮ	ਰੂ	ੜੋ	ऽ	ਰੂ	ऽ	ऽਪ	ਰੂ	ੜੋ	ਅਤਿ
ਧੁ	ਪ	—ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮਪ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—ਰੁ	ਨ਼ਸ
ਰੰ	ऽ	ऽਗ	ਰੂ	ੜੋ	ਮੇਰੋ	ਰਾ	ऽ	ਮਈ	ਆ	ऽऽ,	ਤੇਰਾ..

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਨ਼	ਪਨ਼	ਸਂਸਂ	ਸਂ	—
ਮਾ	ਰ	ਵਾ	ऽੜ	ਜੈ	ਸੇ	ਨੀ	ਰ	ਬਾऽ	ऽਲ	ਹਾ	ऽ
ਨ਼	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਨ਼	ਸਂ	ਸਂਨ਼	ਧੁ	ਪ	—
ਬੋ	ਲ	ਬਾ	ऽ	ਲ	ਹਾ	ਕ	ਰ	ਹऽ	ਲਾ	ऽ	ऽ
						ਪ					
ਪ	—	ਨ਼	ਧੁ	ਪ	ਪਪ	ਗੁ	ਮ	ਮਗੁ	ਪ	ਪ	—
ਜਿਉ	ऽ	ਕੁ	ਰੰ	ਕ	ਨਿਸ	ਨਾ	ਦ	ਬਾऽ	ऽਲ	ਹਾ	ऽ
ਪ	—	ਪ	ਗੁ	—	ਮਪ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—ਰੁ	ਨ਼ਸ
ਤਿਉ	ऽ	ਮੇ	ਰੈ	ऽ	ਮਨ	ਰਾ	ऽ	ਮਈ	ਆ	ऽऽ	ਤੇਰਾ...

— ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੧. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ, ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਹਰਿ ਏਕੁ ਸਿਮਰਿ ਏਕੁ ਸਿਮਰਿ ਏਕੁ ਸਿਮਰਿ ਪਿਆਰੇ ॥
ਕਲਿ ਕਲੇਸ ਲੋਭ ਮੋਹ ਮਹਾ ਭਉਜਲੁ ਤਾਰੇ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਨਿਮਖ ਨਿਮਖ ਦਿਨਸੁ ਰੈਨਿ ਚਿਤਾਰੇ ॥
ਸਾਧ ਸੰਗ ਜਪਿ ਨਿਸੰਗ ਮਨਿ ਨਿਧਾਨੁ ਧਾਰੇ ॥੧॥
ਚਰਨ ਕਮਲ ਨਮਸਕਾਰ ਗੁਨ ਗੋਬਿੰਦ ਬੀਚਾਰੇ ॥
ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ ਰੇਨ ਨਾਨਕ ਮੰਗਲ ਸੂਖ ਸਧਾਰੇ ॥੨॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੬੭੯)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
(ਪ)ਸ̇	—	ਸ̇	ਸ̇	ਨ̱	ਧ̱	ਪ	ਗ̱	ਮ	ਗ̱	ਰ̱	ਸ
ਹ	ऽ	ਰਿ	ਏ	ऽ	ਕ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਏ	ऽ	ਕ
ਰ̱	ਨ̱̣	ਸ	ਗ̱	—	ਮ	ਪ	ਗ̱	ਮ	ਗ̱	ਰ̱	ਸ
ਸਿ	ਮ	ਰ	ਏ	ऽ	ਕ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਪਿਆ	ऽ	ਰੇ;
ਸਰ̱	ਨ̱̣	ਸ	ਮ	ਗ̱	ਮ	ਪ	—	ਨ̱	ਧ̱	ਪ	—
ਕऽ	ਲ	ਕ	ਲੇ	ऽ	ਸ	ਲੋ	ऽ	ਭ	ਮੋ	ਹ	ऽ
ਪ	ਨ̱	ਸ̇	ਨ̱	ਧ̱	ਪ	ਪ	ਗ̱	ਮ	ਗ̱	ਰ̱	ਸ
ਮਹਾ	ऽ	ऽ	ਭਉ	ਜ	ਲ	ਤਾ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	—	ਪ	ਪ	ਗ̱	ਮ	ਪ	ਨ̱	ਨ̱	ਸ̇	ਸ̇	ਸ̇
ਸਾ	ऽ	ਸ	ਸਾ	ऽ	ਸ	ਨਿ	ਮ	ਖ	ਨਿ	ਮ	ਖ
ਚ	ਰ	ਨ	ਕ	ਮ	ਲ	ਨ	ਮ	ਸ	ਕਾ	ऽ	ਰ
ਸ̇	ਨ̱	ਨ̱	ਸ̇	ਸ̇	ਗ̱̇	ਰ̱̇	ਸ̇	—	ਨ̱	ਧ̱	ਪ
ਦਿ	ਨ	ਸ	ਰੈ	ਨ	ਚਿ	ਤਾ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ
ਗੁ	ਨ	ਗੋ	ਬਿੰ	ਦ	ਬੀ	ਚਾ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ
ਪ	—	ਪ	ਪ	ਗ̱	ਮ	ਪ	ਗ̱	ਮ	ਗ̱	ਰ̱	ਸ
ਸਾ	ऽ	ਧ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਜ	ਪ	ਨਿ	ਸੰ	ऽ	ਗ
ਸਾ	ਧ	ਜ	ਨਾ	ऽ	ਕੀ	ਰੇ	ऽ	ਨ	ਨਾ	ਨ	ਕ

ਪ	ਨੁ	ਸਂ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ
ਮ	ਨ	ਨਿ	ਧਾ	ਙ	ਨ	ਧਾ	ਙ	ਙ	ਰੇ	ਙ	ਙ
ਮਂ	ਗ	ਲ	ਸੂ	ਖ	ਸਿ	ਧਾ	ਙ	ਙ	ਰੇ	ਙ	ਙ

ਨੋਟ—ਧੁਰਪਦ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਦੁਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ, ਚੋਗੁਨ ਆਦਿ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਿਹਾਈ ਲਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

੧੨. ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ, ਪੜਤਾਲ, ਝਪਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਕਤਹੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੁਇ ਕੈ ਚੇਤਨਾ ਕੋ ਚਾਰ ਕੀਓ,
ਕਤਹੂੰ ਅਚਿੰਤ ਹੁਇ ਕੈ ਸੋਵਤ ਅਚੇਤ ਹੋ ॥
ਕਤਹੂੰ ਭਿਖਾਰੀ ਹੁਇ ਕੈ ਮਾਂਗਤ ਫਿਰਤ ਭੀਖ,
ਕਹੂੰ ਮਹਾ ਦਾਨ ਹੁਇ ਕੈ ਮਾਂਗਿਓ ਧਨ ਦੇਤ ਹੋ ॥
ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਰਾਜਨ ਕੋ ਦੀਜਤ ਅਨੰਤ ਦਾਨ,
ਕਹੂੰ ਮਹਾਂਰਾਜਨ ਤੇ ਛੀਨ ਛਿਤ ਲੇਤ ਹੋ ॥
ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ, ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ,
ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ, ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ ॥੧॥੧੧॥

(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ਪਾ: ੧੦, ਕਬਿੱਤ ਨੰ: ੧੧)

ਅਸਥਾਈ

X		੨			੦		੩		
ਸ									
ਨੁ	ਸ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਨੁ	ਸ	ਸ	ਸ
ਕ	ਤ	ਹੂੰ	ਙ	ਸੁ	ਚੇ	ਤ	ਹੁ	ਇ	ਕੈ
ਨੁ	ਸ	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ
ਚੇ	ਤ	ਨਾ	ਙ	ਕੋ	ਚਾ	ਰ	ਕੀ	ਙ	ਓ
ਪ	ਧ	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਕ	ਤ	ਹੂੰ	ਙ	ਅ	ਚਿੰ	ਤ	ਹੁ	ਇ	ਕੈ
ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—	—
ਸੋ	ਵ	ਤ	ਙ	ਅ	ਚੇ	ਤ	ਹੋ	ਙ	ਙ

ਅੰਤਰਾ ਇਕਤਾਲਾ (ਝਪਤਾਲ ਦੀ ਦੁਗੁਨ ਜਾਂ ਤਿਗੁਨ ਲਯ:)

×		੦		੨		੦		੩		੪	
			ਪ								
ਪ	ਪ	—	ਗ̱	—	ਮ	ਪ	ਨ̱	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਕ	ਤ	ऽ	ਹੂੰ	ऽ	ਭਿ	ਖਾ	ਰੀ	ऽ	ਹੁ	ਇ	ਕੈ
ਸਂ	ਨ̱	—	ਸਂ	ਗ̱ਂ	ਰ̱ਂ	ਨ̱	ਸਂ	ਨ̱	ਧ̱	ਪ	ਪ
ਮਾਂ	ਗ	ऽ	ਤ	ऽ	ਫਿ	ਰ	ਤ	ऽ	ਭੀ	ऽ	ਖ
			ਪ								
ਪ	ਪ	—	ਗ̱	ਗ̱	ਮ	ਪ	ਨ̱	ਧ̱	ਪ	ਪ	ਪ
ਕ	ਹੂੰ	ऽ	ਮ	ਹਾ	ऽ	ਦਾ	ऽ	ਨ	ਹੁ	ਇ	ਕੈ
			ਪ								
ਪ	ਪ	—	ਗ̱	—	ਮ	ਗ̱	—	ਰ̱	ਸ	—	—
ਮਾਂ	ਗਿਓ	ऽ	ਧ	ऽ	ਨ	ਦੇ	ऽ	ਤ	ਹੋ	ऽ	ऽ

ਅਸਥਾਈ ਕਤਹੂੰ...

ਸੰਚਾਰੀ, ਰੂਪਕ (ਝਪਤਾਲ ਦੀ ਦੁਗੁਨ:)

×			੧		੨		×			੧		੨	
ਸ	ਸ	ਨ̱̣	ਧ̱̣	ਪ̣	ਨ̱̣	—	ਸ	ਸ	—	ਸ	—	ਸ	—
ਕ	ਹੂੰ	ऽ	ਮ	ਹਾਂ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ਜ	ऽ	ਨ	ऽ	ਕੋ	ऽ
ਨ̱̣	ਸ	—	ਗ̱	ਗ̱	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਪ	—	—	ਪ
ਦੀ	ਜ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ਅ	ਨੰ	ऽ	ਤ	ਦਾ	ऽ	ऽ	ਨ
			ਪ										
ਪ	ਪ	—	ਗ̱	ਗ̱	ਮ	—	ਪ	ਨ̱	—	ਧ̱	—	ਪ	—
ਕ	ਹੂੰ	ऽ	ਮ	ਹਾਂ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ਜ	ऽ	ਨ	ऽ	ਤੇ	ऽ
			ਪ				ਮ						
ਪ	—	ਪ	ਗ̱	ਗ̱	ਮ	ਪ	ਗ̱	—	ਰ̱	ਸ	—	—	—
ਛੀ	ऽ	ਨ	ਛਿ	ਤ	ऽ	ऽ	ਲੇ	ऽ	ਤ	ਹੋ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅਭੋਗ, ਸੂਲਫਾਕ (ਰੂਪਕ ਦੀ ਦੁਗੁਨ ਜਾਂ ਝਪ ਦੀ ਚੌਗੁਨ ਲਯ:)

×		੦		੨		੩		੦	
ਪ	ਪ	ਗ̱	ਮ	ਪ	ਨ̱	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਕ	ਹੂੰ	ਬੇ	ਦ	ਰੀ	ऽ	ਤ	ऽ	ਕ	ਹੂੰ
ਨ̱	ਨ̱	ਸਂ	ਰ̱ਂ	ਨ̱	ਸਂ	ਨ̱	ਧ̱	ਪ	ਪ
ਤਾ	ਸਿਉ	ਬਿ	ਪ	ਰੀ	ऽ,	ਤ	ऽ	ਕ	ਹੂੰ

ਪ									
ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ
ਤ੍ਰਿ	ਗੁ	ਨ	ਅ	ਤੀ	ऽ	ਰ	ऽ	ਕ	ਹੂੰ
				ਮ					
ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—	—	—
ਸੁਰ	ਗੁ	ਨ	ਸ	ਮੈ	ਤ	ਹੋ	ऽ	ऽ	ऽ —ਅਸਥਾਈ ਕਤਹੂੰ ਸੁਚੇਤ...

(ਪੜਤਾਲ ਦੀ ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

(ਧਨਾਸਰੀ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਮਧੁਵੰਤੀ

ਵਾਦੀ—ਪ	ਠਾਟ—ਟੋਡੀ	ਸਮਾਂ—ਦਿਨ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪਹਿਰ ।
ਸੰਵਾਦੀ—ਸ	ਜਾਤੀ—ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ	ਮੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼—'ਪ ਗੁ' ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ।

ਮੰ
ਆਰੋਹ—ਨ਼ਸ, ਗੁ, ਮੰ ਪ, ਨ, ਸਂ ।

ਸ
ਅਵਰੋਹ—ਸਂ ਨ ਧ, ਪ, ਮੰ ਗੁ, ਰ, ਸ ।

ਮੰ ਮੰ ਸ
ਪਕੜ—ਗੁ, ਮੰ ਪ ਨ—ਧਪ, ਮੰਪ ਗੁ, ਰ ਸ ।

ਮਧੁਵੰਤੀ ਜਾਂ ਮਧੁਮੰਤੀ ਇਕ ਆਧੁਨਿਕ ਅਤੇ ਮੁਲਤਾਨੀ ਅੰਗ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ । ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ 'ਰਿਖਭ-ਧੈਵਤ' ਤੀਵਰ (ਸ਼ੁੱਧ) ਲਗਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਚਲਣ, ਜਾਤੀ, ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ, ਮੁਲਤਾਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ । ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਈ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਲਤਾਨੀ ਰਾਗ ਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ।

ਮਧੁਵੰਤੀ ਟੋਡੀ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ, ਵਾਦੀ-ਪੰਚਮ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ-ਖੜਜ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪਹਿਰ (ਲਗ-ਭਗ ਚਾਰ ਵਜੇ) ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਕੋਮਲ, ਮੱਧਮ ਤੀਵਰ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸੁਰ ਸ਼ੁੱਧ ਲਗਦੇ ਹਨ ।

ਮਧੁਵੰਤੀ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਇਕ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਰਾਗ ਹੈ, ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਿਚ ਮੁਲਤਾਨੀ ਅਤੇ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਿਚ ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਦੀਪ ਰਾਗ ਦੀ ਛਾਇਆ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ, ਇਸ ਵਿਚ ਕਲਿਆਨ ਦਾ ਅੰਗ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—

ਮੰ ਸ
"ਸਂ, ਰਂ ਨ, ਧਪ, ਮੰਪ ਨ, ਧਪ" ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ "ਮੰਪ ਗੁ, ਰ ਸ" ਇਹ ਸੁਰ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਇਹ

ਮੰ
ਕਲਿਆਨ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਅਤੇ ਮੁਲਤਾਨੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਚਲਣ—"ਨ਼ਸ, ਗੁ, ਮੰਪ, ਜਾਂ

ਮੰ ਸ
ਨ਼ਸ, ਮੰਗੁ, ਮੱਪਨ—ਧਪ, ਮੰਪ ਗੁ, ਰ, ਸ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ

ਪ ਮੰ
"ਪ ਪ ਮੰ ਪ ਨ, ਸਂ-ਜਾਂ ਪ ਪ, ਗੁ ਮੰ ਪ ਨ, ਸਂ" ਇੰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ 'ਪੰਚਮ' ਇਕ ਵਿਸੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਗੰਧਾਰ ਕੋਮਲ, ਮੱਧਮ ਤੀਵਰ ਤੇ ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਵੀ ਮਹੱਤਵ-ਪੂਰਣ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਮਧੁਵੰਤੀ ਜਿਥੇ ਇਕ ਮਨੋਹਰ ਰਾਗ ਹੈ ਉਥੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਅ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਜ-ਕਲ ਇਹ ਰਾਗ ਅਕਸਰ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਈ ਸੰਗੀਤ ਕਰਤਾ ਮਧੁਮਾਲਤੀ ਜਾਂ ਅੰਬਿਕਾ ਰਾਗ ਭੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਸ ਪ ਧ
੧. ਸ—ਨ਼, ਨ਼ਸ — ਨ਼, ਪ਼ਨ਼ਸ, ਪ਼, ਪ਼ਨ਼, ਨ਼ਸ - ਸਨ਼, ਧ਼ਪ਼, ਮੰਪ਼ਨ਼, ਪ਼ਨ਼, ਸ—।

ਸ ਮੰ ਮੰ ਸ
੨. ਸ—ਰਸਨ਼, ਧ਼ਪ਼, ਪ਼ਨ਼, ਸਨ਼ਧ਼ਪ਼, ਮੰਪ਼ਨ਼, ਸ—ਸਰਨ਼, ਧ਼ਪ਼, ਪ਼ਨ਼, ਪ਼ਨ਼ਸ - ਨ਼ਸ, ਗੁ, ਰ, ਸ—

ਮੰ ਸ
ਰਨ਼, ਪ਼ਨ਼, ਨ਼ਸ ਗੁ, ਰ, ਸ—।

ਮੰ ਪ ਮੰ ਮੰ ਸ ਮੰ ਮੰ ਸ ਮੰ
੩. ਸ—ਨ਼ਸ ਗੁ, ਰਸਨ਼, ਧ਼ਪ਼, ਮੰਪ਼ਨ਼, ਨ਼ਸ ਗੁ, ਮੰਪ ਗੁ, ਰ, ਸ – ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਪ—ਮੰਪ ਗੁ, ਨ਼ਸ ਗੁ,

ਮੰ ਸ ਮੰ ਮੰ ਮੰ ਮੰ
ਮੰਪ—ਗੁ, ਰਸ, ਪ਼ਨ਼ਸ ਗੁ, ਨ਼ਸ, ਗੁ, ਮੰਗੁਰਸਨ਼, ਪ਼ਨ਼ਸ, ਪ਼ਨ਼ਸਰਨ਼ਸ ਗੁ, ਮੰਪ, ਧਪ, ਮੰਪ ਗੁ, ਮੰਪ

ਮੰ ਸ
ਗੁ, ਰ, ਸ—।

ਮੰ ਮੰ ਸ ਮੰ ਮੰ ਮੰ
੪. ਨ਼ਸ, ਗੁ, ਮੰਪ ਗੁ, ਨ਼ਸਮੰਗੁਮੰਪ – ਮੰਪ, ਗੁਪ, ਨ਼ਸ ਗੁ ਮੰਪ, ਧਪ, ਗੁ ਮੰਪ, ਨਧਪ, ਧਮੰ, ਪਗੁ, ਮੰਗੁ

ਨ਼ ਮੰ ਮੰ ਮੰ ਸ ਮੰ ਮੰ ਸ
ਰਸਨ਼, ਸ ਗੁਮੰਪਨ, ਧਪ, ਮੰਪ ਗੁਮੰਪਨ, ਨਧਪ, ਮੰਪ ਗੁ, ਰ, ਸ – ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਪਨ, ਧਪ, ਗੁਮੰਪਨ, ਨ਼ਸ

ਮੰ ਮੰ ਮੰ
ਗੁਮੰਪਨ, ਪਨ, ਸੰ – ਸੰਨ, ਨਧਪ, ਮੰਗੁਮੰਮੰਪ, ਧਪ, ਨਧਪ, ਮੰਪਨਧਪ, ਗੁਮਪਨ, ਧਪ, ਮੰਪ ਗੁ,

ਸ
ਰ, ਸ।

ਮੰ ਮੰ ਮੰ ਮੰ ਮੰ
੫. ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਪਨ – ਗੁਮੰਪਨ, ਮੰਪਨ, ਨਧਪ—ਮੰ, ਗੁਮੰਪਨ, ਸੰ—ਸੰਰੰਨ, ਧਪ, ਗੁ, ਮੰਪ ਗੁ, ਰਸ, ਨ਼ਸ

ਮੰ ਮੰ ਸੰ ਮੰ ਮੰ
ਗੁਮੰਪਨ, ਸੰ—ਨਸੰ ਗੁੰ, ਰੰ, ਸੰ—ਪਨਸੰ, ਰੰਨ, ਧਪ, ਮੰਪਨ, ਨਧਪ ਮੰਪ ਗੁਮੰਪ; ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਪ, ਪਨ,

ਮੰ ਮੰ ਮੰ
ਨਧ, ਧਪ, ਮੰਪ ਗੁਮੰਪ, ਨ਼ਸ, ਗੁਮੰਪ, ਮੰਪ ਗੁਮੰਪਨ, ਸੰ—ਨਸੰਰੰਨ, ਸੰਨਧਪ, ਮੰਪਧਪ ਨਧਪ; ਮੰਪਨ,

ਮੰ ਮੰ ਮੰ ਮੰ ਮੰ ਮੰ ਮੰ ਮੰ
ਰੰਨਧਪਮੰਪ ਗੁਮੰਪ ਗੁ, ਰਸ। ਨ਼ਸ ਗੁਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਗੁਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਪ ਗੁਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਪਧਪ

ਮੰ ਮੰ ਮੰ ਸੰ ਮੰ ਮੰ
ਗੁਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਪਨਧਪ ਗੁਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਪਨਸੰ, ਨਧਪਮੰਪ ਗੁਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਪਨਸੰਰੰਨ ਧਪਮੰਪ

ਮੰ ਸ ਮੰ ਮੰ ਮੰ
ਗੁ, ਰ, ਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਪਨਸੰ ਗੁੰਰੰਸੰ, ਸੰਨਧ, ਨਧਪ, ਧਪਮੰ, ਪਮੰਗੁ, ਮੰਗੁਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਮੰਪ—।

ਮਧੁਵੰਤੀ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
	ਪ ਮੰ ਪ	ਮੰ ਗੁ — ਰ ਸ		
੧.	* ਜਿ ਹ ਵਾ	ਏ ਽ ਕ ਕ	ਨ਼ਸ ਗੁਮੰ ਪਨ ਸੰਨ	ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ ਨ਼ਸ.
੨.	* . . .	ਨ਼ਸ ਮੰਗੁ ਮੰਪ ਨਨ	ਧਪ ਮੰਪ ਨਸਂ ਰੰਸਂ	ਨਨ ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ.
੩.	ਨ਼ਸ ਮੰਗੁ ਪਮੰ ਧਪ	ਨਧ ਸੰਨ ਰੰਸਂ ਨਨ	ਧਪ ਮੰਪ ਮੰਗੁ ਮੰਪ	ਮੰਗੁ ਮੰਗੁ ਰਸ ਨ਼ਸ,
੪.	* . . . ਮੰਗੁ ਰਸ, ਨ਼ਸ ਰਸ,	. . . . ਨਨ ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ,	ਨ਼ਸ ਰਸ, ਮਗੁ ਰਸ, ਨ਼ਸ ਰਸ, ਨਸਂ ਰਸਂ	ਨ਼ਸ ਰਸ, ਪਮੰ ਧਪ ਨਨ ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ.
੫.	* ਜਿ ਹ ਵਾ ਮੰਗੁ ਰਸ, ਗੁਂਗੁਂ ਰੰਸਂ	ਗੁਗੁ ਰਸ, ਮੰਪ ਮੰਗੁ ਨਨ ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ,	ਰਸ, ਨਨ ਧਪ ਮੰਗੁ ਨ਼ਸ ਗੁਮੰ ਪਨ ਸੰਰ	ਰਸ, ਰੰਰ ਸੰਨ ਧਪ ਸੰਨ ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ.
੬.	ਮੰਗੁ ਮੰਪ ਮੰਗੁ ਮੰਪ ਮੰਗੁਂ ਰੰਸਂ, ਰੰਰ ਸੰਨ,	ਮੰਗੁ ਰਸ, ਨਧ ਨਸਂ ਸੰਸਂ ਨਧ, ਨਨ ਧਪ,	ਨਧ ਨਸਂ ਨਨ ਧਪ ਧਧ ਪਮੰ, ਪਪ ਮੰਗੁ	ਮੰਗੁਂ ਮੰਪਂ ਮੰਗੁਂ ਮੰਪਂ ਮੰਮੰ ਗੁਰ, ਗੁਗੁ ਰਸ
੭.	ਮੰਮੰ ਗੁ,ਮੰ ਮੰਗੁ ਮੰਗੁ, ਰੰਰਂ ਸੰਸਂ ਨਨ ਧਧ	ਨਨ ਧ,ਨ ਨਧ ਨਧ, ਪਪ ਮੰਮੰ ਗੁਗੁ ਰਸ,	ਰੰਰਂ ਸਂ,ਰਂ ਰੰਸਂ ਰੰਸਂ, ਨ਼ਸ ਗੁਮੰ ਪਨ ਸੰਰਂ	ਮੰਮੰ ਗੁਂ,ਮੰ ਮੰਗੁਂ ਮੰਗੁਂ ਸੰਨ ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ.
੮.	* . . . ਮੰਗੁ ਮੰਪ ਧਪ ਮੰਗੁ ਨਨ ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ	. . . . ਰਸ ਨ਼ਸ, ਮੰਗੁ ਮੰਪ ਨ਼ਸ, ਮੰਗੁ ਮੰਪ ਨਸਂ	ਮੰਗੁ ਰਸ ਨ਼ਸ, ਮੰਗੁ ਨਨ ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ ਰੰਸਂ ਮੰਗੁਂ [illegible] ਨਨ	ਮੰਪ ਮੰਗੁ ਰਸ ਨ਼ਸ, ਨ਼ਸ, ਮੰਗੁ ਮੰਪ ਨਸਂ, ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ ਨ਼ਸ.

ਅੰਤਰਾ

	ਪ ਪ ਮੰ ਗੁ ਮੰ	ਪ ਪ ਨ ਨ		
੧.	ਤੁ ਮ ਰੀ ਽	ਸ ਰ ਣ ਤੁ	ਸੰਨ ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ	ਨ਼ਸ ਗੁਮੰ ਪਨ ਸ .
੨.	. . . .	ਸੰਰਂ ਸੰਨ ਧਪ ਮੰਪ	ਨਨ ਧਪ ਮੰਗੁ ਰਸ	ਨ਼ਸ ਗੁਮੰ ਪਨ ਸ,
੩.	ਮੰਪ ਧਪ, ਮੰਪ ਨਨ	ਧਪ, ਮੰਪ ਸੰਨ ਧਪ	ਮੰਪ ਸੰਰਂ ਸੰਨ ਧਪ	ਮੰਗੁ ਰਸ ਨ਼ਸ ਗੁਮੰ.
੪.	. . . . ਧਪ ਮੰਗੁ, ਪਮੰ ਗੁਰ,	. . . . ਮੰਗੁ ਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਗੁ,	. . . . ਸਗੁ ਮੰਮੰ ਗੁਮੰ ਪਪ,	ਸੰਨ ਧਪ, ਨਧ ਪਮੰ, ਮੰਪ ਨਨ, ਪਨ ਸੰਸਂ

੫.	. . . .	. . . .	ਪਪ ਮ́,ਪ ਪਮ́ ਪਪ	ਮ́ਗੁ, ਨਨ ਪ,ਨ ਨਪ
	ਨਨ ਧਪ, ਰਂਰਂ ਸਂ,ਰਂ	ਰਂਸਂ ਰਂਰਂ ਸਂਨ ਧਪ	ਮ́ਗੁ ਰਸ, ਨ਼ਸ ਮ́ਗੁ	ਪਮ́ ਧਪ ਨਧ ਸਂਨ.
੬.	ਮ́ਪ ਪ,ਮ́ ਪਪ ਮ́ਪ,	ਨਸਂ ਸਂ,ਨ ਸਂਸਂ ਨਸਂ,	ਗੁਂਗੁਂ ਰਂਸਂ, ਰਂਰਂ ਸਂਨ,	ਸਂਸਂ ਨਧ, ਨਨ ਧਪ,
	ਧਧ ਪਮ́, ਪਪ ਮ́ਗੁ,	ਮ́ਮ́ ਗੁਰ, ਗੁਗੁ ਰਸ,	ਗੁਮ́ ਪਨ ਸਂ, ਗੁਮ́	ਪਨ ਸਂ, ਗੁਮ́ ਪਨ.
੭.	ਪਨ ਸਂ,ਪ ਨਸਂ ਪਨ	ਸਂਨ ਧਪ ਮ́ਗੁ ਰਸ,	ਨ਼ਸ ਗੁ,ਸ ਗੁਮ́, ਗੁਮ́	ਪ,ਮ́ ਪਨ, ਪਨ ਸਂ,
	ਨ਼ਸ ਗੁ,ਸ ਗੁਮ́, ਗੁਮ́	ਪ,ਮ́ ਪਨ, ਪਨ ਸਂ,	ਨ਼ਸ ਗੁ,ਸ ਗੁਮ́, ਗੁਮ́	ਪ,ਮ́ ਪਨ, ਪਨ ਸਂ.
੮.	ਮ́ਪ ਧਪ, ਮ́ਪ ਧਪ,	ਮ́ਪ ਧਪ ਮ́ਗੁ ਰਸ,	ਨਸਂ ਰਂਸਂ, ਨਸਂ ਰਂਸਂ,	ਨਸਂ ਰਂਸਂ ਨਧ ਪਮ́
	ਗੁਗੁ ਰਸ, ਮ́ਮ́ ਗੁਗੁ	ਰਸ, ਪਪ ਮ́ਗੁ ਰਸ,	ਨਨ ਧਪ ਮ́ਗੁ ਰਸ,	ਸਂਨ ਧਪ ਮ́ਗੁ ਰਸ,
	ਰਂਰਂ ਸਂਨ ਧਪ ਮ́ਗੁ	ਰਸ, ਗੁਂਗੁਂ ਰਂਸਂ ਰਂਨ	ਸਂਨ ਧਪ ਮ́ਗੁ ਰਸ,	ਨ਼ਸ ਗੁਮ́ ਪਨ ਸਂ.

੧. ਰਾਗ ਮਧੁਵੰਤੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਤੁਮ ਦਾਤੇ ਠਾਕੁਰ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ ਨਾਇਕ ਖਸਮ ਹਮਾਰੇ ॥
ਨਿਮਖ ਨਿਮਖ ਤੁਮਹੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਹੁ ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੁਮਰੇ ਧਾਰੇ ॥੧॥
ਜਿਹਵਾ ਏਕ ਕਵਨ ਗੁਨ ਕਹੀਐ ॥
ਬੇਸੁਮਾਰ ਬੇਅੰਤ ਸੁਆਮੀ ਤੇਰੋ ਅੰਤੁ ਨ ਕਿਨਹੀ ਲਹੀਐ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕੋਟਿ ਪਰਾਧ ਹਮਾਰੇ ਖੰਡਹੁ ਅਨਿਕ ਬਿਧੀ ਸਮਝਾਵਹੁ ॥
ਹਮ ਅਗਿਆਨ ਅਲਪ ਮਤਿ ਥੋਰੀ ਤੁਮ ਆਪਨ ਬਿਰਦੁ ਰਖਾਵਹੁ ॥੨॥
ਤੁਮਰੀ ਸਰਣਿ ਤੁਮਾਰੀ ਆਸਾ ਤੁਮ ਹੀ ਸਜਨ ਸੁਹੇਲੇ ॥
ਰਾਖਹੁ ਰਾਖਨਹਾਰ ਦਇਆਲਾ ਨਾਨਕ ਘਰਿ ਕੇ ਗੋਲੇ ॥੩॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੬੭੪)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
				ਮ́										ਮ́	
	ਪ	ਮ́	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ́
	ਜਿ	ਹ	ਵਾ	ਏ	ऽ	ਕ	ਕ	ਵ	ਨ	ਗੁ	ਨ	ਕ	ਹੀ	ਐ	ऽ
				ਮ́											
ਪ	ਪ	ਮ́	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਨ਼	ਨ਼	ਸ	—
ऽ	ਜਿ	ਹ	ਵਾ	ਏ	ऽ	ਕ	ਕ	ਵ	ਨ	ਗੁ	ਨ	ਕ	ਹੀ	ਐ	ऽ
ਸ			ਮ́			ਸ		ਮ́				ਮ́			
ਨ਼	ਸ	ਸ	ਗੁ	—	ਰ	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	—	ਮ́	ਪ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—
ਬੇ	ऽ	ਸੁ	ਮਾ	ऽ	ਰ	ਬੇ	ऽ	ਅੰ	ऽ	ਤ	ਸੁ	ਆ	ऽ	ਮੀ	ऽ

ਮੱ	ਪ													ਪ	
ਗੁ	ਮ́	ਪ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	—	ਮ́	ਗੁ	ਮ́	ਪ
ਤੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਅਂ	ऽ	ਤ	ਨ	ਕਿ	ਨ	ਹੀ	ऽ	ਲਹੀ	ऽ	ਐ	ऽ

—	ਪ	ਮ́	ਪ
ऽ	ਜਿ	ਹ	ਵਾ

ਅੰਤਰਾ

		ਮ́													
ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ́	ਪ	—	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਤੁ	ਮ	ਦਾ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ਠਾ	ऽ	ਕੁ	ਰ	ਪ੍ਰ	ਤ	ਪਾ	ऽ	ਲ	ਕ

ਨ		ਮ́										ਨ			
ਸਂ	—	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂਨ	—	—	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—
ਨਾ	ऽ	ਇ	ਕ	ਖ	ਸ	ਮ	ਹ	ਮਾऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ

								ਮ́				ਮ́			
ਨ	ਨ	ਧ	ਧ	ਪ	ਪ	ਮ́	ਪ	ਗੁ	—	ਮ́	ਪ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਸ
ਨਿ	ਮ	ਖ	ਨਿ	ਮ	ਖ	ਤੁ	ਮ	ਹੀ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਤ	ਪਾ	ऽ	ਲਹੁ	ਹਮ

ਸ		ਮ́										ਨ		ਪ	
ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ́	ਪ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਮ́	ਪ
ਬਾ	ऽ	ਰਿ	ਕ	ਤੁ	ਮ	ਰੇ	ऽ	ਧਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੨. ਰਾਗ ਮਧੁਵੰਤੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਗੋਪਾਲ ਤੇਰਾ ਆਰਤਾ ॥
ਜੋ ਜਨ ਤੁਮਰੀ ਭਗਤਿ ਕਰੰਤੇ ਤਿਨ ਕੇ ਕਾਜ ਸਵਾਰਤਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਦਾਲਿ ਸੀਧਾ ਮਾਗਉ ਘੀਉ ॥ ਹਮਰਾ ਖੁਸੀ ਕਰੈ ਨਿਤ ਜੀਉ ॥
ਪਨੀਆ ਛਾਦਨੁ ਨੀਕਾ ॥ ਅਨਾਜੁ ਮਾਗਉ ਸਤ ਸੀਕਾ ॥੧॥
ਗਊ ਭੈਸ ਮਗਉ ਲਾਵੇਰੀ ॥ ਇਕ ਤਾਜਨਿ ਤੁਰੀ ਚੰਗੇਰੀ ॥
ਘਰ ਕੀ ਗੀਹਨਿ ਚੰਗੀ ॥ ਜਨੁ ਧੰਨਾ ਲੇਵੈ ਮੰਗੀ ॥੨॥

(ਧਨਾਸਰੀ, ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੯੫)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
															ਨ਼ ਸ
															ਗੋ
						ਪ					ਮ॑				
ਪ	—	—	—	ਮ॑	ਗੁ	ਮ॑	—	ਪ	—	—	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਨ਼	ਸ
ਪਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ਤੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਆ	ਰ	ਤਾ	ऽ,	ਗੋ
						ਪ					ਮ				
ਪ	—	—	—	ਮ	ਗੁ	ਮ	—	ਪ	—	—	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਨ਼	ਸ
ਪਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ਤੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਆ	ਰ	ਤਾ	ऽ	ऽ
ਮ॑										ਮ॑					
ਗੁ	—	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਰ	ਸ	—	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮ॑	ਪ	—	ਪ	—
ਜੋ	ऽ	ਜ	ਨ	ਤੁ	ਮ	ਰੀ	ऽ	ਭ	ਗ	ਤ	ਕ	ਰੰ	ऽ	ਤੇ	ऽ
		ਮ॑						ਨ							
ਮ॑	ਪ	ਗੁ	ਮ॑	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	ਪ	ਮ॑ਪ	ਮ॑ਗੁ	ਰਸ	ਨ਼ਸ
ਤਿ	ਨ	ਕੇ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਜ	ਸ	ਵਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ਣਾऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਗੋऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਮ॑					ਮ॑									
*	ਪ	—	ਪ	ਮ॑	ਪ	ਗੁ	ਮ॑	ਪ	—	ਨ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	—
*	ਦਾ	ऽ	ਲ	ਸੀ	ऽ	ਧਾ	ऽ	ਮਾਂ	ऽ	ਗਉ	ऽ	ਘੀ	ऽ	ਉ	ऽ
	ਨ		ਮ॑					ਰਂ				ਨ			
—	ਸਂ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—
ऽ	ਹ	ਮ	ਰਾ	ਖੁ	ਸੀ	ऽ	ਕ	ਰੈ	ऽ	ਨਿ	ਤ	ਜੀ	ऽ	ਉ	ऽ
				ਮ॑											
—	ਪ	ਪ	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	ਰ	—	—	—	ਸ	—	—	—
ऽ	ਪ	ਨੀ	ਆ	ਛਾ	ऽ	ਦ	ਨ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ਼	ਮ॑							ਨ							
ਸ	ਗੁ	ਮ॑	ਮ॑	ਪ	—	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—	ਮ॑ਪ	ਮ॑ਗੁ	ਰਸ	ਨ਼ਸ
ਅ	ਨਾਂ	ਜ	ਮਾਂ	ਗਉ	ऽ	ਸ	ਤ	ਸੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕਾऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਗੋਂऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੩. ਰਾਗ ਮਧੁਵੰਤੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਸਨਕ ਸਨੰਦ ਮਹੇਸ ਸਮਾਨਾ ॥ ਸੇਖ ਨਾਗਿ ਤੇਰੋ ਮਰਮੁ ਨ ਜਾਨਾ ॥੧॥
ਸੰਤ ਸੰਗਤ ਰਾਮੁ ਰਿਦੈ ਬਸਾਈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਹਨੂਮਾਨ ਸਰਿ ਗਰੁੜ ਸਮਾਨਾ ॥ ਸੁਰਪਤਿ ਨਰਪਤਿ ਨਹੀ ਗੁਨ ਜਾਨਾਂ ॥੨॥
ਚਾਰਿ ਬੇਦ ਅਰੁ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਪੁਰਾਨਾਂ ॥ ਕਮਲਾ ਪਤਿ ਕਵਲਾ ਨਹੀ ਜਾਨਾਂ ॥੩॥
ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਸੋ ਭਰਮੈ ਨਾਹੀ ॥ ਪਗ ਲਗਿ ਰਾਮ ਰਹੈ ਸਰਨਾਂਹੀ ॥੪॥

(ਧਨਾਸਰੀ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੯੧)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
	ਨ਼	ਮੱ													
—	ਸ	ਗ	ਮੱ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਮੱ	ਧ	ਪ	ਮੱ	ਗੁਮੱ	ਪਮੱ	ਗੁਰ	ਸ
ऽ	ਸੰ	ਤ	ਸੰ	ਗ	ਤ	ਰਾ	ਮ	ਰਿ	ਦੈ	ऽ	ਬ	ਸਾऽ	ऽऽ	ਈऽ	ऽ
	ਨ਼	ਮੱ						ਪ							
—	ਸ	ਗੁ	ਮੱ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਨ	ਨ	ਧ	ਪਮੱ	ਗੁਮੱ	ਪਮੱ	ਗੁਰ	ਸ
ऽ	ਸੰ	ਤ	ਸੰ	ਗ	ਤ	ਰਾ	ਮ	ਰਿ	ਦੈ	ऽ	ਬऽ	ਸਾऽ	ऽऽ	ਈऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

		ਮੱ													
ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮੱ	ਪ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—
ਸ	ਨ	ਕ	ਸ	ਨੰ	ऽ	ਦ	ਮ	ਹੇ		ਸ	ਸ	ਮਾ	ऽ	ਨਾ	ऽ
ਸਂ		ਮੱ													
ਨ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਨ	ਧ	ਪਮੱ	ਗੁਮੱ	ਪਮੱ	ਗੁਰ	ਸ
ਸੇ	ऽ	ਖ	ਨਾ	ऽ	ਗ	ਤੇ	ਰੋ	ਮ	ਰ	ਮ	ਨऽ	ਜਾऽ	ऽऽ	ਨਾऽ	ऽ
	ਨ਼	ਮੱ													
—	ਸ	ਗੁ	ਮੱ												
ऽ	ਸੰ	ਤ	ਸੰ												

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੪. ਰਾਗ ਮਧੁਵੰਤੀ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਈ ਲਾਲਨਾ ਗੁਰਿ ਮਨੁ ਦੀਨਾ ॥
ਸੁਣਿ ਸਬਦੁ ਤੁਮਾਰਾ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਭੀਨਾ ॥
ਇਹੁ ਮਨੁ ਭੀਨਾ ਜਿਉ ਜਲ ਮੀਨਾ ਲਾਗਾ ਰੰਗੁ ਮੁਰਾਰਾ ॥
ਕੀਮਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਈ ਠਾਕੁਰ ਤੇਰਾ ਮਹਲੁ ਅਪਾਰਾ ॥
ਸਗਲ ਗੁਣਾ ਕੇ ਦਾਤੇ ਸੁਆਮੀ ਬਿਨਉ ਸੁਨਹੁ ਇਕ ਦੀਨਾ ॥
ਦੇਹੁ ਦਰਸੁ ਨਾਨਕ ਬਲਿਹਾਰੀ ਜੀਅੜਾ ਬਲਿ ਬਲਿ ਕੀਨਾ ॥ ੧ ॥

(ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੧੭)

ਅਸਥਾਈ

×			੧		੨		×			੧		੨	
ਮੱ			ਮੱ		ਪ		ਮੱ		ਸ				
ਪ	ਪ	-ਪ	ਗੁ	—	ਮੱ	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	—	—	—
ਘੋ	ਲ	ऽਘੁ	ਮਾ	ऽ	ਈ	ऽ	ਲਾਂ	ऽ	ऽਲ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ
			ਮੱ										
ਨ਼	ਸ	—	ਗੁ	—	ਮੱ	—	ਪ	ਨ	—	ਧ	—	ਪ	—
ਗੁ	ਰ	ऽ	ਮ	ऽ	ਨ	ऽ	ਦੀ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮੱ			ਮੱ										
ਪ	ਪ	—	ਗੁ	ਗੁ	ਮੱ	ਮੱ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	—	—	—
ਸੁ	ਣ	ऽ	ਸ	ਬ	ਦ	ਤੁ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮੱਂ							ਰਂ						
ਗੁਂ	—	ਗੁਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—	ਨ	—	-ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—
ਮੇ	-	ਰਾ	ਮ	ऽ	ਨ	ऽ	ਭੀ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੫. ਰਾਗ ਮਧੁਵੰਤੀ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਜੀਅ ਕਾ ਨਿਸਤਾਰਾ ॥
ਸਮੁੰਦੁ ਸਾਗਰ ਜਿਨਿ ਖਿਨ ਮਹਿ ਤਾਰਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕੋਈ ਹੋਆ ਕ੍ਰਮ ਰਤੁ ਕੋਈ ਤੀਰਥ ਨਾਇਆ ॥
ਦਾਸੀਂ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ॥ ੧ ॥
ਬੰਧਨ ਕਾਟਨਹਾਰੁ ਸੁਆਮੀ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕੁ ਸਿਮਰੈ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥ ੨ ॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੬੮੪)

ਅਸਥਾਈ

X		०		२		३		०	
ਮ'									ਸ
ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਰ	ਨ਼	ਸ	—	—	ਰ
ਗੁ	ਰ	ਕੇ	ऽ	ਚ	ਰ	ਨ	ऽ	ऽ	ਜੀਅ
				ਮ'		ਪ			
ਨ਼	—	ਸ	ਸ	ਗੁ	—	ਮ'	—	ਪ	—
ਕਾ	ऽ	ਨਿ	ऽਸ	ਤਾ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ;
ਮ'						ਨ			
ਪ	ਪ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਪ	—
ਸ	ਮੁੰ	ਦ	ਸ਼ਾ	ਗ	ਰ	ਜਿ	ਨ	ऽ	ऽ
ਮ'	ਧ	ਪ	—	ਮ'	ਗੁ	ਮ'	—	ਪ	—
ਖਿ	ਨ	ਮਹਿ	ऽ	ਤਾ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

		ਮ'							
ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ'	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	—	—
ਕੋ	ਈ	ਹੋ	ਆ	ਕੂ	ਮ	ਰ	ਤ	ऽ	ऽ
			ਮ'˙						
ਪ	ਨ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਧ
ਕੋ	ਈ	ਤੀ	ਰਥ	ਨ੍ਹਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ऽ
						ਨ			
ਪ	—	ਨ	—	ਨ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	—
ਦਾ	ऽ	ਸੀਂ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਕਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ'	ਧ	ਪ	ਪ	ਮ'	ਗੁ	ਮ'	—	ਪ	—
ਨਾ	ऽ	ਮ	ਧਿ	ਆ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੬. ਰਾਗ ਮਧੁਵੰਤੀ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਹਰਿ ਏਕੁ ਸਿਮਰਿ ਏਕੁ ਸਿਮਰਿ ਏਕੁ ਸਿਮਰਿ ਪਿਆਰੇ ॥
ਕਲਿ ਕਲੇਸ ਲੋਭ ਮੋਹ ਮਹਾ ਭਉਜਲੁ ਤਾਰੇ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਨਿਮਖ ਨਿਮਖ ਦਿਨਸੁ ਰੈਨਿ ਚਿਤਾਰੇ ॥
ਸਾਧ ਸੰਗ ਜਪਿ ਨਿਸੰਗ ਮਨਿ ਨਿਧਾਨੁ ਧਾਰੇ ॥ ੧ ॥
ਚਰਨ ਕਮਲ ਨਮਸਕਾਰ ਗੁਨ ਗੋਬਿਦ ਬੀਚਾਰੇ ॥
ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ ਰੇਨ ਨਾਨਕ ਮੰਗਲ ਸੂਖ ਸਧਾਰੇ ॥ ੨ ॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੬੭੯)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
											ਪ
											ਹਰਿ
						ਨ					
ਪ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮਂ	ਪ
ਏ	ऽ	ਕ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਏ	ऽ	ਕ	ਸਿ	ਮ	ਰ
			ਮਂ			ਮਂ					
ਮਂਪ	ਧ	ਪ	ਗੁ	ਰਸ	ਨ਼ਸ	ਗੁ	—	ਮਂ	ਪ	—	ਪ
ਏऽ	ऽ	ਕ	ਸਿ	ਮऽ	ਰऽ	ਪਿਆ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ; ।	ऽ
ਮਂ											
ਗ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—	ਸ	ਨ	—	ਨ਼	ਸ	ਸ	—
ਕ	ਲ	ਕ	ਲੇ	ऽ	ਸ	ਲੋ	ऽ	ਭ	ਮੋ	ਹ	ऽ
ਸ			ਮਂ								
ਨ਼	ਸ	—	ਗੁ	ਮਂ	ਪ	ਪ	ਨ	—	ਸਂਨ	ਧਪ	ਮਂਪ
ਮ	ਹਾ	ऽ	ਭਉ	ਜ	ਲ	ਤਾ	ऽ	ऽ	ਰੇऽ	ऽऽ	ਹਰਿ

ਅੰਤਰਾ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਮਂ				ਮਂ							
ਪ	—	ਪ	ਮਂਪ	ਗੁ	ਮਂ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਸਾ	ऽ	ਸ	ਸਾऽ	ऽ	ਸ	ਨਿ	ਮ	ਖ	ਨਿ	ਮ	ਖ
						ਨ					
ਪ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਨ	ਧ	ਪ	—	—
ਦਿ	ਨ	ਸ	ਰੈ	ਨ	ਚਿ	ਤਾ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ

ਮੰ			ਮੰ		ਰ			ਸ			
ਪ	—	ਪ	ਗੁ	—	ਸ	ਰ	ਰ	ਨ਼	ਸ	—	ਸ
ਸਾ	ऽ	ਧ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਜ	ਪ	ਨਿ	ਸੰ	ऽ	ਗ
ਸ			ਮੰ								
ਨ਼	ਸ	ਸ	ਗੁ	ਮੰ	ਪ	ਪ	ਨ	—	ਸੰਨ	ਧਪ	ਮੰਪ
ਮ	ਨ	ਨਿ	ਧਾ	ऽ	ਨ	ਧਾ	ऽ	ऽ	ਰੇऽ	ऽऽ	ਹਰਿ ਏਕਸਿ...

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੭. ਰਾਗ ਮਧੁਵੰਤੀ, ਚੰਚਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਮ ਸਰਿ ਦੀਨੁ ਦਇਆਲੁ ਨ ਤੁਮ ਸਰਿ ਅਬ ਪਤੀਆਰੁ ਕਿਆ ਕੀਜੈ ॥
ਬਚਨੀ ਤੋਰ ਮੋਰ ਮਨੁ ਮਾਨੈ ਜਨ ਕਉ ਪੂਰਨ ਦੀਜੈ ॥ ੧ ॥
ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ ਰਮਈਆ ਕਾਰਨੇ ॥
ਕਾਰਨ ਕਵਨ ਅਬੋਲ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਬਹੁਤ ਜਨਮ ਬਿਛੁਰੇ ਥੇ ਮਾਧਉ ਇਹੁ ਜਨਮੁ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਲੇਖੇ ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਆਸ ਲਗਿ ਜੀਵਉ ਚਿਰ ਭਇਓ ਦਰਸਨੁ ਦੇਖੇ ॥ ੨ ॥

(ਧਨਾਸਰੀ, ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੯੪)

ਅਸਥਾਈ

×			੨				੦			੩			
			ਸ		ਮੰ								
			ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਮੰ	ਪ	ਪ	ਮੰ	ਪ	ਪ	—	—
			ਹਉ	ऽ	ਬ	ਲ	ਬ	ਲ	ऽ	ਜਾ	ਉ	ऽ	ऽ
							ਨ						
—	—	—	ਪ	ਨ	ਨ	ਸੰ	ਧ	—	ਧ	ਪ	—	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਰ	ਮਈ	ਆ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਰ	ਨੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮੰ							ਪ			ਮੰ		ਰ	
ਗੁ	ਰ	ਸ	ਪ	ਮੰ	ਧ	ਧ	ਮੰ	ਪ	—	ਗੁ	—	ਸ	ਰ
ऽ	ऽ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਰ	ਨ	ਕ	ਵ	ऽ	ਨ	ऽ	ऽ	ਅ
ਸ													
ਨ਼	ਸ	ਸ											
ਬੋ	ऽ	ਲ											

ਅੰਤਰਾ

		ਮੰ								
ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮੰ	ਪ	ਨ	—	ਸੰ	—	—	—
ਹ	ਮ	ਸ	ਰ	ਦੀ	ऽ	ऽ	ਨ	ऽ	ऽ	ऽ

			ਨ			ਮੱ							
—	—	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਰੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਦਯਾ	ऽ	ਲ	ਨ	ਤੁ	ਮ	ऽ	ਸ	ਰ	ऽ	ऽ
							ਮੰ			ਪ			
ਨ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਗੁ	—	—	ਮੰ	—	ਪ	ਪ
ऽ	ऽ	ऽ	ਅ	ਬ	ਪ	ਤਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ਕਿਆ
ਮੱ													
ਗੁ	ਰ	ਸ											
ਕੀ	ऽ	ਜੈ	ਹਉ ਬਲ...										

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੮. ਰਾਗ ਮਧੁਵੰਤੀ, ਪੜਤਾਲ, ਝਪਤਾਲ (ਲਗ-ਭਗ ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਚਿਤ ਸਿਮਰਨੁ ਕਰਉ ਨੈਨ ਅਵਿਲੋਕਨੋ ਸ੍ਰਵਨ ਬਾਨੀ ਸੁਜਸੁ ਪੂਰਿ ਰਾਖਉ ॥
ਮਨੁ ਸੁ ਮਧੁਕਰੁ ਕਰਉ ਚਰਨ ਹਿਰਦੇ ਧਰਉ ਰਸਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਾਮ ਨਾਮ ਭਾਖਉ॥੧॥
ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਉ ਜਿਨਿ ਘਟੈ ॥
ਮੈ ਤਉ ਮੋਲਿ ਮਹਗੀ ਲਈ ਜੀਅ ਸਟੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਬਿਨਾ ਭਾਉ ਨਹੀ ਉਪਜੈ ਭਾਵ ਬਿਨੁ ਭਗਤਿ ਨਹੀ ਹੋਇ ਤੇਰੀ ॥
ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਹਰਿ ਸਿਉ ਪੈਜ ਰਾਖਹੁ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਮੇਰੀ ॥ ੨ ॥

(ਧਨਾਸਰੀ, ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੯੪)

ਅਸਥਾਈ

X		੨			੦		੩		
	ਮੱ	ਪ			ਮੱ			ਸ	
ਪ	ਗੁ	ਮੱ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਰਸ	ਰ	ਨ	ਸਸ
ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ऽ	ਗੋ	ਬਿੰ	ਦऽ	ਸਿ	ਉ	ਮੇਰੀ
	ਮੱ	ਪ			ਮੱ			ਸ	
ਪ	ਗੁ	ਮੱ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਰਸ	ਰ	ਨ	ਸ
ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ऽ	ਗੋ	ਬਿੰ	ਦऽ	ਸਿ	ऽ	ਉ
		ਮੱ							ਸ
ਪ	—	ਗੁ	ਮੱ	ਮੱ	ਪਮੱ	ਧ	ਪਮੱ	ਗੁਰ	ਨਸ
ਜਿ	ऽ	ਨ	ऽ	ਘ	ਟੈऽ	ऽ	ਮੇऽ	ऽऽ	ਰੀऽ
	ਮੱ	ਪ			ਮੱ			ਸ	
ਪ	ਗੁ	ਮੱ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਰਸ	ਰ	ਨ	ਸ
ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ऽ	ਗੋ	ਬਿੰ	ਦऽ	ਸਿ	ऽ	ਉ

		ਮੱ							
ਪ	—	ਗੁ	ਮੱ	ਮੱ	ਪਮੱ	ਧ	ਪ	—	ਪ
ਜਿ	ऽ	ਨ	ऽ	ਘ	ਟੈऽ	ऽ	ਮੈ	ऽ	ਤਉ
ਪ		ਮੱ							
ਮੱ	ਪ	ਗੁ	ਮੱ	ਮੱ	ਪ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਮੋ	ऽ	ਲ	ऽ	ਮਹ	ਗੀ	ऽ	ਲ	ऽ	ਈ
ਰਂ									ਸ
ਨ	ਨ	ਧ	ਪ	ਪ	ਪਮੱ	ਧ	ਪਮੱ	ਗੁਰ	ਨ਼ਸ
ਜੀ	ਅ	ऽ	ऽ	ਸ	ਟੈऽ	ऽ	ਮੇऽ	ऽऽ	ਗੀऽ

ਸੂਲਫਾਕ (ਝਪਤਾਲ ਦੀ ਚੌਗੁਨ ਲਯ)

×		੦		੨		੩		੦	
ਮੱ									
ਪ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	—
ਚਿ	ਤ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਨ	ਕ	ਰਉ	ऽ	ऽ
ਮੱ•									
ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	—	—
ਨੈ	ਨ	ਅ	ਵਿ	ਲੋ	ਕ	ਨੋ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਪ	ਪ	—	—
ਸੂ	ਵ	ਨ	ਬਾ	ਨੀ	ਸੁ	ਜ	ਸ	ऽ	ऽ
ਮੱ				ਮੱ		ਸ		ਸ	
ਗੁ	—	ਮੱ	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	—	ਨ਼	ਸ
ਪੂ	ऽ	ਰ	ਰਾ	ਖਉ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮੇ	ਰੀ ਪ੍ਰੀਤ ਗੋ...

ਇਕਤਾਲਾ (ਝਪ ਦੀ ਚੌਗੁਨ)

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਪ	ਪ	—	ਮੱ	ਗੁ	ਮੱ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	—
ਮ	ਨ	ऽ	ਸੁ	ਮ	ਧੁ	ਕ	ਰ	ਕ	ਰਉ	ऽ	ऽ
ਨ			ਮੱ•			ਸਂ		ਸਂ			
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਗੁਂ	—	ਗੁਂ	ਰਂ	—	ਨ	ਸਂ	—	—
ਚ	ਰ	ਨ	ਹਿ	ऽ	ਰ	ਦੇ	ऽ	ਧ	ਰਉ	ऽ	ऽ
ਪ	ਨ	—	ਨ	—	ਸਂ	ਧ	—	ਧ	ਪ	—	ਪ
ਰ	ਸ	ऽ	ਨ	ऽ	ਅੰ	ਮ੍ਰਿ	ऽ	ਤ	ਰਾ	ऽ	ਮ

ਮੰ									ਮੰ							
ਗੁ	—	|	—	ਮੰ	|	—	ਪ	|	ਗੁ	—	|	ਰ	ਸ	|	ਨ	ਸ
ਨਾ	ऽ	|	ऽ	ਮ	|	ऽ	ਭਾ	|	ਖਉ	ऽ	|	ऽ	ऽ	|	ਮੇ	ਰੀ ਪ੍ਰੀਤ ਗੀ .

ਤਾਲ–ਰੂਪਕ (ਝਪ ਦੀ ਦੁਗੁਨ...)

⊕			|	੧		|	੨		|	⊕			|	੧		|	੨	
ਮੰ			|	ਮੰ		|			|				|			|		
ਪ	—	—	|	ਗੁ	—	|	ਮੰ	ਮੰ	|	ਪ	ਮੰ	ਧ	|	ਪ	ਪ	|	—	—
ਸਾ	ऽ	ऽ	|	ਧ	ऽ	|	ऽ	ਸੰ	|	ਗ	ਤ	ऽ	|	ਬਿ	ਨ	|	ऽ	ऽ
ਮੰ	ਪ	—	|	ਨ	ਨ	|	—	ਸੰ	|	ਧ	ਧ	—	|	ਪ	—	|	—	—
ਭਾ	ਉ	ऽ	|	ਨ	ਹੀ	|	ऽ	ऽ	|	ਉ	ਪ	ऽ	|	ਜੈ	ऽ	|	ऽ	ऽ
ਮੰ			|			|			|				|			|		
ਪ	ਪ	—	|	ਮੰ	ਗੁ	|	ਮੰ	—	|	ਪ	ਮੰ	ਧ	|	ਪ	—	|	—	ਪ
ਭਾ	ਵ	ऽ	|	ਬਿ	ऽ	|	ਨ	ऽ	|	ਭ	ਗ	ऽ	|	ਤਿ	ऽ	|	ऽ	ਨਹੀ
ਮੰ			|			|			|				|			|		
ਗੁ	—	—	|	ਰ	—	|	ਸ	ਸ	|	ਰ	ਨ਼	—	|	ਸ	—	|	—	—
ਹੋ	ऽ	ऽ	|	ਇ	ऽ	|	ऽ	ਤੇ	|	ਰੀ	ऽ	ऽ	|	ऽ	ऽ	|	ऽ	ऽ →

ਤਿੰਨਤਾਲ (ਝਪ ਦੀ ਚੌਗੁਨ ਲਯ)

×				|	੨				|	੦				|	੩			
ਮੰ				|			ਮੰ		|					|				
←ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	|	ਮੰ	ਪ	ਗੁ	ਮੰ	|	ਪ	—	ਨ	ਨ	|	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—
ਕ	ਹੈ	ਰ	ਵਿ	|	ਦਾ	ਸ	ਇ	ਕ	|	ਬੇ	ऽ	ਨ	ਤੀ	|	ਹ	ਰਿ	ਮਿਉ	ऽ
ਨ		ਮੰ		|					|					|	ਨ			
ਸੰ	—	ਗੁੰ	ਗੁੰ	|	ਰੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	|	ਰੰਨ	—	ਨ	ਸੰ	|	ਧ	—	ਪ	—
ਪੈ	ऽ	ਜ	ਰਾ	|	ਖਹੁ	ऽ	ਰਾ	ਜਾ	|	ਰਾऽ	ऽ	ਮ	ਮੇ	|	ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ
				|	ਨ				|	ਮੰ				|	ਮੰ		ਸ	
ਪ	ਨ	ਨ	ਸੰ	|	ਧ	—	ਪ	ਮ	|	ਗੁ	—	ਮੰ	ਪ	|	ਗੁ	—	ਨ਼	ਸ
ਪੈ	ऽ	ਜ	ਰਾ	|	ਖਉ	ऽ	ਰਾ	ਜਾ	|	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਮੇ	|	ਰੀ	ऽ	ਮੇ	ਰੀ

(ਪੜਤਾਲ ਦੀ ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

(ਮਧੁਵੰਤੀ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ)

ਵਾਦੀ—ਮ	ਠਾਟ—ਕਾਫੀ	ਸਮਾਂ—ਰਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ।
ਸੰਵਾਦੀ—ਸ	ਜਾਤੀ—ਖਾਡਵ-ਖਾਡਵ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਦੋਵੇਂ ਨਿਖਾਦ ਤੇ 'ਰ ਪਾ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ।

ਮ ਮ ਪ
ਆਰੋਹ—ਸ, ਰ ਪ, ਗੁ ਮ, ਰ ਸ, ਮ, ਪ, ਨੁ ਪ ਨ, ਸਂ।

ਪ ਮ ਮ
ਅਵਰੋਹ—ਸਂ, ਨੁ ਪ, ਨੁ ਮ ਪ ਗੁ—ਗੁ ਮ, ਰ, ਸ।

ਮ ਪ ਮ ਮ
ਪਕੜ—ਸ, ਰ ਪ, ਨੁਪ, ਗੁ - ਗੁਮ, ਰਸਰ, ਸ।

ਕਾਨੜਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਰਾਗ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਨਾਮ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ—ਕਰਣਾਟ, ਕਰਣਾਟੀ, ਕੰਨੜ, ਕਾਨੜੀ ਜਾਂ ਕੰਨੜ ਗੌਡ, ਕਰਣਾਟ ਗੌਡ ਆਦਿ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ੧੮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ—ਦਰਬਾਰੀ, ਅਡਾਣਾ, ਸ਼ਹਾਨਾ, ਨਾਇਕੀ, ਹੁਸੈਨੀ, ਅਭੋਗੀ, ਕੌਂਸੀ, ਸੂਹਾ, ਸੁਘੜਈ, ਬਾਗੇਸ਼੍ਰੀ, ਕਾਫੀ, ਗਾਰਾ, ਟੰਕੀ, ਨਾਗਧਵਨੀ, ਕੋਲਾਹਲ, ਮੁੱਦ੍ਰਿਕਾ, ਮੰਗਲ, ਦੇਵਸ਼ਾਖ ਅਤੇ ਜੈਜਾਵੰਤੀ ਕਾਨੜਾ, ਖਮਾਜੀ ਕਾਨੜਾ, ਸੋਰਠੀ ਕਾਨੜਾ, ਸ਼ਜਾਮ ਕਾਨੜਾ ਆਦਿ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਕਾਨੜਾ (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ) ਦਾ ਉਲੇਖ ਹੀ ਕਰਾਂਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰ (ਗਾਇਕ) ਜਿਸ ਰਾਗ ਨੂੰ ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੋਂ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਗਾਇਕ-ਵਾਦਿਕ (ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ) ਸਿਰਫ ਕਾਨੜਾ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀਏਂ ਇਸੇ ਕਾਨੜਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਚ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤਾਂ, ਪੜਤਾਲਾਂ, ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਅਜ ਕਲ ਸੰਗੀਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹਨ-ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਭੀ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ ਹੀ ਆਖਣ ਲਗ ਪਏ ਹਨ। ਸੋ, ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਥੇ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਜਾਤੀ ਵੱਕ੍ਰ-ਖਾਡਵ-ਖਾਡਵ, ਵਾਦੀ ਮੱਧਮ, ਸੰਵਾਦੀ ਖੜਜ ਹੈ। ਕਈ 'ਪੰਚਮ-ਖੜਜ' ਸੰਵਾਦ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ (ਲਗ-ਭਗ ੧੦ ਵਜੇ ਰਾਤੀਂ) ਹੈ।

ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਾਨੜਾ ਅਤੇ ਸਾਰੰਗ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਤੋਂ ਹੋਈ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਮ ਮ ਮ ਮ ਮ ਪ
ਜਿਵੇਂ—"ਸ, ਰ ਗੁ—ਗੁ ਮ ਰ ਸ, ਜਾਂ ਸ, ਰ ਪ, ਗੁ—ਗੁ ਮ, ਰ ਸ" ਕਾਨੜਾ ਅੰਗ। ਮ, ਨੁ ਪ, ਨ ਸਂ,
ਪ
ਨੁਪ, ਸਾਰੰਗ ਅੰਗ। ਇਸ ਵਿਚ ਨਿਖਾਦ ਤੇ ਪੰਚਮ ਅਤੇ ਗੰਧਾਰ ਤੇ ਮੱਧਮ ਦਾ ਕਣ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਵੇਖੋ —ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ। ਨਾਲੇ ਗੰਧਾਰ ਅੰਦੋਲਿਤ ਤੇ ਵੱਕ੍ਰ ਕਰਕੇ ਲਾਈਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ, ਆਰੋਹ ਕਰਨ

ਮ ਮ
ਸਮੇਂ ਗੰਧਾਰ ਤੇ ਦੋ ਵਾਰ ਅੰਦੋਲਿਤ ਕਰਕੇ "ਪ ਗੁ—ਗੁਮ, ਰ, ਸ" ਇੰਜ ਖੜਜ ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਮ ਮ ਮ ਮ ਮ
ਇਸ ਦਾ ਚਲਣ "ਸ, ਰ ਗੁ—ਗੁ ਮ, ਰ, ਸ, ਜਾਂ ਸ, ਰ ਪ, ਗੁ—ਗੁਮ, ਰ, ਸ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪ
ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ "ਮ, ਮਪ ਨ, ਸਂ, ਜਾਂ ਨੁਪ, ਮ ਪ ਨ, ਸਂ—ਸਂ" ਇੰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੀਵਰ ਨਿਖਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸਿਰਫ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕੋਮਲ ਨਿਖਾਦ ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਅਨੁਵਾਦੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਈ ਕੋਈ ਗਾਇਕ ਇਸ ਦੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਕੋਮਲ ਜਾਂ ਤੀਵਰ ਧੈਵਤ ਭੀ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਦੇ ਸਮਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿਕ ਰਾਗ ਹਨ – ਸੂਹਾ, ਸੁਘੜਈ, ਸ਼ਹਾਨਾ ਤੇ ਦੇਵਸ਼ਾਖ। ਪਰ ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ 'ਰੇ ਪਾ' ਦੀ ਸੁਰ ਸੰਗਤੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸੂਹਾ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਹਾ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਰਿਖਭ ਵਰਜ ਹੈ। ਸੁਘੜਈ ਤੇ ਸ਼ਹਾਨਾ ਵਿਚ ਧੈਵਤ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਨਾਇਕੀ ਵਿਚ ਧੈਵਤ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਵਸ਼ਾਖ ਵਿਚ 'ਗਾ ਪਾ' ਦੀ ਸੁਰ ਸੰਗਤੀ ਮੱਧਮ ਗੌਣ ਤੇ ਪੰਚਮ ਮਹੱਤਵ-ਪੂਰਣ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਹ ਭੀ ਨਾਇਕੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਇਕੀ ਵਿਚ ਰਿਖਭ ਪਰਬਲ 'ਰੇ ਪਾ' ਸੁਰ ਸੰਗਤੀ ਅਤੇ ਮੱਧਮ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਪਾਰਸਪਰਿਕ ਭੇਦ ਹੇਠਾਂ ਵੇਖੋ :—

ਮ ਮ ਮ
ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ—ਸ, ਰ ਪ, ਗੁ—ਗੁਮ, ਰ, ਸ।

ਮ ਮ
ਸੂਹਾ—ਨੁਸ, ਗੁ - ਮ ਪ, ਗੁ ਮ ਰ, ਸ।

ਮ ਮ
ਸ਼ਹਾਨਾ—ਨੁ ਸ, ਗੁ—ਮ, ਨੁ ਧ ਨੁ ਪ, ਨੁ ਮ ਪ, ਗੁ —ਮ ਰ ਸ।

ਮ
ਸੁਘੜਈ—ਧ, ਪ ਮ ਰ, ਸ, ਨੁ ਸ ਰ ਗੁ—ਮ ਰ ਸ।

ਮ ਮ ਮ
ਦੇਵਸ਼ਾਖ—ਨੁ ਸ ਗੁ ਗੁ ਪ, ਗੁ—ਮ ਰ, ਸ।

ਇਹ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਪਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੱਧ ਤੇ ਤਾਰ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਹੀ ਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਧੁਰਪਦ-ਧਮਾਰ ਖਯਾਲ ਆਦਿ ਅਕਸਰ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵੀਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ੧੩ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਲਾਉੱਦੀਨ ਖ਼ਿਲਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ ਨਾਇਕ ਗੋਪਾਲ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਪ ਮ ਮ ਸ
੧. ਸ —ਨ਼ਸ, ਸਰਨ਼ਸ —ਨ਼ਪ਼, ਮ਼ਪ਼ਸ— ਸਰ ਗੁ ਗੁਮ, ਰਸ— ਨ਼ਸਰ, ਰਸ।

ਸ ਮ ਮ ਸ ਪ਼ ਮ ਮ ਸ ਮ ਮ
੨. ਸਰ, ਨ਼ਸ— ਰਪ ਗੁ ਗੁਮ, ਰਸਰ, ਨ਼ਸ—ਨ਼ਪ਼, ਮ਼ਪ਼ਸ— ਸਰ— ਗੁ ਗੁਮ, ਮਰ, ਰਸ—ਰਨ਼ਸਗੁ ਗੁ

ਮ ਮ ਮ
ਮਰ, ਸਰਨ਼ਸਰ, ਰਪ, ਗੁ ਗੁਮ, ਤ, ਸ — ।

ਮ ਮ ਸ ਪ ਮ ਮ ਮ ਮ ਪ ਮ ਮ
੩. ਸਰਨ਼ਸਰ ਗੁ ਗੁਮ, ਮਰ, ਨ਼, ਸਰਪ, ਨ਼ਪ ਗੁ ਗੁਮ, ਰਸਰ, ਸ—ਰਨ਼ਸਰਪ ਗੁ ਗੁਮ, ਨ਼ਪ ਗੁ ਗੁਮ,

ਪ ਪ ਮ ਮ ਸ ਮ ਪ ਪ ਮ ਮ ਮ
ਰਸ --ਮ, ਮਪ ਨ਼ਪ, ਨ਼ਮਪ ਗੁ ਗੁਮ, ਮਰ, ਰਸ—ਰਪ, ਨ਼ ਨ਼ਪ, ਮਪ, ਗੁ ਗੁ ਮਪ, ਗੁਮਰਸ—

ਮ ਪ ਪ ਮ ਮ ਸ
ਨ਼ਸਰ, ਰਪ, ਨ਼ਮਪਸਂ— ਨ਼ਪਮਪ ਗੁ ਗੁਮ, ਰਸਨ਼ਰ —ਰਸ— ।

ਮ ਪ ਪ ਪ ਮ ਮ ਮ ਮ ਮ ਮ ਪ ਸਂ ਪ ਧ ਮ ਮ
੪. ਨ਼ਸਰ, ਰਪ, ਨ਼ ਨ਼ਪ ਨ਼ਮਪ ਗੁ — ਗੁਮ, ਰਪ, ਪ ਗੁ ਗੁਮ, ਨ਼ਪ ਨ, ਸਂ — ਨ਼ ਨ਼ਪ, ਮਪ ਗੁ —ਗੁਮ,

ਸ ਮ ਮ ਪ ਪ ਮ ਮ ਸ
ਮਰ, ਰਸ—ਨ਼ਸਰ ਗੁ ਗੁਮ, ਮਪ ਨ਼ਪ, ਮਪਸਂ—ਨ਼ਪ ਮਮਪ ਗੁ ਗੁਮਰ, ਰਸ ਮਪਨ਼ਮਪਸਂ —ਨਸਂ —

ਪ ਸਂ ਸਂ ਪ ਪ ਧ ਮ ਮ
ਨ਼ਪਮਪਨ, ਸਂ — ਨਸਂਰਂ, ਨ, ਸਂ—ਨ਼ਪ, ਨ਼ ਨ਼ਪ ਮਪ ਗੁ—ਗੁਮ, ਮਰ, ਰਸ—ਮਪਨ਼ਮਪਸਂ – ਸਂਰਂ
ਮਂ ਮਂ ਸਂ ਪ ਮ ਮ ਸ
ਗੁਂ—ਗੁਂਮਂਰਂ, ਰਂਸਂ, ਨ਼ਪ ਮਪ ਗੁ—ਗੁਮਰ, ਰਸ — ।

ਸਂ ਮਂ ਮਂ ਮ ਮ ਮਂ
੫. ਮਪਨ਼ਮਪਨ, ਸਂ ਨਸਂਰਂ, ਸਂਰਂ ਗੁਂ ਗੁਂਮਂ, ਰਂਸਂਨਸਂਰਂ, ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਪਨ਼ਮਪ ਗੁ ਗੁਮ, ਮਪਸਂ—ਸਂਰਂ ਰਂਪਂ
ਮਂ ਮਂ ਪ ਪ ਮ ਮ
ਗੁਂ—ਗੁਂਮਂ, ਮਂਰਂ, ਰਂਸਂ ਨ਼ਪ, ਮਪਸਂ, ਨ਼ਪ ਮਪ ਗੁ – ਗੁਮ, ਰ —ਰਸ—ਨ਼ਸ਼ਰਸ—ਨ਼ਸਰਮਰਸ—
ਰਪਗੁਮਰਸ, ਨ਼ਸਰਪਗੁਮ ਨ਼ਨ਼ਪਮਪ ਗੁਮਰਸ—ਰਪਗੁਮਪਨ਼ਸਂ—ਨ਼ਨ਼ਪ ਗੁਮਰਸ—ਸਮਰਪ ਮਨ਼ ਪਸਂ
ਨ਼ਨ਼ ਮਪ ਗੁਮਰਸ, ਮਪਨਸਂ ਰਂਸਂ ਨ਼ਸਂ ਨ਼ਨ਼ਪਮਗੁਮਰਸ, ਮਪ ਨਸਂ, ਸਂਰਂ ਰਂਪਂ—ਗੁਂਮਂਰਂਸਂ ਨ਼ਪਮਪ
ਗੁਮਰਸ— ।

ਕਾਨੜਾ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੨)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
	ਨ ਪ ਸਂ ਸਂ ਨੁ ਪ	ਮ ਪ ਗੁਰ ਸਰ		
੧.	ਬਿ ਸ ਰ ਗ	ਈ ऽ ਸऽ ਭऽ	ਨ਼ਸ ਰਪ ਮਪ ਨੁਨੁ	ਪਮ ਗੁਮ ਰਸ ਨ਼ਸ
੨.	. . . .	ਸਰ ਮਮ ਰਸ, ਰਪ	ਮਪ ਨਸਂ ਨੁਪ ਮਪ	ਨੁਨੁ ਪਮ ਗੁਮ ਰਸ
੩.	. . . .	ਸਸ ਮਮ ਰਰ ਪਪ	ਮਮ ਨੁਨੁ ਮਪ ਸਂਸਂ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੪.	ਸਰ ਨ਼ੁਸ ਰਪ ਮਪ	ਗੁਮ ਰਸ, ਮਪ ਨੁਪ	ਗੁਮ ਰਸ, ਮਪ ਨਸਂ	ਰਂਸਂ ਨੁਪ ਗੁਮ ਰਸ
੫.	. . . . ਨੁਨੁ ਪਮ, ਸਂਸਂ ਨੁਨੁ	. . . . ਰਂਰਂ ਸਂਸਂ ਮਂਮਂ ਰਂਰਂ	. . . . ਪਂਪਂ ਗੁਂਮਂ ਰਂਰਂ ਸਂਸਂ	ਮਮ ਰਰ ਮਪ ਮਮ ਨੁਨੁ ਪਪ ਗੁਮ ਰਸ
੬.	. . . . ਗੁਮ, ਰਂਰਂ ਸਂਸਂ ਨੁਪ	. . . . ਗੁਮ, ਮਂਮਂ ਰਂਸਂ ਨੁਪ	ਨ਼ੁਸ ਮ, ਪਮ ਗੁਮ ਗੁਮ, ਰਂਪਂ ਗੁਂਮਂ ਰਂਸਂ	ਨੁਪ ਗੁਮ, ਸਂਸਂ ਨੁਪ ਨੁਸਂ ਨੁਪ ਗੁਮ ਰਸ
੭.	. . . . ਸਂਸਂ ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ	. . ਮਪ ਗੁਮ ਰਰ ਸਸ, ਸਮ ਰਪ	ਰਰ ਸਸ, ਨੁਪ ਮਪ ਮਨੁ ਪਸਂ ਮਂਮਂ ਰਂਸਂ	ਗੁਮ ਰਰ ਸਸ, ਰਂਰਂ ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੮.	. . . . ਰਸ ਨ਼ੁਸ ਰਪ ਮਪ ਨੁਸਂ ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ	. . . . ਗੁਮ ਰਸ, ਨ਼ੁਸ ਰਪ ਰਸ, ਨ਼ੁਸ ਰਪ ਮਪ	. . . . ਮਪ ਨੁਨੁ ਮਪ ਗੁਮ ਨੁਸਂ ਗੁਂਮਂ ਰਂਸਂ ਨਸਂ	ਨ਼ੁਸ ਰਸ, ਨ਼ੁਸ ਗੁਮ ਰਸ, ਨ਼ੁਸ ਰਪ ਮਪ ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ

ਅੰਤਰਾ

੧.	ਸ ਭ ਮਹਿ ऽ	ਰ ऽ ਵ ਰ	ਸਂਸਂ ਨੁਪ ਗੁਮ ਰਸ,	ਨ਼ਸ ਰਪ ਮਪ ਨਸਂ
੨,	. . . .	ਸਂਰ ਨਸਂ ਪਨੁ ਮਪ	ਗੁਮ ਰਸ, ਨ਼ਸ ਰਮ	ਰਸ, ਰਪ ਮਪ ਨਸਂ
੩.	ਮਪ ਨਸਂ ਗੁਂਮਂ ਰਂਸਂ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ,	ਨ਼ਸ ਮਮ ਰਮ ਪਪ	ਮਪ ਨੁਨੁ ਪਨੁ ਸਂਸਂ
੪.	. . . . ਪਨੁ ਪਨੁ ਮਮ ਪਪ,	. . . . ਗੁਗੁ ਮਮ ਰਰ ਸਸ,	. . . . ਨ਼ਸ ਰਰ ਸਰ ਪਪ	ਸਂਰਂ ਸਂਰਂ ਨਨ ਸਂਸਂ ਮਪ ਨੁਨੁ ਪਨੁ ਸਂਸਂ
੫.	. . . . ਸਂਸਂ ਨੁਪ, ਨੁਨੁ ਪਮ,	. . . . ਪਪ ਮਗੁ, ਮਮ ਰਸ,	. . . . ਨ਼ਸ ਰਸ, ਰਮ ਪਮ,	ਮਂਮਂ ਰਂਸਂ, ਰਂਰਂ ਸਂਨੁ ਮਪ ਨੁਪ ਨਸਂ ਰਂਸਂ

੬.	· · · ·	· · · ·	ਪਨੁ ਸੰ,ਪ ਨੁਸੰ, ਪਨੁ	ਸੰਰੰ ਨੁਸੰ ਨੁਪ ਮਪ
	ਗੁਮ ਪ,ਗੁ ਮਪ, ਗੁਮ	ਪਨੁ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ,	ਨ਼ਸ ਰ,ਨ਼ ਸਰ ਨ਼ਸ	ਰਪ ਮਪ ਪਨੁ ਪਸੰ
੭.	ਨਸੰ ਰੰਰੰ ਸੰਰੰ ਨਸੰ,	ਪਨੁ ਸੰਸੰ ਨੁਸੰ ਪਨੁ.	ਮਪ ਨੁਨੁ ਪਨੁ ਮਪ,	ਗੁਮ ਪਪ ਗੁਮ ਰਸ
	ਰਰ ਸਰ, ਮਮ ਰਮ,	ਪਪ ਮਪ, ਨੁਨੁ ਪਨੁ	ਸੰਰੰ ਸੰ, ਪਨੁ ਸੰਰੰ	ਸੰ, ਪਨੁ ਸੰਰੰ ਸੰ
੮.	ਨੁਨੁ ਪ,ਨੁ ਨੁਪ ਨੁਨੁ	ਪਮ ਗੁਮ ਰਸ ਨ਼ਸ,	ਰੰਰੰ ਸੰ,ਰੰ ਰੰਸੰ, ਰੰਰੰ	ਸੰਨੁ ਪਮ ਗੁਮ ਰਸ
	ਮਮੰ ਰੰ,ਮੰ ਮੰਰੰ ਮੰਮੰ	ਰੰਰੰ ਸੰਸੰ ਨੁਨੁ ਪਪ	ਗੁਮ ਰਸ, ਨ਼ਸ ਰਸ,	ਮਪ ਨੁਪ ਨਸੰ ਰੰਸੰ
	ਸੰਰੰ ਸੰਸੰ, ਨੁਸੰ ਨੁਨੁ,	ਪਨੁ ਪਪ, ਮਪ ਮਮ,	ਗੁਮ ਰਰ, ਸਰ ਸਸ,	ਸਮ ਰਪ ਮਨੁ ਪਸੰ

੧. **ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ** (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ), **ਤਿੰਨਤਾਲ** (ਮੱਧ ਲਯ)

ਸਾਜਨਾ ਸੰਤ ਆਉ ਮੇਰੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਆਨਦਾ ਗੁਨ ਗਾਇ ਮੰਗਲ ਕਸਮਲਾ ਮਿਟਿ ਜਾਹਿ ਪਰੇਰੈ ॥ ੧ ॥
ਸੰਤ ਚਰਨ ਧਰਉ ਮਾਥੈ ਚਾਂਦਨਾ ਗ੍ਰਿਹਿ ਹੋਇ ਅੰਧੇਰੈ ॥ ੨ ॥
ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਮਲੁ ਬਿਗਸੈ ਗੋਬਿੰਦ ਭਜਉ ਪੇਖਿ ਨੇਰੈ ॥ ੩ ॥
ਪ੍ਰਭ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਸੰਤ ਪਾਏ ਵਾਰਿ ਵਾਰਿ ਨਾਨਕ ਉਹ ਬੇਰੈ ॥ ੪ ॥

(ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੦੧)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
												ਸ			
											ਰ	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਪ
											ਸਾ	ਜ	ਨਾ	ਸੰ	ਤ
ਮ		ਮ										ਸ			
ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	—	—	—	ਰ	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਪ
ਆ	ऽ	ਵ੍ਹੁ	ऽ	ਮੇ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸਾ	ਜ	ਨਾ	ਸੰ	ਤ
ਮ		ਮ													
ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	—	ਰ	—	ਰ	ਸ	—	ਸ	ਸ
ਆ	ऽ	ਵ੍ਹੁ	ऽ	ਮੇ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ਆ	ऽ	ਨ	ਦਾ	ऽ	ਗੁ	ਨ
ਨ਼	ਪ਼	ਨ਼	—	ਸ	—	ਸ	ਸ	—	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਮ	ਪ
ਗਾ	ऽ	ਇ	ऽ	ਮੰ	ऽ	ਗ	ਲ	ऽ	ਕ	ਸ	ਮ	ਲਾ	ऽ	ਮਿ	ਟ
						ਮ									
ਮਪ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	—					
ਜਾऽ	ऽ	ਇ	ਪ	ਰੇऽ	ऽऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸਾਜਨਾ...				

ਅੰਤਰਾ

									ਪ					ਸੰ	
									ਮ	—	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	—
									ਸੰ	ऽ	ਤ	ਚ	ਰ	ਨ	ऽ
												ਮੰ			
ਸੰ	ਸੰ	—	—	ਸੰ	—	ਸੰ	—	—	ਰੰ	—	ਰੰ	ਗੁੰ	ਮੰ	ਰੰ	ਸੰ
ਧ	ਰਉ	ऽ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ਥੈ	ऽ	ऽ	ਚਾਂ	ऽ	ਦ	ਨਾ	ऽ	ਗ੍ਰਿ	ਹਿ
ਨ						ਮ									
ਸੰ	—	ਨੁ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	—					
ਹੋ	ऽ	ਇ	ਅੰ	ਧੇऽ	ऽऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸਾਜਨਾ ..				

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੨. ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਬਿਸਰਿ ਗਈ ਸਭ ਤਾਤਿ ਪਰਾਈ ॥
ਜਬ ਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਮੋਹਿ ਪਾਈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਨਾ ਕੋ ਬੈਰੀ ਨਹੀ ਬਿਗਾਨਾ ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕਉ ਬਨਿ ਆਈ ॥ ੧ ॥
ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੀਨੋ ਸੋ ਭਲ ਮਾਨਿਓ ਏਹ ਸੁਮਤਿ ਸਾਧੂ ਤੇ ਪਾਈ ॥ ੨ ॥
ਸਭ ਮਹਿ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਪ੍ਰਭ ਏਕੈ ਪੇਖਿ ਪੇਖਿ ਨਾਨਕ ਬਿਗਸਾਈ ॥ ੩ ॥
(ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੨੯੯)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਨ		ਪ						ਮ		ਮ					
ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁਰ	ਸਰ	ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਬਿ	ਸ	ਰ	ਗ	ਈ	ऽ	ਸऽ	ਭऽ	ਤਾ	ऽ	ਤ	ਪ	ਰਾ	ऽ	ਈ	ऽ
ਨ਼		ਮ								ਸੰ					
ਸ	ਸ	ਰ	—	ਪ	—	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁਪ	ਮਪ
ਜ	ਬ	ਤੇ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ਧ	ਸੰ	ਗ	ਤ	ਮੋ	ਹਿ	ਪਾ	ऽ	ਈऽ	ऽऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ				ਨੁ								ਨ			
ਮ	—	ਮ	—	ਪ	—	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—
ਨਾ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ਬੈ	ऽ	ਰੀ	ऽ	ਨ	ਹੀ	ऽ	ਬਿ	ਗਾ	ऽ	ਨਾ	ऽ

ਸਂ		ਮਂ						ਨ						ਮ	
ਨ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਗੁ	ਮ
ਸ	ਗ	ਲ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਹ	ਮ	ਕਉ	ऽ	ਬ	ਨ	ਆऽ	ऽऽ	ਈ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਦੋਵੇਂ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੩. **ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ** (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ), **ਤਿੰਨਤਾਲ** (ਮੱਧ ਲਯ)

ਤੇਰੋ ਜਨੁ ਹਰਿ ਜਸੁ ਸੁਨਤ ਉਮਾਹਿਓ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਮਨਹਿ ਪ੍ਰਗਾਸੁ ਪੇਖਿ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਸੋਭਾ ਜਤ ਕਤ ਪੇਖਉ ਆਹਿਓ ॥ ੧ ॥
ਸਭ ਤੇ ਪਰੈ ਪਰੈ ਤੇ ਊਚਾ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਅਥਾਹਿਓ ॥ ੨ ॥
ਓਤਿ ਪੋਤਿ ਮਿਲਿਓ ਭਗਤਨ ਕਉ ਜਨ ਸਿਉ ਪਰਦਾ ਲਾਹਿਓ ॥ ੩ ॥
ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਗਾਵੈ ਗੁਣ ਨਾਨਕ ਸਹਜ ਸਮਾਧਿ ਸਮਾਹਿਓ ॥ ੪ ॥

(ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੨੯੯)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
ਪ	ਧ		ਮ							ਮ					
ਨੁ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਤੇ	ਰੋ	ਜ	ਨ	ਹ	ਰਿ	ਜ	ਸ	ਸੁ	ਨ	ਤ	ਉ	ਮਾ	ऽ	ਹਿਓ	ऽ
ਨ਼		ਪ		ਨ				ਸਂ				ਧ			
ਸ	ਸ	ਨੁ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਪ	—
ਤੇ	ਰੋ	ਜ	ਨ	ਹ	ਰਿ	ਜ	ਸ	ਸੁ	ਨ	ਤ	ਉ	ਮਾ	ऽ	ਹਿਉ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ				ਨ				ਧ							
ਮ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਨੁ	ਪ	—	ਰਂ	—	ਸਂ	—
ਮ	ਨਹਿ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਗਾ	ਸ	ਪੇ	ਖ	ਜ	ਨ	ਕੀ	ऽ	ਸੋ	ऽ	ਭਾ	ऽ
ਮਂ								ਨ				ਮ			
ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ
ਜ	ਤ	ਕ	ਤ	ਪੇऽ	ऽऽ	ਖਉ	ऽ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ਹਿਓ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੪. ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ਼ ਲਯ)

ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਨਿਧਿ ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮ ॥ ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ ਜੀਅ ਕੈ ਕਾਮ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸੰਤ ਰੇਨੁ ਨਿਤਿ ਮਜਨੁ ਕਰੈ ॥ ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਕਿਲਬਿਖ ਹਰੈ ॥੧॥
ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੀ ਊਚੀ ਬਾਨੀ ॥ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਤਰੇ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਾਨੀ ॥੨॥

(ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੦੦)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
		ਸ						ਮ		ਮ					
—	ਰ	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ऽ	ਸਾ	ਧ	ਸੰ	ਗ	ਤ	ਨਿ	ਧਿ	ਹ	ਰਿ	ਕੋ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ऽ
										ਪ		ਮ			
—	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਪ	—	ਪ	ਮ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	—
ऽ	ਸੰ	ਗਿ	ਸ	ਹਾ	ऽ	ਈ	ऽ	ਜੀ	ਅ	ऽ	ਕੈ	ਕਾ	ऽ	ਮ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਪ			ਨੁ											
	ਮ	—	ਮ	ਪ	ਪ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—
	ਸੰ	ऽ	ਤ	ਰੇ	ਨ	ਨਿ	ਤ	ਮ	ऽ	ਜ	ਨ	ਕ	ਰੈ	ऽ	ऽ
								ਮਂ		ਮਂ					
—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—
ऽ	ਜਨ	ਮ	ਜ	ਨ	ਮ	ਕੇ	ऽ	ਕਿ	ਲ	ਬਿ	ਖ	ਹ	ਰੈ	ऽ	ऽ
	ਨ							ਮ							
—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	—	ਰ	—	ਸ	—
ऽ	ਸੰ	ਤ	ਜ	ਨਾ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ਊ	ऽ	ਚੀ	ऽ	ਬਾ	ऽ	ਨੀ	ऽ
												ਮ			
—	ਮਂ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	—
ऽ	ਸਿਮ	ਰ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਤ	ਰੇ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕ	ਪ੍ਰਾ	ऽ	ਨੀ	ऽ

ਨੋਟ—ਇਸ ਟਿਯੂਨ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਗਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

੫. ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ), ਸੂਲਫਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਜ)

ਆਨਦ ਰੰਗ ਬਿਨੋਦ ਹਮਾਰੈ ॥
ਨਾਮੋ ਗਾਵਨੁ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਨੁ ਨਾਮੁ ਹਮਾਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਨਾਮੋ ਗਿਆਨੁ ਨਾਮੁ ਇਸਨਾਨਾ ਹਰਿਨਾਮੁ ਹਮਾਰੇ ਕਾਰਜ ਸਵਾਰੈ ॥
ਹਰਿਨਾਮੋ ਸੋਭਾ ਨਾਮੁ ਬਡਾਈ ਭਉਜਲੁ ਬਿਖਮੁ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਤਾਰੈ ॥੧॥
ਅਗਮ ਪਦਾਰਥ ਲਾਲ ਅਮੋਲਾ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ ਗੁਰ ਚਰਨਾਰੈ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ਮਗਨ ਭਏ ਹੀਅਰੈ ਦਰਸਾਰੈ ॥ ੨ ॥
(ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੦੨)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੩		੦	
						ਮ			
ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	—	ਸ	ਰ
ਆ	ऽ	ਨ	ਦ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ऽ	ऽ	ਬਿ
ਮ									
ਗੁ	-ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	—	ਸ	—	—	—
ਨੋ	ऽऽ	ਦ	ਹ	ਮਾ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ
							ਪ		
ਰ	—	ਮ	ਮ	ਪ	—	—	ਨੁ	ਮ	ਪ
ਆ	ऽ	ਨ	ਦ	ਰੰ	ऽ	ऽ	ਗ	ऽ	ਬਿ
				ਨ			ਪ		
ਪ	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	—	ਨੁ	ਮ	ਪ
ਨੋ	ऽ	ਦ	ਹ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

				ਸਂ					
ਮ	—	ਪ	—	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	—
ਨਾ	ऽ	ਮੋ	ऽ	ਗਾ	ऽ	ਵ	ਨ	ऽ	ऽ
				ਸਂ		ਪ			
ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਨੁ	ਪ	—
ਨਾ	ऽ	ਮ,	ਧਿ	ਆ	ऽ	ਵ	ਨ	ऽ	ऽ
ਮਂ		ਮਂ							
ਗੁਂ	—	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਨਾ	ऽ	ਮ	ਹ	ਮਾ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ

ਨ				ਸਂ			ਪ		
ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਮ	ਪ
ਪ੍ਰਾ	ऽ	ਨ	ਅ	ਧਾ	ऽ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੬. **ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ** (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ), **ਇਕਤਾਲਾ** (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਜਾ ਕਉ ਮੁਨਿ ਧ੍ਯਾਨੁ ਧਰੈ ਫਿਰਤ ਸਕਲ ਜੁਗ
ਕਬਹੁਕ ਕੋਊ ਪਾਵੈ ਆਤਮ ਪ੍ਰਗਾਸ ਕਉ ॥
ਬੇਦ ਬਾਣੀ ਸਹਿਤ ਬਿਰੰਚਿ ਜਸੁ ਗਾਵੈ ਜਾ ਕੋ
ਸਿਵ ਮੁਨਿ ਗਹਿ ਨ ਤਜਾਤ ਕਬਿਲਾਸ ਕੰਉ ॥
ਜਾ ਕੌ ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਅਨੇਕ ਤਪ
ਜਟਾਜੂਟ ਭੇਖ ਕੀਏ ਫਿਰਤ ਉਦਾਸ ਕਉ ॥
ਸੁ ਤਿਨਿ ਸਤਿਗੁਰਿ ਸੁਖ ਭਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰੀ ਜੀਅ
ਨਾਮ ਕੀ ਬਡਾਈ ਦਈ ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਕਉ ॥ ੫ ॥

(ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਚਉਥੇ ਕੇ, ਪੰਨਾ ੧੪੦੪)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਪ	—	ਪ	ਨੁ	ਮ	ਪ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ
ਨਾ	ऽ	ਮ	ਕੀ	ऽ	ਬ	ਡਾ	ऽ	ਈ	ऽ	ਦ	ਈ
ਮ											
ਗੁ	ਗੁ	—	ਮ	—	ਮ	ਰ	—	ਰ	ਸ	—	—
ਗੁ	ਰੂ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਦਾ	ऽ	ਸ	ਕਉ	ऽ	ऽ
ਸ	ਨੁ	ਸ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਨੁ	ਮ	ਪ
ਨਾਂ	ऽ	ਮ	ਕੀ	ऽ	ਬ	ਡਾ	ऽ	ਈ	ਦ	ऽ	ਈ
ਪ	ਰਂ	—	ਸਂ	—	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	—
ਗੁ	ਰੂ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਦਾ	ऽ	ਸ	ਕਉ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ											
ਮ	—	ਮ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਧਂ	ਸਂ	—
ਜਾ	ऽ	ਕਉ	ਮੁ	ਨਿ	ऽ	ਧ੍ਯਾ	ऽ	ਨ	ਧ	ਰੈ	ऽ
ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂਨ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	—
ਫਿ	ਰ	ऽ	ਤ	ऽ	ਸ	ਕऽ	ਲ	ऽ	ਜੁ	ਗ	ऽ

ਮ	ਮ	—	ਮ	—	ਮ	ਪ	ਪ	—	ਨ̱	ਮ	ਪ
ਕ	ਬ	ऽ	ਹੂ	ऽ	ਕ	ਕੋ	ਊ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ਵੈ
ਪ	ਰੰ	—	ਸੰ	—	ਰੰ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ̱	ਪ	—
ਆ	ਤ	ऽ	ਮ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਗਾ	ऽ	ਸ	ਕਉ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੇ ਅਖੀਰਲੀ ਤੁਕ ਭੀ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੭. ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ), ਝਪਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸੁਪਨ ਚਰਿਤ੍ਰ ਚਿਤ੍ਰ ਬਾਨਕ ਬਨੇ ਬਚਿਤ੍ਰ ਪਾਵਨ ਪਵਿਤ੍ਰ ਮਿਤ੍ਰ ਆਜ ਮੋਰੇ ਆਏ ਹੈਂ ॥
ਪਰਮ ਦਯਾਲ ਲਾਲ ਲੋਚਨ ਬਿਸਾਲ, ਮੁਖ ਬਚਨ ਰਸਾਲ ਮਧੁ, ਮਧੁਰ ਪੀਆਏ ਹੈਂ ॥
ਸੋਭਤ ਸੇਜਾਸਨ ਬਿਲਾਸਨ ਦੇ ਅੰਕਮਾਲ, ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਬਿਸਮ ਹ੍ਵੈ ਸਹਿਜ ਸਮਾਏ ਹੈਂ ॥
ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਸਬਦ ਸੁਨ ਅਖੀਆ ਉਘਰ ਗਈ,ਭਈ ਜਲ ਮੀਨ ਗਤਿ ਬਿਰਹ ਜਗਾਏ ਹੈਂ।੨੦੫।
(ਕਬਿੱਤ ਸਵੱਈਏ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਅਸਥਾਈ

×		੨			੦		੩		
					ਮ				
ਸ	ਸ	ਰ	—	ਪ	ਗ̱	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਸੁ	ਪ	ਨ	ऽ	ਚ	ਰਿ	ਤ੍ਰ	ਚਿ	ऽ	ऽ
ਰ	ਸ	ਨ̱.	—	ਪ.	ਨ̱.	ਨ.	ਸ	—	ਸ
ਬਾ	ਨ	ਕ	ऽ	ਬ	ਨੇ	ਬ	ਚਿ	ऽ	ਤ੍ਰ
ਸ	ਸ	ਮ	—	ਮ	ਪ	ਪ	ਮ	ਨ̱	ਪ
ਪਾ	ਵ	ਨ	ऽ	ਪ	ਵਿ	ਤ੍ਰ	ਮਿ	ऽ	ਤ੍ਰ
		ਪ			ਮ				
ਸੰ	ਸੰ	ਨ̱	ਪ	ਪ	ਗ̱	ਗ̱	ਮ	—	—
ਆ	ਜ	ਮੋ	ऽ	ਰੇ	ਆ	ਏ	ਹੈਂ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

		ਪ			ਸੰ				
ਮ	ਮ	ਨ̱	—	ਪ	ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ
ਪ	ਰ	ਮ	ऽ	ਦ	ਯਾ	ਲ	ਲਾ	ऽ	ਲ
ਨ					ਮੰ				
ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	—	ਰੰ	ਗ̱ੰ	ਮੰ	ਰੰ	—	ਸੰ
ਲੋ	ਚ	ਨ	ऽ	ਬਿ	ਸਾ	ਲ	ਮੁ	ऽ	ਖ

ਪ		ਸਂ			ਸਂ		ਪ			
ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਪ	
ਬ	ਚ	ਨ	ऽ	ਰ	ਸਾ	ਲ	ਮ	ऽ	ਧੁ	
		ਪ			ਮ					
ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	—	—	
ਮ	ਧੁ	ਰ	ऽ	ਪੀ	ਆ	ਏ	ਹੈਂ	ऽ	ऽ	ਸੁਧਾ —

ਸੰਚਾਰੀ

ਸ	ਸ	ਮ	—	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	—	ਪ
ਸੋ	ਭ	ਤ	ऽ	ਸੇ	ਜਾ	ਸ	ਨ	ऽ	ਬਿ
ਮ	ਮ	ਨੁ	—	ਨੁ	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਪ
ਲਾ	ਸ	ਨ	ऽ	ਦੈ	ਅੰ	ਕ	ਮਾ	ऽ	ਲ
ਮ									
ਗੁ	ਗੁ	ਮ	—	ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	—	—
ਪ੍ਰੇ	ਮ	ਰ	ऽ	ਸ	ਬਿ	ਸਮ	ਹ੍ਵੈ	ऽ	ऽ
ਨ਼					ਮ				
ਸ	ਸ	ਰ	—	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	—	—
ਸ	ਹਿ	ਜ	ऽ	ਸ	ਮਾ	ਏ	ਹੈਂ	ऽ	ऽ →

ਅਭੋਗ

← ਪ	ਪ	ਮ	ਨੁ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਮਂ	—	ਸਂ
ਚਾ	ਤ੍ਰਿ	ਕ	ऽ	ਸ	ਬ	ਦ	ਸੁ	ऽ	ਨ
					ਮਂ				
ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	—	ਪਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ
ਅ	ਖੀ	ਆ	ऽ	ਉ	ਘ	ਰ	ਗ	ऽ	ਈ
ਪ		ਸਂ			ਸਂ		ਪ		
ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਪ
ਭ	ਈ	ਜ	ऽ	ਲ	ਮੀ	ਨ	ਗ	ऽ	ਤ
		ਪ			ਮ				
ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	—	—
ਬਿ	ਰ	ਹ	ऽ	ਜ	ਗਾ	ਏ	ਹੈਂ	ऽ	ऽ

(ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੮. ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ), ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਭਗਤ ਵਛਲ ਸੁਨਿ ਹੋਤ ਹੋਂ ਨਿਰਾਸ ਰਿਦੈ,
ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਸੁਨਿ ਆਸਾ ਉਰਧਾਰਿ ਹੋਂ ॥
ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸੁਨਿ ਕੰਪਤ ਹੋਂ ਅੰਤਰਗਤਿ,
ਦੀਨ ਕੈ ਦਯਾਲ ਸੁਨਿ ਭੈ ਭ੍ਰਮ ਟਾਰ ਹੋਂ ॥
ਜਲਧਰ ਸੰਗਮ ਕੈ ਅਫਲ ਸੇਂਬਲ ਦ੍ਰੁਮ,
ਚੰਦਨ ਸੁਗੰਧ ਸਨਬੰਧ ਮਲਗਾਰ ਹੋਂ ॥
ਅਪਨੀ ਕਰਨੀ ਕਰ ਨਰਕ ਹੂ ਨ ਪਾਵਹੁ ਠੌਰ,
ਤੁਮਰੇ ਬਿਰਦ ਕਰਿ ਆਸਰੋ ਸਮਾਰ ਹੋਂ ॥੫੦੩॥

(ਕਬਿੱਤ ਸਵੱਈਏ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
									ਪ	ਸਂ	
								ਮ	ਨੁਪ	ਨ	ਸਂ
								ਭ	ਗS	ਤ	ਵ
ਸਂ						ਧ					ਪ
ਰਂ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਮੁ	ਪ	ਨੁਪ
ਛ	ਲ	S	ਸੁ	S	ਨ	ਹੋ	S	ਤ	ਹੋਂ	S	Sਨਿ
ਮ	ਮ					ਨ੍					ਸ
ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸ	ਸ	—	ਨ੍	ਪ੍	ਨ੍
ਰਾ	S	ਸ	ਰਿ	S	ਦੈ	ਪ	ਤਿ	S	ਤ	S	ਪਾ
						ਨ੍			ਮ		
ਸ	ਸ	—	ਰ	—	ਸ	ਸ	ਸ	—	ਰ	—	ਪ
ਵ	ਨ	S	ਸੁ	S	ਨ	ਆ	ਸਾ	S	ਉ	S	ਰ
ਮ											
ਗੁ	—	ਮ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—				
ਧਾ	S	S	ਰ	ਹੋਂ	S	S	S	ਭਗ...			

ਅੰਤਰਾ

			ਪ		ਸਂ						
ਮ	ਮ	—	ਨੁ	ਪ	ਨ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	—	ਸਂ
ਅੰ	ਤ	S	ਰ	S	ਜਾ	ਮੀ	S	S	ਸੁ	S	ਨ

ਧ			ਸਂ			ਮਂ	ਮਂ				
ਨੁ	ਪ	—	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ
ਕੰ	ਪ	ऽ	ਤ	ऽ	ਹੋਂ	ਅੰ	ਤ	ਰ	ਗ	ऽ	ਤ
ਨ			ਪ			ਮ					
ਸਂ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਦੀ	ਨ	ऽ	ਕੈ	ऽ	ਦ	ਯਾ	ऽ	ਲ	ਸੁ	ऽ	ਨ
ਪ		ਸਂ						ਪ	ਪ	ਸਂ	
ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਮ	ਨੁਪ	ਨ	ਸਂ
ਭੈ	ऽ	ਭੂ	ਮ	ਟਾ	ਰ	ਹੋਂ	ऽ	ਭ	ਗऽ	ਤ	ਵ—ਛਲ .

ਸੰਚਾਰੀ

ਸ	ਸ	—	ਮ	—	ਮ	ਪ	ਪ	—	ਪ	—	ਪ
ਜ	ਲ	ऽ	ਧ	ऽ	ਰ	ਸੰ	ਗ	ऽ	ਮ	ऽ	ਕੈ
ਮ	ਮ	—	ਪ	—	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਮ	ਪ	—	ਪ
ਅ	ਵ	ऽ	ਲ	ऽ	ਸੇ	ਬ	ਲ	ऽ	ਦੁ	ऽ	ਮ
					ਪ	ਮ					
ਮ	ਮ	—	ਪ	—	ਨੁਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਚੰ	ਦ	ऽ	ਨ	ऽ	ਸੁऽ	ਗੰ	ऽ	ਧ	ਸ	ऽ	ਨ
			ਮ			ਮ					
ਸ	ਸ	—	ਰ	—	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਬੰ	ਧ	ऽ	ਮ	ऽ	ਲ	ਗਾ	ऽ	ਰ	ਹੋਂ	ऽ	ऽ

ਅਭੋਗ

			ਪ	ਸਂ	ਸਂ						
ਮ	ਮ	—	ਨੁਪ	ਨ	ਨਨ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	—	ਸਂ
ਅ	ਪ	ऽ	ਨੀऽ	ऽ	ਕਰ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ਕ	ऽ	ਰ
ਧ						ਮਂ					
ਨੁ	ਪ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਰਂਪਂ	ਗੁਂ	—	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ
ਨ	ਰ	ਕ	ਹੂ	ऽ	ਨऽ	ਪਾ	ऽ	ਵਉ	ਠੰ	ऽ	ਰ
ਨ			ਪ			ਮ	ਮ				
ਸਂ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਤੁ	ਮ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਬਿ	ਰ	ਦ	ऽ	ਕ	ऽ	ਰ

ਪ ਮ ਆ	 ਪ ਸ	ਸਂ ਨ਼ ਰੇ	 ਸਂ ਸੰ	 ਰਂ ਮਾ	 ਰਂ ਰ	 ਸਂ ਹੇਂ	 — ऽ	ਪ ਮ ਭ	ਪ ਨ਼ਪ ਗऽ	ਸਂ ਨ਼ ਤ	 ਸ ਵਛਲ...

ਨੋਟ—ਧ੍ਰੁਪਦ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ ਆਦਿ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਿਹਾਈ ਲਾ ਕੇ ਮੁਕਾਅ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਚਾਰੀ-ਅਭੋਗ ਇਕੱਠਾ ਗਾਓ।

੯. ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ); ਪੜਤਾਲ, ਰੂਪਕ (ਮਧਜ ਲਯ)

ਤਿਖ ਬੂਝਿ ਗਈ ਗਈ ਮਿਲਿ ਸਾਧ ਜਨਾ ॥
ਪੰਚ ਭਾਗੇ ਚੋਰ ਸਹਜੇ ਸੁਖੈ ਨੋ ਹਰੇ
ਗੁਨ ਗਾਵਤੀ ਗਾਵਤੀ ਗਾਵਤੀ ਦਰਸ ਪਿਆਰਿ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜੈਸੀ ਕਰੀ ਪ੍ਰਭ ਮੋ ਸਿਉ ਮੋ ਸਿਉ ਐਸੀ ਹਉ ਕੈਸੇ ਕਰਉ ॥
ਹੀਉ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਬਲਿ ਬਲੇ ਬਲਿ ਬਲੇ ਬਲਿ ਗਈ ॥੧॥
ਪਹਿਲੇ ਪੈ ਸੰਤ ਪਾਇ ਧਿਆਇ ਧਿਆਇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਾਇ ॥
ਪ੍ਰਭ ਥਾਨੁ ਤੇਰੋ ਕੇਹਰੋ ਜਿਤੁ ਜੰਤਨ ਕਰਿ ਬੀਚਾਰੁ ॥
ਅਨਿਕ ਦਾਸ ਕੀਰਤਿ ਕਰਹਿ ਤੁਹਾਰੀ ॥
ਸੋਈ ਮਿਲਿਓ ਜੋ ਭਾਵਤੋ ਜਨ ਨਾਨਕ ਠਾਕੁਰ ਰਹਿਓ ਸਮਾਇ ॥
ਏਕ ਤੂਹੀ ਤੂਹੀ ਤੂਹੀ ॥੨॥ (ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੦੫)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	 ਮਪ ਤਿਖ
 ਸਂ ਬੂ	 ਸਂ ਝ	 -ਸਂ ऽਗ	ਧ ਨ਼ ਈ	 ਪ ऽ	 ਮਪ ऽऽ	 ਨ਼ਪ ऽਗ	 ਮਗ਼ ਈऽ	 — ऽ	 ਮ ऽ	 ਰ ऽ	 — ऽ	 — ऽ	 ਸਰ ਮਿਲ
ਮ ਗ਼ ਸਾ	ਮ ਗ਼ ਧ	 ਰਸ ऽਜ	 ਰ ਨਾ	 — ऽ	 ਸ ऽ;	 ਸਸ ਤਿਖ	 ਸਂ ਬੂ	 ਸਂ ਝ	 -ਸਂ ऽਗ	ਧ ਨ਼ ਈ	 ਪ ऽ	 ਮਪ ऽऽ	 ਨ਼ਪ ऽਗ
 ਮਗ਼ ਈऽ	 — ऽ	 ਮ ऽ	 ਰ ऽ	 — ऽ	 — ऽ	 ਸਰ ਮਿਲ	ਮ ਗ਼ ਸਾ	ਮ ਗ਼ ਧ	 ਰਸ ऽਜ	 ਰ ਨਾ	 — ऽ	 ਸ ऽ	 — ऽ
ਨ਼ ਸ ਪੰ	 — ऽ	 ਸ ਚ	ਮ ਰ ਭਾ	 — ऽ	 ਮ ਗੇ	 — ऽ	 ਪ ਚੋ	 — ऽ	 -ਮ ऽऽ	 ਪ ਰ	 — ऽ	 — ऽ	 — ऽ

							ਮ						
ਮ	ਮ	—	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ
ਸ	ਹ	ऽ	ਜੇ	ऽ	ऽ	ਸੁ	ਖੈ	ऽ	ਨੋ	ਹ	ਰੇ	ਗੁ	ਨ
			ਪ		ਸਂ								
ਮ	ਮ	ਮ	ਨੁਪ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	—	—	—
ਗਾ	ਵ	ਤੀ	ਗਾऽ	ऽ	ਵ	ਤੀ	ਗਾ	ऽ	ਵ	ਤੀ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ			ਨ		ਧ		ਮ						
ਰਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਮਪ
ਦ	ਰ	ऽ	ਸ	ऽ	ऽ	ਪਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ,	ਤਿਖ...

ਅੰਤਰਾ—ਇਕਤਾਲਾ (ਰੂਪਕ ਦੀ ਦੂਗੁਨ)

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਸ	ਸ	ਸ	ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਮ	ਨੁ	ਨੁ	ਪ
ਜੈ	ਸੀ	ਕ	ਰੀ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਮੋ	ਸਿਉ	ऽ	ਮੋ	ਸਿਉ	ऽ
				ਸਂ							
ਮ	ਮ	—	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	—	—
ਐ	ਸੀ	ऽ	ਹਉ	ऽ	ਕੈ	ਸੇ	ऽ	ਕ	ਰਉ	ऽ	ऽ
						ਮਂ					
ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ
ਹੀ	ਉ	ਤੁ	ਮ੍ਹਾ	ਰੇ	ऽ	ਬ	ਲ	ਬ	ਲੇ	ऽ	ऽ
						ਮ					
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	—	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਬ	ਲ	ਬ	ਲੋ	ऽ	ऽ	ਬ	ਲ	ਗ	ਈ	ਈ	ऽ ਤਿਖ ਬੂ...

ਸੰਚਾਰੀ, ਰੂਪਕ (ਲਯ ਬਰਾਬਰ ਅਸਥਾਈ:)

ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	—	ਨੁ	ਸ	ਰ	ਰ	ਰ	ਰ	—	ਰ	—
ਪਹਿ	ਲੇ	ਪੰ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ऽ	ਪਾ	ਇ	ਧਿ	ਆ	ऽ	ਇ	ऽ
ਸ							ਮ						
ਰ	—	ਰ	ਰ	—	ਸ	ਰ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸ
ਧਿਆ	ऽ	ਇ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਭ
ਮ	—	ਮ	ਮ	—	ਮ	—	ਪ	ਪ	—	ਪ	—	ਪ	ਪ
ਥਾ	ऽ	ਨ	ਤੇ	ऽ	ਰੋ	ऽ	ਕੇ	ਹ	ऽ	ਰੋ	ऽ	ਜਿ	ਤ
							ਮ						
ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਜੰ	ਤ	ਨ	ਕ	ਰ	ऽ	ਥੀ	ਚਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅਭੋਗ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਰੂਪਕ ਦੀ ਦੁਗੁਨ)

×		੦		੨		੩		੦	
ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	—	—
ਅ	ਨਿਕ	ਦਾ	ਸ	ਕੀ	ਰ	ਤ	ഽ	ഽ	ഽ
ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	—	—
ਕ	ਰਹਿ	ഽ	ਤੁ	ਹਾഽ	ഽ	ਰੀ	ഽ	ഽ	॥
ਮ	—	ਪ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	—	—
ਸੋ	ഽ	ਈ		ਮਿ	ਲਿ	ਓ	ഽ	ഽ	ഽ
ਮ ਗੁ	—	ਮ	—	ਰ	ਰ	ਸ	—	—	—
ਜੋ	ഽ	ഽ	ഽ	ਭਾ	ਵ	ਤੋ	ഽ	ഽ	ഽ

ਤਿੰਨਤਾਲ (ਸੂਲ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਲਯ ਵਿਚ)

×				੨				੦				੩			
ਪ ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪਨੁ	ਪ	ਸਂ ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਜਨ	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਠਾഽ	ഽ	ਕੁ	ਰ	ਰ	ਹਿਓ	ഽ	ਸ	ਮਾ	ഽ	ਇ	ഽ;
—	ਰਂ	—	ਰਂ	ਰਂ	—	ਪਂ	—	ਮਂ ਗੁਂ	—	ਮਂ ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—
ഽ	ਏ	ഽ	ਕ	ਤੂ	ഽ	ਹੀ	ഽ	ਤੂ	ഽ	ਹੀ	ഽ	ਤੂ	ഽ	ਹੀ	ഽ
—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਮ ਗੁ	—	ਮ ਗੁ	ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ
ഽ	ਏ	ഽ	ਕ	ਤੂ	ഽ	ਹੀഽ	ഽഽ	ਤੂ	ഽ	ਹੀ	ഽ	ਤੂ	ਹੀ;	ਤਿ	ਖ

ਨੋਟ—ਪੜਤਾਲ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਅਸਥਾਈ ਦੀ ਲਯ ਕਾਯਮ—ਤੇ ਵਖੋ-ਵਖ ਤਾਲਾਂ ਉਸੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣ, ਇਹੋ ਹੀ ਪੜਤਾਲ ਗਾਉਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਪੜਤਾਲ' ਵਿਚ ਸੂਲ ਤੇ ਤਿੰਨਤਾਲ (ਦੋ ਤਾਲ) ਹੋਰ ਪਾਂ ਕੇ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਤੀ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਪੜਤਾਲ ਹੈ। (ਕਰਤਾ)

੧੦. ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ (ਨਾ: ਕਾ:), ਪੜਤਾਲ, ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ]

ਮਨ ਜਾਪਹੁ ਰਾਮ ਗੁਪਾਲ ॥ ਹਰਿ ਰਤਨ ਜਵੇਹਰ ਲਾਲ ॥
ਹਰਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਘੜ ਟਕਸਾਲ ॥ ਹਰਿ ਹੋ ਹੋ ਕਿਰਪਾਲ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਤੁਮਰੇ ਗੁਨ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਏਕ ਜੀਹ ਕਿਆ ਕਥੈ ਬਿਚਾਰੀ
ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ ਲਾਲ ॥
ਤੁਮਰੀ ਜੀ ਅਕਥ ਕਥਾ ਤੂ ਤੂ ਤੂ ਹੀ ਜਾਨਹਿ
ਹਉ ਹਰਿ ਜਪਿ ਭਈ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ॥ ੧ ॥
ਹਮਰੇ ਹਰਿ ਪ੍ਰਾਨ ਸਖਾ ਸੁਆਮੀ ਹਰਿ ਮੀਤਾ,
ਮੇਰੇ ਮਨਿ ਤਨਿ ਜੀਹ ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਧਨੁ ਮਾਲ ॥
ਜਾ ਕੋ ਭਾਗਿ ਤਿਨਿ ਲੀਓ ਰੀ ਸੁਹਾਗੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰੇ
ਗੁਨ ਗਾਵੈ ਗੁਰਮਤਿ, ਹਉ ਬਲਿ ਬਲੇ ਹਉ ਬਲ ਬਲੇ,
ਜਨ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਜਪਿ ਭਈ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ਨਿਹਾਲ ॥ ੨ ॥

(ਕਾਨੜਾ ਮ: ੪, ਪੜਤਾਲ, ਪੰਨਾ ੧੨੯੬)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੦		੩		੪	
										ਸ	ਰ
										ਮ	S
ਮ	ਮ							ਸ			
ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਮਰ	—	ਸ	ਸ	ਰ	ਨ਼	ਸ	—	ਰ
ਨ	S	S	ਜ਼ਾS	S	ਪਹੁ	ਰਾ	S	S	ਮ	S	ਗੁ
					ਪ	ਮ			ਮ		
ਪ	—	—	ਮ	ਪ	ਨੁਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	-ਰ	ਸਰ
ਪਾ	S	S	S	S	SS	ਲ	S	S	S	Sਮ	SS
ਮ	ਮ							ਸ			
ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਮਰ	—	ਸ	ਸ	ਰ	ਨ਼	ਸ	—	ਰ
ਨ	S	S	ਜਾS	S	ਪਹੁ	ਰਾ	S	S	ਮ	S	ਗੁ
					ਪ	ਮ					
ਪ	—	—	ਮ	ਪ	ਨੁਪ	ਗੁਮ	ਸਨ਼	ਸਰ	ਰ-	ਰਸ	ਰਪ
ਪਾ	S	S	S	S	SS	ਲS	ਮਨ	ਜਾS	ਪਹੁS	ਰਾS	ਮਗੁ

ਤਿੰਨਤਾਲ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਦੁਗੁਨ:)

×															
ਮ	ਗੁ	—	—	ਮ	ਮ	ਸ	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਰ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਪ
ਧਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ਮ	ਨ	ਜਾ	ऽ	ਪਹੁ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਗੁ
ਮ	ਗੁ	—	—	ਮ	ਮ	ਸ	ਸ	ਰ	ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	ਮ	ਨੁ	ਪ
ਧਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ਹ	ਰਿ	ਰ	ਤ	ਨ	ਜ	ਵੇ	ऽ	ਹ	ਰ
ਮ	ਗੁ	—	—	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਰ	ਰ	ਮ	ਮ
ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ,	ਹ	ਰਿ	ਗੁ	ਰ	ਮੁ	ਖ	ਘ	ਝ	ਟ	ਕ
ਪ	—	—	—	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ	—	ਪ	—	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ
ਸਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ਹ	ਰਿ	ਹੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ਹੋ	ऽ	ਕਿ	ਰ
ਮ ਗੁ	—	—	—	ਮ	ਮ	ਸ	ਨ਼	ਸ	—	ਰ	—	—	ਰ	ਸ	ਰ
ਧਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ,	ਮ	ਨ	ਜਾ	ऽ	ਪਹੁ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ

ਮ
ਗੁ —
ਨ ऽ ਜਾਪਹੁ —ਅਗੋਂ ਚਾਰਤਾਲ ਵਿਚ ਅਸਥਾਈ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਅੰਤਰਾ ਫੜੋ।

ਅੰਤਰਾ—ਇਕਤਾਲਾ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਚੌਗੁਨ ਲਯ:)

×											
ਨੁ	ਧ	(ਨੁ)	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਮ
ਤੁ	ਮ	ਰੇ	ऽ	ਗੁ	ਨ	ਅ	ਗ	ਮਅ	ਗੋ	ਚ	ਰ;
ਰ	—	ਰ	ਰ	ਰ	ਰ	ਰ	ਰ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਮ
ਏ	ऽ	ਕ	ਜੀ	ਹ	ਕਿਆ	ਕ	ਥੋ	ਬੀ	ਚਾ	ऽ	ਰੀ
ਰ	—	ਰ	ਰ	—	ਰ	ਰ	—	ਸ	ਰ	—	ਪ
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਰਾ	ऽ	ਮ
ਮ	ਗੁ	—	—	—	ਮ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	—
ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ;
ਮ	ਮ	ਨੁ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਤੁ	ਮ	ਰੀ	ऽ	ਜੀ	ऽ	ਅ	ਕ	ਥ	ਕ	ਥਾ	ऽ
ਸਂ	—	ਰਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਮਂ ਗੁਂ	—	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ
ਤੂ	ऽ	ਤੂ	ऽ	ਤੂ	ਹੀ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ਨਹਿ	ऽ	ਹਉ

ਨ						ਸਂ					
ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ਼	ਮ	ਪ
ਹ	ਰਿ	S	ਜ	S	ਪ	ਭ	ਈ	S	S	S	ਨਿ
ਸਂ	—	—	ਨ਼	ਪ	ਪ	ਮ	—	—	ਪ	ਨ਼	ਪ
ਹਾ	S	S	ਲ	S	ਨਿ	ਹਾ	S	S	ਲ	S	ਨਿ
ਮ	ਮ	ਸ	ਨ.	ਸ	—	ਰ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਪ
ਹਾ	ਲ	ਮ	ਨ	ਜਾ	S	ਰਾ	S	ਰਾ	S	ਮ	ਗੁ

ਪਾਲ—ਅਗੋਂ ਤਿੰਨਤਾਲ ਦੀ ਅਸਥਾਈ ਅਤੇ ਮੁੜ ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਅਸਥਾਈ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮੁਕਾਅ ਕਰੋ।

ਅੰਤਰਾ ਨੰ: ੨—ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਭਾਵ ਸਥਾਈ ਦੀ ਬਰਾਬਰ)

×											
		ਪ		ਸਂ							
ਮ	ਮ	ਨ਼ਪ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਹ	ਮ	ਰੇS	S	ਹ	ਰਿ	ਪ੍ਰਾ	S	ਨ	ਸ	S	ਖਾ
ਧ		ਸਂ									
ਨ਼	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਪ	ਨ਼	—	ਪ
ਸੁਆ	S	ਮੀ	S	ਹ	ਰਿ	ਮੀ	S	S	ਤਾ	S	S,
						ਮਂ					
ਰਂ	—	ਰਂ	ਰਂ	—	ਰਂ	ਗੁਂ	—	ਮਂ	ਮਂਰਂ	—	ਮਂ
ਮੇ	S	ਰੇ	ਮ	S	ਨ	ਤ	S	ਨ	ਜੀਹ	S	S
	ਧ					ਮ	ਮ				
ਸਂ	ਨ਼	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਹ	ਰਿ	S	ਹ	ਰੇ	S	ਹ	ਰੇ	S	ਰਾ	S	ਮ

ਤਿੰਨਤਾਲ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਦੁਗੁਨ)

×															
ਸ	ਰ	ਰ	ਰ	—	ਰ	ਸ	ਨ.	ਸ	ਰ	ਰ	ਰ	—	ਸ	ਰ	ਪ
ਰਾ	S	ਮ	ਨਾ	S	ਮ	ਜੀ	S	ਰਾ	S	ਮ	ਨਾ	S	ਮ	ਧ	ਨ
ਮ	ਗੁ	—	—	—	ਮ	ਸ	ਨ.	ਸ	ਰ	ਰ	—				
ਮਾ	S	S	S	S	ਲ	ਮ	ਨ	ਜਾ	S	ਪਹੁ	S—ਅਗੋਂ ਸਥਾਈ ਤਿੰਨ: ਤੇ ਚਾਰ: ਵਿਚ				

ਅੰਤਰਾ ਨੰ: ੩–ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਚੌਗੁਨ)

X									
				ਸੰ					
ਮ	—	ਪ	—	ਨ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ
ਜਾ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ਭਾ	ऽ	ਗ	ऽ	ਤਿ	ਨ
ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਨ̱	ਪ	—
ਲੀ	ੳ	ਰੀ	ਸੁ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ਗ	ऽ	ऽ,
ਸੰ	ਸੰ	ਨ̱	ਪ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ̱	—	ਮ
ਹ	ਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਹ	ਰੇ	ਹ	ਰੇ	ऽ	ऽ
ਮ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	—	—
ਗੁ	ਨ	ਗਾ	ਵੇ	ਗੁ	ਰ	ਮ	ਤਿ	ऽ	ऽ

ਚੰਚਲ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਦੁਗੁਨ)

X			੨				੦			੩			
ਪ			ਪ		ਸੰ								
ਮ	—	—	ਨ̱	ਪ	ਨ	—	ਸੰ	—	ਨ	ਸੰ	—	—	—
ਹਉ	ऽ	ऽ	ਬ	ऽ	ਲ	ऽ	ਬ	ऽ	ऽ	ਲੇ	ऽ	ऽ	ऽ
										ਧ			
ਨ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਰੰ	—	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਨ̱	—	ਪ	ਪ
ਹਉ	ऽ	ऽ	ਬ	ऽ	ਲ	ऽ	ਬ	ऽ	ऽ	ਲੇ	ऽ	ऽ	ऽ
												ਜ	ਨ

ਤਾਲ–ਕਹਿਰਵਾ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਚੌਗੁਨ)

X				X				X				X			
ਰੰ	—	ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	—	ਰੰ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ̱	ਪ	ਮ	ਪ
ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕ	ਹ	ऽ	ਰਿ	ऽ	ਜ	ऽ	ਪ	ਭ	ਈ	ऽ	ਜ	ਨ
ਰੰ	—	ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	—	ਰੰ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ̱	ਪ	ਮ	ਪ
ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕ	ਹ	ऽ	ਰਿ	ऽ	ਜ	ऽ	ਪ	ਭ	ਈ	ऽ	ਹੇ	ਨਿ
ਸੰ	—	—	—	—	ਨ̱	ਪ	ਪ	ਮ	—	—	—	—	ਪ	ਨ̱	ਪ
ਹਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ਨਿ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ਨਿ
ਮ	ਗ̱	—	—	—	ਮ	ਸ	ਨ̣	ਸ	ਰ	ਰ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਪ
ਹਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ,	ਮ	ਨ	ਜਾ	ऽ	ਪਹੁ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਗੁ

ਮ ਗ̱...
ਪਾ ... ਲ —ਅਗੋਂ ਤਿੰਨਤਾਲ ਵਿਚ ਅਸਥਾਈ ਮੁੜ ਚਾਰਤਾਲ ਤੇ ਮੁਕਾਅ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਨੋਟ—ਇਸ ਪੜਤਾਲ ਨੂੰ ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ ਆਮ ਗਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨ ਪੰਡਿਤ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਜੀ (ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ) ਨੇ ਇਸੇ ਪੜਤਾਲ ਵਿਚ ਸੂਲ, ਚੰਚਲ, ਤਿੰਨਤਾਲ ਆਦਿ ਤਾਲਾਂ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਨਵੀਨ ਕਰਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਦੀ ਇਥੇ ਨੁਟੇਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

੧੧. ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ (ਕਾ: ਪੂ:) [illegible], ਪੜਤਾਲ; ਮਹੇਸ਼ ਤਾਲ ੯ ਮਾਤ੍ਰੇ (ਬਿਲੰਬਿਤ)

ਕਰਤ ਕਰਤ ਚਰਚ ਚਰਚ ਚਰਚਰੀ ॥
ਜੋਗ ਧਿਆਨ ਭੇਖ ਗਿਆਨ, ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਧਰਤ ਧਰਤ ਧਰਚਰੀ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਅਹੰ ਅਹੰ ਅਹੈ ਅਵਰ, ਮੂੜ ਮੂੜ ਮੂੜ ਬਵਰਈ ॥
ਜਤਿ ਜਾਤ ਜਾਤ ਜਾਤ ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਕਾਲ ਹਈ ॥ ੧ ॥
ਮਾਨੁ ਮਾਨੁ ਮਾਨੁ ਤਿਆਗਿ ਮਿਰਤੁ ਮਿਰਤੁ ਨਿਕਟਿ ਨਿਕਟਿ ਸਦਾ ਹਈ ॥
ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰੇ ਭਾਜੁ ਕਹਤੁ ਨਾਨਕੁ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਮੂੜ,
ਬਿਨੁ ਭਜਨ ਭਜਨ ਭਜਨ ਅਹਿਲਾ ਜਨਮੁ ਗਈ ॥ ੨ ॥

(ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੦੮)

ਅਸਥਾਈ

×				੨		੩		
						ਮ	ਰ	
	–ਪ	ਸੰਨ	ਸੰਨ	ਸੰਪ	ਨੁਪ	ਗੁਗੁ	ਮਸ	ਸਰ
	*ਕ	ਰਤ	ਕਰ	ਹ,ਚ	ਰਚ	ਚਰ	ਚ,ਚ	ਰਚ
ਮ						ਮ	ਰ	
ਗੁ	ਮਪ	ਸੰਨ	ਸੰਨ	ਸੰਪ	ਨੁਪ	ਗੁਗੁ	ਮਸ	ਸਰ
ਰੀ	ऽ,ਕ	ਰਤ	ਕਰ	ਤ,ਚ	ਰਚ	ਚਰ	ਚ,ਚ	ਰਚ
ਮ						ਸੰ		
ਗੁ	ਮ	ਪ	—	–ਮ	–ਮ	ਪਨ	ਨਸੰ	–ਨ
ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽਜੋ	ऽਗ	ਧਿਆऽ	ਨਭੇ	ऽਖ
ਸੰ–	ਸੰਰੰ	ਰੰਰੰ	ਸੰਸੰ	ਸੰਨ	ਨਨ	ਸੰਨ	ਸੰਨ	ਸੰ,ਰੰਸੰ
ਗਿਆ	ਨਫਿ	ਰਤ	ਫਿਰ	ਤਧ	ਰਤ	ਧਰ	ਤਧ	ਰ,ਚऽ
ਨੁ	ਪਪ	ਸੰਨ	ਸੰਨ					
ਰੀ	ऽਕ	ਰਤ	ਕਰਤ...					

ਅੰਤਰਾ–ਰੂਪਕ (ਮਹੇਸ਼ ਦੀ ਦੁਗੁਣ:)

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਪ					ਸਂ					ਨ			
ਮ	ਮ	—	ਪ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਅ	ਹੰ	S	ਅ	ਹੰ	S	S	ਅ	ਹੈ	S	ਅ	ਵ	ਰ	S
ਸ									ਰਂ	ਧ			
ਨ	—	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ਼	—	ਪ	—
ਮੂ	S	ੜ	ਮੂ	ੜ	ਮੂ	ੜ	ਬ	ਵ	ਰ	ਈ	S	S	S

ਤਿੰਨਤਾਲ (ਰੂਪਕ ਦੀ ਦੁਗੁਣ:)

×															
ਪ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ਼	ਪ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	—
ਜਤਿ	ਜਾ	S	ਤ	ਜਾਂ	S	S	ਤ	ਜਾ	S	S	ਤ	ਸ	ਦਾ	S	S
ਸ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ਼	ਪ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਜਤਿ	ਜਾ	S	ਤ	ਜਾ	S	S	ਤ	ਜਾ	S	S	S	ਤ	S	S	S
—	ਮ	ਮ	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	*	ਰਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ਼	ਪ
(S	ਸ	ਦਾ	S	ਸ	ਦਾ	ਸ	ਦਾ	*	ਕਾ	S	ਲ	ਹ	ਈ	S	S)
*	ਪ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਪ	ਨ਼	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ
*	ਕ	ਰ	ਤ	ਕ	ਰ	ਤ	ਚ	ਰ	ਚ	ਚ	ਰ	ਚ	ਚ	ਰ	ਚ

ਮ
ਗੁ ਅਪ
ਰੀ S ਕ—ਅਸਥਾਈ ਮਹੇਸ਼ ਤਾਲ ਦੀ।

ਅੰਤਰਾ ਨੰ: ੨–ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਇਕਤਾਲਾ (ਮਹੇਸ਼ ਦੀ ਚੌਗੁਣ:)

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਪ		·	ਨ਼								
ਮ	—	ਪ	ਧੁ	—	ਨ਼	ਨ਼	ਸਂ	ਨ਼	ਸਂ	—	ਸਂ
ਮਾ	S	ਨ	ਮਾ	S	ਨ	ਮਾ	S	ਨ	ਤਿਆ	S	ਗ
									ਨ਼		
ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ਼	ਸਂ	ਰਂ	ਧੁ	ਨ਼	ਪ
ਮਿ	ਰ	ਤ	ਮਿ	ਰ	ਤ	ਨਿ	ਕ	ਟ	ਨਿ	ਕ	ਟ
			ਨ਼			ਮ					
ਸਂ	ਸਂ	—	ਧੁ	ਨ਼	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਸ	ਦਾ	S	S	S	ਹ	ਈ	S	S	S	S	S

			ਨੂ			ਮ					
ਸਂ	ਸਂ	—	ਧੁ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	ਸਂ	ਨ
ਸ	ਦਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਹ	ਈ	ऽ	ऽ,	ਕ	ਰ	ਤ
ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ
ਕ	ਰ	ਤ	ਚ	ਰ	ਚ	ਚ	ਰ	ਚ	ਚ	ਰ	ਹ

ਮ
ਗੁ
ਰੀ...ਅਗੋਂ ਸਥਾਈ ਮਹੇਸ਼ ਤਾਲ ਦੀ।

ਅੰਤਰਾ ਨੰ: ੩—ਰਾਗ ਅਡਾਣਾ, ਸੂਲਫਾਕ (ਮਹੇਸ਼ ਦੀ ਚੌਗੁਨ...)

×		੦		੨		੩		੦	
						ਨੂ			
ਪ	ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਧੁ	ਨੁ	ਪ	—
ਹ	ਰਿ	ਹ	ਰੇ	ਹ	ਰੇ	ਭਾ	ऽ	ਜ	ऽ
ਮ		ਮ							
ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸ	—	—
ਕ	ਹ	ਤੰ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕ	ऽ	ऽ
				ਮਂ					
ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—
ਸੁ	ਨਹੁ	ਰੇ	ऽ	ਮੂ	ऽ	ੜ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਮਂ					
ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਸੁ	ਨਹੁ	ਰੇ	ऽ	ਮੂ	ऽ	ੜ	ऽ	ਬਿ	ਨ

ਮੂੜ ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ, ਤਾਲ ਕੇਹਿਰਵਾ (ਸੂਲ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਲਯ)

×															
ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ
ਭਜ	ਨਭ	ਜਨ	ਭ	ਜ	ਨ	ਅਹਿ	ਲਾ	ਜ	ਨ	ਮ	ਗ	ਈ	ऽ	ਬਿ	ਨ
ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	—	—
ਭਜ	ਨਭ	ਜਨ	ਭ	ਜ	ਨ	ਅਹਿ	ਲਾ	ਜ	ਨ	ਮ	ਗ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ
*	ਪ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਪ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ
*	ਕ	ਰ	ਤ	ਕ	ਰ	ਤ	ਚ	ਰ	ਚ	ਚ	ਰ	ਚ	ਚ	ਰ	ਚ

ਮ
ਗੁ —
ਰੀ ऽ—ਅਗੋਂ ਅਸਥਾਈ ਮਹੇਸ਼ ਤਾਲ ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮੁਕਾਅ ਕਰੋ।

ਨੋਟ—ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਹ ਇਕ ਐਸਾ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤੁਕ ਵਿਚ ੧੬ ਅੱਖਰ ਹਨ ਅਤੇ ੧੫ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਗ-ਮਾਤ੍ਰ ਨਹੀਂ। ਉਂਜ ਭੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਾਨੜਾ ਰਾਗ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੨. ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ (ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਧੂਮ ਪਰੀ ਜਗਤ ਮੈਂ ਤੁਮਰੀ ॥
ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਭੀਮ ਕੰਪਿਓ ਥਰਹਰ, ਗਦਾ ਤਿਆਗ ਚੱਕ੍ਰਿਤ ਭਇਓ,
ਡੰਕਾ ਬਜਾ ਰਣਜੀਤ ਪੈ ਜਬ ਹੀ, ਘਨਨਨ ਨਨਨਨ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਗਟ ਭਇਓ,
ਕੰਪਿਓ ਧਰਨੀਧਰ, ਥਰਰਰ ਕਰੇ ਇੰਦ੍ਰਪੁਰੀ ॥ ੧ ॥
ਛਨਨਨ ਨਨਨਨ ਛਨਤ ਛਓਂਕਾਰ, ਛਾਡਤ ਤੀਰ ਕਲਗੀਧਰ,
ਸਰਰਰ ਸਰਰਰ ਕੇ, ਜਾਵਤ ਤੀਰ, ਛਤੀਯਾਂ ਚੀਰ, ਦੁਸ਼ਟ ਸਭਨ ਕੀ, ਤੜਫ ਤੜਫ
ਨਿਕਸੇ ਪ੍ਰਾਨ, ਮਹਾਂਬੀਰ ਮਹਾਂ ਰਣਧੀਰ ਕੀ ਗਿਰਤ ਪਗਰੀ ॥ ੨ ॥
ਚੱਕ੍ਰ ਚਲਤ ਖੰਡ ਖੰਡ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਕਰ, ਖੰਡਾ ਖੜਗ ਤੁਪਕ ਤਬਰ,
ਮਹਾਂ ਯੁੱਧ ਦੁਸ਼ਟ ਦਮਨ ਕਰੇ ਗੰਧ੍ਰਵ ,ਅਲਮਸਤ, ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਕੀ ਜਗ
ਧੂਮਪਰੀ, ਡਰਤ ਭਈ ਸ਼ਿਵ ਪੁਰੀ,ਪੇਖ ਅਨਦਪੁਰੀ ॥ ੩ ॥

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
										ਧ		ਮ			
						ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁਰ	ਸ	ਰ
						ਧੂ	ਮ	ਪ	ਰੀ	ਜ	ਗ	ਤ	ਮੈਂS	ਤੁ	ਮ
ਮ										ਧ		ਮ			
ਗੁ	—	ਮ	—	ਪ	—	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁਰ	ਸ	ਰ
ਰੀ	S	S	S	S	S	ਧੂ	ਮ	ਪ	ਰੀ	ਜ	ਗ	ਤ	ਮੈਂS	ਤੁ	ਮ
ਮ						ਸਂ									
ਗੁ	—	ਮ	—	ਮ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ
ਰੀ	S	S	S	ਮ	ਹਾਂ	ਬ	S	ਲੀ	S	ਭੀ	ਮ	ਕੰ	ਪਿਓ	ਥ	ਰ
													ਸਂ		
ਨੁ	ਪ	—	ਮ.	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—
ਹ	ਰ	S	ਗ	ਦਾ	ਤਿਆ	S	ਗ	ਚ	S	ਕ੍ਰਿ	ਤ	ਭ	S	ਇਓ	S
						ਮ		ਰ		ਮ					
ਸਂ	—	ਪ	ਸਂ	—	ਪ	ਗੁ	—	ਸ	ਰ	ਗੁ	—	ਮ	ਮ	ਰ	ਰ
ਡੰ	S	S	ਕਾ	S	ਬ	ਜਾ	S	ਰ	ਣ	ਜੀ	S	ਤ	ਪੈ	ਜ	ਬ

ਸ	—	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ
ਹੀ	ऽ	ਘ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਣ	ਸ਼	ਬ	ਦ	ਪ੍ਰ	ਗ	ਟ
ਰਂ	—	ਪ	—	ਪ	ਪ	ਨ਼	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ
ਭਇਓ	ऽ	ਕੰ	ऽ	ਪਿਉ	ਧਰ	ਨੀ	ऽ	ਧ	ਰ	ਥ	ਰ	ਰ	ਰ	ਕ	ਰੇ
ਨ	ਸਂ	ਨ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ਼	ਪ				
ਇੰ	ऽ	ਦ੍ਰ	ਪੁ	ਰੀ	ऽ,	ਧੁ	ਮ	ਪ	ਰ	ਜ	ਗ	ਤ ਮੈ...			

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਛ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਛ	ਨ	ਤ	ਛਉਂ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਰ
ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ਼	ਪ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ
ਛਾ	ਡ	ਤ	ਤੀ	ऽ	ਰ	ਕ	ਲ	ਗੀ	ऽ	ਧ	ਰ	ਸ	ਰ	ਰ	ਰ
				ਨ਼											
ਪਨ	ਮਂਰਂ	ਸਂ	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਨ਼	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਨ਼	ਮ	ਪ
ਸਰ	ਰਰ	ਕੇ	ऽ	ਜਾ	ਵ	ਤ	ਤੀ	ऽ	ਰ	ਛ	ਤੀ	ਧਾ	ਚੀ	ऽ	ਰ
ਮ		ਮ													
ਗੁ	-ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	—	ਸ	ਸ	ਸ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ
ਦੁ	ऽਸ਼	ਟ	ਸ	ਭ	ਨ	ਕੀ	ऽ	ਤ	ਡ	ਫ	ਤ	ਡ	ਫ	ਨਿ	ਕ
ਪ	ਨ਼	ਮ	ਪ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ
ਸੇ	ਪ੍ਰਾ	ऽ	ਨ	ਮ	ਹਾਂ	ਬੀ	ਰ	ਮ	ਹਾਂ	ਰ	ਣ	ਧੀ	ਰ	ਕੀ	ਗਿ
ਨ	ਸਂ	ਨ	ਰਂ	ਸਂ	—										
ਰ	ਤ	ਪ	ਗ	ਰੀ	ऽ ਧੂਮ ਪਰੀ...										

ਅੰਤਰਾ ਨੰ: ੨

ਨ		ਧ		ਮ				ਮ				ਮ			
ਸਂ	—	ਨ਼	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਰਸ	ਰ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਸ
ਚੱ	ऽ	ਕ੍ਰ	ਚ	ਲ	ਤ	ਖੰऽ	ਡ	ਖੰ	ਡ	ਰੰ	ਡ	ਮੁੰ	ਡ	ਕ	ਰ
ਸ	—	ਸ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	ਨ਼	ਮ	ਪ	ਮ	ਪ	ਨ	ਸਂ
ਖੰ	ऽ	ਡਾ	ਖ	ਡ	ਗ	ਤੁ	ਪ	ਕ	ਤ	ਬ	ਰ	ਮ	ਹਾਂ	ਜੁ	ਧ
													ਮਂ		
ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਮਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਰਂ
ਦੁਸ਼	ਟ	ਦ	ਮ	ਨ	ਕऽ	ਰੇ	ऽ	ਗੰ	ऽ	ਧ੍ਰ	ਵ	ਅ	ਲ	ਮ	ऽਸ

	ਸੰ									ਮੰ					
ਰੰ	ਨ	—	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਮੰ	ਗੰ	ਮੰ	ਰੰ	—	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	—
ਤ	ਕੇ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਭੂ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ਜ	ਗ	ਧੂ	ऽ	ਮ	ਪ	ਰੀ	ऽ
										ਧ		ਮ		ਰ	
ਨ	ਸੰ	ਨ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਸ	ਰ
ਡ	ਰ	ਭ	ਭ	ਈ	ਸ਼ਿ	ਵ	ਪੁ	ਰੀ	ऽ	ਪੈ	ਖ	ਅ	ਨ	ਦ	ਪੁ
ਮ															
ਗੁ	—	ਮ	—	ਪ	—	ਨ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ						
ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਧੂ	ਮ	ਪ	ਰੀ ਜਗਤ ਮੇ...						

ਨੋਟ—ਠੁਮਰੀ ਨੂੰ ਦੁਗੁਨ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਤਿਹਾਈ ਆਦਿ ਦੀ ਨੁਟੇਸ਼ਨ ।

	×				੨				੦				੩			
											ਧ		ਮ			
							ਨ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁਰ	ਸ	ਨਸੰ
੧.	·	·	·	·	·	·	ਧੂ	ਮ	ਪ	ਰੀ	ਜ	ਗ	ਤ	ਮੈਂऽ	ਤੁ	ਧੂਮ
		ਧ	ਮ		ਮ											
	ਨਸੰ	ਨੁਪ	ਗੁਗੁਰ	ਸਰ	ਗੁ	ਮ	ਮਪ	ਨ	ਸੰ	ਨਸੰ	ਨਸੰ	ਰੰਸੰ	ਨੁਪ	-ਮ	ਪਨ	ਸੰਸੰ
	ਪਰੀ	ਜਗ	ਤਮੈਂऽ	ਤੁਮ	ਰੀ	ऽ	ਮਹਾ	ਬ	ਲੀ	ਭੀਮ	ਕੰਪਿਓ	ਥਰ	ਹਰ	ऽਗ	ਦਾਤਿਆ	ऽਗ
				ਸੰ				ਮ	ਰ	ਮ						
	ਨਸੰ	ਰੰਮੰ	ਰੰਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਪਸੰ	-ਪ	ਗੁ	ਸਰ	ਗੁ	ਮਮ	ਰਰ	ਸ	ਸਸ	ਸਸ	ਮਮ
	ਚऽ	ਕ੍ਰਿਤ	ਭऽ	ਇਓ	ਡੰ	ऽਕਾ	ऽਬ	ਜਾ	ਰਣ	ਜੀ	ਤਪੈ	ਜਬ	ਹੀ	ਘਨ	ਨਨ	ਨਨ
	ਮਮ	ਪਪ	ਪਪ	ਪਪ	ਰੰ	ਪ	ਪਪ	ਨੁਮ	ਪਪ	ਨਸੰ	ਨਸੰ	ਨਸੰ	ਨਸੰ	ਨਰੰ	ਸੰ	ਨਸੰ
	ਨਨ	ਸ਼ਬ	ਦਪ੍ਰ	ਗਟ	ਭਇਓ	ਕੰ	ਪਿਓਧਰ	ਨੀऽ	ਧਰ	ਥਰ	ਰਰ	ਕਰੇ	ਇੰऽ	ਦ੍ਰਪੁ	ਥੀ,	ਧੂਮ
		ਧ	ਮ		ਮ			ਧ	ਮ		ਮ			ਧ	ਮ	
	ਨਸੰ	ਨੁਪ	ਗੁਗੁਰ	ਸਰ	ਗੁ	ਨਸੰ	ਨਸੰ	ਨੁਪ	ਗੁਗੁਰ	ਸਰ	ਗੁ	ਨਸੰ	ਨਸੰ	ਨੁਪ	ਗੁਗੁਰ	ਸਰ
	ਪਰੀ	ਜਗ	ਤਮੈਂऽ	ਤੁਮ	ਰੀ,	ਧੂਮ	ਪਰੀ	ਜਗ	ਤਮੈਂ	ਤੁਮ	ਰੀ,	ਧੂਮ	ਪਰੀ	ਜਗ	ਤਮੈਂऽ	ਤੁਮ
	ਮ															
	ਗੁ	—	ਮ	—	ਪ	—										
	ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ										

											ਧ		ਮ			
							ਨ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁਰ	ਸ	ਥ
੨.	·	·	·	·	·	·	ਧੂ	ਮ	ਪ	ਰੀ	ਜ	ਗ	ਤ	ਮੈਂऽ	ਤੁ	ਮ

ਮ
ਗੁ — ਮਮ ਮਮ | ਪਪ ਨਨ ਸੰਸੰ ਸੰਸੰ | -ਸੰ -ਸੰ ਨਨ ਨਸੰ | -ਸੰ -ਸੰ ਰੰਸੰ ਨੁਪ
ਰੀ ऽ ਛਨ ਨਨ | ਨਨ ਨਨ ਛਨ ਤਛਉ | ऽਕਾ ऽਰ ਛਾਡ ਤਤੀ | ऽਰ ਕਲ ਗੀऽ ਧਰ

ਨੁ ਮ ਮ
ਮਪ ਨਸੰ ਪਨਸੰਰੰ ਸੰ | ਪਪ ਪਨੁ ਮਪ ਪਪ | ਪਨੁ ਮਪ ਗੁਗੁ ਗੁਮ | ਰਰ ਸ ਸਸ ਸਮ
ਸਰ ਰਰ ਸਰਰਰ ਕੇ, | ਜਾਵ ਤਤੀ ऽਰ ਛਤੀ | ਘਾਚੀ ऽਰ ਦੁਸ਼ ਟਸ | ਭਨ ਕੀ ਤੜ ਫੜ

ਧ
ਮਮ ਪਪ ਪਨੁ ਮਪ | ਮਪ ਨਸੰ ਨਸੰ ਨਸੰ | ਨਸੰ ਨਸੰ ਨਸੰ ਨਰੰ | ਸੰ ਨਸੰ ਨਸੰ ਨੁਪ
ਤੜਫ ਨਿਕ ਸੇਪ੍ਰਾ ऽਨ | ਮਹਾਂ ਬੀਰ ਮਹਾ ਰਣੀ | ਧੀਰ ਕੀਗਿ ਰਤ ਧਗ | ਰੀ, ਧੂਮ ਪਰੀ ਜਗ

ਮ ਮ | ਧ ਮ | ਮ | ਧ ਮ
ਗੁਗੁਰ ਸਰ ਗੁ * | ਨਸੰ ਨਸੰ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ | ਸਰ ਗੁ * ਨਸੰ | ਨਸੰ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਸਰ
ਤਮੈऽ ਤੁਮ ਰੀ * | ਧੂਮ ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈऽ | ਤੁਮ ਰੀ * ਧੂਮ | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈऽ ਤੁਮ

ਮ
ਗੁ — ਮ -- | ਪ —
ਰੀ ऽ ऽ ऽ | ऽ ऽ

ਮ
| ਨ ਸੰ | ਨ ਸੰ ਨੁ ਪ | ਗੁ ਗੁਰ ਸ ਰ
੩. • • • • | ਧੂ ਮ | ਪ ਰੀ ਜ ਗ | ਤ ਮੈऽ ਤੁ ਮ

ਨ ਧ ਮ ਰ | ਮ ਮ
ਸੰ ਨੁਪ ਗੁਗੁ ਸਰ | ਗੁਗੁ ਮਪ ਗੁਰ ਸਸ | ਸ ਸਮ ਗਮ ਪਪ | ਪਨੁ ਮਪ ਮਪ ਨਸੰ
ਚੌਂ ਕੂਚ ਲਤ ਖੰਡ | ਖੰਡ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਕਰ | ਖੰ ਡਾਖ ਤੜਗ ਤੁਪ | ਕਤ ਬਰ ਮਹਾਂ ਯੁਧ

ਸੰ | ਮੰ | ਸੰ | ਮੰ
ਨਸੰ ਨਸੰ ਨਰੰ ਸੰ | ਸੰ ਸੰਮੰ ਗੰਮੰ ਰੰਰੰ | ਰੰऽ -ਨ ਸੰ ਸੰਮੰ | ਗੰਮੰ ਰੰ ਸੰਨ ਸੰ
ਦੁਸ਼ਟ ਦਮ ਨਕ ਰੇ, | ਗੰ ਧੂਵ ਅਲ ਮऽਸ | ਤਕੇ ऽਪ੍ਰ ਭੂ ਕੀऽ | ਜਗ ਧੂ ਮਪ ਰੀ,

ਧ ਮ ਰ | ਮ | ਧ ਮ
ਨਸੰ ਨਰੰ ਸੰਸੰ ਨਰੰ | ਸੰ ਨੁਪ ਗੁਗੁ ਸਰ | ਗੁ ਮ ਪ ਨਸੰ | ਨਸੰ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਸਰ
ਡਰ ਤਭ ਈਸ਼ਿ ਵਪੁ | ਰੀ, ਪੇਖ ਅਨ ਦਪੁ | ਰੀ ऽ ऽ, ਧੂਮ | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈऽ ਤੁਮ

ਮ | ਧ ਮ | ਮ | ਧ ਮ
ਗੁ ਮ ਪ ਨਸੰ | ਨਸੰ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਸਰ | ਗੁ ਮ ਪ ਨਸੰ | ਨਸੰ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਸਰ
ਰੀ ऽ ऽ, ਧੂਮ | ਪਰੀ ਗਗ ਤਮੈऽ-ਤੁਮ | ਰੀ ऽ ऽ ਧੂਮ | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈऽ ਤੁਮ

ਮ
ਗੁ — ਮ — | ਪ —
ਰੀ ऽ ऽ ऽ | ऽ ऽ

```
                              |                  ਧ       | ਮ             ਧ
                     ਨ    ਸਂ  | ਨ    ਸਂ    ਨੁ    ਪ   | ਗੁ   ਨਸਂ  ਨਸਂ  ਨੁਪ
੪.  .   .   .   .  | .   .  ਧੂ    ਮ  | ਪ    ਰੀ    ਜ     ਗ   | ਤ    ਧੂਮ  ਪਰੀ  ਜਗ

ਮ        ਮ                        ਧ  ਮ      |      ਮ                 |       ਧ  ਮ
ਗੁਗੁਰ ਸਰ  ਗੁ    *  | ਨਸਂ ਨਸਂ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ | ਸ਼ਰ  ਗੁ    *   ਨਸਂ | ਨਸਂ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਸਰ
ਤਮੈਂS  ਤੁਮ  ਰੀ    *  | ਧੂਮ ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈਂS  | ਤੁਮ  ਰੀ    *   ਧੂਮ | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈਂS ਤੁਮ

ਮ
ਗੁ   —   ਮ   —  | ਪ   -
ਰੀ   S    S    S  | S    S

                              |                          | ਧ  ਮ
                     ਨ    ਸਂ  | ਨ   ਨਸਂ  ਨਸਂ  ਨਸਂ | ਨਸਂ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਸਰ
੫.  .   .   .   .  | .   .  ਧੂ    ਮ  | ਪ   ਧੂਮ  ਪਰੀ  ਧੂਮ | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈਂS ਤੁਮ

ਮ                   |      ਪ   ਮ         | ਮ                       |       ਧ  ਮ
ਗੁ   ਨਸਂ  ਨਸਂ  ਨਸਂ | ਨਸਂ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਸਰ | ਗੁ   ਨਸਂ  ਨਸਂ  ਨਸਂ | ਨਸਂ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਸਰ
ਰੀ,  ਧੂਮ  ਪਰੀ  ਧੂਮ | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈਂS ਤੁਮ  | ਰੀ,  ਧੂਮ  ਪਰੀ  ਧੂਮ | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈਂS ਤੁਮ

ਮ
ਗੁ   —   ਮ   —  | ਧ   —
ਰੀ   S    S    S  | S    S

                              |      ਧ  ਮ               |      ਪ  ਮ
                     ਨ   ਨਸਂ  | ਨਸਂ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਨਸਂ | ਨਸਂ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਨਸਂ
੬.  .   .   .   .  | .   .  ਧੂ   ਧੂਮ  | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈਂS ਧੂਮ  | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈਂS ਧੂਮ

    ਧ  ਮ              | ਮ                ਧ    | ਮ                   ਧ  | ਮ                   ਧ
ਨਸਂ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਸਰ | ਗੁ   ਨਸਂ  ਨਸਂ  ਨੁਪ | ਗੁਗੁਰ ਨਸਂ ਨਸਂ ਨੁਪ | ਗੁਗੁਰ ਨਸਂ ਨਸਂ ਨੁਪ
ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈਂS ਤੁਮ  | ਰੀ,  ਧੂਮ  ਪਰੀ  ਜਗ  | ਤਮੈਂS ਧੂਮ ਪਰੀ ਜਗ  | ਤਮੈਂS ਧੂਮ ਪਰੀ ਜਗ

ਮ        ਮ            |      ਧ  ਮ              |      ਧ  ਮ              |      ਧ  ਮ
ਗੁਗੁਰ ਸਰ  ਗੁ  ਨਸਂ | ਨਸਂ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਨਸਂ | ਨਸਂ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਨਸਂ | ਨਸਂ ਨੁਪ ਗੁਗੁਰ ਸਰ
ਤਮੈਂS  ਤੁਮ  ਰੀ, ਧੂਮ | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈਂS ਧੂਮ  | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈਂS ਧੂਮ  | ਪਰੀ ਜਗ ਤਮੈਂS ਤੁਮ

ਮ
ਗੁ   —   ਮ   —  | ਪ   —
ਰੀ   S    S    S  | S    S   ਧੂਮ  ਪਰੀ...
```

ਨੋਟ—ਇਸ ਠੁਮਰੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕ-ਵਾਦਕ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (ਅਲਮੱਸਤ ਜੀ) ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ 'ਅਨੰਦਪੁਰ' ਦੇ ਜੰਗ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸੁੰਦਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਿਤ੍ਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(ਕਾਨੜਾ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ

ਵਾਦੀ —ਰ	ਠਾਟ -ਆਸਾਵਰੀ	ਸਮਾਂ —ਲਗ-ਭਗ ਅੱਧੀ ਰਾਤ, ਜਾਂ ੧੦ ਤੋਂ ਬਾਦ।
ਸੰਵਾਦੀ —ਪ	ਜਾਤੀ - ਵੱਕ੍ਰ-ਸੰਪੂਰਣ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ —'ਗੰਧਾਰ-ਧੈਵਤ' ਅੰਦੋਲਿਤ।

ਨ਼. ਨ਼. ਨ਼. ਮ ਸ ਨੁ ਨੁ
ਆਰੋਹ—ਨ਼ ਸ ਰ, ਧੁ਼ ਧੁ਼, ਨ਼ ਪ਼, ਮ਼ ਪ਼ ਧੁ਼ ਨ਼ ਸ, ਸ ਰ ਗੁ, ਰ ਰ ਸ, ਮ ਪ, ਧੁ ਧੁ ਨੁ ਸਂ।

ਨੁ ਮ ਮ ਮ
ਅਵਰੋਹ—ਸਂ ਧੁ, ਨੁ ਪ, ਮ ਪ ਗੁ ਗੁ ਗੁ, ਮ, ਰਸਨ਼ਸਰ - ਸ।

ਨ਼. ਨ਼. ਨ਼. ਸ
ਪਕੜ—ਨ਼ ਸ ਰ, ਧੁ਼ ਧੁ਼, ਨ਼ ਪ਼, ਮ਼ ਪ਼, ਧੁ਼ ਨ਼ ਰ, ਸ।

ਪਿਛੇ ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ ਰਾਗ ਦੇ ਪਰਕਰਣ ਵਿਚ ਅਸਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਨੜਾ ਇਕ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਨਾਮ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦਰਬਾਰੀ ਜਾਂ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ ਭਾਵੇਂ ਇਕ ਪਰਮੁੱਖ ਤੇ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਅ ਰਾਗ ਹੈ, ਪਰ ਪੁਰਾਤਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਉਲੇਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਉਂਜ ਦਰਬਾਰੀ ਸੰਬੰਧੀ ਇਹ ਗੱਲ ਪਰਚਲਿਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਅਕਬਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਗੀਤ ਸਮਰਾਟ ਸ੍ਰੀ ਤਾਨਸੈਨ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਬਾਰ ਬਾਰ ਗਾਉਣ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਦਰਬਾਰੀ ਪੈ ਗਿਆ।

ਕਾਨੜਾ ਇਕ ਐਸਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰਾਗ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ੧੮ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੰਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਠਾਰਹ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ—ਆਸਾਵਰੀ, ਕਾਫੀ ਤੇ ਖਮਾਜ।

ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ ਆਸਾਵਰੀ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਵੱਕ੍ਰ-ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਂ ਸੰਪੂਰਣ-ਖਾਡਵ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਾਦੀ ਰਿਖਭ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਪੰਚਮ, ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਪਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਮੰਦਰ ਤੇ ਮੱਧ ਸਪਤਕਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਤਾਰ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਠਹਿਰਨ ਨਾਲ ਅਡਾਣਾ ਰਾਗ ਦੀ ਛਾਯਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ 'ਰੇ ਧੁ' ਤੇ 'ਨੀ ਪਾ' ਦੀ ਸੁਰ ਸੰਗਤੀ ਬਹੁਤ ਮਨੋਹਰ

ਨ਼. ਨ਼.
ਲਗਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—"ਨ਼ ਸ ਰ, ਧੁ਼ ਧੁ਼, ਨ਼ ਪ਼", ਇਹ ਤਾਨ ਰਾਗ ਦੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ

ਨ਼. ਨ਼. ਨ਼. ਨ਼. ਰ ਰ ਰ
ਚਲਣ—"ਨ਼ ਸ ਰ, ਧੁ਼ ਧੁ਼, ਨ਼ ਪ਼, ਧੁ਼ ਧੁ਼, ਨ਼ ਸ, ਨ਼ ਸ ਰ, ਗੁ ਗੁ, ਗੁ, ਮ, ਰਸਨ਼ਸਰ—ਸ" ਇੰਜ

ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ, ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਤੇ ਧੈਵਤ ਦੋਵੇਂ ਸੁਰ ਅੰਦੋਲਤ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਮੀਂਡ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਅਧਿਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਰਾਗ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਭਾਵ. ਦਰਬਾਰੀ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਾਦੀ ਤੇ ਆਲਾਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਬਿਲੰਬਿਤ ਆਲਾਪ ਤੇ ਬਿਲੰਬਿਤ ਖਯਾਲ ਅਧਿਕ ਸੁੰਦਰ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ

ਨੁ ਨੁ ਨੁ ਸਂ
"ਮ ਮ, ਪ ਪ, ਧੁ ਧੁ ਨੁ ਸਂ, ਜਾਂ ਮ ਪ, ਧੁ, ਨੁ ਸਂ"

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦਰਬਾਰੀ ਤੇ ਅਡਾਣਾ ਦੋਵੇਂ ਜੌੜੀ ਦੇ ਰਾਗ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਦਰਬਾਰੀ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਪੂਰਵਾਂਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਅਡਾਣਾ ਚੰਚਲ ਤੇ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਰਬਾਰੀ ਦਾ ਗੰਧਾਰ-ਧੈਵਤ ਅਤੀ ਕੋਮਲ ਤੇ ਅੰਦੋਲਤ ਹਨ, ਪਰ ਅਡਾਣਾ ਦੇ ਇਹ ਦੋਵੇ ਸੁਰ ਕੋਮਲ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਦੇ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਭੀ ਕਾਫੀ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਭਾਵ, ਦਰਬਾਰੀ ਦਾ ਨਿਖਾਦ ਸਿਰਫ ਕੋਮਲ ਹੈ। ਪਰ ਅਡਾਣਾ ਦੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਨਿਖਾਦ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਆਰੋਹ ਦਾ ਨਿਖਾਦ ਤੀਵਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਰਾਗ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ (ਵਾਜੇ) ਤੇ ਨਹੀਂ ਗਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਭਾਵ, ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਕ ਬੇਸੁਰਾ ਸਾਜ਼ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸਾਜ਼ ਤੇ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਸੁਰਲਿਪੀ (ਨੁਟੇਸ਼ਨ) ਇਸੇ ਸਾਜ਼ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ (ਵਾਜੇ) ਨਾਲ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਚੀਜ਼ਾਂ (ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ) ਨੂੰ ਸੁਰਲਿਪੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

```
         ਨੁ.  ਨੁ.                ਨੁ.ਨੁ.          ਨੁ.ਨੁ.            ਨੁ.
੧.  ਸ—ਨ਼ੁਸ—(ਸ) ਧ਼ੁ —ਧ਼ੁ ਨ਼ੁਸ —ਨ਼ੁਸਰ—ਨ਼ੁਸ, ਰ ਧ਼ੁ ਧ਼ੁ, ਨ਼ੁਪ਼, ਮ਼ਪ਼ਧ਼ੁ ਧ਼ੁ ਧ਼ੁ, ਨ਼ੁਸ - ਰਸਨ਼ੁਸਰ ਧ਼ੁ

    ਨੁ.          ਮ ਮ਼            ਨੁ.  ਨੁ.
    ਧ਼ੁ, ਨ਼ੁਪ਼—ਮ਼ਪ਼, ਗ਼ੁ ਗ਼ੁਮ਼ਰ਼   ਸ਼, ਮ਼ਪ਼ ਪ਼ਧ਼ੁ—ਧ਼ੁਨ਼ੁਰ - ਸ— ।

     ਨੁ.              ਨੁ.  ਨੁ.            ਮ ਮ     ਸ  ਨੁ.ਨੁ.         ਨੁ.ਨੁ.
੨.  ਨ਼ੁਸਰ ਧ਼ੁ—ਨ਼ੁ   ਪ਼ -ਮ਼ਪ਼ ਧ਼ੁ—ਧ਼ੁ ਨ਼ੁਸ -ਸਰ, ਰਗੁ ਗੁ, ਰ, ਰਸ ਧ਼ੁ ਧ਼ੁ, ਨ਼ੁਸ– ਮ਼ਪ਼ ਧ਼ੁ ਧ਼ੁ—

                         —  ਨੁ.  ਨੁ.          ਨੁ.                 ਰ ਰ
    ਨ਼ੁਪ਼ --ਮ਼ਪ਼ਸ—ਰਸਧ਼ੁ  ਨ਼ੁਸ—ਸਰਗੁ ਧ਼ੁ  ਧ਼ੁ -ਧ਼ੁ·· ਨ਼ੁਪ਼, ਮ਼ਪ਼ਧ਼ੁ, ਧ਼ੁਨ਼ੁਸ—ਨ਼ੁਸਰ— ਸਰ ਗੁਗੁ

      ਰ ਰ ਸ ——   ਸ
    ਸਰ ਗੁਗੁ ਰ ਗੁ   ਧ਼ੁ—ਨ਼ੁਸ— ।
```

ਸ ਨ਼. ਨ਼. ਸ ਨ਼.

੩, ਸ—ਨ਼ਰ—ਸ, ਨ਼ਸ ਨ਼ਸਰਧ਼—ਨ਼ਪ, ਮ਼ਪ਼ ਧ਼ ਧ਼ਨ਼ਰ—ਰਸ—ਧ਼ਨ਼ਸਰ—ਰਸਧ਼—ਨ਼ਸ. ਮ਼ਪ਼

ਨ਼. ਨ਼. ਸ ਨ਼. ਮ ਮ ਮ

ਧ਼ਨ਼ਸ—ਨ਼ਸਰ—ਧ਼ਨ਼ਸਰ—ਮ਼ਪ਼ਧ਼ਨ਼ਸਰ—ਰਸ ਧ਼ਨ਼ਸ—ਸਰ ਗੁ ਗੁ ਗੁਮ, ਰਸਨ਼ਸਰਸਧ਼—

ਨ਼. ਮ ਮ ਨ਼. ਮ ਮ ਮ ਮ ਸ

ਧ਼ਨ਼ਸ—ਸਰ ਗੁ ਗੁ—ਧ਼—ਧ਼ਨ਼ਰ—ਸ, ਸਰ ਗੁ ਗੁ ਗੁਮ, ਰਸਧ਼—ਨ਼ਸਰਗੁ—ਗੁਮਰ—ਰਸ— ।

ਮ ਮ ਮ ਨ਼. ਮ ਮ ਮ ਸ

੪. ਨ਼ਸਰਗੁ—ਗੁ—ਮਪ—ਮਪ ਗੁ ਗੁ ਮ, ਰਸਧ਼, ਧ਼—ਗੁ ਗੁ ਮ, ਪ ਗੁ—ਮ, ਰਸਨ਼ਸਰ, ਰਸ, ਸਰ

ਮ ਮ ਨ਼ ਨ਼ ਮ ਮ ਸ ਨ਼. ਮ ਮ ਨ਼.

ਗੁ ਗੁ ਮਪ—ਪ ਧ਼ ਧ਼—ਨ਼ਪ, ਮਪ ਗੁ—ਗੁਮਰ—ਰਸ ਧ਼—ਨ਼ਸਰ ਗੁ ਗੁਮਰ, ਸ (ਸ) ਧ਼—ਨ਼ਪ਼

ਨ਼. ਮ ਮ ਪ ਮ ਮ ਮ ਪ ਨ਼ ਨ਼

—ਮ਼ਪ਼—ਧ਼ਨ਼ਸਰਗੁ—ਮਪ, ਮਪਨ਼ਪ ਗੁ—ਮਪ—ਪ ਗੁ—ਗੁਮ, ਰਸਧ਼—ਨ਼ਰਸ—ਮਪ—ਧ਼ ਧ਼

ਸਂ ਨ਼ ਨ਼ ਮ ਮ ਸ

ਨ਼ਸਂ—(ਸਂ) ਧ਼ ਧ਼—ਨ਼ਪ, ਮਪਨ਼ ਗੁ—ਗੁਮ, ਰਸਨ਼ਸਰ—ਰਸ— ।

ਪ ਮ ਨ਼ ਨ਼ ਨ਼ ਨ਼ ਨ਼ ਨ਼ ਸਂ ਨ਼

੫. ਮਪ—ਪ ਧ਼ ਧ਼, ਨ਼ਸਂ—ਨ਼ਸਂਰਂ—ਸਂ, ਰਂ ਧ਼—ਧ਼ਨ਼ਪ, ਮਪ ਧ਼ ਧ਼ ਨ਼ਸਂ—ਨ਼ਸਂਰਂ—ਧ਼—ਨ਼ਰਂ—ਸਂ,

ਨ਼ ਨ਼ ਮ ਮ ਸ ਨ਼ ਨ਼ ਸਂ ਨ਼ ਨ਼

ਨ਼ਸਂਰਂਸਂ, ਨ਼ਸਂਰਂ ਧ਼—ਧ਼ਨ਼ਪ, ਮਪਸਂ—ਗੁ—ਗੁਮਰ, ਰਸ, ਮਪ ਧ਼ ਧ਼ਨ਼ਪ, ਨ਼ਸਂਰਂ ਧ਼—ਧ਼—ਨ਼ਪ,

ਨ਼ ਸ ਨ਼ ਮਂ ਸਂ ਨ਼ ਮ

ਮਪ ਧ਼—ਗੁ—(ਮ) ਰ—ਸ, ਮਪ ਧ਼ਨ਼ਸਂ—ਨ਼ਸਂਰਂ ਗੁਂ—ਰਂ, ਸਂ, ਰਂਸਂਧ਼—ਨ਼ਪ, ਮਪਨ਼ ਗੁ—

ਮ

ਗੁਮਰ—ਸ । ਨ਼ਸ ਰਰ ਸਸ—ਨ਼ਸ ਰਮ ਰਰ ਸਸ—ਨ਼ਸ ਰਮ ਪਪ ਗੁਮ ਰਰ ਸਸ—ਨ਼ਸ ਰਮ ਪਨ਼

ਮਪ ਗੁਮ ਰਰ ਸਸ—ਧ਼ਨ਼ਸਰਗੁਮ ਰਸ—ਮਪ ਧ਼ਧ਼ ਨ਼ਸਂ ਨ਼ਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ—ਧ਼ਨ਼ਸਰਮਪਧ਼ਨ਼ਸਂ,

ਰਂਰਂ ਨ਼ਸਂ ਧ਼ਧ਼ ਨ਼ਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਰ ਸਸ—ਧ਼ਨ਼ਸਰ ਗੁਗੁ ਮਪ ਧ਼ਧ਼ ਨ਼ਸਂ ਰਂਸਂਨ਼ਸਂ ਧ਼ਨ਼ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ —

ਧ਼ਨ਼ਸਰ ਗੁਗੁ ਮਪ ਧ਼ਧ਼ ਨ਼ਸਂ ਰਂਰਂ ਗੁਮਂ ਰਂਸਂ ਧ਼ਧ਼ ਨ਼ਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ, ਧ਼ਧ਼ ਨ਼ਪ਼ ਮ਼ਪ਼ ਸ—ਧ਼ਨ਼ਸਰ

ਮ ਮ ਸ

ਗੁ ਗੁਰ—ਰਸ— ।

ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	×	੨	੦	੩
			ਲਾ	ਲ ਮੇ ਣ ਰੇ
੧.	ਆ ऽ ਨੁਸ ਰਮ	ਪਨੁ ਮਪ ਨੁਨੁ ਮਪ	ਗੁਮ ਰਸ ਨੁਸ ਲਾ	ਲ...
੨.	ਸਰ ਮਪ ਧੁਧੁ ਨੁਪ	ਮਪ ਧੁਨੁ ਸੰਸੰ ਨੁਪ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ ਲਾ	ਲ ਮੇ...
੩.	. . . .	. . . .	ਸਰ ਮਪ (ਨੁ)ਧੁ, ਨੁਪ	ਮਪ ਧੁਨੁ ਸਨੁ (ਨੁ)ਧੁ,
	ਨੁਪ ਮਪ ਧੁਨੁ ਸੰਰੰ	ਨੁਸੰ (ਨੁ)ਧੁ, ਨੁਪ ਮਪ	ਗੁਮ ਰਸ ਨੁਸ ਲਾ	...
੪.	. (ਮ)ਗੁਮ ਰਸ, ਨੁਸ	ਧੁਨੁ ਸਰ ਮਪ ਗੁਮ	ਰਸ, ਨੁਸ ਧੁਨੁ ਸਰ	ਮਪ ਨੁਪ ਗੁਮ ਰਸ
	ਨੁਸ ਧੁਨੁ ਸਰ ਮਪ	ਧੁਨੁ ਸੰਰੰ ਨੁਸੰ ਨੁਪ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ ਲਾ	...
੫.	. ਨੁਸ ਰਮ ਰਰ	ਸਸ, ਨੁਸ ਰਮ ਪਪ	ਗੁਮ ਰਰ ਸਸ, ਨੁਸ	ਰਮ ਪਧੁ ਨੁਨੁ ਮਪ
	ਗੁਮ ਰਰ ਸਸ, ਨੁਸ	ਰਮ ਪਧੁ ਨੁਸੰ ਨੁਪ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ, ਲਾ	...
੬.	ਧੁਨੁ ਸ,ਧੁ ਨੁਸ, ਧੁਨੁ	ਸਰ ਨੁਸ ਧੁਨੁ ਰਸ,	ਮਪ ਧੁਨੁ ਸਰ ਨੁਸ,	ਸਰ ਮਪ ਧੁਧੁ ਨੁਪ
	ਮਪ ਧੁਨੁ ਸੰਰੰ ਨੁਸੰ,	ਧੁਨੁ ਸੰਰੰ ਨੁਸੰ ਨੁਪ	ਮਪ ਗਮ ਰਸ ਲਾ	...
੭.	. . . .	ਧੁਨੁ ਮਪ ਸਰ ਨੁਸ,	ਧੁਨੁ ਮਪ ਸਰ ਸਮ	ਰਸ ਨੁਸ, ਧੁਨੁ ਮਪ
	ਸਰ ਸਮ ਰਪ ਗੁਮ	ਰਸ ਨੁਸ, ਧੁਨੁ ਮਪ	ਸਰ ਸਮ ਰਪ ਮਨੁ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ ਨੁਸ,
	ਧੁਨੁ ਮਪ ਸਰ ਸਮ	ਰਪ ਮਨੁ ਪਸੰ ਧੁਨੁ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ ਲਾ	...
੮.	. . ਪ, ਨੁਨੁ	ਪ,ਨੁ ਨੁਪ ਮਪ, ਰਰ	ਸ,ਰ ਰਸ ਨੁਸ, ਮਮ	ਰ,ਮ ਮਰ ਸਰ, ਨੁਨੁ
	ਪ,ਨੁ ਨੁਪ ਮਪ, ਰੰਰੰ	ਸੰ,ਰੰ ਰੰਸੰ ਨੁਸੰ, ਮੰਮੰ	ਰੰ,ਮੰ ਮੰਰੰ ਨੁਸੰ ਨੁਪ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ, ਨੁਸ
	ਰਮ ਪਨੁ ਮਪ ਧੁਨੁ	ਸੰਰੰ ਗੁੰਮੰ ਰੰਸੰ ਨੁਪ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ ਲਾ	...

ਅੰਤਰਾ

	੦	੩	×	੨
੧.	ਸ ਫ ਲ ਜ	ਨ ਮ ਧ ਨ	ਧੁਨੁ ਸੰਨੁ ਧਮ (ਮ)ਗੁਮ	ਰਸ, ਮਪ ਧੁਨੁ ਸੰ
੨.	. . . .	ਧੁਨੁ ਸੰਰੰ ਨੁਸੰ ਧੁਧੁ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਰ	ਸਸ, ਮਪ ਧੁਨੁ ਸੰ

੩.	ਸੰਨ ਧਨ ਸੰ, ਸੰਨ	ਧਨ ਰੰਰੰ ਸੰਨ ਧਨ	ਸੰ, ਨਪ ਮਪ ਗਮ	ਰਸ, ਮਪ ਧਨ ਸੰ
੪.	ਮੰਮੰ ਰੰਸੰ, ਰੰਰੰ ਸੰਨ.	ਸੰਸੰ ਨਧ, ਨਨ ਪਮ,	ਪਪ ਮਗ, ਮਮ ਰਸ,	ਸਮ ਰਪ ਮਨ ਪਸੰ
੫.	• • • • ਨਸ ਰਮ ਪਨ ਮਪ,	• • • • ਮਪ ਧਨ ਸੰਰੰ ਨਸੰ,	• • • • ਨਸੰ ਮੰਮੰ ਰੰਰੰ ਸੰਰੰ	ਸੰਸੰ ਨਪ ਗਮ ਰਸ, ਨਸੰ ਪਨ ਮਪ ਸੰ
੬.	• • • • ਮਪ ਪਪ, ਗਮ ਮਮ,	• • • • ਰਰ ਸਸ, ਮਮ ਗਮ,	ਗੰਮੰ ਮੰਮੰ, ਸੰਰੰ ਰੰਰੰ, ਪਪ ਮਪ, ਨਨ ਧਨ,	ਨਸੰ ਸੰਸੰ, ਧਨ ਨਨ, ਸੰਸੰ ਨਸੰ ਰੰਰੰ ਸੰਸੰ
੭.	• • • • ਸੰ, ਨਧ ਨਸੰ ਨ. ਸਨ ਸਰ ਸ, ਮਰ	• • • • ਪਮ ਪਨ ਪ, ਮਗ ਪਮ ਨਪ ਸੰਨ ਰੰਸੰ	• • • • ਮਪ ਮ, ਗਰ ਗਮ ਮੰਰੰ ਪੰਗੰ ਮੰਰੰ ਸੰਰੰ	ਨਸ ਰਮ ਪਨ ਸੰਰੰ ਗ, ਰਸ ਰਗ ਰ, ਨਸੰ ਪਨ ਮਪ ਸੰ
	• • • • ਸੰਸੰ ਨਪ, ਨਨ ਪਗ ਗਮ ਰਸ, ਧਨ ਸਰ	• • • • ਮਮ ਰਸ, ਨਸ ਰਮ ਮ ਗ, ਮਪ ਸੰ, ਧਨ	• • • • ਪਨ ਮਪ ਧਨ ਸੰਰ ਮ ਸਰ ਗ, ਮਪ ਸੰ,	ਮੰਮੰ ਰੰਸੰ, ਰੰਰੰ ਸੰਨ, ਗਮੰ ਰੰਸੰ ਨਪ ਮਪ ਮ ਧਨ ਸਰ ਗ, ਮਪ

੧. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ. ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸਫਲ ਜਨਮ ਧੰਨ ਆਜ ਕੋ ਦਿਵਸ ਰੈਨਿ,
ਪਹਰ ਮਹੂਰਤ ਘਰੀ ਔ ਪਲ ਪਾਏ ਹੈਂ ॥
ਸਫ਼ਲ ਸਿੰਗਾਰ ਚਾਰੁ ਸਿਹਜਾ ਸੰਜੋਗ ਭੋਗ,
ਆਂਗਨ ਮੰਦਰ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਸੁਹਾਏ ਹੈਂ ॥
ਜਗਮਗ ਜੋਤਿ ਸੋਭਾ ਕੀਰਤਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਛਬਿ,
ਆਨੰਦ ਸਹਜਿ ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਬਢਾਏ ਹੈਂ ॥
ਅਰਥ ਧਰਮ ਕਾਮ ਮੋਖ ਨਿਹਕਾਮ ਨਾਮੁ,
ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਰਸਿਕ ਹ੍ਵੈ ਲਾਲ ਮੇਰੇ ਆਏ ਹੈਂ ॥

(ਕਬਿੱਤ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਅਸਥਾਈ

	੩				×				੨			
ਮ					ਨ.							
ਰ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਧ	—	—	—	ਨ	—	ਰ	—
ਲਾ	ਲ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਏ	ऽ

			ਮ					ਨੁ.							
ਸ	—	—	ਰ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਧੁ਼	—	—	—	ਨੁ਼	—	ਪ਼	—
ਹੈਂ	ऽ	ऽ	ਲਾ	ਲ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਏ	ऽ

				ਨੁ.											
ਮ਼	ਮ਼	ਪ਼	ਪ਼	ਧੁ਼	—	ਨੁ਼	ਨੁ਼	ਸ	—	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ
ਅ	ਰਥ	ਧ	ਰਮ	ਕਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ਮੋ	ऽ	ऽਖ	ਨਿਹ	ਕਾ	ऽਮ	ਨਾ	ऽਮ

ਮ												ਮ		ਮ	
ਰ	-ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	—	ਪ	ਮ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ
ਪ੍ਰੇ	ऽਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ਼ਕ	ਹੈ	ऽ	ਲਾ	ऽਲ	ਮੇ	ਰੇ	ਆਂ	ऽ	ਏ	ऽ

ਰ	ਸ	—		
ਹੈਂ	ऽ	ऽ	ਲਾਲ	..

ਅੰਤਰਾ

ਪ				ਨੁ		ਸਂ									
ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਸ	ਫ	ਲ	ਜ	ਨ	ਮ	ਧੰ	ਨ	ਆ	ऽਜ	ਕੌ	ਦਿ	ਵ	ਸ	ਰੈ	ऽਨਿ

												ਨੁ			
ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਨੁ	ਪ	—
ਪ	ਹਿ	ਰ	ਮ	ਹੂ	ਰਤ	ਘ	ਰੀ	ਐਂ	ऽ	ਪ	ਲ	ਪਾ	ਏ	ਹੈਂ	ऽ

ਮ			
ਰ	ਸ	—	
ऽ	ऽ	ऽ	ਲਾਲ ਮੇਰੇ...

ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕ:)

੨. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਸਾਧ ਜਨਾਂ ਮਿਲਿ ਹਰਿਆ ॥
ਹਉ ਬਲਿ, ਬਲਿ ਬਲਿ ਬਲਿ ਸਾਧ ਜਨਾਂ ਕਉ,
ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਪਾਰਿ ਉਤਰਿਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਭ ਅਪਨੀ
ਹਮ ਸਾਧ ਜਨਾਂ ਪਗ ਪਰਿਆ ॥
ਧਨੁ ਧਨੁ ਸਾਧ ਜਿਨ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਨਿਆ
ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ ਪਤਿਤ ਉਧਰਿਆ ॥ ੧ ॥
ਮਨੂਆ ਚਲੈ ਚਲੈ ਬਹੁ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ ਵਸਗਤਿ ਕਰਿਆ ॥
ਜਿਉ ਜਲ ਤੰਤੁ ਪਸਾਰਿਓ ਬਧਕਿ ਗ੍ਰਸਿ ਮੀਨਾ ਵਸਗਤਿ ਖਰਿਆ ॥੨॥
ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ ਸੰਤ ਭਲ ਨੀਕੇ ਮਿਲਿ ਸੰਤ ਜਨਾ ਮਲੁ ਲਹੀਆ ॥
ਹਉਮੈ ਦੁਰਤੁ ਗਇਆ ਸਭੁ ਨੀਕਰਿ ਜਿਉ ਸਾਬੁਨਿ ਕਾਪਰੁ ਕਰਿਆ ॥ ੩ ॥
ਮਸਤਕਿ ਲਿਲਾਟਿ ਲਿਖਿਆ ਧੁਰਿ ਠਾਕੁਰਿ ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਚਰਨ ਉਰ ਧਰਿਆ ॥
ਸਭ ਦਾਲਦ ਦੂਖ ਭੰਜ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਆ ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮਿ ਉਧਰਿਆ ॥ ੪ ॥
(ਕਾਨੜਾ ਮਹਲਾ ੪, ਪੰਨਾ ੧੨੯੪)

ਅਸਥਾਈ

੨				੦				੩				×			
ਸ				ਨੁ.				ਪ.		ਨੁ.					
ਨੁ.	ਸ	ਸਤ	ਨੁਸ	ਧੁ.	—	ਨੁ.	ਪ.	ਮ	ਪ.	ਧੁ.	ਨੁ.	ਸ	ਸ	ਸ	—
ਮੇ	ਰਾ	ਮऽ	ਨऽ	ਸਾ	ऽ	ਧ	ਜ	ਨਾ	ऽ	ਮਿ	ਲ	ਹ	ਰਿ	ਆ	ऽ
ਸ								ਮ		ਮ					
ਨੁ.	ਸਰ	ਰ	ਰ	ਰ	ਰ	ਸ	ਰ	ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਹਉ	ਬਲ	ਬ	ਲ	ਬ	ਲ	ਬ	ਲ	ਸਾ	ऽ	ਧ	ਜ	ਨਾ	ऽ	ਕਉ	ऽ
	ਮ							ਮ		ਮ					
—	ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	ਮ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	—
ऽ	ਮਿ	ऽ	ਲ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਤ	ਪਾ	ऽ	ਰ	ਉ	ਤ	ਰਿ	ਆ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

				ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ						ਸਂ			
ਪ	ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਰਂ	ਸ	—
ਹ	ਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਕ੍ਰਿ	ਰ	ਪਾ	ऽ	ਕ	ਰਹੁ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਅ	ਪ	ਨੀ	ऽ

				ਨੁ				ਪ		ਨੁ					
ਨੁ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਹ	ऽ	ਮ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ਧ	ਜ	ਨਾ	ऽ	ਪ	ਗ	ਪ	ਰਿ	ਆ	ऽ
								ਮਂ	ਮਂ	ਮਂ					
ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—
ਧ	ਨ	ਧ	ਨ	ਸਾ	ਧ	ਜਿ	ਨ	ਹ	ਰਿ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਜਾ	ऽ	ਣਿਆ	ऽ
				ਨੁ				ਮ	ਮ	ਮ					
ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	—
ਮਿ	ਲ	ਸਾ	ऽ	ਧੂ—	ऽ	ऽ	ऽ	ਪ	ਤਿ	ਤ	ਉ	ਧ	ਰਿ	ਆ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੩. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਉ ਢੂੰਢੇਂਦੀ ਸਜਣਾ ਸਜਣੁ ਮੈਡੈ ਨਾਲਿ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਅਲਖ ਨ ਲਖੀਐ ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੇਹਿ ਦਿਖਾਲਿ ॥ ੧ ॥
(ਕਾਨੜੇ ਕੀ ਵਾਰ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੧੩੧੯)

ਅਸਥਾਈ

0				੩				×				੨			
				ਨੁ.				ਮ		ਮ					
—	ਨੁਸ	ਰ	ਸ	ਧੁ	—	ਨੁਸ	ਰ	ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ऽ	ਹਉऽ	ऽ	ਢੂੰ	ਢੇਂ	ऽ	ਦੀऽ	ऽ	ਸ	ऽ	ऽ	ਜ	ਣਾ	ऽ	ऽ	ऽ
								ਮ		ਮ					
—	ਮ	ਮ	ਪ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ऽ	ਸ	ਜ	ਣੁ	ਮੈ	ऽ	ਡੈ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

				ਨੁ											
ਪ	ਮ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—
ਜਨ	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਅ	ਲ	ਖ	ਨ	ਲ	ऽ	ऽ	ਖੀ	ਐ	ऽ	ऽ	ऽ
												ਨੁ			
—	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਪ
ऽ	ਗੁਰ	ਮੁ	ਖ	ਦੇ	ਹਿ	ऽ	ਦਿ	ਖਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ
								ਮ		ਮ					
—	ਮ	ਮ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ऽ	ਗੁਰ	ਮੁ	ਖ	ਦੇ	ਹਿ	ऽ	ਦਿ	ਖਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ

੪. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਮ ਲਯ)

ਕੁਚਿਲ ਕਠੋਰ ਕਪਟ ਕਾਮੀ ॥
ਜਿਉ ਜਾਨਹਿ ਤਿਉ ਤਾਰਿ ਸੁਆਮੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਤੂ ਸਮਰਥੁ ਸਰਨਿ ਜੋਗੁ ਤੂ ਰਾਖਹਿ ਅਪਨੀ ਕਲ ਧਾਰਿ ॥ ੧ ॥
ਜਾਪ ਤਾਪ ਨੇਮ ਸੁਚਿ ਸੰਜਮ ਨਾਹੀ ਇਨ ਬਿਧੇ ਛੁਟਕਾਰ ॥
ਗਰਤ ਘੋਰ ਅੰਧ ਤੇ ਕਾਢਹੁ ਪ੍ਰਭ ਨਾਨਕ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਰਿ ॥ ੨ ॥

(ਕਾਨੜਾ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੦੧)

ਅਸਥਾਈ

X				੨				੦				੩			
													ਨ਼		
											ਰ	ਸ	ਧ਼	—	ਨ਼
											ਕੁ	ਚਿ	ਲ਼	S	ਕ
ਰ								ਨ਼							
ਸ	—	—	ਸ	ਸ	ਨ਼	ਰ	ਸ	ਧ਼	ਨ਼	ਪ	—	ਮ	—	ਪ	—
ਠੋ	S	S	ਰ	ਕ	ਪ	S	ਟ	ਕਾ	S	ਮੀ,	S	ਜਿਉ	S	ਜਾ	S
ਨ਼															
ਧ਼	—	ਨ਼	—	ਸ	—	ਰ	ਮ	ਰ	—	ਸ					
ਨਹਿ	S	ਤਿਉ	S	ਤਾ	S	ਰ	ਸੁ	ਆ	S	ਮੀ	ਕ	ਚਿਲ...			

ਅੰਤਰਾ

													ਪ		
												*	ਮ	ਮ	ਪ
												*	ਤੂ	ਸ	ਮ
ਨ਼		ਸੰ						ਸੰ							
ਧ਼	—	ਨ਼	—	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਨ਼	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ
ਰ	S	ਥ	S	ਸ਼	ਰ	S	ਨ	ਜ	S	ਗ	S	ਤੂ	ਰਾ	ਖਹਿ	ਅਪ
ਨ਼				ਮ		ਮ									
ਧ਼	—	ਨ਼	ਪ	ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ					
ਨੀ	S	ਕ	ਲ	ਧਾ	S	S	S	ਰ	S	S,	ਕੁ	ਚਿਲ...			

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੫. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਲਗ-ਭਗ ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਸਾਧੂ ਹਰਿ ਹਰੇ ਗੁਨ ਗਾਇ ॥
ਮਾਨ ਤਨੁ ਧਨੁ ਪ੍ਰਾਨ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਸਿਮਰਤ ਦੁਖੁ ਜਾਇ ॥੧॥ਰਹਾਉ ॥
ਈਤ ਊਤ ਕਹਾ ਲੋਭਾਵਹਿ ਏਕ ਸਿਉ ਮਨੁ ਲਾਇ ॥੧॥
ਮਹਾ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸੰਤ ਆਸਨੁ ਮਿਲਿ ਸੰਗਿ ਗੋਬਿਦੁ ਧਿਆਇ ॥੨॥
ਸਗਲ ਤਿਆਗਿ ਸਰਨਿ ਆਇਓ ਨਾਨਕ ਲੇਹੁ ਮਿਲਾਇ ॥੩॥

(ਕਾਨੜਾ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੦੦)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
												ਨੁ.		ਪ.	
										ਰ	ਸ	ਧੁ	ਨੁ	ਮ	ਪ
										ਸਾ	ऽ	ਧੂ	ऽ	ਹ	ਰਿ
ਸ	—	ਸ	—	ਰਸ	ਨੁਸ	ਰ	ਰਸ	ਰ	—	—	ਸ	ਨੁਸ	ਨੁਸਰ	—	ਸ
ਹ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਗੁऽ	ऽऽ	ऽ	ਨऽ	ਗਾ	ऽ	ऽ	ਇ	ਮਾऽ	ऽऽऽ	ऽ	ਨ
ਨੁ.								ਮ		ਮ					
ਧੁ	—	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਸ	ਰਰ	ਗੁ	—	ਗੁ	—	ਨੁਸ	ਨੁਨੁ	ਪਮ	ਰਸ
ਤ	ऽ	ऽ	ਨ	ਧ	ऽ	ਨ	ऽऽ	ਪ੍ਰਾ	ऽ	ਨ	ऽ	ਪ੍ਰਭ	ਕੇऽ	ऽऽ	ऽऽ
				ਮ										ਨੁ.	
ਰ	ਰ	ਰ	ਰ	ਗੁ	—	ਗੁ	—	ਰਸ	ਨੁਸਰ	—	ਸ	ਮਮ	ਰਸ	ਧੁਨੁ	ਮਪ
ਸਿ	ਮ	ਰ	ਤ	ਦੁ	ऽ	ਖ	ऽ	ਜਾऽ	ऽऽऽ	ऽ	ਇ	ਹਾਂऽ	ਸਾऽ	ਧੂऽ	ਹਰਿ

ਅੰਤਰਾ

												ਪ		ਨੁ	
												ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨੁ
												ਈ	ਤ	ਊ	ਤ
ਸੰਸੰ	ਨੁਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁਸੰ	ਰੰਸੰ	ਨੁਧੁ	ਨੁਪ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ
ਕਹਾ	ਲੋऽ	ਭਾ	ਵੈ	ਏ	ਕ	ਸਿਉ	ऽ	ਮऽ	ਨऽ	ਲਾऽ	ਇऽ,	ਸਾ	ਧੂ	ਹ	ਰਿ
		ਮ		ਮ			ਮ					ਨੁ.		ਪ.	
ਨੁਨੁ	ਪਮਪ	ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ,	ਪ	ਰ	—	ਸ	—	ਰਸ	ਧੁ	ਨੁ	ਮ	ਪ
ਹऽ	ਰੇऽऽ	ਗੁ	ऽ	ਨ	ऽ	ऽ	ਗਾ	ऽ	ਇ	ऽ	ਸਾऽ	ਧੂ	ऽ	ਹ	ਰਿ

ਹਰੇ...

ਨੋਟ--ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਦੋਵੇਂ ਤੁਕਾਂ ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਗਾਓ। 'ਦਰਬਾਰੀ' ਦੀ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਰੀਤ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਧੀਮੀ ਲਯ ਵਿਚ ਹੀ ਗਾਉਣਾ ਹੈ।

੬. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿ ਜੀਉ ॥
ਕਵਲ ਨੈਨ ਮਧੁਰ ਬੈਨ ਕੋਟਿ ਸੈਨ ਸੰਗ ਸੋਭ,
ਕਹਤ ਮਾ ਜਸੋਦ ਜਿਸਹਿ ਦਹੀ ਭਾਤੁ ਖਾਹਿ ਜੀਉ ॥
ਦੇਖਿ ਰੂਪੁ ਅਤਿ ਅਨੂਪੁ ਮੋਹ ਮਹਾ ਮਗ ਭਈ,
ਕਿੰਕਨੀ ਸਬਦ ਝਨਤਕਾਰ ਖੇਲੁ ਪਾਹਿ ਜੀਉ ॥
ਕਾਲ ਕਲਮ ਹੁਕਮੁ ਹਾਥਿ ਕਹਹੁ ਕਉਨੁ ਮੇਟਿ ਸਕੈ,
ਈਸੁ ਬੰਮ੍ਯ੍ਯ ਗ੍ਯ੍ਯਾਨੁ ਧ੍ਯ੍ਯਾਨੁ ਧਰਤ ਹੀਐ ਚਾਹਿ ਜੀਉ ॥
ਸਤਿ ਸਾਚੁ ਸ੍ਰੀ ਨਿਵਾਸੁ ਆਦਿ ਪੁਰਖੁ ਸਦਾ ਤੁਹੀ,
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੂਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿ ਜੀਉ ॥੧॥੬॥
(ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਚਉਥੇ ਕੇ ੪, ਪੰਨਾ ੧੪੦੨)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
									ਨ਼.		
ਰ	ਰ	ਰ	ਸ	—	ਸ	ਨ਼	ਸ	ਰਸ	ਧ਼	—	ਨ਼
ਕ	ਵ	ਲ	ਨੈ	ऽ	ਨ	ਮ	ਧੁ	ਰऽ	ਬੈ	ऽ	ਨ
ਪ਼			ਨ਼.								
ਮ਼	—	ਪ਼	ਧ਼	—	ਨ਼	ਨ਼	ਸ	ਨ਼	ਸ	—	ਸ
ਕੋ	ऽ	ਟ	ਸੈ	ऽ	ਨ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਸੋ	ऽ	ਭ
ਸ	ਸ	ਸ	ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਪ	ਪ	—
ਕ	ਹ	ਤ	ਮਾ	ऽ	ਜ	ਸੋ	ऽ	ਦ	ਜਿ	ਸਹਿ	ऽ
						ਮ					
ਮ	ਮ	ਪ	ਮਪ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਰਸ	ਨ਼ਸ	ਸ
ਦ	ਹੀ	ऽ	ਭਾऽ	ऽ	ਤ	ਖਾ	ऽ	ਹਿ	ਜੀऽ	ऽऽ	ਉ

ਅੰਤਰਾ

			ਨ̱								
ਮ	—	ਪ	ਧ̱	—	ਨ̱	ਸਂ	ਸਂ	ਨ̱	ਸਂ	—	ਸਂ
ਦੇ	ऽ	ਖ	ਰੂ	ऽ	ਪ	ਅ	ਤਿ	ਅ	ਨੂ	ऽ	ਪ
									ਨ̱		
ਨ̱	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨ̱	ਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧ̱	ਨ̱	ਪ
ਮੋ	ਹ	ऽ	ਮ	ਹਾ	ऽ	ਮ	ऽ	ਗऽ	ਭ	ਈ	ऽ
									ਨ̱		
ਰਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ̱	ਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧ̱	ਨ̱	ਪ
ਕਿੰ	ऽ	ਕ	ਨੀ	ऽ	ਸ	ਬ	ਦ	ऽऽ	ਝ	ਨ	ਤ
						ਮ					
ਮ	—	ਪ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਗ̱	—	ਮ	ਰਸ	ਨ̱ਸ	ਸ
ਕਾ	ऽ	ਤ	ਖੇ	ऽ	ਲ	ਪਾ	ऽ	ਹਿ	ਜੀऽ	ऽऽ	ਉ ਕਵਲ...

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੭. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਰਾਮ ਨਾਮ ਪਰਮ ਧਾਮ, ਸੁਧ ਬੁਧ ਨਿਰੀਕਾਰ, ਬੇਸੁਮਾਰ ਸਰਬਰ ਕਉ ਕਾਹਿ ਜੀਉ ॥
ਸੁਥਰ ਚਿਤ ਭਗਤ ਹਿਤ, ਭੇਖੁ ਧਰਿਓ ਹਰਨਾਖਸੁ ਹਰਿਓ, ਨਖ ਬਿਦਾਰਿ ਜੀਉ ॥
ਸੰਖ ਚਕ੍ਰ ਗਦਾ ਪਦਮ, ਆਪਿ ਆਪੁ ਕੀਓ ਛਦਮ,
ਅਪਰੰਪਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ, ਲਖੈ ਕਉਨੁ ਤਾਹਿ ਜੀਉ ॥
ਸਤਿ ਸਾਚੁ ਸ੍ਰੀ ਨਿਵਾਸੁ ਆਦਿ ਪੁਰਖੁ ਸਦਾ ਤੁਹੀ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿ ਜੀਉ ॥੨॥੭॥

(ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਚਉਥੇ ਕੇ ੪, ਪੰਨਾ ੧੪੦੨)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੦		੩		੪	
									ਨ̱.		
ਰ	—	ਰ	ਸ	—	ਸ	ਨ̱	ਸ	ਰਸ	ਧ̱	—	ਨ̱
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਪ	ਰ	ਮऽ	ਧਾ	ऽ	ਮ
ਮ						ਮ					
ਗ̱	—	ਮ	ਨ̱	—	ਪ	ਗ̱	ਗ̱	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਸੁ	ऽ	ਧ	ਬੁ	ऽ	ਧ	ਨਿ	ਰੀ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਰਂ

										ਮ	
ਸਂ	—	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਗੁ	—
ਬੇ	਽	ਸੁ	ਮਾਂ	਽	ਰ	ਸ	ਰ	ਬ਽	ਰ਽	ਕਉ	਽
ਮ											
ਗੁ	ਮ	ਨੁ	—	ਮ	ਪ	ਗੁਮ	ਪਮ	ਰਸ	ਨੁਸ	ਰਰ	ਸ
ਕਾ	਽	ਹਿ	਽	ਜੀ	਽	ਉ਽	਽਽	਽਽	਽਽	਽਽	਽

ਅੰਤਰਾ

			ਨੁ								
ਮ	ਮ	ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਸੁ	ਬ	ਰ	ਚਿ	਽	ਤ	ਭ	ਗ	ਤ	ਹਿ	਽	ਤ
ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਸਂ	ਨੁਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁ	ਪ
ਭੇ	਽	ਖ	ਧ	ਰਿਓ	਽	ਹ	ਰ	ਨਾ਽	਽਽	ਖ	ਸ
ਪ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਨੁ	ਪਮ	ਗੁਮ	ਰਸ	ਨੁਸ
ਹ	ਰਿਓ	਽	ਨ	ਖ	ਬਿ	ਦਾ	਽਽	ਰ਽	ਜੀ਽	਽਽	ਉ਽

ਅੰਤਰਾ ਦੂਜਾ

			ਨੁ								
ਮ	—	ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਸੈਂ	਽	ਖ	ਚ	਽	ਕ੍ਰ	ਗ	ਦਾ	਽	ਪ	ਦ	ਮ
ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—	ਨੁ	ਸਂ	ਨੁਸਂ,	ਰਂਸਂ	ਨੁ	ਪ
ਆ	ਪ	ਆ	਽	ਪ	਽	ਕੀ	ਓ	ਛ਽	਽਽	ਦ	ਮ
										ਮ	
ਮ	ਪ	ਨੁ	—	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਗੁ	—
ਅ	ਪਂ	ਰਂ	਽	ਪ	ਰ	ਪਾ	ਰ	ਬ੍ਰਹ	਽਽	ਮ	਽
ਮ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਪਮ	ਗੁਮ	ਰਸ	ਨੁਸ
ਲ	ਖੈ	਽	ਕਉ	਽	ਨ	ਤਾ਽	਽਽	ਹਿ਽	ਜੀ਽	਽਽	ਉ਽

ਨੋਟ—ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਅਖੀਰਲੀ ਤੁਕ ਦੂਜੇ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੯. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਸੂਲਫਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਨਿਧਿ ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮ ॥ ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ ਜੀਅ ਕੈ ਕਾਮ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸੰਤ ਰੇਨੁ ਨਿਤਿ ਮਜਨੁ ਕਰੈ ॥ ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਕਿਲਬਿਖ ਹਰੈ ॥੧॥
ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੀ ਊਚੀ ਬਾਨੀ ॥ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਤਰੇ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਾਨੀ ॥੨॥

(ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੦੦)

ਅਸਥਾਈ

×		0		੨		੩		0	
				ਨੁ.		ਨੁ.			
ਰ	ਮ	ਰ	ਸ	ਧੁ.	ਧੁ.	ਧੁ.	ਨੁ.	ਪ.	—
ਸਾ	ऽ	ਧ	ਸੰ	ਗ	ਤ	ਨਿ	ਧ	ऽ	ऽ
		ਨੁ.							
ਮ.	ਪ.	ਧੁ.	—	ਨੁ.	—	ਸ	—	—	—
ਹ	ਰਿ	ਕੋ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ	—	ਪ	ਪ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	—	—
ਸੰ	ऽ	ਗ	ਸ	ਹਾ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ		ਮ							
ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	—	—
ਜੀ	ऽ	ਅ	ਕੈ	ਕਾ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

		ਨੁ							
ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਸੰ	ऽ	ਤ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਨ	ऽ	ਨਿ	ਤ
ਰਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	—	—
ਮ	ऽ	ਜ	ਨ	ਕ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਨੁ					
ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਪ	—	—
ਜ	ਨ	ਮ	ਜ	ਨ	ਮ	ਕੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ		ਮ							
ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	—	—	—
ਕਿ	ਲ	ਬਿ	ਖ	ਹ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਚੰਚਲ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਕੀਰਤਿ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਗਾਉ ਮੇਰੀ ਰਸਨਾ ॥
ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਸੰਤਨ ਊਹਾਂ ਚਰਨ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਕੇ ਬਸਨਾ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕਰਿ ਦੁਆਰੁ ਨ ਪਾਵਉ ॥
ਹੋਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਤ ਹਰਿ ਹਰਿ ਧਿਆਉ ॥੧॥
ਕੋਟਿ ਕਰਮ ਕਰਿ ਦੇਹ ਨ ਸੋਧਾ ॥
ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਮਨੁ ਪਰਬੋਧਾ ॥੨॥
ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਨ ਬੂਝੀ ਬਹੁ ਰੰਗ ਮਾਇਆ ॥
ਨਾਮ ਲੈਤ ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਾਇਆ ॥੩॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਜਬ ਭਏ ਦਇਆਲ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਉ ਛੂਟੇ ਜੰਜਾਲ ॥੪॥ (ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੨੯੮)

ਅਸਥਾਈ

×			੨				੦			੩			
							ਨ਼.	ਨ਼.		ਨ਼.			
			ਨ਼	ਸ	ਰ	ਸ	ਧ਼	ਧ਼	—	ਧ਼	ਨ਼	ਪ਼	—
			ਕੀ	ऽ	ਰ	ਤ	ਪ੍ਰ	ਭ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ऽ	ऽ
					ਨ਼.		ਸ						
—	—	—	ਮ਼	ਪ਼	ਧ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਨ਼	ਸ	ਸ	—	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਗਾ	ਉ	ਮੇ	ਰੀ	ਰ	ਸ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਸ	ਸ	ਸਰ	ਰ	—	ਰ	—	ਰ	ਰ	—	—
ऽ	ऽ	ऽ;	ਅ	ਨਿ	ਕऽ	ਬਾ	ऽ	ਰ	ऽ	ਕ	ਰ	ऽ	ऽ
			ਮ		ਮ		ਮ						
—	—	—	ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	—	ਸ	ਸ	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਬੰ	ऽ	ਦ	ਨ	ਸੰ	ऽ	ऽ	ਤ	ਨ	ऽ	ऽ
										ਨੁ		ਨੁ	
—	—	—	ਮ	—	ਮ	—	ਪ	ਪ	—	ਧੁ	—	ਧੁ	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਊ	ऽ	ਹਾਂ	ऽ	ਚ	ਰ	ऽ	ਨ	ऽ	ऽ	ऽ
			ਮ		ਮ								
ਨੁ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	—	—	—
ऽ	ऽ	ਗੋ	ਬਿੰ	ਦ	ਜੀ	ਕੇ	ਬ	ਸ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—											
ऽ	ऽ	ऽ											

			ਪ		ਨੁ		ਸਂ						
			ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	—
			ਅ	ਨਿ	ਕ	ਭ	ऽ	ਤ	ऽ	ਕ	ਰ	ऽ	ऽ
							ਨੁ			ਨੁ			
—	—	—	ਸਂ	ਨੁ	ਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	—	ਧੁ	ਨੁ	ਪ	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਦੁਆ	ऽ	ਰ	ਨ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ਵਉ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਸਂ	—	—	ਨੁ	ਪ	--	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਹੋ	ਇ	ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ऽ	ऽ
			ਮ		ਮ		ਮ						
—	—	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸ	—	—	—
ऽ	ऽ	ਤ	ਹ	ਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਧਿਆ	ऽ	ऽ	ਉ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—											
ऽ	ऽ	ऽ											

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੦. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਝਪਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਰੂਪ ਹੀਨ ਕੁਲ ਹੀਨ, ਗੁਨ ਹੀਨ ਗਯਾਨ ਹੀਨ,
ਸੋਭਾ ਹੀਨ ਭਾਗ ਹੀਨ ਤਪ ਹੀਨ ਬਾਵਰੀ ॥
ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਦਰਸ ਹੀਨ, ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਹੀਨ,
ਬੁਧਿ ਬਲ ਹੀਨ, ਸੂਧੇ ਹਸਤ ਨ ਪਾਵਰੀ ॥
ਪ੍ਰੀਤ ਹੀਨ ਰੀਤ ਹੀਨ ਭਾਇ ਭੈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੀਨ,
ਚਿਤ ਹੀਨ ਬਿਤ ਹੀਨ ਸਹਜ ਸੁਭਾਵਰੀ ॥
ਅੰਗ ਅੰਗ ਹੀਨ, ਦੀਨਾਧੀਨ ਪਰਾਚੀਨ ਲਗ,
ਚਰਨਿ ਸਰਨਿ ਕੈਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੈ ਰਾਵਰੀ ॥ ੨੨੦ ॥

(ਕਬਿੱਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਅਸਥਾਈ

X		੨			੦		੩		
ਸ		ਨੁ.							
ਰ	ਸ	ਧੁ.	ਨੁ.	ਪੁ	ਸ	ਸ	ਸ	—	ਸ
ਰੂ	ਪ	ਹੀ	ऽ	ਨ	ਕੁ	ਲ	ਹੀ	ऽ	ਨ
					ਨੁ.				
ਨੁ.	ਸ	ਰ	—	ਸ	ਧੁ.	ਧੁ.	ਨੁ.	ਪ.	ਪ.
ਗੁ	ਨ	ਹੀ	ऽ	ਨ	ਗਜਾ	ਨ	ਹੀ	ऽ	ਨ

ਪ̣		ਨ̣							
ਮ̣	ਪ̣	ਧ̣	—	ਨ̣	ਸ	ਸ	ਰ	—	ਰ
ਸੋ	ਭਾ	ਹੀ	ऽ	ਨ	ਭਾ	ਗ	ਹੀ	ऽ	ਨ

ਪ					ਮ				
ਮ	ਮ	ਪ	ਨ̱	ਪ	ਗ̱	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਤ	ਪ	ਹੀ	ऽ	ਨ	ਬਾ	ਵ	ਰੀ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

		ਨ̱							
ਮ	ਪ	ਧ̱	—	ਨ̱	ਸਂ	ਸਂਨ̱	ਸਂ	—	ਸਂ
ਦ੍ਰਿ	ऽਸ਼	ਟ	ऽ	ਦ	ਰ	ਸऽ	ਹੀ	ऽ	ਨ

ਸਂ					ਨ̱	ਨ̱			
ਨ̱	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ̱	ਧ̱	ਨ̱	ਪ	ਪ
ਸ	ਬ	ਦ	ऽ	ਸੁ	ਰ	ਤ	ਹੀ	ऽ	ਨ

					ਨ̱	ਨ̱			
ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਧ̱	ਧ̱	ਨ̱	ਪ	ਪ
ਬੁ	ਧ	ਬ	ऽ	ਲ	ਹੀ	ਨ	ਸੂ	ऽ	ਧੇ

					ਮ				
ਮ	ਮ	ਪ	ਨ̱	ਪ	ਗ̱	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਹ	ऽਸ	ਤ	ऽ	ਨ	ਪਾ	ਵ	ਰੀ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੧. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ, ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ)

ਨਾਰਾਇਨ ਨਰਪਤਿ ਨਮਸਕਾਰੈ ॥
ਐਸੇ ਗੁਰ ਕਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਈਐ ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੋਹਿ ਤਾਰੈ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਕਵਨ ਕਵਨ ਕਵਨ ਗੁਨ ਕਹੀਐ ਅੰਤੁ ਨਹੀ ਕਿਛੁ ਪਾਰੈ ॥
ਲਾਖ ਲਾਖ ਲਾਖ ਕਈ ਕੋਰੈ ਕੋ ਹੈ ਐਸੋ ਬੀਚਾਰੈ ॥ ੧ ॥
ਬਿਸਮ ਬਿਸਮ ਬਿਸਮ ਹੀ ਭਈ ਹੈ ਲਾਲ ਗੁਲਾਲ ਰੰਗਾਰੈ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੰਤਨ ਰਸੁ ਆਈ ਹੈ ਜਿਉ ਚਾਖਿ ਗੂੰਗਾ ਮੁਸਕਾਰੈ ॥ ੨ ॥
(ਕਾਨੜਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੩੦੨)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੦		੩		੪	
							ਨੁ.				
						*	ਧ਼	ਨੁ	ਸ	ਰ	ਰ
						*	ਨਾ	ऽ	ਰਾ	ਇ	ਨ
ਮ						ਮ					
ਗੁ	—	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਰਸ	ਰ	—	ਸ
ਨ	ऽ	ਰ	ਪ	ऽ	ਤ	ਨ	ਮ	ਸऽ	ਕਾ	ऽ	ਰੇ
						ਮ					
*	ਸ	ਸ	ਰ	ਰ	—	ਗੁ	—	ਰਸ	ਰ	—	ਸ
*	ਐ	ਸੇ	ਗੁ	ਰ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ऽऽ	ਬ	ऽ	ਲ
ਸ	ਮ	—	ਮ	-ਮ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਮ	ਪ	ਨੁ
ਬ	ਲ	ऽ	ਜਾ	ऽਈ	ਐ	ਆ	ऽ	ਪ	ਮੁ	ਕ	ਤ
ਮ											
ਗੁ	—	ਰਸ	ਰ	—	ਸ						
ਮੋਂ	ऽ	ਹਿऽ	ਤਾ	ऽ	ਰੇ						

ਅੰਤਰਾ

ਪ		ਨੁ		ਨੁ					ਸਂ		
ਮ	ਪ	ਧੁ	—	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	—	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ
ਕ	ਵ	ਨ	ऽ	ਕ	ਵ	ਨ	ऽ	ऽ	ਕ	ਵ	ਨ
ਸਂ								ਨੁ	ਨੁ		
ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਪ
ਗੁ	ਨ	ਕਹੀ	ਐ	ਅੰ	ਤ	ਨ	ਹੀ	ਕਿ	ਛ	ਪਾ	ਰੇ,
ਪ		ਨੁ			ਪ				ਨੁ		
ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਨੁ	ਪਮ
ਲਾ	ਖ	ਲਾ	ऽ	ਖ	ਲਾ	ਖ	ਕ	ਈ	ਕੋ	ਰੇ	ਕੋਹੈ
	ਮ		ਸ								
ਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ						
ਐ	ਸੇ	ਬੀ	ਚਾ	ऽ	ਰੇ	ਨਾਰਾਇਣ...					

ਸੰਚਾਰੀ

		ਨੁ			ਨੁ	ਨੁ		ਨੁ	ਨੁ		
ਸ	ਸ	ਧੁ	ਧੁ	—	ਧੁ	ਧੁ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਪ
ਬਿ	ਸ	ਮ	ऽ	ऽ	ਬਿ	ऽ	ऽ	ਸ	ऽ	ऽ	ਮ
ਪ			ਪ			ਪ		ਪ			
ਮ	ਪ	ਪ	ਸਂ	—	—	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਨੁ	ਪ	—
ਬਿ	ਸ	ਮ	ਹੀ	ऽ	ऽ	ਭ	ਈ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ,
ਮ	ਮ					ਮ	ਮ		ਸ		
ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਪਮ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	—
ਲਾ	ऽ	ऽ	ਲऽ	ऽ	ਗੁ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ऽ
ਸ						ਮ					
ਨੁ	ਸ	ਸ	ਰ	—	—	ਗੁ	—	ਰਸ	ਰ	—	ਸ
ਲਾ	ਲ	ਗੁ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ਰੰऽ	ਗਾ	ऽ	ਰੈ

ਅਭੋਗ

			ਨੁ	ਨੁ							
ਮ	—	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	—	ਸਂ
ਕ	ऽ	ऽ	ਹੁ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ਨ	ऽ	ਕ
ਸਂ									ਨੁ		
ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂਨੁ	ਰਂਸਂ	ਧੁ	ਨੁ	ਪ
ਸੰ	ऽ	ਤ	ਨ	ਰ	ऽ	ਸ	ਆऽ	ਈऽ	ਹੈ	ऽ	ऽ,
ਮਂ	ਮਂ					ਨੁ	ਨੁ				
ਗੁਂ	ਗੁਂ	—	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	—
ਜਿਉ	ऽ	ऽ	ਚਾ	ऽ	ਖ	ਗੂੰ	ऽ	ऽ	ਗਾ	ऽ	ऽ
ਮ	ਮ		ਸ								
ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ						
ਮੁ	ऽ	ਸ	ਕਾ	ऽ	ਰੈ	ਨਾਰਾਇਣ...					

ਨੋਟ—ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਕਾਨੜਾ ਰਾਗ ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ 'ਗੁਲਦਸਤੇ' ਦਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ।

੧੨. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ (ਗੁਲਦਸਤਾ), ਤਾਲ ਧਮਾਰ (ਬਿਲੰਬਿਤ:)

ਅਸਥਾਈ

×					੨		੦			੩			
										ਨ਼.			ਪ਼
			ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਨ਼ਸ	ਰ	ਰ	ਧ਼	—	ਨ਼	ਮ਼ਪ਼
			ਨਾ	ਰਾ	ਇ	ਨ	ਨਰ	ਪ	ਤ	ਨ	ऽ	ऽ	ਮਸ
			ਪ		ਨ਼.		ਸ						
ਸ	—	ਸ	ਮ਼	ਪ਼	ਧ਼	—	ਨ਼	ਸ	—	—	—	ਸ	—
ਕਾ	ऽ	ਰੈ,	ਐ	ऽ	ਸੇ	ऽ	ਗੁ	ਰ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕਉ	ऽ
							ਮ			ਮ	ਮ	ਮ	
ਰ	ਰ	—	—	—	ਸ	ਰ	ਗੁ	—	—	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ
ਬ	ਲ	ऽ	ऽ	ऽ	ਬ	ਲ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਈ
												ਪ	
ਮਰ	—	—	ਸ	—	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	—	—	—	ਨ਼	ਪ
ਐऽ	ऽ	ऽ	ਆ	ऽ	ਪ	ਮੁ	ਕ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮੋ	ਹਿ
ਮ			ਮ										
ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸਸ	ਨ਼ਸ	ਰ	ਰ				
ਤਾ	ऽ	ਰੈ,	ਨਾ	ऽ	ਰਾ	ਇਨ	ਨਰ	ਪ	ਤ ..				

ਰਾਗ ਅਡਾਣਾ–ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਧਮਾਰ ਦੀ ਚੌਗੁਨ:)

×		੦		੨		੩		੦	
						ਨ਼			
ਪ	ਰੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਨ਼	ਸੰ	ਧ਼	ਨ਼	ਪ	ਪ
ਕ	ਵ	ਨ	ऽ	ਕ	ਵ	ਨ	ऽ	ऽ	ਕ
				ਮ					
ਮ	ਪ	ਨ਼	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਵ	ਨ	ਗੁ	ਨ	ਕ	ਹੀ	ਐ	ऽ	ऽ	ऽ; ਦੁਬਾਰਾ

ਅਭੋਗੀ ਕਾਨੜਾ

ਰ				ਮ					
ਧ਼	—	ਸ	ਰ	ਗੁ	—	—	—	ਸ	ਰ
ਅੰ	ऽ	ਤ	ਨ	ਹੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨ

ਮ		ਮ								
ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	—	—	
ਹੀ	ऽ	ਕਿ	ਛ	ਪਾ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ	; ਦੁਬਾਰਾ...

ਨ਼	ਸ	ਰ	ਸ	ਨ਼	ਸ	ਧ਼	ਨ਼	ਮ਼	ਪ਼	
ਨਾ	ਰਾ	ਇ	ਨ	ਨ	ਰ	ਪ	ਤ	ਨ	ਮਸ-ਕਾਰੈ...	

ਰਾਗ ਬਾਗੇਸ਼੍ਰੀ, ਇਕਤਾਲਾ (ਧਮਾਰ ਦੀ ਚੌਗੁਨ:)

×		੦		੨		੦		੩		੪		
ਮ	—	ਧ	—	ਨੁ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	—	—	
ਲਾ	ऽ	ਖ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ਖ	ऽ	ऽ	ऽ	
						ਸਂ						
ਨੁ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਧ	—	ਮ	—	
ਲਾ	ऽ	ਖ	ऽ	ਕ	ਈ	ਕੋ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ	; ਦੁਬਾਰਾ...

ਰਾਗ ਮਾਲਕੌਂਸ

		ਨੁ				ਮ					
ਸਂ	—	ਧੁ	ਨੁ	ਧੁ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਸ	ਸ	—
ਕੋ	ऽ	ਹੈ	ऽ	ਐ	ऽ	ਸੋ	ਬੀ	ਚਾ	ऽ	ਰੇ	ऽ
		ਨੁ				ਮ					
ਸਂ	—	ਧੁ	ਨੁ	ਧੁ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਸ	ਸ	—
ਕੋ	ऽ	ਹੈ	ऽ	ਐ	ऽ	ਸੋ	ਬੀ	ਚਾ	ऽ	ਰੇ	ऽ
ਸ											
ਨ਼	ਨ਼	ਸ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਧ਼	ਨ਼	ਮ਼	ਪ਼
ਨਾ	ਰਾ	ਇ	ਨ	ਨ	ਰ	ਪ	ਤ	ਨ	ऽ	ਮ	ਸ-ਕਾਰੈ...

ਰਾਗ ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ, ਚੰਚਲ (ਧਮਾਰ ਦੀ ਦੁਗੁਨ:)

×			੨				੦			੩				
					ਸਂ									
—	—	—	ਮ	ਪ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	—	—	
ऽ	ऽ	ऽ	ਬਿ	ਸ	ਮ	ऽ	ਬਿ	ਸ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ	
										ਧ				
—	—	—	ਨ	ਸਂ	ਰੰ	ਰੰ	ਸਂਨ	ਸਂ	—	ਨੁ	—	ਪ	—	
ऽ	ऽ	ऽ	ਬਿ	ਸ	ਮੁ	ਹੀ	ਭऽ	ਈ	ऽ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ	; ਦੁਬਾਰਾ...

ਰਾਗ ਕਾਫ਼ੀ

							ਮ						
ਮਗੁ	ਰਸ	—	ਸ	—	ਰ	ਰ	ਗੁ	—	—	ਮ	—	ਪ	ਮ
ऽऽ	ऽऽ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ਲ	ਗੁ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ऽ	ਰੰ
ਧ							ਮ						
ਪ	—	ਪ	ਮਗੁ	ਰਸ	ਰ	ਰ	ਗੁ	—	—	ਮ	—	ਪ	ਮ
ਗਾ	ऽ	ਰੇ	ਲਾऽ	ऽऽ	ਲ	ਗੁ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ऽ	ਰੰ
ਧ													
ਪ	—	—	—	—	ਰੰ	—	ਸੰ	—	—	ਨ਼ਧ	ਪਮ	ਗੁਰ	ਸ
ਗਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ
—	—	—	ਨ਼	ਨ਼	ਸ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਧ਼	ਨ਼	ਮ਼ਪ਼
*	*	*	ਨਾ	ਰਾ	ਇ	ਨ	ਨ	ਰ	ਪ	ਤ	ਨ	ਮ	ਸऽ-ਕਾਰੇ ..

ਰਾਗ ਚੰਦ੍ਰਕੌਂਸ, ਦਾਦਰਾ (ਧਮਾਰ ਦੀ ਦੁਗੁਨ:)

×			੦			×			੦		
	ਨ										
ਸੰ	ਧੁ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਗੁੰਗੁੰ	ਗੁੰ	ਮੰ	ਗੁੰਗੁੰ	ਸੰ	—
ਕ	ਹੁ	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਸੰ	ਤਨ	ਬ	ਲ	ਜਾਈ	ਐ	ऽ
ਨ			ਨ								
ਧੁ	ਨ	ਸੰ	ਧੁ	ਮ	ਮ	ਗੁਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਗੁਗੁ	ਸ	—
ਕ	ਹੁ	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਸੰ	ਤਨ	ਬ	ਲ	ਜਾਈ	ਐ	ऽ-ਜਿਉ...

ਰਾਗ ਮੀਯਾਂ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਇਕਤਾਲਾ (ਧਮਾਰ ਦੀ ਚੌਗੁਨ:)

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਪ਼						ਸ					
ਮ਼	—	ਨ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਧ਼	ਨ਼	—	ਸ	—	—	ਸ
ਚਾ	ऽ	ਖ	ऽ	ऽ	ਗੂੰ	ਗਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਗੂੰ
						ਮ					
ਨ਼	ਸ	ਰ	—	ਪ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	—	ਰ	ਸ
ਗਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮੁ	ਸ	ਕਾ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ਜਿਉ-ਦੁਬਾਰਾ...
ਨ਼	ਨ਼	ਸ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਧ਼	ਨ਼	ਮ਼	ਪ਼
ਨਾ	ਰਾ	ਇ	ਨ	ਨ	ਰ	ਪ	ਤ	ਨ	ऽ	ਮ	ਸ-ਕਾਰੇ...

ਨੋਟ—ਗੁਲਦਸਤਾ ਜਾਂ ਪੜਤਾਲ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਲਯ ਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਭਾਵ, ਅਸਥਾਈ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਤਾਲ ਵਜਾਈ ਜਾਵੇ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਕੀ ਤਾਲਾਂ ਨੂੰ ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ, ਚੌਗੁਨ ਆਦਿ ਲਯ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਸਥਾਈ ਤੇ ਮੁਕਾਅ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਗੁਲਦਸਤੇ ਦੀ ਸ੍ਵਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੩. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ (ਪੜਤਾਲ), ਤਾਲ ਰੂਪਕ (ਲਗ-ਭਗ ਬਿਲੰਬਿਤ)

ਭਜੁ ਰਾਮੋ ਮਨਿ ਰਾਮ ॥ ਜਿਸੁ ਰੂਪ ਨ ਰੇਖ ਵਡਾਮ ॥
ਸਤ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲੁ ਭਜੁ ਰਾਮ ॥ ਬਡ ਹੋ ਹੋ ਭਾਗ ਮਥਾਮ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਿਤੁ ਗ੍ਰਿਹਿ ਮੰਦਰਿ ਹਰਿ ਹੋਤੁ ਜਾਸੁ, ਤਿਤੁ ਘਰਿ
ਆਨਦੋ ਆਨੰਦੁ ਭਜੁ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ ॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਗੁਨ ਗਾਵਹੁ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੂ ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰਾ
ਸੁਖੁ ਹੋਤੁ ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰੇ ਭਜੁ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ ॥ ੧ ॥
ਸਭ ਸਿਸਟਿ ਧਾਰ ਹਰਿ ਤੁਮ ਕਿਰਪਾਲ
ਕਰਤਾ ਸਭ ਤੂ ਤੂ ਤੂ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕੋ ਸਰਣਾਗਤੀ ਦੇਹੁ ਗੁਰਮਤੀ
ਭਜੁ ਰਾਮ ਰਾਮ ਰਾਮ ॥ ੧ ॥

(ਕਾਨੜਾ ਮ: ੪, 'ਪੜਤਾਲ', ਪੰਨਾ ੧੨੯੭)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
													ਨੁ.
													ਧ਼ਨੁ਼
													ਭਜ
							ਮ	ਮ					
ਸ	—	—	ਰ	—	—	ਪਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸਸ
ਰਾ	ऽ	ऽ	ਮੋ	ऽ	ऽ	ਮਨ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ,	ਜਿਸ
ਨੁ.	ਨੁ਼												
ਧ਼	ਧ਼	-ਨੁ਼	ਪ਼	—	ਮ਼	ਪ਼	ਸ	—	—	ਸ	—	—	ਸਸ
ਰੂ	ਪ	ऽਨ	ਰੇ	ऽ	ਖ	ਵ	ਡਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ਸਤ
ਮ							ਨੁ						
ਚ	ਮ	-ਮ	ਪ	ਪ	—	ਮਪ	ਧੁ	—	-ਨੁ	ਪ	—	—	ਮਪ
ਸੰ	ਗ	ऽਤ	ਮਿ	ਲ	ऽ	ਭਜ	ਰਾ	ऽ	ऽऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ਬਡ
			ਨੁ				ਮ	ਮ					ਨੁ.
ਸਂ	—	ਸਂ	ਧੁ	-ਨੁ	ਪ	ਮਪ	ਗੁ	ਗੁ	-ਮ	ਰ	—	ਸ	ਧ਼ਨੁ਼
ਹੋ	ऽ	ਹੋ	ਭਾ	ऽऽ	ਗ	ऽਮ	ਥਾ	ऽ	ऽऽ	ਮ	ऽ	ऽ,	ਭਜ...

ਅੰਤਰਾ—ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਰੂਪਕ ਦੀ ਦੁਗੁਨ ਲਯ ਵਿਚ)

×		੦		੨		੩		੦	
				ਪ					
ਸਂ	ਮਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ
ਜਿ	ਤ	ਗ੍ਰਿ	ਹ	ਮਂ	ऽ	ਦ	ਰ	ਹ	ਰਿ
ਮ		ਮ							
ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	—	—
ਹੋ	ऽ	ਤ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ਸ	ऽ	ऽ	ऽ
ਰ	ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਪ	—	ਪ	—
ਤਿ	ਤ	ਘ	ਰ	ਆ	ऽ	ਨੰ	ऽ	ਦੌ	ऽ
		ਪ		ਮ					
ਪ	ਮ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	—	ਮ	ਸ	ਰ
ਆ	ऽ	ਨੰ	ऽ	ਦ	ऽ	ऽ	ऽ	ਭ	ਜ
ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਰ	ਸ	—	—	ਸ
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਮ—ਦੁਬਾਰਾ...

ਤਿੰਨਤਾਲ (ਲਯ ਬਰਾਬਰ ਸੂਲ:)

×															
				ਨੁ											
ਮ	—	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਗੁ	ਨ	ਗਾ	ਵਹੁ	ਹ	ਰਿ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ਮ
ਪ				ਨੁ											
ਮ	—	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਗੁ	ਨ	ਗਾ	ਵਹੁ	ਹ	ਰਿ	ਪ੍ਰੀ	ਤਮ	ਉ	ਪ
								ਮਂ							
ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	—	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਦੇ	ऽ	ਸ	ਗੁ	ਰੂ	ऽ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਤ	ऽ	ਗੁ	ਰਾ	ऽ	ਸੁ	ਖ
								ਮ							
ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਗੁ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸ
ਹੋ	ऽ	ਤ	ਹ	ਰਿ	ऽ	ਹऽ	ਰੇऽ	ਹ	ਰਿ	ऽ	ਹ	ਰੇ	ऽ	ਹ	ਰੇ
						ਮ								ਨੁ	
ਸਂ	ਰ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	—	ਸ	—	ਧੁ	ਨੁ
ਭ	ਜ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ਭ	ਜ

...ਅਸਂ:

ਸੰਚਾਰੀ-ਅਭੋਗ, ਇਕਤਾਲਾ (ਰੂਪਕ ਦੀ ਤਿਗੁਨ:)

×			ਨ਼.								
ਰ	—	ਸ	ਧ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	—	—	ਸ	—	—
ਸ	ऽ	ਭ	ਸਿ	ऽਸ	ਟ	ਧਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ
ਰ	ਰ	—	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	—	—	ਪ	—	—
ਹ	ਰਿ	ऽ	ਤੁ	ਮ	ਕਿਰ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ऽ;
		ਪ				ਮ		ਮ		ਮ	
ਪ	ਮ	ਨ਼	ਪ	ਪ	ਪ	ਗੁ	—	ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ
ਕ	ਰ	ਤਾ	ऽ	ਸ	ਭ	ਤੂ	ऽ	ਤੂ	ऽ	ਤੂ	ऽ
ਰ	—	ਰ	ਰ	—	ਸਨ਼	ਸ	—	—	—	ਸ	ਸ
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਰਾ	ऽ	ਮऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮ—ਦੁਬਾਰਾ...

ਰੂਪਕ (ਰੂਪਕ ਦੀ ਦੁਗੁਨ.)

⊕			ਨੁ		ਸਂ								
ਮ	ਮ	ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	—	ਸਂ	—	ਸਂਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਜ	ਨ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ਸਰ	ਣਾ	ਗ	ਤੀ	ऽ
ਪ			ਨੁ		ਸਂ								
ਮ	ਮ	ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	—	ਸਂ	—	ਸਂਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁਸਂ
ਜ	ਨ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ਸਰ	ਣਾ	ਗ	ਤੀ	ਦੇਹੁ
							ਨੁ						
ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਨੁਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਪ	—	—	—
ਗੁ	ਰ	ਮ	ਤੀ	ऽ	ਭऽ	ਜ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ												ਨੁ.	
ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	—	—	ਸ	—	—	ਸ	—	ਧੁ	ਨੁ
ਰਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ;	ਭ	ਜ

('ਪੜਤਾਲ' ਦੀ ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੪. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ (ਗੁਲਦਸਤਾ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਇਆ ਜਾਇ ॥
ਜਿਨ ਧੁਰਿ ਮਸਤਕਿ ਲਿਖਿਆ ਤਿਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ ਆਇ ॥
ਤਨੁ ਮਨੁ ਸੀਤਲੁ ਹੋਇਆ ਸਾਂਤਿ ਵਸੀ ਮਨਿ ਆਇ ॥
ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਹਰਿ ਚਉਦਿਆ ਸਭੁ ਦਾਲਦੁ ਦੁਖੁ ਲਹਿ ਜਾਇ ॥ ੨ ॥

(ਕਾਨੜੇ ਕੀ ਵਾਰ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੧੩੧੬)

ਅਸਥਾਈ

0				੩				×				੨			
				ਨ਼.				ਮ	ਮ	ਮ					
—	ਨ਼ਸ	ਰ	ਸ	ਧ਼̲	—	ਨ਼	ਸਰ	ਗ̲	ਗ̲	ਗ̲	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ऽ	ਹਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਨਿऽ	ਧਾ	ऽ	ऽ	ਨ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ
												ਮ			
—	ਮ	ਮ	ਮ	ਧ	—	ਪ	—	ਪ	ਮ	ਪਨ਼	ਪ	ਗ̲	ਮ	ਰ	ਸ
ਏ	ਗੁਰ	ਮੁ	ਖ	ਪਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ				ਨ̲	ਨ̲										
ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਧ̲	ਧ̲	ਨ̲	ਨ̲	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—
ਜਿ	ਨ	ਧੁ	ਰ	ਮ	ऽਸ	ਤ	ਕ	ਲਿ	ऽ	ऽ	ਖਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਨ̲				ਮ	ਮ	ਮ					
ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ̲	ਨ̲	ਪ	—	ਗ̲	ਗ̲	ਗ̲	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਤਿਨ	ਸਤਿ	ਗੁ	ਰ	ਮਿ	ਲਿ	ਆ	ऽ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ

ਅਭੋਗੀ ਕਾਨੜਾ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਤਿੰਨਤਾਲ ਦੀ ਦੁਗੁਨ)

×		0		੨		੩		੪	
ਮ	ਮ	ਧ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	—
ਤ	ਨ	ਮ	ਨ	ਸੀ	ऽ	ਤ	ਲ	ऽ	ऽ
ਮਂ		ਮਂ							
ਗ̲ਂ	—	ਗ̲ਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਹੋ	ऽ	ऽ	ਇ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ									
ਧ	—	ਧ	ਸਂ	ਧ	—	ਮ	—	—	—
ਸਾ	ऽ	ਤ	ਵ	ਸੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ		ਮ							
ਗ̲	—	ਗ̲	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	—	—
ਮ	ऽ	ਨ	ऽ	ਆ	ऽ	ਇ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਨ਼.					
ਨ਼	ਸ	ਰ	ਸ	ਧ਼̲	—	ਨ਼	ਸ	—	ਰ
ਹ	ਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ਨਿ—ਧਾਨ ਹੈ...ਅਥਸਾਈ...

ਨਾਇਕੀ ਕਾਨੜਾ, ਰੂਪਕ (ਤਿੰਨਤਾਲ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਲਯ)

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਪ					ਸਂ								
ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਨਾ	ਨ	ਕ	ਹ	ਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਚਉ	ऽ	ਦਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ
												ਸ	ਭ
			ਨ		ਪ		ਮ						
ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ਼	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਦਾ	ਲ	ਦ	ਦੂ	ਖ	ਲਹਿ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ ਦੁਬਾਰਾ
			ਨ਼										
ਨ਼ਸ	ਰ	ਸ	ਧ਼	—	ਨ਼	ਸਰ							
ਹਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਨਿऽ							

ਅਸਥਾਈ ਤਿੰਨ: (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੫. ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ (ਗੁਲਦਸਤਾ), ਸਵਾਰੀ ਪੰਜਤਾਲ

(ਲਗ-ਭਗ ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਸਤਿਗੁਰ ਚਾਟਉ ਪਗ ਚਾਟ ॥
ਜਿਤੁ ਮਿਲਿ ਹਰਿ ਪਾਧਰ ਬਾਟ ॥
ਭਜੁ ਹਰਿ ਰਸੁ ਰਸ ਹਰਿ ਗਾਟ ॥
ਹਰਿ ਹੋ ਹੋ ਲਿਖੇ ਲਿਲਾਟ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਖਟ ਕਰਮ ਕਿਰਿਆ ਕਰਿ ਬਹੁ ਬਹੁ ਬਿਸਥਾਰ
ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਜੋਗੀਆ ਕਰਿ ਜਟ ਜਟਾ ਜਟ ਜਾਟ ॥
ਕਰਿ ਭੇਖ ਨ ਪਾਈਐ ਹਰਿ ਬ੍ਰਹਮ ਜੋਗੁ ਹਰਿ ਪਾਈਐ
ਸਤ ਸੰਗਤੀ ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੂ ਗੁਰ ਸੰਤ ਜਨਾ ਖੋਲਿ ਖੋਲਿ ਕਪਾਟ ॥੧॥
ਤੂ ਅਪਰੰਪਰੁ ਸੁਆਮੀ ਅਤਿ ਆਗਾਹੁ ਤੂ ਭਰਪੁਰਿ ਰਹਿਆ ਜਲ ਥਲੇ
ਹਰਿ ਇਕੁ ਇਕੋ ਇਕ ਏਕੈ ਹਰਿ ਥਾਟ ॥
ਤੂ ਜਾਣਹਿ ਸਭ ਬਿਧਿ ਬੂਝਹਿ ਆਪੇ
ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੇ ਪ੍ਰਭ ਘਟਿ ਘਟੇ ਘਟਿ ਘਟੇ ਘਟਿ ਹਰਿ ਘਾਟ ॥੨॥

(ਰਾਗ ਕਾਨੜਾ ਮ: ੪, 'ਪੜਤਾਲ', ਪੰਨਾ ੧੨੯੭)

ਅਸਥਾਈ

X			੨				੩				੪		੫	
													ਨੁ.	
												ਰਸ	ਧੁਨੁ	ਪ
												ਸਤਿ	ਗੁऽ	ਰ
						ਰ	ਮ	ਮ	ਮ			ਨੁ.	ਨੁ.	
ਸ	—	—	ਰ	—	—	ਸਰ	ਗੁ	ਗੇ	ਗੁਮ	ਰ	ਸ	ਧੁ	ਧੁਨੁ	ਪਪ
ਚਾ	ऽ	ऽ	ਟਉ	ऽ	ऽ	ਪਗ	ਚਾ	ऽ	ऽऽ	ਟ	ऽ.	ਜਿ	ਤऽ	ਮਿਲ
ਪ			ਨੁ.											
ਮੁ	ਪ	—	ਧੁ	—	ਨੁ	ਨੁ	ਸ	—	—	ਸ	—	—	—	ਨੁਸ
ਹ	ਰਿ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ਧ	ਰ	ਬਾ	ऽ	ऽ	ਟ	ऽ	ऽ	ऽ	ਭਜ
							ਪ		ਨੁ	ਨੁ				
ਰ	ਰ	—	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁਰਂ	ਸਂ	—	ਰਂਸਂ
ਹ	ਰਿ	ऽ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	ਹ	ਰਿ	ਗਾ	ऽ	ऽऽ	ਟ	ऽ	ਹਰਿ
ਨੁ	ਨੁ					ਪ	ਮ	ਮ	ਮ					
ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਪ	ਪ	-ਮ	ਨੁਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁਮ	ਰ	ਸ			
ਹੋ	ऽ	ਹੋ	ਲਿ	ਖੇ	ऽऽ	ਹੋਲਿ	ਲਾ	ऽ	ऽऽ	ਟ	ऽ	ਸਤਿਗੁ...		

ਰਾਗ ਮਾਲਕੌਂਸ, ਤਾਲ ਰੂਪਕ (ਸਵਾਰੀ ਦੀ ਦੁਗੁਨ ਲਯ ਵਿਚ)

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਮ			ਨੁ				ਗੁਂ						
ਗੁ	—	ਮ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	-ਸਂ
ਖ	ऽ	ਟ	ਕਰ	ਮ	ਕਿਰਿ	ਆ	ਕ	ਰ	ਬਹੁ	ਬਹੁ	ਬਿਸ	ਥਾ	ऽਰ
ਸਂ							ਨੁ						
ਗੁਂ	—	ਮਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਸਂ	—	ਧੁ	ਨੁ	ਸਂਨੁ	ਧੁ	—	ਮ	ਮ
ਸਿ	ऽ	ਧ	ਸਾ	ਧਿ	ਕ	ऽ	ਜੋ	ऽ	ਗੀऽ	ਆ	ऽ	ऽ	ਕਰਿ
ਮ													
ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਸ	ਨੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਸ	ਗੁ	—	ਮ	—	—	ਮ
ਜ	ਟ	ਜ	ਟਾ	ऽ	ਜ	ਟ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ਟ	ऽ	ऽ	ਕਰਿ ਦੁਬਾਰਾ

...ਫਿਰ ਅਗੋਂ ਤਿੰਨਤਾਲ

ਰਾਗ ਬਾਗੇਸ਼ਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਸਵਾਰੀ ਦੀ ਚੌਗੁਣ ਲਯ)

੦				੩				×				੨			
*	ਮ	—	ਮ	ਧ	—	ਨ̱	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	—
*	ਕ	ऽ	ਰ	ਭੇ	ऽ	ਖ	ਨ	ਪਾ	ऽਈ	ਐ	ऽ	ਹ	ऽ	ਰਿ	ऽ
	ਸਂ														
ਸਂ	ਨ̱	ਨ̱	ਨ̱	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਮਂ	ਗ̱ਂ	—	—	ਗ̱ਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—
*	ਬ੍ਰ	ਹ	ਮ	ਜੋ	ਗ	ਹ	ਰਿ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ਈ	ਐ	ऽ	ऽ	ऽ:
								ਮ							
—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ̱	ਧ	ਮ	ਪ	ਧ	ਗ̱	—	ਗ̱	ਗ̱	ਰ	—	ਸ	—
*	ਸ	ਤ	ਸੰ	ਗ	ਤੀ	ਉ	ਪ	ਦੇ	ऽ	ਸ	ਗੁ	ਰੂ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸ	ਨ̱	ਧ̱	ਨ̱	ਸ	—	ਸ	ਮ	ਗ̱	—	ਗ̱	ਗ̱	ਰ	—	ਸ	—
ਗੁਰ	ਸੰ	ਤ	ਜ	ਨਾ	ऽ	ਖੋ	ਲ	ਖੋ	ऽ	ਲ	ਕ	ਪਾ	ऽ	ਟ	ऽ;
				ਨ̱											
—	—	ਰ	ਸ	ਧ̱	ਨ̱	ਪ	—								
*	*	[illegible]	ਤਿ	ਗੁ	ऽ	ਰ	ऽ								

..ਦੁਬਾਰਾ...

ਚਾਟਉ – ਅਸਥਾਈ ਪੰਜਤਾਲ...

ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਸਵਾਰੀ ਦੀ ਚੌਗੁਣ ਲਯ)

×		੦		੨		੩		੦	
ਸ	—	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ
ਤੂ	ऽ	ਅ	ਪ	ਰੰ	ऽ	ਪ	ਰ	ਸੁਆ	ਮੀ
ਨ̱	ਪ	ਮ	ਗ	—	ਗ	ਸ	—	ਗ	ਮ
ਅ	ਤਿ	ਅ	ਗਾ	ऽ	ਹੁ	ਤੂ	ऽ	ਭ	ਰ
ਪ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਪੂ	ऽ	ਰ	ਰ	ਹਿਆ	ऽ	ਜ	ਲ	ਥ	ਲੇ,
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ
ਹ	ਰਿ	ਇ	ਕ	ਇ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ਇ	ਕ
ਰਂ	ਸਂ	ਨ̱	—	ਪ	ਪ	ਮ	—	ਗ	—
ਏ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਥਾ	ऽ	ਟ	ऽ

ऽ—ਤੂ ਅਪਰੰਪਰ...ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਗਾਓ ।

ਰਾਗ ਦੁਰਗਾ, ਇਕਤਾਲਾ (ਮੂਲ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਲਯ)

×		0		੨		0		੩		੪		
						ਮ			ਸ			
ਸੰ	ਧ	—	ਮ	—	ਪ	ਰ	ਰ	—	ਧ਼	ਸ	ਸ	
ਤੂ	ऽ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਣਹਿ	ਸ	ਭ	ऽ	ਬਿ	ऽ	ਧਿ	
ਸ	—	—	ਰ	ਮ	—	ਪ	ਧ	ਮ	ਪ	—	—	
ਬੂ	ऽ	ऽ	ਝਹਿ	ऽ	ऽ	ਆ	ऽ	ऽ	ਪੇ	ऽ	ऽ,	
ਮ	—	ਮ	ਪ	ਧ	ਧ	ਸੰ	—	ਧ	ਸੰ	ਸੰ	—	
ਜ	ऽ	ਨ	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਕੇ	ऽ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਭ	ऽ	ਜਨ ਨਾਨਕ... ਦੁਬਾਰਾ...
ਰੰ	ਰੰ	ਮੰ	ਮੰ	ਰੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਧ	ਧ	ਮ	—	
ਘ	ਟਿ	ਘ	ਟੇ	ऽ	ऽ	ਘ	ਟਿ	ਘ	ਟੇ	ऽ	ऽ	
ਪ	ਧ	ਸੰ	ਗੰ	ਸੰ	—	ਧ	—	ਮ	—	—	—	
ਘ	ਟਿ	ਹ	ਰਿ	ਘਾ	ऽ	ਟ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	
ਪ	ਧ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਧ	ਪ	ਮ	ਰ	ਸ	ਧ਼	
ਘ	ਟਿ	ਹ	ਰਿ	ਘਾ	ऽ	ਟ	ऽ	ਸ	ਤਿ	ਗੁ	ਰ—ਚਾਟਉ...	ਅਸਥਾਈ...

(ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

(ਦਰਬਾਰੀ ਕਾਨੜਾ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਬਸੰਤ

ਵਾਦੀ—ਤਾਰ (ਸੰ) | ਠਾਟ—ਪੂਰਵੀ | ਸਮਾਂ—ਰਾਤ ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ (ਬਸੰਤ-ਰੁਤ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ)
ਸੰਵਾਦੀ - ਪ | ਜਾਤੀ—ਵੱਕ੍ਰ-ਸੰਪੂਰਣ | ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਦੋਵੇਂ ਮੱਧਮ ਤੇ ਲਲਿਤ ਅੰਗ।

ਆਰੋਹ—ਸ ਗ, ਮੰ ਧੁ ਰੁੰ, ਸੰ।

ਅਵਰੋਹ – ਰੁੰ ਨ ਧੁ. ਪ, ਮੰਗ ਮੰऽਗ, ਗ ਮੰ ਧੁ ਗ, ਮੰ ਗ ਰੁ ਸ।

ਪਕੜ—ਮੰ ਧੁ, ਰੁੰ—ਸੰ, ਰੁੰ ਨ ਧੁ, ਪ—(ਪ) ਮੰਗ ਮੰऽਗ।

ਬਸੰਤ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਰਾਗ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਸਰੂਪ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਮਤ-ਭੇਦ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ—ਕੋਈ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਠਾਟ ਮਾਰਵਾ ਤੇ ਜਾਤੀ ਸੰਪੂਰਣ ਹੈ। ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੰਚਮ ਵਰਜਿਤ ਖਾਡਵ ਜਾਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਸੰਗੀਤ ਕਰਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਇਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ ਲਾਉਣ ਲਈ ਆਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਦੋਵੇਂ ਮੱਧਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਮਤ ਹੋਰ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਕੋਮਲ ਤੇ ਠਾਟ ਟੋਡੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਸੋ, ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਬਸੰਤ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਸਾਂ ਇਥੇ ਮਾਰਵਾ ਤੇ ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਬਸੰਤ ਦਾ ਹੀ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਸੰਤ ਰਾਗ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁੱਧ (ਤੀਵਰ) ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਸ ਵਿਚ ਥੋੜਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੋਇਆ। ਭਾਵ, ਰਿਖਭ ਤੀਵਰ ਦੀ ਥਾਂ ਕੋਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਮੱਧਮ ਦੇ ਨਾਲ ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਭੀ ਹੋਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਬਸੰਤ ਦਾ ਇਹ ਸਰੂਪ ਸੰਗੀਤ "ਰਾਗ ਕਲਪਦਰੁਮਾਂਕੁਰ, ਅਭਿੰਨ ਰਾਗ ਮੰਜਰੀ ਤੇ ਰਾਗ ਚੰਦ੍ਰਿਕਾਸਾਰ" ਆਦਿ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀਏਂ (ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ) ਅਕਸਰ ਇਸੇ ਸੁਰ-ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤਾਂ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ. ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਮਾਰਵਾ ਠਾਟ ਦਾ ਬਸੰਤ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਰੂਪ ਪਰਚਲਿਤ ਹਨ—ਸੰਪੂਰਣ ਤੇ ਖਾਡਵ।

ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ—ਠਾਟ ਮਾਰਵਾ, ਜਾਤੀ ਵਕ੍ਰ-ਸੰਪੂਰਣ ਵਾਦੀ ਤਾਰ ਖੜਜ (ਸੰ) ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਪੰਚਮ। ਸੁਰ-ਰੂਪ—ਸ ਗ, ਮੱ ਧ, ਨ ਮੱ ਧ ਸੰ - ਸੰ ਨ ਧ ਪ ਮ, ਨ ਧ, ਮੰ ਗ, ਗ ਮੱ ਗ, ਮੰ ਗ ਰੁ ਸ—

ਸ ਮ, ਮੱਮ, ਮੱਮਗ, ਪ –(ਪ) ਮੱਗ, ਨ—ਮੱਗ, ਮੱਗਰੁਸ— ਸਗ, ਮੱਧਸੰ—।

ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਕਾਰ—ਪੰਚਮ ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ, ਜਾਤੀ ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ, ਵਾਦੀ (ਸੰ) ਸੰਵਾਦੀ ਸ਼ੁੱਧ ਮੱਧਮ।

ਇਸ ਦਾ ਚਲਣ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ—ਸ ਗ, ਮੰ ਧ ਸਂ —ਰੁੰ ਨ ਧ, ਨ ਧ ਮੰਗ, ਗ ਮੰ ਧ ਗ, ਮੰਗਰੁਸ ਸਮ

ਮੰਮਗ, ਨ—ਮੱਗ ਮੱSਗ, ਮੱਗਰੁਸ—ਸ ਗ, ਮੰ ਧ, ਨ ਮੱ ਧ ਸਂ – ।

ਨੋਟ :—ਮਾਰਵਾ ਠਾਟ ਦਾ ਬਸੰਤ ਅਕਸਰ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿਚ ਹੀ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਘਟ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ ਬਜਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ ਦਾ ਬਸੰਤ–

ਇਹ ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਵਕ੍ਰ-ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਂ ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਤਾਰ ਖੜਜ (ਸਂ) ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ-ਪੰਚਮ, ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ ਹੈ, ਪਰ ਬਸੰਤ-ਰੁਤ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦਾ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਰੁਤ ਦੇ ਗੀਤ ਅਕਸਰ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਇਹ ਇਕ ਰੁੱਤ-ਰਾਗ (ਮੌਸਮੀ) ਰਾਗ ਕਹਾਉਂਦਾਂ ਹੈ।

ਬਸੰਤ ਤੇ ਪਰਜ, ਦੋਵੇਂ ਜੋੜੀ ਦੇ ਰਾਗ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਠਾਟ, ਜਾਤੀ, ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ ਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਇਕੋ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋਵੇਂ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸੰਧੀ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਾਗ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ, ਪਰਜ ਇਕ ਚੰਚਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਮੀਂਡ ਦਾ ਕੰਮ ਅਤੀ ਸੁੰਦਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਬਸੰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਠਰੰਮੇ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਵਖੋ-ਵਖ ਕਰਕੇ ਗਾਉਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ :—

੧. ਬਸੰਤ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਜ ਪੂਰਵੀ ਅੰਗ ਨਾਲ।

੨. ਬਸੰਤ ਦੇ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਿਚ ਲਲਿਤ ਅੰਗ ਹੈ, ਪਰ ਪਰਜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ।

੩. ਬਸੰਤ ਵਿਚ ਨਿਖਾਦ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਧੈਵਤ ਪ੍ਰਬਲ ਰਹੇਗਾ, ਪਰ ਪਰਜ ਵਿਚ ਨਿਖਾਦ ਪ੍ਰਬਲ ਤੇ ਧੈਵਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਰਹੇਗਾ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਸੰਤ ਵਿਚ (ਪ) ਮੰਗ ਮੱSਗ, ਸੁਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਗੇ, ਪਰ ਪਰਜ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ—"ਪ—ਮੰ ਪ ਧੁ ਪ ਗ ਮ ਗ" ਇਹ ਤਾਨ ਬਾਰ ਬਾਰ ਆਏਗੀ। ਬਸੰਤ ਦਾ ਸੁਰ-ਰੂਪ—ਸਂ ਨੁਧ, ਪ—(ਪ) ਮੰਗ ਮੰSਗ, ਮੰਧੁ ਰੁੰ, ਸਂ—ਰੁੰਨਧੁ, ਪ—ਪ ਮੰਗ ਮੰSਗ, ਗਮੰਧੁਗ-ਮੰਗ, ਮੰਗਰੁਸ—

ਸਮ—ਮੱਮ, ਮੰਮਗ, ਮੰਧੁ ਸਂ—ਮੱਧੁSਪ, (ਪ) ਗ, ਨ - ਮੰਗ ਮੱSਗ, ਮੱਗ ਰੁ ਸ, ਸ ਗ, ਮੰਧੁ ਰੁੰ—ਸਂ—। ਪਰਜ ਦਾ ਸੁਰ-ਰੂਪ—ਮੰਧੁਨSSਸਂ, ਸਰੁੰ ਸਰੁੰ ਨ ਧੁ ਨ— ਧੁ ਪ, ਮੰ ਪ ਧੁ ਪ ਗ ਮ ਗ, ਮੰ ਗ ਰੁ ਸ —ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਰਹੇਗਾ।

ਨੋਟ :—ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਸੰਤ ਤੇ ਪਰਜ ਦੋਵੇਂ ਜੋੜੀ ਰਾਗ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਭੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਰ-ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਬਸੰਤ ਅਤੀ ਮਨੋਹਰ ਤੇ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਅ ਰਾਗ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ ਦਾ ਬਸੰਤ ਹੀ ਅੱਜ-ਕਲ ਪਰਚਲਿਤ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਸਾਂ ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ ਦੇ ਬਸੰਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਬਦ-ਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸੁਰ-ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਤਾਲ-ਬਧ (ਨੁਟੇਸ਼ਨ) ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਗਾਇਨ ਕਰ ਸਕਣ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

੧. ਸਗ, ਮੰਧੁਰੰ —ਸੰ, (ਸੰ) ਨਧੁ, ਪ —ਮੰਧੁਰੰ—ਨਧੁ, ਪ —(ਪ) ਮੰਗਮੰ ਗ, ਮੰਗਰੁਸ— ।

੨. ਨ਼ਸਗ —ਮੰਧੁਸੰ—ਮੰਧੁਰੰ—ਸੰ, ਰੰ —ਨਧੁਨਧੁ – ਪ, ਮੰਨਧੁਪ, ਮੰਧੁਰੰ, ਨਧੁ, ਪ—ਮੰਧੁਰੰ—ਸੰ—

ਨ
(ਸੰ) ਰੰਨਧੁ —ਪ—(ਪ) ਮੰਗਮੰ ਗ, ਮੰਧੁਨ ਮੰਗ, ਗਮੰਧੁਗ, ਮੰਗਰੁਸ— ।

ਨ
੩. ਮੰਧੁਸੰ —ਸੰਨਧੁਪ, ਨਧੁਪ, ਰੰਨਧੁ, ਪ— (ਪ) ਮੰਗ, ਗਮੰਧੁਗਮੰਗ, ਨ—ਮੰਗ, ਮੰਗਰੁਸ—ਸਮ—

ਗ
ਮਮੰਮਗ, ਮੰਧੁਸੰ —ਮੰਧੁਰੰ —ਸੰ, ਨਧੁਰੰਨਧੁ, ਪ—(ਪ) ਗ, ਗਮੰਨ - ਮੰਗ, ਗਮੰਧੁਗ, ਮੰਧੁਮੰਗ, ਮੰਗ ਰੁਸ —ਨ਼ਸਮ —ਮੰਮਮੰਮਗ, ਮੰਧੁਰੰ— ਸੰ ।

੪. (ਸੰ) ਨਧੁ, ਮੰਧੁਨਧੁ, ਪ —ਮੰਧੁਸੰ —ਮੰਧੁਰੰ—ਸੰ, ਨਧੁਰੰਨਧੁਪ, ਮੰਧੁਸੰ —ਨਰੰ—ਸੰ, ਰੰ—ਨਧੁਪ,

ਮੰਧੁਸੰ—(ਸੰ) ਨਧੁਪ, (ਪ) ਮੰਗਮੰ ਗ, ਮੰਧੁਰੰ —ਸੰ, ਮੰਧੁਸੰ —ਸੰਰੰਸੰ, ਨਰੰਨਧੁ, ਪ— (ਪ) ਗ, ਮੰਨ—ਧੁਮੰਗ, ਗਮੰਧੁਗ, ਮੰਗਰੁਸ—ਮੰਧੁਰੰ—ਸੰ, (ਸੰ) ਨਧੁਪ, ਨਰੰਨਧੁਪ, ਮੰਧੁਸੰ—ਨਰੰਸੰ—

ਨ
ਗੰਰੰਸੰ —(ਸੰ) ਨਧੁ, ਰੰਨਧੁ, ਪ—(ਪ) ਮੰਗਮੰ ਗ, ਮੰਗਰੁਸ – ਸਮ —ਮਮੰਮਗ, ਮੰਧੁਰੰ—ਸੰ ।

੫. ਸੰ —ਮੰਧੁਸੰ—ਮੰਧੁਰੰ —ਸੰ, ਸੰਗੰ, ਮੰ ਗੰਰੰਸੰ —ਨਰੰਨਧੁ – ਪ, ਮੰਧੁਰੰ —ਸੰ, ਸੰਗੰ, ਮੰ ਗੰ, ਮੰ ਗੰਰੰਸੰ —ਪੰ —(ਪੰ) ਮੰ ਗੰਮੰ ਗੰ, ਮੰ ਗੰਰੰਸ—ਰੰਨਧੁ, ਪ—ਨਰੰਨਧੁ, ਪ—ਮੰਧੁਰੰ—ਸੰ, (ਸੰ) ਨਧੁ,

ਪ—(ਪ) ਮੰਗ, ਨ—ਮੰਗ, ਮੰਧੁਨਧੁਮੰਗ, ਮੰਧੁਮੰਗ, ਗਮੰਧੁਗਮੰਗ, ਮੰਗਰੁਸ— ਸਮ—ਮੰਮਗ, ਨਧੁ—

ਪ, (ਪ) ਮੰਗਮੰ ਗ, ਗਮੰਧੁਰੰ—ਸੰ, ਸੰਗੰ —ਮੰ ਗੰਰੰਸੰ— ਪੰ— (ਪੰ) ਗੰ ਮੰ ਗੰਰੰਸੰ—(ਸੰ) ਨਧੁਪ,

(ਪ) ਗ ਮੰਗਰੁਸ ।

ਨ਼ਸ ਗਗ ਰੁਸ, ਨ਼ਸ ਮਮ ਮਮੰ ਮਗ ਗਮੰ ਧੁਗ ਮੰਗ ਰੁਸ, ਨ਼ਸ ਮਮ ਮਮੰ ਮਗ ਨਨ ਮੰਗ, ਮੰਗ ਰੁਸ— ਸਗ ਮੰਧੁ ਸੰ— ਨਨ ਧੁਪ ਮੰਗ ਰੁਸ, ਨ਼ਸ ਗਮੰ ਧੁਸੰ, ਨਧੁ, ਰੰਨ ਧੁਪ ਮੰਗ, ਮੰਗ ਰੁਸ— ਗਮੰ ਧੁਰੰ ਸੰਸੰ, ਗੰਰੰ ਮੰ ਗੰ ਰੰਸੰ ਨਧੁ ਪਪ ਮੰਗ ਮੰਗ ਰੁਸ —ਸਗ ਗਮੰ, ਮੰਧੁ, ਧੁਰੰ —ਸੰ, ਮੰਧੁ ਸੰ— ।

ਬਸੰਤ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਗੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
	ਸਂ [illegible] ਨਧੁ ਧੁ	ਪ ਪ ਮਂ ਗ (ਗ)		
੧.	ਬ ਸੰ ऽऽ ਤ	ਚ ੜਿ, ਆ ऽ	ਸਗ ਮਂਧੁ ਨਸਂ ਨਧੁ	ਪਪ ਮੱਗ ਮੱਗ ਰੁਸ
੨.	. . . .	. . . .	ਸਗ ਮਂਧੁ ਰੁਰੁਂ ਸਂਸਂ	ਨਧੁ ਪਪ ਮੱਗ ਰੁਸ
੩.	. . . .	ਸਗ ਮਂਧੁ ਨਸਂ ਰੁਸਂ	ਗਂਗਂ ਰੁਸਂ ਨਧੁ ਨਰੁਂ	ਨਧੁ ਪਪ ਮੱਗ ਰੁਸ
੪.	ਮਂਧੁ ਸਂਨ ਧੁਪ, ਮਂਧੁ	ਨਸਂ ਰੁਰੁਂ ਸਂਨ ਧੁਪ	ਮਂਧੁ ਨਰੁਂ ਗਂਰੁਂ ਸਂਨ	ਧੁਪ ਮੱਗ ਮੱਗ ਰੁਸ
੫.	. . . . ਮਂਧੁ ਸਂਸਂ ਨਧ ਪਪ,	. . . . ਮਂਧੁ ਨਰੁਂ ਨਧੁ ਪਪ,	. . . . ਮਂਧੁ ਨਰੁਂ ਗਂਰੁਂ ਸਂਸਂ	ਪਪ ਮੱਧੁ ਨਧੁ ਪਪ, ਨਧੁ ਪਪ ਮੱਗ ਰੁਸ
੬.	. . . . ਗਮਂ ਧੁਨ ਸਂਰੁਂ ਸਂਸਂ	. . . . ਨਧੁ ਪਪ ਮਂਗ ਰੁਸ,	ਨ਼ਸ ਮਮ ਮੱਮ ਗਗ, ਗਮਂ ਧੁਨ ਸਂਗਂ ਰੁਸਂ	ਨਧੁ ਪਪ ਮੱਗ ਰੁਸ, ਨਧੁ ਪਪ ਮੱਗ ਰੁਸ
੭.	. . ਸਗ ਮਂਧੁ ਮੱਧੁ ਨਰੁਂ ਗਂਰੁ ਸਂਨ	ਸਂਨ ਧੁਪ ਮਂਗ ਰੁਸ, ਧੁਪ ਮਂਗ ਰੁਸ, ਸਗ	ਸਗ ਮਂਧੁ ਸਂਰੁਂ ਸਂਨ ਮਂਧੁ ਨਰੁਂ ਗਮਂ ਗਂਰੁਂ	ਧੁਪ ਮੱਗ ਰੁਸ, ਸਗ ਸਂਨ ਧੁਪ ਮਂਗ ਰੁਸ
੮.	ਮੱਧੁ ਨਨ ਧੁਪ, ਮਂਧੁ ਨਰੁਂ ਗਮਂ ਗਂਰੁਂ ਸਂਨ ਗਂਗਂ ਰੁਸਂ, ਰੁਰੁਂ ਸਂਨ,	ਸਂਨ ਧੁਪ, ਮਂਧੁ ਰੁਰੁਂ ਧੁਪ ਮਂਗ ਰੁਸ, ਨਰੁ ਸਂਸਂ ਨਧੁ, ਨਨ ਧੁਪ,	ਸਂਨ ਧੁਪ, ਮਂਧੁ ਰੁਰੁਂ ਗ,ਰੁ ਗਮਂ, ਗਮਂ ਧੁ,ਮਂ ਧੁਧੁ ਪਮਂ, ਪਪ ਮਂਗ,	ਗਂਰੁਂ ਸਂਨ ਧੁਪ, ਮਂਧੁ ਧੁਨ, ਧੁਨ ਸਂ, ਨਰੁਂ ਮਂਮਂ ਗਰੁ, ਗਗ ਰੁਸ

ਅੰਤਰਾ

	੦	੩	×	੨
੧.	ਆ ऽ ਪ ਬ	ਸੈ ऽ ਤ ਜ	ਮੱਧੁ ਸਂਨ ਧੁਪ ਮੱਗ	ਰੁਸ, ਮਂਧੁ ਨਸਂ ਰੁਸਂ
੨,	. . . .	ਮਂਧੁ ਸਂਰੁਂ ਸਂਨ ਧੁਪ	ਮਂਗ ਰੁਸ, ਸਮ ਮਂਮ	ਗਗ ਮਂਧੁ ਨਸਂ ਰੁਸਂ
੩,	ਮੱਧੁ ਨਸਂ ਗਂਗਂ ਰੁਸਂ	ਨਰੁਂ ਸਂਨ ਧੁਪ ਮੱਧੁ	ਸਂਨ ਧੁਪ ਮੱਗ ਰੁਸ	ਸਗ ਮਂਧੁ ਨਸਂ ਰੁਸਂ
੪,	. . . . ਸਂਰੁਂ ਸਂਨ ਧੁਪ ਮਂਗ	. . . . ਰੁਸ; ਸਂਨ ਧੁਨ ਰੁਗਂ	ਸਂਨ ਧੁਨ ਸਂਨ ਧੁਪ ਰੁਸਂ ਨਧੁ ਪਮਂ ਗਰੁ	ਮੱਗ ਰੁਸ, ਸਂਨ ਧੁਨ ਸ, ਗਮਂ ਧੁਨ ਸਂ
੫,	. . . . ਰੁਰੁ ਸਸ, ਨ਼ਨ਼ ਰੁਸ	. . . . ਗਗ ਮਂਗ, ਧੁਧੁ ਨਧੁ,	ਗਂਗਂ ਰੁਰੁਂ ਸਂਸਂ ਨਨ ਰੁਰੁਂ ਗਂਰੁਂ ਮਂਮਂ ਗਂਰੁਂ	ਧੁਧੁ ਪਪ ਮਂਮਂ ਗਗ ਸਂਨ ਧੁਪ ਮਂਧੁ ਸਂ
੬.	ਮੱਧੁ ਸਂਨ ਧੁਪ ਮਂਗ ਸਂਨ ਧੁਪ ਮਂਗ ਰੁਸ,	ਰੁਸ, ਮੱਧੁ ਨਰੁਂ ਗਂਰੁਂ ਨ਼ਸ ਮਮ ਮਮਂ ਮਗ	ਸਂਨ ਧੁਪ ਮੱਗ ਰੁਸ, ਮਂਧੁ ਸਂਰੁਂ ਸਂ, ਮਂਧੁ	ਮੱਧੁ ਨਰੁਂ ਗਮਂ ਗਂਰੁਂ ਸਂਰੁਂ ਸਂ, ਮਂਧੁ ਸਂਰੁਂ

੭.	. . . .	. . . .	ਰੁਂਰੁਂ ਸਂ,ਰੁਂ ਰੁਂਸਂ ਰੁਂਰੁਂ	ਸਂਨ ਧੁਪ ਮੱਗ ਰੁਸ
	ਗਂਗਂ ਰੁਂ,ਗਂ ਗਂਰੁਂ ਗਂਗਂ	ਰੁਂਰੁਂ ਸਂਨ ਧੁਪ ਮੱਗ	ਰੁਸ, ਮੱਂਮੱਂ ਗਂ,ਮੱਂ ਮੱਂਗਂ	ਮੱਂਮੱਂ ਗਂਗਂ ਰੁਂਰੁਂ ਸਂਨ
	ਧੁਪ ਮੱਗ ਰੁਸ, ਨ਼ਸ	ਗਮੱ ਧੁਨ ਸਂਰੁਂ ਸਂ,	ਗਮੱ ਧੁਨ ਸਂਰੁਂ ਸਂ,	ਗਮੱ ਧੁਨ ਸਂਰੁਂ ਸਂ
੮.	. . ਗਂਮੱਂ ਮੱਂਗਂ,	ਰੁਂਗਂ ਗਂਰੁਂ, ਸਂਰੁਂ ਰੁਂਸਂ,	ਨਸਂ ਸਂਨ, ਧੁਨ ਨਧੁ,	ਮੱਧੁ ਧੁਮੱ, ਗਮੱ ਮੱਗ,
	ਰੁਗ ਗਰੁ, ਸਰੁ ਰੁਸ,	ਨਰੁ ਰੁਸ, ਗਮੱ ਮੱਧੁ,	ਧੁਨ ਨਰੁਂ ਰੁਂਗਂ ਗਂਮੱਂ	ਗਰੁਂ ਸਂਨ ਧੁਪ ਮੱਗ
	ਰੁਸ, ਗਗ ਮੱਧੁ ਸਂ	ਮੱਧੁ ਸਂ, ਗਗ ਮੱਧੁ	ਸਂ ਮੱਧੁ ਸਂ, ਗਗ	ਮੱਧੁ ਸਂ ਮੱਧੁ ਸਂ

੧. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਬਸੰਤੁ ਚੜਿਆ ਫੂਲੀ ਬਨਰਾਇ ॥
ਏਹਿ ਜੀਅ ਜੰਤ ਫੂਲਹਿ ਹਰਿ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ॥ ੧ ॥
ਇਨਿ ਬਿਧਿ ਇਹੁ ਮਨੁ ਹਰਿਆ ਹੋਇ ॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪੈ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਉਮੈ ਕਢੈ ਧੋਇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਣੀ ਸਬਦੁ ਸੁਣਾਏ ॥
ਇਹੁ ਜਗੁ ਹਰਿਆ ਸਤਿਗੁਰ ਭਾਏ ॥ ੨ ॥
ਫਲ ਫੂਲ ਲਾਗੇ ਜਾਂ ਆਪੇ ਲਾਏ ॥
ਮੂਲਿ ਲਗੈ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਏ ॥ ੩ ॥
ਆਪਿ ਬਸੰਤੁ ਜਗਤੁ ਸਭੁ ਵਾੜੀ ॥
ਨਾਨਕ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਭਗਤਿ ਨਿਰਾਲੀ ॥ ੪ ॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੩, ਪੰਨਾ ੧੧੭੭)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
						ਗ		ਧੁ							
ਸਂ	(ਸੰ)	ਨਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਮੱ	ਗ	ਮੱ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—
ਬ	ਸੰ	ऽऽ	ਤ	ਚ	ੜਿ	ਆ	ऽ	ਫੂ	ਲੀ	ਬ	ਨ	ਰਾ	ऽ	ਇ	ऽ
						ਗ		ਮੱ		ਮੱ					
ਸਂ	(ਸੰ)	ਨਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਮੱ	ਗ	ਗ	ਗ	ਧੁ	ਮੱ	ਗ	ਰੁ	ਸ	—
ਬ	ਸੰ	ऽऽ	ਤ	ਚ	ੜਿ	ਆ	ऽ	ਫੂ	ਲੀ	ਬ	ਨ	ਰਾ	ऽ	ਇ	ऽ
ਸ	ਸ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮੱ	ਮ	ਗ	ਗ	ਮੱ	ਧੁ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—
ਏ	ਹਿ	ਜੀ	ਅ	ਜੰ	ਤ	ਫੂ	ਲਹਿ	ਹ	ਰਿ	ਚਿ	ਤ	ਲਾ	ऽ	ਇ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਧੁ								ਸੰ						
—	ਮੱ	ਧੁ	ਮੱਧੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੁੰ	—	ਸੰ	—
ऽ	ਇਨ	ਬਿ	ਧऽ	ਇ	ਹੁ	ਮ	ਨੁ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਆ	ਹੋ	ऽ	ਇ	ऽ
—	ਹਰਿ	ਹ	ਰਿऽ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ਜ	ਪੈ	ਦਿਨ	ਰਾ	ऽ	ਤੀ	ऽ
												ਨ			
—	ਗੰ	ਗੰ	ਮੱ	ਗੰ	ਰੁੰ	ਸੰ	—	—	ਨ	ਸੰ	ਰੁੰ	ਧੁ	—	ਪ	-ਧੁ
ऽ	ਗੁਰ	ਮੁ	ਖ	ਹਉ	ऽ	ਮੈ	ऽ	ऽ	ਕ	ऽ	ਢੈ	ਧੋ	ऽ	ਇ	ऽऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਦੋ-ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੨. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਬਨਸਪਤਿ ਮਉਲੀ ਚੜਿਆ ਬਸੰਤੁ ॥
ਇਹੁ ਮਨੁ ਮਉਲਿਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੰਗਿ ॥ ੧ ॥
ਤੁਮ ਸਾਚੁ ਧਿਆਵਹੁ ਮੁਗਧ ਮਨਾ ॥
ਤਾਂ ਸੁਖ ਪਾਵਹੁ ਮੇਰੇ ਮਨਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਇਤੁ ਮਨਿ ਮਉਲਿਐ ਭਇਆ ਅੰਨਦੁ ॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਲੁ ਪਾਇਆ ਨਾਮੁ ਗੋਬਿੰਦ ॥ ੨ ॥
ਏਕੋ ਏਕੁ ਸਭੁ ਆਪਿ ਵਖਾਣੈ ॥
ਹੁਕਮੁ ਬੁਝੈ ਤਾਂ ਏਕੋ ਜਾਣੈ ॥ ੩ ॥
ਕਹਤ ਨਾਨਕੁ ਹਉਮੈ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ ॥
ਆਖਣ ਵੇਖਣੁ ਸਭੁ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਇ ॥ ੪ ॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੩, ਪੰਨਾ ੧੧੭੬)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
															ਸੰ
															ਬ
	ਨ	ਨ					ਮੱ	ਧੁ							
ਨ	ਧੁ	ਰੁੰ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	ਗ	ਮੱ	ਧੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੁੰ	—	ਸੰ	—
ਨ	ਸ	ਪ	ਤ	ਮਉ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ਚ	ੜਿ	ਆਂ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤੁ	ऽ
ਸੰ															
ਨ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਧੁ	ਪ	—	ਮੱ	ਗ	ਮੱਧੁ	ਮੱ	ਗ	ਰੁ	ਸ	—
ਇ	ਹੁ	ਮ	ਨ	ਮਉ	ऽ	ਲਿਆ	ऽ	ਸ	ਤ	ਗੁऽ	ਰ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ऽ

								ਧ		ਸਂ					
ਸ	ਸ	ਮ	ਮ	ਮ́ਮ	ਮ́ਮ	ਗ	—	ਮ́	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਇ	ਹੁ	ਮ	ਨ	ਮਉ	ऽऽ	ਲਿਆ	ऽ	ਸ	ਤ	ਗੁ	ਰ	ਸੰ	ऽ	ਗ,	ਬ

ਅੰਤਰਾ

ਮ́				ਧ											
ਧ	ਮ́	ਗ	ਗ	ਮ́	—	ਧ	ਮ́ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—
ਤੁਮ	ਸਾ	ਚ	ਧਿ	ਆ	ऽ	ਵਹੁ	ऽऽ	ਮੁ	ਗ	ਧ	ਮ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ	ਨ	ਰਂ	ਗਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—	ਰਂ	—	ਨ	ਧ	ਨ	ਧ	ਪ	—
ਤਾ	ऽ	ਸੁ	ਖ	ਪਾ	ऽ	ਵਹੁ	ऽ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ਮ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਗ				ਧ							
ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ́	—	ਗ	—	ਮ́	ਧ	ਮ́	ਗ	ਮ́	ਗ	ਰ	ਸ
ਇ	ਤ	ਮ	ਨ	ਮਉ	ऽ	ਲਿਆ	ऽ	ਭ	ਇਆ	ऽ	ਅ	ਨੰ	ऽ	ਦ	ऽ
				ਧ								ਨ			
ਸ	ਸ	ਗ	ਗ	ਮ́	—	ਧ	ਮ́ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਅੰਮ	ਰਿਤ	ਫ	ਲ	ਪਾ	ऽ	ਇਆ	ऽऽ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਗੋ	ਬਿੰ	ऽ	ਦ,	ਬ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੩. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਤਿਸੁ ਬਸੰਤੁ ਜਿਸੁ ਪ੍ਰਭੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ॥ ਤਿਸੁ ਬਸੰਤੁ ਜਿਸੁ ਗੁਰੁ ਦਇਆਲੁ ॥
ਮੰਗਲ ਤਿਸ ਕੈ ਜਿਸੁ ਏਕੁ ਕਾਮੁ ॥ ਤਿਸੁ ਬਸੰਤ ਜਿਸੁ ਰਿਦੈ ਨਾਮੁ ॥੧॥
ਗ੍ਰਿਹਿ ਤਾ ਕੇ ਬਸੰਤੁ ਗਨੀ ॥ ਜਾ ਕੈ ਕੀਰਤਨੁ ਹਰਿ ਧੁਨੀ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਪ੍ਰੀਤਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਮਉਲ ਮਨਾ ॥ ਗਿਆਨ ਕਮਾਈਐ ਪੂਛਿ ਜਨਾ ॥
ਸੋ ਤਪਸੀ ਜਿਸੁ ਸਾਧ ਸੰਗੁ ॥ ਸਦ ਧਿਆਨੀ ਜਿਸੁ ਗੁਰਹਿ ਰੰਗੁ ॥੨॥
ਸੇ ਨਿਰਭਉ ਜਿਨ ਭਉ ਪਇਆ ॥ ਸੋ ਸੁਖੀਆ ਜਿਸੁ ਭ੍ਰਮੁ ਗਇਆ ॥
ਸੋ ਇਕਾਂਤੀ ਜਿਸੁ ਰਿਦਾ ਥਾਇ ॥ ਸੋਈ ਨਿਹਚਲੁ ਸਾਚ ਠਾਇ ॥੩॥
ਏਕਾ ਖੋਜੈ ਏਕ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥ ਦਰਸਨ ਪਰਸਨ ਹੀਤ ਚੀਤਿ ॥
ਹਰਿ ਰੰਗ ਰੰਗਾ ਸਹਜਿ ਮਾਣੁ ॥ ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੁਰਬਾਣੁ ॥੪॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੮੦)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
ਧੁ						ਗ				ਧੁ					
ਮ́	ਧੁ	ਰੁੰ	ਨ	(ਪ)	—	ਮ́	ਗ	ਮ́	ਗ	ਮ́	ਧੁ	ਸੰ	—	—	—
ਗ੍ਰਿ	ਹਿ	ਤਾ	ऽ	ਕੇ	ऽ	ऽ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ਗ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ
ਧੁ		ਧੁ		ਸੰ		ਧੁ									
ਮ́	ਧੁ	ਸੰ	—	ਨ	ਨ	ਮ́	ਮ́	ਗ	ਗ	ਮ́	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਜਾ	ऽ	ਕੈ	ऽ	ਕੀ	ਰ	ਤ	ਨ	ਹ	ਰ	ऽ	ਧੁ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	(ਮ)	ਮ	—	ਮ	ਮ	ਮ́	ਗ	—
ਤਿ	ਸ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ਜਿ	ਸ	ਪ੍ਰ	ਭ	ऽ	ਕ੍ਰਿ	ਪਾ	ऽ	ਲ	ऽ
ਮ́				ਧੁ											
ਗ	ਗ	ਮ́	ਧੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਰੁੰ	ਨ	ਧੁ	ਪ	—
ਤਿ	ਸ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ਜਿ	ਸ	ਗੁ	ਰ	ऽ	ਦ	ਇਆ	ऽ	ਲ	ऽ
ਸੰ															
ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਰੁੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਗੰ	ਗੰ	ਮ́	ਗੰ	ਰੁੰ	ਸੰ	—
ਮੰ	ऽ	ਗ	ਲ	ਤਿ	ਸ	ਕੈ	ऽ	ਜਿ	ਸ	ਏ	ਕ	ਕਾ	ऽ	ਮ	ऽ
ਨ												ਧੁ			
ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਰੁੰ	ਰੁੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਧੁ	ਰੁੰ	ਨ	ਧੁ	ਪ
ਤਿ	ਸ	ਸ	ਦ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ਜਿ	ਸ	ਰਿ	ਦੈ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਮ

ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਗਾਓ।

ਗ੍ਰਿਹਿ ਤਾ ਕੇ...

੪. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਅੰਤਰਿ ਪੂਜਾ ਮਨ ਤੇ ਹੋਇ ॥ ਏਕੋ ਵੇਖੈ ਅਉਰੁ ਨ ਕੋਇ ॥
ਦੂਜੈ ਲੋਕੀ ਬਹੁਤੁ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ॥ ਸਤਿਗੁਰਿ ਮੈਨੋ ਏਕੁ ਦਿਖਾਇਆ ॥੧॥
ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਮਉਲਿਆ ਸਦ ਬਸੰਤੁ ॥
ਇਹੁ ਮਨੁ ਮਉਲਿਆ ਗਾਇ ਗੁਣ ਗੋਬਿੰਦ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਗੁਰ ਪੂਛਹੁ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭ ਸਾਚੇ ਲਗੈ ਪਿਆਰ ॥
ਆਪੁ ਛੋਡਿ ਹੋਹਿ ਦਾਸਤ ਭਾਇ ॥ ਤਉ ਜਗ ਜੀਵਨ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥ ੨ ॥
ਭਗਤਿ ਕਰੇ ਸਦ ਵੇਖੈ ਹਜੂਰਿ ॥ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਸਦ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਿ ॥
ਇਸੁ ਭਗਤੀ ਕਾ ਕੋਈ ਜਾਣੈ ਭੇਉ ॥ ਸਭੁ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਆਤਮ ਦੇਉ ॥ ੩ ॥
ਆਪੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਏ ॥ ਜਗ ਜੀਵਨ ਸਿਉ ਆਪਿ ਚਿਤੁ ਲਾਏ ॥
ਮਨੁ ਤਨੁ ਹਰਿਆ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਏ ॥ ਨਾਨਕ ਨਾਮਿ ਰਹੇ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥੪॥
(ਬਸੰਤ ਮ: ੩, ਪੰਨਾ ੧੧੭੩)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਧੁ	
														ਮ'	ਧੁ
														ਮੇ	ऽ
ਧੁ						ਗ		ਧੁ							
ਸੰ	—	ਨ	ਧੁ	ਪ	—	ਮ'	ਗ	ਮ'	ਧੁ	ਰੁੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਨ	ਨ
ਰਾ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਮਉ	ऽ	ਲਿਆ	ऽ	ਸ	ਦ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ;	ਇ	ਹੁ
						ਗ								ਧੁ	
ਰੁੰ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ.	—	ਮ'	ਗ	ਗਮ'	ਧੁ	ਮ'	ਗ	ਰੁ	ਸ	ਮ'	ਧੁ
ਮ	ਨ	ਮਉ	ऽ	ਲਿਆ	ऽ	ਗਾ	ਇ	ਗੁऽ	ਣ	ਗੋ	ਬਿੰ	ऽ	ਦ,	ਮੇ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਗ				ਧੁ								ਨ			
ਮ'	—	ਗ	ਗ	ਮ'	—	ਧੁ	ਮ'ਧੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਰੁੰ	ਸੰ	—
ਅੰ	ऽ	ਤ	ਰ	ਪੂ	ऽ	ਜਾ	ऽऽ	ਮ	ਨ	ਤੇ	ऽ	ਹੋ	ऽ	ਇ	ऽ
										ਨ					
ਸੰ	ਨ	ਰੁੰ	ਗੰ	ਰੁੰ	—	ਸੰ	—	ਨ	ਧੁ	ਰੁੰ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	—
ਏ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ਵੇ	ऽ	ਖੈ	ऽ	ਅਉ	ऽ	ਰ	ਨ	ਕੋ	ऽ	ਇ	ऽ
				ਗ				ਮ'			ਮ'				
ਪ	—	ਪ	—	ਮ'	—	ਗ	—	ਗ	ਮ'	ਧੁ	ਗ	ਮ'	ਗ	ਰੁ	ਸ
ਦੂ	ऽ	ਜੈ	ऽ	ਲੋ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ਬਹੁ	ਤ	ਦੁ	ਖ	ਪਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ

ਸ	ਸ	ਮ	ਮ	ਮ	—	ਮੰ	ਗ	(ਧੁ) ਮ	ਧੁ	ਸ	ਸ	ਨ	ਧੁ	(ਧੁ) ਮੰ	ਧ
ਸ	ਤ	ਗੁ	ਰ	ਮੈ	S	ਨੋ	S	ਏ	S	ਕ	ਦਿ	ਖਾ	ਇਆ,	ਮੈ	S

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

ਨੋਟ - ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ (ਟਿਯੂਨ) ਸੂਲਫ਼ਾਕ ਵਿਚ ਹੇਠਾਂ ਨੁਟੇਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਹੈ।

੫. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
(ਧੁ) ਮੰ	ਧੁ	(ਸਂ) ਨ	ਸਂ	ਰੇਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਮੇ	ਰਾ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਮਉ	S	ਲਿਆ	S	S	S
ਨ	ਧੁ	ਰੇਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	—	—	—
ਸ	ਦ	S	ਬ	ਸੰ	S	ਤ	S	S	S
(ਮੱ) ਪ	ਪ	ਮੰ	ਗ	ਮੱ	ਗ	ਰੇ	ਸ	ਸ	ਸ
ਇ	ਹੁ	ਮ	ਨ	ਮਉ	S	ਲਿਆ	S	ਗਾ	ਇ
ਮ	ਮ	—	ਮ	ਮ	ਮੱਮ	ਗ	—	—	—
ਕੂ	ਣ	S	ਗੋ	ਬਿੰ	SS	ਦ	S	S	S

ਅੰਤਰਾ

(ਧੁ) ਮੰ	—	ਧੁ	ਮੰਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਅੰ	S	ਤ	ਰS	ਪੂ	S	ਜਾ	S	S	S
(ਨ) ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਰੇਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਮ	ਨ	ਤੇ	S	ਹੋ	S	ਇ	S	S	S
ਸਂ	ਗਂ	ਗਂ	ਮੱ	ਗਂ	ਰੇਂ	ਸਂ	—	—	—
ਦੇ	S	ਕੋ	S	ਵੇ	S	ਖੈ	S	S	S
(ਨ) ਸਂ	—	ਨ	ਧੁ	ਰੇਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	—
ਅਉ	S	ਰ	ਨ	ਕੋ	S	ਇ	S	S	S

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕ੍ਰਤਾ ਵਲੋਂ)

ਨੋਟ—ਇਸੇ ਟਿਯੂਨ ਤੇ ਸ਼ਬਦ "ਸਭ ਮਦ ਮਾਤੇ ਸੂਤਿ ਨ ਜਾਗ" ਭੀ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਪੰਨਾ ੧੧੯੩)

੬. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਗੁਰੁ ਸੇਵਉ ਕਰਿ ਨਮਸਕਾਰ ॥ ਆਜੁ ਹਮਾਰੈ ਮੰਗਲਚਾਰ ॥
ਆਜੁ ਹਮਾਰੈ ਮਹਾ ਅਨੰਦ ॥ ਚਿੰਤ ਲਥੀ ਭੇਟੇ ਗੋਬਿੰਦ ॥੧॥
ਆਜੁ ਹਮਾਰੈ ਗ੍ਰਿਹਿ ਬਸੰਤ ॥ ਗੁਨ ਗਾਏ ਪ੍ਰਭ ਤੁਮ ਬੇਅੰਤ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਆਜੁ ਹਮਾਰੈ ਬਨੇ ਫਾਗ ॥ ਪ੍ਰਭ ਸੰਗੀ ਮਿਲਿ ਖੇਲਨ ਲਾਗ ॥
ਹੋਲੀ ਕੀਨੀ ਸੰਤ ਸੇਵ ॥ ਰੰਗ ਲਾਗਾ ਅਤਿ ਲਾਲ ਦੇਵ ॥੨॥
ਮਨੁ ਤਨੁ ਮਉਲਿਓ ਅਤਿ ਅਨੂਪ ॥ ਸੂਕੈ ਨਾਹੀ ਛਾਵ ਧੂਪ ॥
ਸਗਲੀ ਰੂਤੀ ਹਰਿਆ ਹੋਇ ॥ ਸਦ ਬਸੰਤ ਗੁਰ ਮਿਲੇ ਦੇਵ ॥੩॥
ਬਿਰਖੁ ਜਮਿਓ ਹੈ ਪਾਰਿਜਾਤ ॥ ਫੂਲ ਲਗੇ ਫਲ ਰਤਨ ਭਾਂਤਿ ॥
ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਅਘਾਨੇ ਹਰਿ ਗੁਨਹ ਗਾਇ ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਧਿਆਇ ॥੪॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੮੦)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੩		੦	
						ਗ			
ਸਂ	—	ਨ	ਧੁ	ਪ	—	ਮੱ	—	ਗ	—
ਆ	ऽ	ਜ	ਹ	ਮਾ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਧੁ									
ਮੱ	ਮੱ	ਧੁ	ਧੁ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਗ੍ਰਿ	ਹਿ	ऽ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ	ਨ	ਰੁਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	ਪ	—	—
ਗੁ	ਨ	ਗਾ	ऽ	ਏ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਭ	ऽ	ऽ
/ਗ									
ਮੱ	ਮੱ	ਗ	ਮੱ	ਗ	ਰੁ	ਸ	—	—	—
ਤੁ	ਮ	ऽ	ਬੇ	ਅੰ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਧੁ				ਨ					
ਮੱ	ਮੱ	ਧੁ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸ	—	—
ਗੁ	ਰ	ਸੇ	ऽ	ਵਉ	ऽ	ਕ	ਰ	ऽ	ऽ
ਨ		ਸਂ							
ਧੁ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਨ	ਮ	ऽ	ਸ	ਕਾ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗਂ	—	ਗਂ	ਮੰ	ਗਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	—	—
ਆ	ऽ	ਜ	ਹ	ਮਾ	ऽ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ

				ਨ				ਧੁ	
ਨ਼	—	ਧੁ	ਧੁ	ਰੁ	—	ਨ	—	ਮੰ	ਧੁ
ਮੰ	ऽ	ਗ	ਲ	ਚਾ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ऽ

— ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

ਨੋਟ—**ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ** 'ਬਹਾਰ' ਅਤੇ 'ਕਾਫ਼ੀ' ਰਾਗ ਵਿਚ ਭੀ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। (ਗੁਰਮਤ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ) ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਰਾਗ (ਹੰਸੀ ਕਾਫ਼ੀ) ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਟਿਊਨ ਲਿਖੀ ਹੈ।

੭. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਦੇਖੁ ਫੂਲ ਫੂਲ ਫੂਲੇ ॥ ਅਹੰ ਤਿਆਗਿ ਤਿਆਗੇ ॥ ਚਰਨ ਕਮਲ ਪਾਗੇ ॥
ਤੁਮ ਮਿਲਹੁ ਪ੍ਰਭ ਸਭਾਗੇ ਹਰਿ ਚੇਤਿ ਮਨ ਮੇਰੇ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਘਨ ਬਾਸੁ ਕੂਲੇ ॥ ਇਕਿ ਰਹੇ ਸੂਕਿ ਕਠੂਲੇ ॥ ਬਸੰਤ ਰੁਤਿ ਆਈ ॥
ਪਰਫੂਲਤਾ ਰਹੇ ॥ ੧ ॥ ਅਬ ਕਲੂ ਆਇਓ ਰੇ ॥ ਇਕੁ ਨਾਮੁ ਬੋਵਹੁ ਬੋਵਹੁ ॥
ਅਨ ਰੁਤਿ ਨਾਹੀ ਨਾਹੀ ॥ ਮਤੁ ਭਰਮਿ ਭੂਲਹੁ ਭੂਲਹੁ ॥
ਗੁਰ ਮਿਲੇ ਹਰਿ ਪਾਏ ॥ ਜਿਸੁ ਮਸਤਕਿ ਹੈ ਲੇਖਾ ॥
ਮਨ ਰੁਤਿ ਨਾਮ ਰੇ ॥ ਗੁਨ ਕਹੇ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰਿ ਹਰੇ ॥੨॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੮੫)

ਅਸਥਾਈ

X		0		2		0		3		4	
ਧੁ						ਮੰ			ਗ		
ਸਂ	—	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	ਪ	--	ਮੰ	ਮੰ	—	ਗ
ਦੇ	ऽ	ਖ	ਫੂ	ऽ	ਲ	ਫੁ	ऽ	ਲ	ਫੂ	ऽ	ਲੇ
ਧੁ											
ਮੰ	ਧੁ	—	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁ	—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—
ਅ	ਹੰ	ऽ	ਤਿਆ	ऽ	ਗ	ਤਿਆ	ऽ	ऽ	ਗੇ	ऽ	ऽ
ਧੁ			ਸਂ							ਧੁ	
ਮੰ	ਮੰ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਮੰ	—
ਚ	ਰ	ਨ	ਕ	ਮ	ਲ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਗੇ	ऽ
			ਧੁ			ਮੰ					
ਧੁ	ਨ	—	ਮੰ	ਧੁ	ਮੰ	ਗ	ਗ	ਮੰ	ਗ	ਰੁ	ਸ
ਤੁ	ਮ	ऽ	ਮਿ	ਲਹੁ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਸ	ਭਾ	ऽ	ਗੇ
						ਧੁ					
ਸ	ਸ	—	ਗ	—	ਗ	ਮੰ	—	ਧੁ	ਮੰਧੁ	ਸਂ	ਸਂ
ਹ	ਰਿ	ऽ	ਚੇ	ऽ	ਤ	ਮ	ऽ	ऽ	ਮੇऽ	ऽ	ਰੇ—ਦੇਖ...

ਅੰਤਰਾ

ਪ			ਨ								
ਧ̲	ਮ'	ਧ̲	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਸ	ਘ	ਨ	ਬਾ	ऽ	ਸ	ਕੂ	ऽ	ਨ	ਲੇ	ऽ	ਇਕ
ਨ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰ̲ਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧ̲	ਨ	ਧ̲
ਰ	ਹੇ	ऽ	ਸੂ	ਕ	ਕ	ਠੂ	ऽ	ऽ	ਲੇ	ऽ	ਲੇ
ਧ̲			ਧ̲			ਮ"					
ਮ'	ਧ̲	ਨ	ਮ'	—	ਧ̲	ਗ	—	ਮ'	ਗ	ਰ̲	ਸ
ਬ	ਸੰ	ਤ	ਰੂ	ऽ	ਤ	ਆ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ਪਰ
						ਨ				ਧ̲	
ਗਂ	—	ਮ'ਂ	ਗਂ	ਰ̲ਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	ਨ	ਮ'	ਧ̲
ਫੂ	ऽ	ਲ	ਤਾ	ऽ	ਰ	ਹੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ—ਦੇਖ...

ਨੋਟ—ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੯. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਮਾਹਾ ਰੁਤੀ ਮਹਿ ਸਦ ਬਸੰਤੁ ॥ ਜਿਤੁ ਹਰਿਆ ਸਭੁ ਜੀਅ ਜੰਤੁ ॥
ਕਿਆ ਹਉ ਆਖਾ ਕਿਰਮ ਜੰਤੁ ॥ ਤੇਰਾ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਆ ਆਦਿ ਅੰਤੁ ॥੧॥
ਤੈ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਕਰਹਿ ਸੇਵ ॥ ਪਰਮ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ ਆਤਮ ਦੇਵ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਕਰਮੁ ਹੋਵੈ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰੈ ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਜੀਵਤ ਮਰੈ ॥
ਅਨਦਿਨੁ ਸਾਚੁ ਨਾਮੁ ਉਚਰੈ ॥ ਇਨ ਬਿਧਿ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੁਤਰੁ ਤਰੈ ॥੨॥
ਬਿਖੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਕਰਤਾਰਿ ਉਪਾਏ ॥ ਸੰਸਾਰ ਬਿਰਖ ਕਉ ਦੁਇ ਫਲ ਲਾਏ ॥
ਆਪੇ ਕਰਤਾ ਕਰੇ ਕਰਾਏ ॥ ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਸੈ ਖਵਾਏ ॥੩॥
ਨਾਨਕ ਜਿਸ ਨੋ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਆਪੇ ਦੇਇ ॥
ਬਿਖਿਆ ਕੀ ਬਾਸਨਾ ਮਨਹਿ ਕਰੇਇ ॥ ਆਪਣਾ ਭਾਣਾ ਆਪਿ ਕਰੇਇ ॥੪॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੩, ਪੰਨਾ ੧੧੭੨)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਨ									ਗ		
ਸਂ	—	ਨ	ਧ̲	ਧ̲	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ'	ਮ'	—	ਗ
ਤੈ	ऽ	ਸਾ	ਹਿ	ਬ	ਕੀ	ਕ	ਕਹਿ	ऽ	ਸੇ	ऽ	ਵ
ਪ	ਧ̲	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਰ̲ਂ	ਰ̲ਂ	ਸਂ\	ਨ	ਸਂ	ਸਂ
ਪਰ	ਮ	ਸੁ	ਖ	ਪਾ	ਵਹਿ	ਆ	ਤ	ਮ	ਦੇ	ऽ	ਵ

ਨਸਂ	ਰੁਂਸਂ	ਨਧੁ	ਧੁਨ	ਸਂਨ	ਧੁਪ	ਮੱਪ	ਧੁਪ	ਮੱਗ	ਗਮੱ	ਪਮੱ	ਗ
ਤੇS	SS	ਸਾS	SS	ਹਿS	ਬS	ਕੀS	SS	ਕS	ਰਹਿ	ਸੇਵ	ਵ
ਸ	ਸ	ਗ	ਗ	ਮੱ	ਧੁ	ਮੱਧੁ	ਨਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂਰੁਂ	ਨਸਂ	ਸਂ
ਪਰ	ਮ	ਸੁ	ਖ	ਪਾ	S	ਵਹਿ	SS	ਆ	ਤਮ	ਦੇS	ਵ

ਅੰਤਰਾ

ਧੁ											
ਮੱ	ਮੱ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਮਾ	ਹਾ	ਰੁ	ਤੀ	S	ਮਹਿ	ਸ	ਦ	ਬ	ਸੰ	S	ਤ
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਨ	ਧੁ
ਜਿ	ਤ	ਹ	ਰਿ	S	ਆ	ਸ	ਭ	ਜੀ	ਅ	ਜੰ	ਤ
ਮੱ	ਧੁ	ਨ	ਮੱ	—	ਧੁ	ਗ	ਗ	ਮੱ	ਗ	ਰੁ	ਸ
ਕਿਆ	S	ਹਉ	ਆ	S	ਖਾ	ਕਿ	ਰ	ਮ	ਜੰ	S	ਤ
ਸਂ	ਗਂ	ਰੁਂ	ਮੱ	ਗਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਮੱ	ਧੁ
ਤੇ	ਰਾ	ਕਿ	ਨੰ	ਨ	ਪਾ	ਆ	S	S	ਦ	ਅੰ	ਤ —ਤੋਸਾ...

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੯. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, ਝਪਤਾਲ (ਲਗ-ਭਗ ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਮਉਲੀ ਧਰਤੀ ਮਉਲਿਆ ਆਕਾਸੁ ॥ ਘਟਿ ਘਟਿ ਮਉਲਿਆ ਆਤਮ ਪ੍ਰਗਾਸੁ ॥
ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਮਉਲਿਆ ਅਨਤ ਭਾਇ ॥ ਜਹ ਦੇਖਉ ਤਹ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਦੁਤੀਆ ਮਉਲੇ ਚਾਰਿ ਬੇਦਿ ॥ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਮਉਲੀ ਸਿਉ ਕਤੇਬ ॥੨॥
ਸੰਕਰੁ ਮਉਲਿਓ ਜੋਗ ਧਿਆਨ ॥ ਕਬੀਰ ਕੋ ਸੁਆਮੀ ਸਭ ਸਮਾਨ ॥੩॥

(ਬਸੰਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੯੩)

ਅਸਥਾਈ

×		੨			੦		੩		
					ਮੱ				
ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਪ	—	ਮੱਗ	ਮੱ	ਗ
ਰਾ	ਜਾ	ਰਾ	S	ਮ	ਮਉ	S	ਲਿਆ	S	S
ਧੁ									
ਮੱ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਰੁਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਮੱ	ਧੁ
ਅ	S	ਨ	S	ਤ	ਭਾ	S	ਇ	S	S
ਸ	—	ਮ	—	—	ਮ	—	ਮੱ	ਮ	—
ਜਹ	S	ਦੇ	S	S	ਖਉ	S	ਤਹ	S	S

ਮੰ		ਧੁ							
ਗ	—	ਮੰ	—	ਧੁ	ਰੁਂ	—	ਨ	ਮੰ	ਧੁ
ਰਹਿ	਽	ਆ	਽	ਸ	ਮਾ	਽	ਇ	਽	਽

ਅੰਤਰਾ

ਧੁ									
ਮੰ	ਧੁ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—
ਮਉ	਽	ਲੀ	਽	਽	ਧ	ਰ	ਤੀ	਽	਽
ਨ	—	ਸਂ	—	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨਧੁ	ਨ	ਧੁ	ਪ
ਮਉ	਽	ਲਿਆ	਽	ਅ	ਕਾ	਽਽	ਸ	਽	਽
ਸਂ									
ਨ	ਰੁਂ	ਗਂ	—	ਮੰ	ਗਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਘ	ਟ	ਘ	਽	ਟ	ਮਉ	਽	ਲਿਆ	਽	ਆ
ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਰੁਂ	ਨ	ਧੁ	ਨ	ਮੰ	ਧੁ
ਤ	ਮ	ਪ	਽	ਰ	ਗਾ	਽	ਸ	਽	਽

ਨੋਟ—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ਜਾਂ ਅਗੋਂ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ "ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭ ਮਉਲਿਆ ਸਦ ਬਸੰਤ" ਸੂਲਫਾਕ ਵਾਲੀ ਟਿਯੂਨ ਤੇ ਗਾਓ ।

੧੦. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, ਧਮਾਰ (ਬਿਲੰਬਿਤ)

ਮਾਘ ਬਤੀਤਿ ਭਈ ਰੁਤ ਫਾਗੁਨ, ਆਇ ਗਈ ਸਭ ਖੇਲਤ ਹੋਰੀ ॥
ਗਾਵਤ ਗੀਤ ਬਜਾਵਤ ਤਾਲ, ਕਹੈ ਮੁਖ ਤੇ ਭਰੂਆ ਮਿਲਿ ਜੋਰੀ ॥
ਡਾਰਤ ਹੈ ਅਲਤਾ ਪਲਿਤਾ, ਛਟਕਾ ਸੰਗ ਮਾਰਤ ਬੈਸਨ ਬੋਰੀ ॥
ਖੇਲਤ ਸਜਾਮ ਧਮਾਰ ਅਨੂਪ, ਮਹਾਂ ਮਿਲਿ ਸੁੰਦਰਿ ਸਾਂਵਲ ਗੋਰੀ ॥੨੨੫॥

(ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰ, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੨੮੧)

ਅਸਥਾਈ

੩				X					੨		੦		
ਧੁ													
ਮੰ	ਧੁ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਮੰਗ	ਮੰ	ਗ	ਗ
ਮਾ	਽	ਘ	ਬ	ਤੀ	਽	ਤ	ਭ	ਈ	ਰੁ	ਤ਽	ਫਾ	ਗ	ਨ
ਮੰ	ਗ	ਰੁ	ਸ	ਮ	—	—	—	—	ਮੰ	ਮ	ਗ	—	—
ਆ	਽	ਇ	ਗ	ਈ	਽	਽	਽	਽	ਸ	ਭ	ਖੇ	਽	਽
ਮੰ				ਮੰ									
ਗ	ਮੰ	ਨ	ਨ	ਗ	ਮੰ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—	—	—	—
ਖੇ	਽	ਲ	ਤ	ਹੋ	਽	਽	ਰੀ	਽	਽	਽	਽	਽	਽

ਅੰਤਰਾ

					ਗ		ਧੁ						
				ਪ	ਮੰ	ਗ	ਮੰ	—	ਧੁ	ਮੰਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
				ਖੇ	ਲ	ਤ	ਸਜਾ	ऽ	ਮ	ऽਧ	ਮਾ	ਰ	ऽਅ
											ਮੰ		
ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਰੁਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	—	ਗ	ਗ	ਮੰ
ਨੂ	ऽ	ਪ	ऽ	ਮ	ਹਾਂ	ऽ	ਮਿ	ऽ	ਲ	ऽ	ਸੁੰ	ਦ	ऽ
ਗ	ਰੁ	ਸ	—	ਮ	—	—	ਗ	ਮੰ	ਧੁ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਰ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸਾਂ	ऽ	ऽ	ਵ	ऽ	ਲ	ऽ	ਗੋ	ऽ	ਰੀ...

ਨੋਟ—ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਅਗੋਂ ਤਿੰਨਤਾਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਾਲ ਵਿਚ ਗਾਇਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਉਂਜ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਨੁਟੇਸ਼ਨ ਰਾਗ ਕਾਫੀ (ਹੋਲੀ ਕਾਫੀ) 'ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ' ਦੇ ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ ਵਿਚ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ।

੧੧. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, (ਮਾਰਵਾ ਠਾਟ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਰੁਤ ਆਈਲੇ ਸਰਸ ਬਸੰਤ ਮਾਹਿ ॥ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ ਰਵਹਿ ਸਿ ਤੇਰੈ ਚਾਇ ॥
ਕਿਸੁ ਪੂਜ ਚੜਾਵਉ ਲਗਉ ਪਾਇ ॥੧॥ ਤੇਰਾ ਦਾਸਨਿ ਦਾਸ ਕਹਉ ਰਾਇ ॥
ਜਗ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ ਨ ਮਿਲੈ ਕਾਇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਤੇਰੀ ਮੂਰਤਿ ਏਕਾ ਬਹੁਤੁ ਰੂਪ ॥ ਕਿਸੁ ਪੂਜ ਚੜਾਵਉ ਦੇਉ ਧੂਪ ॥
ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ ਕਹਾ ਪਾਇ ॥ ਤੇਰਾ ਦਾਸਨਿ ਦਾਸਾ ਕਹਉ ਰਾਇ ॥੨॥
ਤੇਰੇ ਸਠਿ ਸੰਬਤ ਸਭਿ ਤੀਰਥਾ ॥ ਤੇਰਾ ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਪਰਮੇਸਰਾ ॥
ਤੇਰੀ ਗਤਿ ਅਵਿਗਤਿ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ ॥ ਅਣਜਾਣਤ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥੩॥
ਨਾਨਕੁ ਵੇਚਾਰਾ ਕਿਆ ਕਹੈ ॥ ਸਭੁ ਲੋਕੁ ਸਲਾਹੇ ਏਕਸੈ ॥
ਸਿਰੁ ਨਾਨਕ ਲੋਕਾ ਪਾਵ ਹੈ ॥ ਬਲਿਹਾਰੀ ਜਾਉ ਜੇਤੇ ਤੇਰੇ ਨਾਵ ਹੈ ॥੪॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੧੧੬੮)

ਅਸਥਾਈ

X				੨				੦				੩			
						ਸ	ਨ਼	ਸ	ਗ	ਗ	ਮੰਧ	ਮੰ	ਗ	ਗ	ਰੁ
						ਤੇ	ਰਾ	ਦਾ	ਸ	ਨ	ਦਾऽ	ਸਾ	ਕ	ਹਉ	ऽ
ਸ	—	—	—	—	ਸ	ਗਮੰ	ਪ	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਮੰ	ਪ
ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ,	ਜऽ	ਗ	ऽ	ਜੀ	ਵ	ਨ	ਜੁ	ਗ	ਤ	ਨ
ਮੰ	ਗ	—	ਮੰ	ਗ	ਰੁਸ										
ਮਿ	ਲੈ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਇऽ										

ਅੰਤਰਾ

						ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਧ	ਨ	ਧ	ਮੰ	ਮੰ	ਗ
						ਰੁ	ਤ	ਆ	ऽ	ਈ	ਲੇ	ਸ	ਰ	ਸ	ਬ
ਮੱ	ਧ	ਮੱ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਪ	—	ਪ	ਪ	ਪ	—	ਪ
ਸੰ	ऽ	ਤ	ਮਾ	ਹਿ	ऽ;	ਰੰ	ਗ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ਵਹਿ	ऽ	ਸੇ
ਮੱ	ਗ	ਗ	ਮੱ	ਗ	ਰੁ	ਗ	ਗ	ਮੱ	—	ਧ	ਧ	ਨ	—	ਸਂ	ਨ
ਤੇ	ऽ	ਰੈ	ਚਾ	ऽ	ਇ	ਕਿ	ਸ	ਪੂ	ऽ	ਜ	ਚ	ੜਾ	ऽ	ਵਉ	ऽ
ਧ	ਮੱ	ਗ	ਮੱ	ਗ਼	ਰੁ	ਸ	ਨ਼								
ਲ	ਗਉ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ਇ	ਤੇ	ਰਾ								

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਅੰਤਰੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਤੇ ਦੋ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਲਾ ਕੇ ਗਾਓ ।

ਨੋਟ—ਇਸ (ਟਿਯੂਨ) ਤੇ "ਤੇਰਿਆਂ ਸੰਤਾ ਜਾਚਹੁ ਚਰਨ ਰੇਨ" ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ।

੧੨. ਰਾਗ ਬਸੰਤ, (ਮਾ: ਠਾਟ), ਪੜਤਾਲ, ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਖਿਤ:)

ਮਨ ਕਹਾ ਬਿਸਾਰਿਓ ਰਾਮ ਨਾਮ ॥ ਤਨੁ ਬਿਨਸੈ ਜਮ ਸਿਉ ਪਰੈ ਕਾਮੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਇਹੁ ਜਗੁ ਧੂਏ ਕਾ ਪਹਾਰ ॥ ਤੈ ਸਾਚਾ ਮਾਨਿਆ ਕਿਹ ਬਿਚਾਰਿ ॥ ੨ ॥
ਧਨੁ ਦਾਰਾ ਸੰਪਤਿ ਗ੍ਰੇਹ ॥ ਕਛੁ ਸੰਗਿ ਨ ਚਾਲੈ ਸਮਝ ਲੈਹ ॥ ੨ ॥
ਇਕ ਭਗਤਿ ਨਾਰਾਇਨ ਹੋਇ ਸੰਗਿ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਭਜੁ ਤਿਹ ਏਕ ਰੰਗਿ ॥ ੩ ॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੯, ਪੰਨਾ ੧੧੮੬)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
					ਨ਼ ਸਸ	ਪ਼	—	(ਪ)	ਗ	ਰੁ	ਸ
					ਮਨ	ਕਹਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਬਿ
ਮ	—	—	ਮ	—	ਮੱਮ	ਗ	—	—	ਮੱ	—	—
ਸਾ	ऽ	ऽ	ਰਿ	ऽ	ऽਓ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ
ਮੱ	ਗ	—	ਰੁ	—	ਸਸ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਰੁਂ	ਨਧ
ਨਾ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤਨ	ਬਿ	ਨ	ऽ	ਸੈ	ऽ	ऽऽ
ਨ	ਨਧ	ਧਪ	ਗ ਮ	—	—	ਗ	—	—	ਮੱ	—	—
ਜ	ਮऽ	ऽऽ	ਸਿਉ	ऽ	ऽ	ਪ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ

ਮੱ	ਗ	—	ਰੁ	—	ਸਸ	
ਕਾ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮਨ	ਕਹਾ...

ਅੰਤਰਾ–ਤਾਲ ਰੂਪਕ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਤਿਗੁਨ ਲਯ)

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਮੱ													
ਗ	ਗ	—	ਮੱ	—	ਧ	—	ਸਂ	—	ਰੁਂ	ਸਂ	—	—	—
ਇ	ਹੁ	ऽ	ਜ	ऽ	ਗ	ऽ	ਧੂ	ऽ	ऽ	ਏ	ऽ	ऽ	ऽ
			ਧ										
ਨ	—	—	ਮੱ	—	ਧ	ਧ	ਨ	—	—	ਧ	ਮੱ	ਧ	ਨ
ਕਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਪ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ਤੈ	ऽ
ਗਂ	—	—	ਗਂ	—	—	ਮੱ	ਗਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਸਾ	ऽ	ऽ	ਚਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ਨਿਆ	ऽ	ऽ	ऽ
			ਧ										
ਨ	—	—	ਮੱ	—	ਧ	ਧ	ਨ	—	—	ਧ	ਮੱ	ਗਰੁ	ਸ
ਕਿਹ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਬਿ	ਚਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽऽ	ਬਿ

×		
ਮ	—	
ਸਾ	ऽ	ਚਾਰਤਾਲ ਅਸਥਾਈ...

ਦੂਜਾ ਅੰਤਰਾ–ਸੂਲਫਾਕ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਚੌਗੁਨ ਲਯ)

×		੦		੨		੩		੦	
ਮੱ									
ਗ	ਗ	ਮੱ	ਧ	ਸਂ	—	ਰੁਂ	ਸਂ	—	—
ਧ	ਨ	ਦਾ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ	—	ਧ	ਧ	ਨ	—	—	ਧ	ਮੱ	ਧ
ਸੰ	ऽ	ਪ	ਤਿ	ਗ੍ਰੇਹ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
								ਕ	ਛੁ
ਸਂ	ਗਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	—	—	—
ਸੰ	ऽ	ਗ	ਨ	ਚਾ	ऽ	ਲੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ	ਨ	ਧ	ਧ	ਨ	—	ਧ	—	ਮੱ	ਮੱ
ਜ	ਮ	ऽ	ਝ	ਲੇਹ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ਕ→

ਤਿੰਨਤਾਲ (ਸੂਲਫਾਕ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਲਯ ਵਿਚ)

੦				੩				×				੨			
ਮ´															
ਗ	ਗ	ਗ	ਗ	ਮ´	—	ਧ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
←ਭ	ਗ	ਤ	ਨਾ	ਰਾ	ऽ	ਇ	ਨ	ਹੋ	ऽ	ਇ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਇ	ਕ
ਮ´															
ਗ	ਗ	ਗ	ਗ	ਮ´	—	ਧ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਭ	ਗ	ਤ	ਨਾ	ਰਾ	ऽ	ਇ	ਨ	ਹੋ	ऽ	ਇ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਕ	ਹੁ
								ਨ							
ਸਂ	ਗਂ	ਗਂ	ਮ´	ਗਂ	ਰ̱ਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਮ´	ਧ
ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕ	ਭ	ਜ	ਤਿ	ਹ	ਏ	ऽ	ਕ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ਜੀ	ऽ
								×							
ਨ	—	ਨ	ਧ	ਮ´	ਗ	ਰ̱	ਸ	ਮ							
ਏ	ऽ	ਕ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ऽ	ਬਿ	ਸਾਰਿਓ...ਅਸਥਾਈ ਚਾਰਤਾਲ...							

ਨੋਟ - ਇਹ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰਤਾਲ ਤੇ **ਸੂਲਫਾਕ** ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਰੂਪਕ ਤੇ ਤਿੰਨਤਾਲ ਦੋ ਤਾਲ ਵਧਾ ਕੇ ਇਸੇ ਨੂੰ ਪੜਤਾਲ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

੧੩. ਰਾਗ ਬਸੰਤ (ਗੁਲਦਸਤਾ), ਧਮਾਰ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਕਤ ਜਾਈਐ ਰੇ ਘਰ ਲਾਗੋ ਰੰਗੁ ॥ ਮੇਰਾ ਚਿਤੁ ਨ ਚਲੈ ਮਨੁ ਭਇਓ ਪੰਗੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਏਕ ਦਿਵਸ ਮਨ ਭਈ ਉਮੰਗ ॥ ਘਸਿ ਚੰਦਨ ਚੋਆ ਬਹੁ ਸੁਗੰਧ ॥
ਪੂਜਨ ਚਾਲੀ ਬ੍ਰਹਮ ਠਾਇ ॥ ਸੋ ਬ੍ਰਹਮ ਬਤਾਇਓ ਗੁਰ ਮਨ ਹੀ ਮਾਹਿ ॥ ੧ ॥
ਜਹਾ ਜਾਈਐ ਤਹ ਜਲ ਪਖਾਨ ॥ ਤੂ ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਹੈ ਸਭ ਸਮਾਨ ॥
ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਭ ਦੇਖੇ ਜੋਇ ॥ ਊਹਾਂ ਤਉ ਜਾਈਐ ਜਉ ਈਹਾਂ ਨ ਹੋਇ ॥ ੨ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਮੈ ਬਲਿਹਾਰੀ ਤੋਰ ॥ ਜਿਨਿ ਸਕਲ ਬਿਕਲ ਭ੍ਰਮ ਕਾਟੇ ਮੋਰ ॥
ਰਾਮਾਨੰਦ ਸੁਆਮੀ ਰਮਤ ਬ੍ਰਹਮ ॥ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਕਾਟੈ ਕੋਟਿ ਕਰਮ ॥ ੩ ॥
(ਬਸੰਤੁ ਭਗਤ ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੯੫)

ਅਸਥਾਈ

੩				×					੨		੦		
ਧ̱							ਗ				ਧ̱		
ਮ´	ਧ̱	ਸਂ	(ਸਂ)	ਨ	ਧ̱	ਪ	ਮ´	ਗ	ਮ´	ਨ	ਮ´	ਗਮ´	ਗ
ਕ	ਤ	ਜਾ	ਈਐ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ਘ	ਰ	ਲਾ	ਗੋ	ਰੰ	ऽऽ	ਗ

ਧ̱											ਧ̱		
ਮ́	ਧ̱	ਸੰ	(ਸੰ)	ਨ	ਧ̱	ਪ	—	—	ਮ́	ਨ	ਮ́	ਗ	ਮ́
ਕ	ਤ	ਜਾ	ਈਐਂ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਘ	ਰ	ਲਾ	ऽ	ਗੋ
ਗ	ਰ̱	ਸ	—	ਸ	ਸ	—	ਮ	ਮ	ਮ	(ਮ)	ਗ	—	—
ਰੰ	ऽ	ਗ	ऽ	ਮੇ	ਰਾ	ऽ	ਚਿ	ਤ	ਨ	ਚ	ਲੈ	ऽ	ऽ
ਧ̱													
ਮ́	—	ਧ̱	—	ਰ̱ੰ	ਸੰ	—	ਨ	ਧ̱	ਨ	ਧ̱	ਪ	—	ਮ́ਗ
ਮ	ऽ	ਨ	ऽ	ਭ	ਇਓ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਪੰ	ऽ	ਗऽ—ਕਤ...

ਅੰਤਰਾ—ਸੂਲਫਾਕ (ਧਮਾਰ ਦੀ ਚੌਗੁਨ:)

×		੦		੨		੨		੦	
ਪ									
ਧ̱	ਮ́	ਧ̱	ਧ̱	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	—
ਏ	ऽ	ਕ	ਦਿ	ਵ	ਸ	ਮ	ਨ	ऽ	ऽ
ਨ									
ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਧ̱	ਰ̱ੰ	ਨ	ਧ̱	—	ਪ	ਪ
ਭ	ਈ	ऽ	ਉ	ਮੰ	ऽ	ਗ	ऽ	ऽ	ऽ;
								ਘ	ਸ
ਨ	—	ਮ́	ਗ	ਮ́	ਗ	ਰ̱	ਸ	—	—
ਚੰ	ऽ	ਦ	ਨ	ਚੋ	ऽ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ	—	—	ਮ	ਮ	ਮ́ਮ	ਗ	—	—	—
ਬਹੁ	ऽ	ऽ	ਸੁ	ਗੰ	ऽऽ	ਧ	ऽ	ऽ	ऽ

ਚਮੈਤ ਮਾਰਵਾੜ: ਤਿੰਨਤਾਲ (ਲਯ ਬਰਾਬਰ)

×															
ਗ				ਧ											
ਮ́	—	ਗ	ਗ	ਮ́	—	ਧ	ਮ́ਧ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	—
ਪੂ	ऽ	ਜ	ਨ	ਚਾ	ऽ	ਲੀ	ऽऽ	ਬ੍ਰ	ਹ	ऽ	ਮ	ਠਾ	ऽ	ਇ	ऽ;
ਗ				ਧ̱											
ਮ́	—	ਗ	ਗ	ਮ́	—	ਧ	ਮ́ਧ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ
ਪੂ	ऽ	ਜ	ਨ	ਚਾ	ऽ	ਲੀ	ऽऽ	ਬ੍ਰ	ਹ	ਮ	ਠਾ	ऽ	ਇ	ਸੋ	ऽ
ਸੰ	ਗੰ	ਗੰ	ਮੰ	ਗੰ	ਰ̱ੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਪ	—
ਬ੍ਰ	ਹ	ਮ	ਬ	ਤਾ	ਇਓ	ਗੁ	ਰ	ਮ	ਨ	ਹੀ	ਮਾ	ਹਿ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ́	ਧ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਮ́	ਧ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਮ́	ਧ	ਸੰ	ਸੰ
ਕ	ਤ	ਜਾਈ	ਐ	ਰੇ	ऽ,	ਕ	ਤ	ਜਾਈ	ਐ	ਰੇ	ऽ,	ਕ	ਤ	ਜਾਈ	ਐ

×
ਨ ਧੁ ਪ
ਰੇ ऽ ऽ—ਧਮਾਰ, ਅਸਥਾਈ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਅਗੋਂ ਦੂਜਾ ਅੰਤਰਾ ਫੜੋ ।

ਬਸੰਤ ਹਿੰਡੋਲ, ਇਕਤਾਲਾ (ਧਮਾਰ ਦੀ ਚੌਗੁਨ:)

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਮ											
ਗ	ਗ	—	ਮੰ	ਧ	ਮੱਧ	ਸਂ	—	ਰੁਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਜ	ਹਾ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਈऽ	ਐ	ऽ	ऽ	ਤ	ਹ	ऽ
ਨ	ਧ	ਨ	ਧ	ਮੰ	ਧ	ਨ	—	—	ਧ	ਮੰ	ਗ
ਜ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ਪ	ਖਾ	ऽ	ऽ	ਨ	ऽ	ऽ;
											ਤੂ
ਗਂ	—	—	ਗਂ	—	ਮੰ	ਗਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	—
ਪੂ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ਰ	ਹਿਓ	ऽ	ऽ	ਹੈ	ऽ	ऽ
ਸਂ	—	—	ਨ	ਮੰ	ਧ	ਨ	—	—	ਧ	ਮੰ	ਗ
ਸ	ऽ	ऽ	ਭ	ऽ	ਸ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ਨ	ऽ	ऽ

ਬਸੰਤ ਪੰਚਮ: ਰੂਪਕ (ਢਾਈਤਾਲ), (ਧਮਾਰ ਦੀ ਦੁਗੁਨ, ਭਾਵ ਇਕਤਾਲੇ ਦੀ ਠਾਅ)

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਪ	ਪ	ਪ	ਮੰ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਮੰ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰੁ	ਸ	—
ਬੇ	ਦ	ਪੁ	ਰਾ	ਨ	ਸ	ਭ	ਦੇ	ऽ	ਖੇ	ਜੋ	ऽ	ਇ	ऽ;
ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮੰ	ਗ	—	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	—	ਮੱਗ	ਰੁਸ
ਉ	ਹਾਂ	ਤਉ	ਜਾਈ	ਐ	ਜਉ	ऽ	ਈ	ਹਾਂ	ਨ	ਹੋ	ऽ	ਇऽ	ऽऽ
ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮੰ	ਗ	—	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਮੰ	ਧੁ
ਉ	ਹਾਂ	ਤਉ	ਜਾਈ	ਐ	ਜਉ	ऽ	ਈ	ਹਾਂ	ਨ	ਹੋ	ਇ,	ਕ	ਤ
							×						
ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਮੰ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ				
ਜਾਈ	ਐ	ਰੇ	ਕ	ਤ	ਜਾਈ	ਐ	ਰੇ	ऽ	ऽ—ਧਮਾਰ ਅ: ਅਗੋਂ ਫਿਰ ਅੰਤਰਾ...				

ਉੱਤ੍ਰੀ ਬਸੰਤ, ਸੂਲਫਾਕ (ਧਮਾਰ ਦੀ ਚੌਗੁਨ:)

×		੦		੨		੩		੦	
ਮੰ				ਨ					
ਗੁ	ਗੁ	ਮੰ	ਧੁ	ਸਂ	—	—	—	ਸ	ਸਂ
ਸ	ਤਿ	ਗੁ	ਰ	ਮੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ਬ	ਲਿ
ਗੁਂ	—	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਰੁਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ
ਹਾ	ऽ	ਗੀ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ऽ
								ਜਿ	ਨ

ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਨ	ਰੁਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ
ਸ	ਕ	ਲ	ਬਿ	ਕ	ਲ	ਭੂ	ਮ	ऽ	ऽ
ਮੱ	ਪ	ਮੱ	ਗੁ	ਮੱ	—	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—
ਕਾ	ऽ	ਟੇ	ऽ	ਮੇ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ऽ

ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਚੰਚਲ (ਸੂਲ ਦੀ ਠਾਅ:)

×

					ਮ								
ਸ	—	—	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	—	—	—
*	*	*	ਰਾ	ਮਾ	ਨੰ	ਦ	ਸੁਆ	ऽ	ऽ	ਮੀ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	(ਸਂ)	ਨੁ	—	ਪ	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਰ	ਮ	ऽ	ਤ	ਬ੍ਰ	ਹ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ
			ਮਂ		ਮਂ					ਸਂ			
—	—	—	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਰ	—	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਗੁ	ਰ	ਕਾ	ਸ	ਬ	ਦ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਟੈ	ऽ
—	—	—	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	(ਸਂ)	ਨੁ	—	ਪ	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ऽ	ਟ	ਕ	ਰ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ
										ਧੁ		ਨ	
—	—	—	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਨ	ਨ	ਰੁਂਨ	ਮੱ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ
ऽ	ऽ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ऽ	ਟ	ਕ	ਰ	ਮऽ	ਕ	ਤ	ਜਾਈ	ਐ

×

ਨ ਧੁ ਪ
ਰੇ ऽ ऽ—ਧਮਾਰ ਦੀ ਅਸਥਾਈ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮੁਕਾਅ ਕਰੋ।

ਨੋਟ—ਪੜਤਾਲ ਜਾਂ ਗੁਲਦਸਤਾ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਲਯ ਦਾ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਰਖੋ। ਭਾਵ, ਅਸਥਾਈ ਜਿਸ ਤਾਲ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਉਸੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੂਜੀਆਂ ਤਾਲਾਂ ਚਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਬਸੰਤ ਰਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਗੁਲਦਸਤਾ ਹੈ।

(ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

(ਬਸੰਤ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਬਹਾਰ

ਵਾਦੀ—ਮ	ਠਾਟ—ਕਾਫੀ	ਸਮਾਂ—ਅੱਧੀ ਰਾਤ (ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ)
ਸੰਵਾਦੀ—ਸ	ਜਾਤੀ—ਖਾੜਵ-ਖਾੜਵ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਇਸ ਦਾ ਸੰਯੋਗ ਕਈ ਰਾਗਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਆਰੋਹ—ਨ਼ ਸ, ਗੁ ਮ, ਪ ਗੁ ਮ, ਨੁਧ, ਨ ਸਂ।

ਅਵਰੋਹ—ਸਂ, ਨੁ ਪ, ਮ ਪ ਗੁ ਮ, ਰ ਸ।

ਮ
ਪਕੜ—ਮ ਪ ਗੁ ਮ, ਨੁਧ, ਨ ਸਂ।

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਬਹਾਗ ਰਾਗ ਦਾ ਉਲੇਖ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਾਗ ਅਫਗਾਨ, ਯੂਨਾਨ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਮੁਸਲਮਾਨ ਗਾਇਕਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਇਥੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਹਾਰ ਭਾਵੇਂ ਇਕ ਯਾਵਨਿਕ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਦਾ ਇਹ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਗ-ਭਗ ਸਾਰੇ ਹੀ ਗਾਉਣ-ਬਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

ਬਹਾਰ ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਖਾੜਵ-ਖਾੜਵ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ 'ਰਿਖਭ' ਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ 'ਧੈਵਤ' ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਮੱਧਮ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਖੜਜ ਹੈ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ (ਅੱਧੀ ਰਾਤ) ਹੈ। ਪਰ ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਮੱਧਮ ਤੇ ਧੈਵਤ ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤਿ ਬੜੀ ਸੁੰਦਰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਬਾਗੇਸ਼੍ਰੀ ਰਾਗ ਦੀ ਛਾਇਆ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਧੈਵਤ ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਾਗੇਸ਼੍ਰੀ ਦੀ ਥਾਂ ਅੜਾਨਾ ਰਾਗ ਦੀ ਛਾਇਆ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:—"ਬਾਗੇਸ਼੍ਰੀ, ਮਲ੍ਹਾਰ ਸੂ ਮਿਲਤ, ਸੁਰ ਅੜਾਨਾ ਬੀਚ ਚਮਕਤ"। ਇਹੋ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਸਰਤ ਰਾਗਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ:—ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ, ਅੜਾਨਾ ਬਹਾਰ, ਮਾਲਕੌਂਸ ਬਹਾਰ, ਬਾਗੇਸ਼੍ਰੀ ਬਹਾਰ, ਕੇਦਾਰ ਬਹਾਰ ਇਤਿਆਦਿ।

ਮ
ਬਹਾਰ ਦਾ 'ਗੁ ਮ ਨੁ ਧ, ਨ ਸਂ' ਅਤੇ ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ ਦਾ 'ਮਪ ਨੁ—ਧ ਨ ਸਂ' ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸਿਖਣਾ ਤੇ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਿਚ 'ਗੁ ਮ ਰ ਸ' (ਮ) ਅਤੇ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਿਚ 'ਨੁ ਧ ਨ ਸਂ' ਸੁਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਮਲ ਤੇ ਤੀਵਰ ਦੋਹਾਂ ਨਿਖਾਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਿਖਾਦ ਤੀਵਰ, ਕੇਵਲ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਹੀ ਲਾਈਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੋਮਲ ਨਿਧਾਦ ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—

ਮ

"ਮ, ਨ਼ਧ, ਨ ਸਂ, ਰਂ ਨ ਸਂ ਨ਼ ਪ, ਮ ਪ ਗੁ ਮ ਨ਼ਧ, ਨ ਸਂ"।

ਬਹਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਭਾਵੇਂ ਬਾਗੇਸ਼੍ਰੀ ਤੇ ਕਾਨੜਾ ਦੇ ਮਿਸਰਣ ਨਾ'ਲ ਹੋਈ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਤੀਵਰ ਨਿਖਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਲਾਏ ਬਗੈਰ ਬਹਾਰ ਦਾ

ਮ ਮ

ਸਰੂਪ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ "ਸ ਮ, ਪ ਗੁ—ਮ ਨ਼ਧ, ਨਸਂ, ਜਾਂ ਮ ਪ ਗੁ ਮ ਨ਼—

ਪ ਮ

ਧ, ਨ ਸਂ" ਸੁਰ-ਸਮੂਹ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ "ਨ਼ ਪ ਗੁ ਮ, ਰ ਸ,

ਮ

ਨ਼ਪ ਮਪ ਗੁਮ, ਰਸ" ਇਹ ਸੁਰ ਕਾਨੜਾ ਰਾਗ ਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਬਹਾਰ ਨੂੰ ਕਾਨੜਾ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ਗਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਬਹਾਰ ਪੂਰਵਾਂਗ ਦੀ ਥਾਂ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਿਚ ਹੀ ਖਿਲਦਾ ਹੈ। "ਮ ਨ਼ ਧ, ਨ ਸਂ, ਜਾਂ ਮ ਪ ਗੁ ਮਨ਼-ਧ, ਨਸਂ" ਇਹੋ ਇਸ ਦੇ ਜੀਵ ਸੁਰ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਜਿਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਭੀ ਇਹ ਸੁਰ ਲਾਏ ਜਾਣਗੇ ਉਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਬਹਾਰ ਦਾ ਸਰੂਪ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ :—

ਮ

੧. ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ —ਮੱ ਧੁ ਰੂੰ, ਪਂ—ਨਧੁਪ, (ਪ) ਮੱਗਮੱ, ਗ, ਗਮੱਧੁ, ਗਮੱਗ, ਮੱਗਰੁਸ, ਸਮ, ਪ ਗੁ ਮ ਨ਼ ਧ, ਨ ਸਂ।

ਨ਼ ਮ

੨. ਅਡਾਣਾ ਬਹਾਰ—ਮ ਪ ਧੁ ਨ ਸਂ, ਰਂ ਨ਼ ਸਂ ਧੁ ਨ਼ ਪ, ਗੁ ਮ ਰਸ, ਸਮ, ਮਪ ਗੁ—ਮ, ਨ਼ਧ, ਨਸਂ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਬਹਾਰ ਦੇ ਇਹ ਸੁਰ ਲਾਏ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਉਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਬਹਾਰ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ। ਸੋ, ਬਹਾਰ ਬਹੁਤ ਮਨੋਹਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਤੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਰਸ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਹਾਰ ਤੇ ਬਸੰਤ ਦੋਵੇਂ ਮੌਸਮੀ ਰਾਗ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਵਿਚ ਹੀ ਅਕਸਰ ਗਾਉਂਦੇ-ਬਜਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਮ ਮ ਮ

੧. ਸ—ਮ, ਮਪ ਗੁ—ਮ, ਰਸ—ਸਮ—ਮਪ ਗੁ—ਮ, ਨ਼ਧ (ਨ਼) ਪ, ਮਪ ਗੁ—ਮ, ਰਸ।

ਮ ਮ ਮ ਮ ਮ

੨. ਸਮ— ਮਪ ਗੁ—ਮ, ਮਪਨ਼ਪ ਗੁ—ਗੁਮ, ਮਨ਼—ਧ, ਨਸਂ—ਨ਼ਨ਼ਪਮਪ ਗੁ—ਗੁ—ਮਰ - ਸ,

ਮ ਮ ਮ ਮ

ਨ਼ਧ਼ (ਨ਼) ਪ਼, ਮ਼ਨ਼ਧ਼ਨ਼ਸ—ਗੁ—ਮਰ, ਸ—ਗੁਮਨ਼ਧ—ਮ, ਗੁਮਪ ਗੁ—ਮ, ਨ਼ਧਨਸਂ—ਨ਼ਪਮਪ

ਮ

ਗੁ—ਮ, ਰ—ਸ—।

ਮ ਮ ਮ
੩. ਸ—ਮ, ਗੁਮਪ ਗੁ—ਮ, ਮਨੁਪ, (ਨੁ) ਧਮਪ ਗੁ—ਮ, ਨੁਧਨਸੰ—ਨੁਪਮਪ ਗੁ—ਮ, ਮਨੁਧ,

ਮ ਮ ਮ ਮ
ਨਸੰ—(ਨੁ) ਧਮਪ ਗੁ—ਗੁ—ਮ, ਰਸ—ਗੁਮਨੁ—ਧ, ਨਸੰ, ਨੁਧ (ਨੁ) ਪ—ਮਪ. ਗੁ—ਮ, ਨੁਨੁ

ਮ ਮ ਮ ਮ ਮ
ਧਮਪਗੁ—ਗੁ—ਗੁ—ਮ, ਰਸ—. ਨ਼ਸਮ—ਮਪ ਗੁ—ਮ, ਗੁਮਪ ਗੁ—ਮ, ਗੁਮਨੁਧਨੁਪ—ਗੁਮ

ਮ
ਨੁਧ ਨਸੰ—ਨੁਧ (ਨੁ) ਪ, ਮਪਗੁ—ਮਰਸ— ।

ਮੰ
੪. ਮ—ਗੁਮਨੁਧਨਸੰ—(ਸੰ) ਨੁਧਨਸੰ, ਰੰਸੰਰੰਨਸੰਨੁਧਨਸੰ—ਗੁੰ—ਮੰਰੰ,ਸੰ—ਨੁਧਨਸੰ—ਰੰਨਸੰ, ਧਨਸੰਰੰ

ਮ ਮੰ
ਨਸੰਨੁਧ (ਨੁ) ਪ, ਮਪ ਗੁ—ਮ—ਰ—ਸ - ਮਨੁਧ, ਨਸੰਰੰਨਸੰ, ਗੁੰਮੰਰੰਸੰ, ਸੰ—(ਸੰ) ਨੁਧਨਸੰ,

ਮੰ ਮ
ਗੁੰ—ਮੰ-ਰੰ-ਸੰ—ਨੁਧਨਸੰ, ਰੰਸੰਰੰਨਸੰਨੁਧਨਸੰ—ਨੁਨੁਪਮਪ ਗੁਮ—ਮਨੁ—ਧ, ਨਸੰ—ਧਨਸੰਰੰਨਸੰ

ਮ
(ਸੰ) ਨੁਪ, ਮਪ ਗੁ—ਮ, ਰ—ਸ— ।

ਮ ਮੰ ਮੰ
੫ ਗੁਮਨੁਧਨਸੰ—ਸੰ (ਸੰ) ਨੁਧਨਸੰ—ਸੰਮੰ—ਗੁੰਮੰਪੰ ਗੁੰ—ਮੰ, ਰੰ—ਸੰ, ਰੰਨ (ਸੰ) ਨੁਧ—(ਨੁ) ਮਪ

ਮੰ ਪ ਮ
ਗੁਮਨੁ—ਧ, ਨਸੰ—ਨਸੰਰੰਨਸੰਨੁਧ, ਨਸੰ—ਨਸੰ ਗੁੰ—ਮੰਰੰਸੰ, ਨਸੰ. ਧਨਸੰਰੰਨਸੰ, ਨੁਪ, ਮਪ ਗੁ—

ਮੰ ਸੰ ਮ
ਮਨੁਧਨਸੰ--ਸੰਮੰ--ਮੰਪੰ ਗੁੰਮੰਰੰਸੰ—ਨਸੰ, ਰੰਸੰ—ਰੰਰੰਸੰਨਸੰ—ਨੁਧਨਸੰ, ਨੁਨੁਪਮਪ ਗੁ—ਮ, ਰ,
ਸ— ।

ਮ ਪ
ਨ਼ਸਰਸ, ਨ਼ਸ ਗੁਮਰਸ, ਨ਼ਸਗੁਮਪਗੁ—ਮ, ਰਸ, ਨ਼ਸਗੁਮਪਗੁਮ, ਨੁਪਮਪਗੁਮਰਸ, ਨ਼ਸਗੁਮ

ਮੰ
ਪਗੁ—ਮ, ਨੁਧਨਸੰਨੁਪਮਪਗੁਮਰਸ, ਗੁਮਨੁਧਨਸੰਰੰਨਸੰਨੁਧਨੁਪਮਪਗੁਮਰਸ, ਨ਼ਸਗੁਮਨੁਧਨਸੰ ਗੁੰਮੰਰੰਸੰ

ਨੁਨੁਪਮਪਗੁਮਰਸ, ਮਨੁਧਨਸੰ, ਗੁੰਮੰਪੰਗੁੰਮੰਰੰਸੰ, ਨੁਧਨੁਪ ਮਪਗੁਮਰਸ— ।

ਬਹਾਰ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
	ਸਂ ਪ ਰਂ ਸਂ — ਨੁ	ਮ ਪ ਗੁ — ਮ		
੧.	ਇ ਸ ऽ ਮ	ਨ ਕਉ ऽ ਬ	ਨ਼ੁਸ ਗੁਮ ਨੁਧ ਨਸਂ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੨.	. . . .	ਨ਼ੁਸ ਗੁਮ ਨੁਧ ਨੁਪ	ਧਨ ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਨੁਧ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੩.	ਨ਼ੁਸ ਗੁਮ ਧਮ ਗੁਮ	ਨੁਧ ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ	ਧਨ ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਨੁਧ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੪.	. . . . ਨਸਂ ਨੁਧ ਨੁਪ~ਮਪ	. . . . ਗੁਮ ਧਨ ਸਂਰਂ ਨਸਂ	ਨ਼ੁਸ ਗੁਮ ਨੁਧ ਨੁਪ ਗੁਂਮਂ ਰਂਸਂ ਨਸਂ ਨੁਧ	ਮਪ ਗੁਮ ਧਨ ਸਂਰਂ ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੫.	. . . . ਮਮ, ਗੁਮ ਪਪ ਮਪ	. . . . ਨੁਨੁ, ਧਨ ਸਂਸਂ, ਨਸਂ	ਧਨ ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਨੁਪ ਰਂਰਂ, ਸਂਨ ਸਂਸਂ ਨੁਧ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ, ਨ਼ਸ ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੬.	ਗੁਮ ਰਸ ਨ਼ਸ, ਗੁਮ ਧਨੁ ਸਂਨੁ ਧਮ ਗੁਮ	ਧਮ ਗੁਮ ਰਸ ਨ਼ਸ, ਰਸ ਨ਼ਸ ਗੁਮ ਧਨ	ਗੁਮ ਪਨੁ ਧਮ ਗੁਮ ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਨੁਧ ਨੁਪ	ਰਸ ਨ਼ਸ, ਗੁਮ ਪਨੁ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ ਨ਼ਸ
੭.	ਮਪ ਗੁਮ, ਨੁਧ ਨੁਪ ਨੁਧ ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ,	ਮਪ ਗੁਮ, ਨੁਧ ਨਸਂ ਨੁਧ ਨਸਂ ਗੁਮਂ ਰਂਸਂ	ਨੁਧ ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ, ਨਸਂ ਰਂਸਂ ਨੁਧ ਨੁਪ	ਨੁਧ ਨਸਂ ਰਂਸਂ ਨਸਂ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ ਨ਼ਸ
੮.	ਧਨ ਸਂ,ਧ ਨਸਂ ਧਨ ਮਮ ਗੁਮ, ਪਪ ਮਪ,	ਸਂਰਂ ਨੁਧ ਨੁਪ ਗੁਮ ਨੁਨੁ ਧਨ, ਸਂਸਂ ਨਸਂ,	ਪ,ਗੁ ਮਪ ਗੁਮ ਨੁਪ ਮਂਮਂ ਗੁਂਮਂ ਰਂਸਂ ਨਸਂ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ ਨ਼ਸ ਨੁਧ ਨੁਪ ਗੁਮ ਰਸ

ਅੰਤਰਾ

੧.	ਇ ਹੁ ਮ ਨ	ਛੁ ਟਾ ਗੁ ਰ	ਨਸਂ ਰਂਸਂ ਨੁਧ ਨੁਪ	ਮਪ ਗੁਮ ਨੁਧ ਨਸਂ
੨,	. . . .	ਧਨ ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਨੁਧ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ	ਨ਼ਸ ਗੁਮ ਨੁਧ ਨਸਂ
੩.	ਨਸਂ ਗੁਂਮਂ ਰਂਸਂ ਨਸਂ	ਰਂਸਂ ਨੁਧ ਨਸਂ ਨੁਧ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਨੁਧ	ਨਸਂ ਨੁਧ ਨਸਂ ਰਂਸਂ
੪.	. . . . ਰਂਸਂ ਨੁਧ ਨੁਪ ਮਪ,	. . . . ਗੁਮ ਪ,ਗੁ ਮਪ ਗੁਮ	ਨੁਨੁ ਪ,ਨੁ ਨੁਪ ਮਪ, ਨੁਧ ਨਸਂ ਗੁਮ ਨੁਧ	ਨਸਂ ਗੁਂਨ ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਨਸਂ, ਗੁਮ ਨੁਧ ਨਸਂ
੫,	. . . . ਪਪ ਮਗੁ, ਮਮ ਰਸ,	. . . . ਗੁਮ ਧਨ ਸਂਰਂ ਨ਼ਸਂ,	ਸਂਮਂ ਰਂਸਂ, ਰਂਰਂ ਸਂਨੁ, ਗੁਮ ਧਨ ਸਂਰਂ ਨਸਂ,	ਸਂਸਂ ਨੁਪ, ਨੁਨੁ ਧਮ ਗੁਮ ਧਨ ਸਂਰਂ ਨਸਂ

੬.	· · · ·	· · · ·	ਸੰਸੰ ਮੰਮੰ ਗੁੰਮੰ ਰੰਸੰ,	ਧਨ ਸੰਸੰ ਨੁਧ ਨੁਪ
	ਮਪ ਨੁਨੁ ਪਮ ਗੁਮ,	ਸਸ ਮਮ ਗੁਮ ਰਸ,	ਨੁਸ ਮਮ, ਗੁਮ ਪਪ,	ਮਪ ਨੁਨੁ ਧਨ ਸੰਸੰ
੭.	ਮੰਮੰ ਗੁੰਮੰ ਰੰਸੰ ਨਸੰ	ਰੰਸੰ, ਰੰਰੰ ਸੰਰੰ ਸੰਨੁ	ਧਨੁ ਸੰਨੁ, ਸੰਸੰ ਨੁਸੰ	ਨੁਪ ਮਪ ਨੁਪ, ਨੁਨੁ
	ਪਨੁ ਪਮ ਗੁਮ ਪਮ,	ਪਪ ਮਪ ਮਗੁ ਮਰ	ਸਰ ਨੁਸ, ਸਮ ਗੁਮ	ਮਨੁ ਧਨ ਨਸੰ ਰੰਸੰ
੮.	ਪਮ ਗੁਮ ਨੁਨੁ ਪਮ,	ਸੰਸੰ ਨੁਪ ਰੰਰੰ ਸੰਨੁ,	ਮੰਮੰ ਰੰਸੰ, ਨਸੰ ਰੰਸੰ,	ਨੁਧ ਨੁਸੰ, ਨੁਧ ਨੁਪ
	ਮੰਮੰ ਰੰਸੰ, ਨਸੰ ਰੰਸੰ,	ਮੰਮੰ ਰੰਸੰ ਨਸੰ ਰੰਸੰ,	ਮੰਮੰ ਰੰਸੰ, ਨਸੰ ਰੰਸੰ,	ਨੁਧ ਨੁਸੰ ਨੁਧ ਨੁਪ

੧. ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਤਿਨ ਬਸੰਤੁ ਜੋ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਇ ॥ ਪੂਰੇ ਭਾਗਿ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਕਰਾਇ ॥ ੧ ॥
ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਬਸੰਤ ਕੀ ਲਗੈ ਨ ਸੋਇ ॥ ਇਹੁ ਮਨੁ ਜਲਿਆ ਦੂਜੈ ਦੋਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਇਹੁ ਮਨੁ ਧੰਧੈ ਬਾਂਧਾ ਕਰਮ ਕਮਾਇ ॥ ਮਾਇਆ ਮੂਠਾ ਸਦਾ ਬਿਲਲਾਇ ॥ ੨ ॥
ਇਹ ਮਨੁ ਛੂਟੈ ਜਾਂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੇਟੈ ॥ ਜਮਕਾਲ ਕੀ ਫਿਰਿ ਆਵੈ ਨ ਫੇਟੈ ॥ ੩ ॥
ਇਨੁ ਮਨੁ ਛੂਟਾ ਗੁਰਿ ਲੀਆ ਛਡਾਇ ॥ ਨਾਨਕ ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਸਬਦਿ ਜਲਾਇ ॥ ੪ ॥
(ਬਸੰਤ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੭੬)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਸੰ			ਪ		ਮ			ਨੁ							
ਰੰ	ਸੰ	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਧ	—	—	—	ਨ	—	ਸੰ	—
ਇ	ਸ	ऽ	ਮ	ਨ	ਕਉ	ऽ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ਕੀ	ऽ
ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ
ਇ	ਸ	ਮ	ਨ	ਕਉ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ਕੀ	ਲ	ਗੈ	ਨ	ਸੋ	ऽ	ਇ;
ਮ		ਮ													
ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	—	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	—	—
ਇ	ਹੁ	ਮ	ਨੁ	ਜ	ਲਿ	ਆ	ऽ	ਦੂ	ऽ	ਜੈ	ऽ	ਦੋ	ਇ	*	*

ਅੰਤਰਾ

						ਮ									
ਸ	ਸ	ਮ	ਮ	—	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਨੁ	ਨੁ	ਧ	ਧ	ਨ	—	ਸੰ	—
ਤਿ	ਨ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ਜੋ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਗੁ	ਣ	ਗਾ	ऽ	ਇ	ऽ
		ਮੰ													
ਸੰ	—	ਗੁੰ	ਮੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	—	—
ਪੂ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਭਾ	ਗ	ਹ	ਰਿ	ਭ	ਗ	ਤ	ਕ	ਰਾ	ਇ	*	*

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੨. ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਛੋਟੀ ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਬਸੰਤੁ ਚੜਿਆ ਫੂਲੀ ਬਨਰਾਇ ॥
ਏਹਿ ਜੀਅ ਜੰਤ ਫੂਲਹਿ ਹਰਿ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ॥ ੧ ॥
ਇਨ ਬਿਧਿ ਇਹੁ ਮਨੁ ਹਰਿਆ ਹੋਇ ॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪੈ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਉਮੈ ਕਢੈ ਧੋਇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਣੀ ਸਬਦੁ ਸੁਣਾਏ ॥ ਇਹੁ ਜਗੁ ਹਰਿਆ ਸਤਿਗੁਰ ਭਾਏ ॥ ੨ ॥
ਫਲ ਫੂਲ ਲਾਗੇ ਜਾਂ ਆਪੇ ਲਾਏ ॥ ਮੂਲਿ ਲਗੈ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਏ ॥ ੩ ॥
ਆਪਿ ਬਸੰਤੁ ਆਪਿ ਜਗਤੁ ਸਭੁ ਵਾੜੀ ॥ ਨਾਨਕ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਭਗਤਿ ਨਿਰਾਲੀ ॥ ੪ ॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੩, ਪੰਨਾ ੧੧੭੭)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
			ਪ		ਮ			ਮ							
			ਨ਼	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਨ਼	—	—	—	ਧ	—	ਨ	—
			ਫੂ	ਲੀ	ਬ	ऽ	ਨ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
			ਪ		ਮ			ਮ							
ਸਂ	—	—	ਨ਼	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਨ਼	—	—	—	ਧ	—	ਨ	—
ਇ	ऽ	ऽ	ਫੂ	ਲੀ	ਬ	ऽ	ਨ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ
ਨ	ਨ							ਮ		ਮ					
ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ਼	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ਚ	ੜਿ	ਆ	ऽ	ਫੂ	ਲੀ	ਬ	ਨ	ਰਾ	ऽ	ਇ	ऽ
—	—	—													
*	*	*													

ਅੰਤਰਾ

ਮ															
ਗੁ	ਮ	—	ਮ	ਨ਼	ਧ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—
ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ਚ	ੜਿ	ਆ	ऽ	ਫੂ	ਲੀ	ਬ	ਨ	ਰਾ	ऽ	ਇ	ऽ
ਸਂ				ਮਂ				ਨ							
ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ
ਏ	ਹ	ਜੀ	ਅ	ਜੰ	ਤ	ਫੂ	ਲਹਿ	ਹ	ਰਿ	ਚਿ	ਤੁ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ਼	ਪ	—													
ਇ	ऽ	ऽ ਫੂਲੀ...													

ਨੋਟ—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਉਣ ਸਮੇਂ "ਇਨ ਬਿਧਿ ਇਹੁ ਮਨ ਹਰਿਆ ਹੋਇ" ਅੰਤਰੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਤੇ ਕਹੋ ਅਤੇ ਫਿਰ "ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ..." ਵਾਲੀ ਤੁਕ ਕਹਿਣੀ ਹੈ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕ:)

੩. ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮਾਹਾ ਮਾਹ ਮੁਮਾਰਖੀ ਚੜਿਆ ਸਦਾ ਬਸੰਤੁ ॥
ਪਰਫੜੁ ਚਿਤ ਸਮਾਲਿ ਸੋਇ ਸਦਾ ਸਦਾ ਗੋਬਿੰਦੁ ॥ ੧ ॥
ਭੋਲਿਆ ਹਉਮੈ ਸੁਰਤਿ ਵਿਸਾਰਿ ॥
ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ਬੀਚਾਰਿ ਮਨ ਗੁਣ ਵਿਚਿ ਗੁਣੁ ਲੈ ਸਾਰਿ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕਰਮ ਪੇਡੁ ਸਾਖਾ ਹਰੀ ਧਰਮੁ ਫੁਲੁ ਫਲੁ ਗਿਆਨੁ ॥
ਪਤ ਪਰਾਪਤਿ ਛਾਵ ਘਣੀ ਚੂਕਾ ਮਨ ਅਭਿਮਾਨੁ ॥ ੨ ॥
ਅਖੀ ਕੁਦਰਤਿ ਕੰਨੀ ਬਾਣੀ ਮੁਖਿ ਆਖਣੁ ਸਚੁ ਨਾਮੁ ॥
ਪਤਿ ਕਾ ਧਨੁ ਪੂਰਾ ਹੋਆ ਲਾਗਾ ਸਹਜਿ ਧਿਆਨੁ ॥ ੩ ॥
ਮਾਹਾ ਰੁਤੀ ਆਵਣਾ ਵੇਖਹੁ ਕਰਮ ਕਮਾਇ ॥
ਨਾਨਕ ਹਰੇ ਨ ਸੂਕਹੀ ਜਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਹੇ ਸਮਾਇ ॥ ੪ ॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੧੧੬੮)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
				ਰਂ											
			ਸਂਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—
			ਮਾS	S	ਹਾ	S	ਮ	ਹਾ	S	S	ਮੁ	ਮਾ	ਰ	ਖੀ	S
					ਮ										
ਨੁ	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਮ	ਨੁ	ਧ	—	ਨ	—	ਸਂ	ਨ
ਚ	ੜਿ	ਆ	ਸ	S	ਦਾ	S	ਬ	ਸੰ	S	S	S	S	S	S	S
ਸਂ	—	—						ਮ	ਨੁ	ਧ	—	ਨ	—	ਸਂ	—
ਤ	S	S—ਦੁਬਾਰਾ, ਮਾਹਾ ਮਾਹ.......					ਬ	ਸੰ	S	S	S	S	S	ਤ	S
	ਨ			ਨ	ਰਂ			ਮ		ਮ					
—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
S	ਪਰ	ਫ	ੜ	ਚਿ	S	ਤ	ਸ	ਮਾ	S	S	ਲ	ਸੋ	S	ਇ	S
						ਮ									ਸਂ
—	ਸ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਰਂ	ਨ
S	ਸ	ਦਾ	ਸ	ਦਾ	S	S	ਗੋ	ਬਿੰ	S	S	S	S	S	S	S
ਸਂ	—	—													
ਦ	S	S	ਮਾਹਾ...												

ਅੰਤਰਾ

	ਮ														
	ਗੁ	ਮ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	—
	ਭੇ	ऽ	ਲਿਆ	ਹਉ	ऽ	ਮੈ	ऽ	ਸੁ	ਰ	ਤ	ਵਿ	ਸਾ	ऽ	ਰ	ऽ
				ਮਂ									ਰਂ		
—	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	(ਸਂ)	—	—	—	ਸਂਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ
ऽ	ਹਉ	ऽ	ਮੈ	ਸੁ	ਰ	ਤ	ਵਿ	ਸਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽ	ਰ	ऽ
	ਸਂ							ਮ		ਮ					
—	ਨ	—	ਨ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ऽ	ਹਉ	ऽ	ਮੈ	ਮਾ	ऽ	ਰ	ਬੀ	ਚਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ਮ	ऽ	ਨ	ऽ
						ਮ									ਸਂ
—	ਸ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਰਂ	ਨ
ऽ	ਗੁਣ	ਵਿ	ਚ	ਗੁ	ਣ	ਲੈ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

ਸਂ	—	—	
ਰ	ऽ	ऽ	—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੪. ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਇਹ ਬਿਧਿ ਫਾਗ ਕ੍ਰਿਪਾਨਨ ਖੇਲੇ ॥
ਸੋਭਤ ਢਾਲ ਮਾਲ ਡਫ ਮਾਲੈ ਮੂਠ ਗੁਲਾਲਨ ਸੇਲੇ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਨ ਤੁਫੰਗ ਭਰਤ ਪਚਕਾਰੀ, ਸੂਰਨ ਅੰਗ ਲਗਾਵਤ ॥
ਨਿਕਸ ਸ੍ਰੋਣ ਅਧਿਕ ਛਬਿ ਉਪਜਤ, ਕੇਸਰ ਜਾਨ ਸੁਹਾਵਤ ॥
ਸ੍ਰੋਣਤ ਭਰੀ ਜਟਾ ਅਤਿ ਸੋਭਤ, ਛਬਹਿ ਨ ਜਾਤ ਕਹਿਓ ॥
ਮਾਨਹੁ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋ ਡਾਰਿਓ, ਈਂਗਰ ਲਾਗਿ ਰਹਿਓ ॥
ਜਹਿ ਤਹਿ ਗਿਰਤ ਭਏ ਨਾਨਾ ਬਿਧਿ, ਸਾਂਗਨ ਸਤ੍ਰ ਪਰੋਏ ॥
ਜਾਨੁਕ ਖੇਲ ਧਮਾਰ ਪਸਾਰ ਕੈ, ਅਧਿਕ ਸ੍ਰਮਿਤ ਹ੍ਵੈ ਸੋਏ ॥ ੧੧੮ ॥
(ਬਸੰਤ, ਬਿਸਨ ਪਦ ॥ ਪਾਰਸ ਨਾਥ ਅਵਤਾਰ, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੰਨਾ ੬੯੩)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਨ				ਮ											
ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਪ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ
ਇ	ਹ	ਬਿ	ਧਿ	ਫਾ	ऽ	ਗ	ਕ੍ਰਿ	ਪਾ	ऽ	ਨ	ਨ	ਖੇ	ऽ	ਲੇ	ऽ

				ਸਂ		ਪ		ਮ	ਮ	ਮ					
ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ̱	ਪ	ਗ̱	ਗ̱	ਗ̱	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਸੋ	ऽ	ਭ	ਤ	ਢਾ	ऽ	ਲ	ਮਾ	ऽ	ਲ	ੜ	ਫ	ਮਾ	ऽ	ਲੈ	ऽ
						ਮ									
ਸ	—	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਗ̱	ਮ	ਮ	ਨ̱	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ
ਮੂ	ऽ	ਠ	ਗੁ	ਲਾ	ऽ	ਲ	ਨ	ਖੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲੇ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮ												ਨ			
ਗ̱	ਮ	—	ਮ	ਨ̱	ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਜ	[illegible]	ऽ	ਤੁ	ਫੈਂ	ऽ	ਗ	ਭ	ਰ	ਤ	ਪ	ਚ	ਕਾ	ऽ	ਰੀ	ऽ
ਨ̱	ਧ	ਨ̱	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਨ̱	ਧ	ਨ	ਸਂ
ਸੂ	ऽ	ਰ	ਨ	ਅੰ	ऽ	ਗ	ਲ	ਗਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਵ	ਤ	ऽ	ऽ
ਮ															
ਗ̱	ਮ	ਮ	ਮ	ਨ̱	ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ
ਨਿ	ਕ	ਸ	ਤ	ਸੂ	ऽ	ਣ	ਅ	ਧਿ	ਕ	ਛ	ਬਿ	ਉ	ਪ	ਜ	ਤ
ਨ		ਮਂ													
ਸਂ	—	ਗ̱ਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	(ਸਂ)	—	—	—	ਨ̱	ਧ	ਨ	ਸਂ
ਕੇ	ऽ	ਸ	ਰ	ਜਾ	ऽ	ਨ	ਸੁ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਵ	ਤ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

ਨੋਟ —ਇਸ 'ਟਿਯੂਨ' ਤੇ "ਮਤ ਭੂਲਹਿ ਰੇ ਮਨ ਚੇਤ ਹਰੀ" ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

੫. ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਘਨਹਰ ਬੂੰਦ ਬਸੁਅਰੋਮਾਵਲਿ, ਕੁਸਮ ਬਸੰਤ ਗਨੰਤ ਨ ਆਵੈ ॥
ਰਵਿ ਸਸਿ ਕਿਰਣਿ ਉਦਰ ਸਾਗਰ ਕੋ, ਗੰਗ ਤਰੰਗ ਅੰਤੁ ਕੋ ਪਾਵੈ ॥
ਰੁਦ੍ਰ ਧਿਆਨ ਗਿਆਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ, ਕਬਿ ਜਨ ਭਲ੍ਯ ਉਨਹ ਜੋ ਗਾਵੈ ॥
ਭਲੇ ਅਮਰਦਾਸ ਗੁਣ ਤੇਰੇ, ਤੇਰੀ ਉਪਮਾ ਤੋਹਿ ਬਨਿ ਆਵੈ ॥ ੧ ॥ ੨੨ ॥
(ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਤੀਜੇ ਕੇ ੩, ਪੰਨਾ ੧੩੯੬)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
														ਧਨ	ਸਂ
														ਘऽ	ਨ
ਨ̱ਧ	ਨ̱ਪ	ਪਗ̱	ਮ	*	ਨ̱	ਧ	ਨ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	\ਨਸਂ	ਧਨ	ਸਂ	—	—	—
ਹऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਰ	*	ਬੂੰ	ਦ	ਬ	ਸੁਅ	ਰੋऽ	ਮਾऽ	ਵऽ	ਲ	ऽ;	ऽ	ऽ

	ਮ								ਰਂ						
•	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	*	ਨ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ
*	ਕੁਸ	ਮ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ऽ	*	ਕੁਸ	ਮ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ਗ
ਮ	ਮ														
ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਨਨ	ਸਂਸਂ	ਧਨ	ਸਂ	ਧਨ	ਸਂ
ਨੰ	ऽ	ਤ	ਨ	ਆ	ऽ	ਵੈ	ऽ	ਘऽ	ऽऽ	ਨऽ	ऽऽ	ਘऽ	ਨ	ਘऽ	ਨ

ਅੰਤਰਾ

ਮ															
ਗੁ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨਸਂ	ਰਂਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ
ਰ	ਵਿ	ਸ	ਸਿ	ਕਿ	ਰ	ਣ	ਉ	ਦऽ	ਰऽ	ਸਾ	ऽ	ਗ	ਰ	ਕੇ	ऽ
								ਮ		ਮ					
ਸਂਰਂ	ਨਸਂ	ਧਨੁ	ਪ	ਮ	—	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਗਂऽ	ऽऽ	ਗऽ	ਤ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ਅੰ	ऽ	ਤ	ਕੇ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ਵੈ	ऽ
ਸ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਮਨੁ	ਧਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂਗੁਂ	ਸਂਰਂ	ਨਸਂ	ਧਨੁ	ਪ	ਮ	ਧਨ	ਸਂ
ਕੁ	ਸ	ਮ	ਬ	ਸੰऽ	ऽऽ	ਤ	ਗ	ਨੰऽ	ऽऽ	ਤऽ	ਨऽ	ਆ	ਵੈ	ਘऽ	ਨ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ, ਉੱਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਲਾਓ।

੬. ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ ਕੈ ਹੋਹੁ ਹਰਿਆ ਭਾਈ ॥
ਕਰਮਿ ਲਿਖੰਤੈ ਪਾਈਐ ਇਹ ਰੁਤਿ ਸੁਹਾਈ ॥
ਵਣੁ ਤ੍ਰਿਣੁ ਤ੍ਰਿਭਵਣੁ ਮਉਲਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਲੁ ਪਾਈ ॥
ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ ਸੁਖੁ ਊਪਜੈ ਲਥੀ ਸਭ ਛਾਈ ॥
ਨਾਨਕੁ ਸਿਮਰੈ ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਫਿਰਿ ਬਹੁੜਿ ਨ ਧਾਈ ॥ ੧ ॥

(ਬਸੰਤ ਕੀ ਵਾਰ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੯੩)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
			ਨ					ਧ						ਮ	
			ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	—	ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ
			ਹ	ਰਿ	ਕਾ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ਧਿਆ	ਇ	ਕੈ	ऽ
						ਮ			ਨੁ						
—	ਪ	—	ਮ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਮ	—	ਧ	—	ਨ	ਸਂ	—	(ਸਂ)	—
ऽ	ਹੋਹੁ	ऽ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ਭਾ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਸਂ												
ऽ	ऽ	ऽ	ਹਰਿ ਕਾ...												

								ਸੰ	ਗੰ						
ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਮੰ	ਮੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ
ਕ	ਰ	ਮ	ਲਿ	ਖੰ	ऽ	ਤੈ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ਈ	ਐ	ऽ	ऽ	ऽ
						ਮ			ਮ						
ਮ	ਪ	—	ਮ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਮ	—	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸੰ	—	(ਸੰ)	—
ਇ	ਹ	ऽ	ऽ	ਰੁ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ਸੂ	ਹਾ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਸੰ												
ऽ	ऽ	ऽ	ਹਰਿ ਕਾ...												

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਭੀ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

ਨੋਟ—'ਬਸੰਤ ਕੀ ਵਾਰ' ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੇ ਪਉੜੀਆਂ ਅਕਸਰ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਬਸੰਤ ਰੁਤ ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਰਾਗ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਉੜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

੭. ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਕਤ ਜਾਈਐ ਰੇ ਘਰ ਲਾਗੋ ਰੰਗੁ ॥
ਮੇਰਾ ਚਿਤੁ ਨ ਚਲੈ ਮਨੁ ਭਇਓ ਪੰਗੁ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਏਕ ਦਿਵਸ ਮਨ ਭਈ ਉਮੰਗ ॥ ਘਸਿ ਚੰਦਨ ਚੋਆ ਬਹੁ ਸੁਗੰਧ ॥
ਪੂਜਨ ਚਾਲੀ ਬ੍ਰਹਮ ਠਾਇ ॥ ਸੋ ਬ੍ਰਹਮੁ ਬਤਾਇਓ ਗੁਰ ਮਨ ਹੀ ਮਾਹਿ ॥ ੧ ॥
ਜਹਾ ਜਾਈਐ ਤਹ ਜਲ ਪਖਾਨ ॥ ਤੂ ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਹੈ ਸਭ ਸਮਾਨ ॥
ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਭ ਦੇਖੇ ਜੋਇ ॥ ਊਹਾਂ ਤਉ ਜਾਈਐ ਜਉ ਈਹਾਂ ਨ ਹੋਇ ॥ ੨ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਮੈ ਬਲਿਹਾਰੀ ਤੋਰ ॥ ਜਿਨਿ ਸਕਲ ਬਿਕਲ ਭ੍ਰਮ ਕਾਟੇ ਮੋਰ ॥
ਰਾਮਨੰਦ ਸੁਆਮੀ ਰਮਤ ਬ੍ਰਹਮ ॥ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦ ਕਾਟੈ ਕੋਟਿ ਕਰਮ ॥ ੩ ॥

(ਬਸੰਤ, ਭ: ਰਾਮਾਨੰਦ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੯੫)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਸੰ	ਨ
														ਕ	ਤ
					ਮ										
ਸੰ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸੰ	—	—	—
ਜਈ	ਐ	ਰੇ	ਘ	ਰ	ਲਾ	ऽ	ਗੋ	ਰੰ	ऽ	ऽ	ऽ	ਗ	ऽ,	ऽ	ऽ
ਸੰ	ਸੰਮੰ	ਗੰ	ਮੰ	ਰੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ		
ਮੇਰਾ	ਚਿਤ	ਨ	ਚ	ਲੈ	ऽ	ਮ	ਨ	ਭ	ਇਓ	ऽ	ਪੰ	ऽ	ਗ	ਕਤ...	

ਅੰਤਰਾ

				ਮ											
	ਮ	ਮ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
	ਏ	ਕ	ਦਿ	ਵ	ਸ	ਮ	ਨ	ਭ	ਈ	ऽ	ਉ	ਮੰ	ऽ	ਗ	ऽ
ਸਂ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਧ	—
ਘਸ	ਚੰ	ਦ	ਨ	ਚੋ	ऽ	ਆ	ऽ	ਬਹੁ	ऽ	ऽ	ਸੁ	ਗੰ	ऽ	ਧ	ऽ
	ਮ			ਧ											
—	ਗੁ	ਮ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ऽ	ਪੂ	ਜ	ਨ	ਚਾ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ਬ੍ਰ	ਹ	ऽ	ਮ	ਠਾ	ऽ	ਇ	ऽ
ਸਂ	ਸਂਮਂ	ਗਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ		
ਸੋ	ਬ੍ਰਹ	ਮ	ਬ	ਤਾ	ਇਓ	ਗੁ	ਰ	ਮ	ਨ	ਹੀ	ਮਾ	ਹਿ	ऽ	ਕਤ ਜਾਈ...	

੮. ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਛੋਟੀ ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਪੰਡਿਤ ਜਨ ਮਾਤੇ ਪੜਿ ਪੁਰਾਨ ॥ ਜੋਗੀ ਮਾਤੇ ਜੋਗ ਧਿਆਨ ॥
ਸੰਨਿਆਸੀ ਮਾਤੇ ਅਹੰਮੇਵ ॥ ਤਪਸੀ ਮਾਤੇ ਤਪ ਕੈ ਭੇਵ ॥ ੧ ॥
ਸਭ ਮਦ ਮਾਤੇ ਕੋਊ ਨ ਜਾਗ ॥ ਸੰਗ ਹੀ ਚੋਰ ਘਰੁ ਮੁਸਨ ਲਾਗ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਾਗੈ ਸੁਕਦੇਉ ਅਰੁ ਅਕੂਰੁ ॥ ਹਣਵੰਤੁ ਜਾਗੈ ਧਰਿ ਲੰਕੂਰੁ ॥
ਸੰਕਰੁ ਜਾਗੈ ਚਰਨ ਸੇਵ ॥ ਕਲਿ ਜਾਗੇ ਨਾਮਾ ਜੈਦੇਵ ॥ ੨ ॥
ਜਾਗਤ ਸੋਵਤ ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਗੈ ਸੋਈ ਸਾਰੁ ॥
ਇਸੁ ਦੇਹੀ ਕੇ ਅਧਿਕ ਕਾਮ ॥ ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਭਜਿ ਰਾਮ ਨਾਮ ॥ ੩ ॥

(ਬਸੰਤ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੯੩)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
			ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਪ
			ਸ	ਭ	ਮ	ऽ	ਦ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ऽ	ऽ
										ਸਂ					
—	—	—	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨੁ	—	—	ਧ	ਪ	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ਊ	ऽ	ਨ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਗ	ऽ	ऽ
			ਮ												
—	—	—	ਗ	ਗ	ਗ	—	ਮ	ਰ	—	ਰ	—	—	ਸ	ਸ	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਸੰ	ਗ	ਹੀ	ऽ	ऽ	ਚੋ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ਘ	ਰ	ऽ

—	—	—	ਮੰ ਗਾਂ	—	ਗਾਂ	—	ਮੰ	ਰੰ	—	—	—	ਸੰ	—	ਨੁ	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਮੂ	ऽ	ਸ	ऽ	ਨ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਧ	ਪ	—													
ਗ	ऽ	ऽ													

ਅੰਤਰਾ

			ਧ ਨੁ	ਧ	ਪ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਧ	ਨੁ	—	ਧ	—	—
			ਪੰ	ਡਿਤ	ਜ	ऽ	ਨ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਧ	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਧ	ਨ	—	—	—	—	ਸੰ	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਪ	ऽ	ੜ੍ਹ	ऽ	ਪੁ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	—	ਸੰ	ਨੁ	—	ਧ	—	—	ਨ	ਸੰ	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਜੋ	ऽ	ਗੀ	ऽ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਮੰ ਗਾਂ	—	ਗਾਂ	—	ਮੰ	ਰੰ	—	—	—	ਸੰ	—	ਨੁ	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਜੋ	ऽ	ਗ	ऽ	ਧਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਧ	ਪ	—													
ਨ	ऽ	ऽ	ਸਭ ਮਦ—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ...												

ਨੋਟ—ਇਹ ਇਕ ਪੁਰਾਤਨ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਥੇ ਨੁਟੇਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਅਜ-ਕਲ ਇੰਜ ਦਾ ਬਹਾਰ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਪਰ ਪੁਰਾਤਨ ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ ਇੰਜ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ ਸਨ।

੯. ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਰੋਗ ਮਿਟਾਏ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਿ ॥ ਬਾਲਕ ਰਾਖੇ ਅਪਨੇ ਕਰ ਥਾਪਿ ॥ ੧ ॥
ਸਾਂਤਿ ਸਹਜ ਗ੍ਰਿਹਿ ਸਦ ਬਸੰਤ ॥
ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਕੀ ਸਰਣੀ ਆਏ ਕਲਿਆਣ ਰੂਪ ਜਪਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਮੰਤੁ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸੋਗ ਸੰਤਾਪ ਕਟੇ ਪ੍ਰਭਿ ਆਪਿ ॥ ਗੁਰ ਅਪਨੇ ਕਉ ਨਿਤ ਨਿਤ ਜਾਪਿ ॥ ੨ ॥
ਜੋ ਜਨੁ ਤੇਰਾ ਜਪੇ ਨਾਉ ॥ ਸਭਿ ਫਲ ਪਾਏ ਨਿਹਚਲ ਗੁਣ ਗਾਉ ॥ ੩ ॥
ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਭਲੀ ਰੀਤਿ ॥ ਸੁਖਦਾਤਾ ਜਪਦੇ ਨੀਤ ਨੀਤ ॥ ੪ ॥
(ਬਸੰਤ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੮੪)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਪ	ਧ				ਮ		ਧ					ਨ	
ਨੁ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਸਾਂ	ऽ	ਤ	ਸਹ	ਜ	ਗ੍ਰਿ	ਹਿ	ਸ	ਦ	ਬ	ਸੰ	ऽ	ਤ	ऽ
ਨ			ਧ				ਮ	ਮ					
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਗੁ	ਰ	ਪੂ	ਰੇ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ਸ	ਰ	ਣੀ	ਆ	ऽ	ਏ	ऽ
					ਮ		ਧ						
ਸ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਕ	ਲਿਆ	ਣ	ਰੂ	ਪ	ਜ	ਪ	ਹਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਮੰ	ऽ	ਤ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਮ		ਧ		ਸਂ								
ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਨ	ਧ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	-ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਰੋ	ਗ	ਮਿ	ਟਾ	ऽ	ਏ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਭੂ	ऽऽ	ਆ	ऽ	ਪ	ऽ
			ਸਂ		ਧ		ਮ	ਮ					
ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਬਾ	ਲ	ਕ	ਰਾ	ਖੇ	ਅ	ਪ	ਨੇ	ਕ	ਰ	ਥਾ	ऽ	ਪ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੧੦. ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਸੂਲਫਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਮਉਲੀ ਧਰਤੀ ਮਉਲਿਆ ਅਕਾਸੁ ॥ ਘਟਿ ਘਟਿ ਮਉਲਿਆ ਆਤਮ ਪ੍ਰਗਾਸੁ ॥ ੧ ॥
ਰਾਜਾ ਰਾਮੁ ਮਉਲਿਆ ਅਨਤ ਭਾਇ ॥ ਜਹ ਦੇਖਉ ਤਹ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ ॥ ੧ ॥ਰਹਾਉ॥
ਦੁਤੀਆ ਮਉਲੇ ਚਾਰਿ ਬੇਦਿ ॥ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਮਉਲੀ ਸਿਉ ਕਤੇਬ ॥ ੨ ॥
ਸੰਕਰ ਮਉਲਿਓ ਜੋਗ ਧਿਆਨ ॥ ਕਬੀਰ ਕੋ ਸੁਆਮੀ ਸਭ ਸਮਾਨ ॥ ੩ ॥

(ਬਸੰਤ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੯੩)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
		ਨ		ਸਂ		ਧ			
ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	—	—
*	*	ਮਉ	ਲੀ	ਧ	ਰ	ਤੀ	ऽ	ऽ	ऽ
		ਮ		ਧ		ਨ			
ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਸਂ	—	—	—
ਮਉ	ऽ	ਲਿਆ	ਅ	ਕਾ	ऽ	ਸ	ऽ	ऽ	ऽ

ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	(ਸਂ)	—	ਨੁ	ਪ	—	—
ਘ	ਟ	ਘ	ਟ	ਮਉ	ऽ	ਲਿਆ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ		ਮ							
ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	—	—
ਆ	ਤ	ਮ	ਪ੍ਰ	ਗਾ	ऽ	ਸ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	—	ਸਂ	—	—	—
ਰਾ	ਜਾ	ਰਾ	ਮ	ਮਉ	ऽ	ਲਿਆ	ऽ	ऽ	ऽ
					ਰਂ	ਧ		`	
ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂਨ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਪ	—
ਅ	ਨ	ऽ	ਤ	ਭਾऽ	ऽ	ਇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮਂ		ਮਂ							
ਗੁਂ	—	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਜਹ	ऽ	ਦੇ	ऽ	ਖਉ	ऽ	ਤਹ	ऽ	ऽ	ऽ
					ਰਂ	ਧ			
ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂਨ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਪ	—
ਰ	ਹਿਆ	ऽ	ਸ	ਮਾऽ	ऽ	ਇ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੧. ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਧਮਾਰ (ਬਿਲੰਬਿਤ)

ਅਸਥਾਈ

×					੨		੦			੩			
						ਨ	ਧ					ਮ	
						ਸਂ	ਨੁ	ਪ	—	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ
						ਮਉ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ਧ	ਰ	ਤੀ	ऽ
ਨੁ							ਸਂ	ਰਂ					
ਧ	—	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਧ	—
ਮਉ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲਿ	ਆ	ऽ	ਆ	ऽ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਸ	ऽ
ਸਂ	ਨੁ						ਗੁਂ	ਗੁਂ					
ਧ	ਧ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਰਂ	—	ਰਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਸਂ
ਘ	ਟ	ऽ	ਘ	ऽ	ਟ	ऽ	ਮਉ	ऽ	ऽ	ਲਿਆ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ						ਨ							
ਧ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਨੁਸਂ	ਨੁਧ	ਸਂ							
ਆ	ਤ	ਮ	ਪ੍ਰ	ਗਾ	ਸऽ	ਮਉ...							

ਅੰਤਰਾ

			ਨੁ										
ਮ	—	ਨੁ	ਧ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	—	—	—
ਰਾ	ऽ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਰਾ	ਮ	ਮਉ	ऽ	ऽ	ਲਿਆ	ऽ	ऽ	ऽ
	ਰਂ						ਸਂ			ਮਂ			
ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਨੁ	ਧ	ਧ	ਨੁ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ
ਅ	ਨ	ਤ	ਭਾ	ऽ	ਇ	ऽ	ਜਹ	ऽ	ਦੇ	ਖ਼ਉ	ऽ	ਤਹ	ऽ
ਨੁ						ਨ							
ਧ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਨੁਸਂ	ਨੁਧ	ਸਂ ..							
ਰਹਿ	ऽ	ਆ	ਸ	ਮਾऽ	ਇऽ	ਮਉ...							

...ਧਮਾਰ ਦੀ ਠਾਅ, ਦੁਗੁਣ ਆਦਿ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਤਾਲ-ਸੂਲਫਾਕ ਵਿਚ ਗਾਓ।

੧੨. ਰਾਗ ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ, ਛੋਟੀ ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਾ ਲਯ)

ਹਟਵਾਣੀ ਧਨ ਮਾਲ ਹਾਟੁ ਕੀਤੁ ॥ ਜੂਆਰੀ ਜੂਏ ਮਾਹਿ ਚੀਤੁ ॥
ਅਮਲੀ ਜੀਵੈ ਅਮਲੁ ਖਾਇ ॥ ਤਿਉ ਹਰਿ ਜਨੁ ਜੀਵੈ ਹਰਿ ਧਿਆਇ ॥ ੧ ॥
ਅਪਨੈ ਰੰਗਿ ਸਭੁ ਕੋ ਰਚੈ ॥ ਜਿਤੁ ਪ੍ਰਭਿ ਲਾਇਆ ਤਿਤੁ ਤਿਤੁ ਲਗੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਮੇਘ ਸਮੈ ਮੋਰ ਨਿਰਤਿਕਾਰ ॥ ਚੰਦ ਦੇਖਿ ਬਿਗਸਹਿ ਕਉਲਾਰ ॥
ਮਾਤਾ ਬਾਰਿਕ ਦੇਖਿ ਅਨੰਦ ॥ ਤਿਉ ਹਰਿ ਜਨ ਜੀਵਹਿ ਜਪਿ ਗੋਬਿੰਦ ॥ ੨ ॥
ਸਿੰਘ ਰੁਚੈ ਸਦ ਭੋਜਨੁ ਮਾਸ ॥ ਰਣੁ ਦੇਖਿ ਸੂਰੇ ਚਿਤ ਉਲਾਸ ॥
ਕਿਰਪਨ ਕਉ ਅਤਿ ਧਨ ਪਿਆਰੁ ॥ ਹਰਿ ਜਨ ਕਉ ਹਰਿ ਹਰਿ ਆਧਾਰੁ ॥ ੩ ॥
ਸਰਬ ਰੰਗ ਇਕ ਰੰਗ ਮਾਹਿ ॥ ਸਰਬ ਸੁਖਾ ਸੁਖ ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਇ ॥
ਤਿਸਹਿ ਪਰਾਪਤਿ ਇਹੁ ਨਿਧਾਨੁ ॥ ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਜਿਸੁ ਕਰੇ ਦਾਨੁ ॥ ੪ ॥
(ਬਸੰਤ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੮੦)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
												ਧ			
						ਸਂ	ਸਂ	ਨਧ	-ਧ	—	-ਨ	ਮੱ	-ਮੱ	—	-ਗ
						ਅ	ਪ	ਨੈऽ	ऽਰੰ	ऽ	ऽਗ	ਸਭ	ऽਕੋ	ऽ	ऽਰ
ਧ															
ਮੱ	—	ਧ	—	ਸਂ	—	—	—	ਗਂ	-ਗਂ	—	ਮੱ	ਗਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—
ਚੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਜਿਤ	ऽਜਿ	ऽ	ਤ	ਲਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ
ਨਧ	-ਧ	-ਧ	-ਨ	ਸਂ	—										
ਤਿਤ	ऽਤਿ	ऽਤ	ऽਲ	ਗੈ	ऽ	ਅਪਨੇ ਰੰਗ ਕੋ...									

ਅੰਤਰਾ—ਰੂਪਕ (ਤਿੰਨਤਾਲ ਦੀ ਠਾਅ:)

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਮ	ਮ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਹ	ਟ	ਵਾ	ਣੀ	ऽ	ਧ	ਨੰ	ਮਾਲ	ਹਾ	ਟ	ਕੀ	ऽ	ਤ	ऽ
			ਰੰ				ਧ						
ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਜੂ	ਆ	ਰੀ	ਜੂ	ऽ	ਏ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ਹਿ	ਚੀ	ऽ	ਤ	ऽ
ਨ			ਧ				ਮ	ਮ					
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸ
ਅ	ਮ	ਲੀ	ਜੀ	ऽ	ਵੈ	ऽ	ਅ	ਮ	ਲ	ਖਾ	ऽ	ਇ	ਤਿਉ
ਸ	ਸ	ਸ	ਗ	—	ਮੰ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਰੁੰ	ਸਂ	ਸਂ
ਹਰਿ	ਜ	ਨ	ਜੀ	ऽ	ਵੈ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਧਿ	ਆ	ਇ,	ਅ	ਪ
			ਧ										
ਨ	ਧ	ਨ	ਮੰ	ਗ	ਮੰ	ਧ	ਸਂ	—	—				
ਨੈ	ਰੰ	ਗ	ਸ	ਭ	ਕੰ	ਰ	ਚੈ...ਤਿੰਨਤਾਲ ਅਸਥਾਈ...						

ਨੋਟ—ਅਗੋਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਉੱਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ 'ਰੂਪਕ' ਤਾਲ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਸਥਾਈ ਤੇ ਮੁਕਾਅ ਕਰੋ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੩. ਰਾਗ ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ, (ਪੜਤਾਲ), ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ)

ਦੇਖੁ ਫੂਲ ਫੂਲ ਫੂਲੇ ॥ ਅਹੰ ਤਿਆਗਿ ਤਿਆਗੇ ॥ ਚਰਨ ਕਮਲ ਪਾਗੇ ॥
ਤੁਮ ਮਿਲਹੁ ਪ੍ਰਭ ਸਭਾਗੇ ॥ ਹਰਿ ਚੇਤਿ ਮਨ ਮੇਰੇ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਘਨ ਬਾਸੁ ਕੂਲੇ ॥ ਇਕਿ ਰਹੇ ਸੂਕਿ ਕਠੂਲੇ ॥ ਬਸੰਤ ਰੁਤਿ ਆਈ ॥
ਪਰਫੂਲਤਾ ਰਹੇ ॥ ੧ ॥ ਅਬ ਕਲੂ ਆਇਓ ਰੇ ॥ ਇਕੁ ਨਾਮੁ ਬੋਵਹੁ ਬੋਵਹੁ ॥
ਅਨ ਰੁਤਿ ਨਾਹੀ ਨਾਹੀ ॥ ਮਤੁ ਭਰਮਿ ਭੂਲਹੁ ਭੂਲਹੁ ॥ ਗੁਰ ਮਿਲੇ ਹਰਿ ਪਾਏ ॥
ਜਿਸੁ ਮਸਤਕਿ ਹੈ ਲੇਖਾ ॥ ਮਨ ਰੁਤਿ ਨਾਮ ਰੇ ॥
ਗੁਨ ਕਹੇ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਹਰੇ ਹਰਿ ਹਰੇ ॥ ੨ ॥

(ਬਸੰਤ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੮੫)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
											ਸਸ
											ਦੇਖ
								ਮੑ			
ਮ	—	ਮ	ਮ	ਮਮੑ	ਗ	ਪ	—	ਗ	ਰੁ	ਸ	—
ਫੂ	ऽ	ਲ	ਫੂ	ऽऽ	ਲ	ਫੂ	ऽ	ऽ	ਲੇ	ऽ;	ऽ
ਨ਼											
ਸ	ਗ	ਮੑ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਮੱਗ	ਮੑ	ਗ	ਰੁ	ਸ	—
ਅ	ਹੰ	ऽ	ਤਿਆ	ऽ	ਗ	ਤਿਆਂ	ऽ	ऽ	ਗੇ	ऽ	ऽ
ਨ਼				ਧੁ							
ਸ	ਸ	ਸ	ਗ	ਮੑ	ਧੁ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਧੁ	ਮੑਧੁ
ਚ	ਰ	ਨ	ਕ	ਮ	ਲ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ਗੇ	ऽ	ਝੁਮ
ਸਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਰੁਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	—	ਮੑਗ	ਰੁਸ	ਸਸ
ਮਿ	ਲਹੁ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਸ	ਭਾ	ऽ	ऽ	ਗੇऽ	ऽऽ	ਹਰਿ
			ਧ								
ਮ	—	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	—	—
ਰੇ	ऽ	ਤ	ਮ	ऽ	ਨ	ਮੇ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ
ਨ			ਧ			ਸਂ					
ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਧ	ਨ	—	—	ਸਂ	—	ਸਂਸਂ
ਸ	ਘ	ਨ	ਬਾ	ऽ	ਸ	ਕੂ	ऽ	ऽ	ਲੇ	ऽ	ਇਕ
ਗਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਰੁਂਨ	ਧੁ	ਪ	—	ਮੑਗ	ਮੑ	ਗਰੁ	ਸਸ
ਰ	ਹੇ	ऽ	ਸੂ	ਕऽ	ਕ	ਠੂ	ऽ	ऽऽ	ਲੇ	ऽऽ	ਦੇਖ—ਫੁਲ...

ਅੰਤਰਾ—ਇਕਤਾਲਾ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਚੌਗੁਨ ਲਯ)

×		੦		੨		੦		੩		੪	
											ਮੑਧੁ
											ਬऽ
ਨ											
ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ
ਸੰ	ऽ	ਤ	ਰ	ऽ	ਙ	ਆ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ;	ਪਰ
ਸਂ	ਗਂ	ਗਂ	ਗਂ	—	ਮੑ	ਗਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਫੂ	ऽ	ਲ	ਤਾ	ऽ	ਰ	ਹੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਪ	ਰ
						ਮ					
ਨ	ਰੁਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	ਪ	—	ਮੑ	ਗ	ਰੁ	ਸ
ਫ	ऽ	ਲ	ਤਾ	ऽ	ਰ	ਹੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਦੇ	ਖ—ਆਸਥਾਈ

ਅੰਤਰਾ—ਤਿੰਨਤਾਲ (ਚਾ: ਚੌਗੁਨ)

×				੨				੦				੩			
													ਮ		
											ਮ	ਪ	ਗੁ	—	ਮ
											ਅ	ਬ	ਕ	S	ਲੂ
ਮ															
ਨੁ	—	ਧ	—	ਨ	—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	—	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	—	ਰਂ
ਆ	S	S	S	S	S	ਇਓ	S	ਰੇ	S	S;	ਇ	ਕ	ਨਾ	S	ਮ
											ਮ		ਮ		
ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਪ	—	—	—	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	—	ਮ
ਬੋ	S	ਵ੍ਹੁ	S	ਬੋ	S	ਵ੍ਹੁ	S	S	S	S;	ਅ	ਨ	ਰੁ	S	ਤ
ਰ	—	ਰ	—	—	ਸ	ਸ	—	—	—	—	ਮ	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ
ਨਾ	S	ਹੀ	S	S	ਨਾ	ਹੀ	S	S	S	S;	ਮ	ਤ	ਭ	ਰ	ਮ
ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਪ	—	—	—	ਪ	—	—	—	—
ਭੂ	S	ਲਹੁ	S	ਭੂ	S	ਲਹੁ	S	S	S	S	*	*	*	*	*

ਸੂਲਫਾਕ (ਲਯ ਬਰਾਬਰ:)

×		੦		੨		੩		੪	
ਸਂ	ਸਂ	ਸ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਰੁਂ	ਸਂ	—
ਗੁ	ਰ	ਮਿ	ਲੇ	ਹ	ਰਿ	ਪਾ	S	ਏ	S
ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	—	—	—
ਜਿ	ਸ	ਮ	Sਸ	ਤ	ਕ	ਹੈ	S	S	S
ਮੰ	ਮ	ਗ	—	—	—	—	—	ਮੰ	ਧੁ
ਲੇ	S	ਖਾ	S	S	S	S	S	S	S
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਰੁਂ	ਸਂ	—	—
ਮ	ਨ	ਰੁ	ਤ	ਨਾ	S	ਮ	ਰੇ	S	S
ਸਂ	ਸਂ	ਗਂ	ਰੁਂ	ਮੰ	ਗਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਗੁ	ਨ	ਕ	ਹੇ	S	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਹ	ਰਿ
ਨ	ਰੁਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਮੰ	ਗ	ਰੁ	ਸ
ਹ	ਰੇ	S	S	ਹ	ਰਿ	ਹ	ਰੇ	S	S; ਦੇਖ—ਫੂਲ ਅਸਥਾਈ ਚਾਰ:

ਨੋਟ—ਇਸ 'ਪੜਤਾਲ' ਵਿਚ ਕੁਝ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਬਹਾਰ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ)

ਵਾਦੀ—ਸ	ਠਾਟ—ਕਾਫੀ	ਸਮਾਂ - ਅੱਧੀ ਰਾਤ (ਵਰਖਾ ਰੁਤ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੇਂ)
ਸੰਵਾਦੀ—ਪ	ਜਾਤੀ—ਵੱਕ੍ਰ-ਸੰਪੂਰਣ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਗੰਧਾਰ-ਧੈਵਤ ਅੰਦੋਲਿਤ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਨਿਖਾਦ ਸਾਥ-ਸਾਥ ਵੀ ਲਗਦੇ ਹਨ।

ਮ
ਆਰੋਹ—ਸ, ਨ਼ੁਧ਼, ਨ਼ੁਧ਼ ਨ਼ਸ, ਰ ਪ, ਨੁਧ ਨੁਧ ਨਸਂ।

ਧ ਮ ਮ
ਅਵਰੋਹ—ਸਂ ਨੁਪ, ਮਪ ਗੁ, ਗੁ, ਮ ਰ, ਸ।

ਧ ਮ ਮ ਮ
ਪਕੜ—ਨ਼ਸ ਰਸ ਨ਼ੁ-ਪ਼, ਮ਼ ਪ਼ ਨ਼ੁ-ਧ਼ ਨ਼ੁ-ਧ ਨ਼ ਸ, ਰ ਪ, ਗੁ ਗੁ ਗੁ ਮ ਰ, ਸ।

ਮਲ੍ਹਾਰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ੧੫-੧੬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ :—ਸ਼ੁੱਧ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਗੌਂਡ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਸੂਰ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਮੇਘ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਨਟ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਜਯੰਤ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਸੋਰਠ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਰੂਪਮੰਜਰੀ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਰਾਮਦਾਸੀ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਘੁੜੀਆ ਮਲ੍ਹਰ, ਚਾਰਜੂ ਕੀ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਮੀਰਾਂ ਬਾਈ ਕੀ ਮਲ੍ਹਾਰ ਇਤਿਆਦਿ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਗੌਂਡ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਸੂਰ ਮਲ੍ਹਾਰ ਅਤੇ ਮੇਘ ਮਲ੍ਹਾਰ ਹੀ ਅਧਿਕ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਸਾਂ ਇਥੇ ਕੇਵਲ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ) ਦਾ ਹੀ ਵੇਰਵਾ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਰਚਨਾ ਤਾਨਸੇਨ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ :—ਮੀਏਂ ਕੀ ਸਾਰੰਗ, ਮੀਏਂ ਕੀ ਟੋਡੀ, ਮੀਏਂ ਕੀ ਮਲ੍ਹਾਰ, ਇੰਜ ਦੋ ਚਾਰ ਐਸੇ ਰਾਗ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੀਆਂ ਲਕਬ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਐਸਾ ਕੋਈ ਉਲੇਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਚੱਲੇ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਰਚਤਾ ਤਾਨਸੇਨ ਹੀ ਸਨ।

ਗਵਾਲੀਅਰ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰਾਵ ਸ਼ੰਕਰ ਪੰਡਿਤ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਵਿਨਾਯਕ ਰਾਵ 'ਪਟਵਰਧਨ' ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਗਾਇਕ (ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ) ਭੀ ਇਸ ਨੂੰ ਮਲ੍ਹਾਰ ਹੀ ਆਖਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗਾਇਕ ਅਕਸਰ ਇਸ ਨੂੰ 'ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ' ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਰਾਗ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਕਾਫੀ ਠਾਟ ਤੋਂ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਵੱਕ੍ਰ-ਸੰਪੂਰਣ ਹੈ। ਪਰ ਕੋਈ ਸੰਪੂਰਣ-ਖਾਡਵ ਤੇ ਕੋਈ ਖਾਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ 'ਗੰਧਾਰ' ਅਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ 'ਧੈਵਤ' ਸੁਰ ਘਟ ਲਾਈਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਵਕ੍ਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਲਾਉਣਾ

ਮ ਧ ਪ ਧ
ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—"ਸ ਮ ਰ ਪ, ਮਪ ਗੁ ਮ ਰ, ਸ ਅਤੇ ਸਂ, ਨੁ ਪ: ਮਪ ਨੁ ਨੁਪ"। ਇਸ ਦੇ ਵਾਦੀ-

ਸੰਵਾਦੀ ਸੰਧੰਧੀ ਵੀ ਥੋੜਾ ਮਤ-ਭੇਦ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—ਕੋਈ ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ 'ਮ-ਸ' ਤੇ ਕੋਈ 'ਪ-ਸ' ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਖੜਜ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਹੀ ਅਧਿਕ ਸੰਗਤਿ-ਯੁਕਤ ਰਹੇਗਾ। ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤੀਂ, ਪਰ ਅਧਿਕਤਰ ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਖਾ ਰੁਤ ਵਿਚ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ ਬਜਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ ਤੇ ਕਾਨੜੇ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ। ਭਾਵ, ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਮਲ੍ਹਾਰ ਤੇ

ਧ ਧ
ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਕਾਨੜਾ ਰਾਗ ਦੀ ਛਾਇਆ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—"ਸ, ਮ ਰ ਪ, ਨੁ-ਨੁ-ਧਨ ਸਂ,

ਧ ਮ ਮ ਮ
ਅਤੇ ਸਂ ਨੁ ਪ, ਮ ਪ ਗੁ ਗੁ ਗੁ ਮ ਰ, ਸ"। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਤੇ ਧੈਵਤ ਦੋਹਾਂ ਤੇ ਅੰਦੋਲਿਤ ਦੀ ਗੰਮਗਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਸੁਰ ਰਾਗ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਈ ਵੇਰ

ਧ ਧ ਧ ਨ ਧ
ਦੋਵੇਂ ਨਿਖਾਦ ਸਾਥ-ਸਾਥ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ—"ਮਪ ਨੁਧ ਨੂ ਨ, ਸ਼ਂ (ਸਂ) ਨੁ ਨੁ ਪ"। ਮਲ੍ਹਾਰ ਦੀ ਇਹ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਂ ਹੈ।

ਧ਼ ਧ਼ ਧ਼ ਮ ਮ ਮ ਮ
ਮਲ੍ਹਾਰ ਦੇ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਿਚ "ਸ, ਨ਼ਸਰ ਨੁ਼, ਨੁ਼, ਨੁ਼ ਪ਼, ਮ਼ ਪ਼, ਨੁ਼-ਧ਼ ਨੁ਼ਧ਼ਨ਼, ਸ—ਰਪ, ਗੁ ਗੁ ਗੁ

ਧ ਸਂ ਧ ਧ ਮ ਮ ਮ
(ਮ਼) ਰ, ਸ, ਅਤੇ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਿਚ ਮ ਪ ਨੁਧ ਨੁਧ ਨ, ਸਂ—ਨਸਂ ਨੁ-ਨੁ ਪ, ਮਪ ਗੁ ਗੁ ਗੁ ਮ ਰ, ਸ" ਇਹ ਸੁਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮਲਾਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿਸਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਉਸਤਾਦ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਕੇ ਸਿੱਖ ਲੈਣ। ਕਿਉਂਕਿ ਦਰਬਾਰੀ, ਅੜਾਣਾ, ਟੋਡੀ, ਮੁਲਤਾਨੀ, ਮਲਾਰ ਆਦਿ ਐਸੇ ਰਾਗ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਜੇ (ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ) ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਕਦਾਚਿਤ ਨਹੀਂ ਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਹ ਰਾਗ ਭਾਵੇਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸਪਤਕਾਂ ਵਿਚ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਮੰਦ੍ਰ ਤੇ ਮੱਧ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਹੀ ਅਧਿਕ ਨਿਖਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਾਦੀ ਤੇ ਆਲਾਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਗਾਇਕ ਹੀ ਅਕਸਰ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ, ਮਧੁਰ ਤੇ ਭਗਤੀ ਰਸ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮਲਾਰਾਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਧ ਧ ਧ ਧ ਧ ਧ ਪ

੧, ਸ—ਰਮਰਸ, ਨ਼—ਨ਼ਪ਼, ਮ਼ਪ਼—ਨ਼—ਧ਼ਨ਼—ਧ਼ਨ਼, ਸ— ਸ (ਸ) ਨ਼ ਨ਼ ਨ਼, ਸ—ਨ਼ਪ਼, ਮ਼ਪ਼ ਨ਼ਧ਼

ਧ ਧ ਧ ਧ ਧ

ਨ਼ਸ—ਨ਼ਸਰ ਨ਼—ਨ਼ਧ਼ਨ਼, ਸ —ਮ਼ਪ਼ ਨ਼—ਨ਼ ਨ਼ - ਸ— ।

ਧ ਧ ਧ ਮ ਮ ਧ ਧ

੨, ਰਮਰਸ ਨ਼—ਪ਼, ਮ਼ਪ਼ ਨ਼—ਨ਼ਧ਼ਨ਼, ਸ—ਸਰਪ ਗੁऽ ਗੁऽ (ਮ) ਰ, ਸ—ਨ਼ਸਰ ਨ਼ऽ ਪ਼ ਨ਼ऽ ਧ਼ਨ਼

ਨ਼ ਧ ਧ ਪ ਧ ਧ

(ਸ) ਨ਼ ਨ਼ਪ਼ ਮ਼ਪ਼ਨ਼ਧ਼ਨ਼, ਸ—ਸ ਨ਼ਪ਼, ਮ਼ਪ਼ਨ਼ਧ਼ਨ਼ ਨ਼ਪ਼, ਮ਼ਪ਼ ਨ਼ ਨ਼ਪ਼ ਮ਼ਪ਼ ਨ਼ऽ ਧ਼ਨ਼—ਸ—ਸ ਰਪ

ਮ ਮ ਮ

ਮਪ'ਗੁऽ ਗੁऽ ਗੁऽ (ਮ) ਰ, ਸ— ।

ਧ਼ ਧ਼ ਧ਼ ਧ਼ ਮ ਪ ਧ ਮ ਮ ਮ

੩. ਸਰਨ਼ਸ, ਨ਼ ਨ਼ਪ਼ ਮ਼ਪ਼ ਨ਼ ਨ਼ਪ਼, ਮ਼ਪ਼ਨ਼ਧ਼ਨ਼ ਨ਼ਪ਼, ਨ਼ਧ਼ਨ਼ਸ— ਰਪ—ਮਪ ਨੁऽ ਨੁਪ, ਮਪ ਗੁऽਗੁऽਗੁऽ

ਧ ਪ ਧ ਪ ਪ ਧ ਮ ਮ ਮ

ਮਰ, ਸ—ਮਪਨੁऽਧ ਨੁਪ, ਮਪ ਨੁऽ ਨੁऽ ਧਨ, ਸਂ—ਨੁਪ, ਮਪ ਨੁऽ ਨੁਪ ਗੁऽ ਗੁऽ ਗੁਮ ਨੁਪ

ਧ ਧ ਧ ਧ ਧ ਧ ਮ ਮ ਮ

ਮਪ ਨੁऽਧ, ਨੁऽ ਧਨੇ, ਸਂ—ਨੁਪ, ਮਪ, ਨੁ ਨੁਪ ਮਪ ਸਂ—ਨੁਪ, ਮਪ ਗੁ ਗੁ ਗੁ (ਮ) ਰ ਸ

ਧ਼ ਧ਼ ਧ਼ ਧ਼ ਧ਼ ਮ ਮ ਮ ਮ

ਨ਼ऽ ਨ਼ਪ਼, ਮ਼ਪ਼ ਨ਼ऽ ਨ਼ऽ ਨ਼-ਸ —ਰਪ ਗੁऽ ਗੁऽ ਗੁ ਮ, ਰ, ਸ— ।

ਧ ਧ ਧ ਧ ਧ ਧ ਧ ਨ ਸਂ

੪. ਮਪਨੁਧਨਸਂ—ਨਸਂ (ਸਂ) ਨੁऽ ਨੁਪ, ਮਪ ਨੁऽ ਨੁऽ ਨ-ਸਂ, ਨਸਂਰਂ ਨੁऽ ਨੁਪ, ਮਪਨੁਧਨਸਂ, ਸਂ ਨ

ਧ ਧ ਧ ਪ ਧ ਮ ਮ ਮ

ਨਸਂ—ਨਸਂਰਂਨਸਂ ਨੁ, ਨੁਪ, ਮਪ, ਨੁ ਨੁਪ ਮਪ ਗੁऽ ਗੁऽ ਗੁऽ ਮ, ਰ, ਸ—ਮਰਪ, ਨੁਧਨਸਂ—

ਧ

ਨਸਂ, (ਸਂ) ਨੁਧਨਸਂ—ਨਸਂਰਂਨਸਂ ਨੁਧਨਸਂ, ਮਪਨੁਧਨਸਂ—ਮਪਨੁਧਨਸਂਰਂਨਸਂਨੁਧਨੁਪ, ਮਪ ਨੁ—

ਧ ਧ ਧ ਧ ਧ ਨ ਨ ਧ ਧ ਮ ਮ ਮ

ਨੁऽ ਨ—ਸਂ, ਨਸਂ, ਰਂਮਂਰਂਸਂ, ਨਸਂਰਂ ਨੁऽ ਨੁऽ ਨ, ਸਂ ਨੁऽ ਨੁ ਨੁਪ, ਨੁਧਨਸਂ—ਗੁऽ ਗੁऽ ਗੁऽ

ਮ ਮ

(ਮ) ਰ, ਸ —ਨ਼ਸਰਮਰਸਨ਼ਧ਼ਨ਼ਸ—ਮ਼ਪ਼ਨ਼ਧ਼ਨ਼ਸ—ਰਪ ਗੁऽ ਗੁऽ ਮ, ਰ, ਸ— ।

ਪ ਧ ਧ ਮਂ ਮਂ ਮਂ ਧ ਧ ਧ ਮ
੫. ਮਪ ਨੁS ਨੁS ਨ ਨਸਂ, ਰਂਪਂ ਗੁਂS ਗੁਂS ਮਂ ਰਂ, ਸਂ—ਨਸਂਰਂ ਨੁS ਨੁS ਨ, ਸਂ—ਸਂਰਂਨਸਂਧਨੁਮਪ, ਗੁS

ਮ ਮਂ ਮਂ ਧ ਧ ਮ
ਗੁS ਮਰ, ਸ—ਮਰਪਮਨੁਧਸਂਨਰਂਸਂ—ਰਂਪਂ, ਗੁਂS ਗੁਂS (ਮਂ) ਰਂ, ਸਂ—ਨੁS ਨੁਪ, ਮਪਸਂ—ਗੁS

ਮ
ਗS ਮ ਰ, ਸ—। ਨ਼ਸਰਮਰਸ, ਨ਼ਰਪਗੁਮਰਸ, ਨ਼ਸਰਪਮਨੁਮਪਗੁਮਰਸ, ਨ਼ਸਰਮਰਪਨੁਧਨੁਪ ਮਪਗੁਮ ਰਸ, ਨ਼ਸਰਮਰਪਮਨੁਧਨਸਂ, ਨੁਪਮਪਗੁਮਰਸ, ਨ਼ਸਰਮਪਮਨੁਧਨਸਂਰਂਨਸਂਨੁਪਮਪਗੁਮਰਸ, ਨ਼ਸਰਮਰਪ ਮਪਧਨਸਂਰਂਨਸਂ ਰਂਮਂਰਂਸਂਨੁਪਮਪਗੁਮਰਸ, ਨ਼ਸਰਮਰਪਧਨਸਂਰਂਨਸਂਰਂਪਂਗੁਂਮਂਰਂਸਂ ਨਸਂਧਨੁਮਪਗੁਮਰਸ—

ਮ ਮ
ਮ਼ਪ਼ਨੁ਼ਧ਼ਨ਼ਸਰਪ ਗੁS ਗੁS ਮਰ, ਸ—।

ਮਲ੍ਹਾਰ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੮)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
	ਨ਼ਸ ਰਮ ਰ ਸ	ਧ਼ ਧ਼ ਪ਼ ਨੁ਼ ਨੁ਼ ਮ਼ ਪ਼		
੧.	ਬS ਰS ਸ ਮੇ	S ਘ ਜੀ ਤਿਲ	ਸਰ ਮਪ ਨੁਧ ਨੁਪ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ ਨ਼ਸ
੨.	. . . .	ਨ਼ਸ ਰਮ ਰਪ ਮਪ	ਨੁਧ ਨਸਂ ਰਂਸਂ ਨੁਧ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੩.	ਨ਼ਸ ਮਮ ਰਸ, ਪਪ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ, ਨੁਨੁ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ, ਸਂਸਂ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੪.	. . . . ਨ਼ਸ ਰਮ ਪਨੁ ਮਪ	. . . . ਗੁਮ ਰਸ, ਨ਼ਸ ਰਮ	. . . . ਪਨੁ ਧਨ ਸਂਰਂ ਸਂਸਂ	ਨ਼ਸ ਰਪ ਗੁਮ ਰਸ, ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੫.	. . . . ਗੁਮ ਰਸ, ਨ਼ਸ ਰਮ	. . . . ਪਨੁ ਧਨ ਸਂਰਂ ਮਂਮਂ	ਨ਼ਸ ਰਮ ਪਨੁ ਧਨ ਰਂਸਂ ਨਸਂ ਨੁਧ ਨਸਂ	ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਨੁਪ ਮਪ ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੬.	ਨ਼ਸ ਰਸ ਨੁ਼ਧ਼ ਨ਼ਸ, ਨੁਨੁ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ	ਰਮ ਰਸ ਨੁ਼ਧ਼ ਨ਼ਸ, ਨੁ਼ਧ਼ ਨ਼ਸ, ਰਮ ਰਪ	ਰਮ ਰਪ ਗੁਮ ਰਸ ਨੁਧ ਨਸਂ ਰਂਸਂ ਨਸਂ	ਨੁ਼ਧ਼ ਨ਼ਸ, ਰਮ ਰਪ ਧਨੁ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੭.	ਮ਼ਪ਼ ਨੁ਼ਧ਼ ਨ਼ਸ, ਰਮ ਮਨੁ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ	ਰਸ ਮ਼ਪ਼ ਨੁ਼ਧ਼ ਨ਼ਸ, ਮ਼ਪ਼ ਨੁ਼ਧ਼ ਨ਼ਸ, ਰਮ	ਰਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ ਨੁਧ ਨਸਂ ਰਂਸਂ ਨਸਂ	ਮ਼ਪ਼ ਨੁ਼ਧ਼ ਨ਼ਸ, ਰਪ ਧਨੁ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
੮.	. . . . ਨ਼ਸ, ਰਂਰਂ ਸਂ,ਰਂ ਰਂਸਂ ਪਪ ਮਮ, ਨੁਨੁ ਧਧ	ਮਮ ਰ,ਮ ਮਰ ਨੁ਼ਧ਼ ਨੁਨੁ ਪ,ਨੁ ਨੁਪ ਮਪ ਸਂਸਂ ਨਨ ਰਂਰਂ ਸਂਸਂ	ਨ਼ਸ, ਨੁਨੁ ਪ,ਨੁ ਨੁਪ ਗੁਮ ਰਸ ਨੁ਼ਧ਼ ਨ਼ਸ, ਮਂਮਂ ਰਂਰਂ ਸਂਸਂ ਨੁਨੁ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ ਨੁ਼ਧ਼ ਰਰ ਸਸ, ਮਮ ਰਰ ਪਪ ਗੁਮ ਰਰ ਸਸ

ਅੰਤਰਾ

੧.	ਬਿ ਨਉ ऽ ਸੁ	ਨਿਓ ऽ ਜ ਬ	ਮਪ ਨੁਧ ਨਸਂ ਨੁਧ	ਨੁਪ ਮਪ ਧਨ ਸਂ
੨,	. . . .	ਮਪ ਨੁਧ ਨਸਂ ਰਂਮਂ	ਰਂਸਂ ਨੁਧ ਨਸਂ ਰਂਸਂ	ਨੁਪ ਮਪ ਧਨ ਸਂ
੩.	ਨਸਂ ਰਂਪਂ ਗੁਂਮਂ ਰਂਸਂ	ਨਸਂ ਰਂਸਂ ਨੁਧ ਨਸਂ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ	ਮਪ ਧਨ ਸਂਰਂ ਨਸਂ
੪.	. . . .	. . . .	ਮਰ ਪਪ ਨੁਧ ਨਸਂ	ਧਨ ਸਂ,ਧ ਨਸਂ ਧਨ
	ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਨੁਧ ਨੁਪ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ, ਮਪ	ਧਨ ਸਂਸਂ, ਮਪ ਧਨ	ਸਂਸਂ, ਮਪ ਧਨ ਸਂਸਂ
੫,	. . . .	. . . .	ਨੁਨੁ ਪਮ ਗੁਮ ਰਸ,	ਸਂਸਂ ਨੁਪ ਗੁਮ ਰਸ,
	ਰਂਰਂ ਸਂਸਂ ਨੁਪ ਮਪ	ਗੁਮ ਰਸ, ਮਂਮਂ ਰਂਸਂ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ,	ਰਮ ਪਨੁ ਧਨ ਸਂ
੬.	. . . .	ਮਪ ਨੁਧ ਨਸਂ ਨੁਪ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ, ਮਪ	ਨੁਧ ਨਸਂ ਰਂਸਂ ਨੁਪ
	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ, ਮਪ	ਨੁਧ ਨਸਂ ਰਂਮਂ ਰਂਸਂ	ਨਸਂ ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ	ਰਸ, ਮਪ ਨੁਧ ਨਸਂ
੭.	ਨੁਨੁ ਪ,ਨੁ ਨੁਪ ਨੁਨੁ	ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ ਨ਼ਸ,	ਰਂਰਂ ਸਂ,ਰਂ ਰਂਸਂ ਰਂਰਂ	ਸਂਨੁ ਧਨੁ ਮਪ ਗੁਮ
	ਰਸ ਨ਼ਸ, ਮਂਮਂ ਗੁਂ,ਮਂ	ਮਂਗੁਂ ਮਂਮਂ ਰਂਸਂ ਨਸਂ	ਧਨੁ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ,	ਨ਼ਸ ਰਮ ਪਨੁ ਧਸਂ
੮,	ਧਨ ਸਂ,ਧ ਨਸਂ ਧਨ	ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਨੁਪ ਮਪ	ਗੁਮ ਰਸ, ਨਸਂ ਰਂ,ਨ	ਸਂਰਂ ਨਸਂ ਮਂਮਂ ਰਂਸਂ
	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ,	ਸਂਰਂ ਮਂ,ਸਂ ਰਂਮਂ ਸਂਰਂ	ਪਂਪਂ ਗੁਂਮਂ ਰਂਸਂ ਨਸਂ	ਨੁਪ ਮਪ ਗੁਮ ਰਸ
	* ਸਮ ਰਪ ਮਨੁ	ਧਨ ਸਂ, ਸਮ ਰਪ	ਮਨੁ ਧਨ ਸਂ, ਸਮ	ਰਪ ਮਨੁ ਧਨ ਸਂ

੧. ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਘਨੁ ਗਰਜਨ ਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪ ॥ ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਸੁਖ ਚੈਨ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਹਰਿ ਚਰਨ ਸਰਨ ਤਰਨ ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਧੁਨਿ ਅਨਹਤਾ ਰਸ ਬੈਨ ॥ ੧ ॥
ਪਥਿਕ ਪਿਆਸ ਚਿਤ ਸਰੋਵਰ ਆਤਮ ਜਲੁ ਲੈਨ ॥
ਹਰਿ ਦਰਸ ਪ੍ਰੇਮ ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭ ਦੈਨ ॥ ੨ ॥

(ਮਲਾਰ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੨੭੩)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਨ		ਧ				ਮ				ਮ	ਮ	ਮ			
ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਰ	—	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ
ਘਂ	ਨ	ਗ	ਰ	ਜ	ਤ	ਗੋ	ऽ	ਬਿੰ	ਦ	ਰੂ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਪ,
ਨੁ	ਸ	ਮ	—	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਮ	ਪ	ਧਨ	ਸਂਰਂ	ਨਸਂ	—	ਧਨੁ	ਪ
ਗੁ	ਨ	ਗਾ	ऽ	ਵ	ਤ	ਸੁ	ਖ	ਚੈ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ	ऽऽ	ਨ

ਅੰਤਰਾ

ਮ				ਧ		ਸਂ									
ਪ	ਮ	ਮ	ਮ	ਨ̱	ਧ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਹਰਿ,	ਚ	ਰ	ਨ	ਸ	ਰ	ਨੰ	ऽ	ਤ	ਰ	ऽ	ਨ	ਸਾ	ऽ	ਗ	ਰ
				ਮਂ				ਨ						ਧ	
—	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਗ̱ਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—	ਨਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨ̱	ਪ
ऽ	ਧੁ	ਨਿ	ਅਨ	ਹ	ਤਾ	ਰ	ਸ	ਬੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ	ਨ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੨. ਰਾਗੁ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਕਰਉ ਬਿਨਉ ਗੁਰ ਅਪਨੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਹਰਿ ਵਰੁ ਆਣਿ ਮਿਲਾਵੈ ॥
ਸੁਣਿ ਘਨਘੋਰ ਸੀਤਲੁ ਮਨੁ ਮੋਰਾ ਲਾਲ ਰਤੀ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ॥ ੧ ॥
ਬਰਸੁ ਘਨਾ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਭੀਨਾ ॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੂੰਦ ਸੁਹਾਨੀ ਹੀਅਰੈ ਗੁਰਿ ਮੋਹੀ ਮਨੁ ਹਰਿ ਰਸਿ ਲੀਨਾ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸਹਜਿ ਸੁਖੀ ਵਰ ਕਾਮਣਿ ਪਿਆਰੀ ਜਿਸੁ ਗੁਰ ਬਚਨੀ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ ॥
ਹਰਿ ਵਰਿ ਨਾਰਿ ਭਈ ਸੋਹਾਗਣਿ ਮਨਿ ਤਨਿ ਪ੍ਰੇਮੁ ਸੁਖਾਨਿਆ ॥ ੨ ॥
ਅਵਗਣ ਤਿਆਗਿ ਭਈ ਬੈਰਾਗਨਿ ਅਸਥਿਰੁ ਵਰੁ ਸੋਹਾਗੁ ਹਰੀ ॥
ਸੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਤਿਸੁ ਕਦੇ ਨ ਵਿਆਪੈ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭਿ ਅਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੀ ॥ ੩ ॥
ਆਵਣ ਜਾਣੁ ਨਹੀ ਮਨੁ ਨਿਹਚਲੁ ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਕੀ ਓਟ ਗਹੀ ॥
ਨਾਨਕ ਰਾਮੁ ਨਾਮੁ ਜਪਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਧਨੁ ਸੋਹਾਗਣਿ ਸਚੁ ਸਹੀ ॥ ੪ ॥

(ਮਲਾਰ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੧੨੫੪)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
													ਪ		
											ਪ	ਪ	ਨ̱	ਮ	ਪ
											ਬ	ਰ	ਸ	ऽ	ਘ
ਨ		ਪ		ਮ									ਪ		
ਸਂ	—	ਨ̱	ਪ	ਗ̱	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—	ਪ	ਪ	ਨ̱	ਮ	ਪ
ਨਾ	ऽ	ऽ	ਮੇ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਨ	ਭੀ	ਨਾ	ऽ,	ਬ	ਪ	ਸ	ऽ	ਘ
ਨ		ਪ		ਮ								ਧ਼	ਧ਼	ਧ਼	
ਸਂ	—	ਨ̱	ਪ	ਗ̱	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	—	ਸ	—	ਨ਼̱	ਨ਼̱	ਨ਼̱	ਧ਼
ਨਾ	ऽ	ऽ	ਮੇ	ਰਾ	ऽ	ਮ	ਨ	ਭੀ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਅੰ	ऽ	ਮ੍ਰਿ	ਤ

				ਮ											
ਨ਼	—	ਸ	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	—	ਮ	ਰ	ਪ	—
ਬੂੰ	ऽ	ਦ	ਸੁ	ਹਾ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ਹੀ	ਅ	ਰੈ	ऽ	ਗੁ	ਰ	ਮੋ	ऽ
ਨੁ	ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—					
ਹੀ	ऽ	ਮ	ਨ	ਹ	ਰਿ	ਰ	ਸ	ਲੀ	ਨਾ	ऽ	ਬਰ......				

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਰ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਕ	ਰਉ	ऽ	ਬਿ	ਨਉ	ऽ	ਗੁ	ਰ	ਅ	ਪ	ਨੇ	ऽ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ਮ
ਧ	ਧ											ਸਂ		ਧ	
ਨੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਧ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	—	—	—	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ
ਹ	ਰਿ	ਵ	ਰ	ਆ	ऽ	ਣ	ਮਿ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਵੈ	ऽ
ਸਂ						ਧ		ਮ	ਮ	ਮ					
ਨ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਸੁ	ਣ	ਘ	ਨ	ਘੋ	ऽ	ਰ	ਸੀ	ਤ	ਲ	ਮ	ਨ	ਮੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ
				ਧ											
ਮ	ਰ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—					
ਲਾ	ऽ	ਲ	ਰ	ਤੀ	ऽ	ਗੁ	ਣ	ਗਾ	ਵੈ	ऽ	ਬਰ......				

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੩. ਰਾਂਗ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸਾਵਣਿ ਸਰਸ ਮਨਾ ਘਣਿ ਵਰਸਹਿ ਰੁਤਿ ਆਏ ॥
ਮੈ ਮਨਿ ਤਨਿ ਸਹੁ ਭਾਵੈ ਪਿਰ ਪਰਦੇਸਿ ਸਿਧਾਏ ॥
ਪਿਰੁ ਘਰਿ ਨਹੀ ਆਵੈ ਮਰੀਐ ਹਾਵੈ ਦਾਮਨਿ ਚਮਕਿ ਡਰਾਏ ॥
ਸੇਜ ਇਕੇਲੀ ਖਰੀ ਦੁਹੇਲੀ ਮਰਣ ਭਇਆ ਦੁਖੁ ਮਾਏ ॥
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਨੀਦ ਭੂਖ ਕਹੁ ਕੈਸੀ ਕਾਪੜੁ ਤਨਿ ਨ ਸੁਖਾਵਏ ॥
ਨਾਨਕ ਸਾ ਸੋਹਾਗਣਿ ਕੰਤੀ ਪਿਰ ਕੈ ਅੰਕਿ ਸਮਾਵਏ ॥ ੯ ॥

(ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੧੧੦੮)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
												ਧ		ਮ	
		ਪ	ਨੁ	ਮ	ਪਧ	ਨਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	—	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਮ
		ਸਾਂ	ਵ	ਣ	ਸਰ	ਸS	ਮ	ਣਾ	S	S	S	S	S	S	S
												ਧ		ਮ	ਮ
ਰ	ਸ	ਪ	ਨੁ	ਮ	ਪਧ	ਨਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	—	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ
S	S	ਸਾ	ਵ	ਣ	ਸਰ	ਸS	ਮ	ਣਾ	S	S	S	S	S	ਘ	ਣ
ਮ															
ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸ	ਮ	ਰ	ਪ	—	—	ਮਪ	ਨਸਂ	ਰਂਮਂ	ਰਂਸਂ	ਨਸਂ
ਵ	ਰ	ਸਹਿ	S	ਰੁ	ਤ	ਆ	S	S	S	S	ਆS	SS	SS	SS	SS

ਰਂਸਂ ਨੁਪ
SS ਏS ਸਾਵ .....

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਰ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਧ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ
ਮੈਂ	S	ਮ	ਨ	ਤ	ਨ	ਸਹੁ	S	ਭਾ	S	ਵੈ	S	ਪਿਆ	S	ਰਾ	S
		ਮਂ						ਸਂ				ਸਂ			
ਨ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ
ਪਿ	ਰ	ਪ	ਰ	ਦੇ	S	ਸ	ਸਿ	ਧਾ	S	S	S	S	S	ਏ	S
ਮ	ਮ	ਮ													
ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸ	ਮ	ਰ	ਪ	ਮਪ	ਨਸਂ	ਰਂਮਂ	ਰਂਸਂ	ਨਸਂ
ਘ	ਣ	ਵ	ਰ	ਸਹਿ	S	ਰੁ	ਤ	ਆ	S	S	ਆS	SS	SS	SS	SS

ਰਂਸਂ ਨੁਪ
SS ਏS —ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ, ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਲਾਓ ।

੪. ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)*

ਸਲੋਕ ਮ: ੪ ॥ ਸਾਵਣੁ ਆਇਆ ਝਿਮ ਝਿਮਾ ਹਰਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ ॥
ਦੁਖ ਭੁਖ ਕਾੜਾ ਸਭੁ ਚੁਕਾਇਸੀ ਮੀਹੁ ਵੁਠਾ ਛਹਬਰ ਲਾਇ ॥
ਸਭ ਧਰਤਿ ਭਈ ਹਰੀਆਵਲੀ ਅੰਨੁ ਜੰਮਿਆ ਬੋਹਲ ਲਾਇ ॥
ਹਰਿ ਅਚਿੰਤੁ ਬੁਲਾਵੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ ਹਰਿ ਆਪੇ ਪਾਵੈ ਥਾਇ ॥
ਹਰਿ ਤਿਸਹਿ ਧਿਆਵਹੁ ਸੰਤ ਜਨਹੁ ਜੁ ਅੰਤੇ ਲਏ ਛਡਾਇ ॥
ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਭਗਤਿ ਅਨੰਦੁ ਹੈ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥
ਜਿਨਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਅਰਾਧਿਆ ਤਿਨਾ ਦੁਖ ਭੁਖ ਲਹਿ ਜਾਇ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕੁ ਤ੍ਰਿਪਤੈ ਗਾਇ ਗੁਣ ਹਰਿ ਦਰਸਨੁ ਦੇਹੁ ਸਭਾਇ ॥੩॥

(ਸਾਰੰਗ ਕੀ ਵਾਰ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੧੨੫੦)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਨ਼				ਧ਼	ਧ਼	ਪ਼		ਧ਼	ਧ਼						
ਸ	ਮ	ਰ	ਸ	ਨੁ਼	ਨੁ਼	ਮ਼	ਪ਼	ਨੁ਼	ਨੁ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	—	—	—
ਸਾ	ऽ	ਵ	ਣ	ਆ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ਝਿ	ਮ	ऽ	ਝਿ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ऽ
					ਨ	ਧ		ਮ	ਮ	ਮ					
ਸ	ਮਰ	ਪ	ਪ	ਮਪ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਹਰਿ	ਗੁਰ	ਮੁ	ਖ	ਨਾऽ	ऽ	ਮ	ਧਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਰ															
ਮ	ਰ	ਪ	ਪ	ਨੁਧ	ਨੁਧ	ਨ	ਨ	ਸੰ	—	—	ਨ	ਸੰ	—	—	—
ਦੁ	ਖ	ਭੁ	ਖ	ਕਾऽ	ੜਾऽ	ਸਭ	ਚੁ	ਕਾ	ऽ	ऽ	ਇ	ਸੀ	ऽ	ऽ	ऽ
								ਨ				ਪ	ਧ		
ਸੰ	ਨੁਧ	ਨੁਧ	ਨੁਧ	ਨ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਨੁ	ਨੁ	ਪ	—
ਮੀਹੁ	ਵੁऽ	ऽऽ	ਠਾऽ	ਛਹ	ऽ	ਬ	ਰ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ
ਪ		ਧ						ਧ				ਮ			
ਮ	ਪ	ਨੁਧ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ
ਸ	ऽ	ਭऽ	ऽ	ਧ	ਰ	ਤ	ਭ	ਈ	ऽ	ਹ	ਰੀ	ਆ	ਵ	ਲੀ	ऽ
ਨ				ਧ				ਮ	ਮ	ਮ					
ਸੰ	ਮੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਅੰਨ	ਜੰ	ऽ	ਮਿਆ	ਬੋ	ऽ	ਹऽ	ਲऽ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

*ਇਸ ਟਿਊਨ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਗਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

੫. ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਸਲੋਕ ਮ: ੩ ॥ ਖੇਤਿ ਮਿਆਲਾ ਉਚੀਆ ਘਰੁ ਉਚਾ ਨਿਰਣਉ ॥
ਮਹਲ ਭਗਤੀ ਘਰਿ ਸਰੈ ਸਜਣ ਪਾਹੁਣਿਅਉ ॥
ਬਰਸਨਾ ਤ ਬਰਸੁ ਘਨਾ ਬਹੁੜਿ ਬਰਸਹਿ ਕਾਹਿ ॥
ਨਾਨਕ ਤਿਨੁ ਬਲਿਹਾਰਣੈ ਜਿਨੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਇਆ ਮਨ ਮਾਹਿ ॥ ੧ ॥

(ਗੂਜਰੀ ਕੀ ਵਾਰ ਮ: ੩, ਪੰਨਾ ੫੧੭)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
													ਪ		
													ਨੁ	ਮ	ਪ
													ਬ	ਰ	ਸ
ਪ							ਰੰ	ਧ					ਨ		
ਰੰ	—	—	—	—	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਨੁ	—	ਪ	—	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ
ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਬ	ਰ	ਸ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਬ	ਰ	ਸ
ਧ				ਮ	ਮ	ਮ							ਮ		
ਨੁ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	—	ਰ	ਪ	ਪ
ਨਾ	ऽ	ਤऽ	ऽऽ	ਬ	ਰ	ਸ	ਘ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਬਹੁ	ऽ	ੜ
ਧ										ਧ					
ਨੁ	ਧ	ਨ	—	ਸੰ	—	—	—	ਨਸੰ	ਰੰਸੰ	ਨੁ	ਪ	—			
ਬ	ਰ	ਸਹਿ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਹਿ	ऽ	ऽ			

ਅੰਤਰਾ

×				੨				੦				੩			
												ਮ	ਰ	ਪ	ਪ
												ਖੇ	ऽ	ਤ	ਮਿ
ਧ								ਨ							
ਨੁ	ਧ	ਨ	—	ਸੰ	—	—	ਸੰ	ਸੰ	—	—	—	—	ਗੰ	ਰੰ	ਰੰ
ਆ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ਉ	ऽ	ऽ	ਚੀ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਘ	ਰ	ਉ
ਮੰ				ਨ						ਧ					
ਗੁੰ	ਮੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	—	—	ਨਸੰ	ਰੰਸੰ	ਨੁ	ਪ	—			
ਚਾ	ऽ	ਨਿ	ਰ	ਣਉ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	ऽ—ਬਰਸ......			

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੬. ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਛੋਟੀ ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮੋਰੀ ਰੁਣ ਝੁਣ ਲਾਇਆ ਭੈਣੇ ਸਾਵਣੁ ਆਇਆ ॥
ਤੇਰੇ ਮੁੰਧ ਕਟਾਰੇ ਜੇਵਡਾ ਤਿਨਿ ਲੋਭੀ ਲੋਭ ਲੁਭਾਇਆ ॥
ਤੇਰੇ ਦਰਸਨ ਵਿਟਹੁ ਖੰਨੀਐ ਵੰਞਾ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਵਿਟਹੁ ਕੁਰਬਾਣੋ ॥
ਜਾ ਤੂ ਤਾ ਮੈ ਮਾਣੁ ਕੀਆ ਹੈ ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਕੇਹਾ ਮੇਰਾ ਮਾਣੋ ॥
ਚੂੜਾ ਭੰਨੁ ਪਲੰਘ ਸਿਉ ਮੁੰਧੇ ਸਣੁ ਬਾਹੀ ਸਣੁ ਬਾਹਾ ॥
ਏਤੇ ਵੇਸ ਕਰੇਦੀਏ ਮੁੰਧੇ ਸਹੁ ਰਾਤੋ ਅਵਰਾਹਾ ॥
ਨਾ ਮਨੀਆਰ ਨ ਚੂੜੀਆ ਨਾ ਸੇ ਵੰਗੁੜੀਆਹਾ ॥
ਜੋ ਸਹ ਕੰਠਿ ਨ ਲਗੀਆ ਜਲਨੁ ਸਿ ਬਾਹੜੀਆਹਾ ॥
ਸਭਿ ਸਹੀਆ ਸਹੁ ਰਾਵਣਿ ਗਈਆ ਹਉ ਦਾਧੀ ਕੈ ਦਰਿ ਜਾਵਾ ॥
ਅੰਮਾਲੀ ਹਉ ਖਰੀ ਸੁਚਜੀ ਤੈ ਸਹ ਏਕਿ ਨ ਭਾਵਾ ॥
ਮਾਠਿ ਗੁੰਦਾਈਂ ਪਟੀਆ ਭਰੀਐ ਮਾਗ ਸੰਧੂਰੇ ॥
ਅਗੈ ਗਈ ਨ ਮੰਨੀਆ ਮਰਉ ਵਿਸੂਰਿ ਵਿਸੂਰੇ ॥
ਮੈ ਰੋਵੰਦੀ ਸਭੁ ਜਗੁ ਰੁਨਾ ਰੁੰਨੜੇ ਵਣਹੁ ਪੰਖੇਰੂ ॥
ਇਕੁ ਨ ਰੁਨਾ ਮੇਰੇ ਤਨ ਕਾ ਬਿਰਹਾ ਜਿਨਿ ਹਉ ਪਿਰਹੁ ਵਿਛੋੜੀ ॥
ਸੁਪਨੇ ਆਇਆ ਭੀ ਗਇਆ ਮੈ ਜਲੁ ਭਰਿਆ ਰੋਇ ॥
ਆਇ ਨ ਸਕਾ ਤੁਝ ਕਨਿ ਪਿਆਰੇ ਭੇਜਿ ਨ ਸਕਾ ਕੋਇ ॥
ਆਉ ਸਭਾਗੀ ਨੀਦੜੀਏ ਮਤੁ ਸਹੁ ਦੇਖਾ ਸੋਇ ॥
ਤੈ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਬਾਤ ਜਿ ਆਖੈ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਆ ਦੀਜੈ ॥
ਸੀਸੁ ਵਢੇ ਕਰਿ ਬੈਸਣੁ ਦੀਜੈ ਵਿਣੁ ਸਿਰ ਸੇਵ ਕਰੀਜੈ ॥
ਕਿਉ ਨ ਮਰੀਜੈ ਜੀਅੜਾ ਨ ਦੀਜੈ ਜਾ ਸਹੁ ਭਇਆ ਵਿਡਾਣਾ ॥ ੧ ॥

(ਵਡਹੰਸ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੫੫੭)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਧਨੁ	ਮਪ
														ਮੋS	SS
ਨ			ਧ					ਮ							
ਸਂ	—	—	ਨੁ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਨੁ	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	—	—	—	ਸ	—
ਰੀ	S	S	ਰੁ	ਣ	ਝੁS	SS	ਣ	ਲਾ	S	ਇਆ	S	S	S	ਭੈ	S
			ਮ												
ਰ	—	—	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਰ	—	ਸ	—	—	—	—	—
ਣੇ	S	S	ਸਾ	S	ਵ	S	ਣ	ਆ	S	ਇਆ	S	S	S	S	S

	ਪ਼														
ਸ	ਮ਼	ਮ਼	ਪ਼	ਨੁ਼	-ਧ਼	ਨ਼	—	ਸ	—	—	ਸ	ਰ	ਨ਼	ਸ	—
ਤੇਰੇ	ਮੂੰ	ਧ	੮	ਟਾ	ऽऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਜੇ	ਵ	ਡਾ	ऽ	ऽ
	ਮ														
ਸ	ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਮ	ਪ	ਰੰ	—	—	—	ਸੰਨ	ਸੰ	ਪਨੁ	ਮਪ
ਤਿਨ	ਲੌ	ऽ	ਭੀ	ਲੋ	ऽ	ਭ	ਲੂ	ਭਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ਮੋਹੀ...	

ਅੰਤਰਾ

				ਧ									ਸੰ		
ਪ	ਮ	ਮ	ਮ	ਨੁ	-ਧ	ਨ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਰੰ	ਨ	ਸ	—
ਤੇਰੇ	ਦਰ	ਸ	ਨ	ਵਿ	ऽऽ	ਟਹੁ	ऽ	ਖੰ	ऽ	ਨੀਐ	ऽ	ਵੰ	ऽ,	ਵਾ	ऽ
												ਧ			
ਸੰ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਨਸੰ	ਰੰਸੰ	ਨੁ	-ਧ	ਨੁ	ਪ
ਤੇਰੇ	ਨਾ	ਮ	ਵਿ	ਟਹੁ	ऽ	ਕੁ	ਰ	ਬਾ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਣੋ	ऽऽ	ऽ	ऽ
—	ਮ	—	ਮ	ਨੁ	-ਧ	ਨ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	—	ਸੰ	—
ऽ	ਜਾ	ऽ	ਤੂ	ਤਾ	ऽऽ	ਮੈ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ਣ	ਕੀ	ਆ	ऽ	ਹੈ	ऽ
				ਮੰ				ਨ				ਧ			
—	ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਗੁੰ	ਮੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	—	—	ਨੁ	ਪ	ਪਨੁ	ਮਪ
ऽ	ਤੁਧ	ਬਿ	ਨ	ਕੇ	ਹਾ	ਮੇ	ਰਾ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਣੋ	ऽ	ਮੋऽ	ऽऽ

ਨੋਟ—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। ਇਹ ਇਕ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ-ਰੀਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਥੋੜਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

੭. ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮ: ੫ ॥ ਨਾਨਕ ਬਿਜੁਲੀਆ ਚਮਕੰਨਿ, ਘੁਰਨਿ ਘਟਾ ਅਤਿ ਕਾਲੀਆ ॥
ਬਰਸਨਿ ਮੇਘ ਅਪਾਰ, ਨਾਨਕ ਸੰਗਮਿ ਪਿਰੀ ਸੁਹੰਦੀਆ ॥ ੨ ॥ ੨੨ ॥

(ਮਾਰੂ ਵਾਰ ਮ: ੫, ਦਖਣੇ, ਪੰਨਾ ੧੧੦੨)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
	ਪ							ਨ						ਧ	ਧ
	ਨ਼	ਧ	ਨੁ	ਪ	ਧ	ਮ	ਪ	ਸੰ	—	—	ਸੰ	ਨਸੰ	ਰਸੰ	ਨੁ	ਨੁ
ऽ	ਬਿ	ਜੁ	ਲੀ	ਆਂ	ऽ	ਚ	ਮ	ਕ	ऽ	ऽ	ਨ	ਨਾऽ	ऽऽ	ਨ	ਕ

	ਪ				ਧ‿	‿ਮ		ਨ							
ਪ	ਨ਼	ਧ	ਨ਼	ਪ	ਧ	ਮ	ਪ	ਸਂ	—	—	—	ਨ	—	ਸਂ	—
ऽ	ਬਿ	ਜੁ	ਲੀ	ਆ	ऽ	ਚ	ਮ	ਕ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨ	ऽ
						ਪ		ਮ	ਮ	ਮ					
—	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ਼	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ऽ	ਘੁਰ	ਨ	ਘ	ਟਾ	ऽ	ਅ	ਤਿ	ਕਾ	ऽ	ऽ	ਲੀ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ
—															
ऽ															

ਅੰਤਰਾ

	ਪ`														
	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ਼ਧ	ਨ਼ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ
	ਬਰ	ਸ	ਨ	ਮੇऽ	ऽऽ	ਘ	ਅ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ਰ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕ
	ਨ			ਮਂ				ਨ							
—	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਮਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	(ਸਂ)	ਨ਼ਧ	ਨ਼ਧ	ਨ਼ਪ	—
ऽ	ਸੰ	ਗ	ਮ	ਪਿ	ਰੀ	ऽ	ਸੁ	ਹੰ	ऽ	ऽ	ਦੀ	ਆऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ
—															
ऽ	ਬਿਜਲੀ...														

੮. ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਬਰਸੁ ਮੇਘ ਜੀ ਤਿਲੁ ਬਿਲਮੁ ਨ ਲਾਉ ॥
ਬਰਸੁ ਪਿਆਰੇ ਮਨਹਿ ਸਧਾਰੇ ਹੋਇ ਅਨਦੁ ਸਦਾ ਮਨਿ ਚਾਉ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਹਮ ਤੇਰੀ ਧਰ ਸੁਆਮੀਆ ਮੇਰੇ ਤੂ ਕਿਉ ਮਨਹੁ ਬਿਸਾਰੇ ॥
ਇਸਤ੍ਰੀ ਰੂਪ ਚੇਰੀ ਕੀ ਨਿਆਈ ਸੋਭ ਨਹੀ ਬਿਨੁ ਭਰਤਾਰੇ ॥ ੧ ॥
ਬਿਨਉ ਸੁਨਿਓ ਜਬ ਠਾਕੁਰ ਮੇਰੈ ਬੇਗਿ ਆਇਓ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੇ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਮੇਰੋ ਬਨਿਉ ਸੁਹਾਗੋ ਪਤਿ ਸੋਭਾ ਭਲੇ ਅਚਾਰੇ ॥ ੨ ॥
(ਮਲਾਰ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੨੬੮)

ਅਸਥਾਈ

0				੩				×				੨			
				ਧ	ਧ	ਪ		ਧ	ਧ					ਸ	
ਨ਼ਸ	ਰਮ	ਰ	ਸ	ਨ਼	ਨ਼	ਮ	ਪ	ਨ਼	ਨ਼	ਨ਼ਧ	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਨ਼	ਸ
ਬऽ	ਰऽ	ਸ	ਮੇ	ऽ	ਘ	ਜੀ	ਤਿਲ	ਬਿ	ਲ	ਮऽ	ਨ	ਲਾ	ऽ	ਉ	ऽ

								ਮ	ਮ						
ਨ਼ਧ਼	ਨ਼ਧ਼	ਨ਼	ਨ਼	ਸ	—	ਸ	—	ਰ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਬऽ	ਰऽ	ਸ	ਪਿ	ਆ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਮ	ਨਹਿ	ऽ	ਸ	ਧਾ	ऽ	ਰੇ	ऽ
				ਧ				ਧ				ਮ			
ਮ	ਰ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ
ਹੋ	ऽ	ਇ	ਅ	ਨ	ऽ	ਦ	ਸ	ਦਾ	ऽ	ਮऽ	ਨऽ	ਚਾ	ऽ	ਉ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

												ਨ			
ਮ	ਰ	ਪ	ਪ	ਨੁਧ	ਨੁਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—
ਹ	ਮ	ਤੇ	ऽ	ਰੀऽ	ऽऽ	ਧ	ਰ	ਸੁਆ	ऽ	ਮੀ	ਆ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ
ਨੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਨੁ									ਧ	ਧ		
ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਨੁ	ਪ	—
ਤੂ	ऽ	ਕਿਉ	ऽ	ਮ	ਨਹੁ	ऽ	ਬਿ	ਸਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਨ		ਧ		ਮ	ਮ	ਮ					
ਮ	ਮ	ਪ	—	ਸਂ	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਇ	ऽਸ	ਤ੍ਰੀ	ऽ	ਰੂ	ऽ	ਪ	ਚੇ	ਰੀ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ਨਿਆ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਧ				ਧ				ਮ			
ਮ	ਰ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ
ਸੋ	ऽ	ਭ	ਨ	ਹੀ	ऽ	ਬਿ	ਨ	ਭ	ਰ	ਤਾऽ	ऽऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ

ਨੋਟ— ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਦੂਜੀ 'ਟਿਯੂਨ' ਹੇਠਾਂ ਇਕਤਾਲੇ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ।

੯. ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਅਸਥਾਈ

X		0		੨		0		੩		੪	
									ਸ	ਨ਼	ਸ
									ਥ	ਰ	ਸ
								ਧ਼			
ਰਮ	ਧਮ	ਗੁਮ	ਰ	ਸ	—	ਰ	ਸ	ਨ਼	ਨ਼	ਮ਼	ਪ਼
ਮੇऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਘ	ਜੀ	ऽ	ਤਿ	ਲ	ਬਿ	ਲ	ਮ	ਨ
ਧ਼											
ਨ਼	—	ਧ਼	ਧਨ਼	ਸ	ਨ਼	ਸ	—	—	ਮ਼	ਨ਼	ਧ਼
ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	ਉ	ऽ	ऽ,	ਬਰ	ਸ	ਪਿ

ਨ਼	—	—	ਸ	ਰ	ਨ਼	ਸ	—	—	ਸ	ਰ	ਪ
ਆ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮ	ਨਹਿ	ਸ

ਮ	ਮ										
ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ
ਧਾ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ਹੋ	ਇ	ਅ	ਨੰ	ਦ	ਸ

ਮਪ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਗੁਮ	ਰਸ	ਸ
ਦਾऽ	ऽ	ਮ	ਨ	ਚਾऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਉ

ਅੰਤਰਾ

						ਸਂ					
			ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	—	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ
			ਹ	ਮ	ਤੇ	ਰੀ	ऽ	ऽ	ਧ	ਰ	ऽ

						ਸਂ			ਧ		
ਸਂ	—	—	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨੁ	—	ਧ
ऽ	ऽ	ऽ	ਸੁਆ	ਮੀ	ਆ	ਮੇ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ

						ਸਂ					
ਨੁ	ਪ	—	ਮ	ਨੁ	ਧ	ਨ	—	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ
ऽ	ऽ	ऽ ;	ਹ	ਮ	ਤੇ	ਰੀ	ऽ	ऽ	ਧ	ਰ	ऽ

						ਸਂ			ਧ		
ਸਂ	—	—	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਨੁ	—	ਪ
ऽ	ऽ	ऽ	ਸੁਆ	ਮੀ	ਆ	ਮੇ	ऽ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ

ਮ	—	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਪ	ਮਰ	ਸ	ਨ਼	ਸ
ਤੂ	ऽ	ਕਿਉ	ਮ	ਨਹ	ਬਿ	ਸਾऽ	ऽऽ	ਰੇऽ	ਬ	ਰ	ਸ...

ਨੋਟ—ਇਹ ਅਤੀ ਸੁੰਦਰ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ, ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਉਣੀਆਂ ਹਨ।

੧੦. **ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ** (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), **ਇਕਤਾਲਾ** (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਨਾਚਤ ਫਿਰਤ ਮੋਰ ਬਾਦਰ ਕਰਤ ਘੋਰ,
ਦਾਮਨੀ ਅਨੇਕ ਭਾਉ ਕਰਿਉ ਈ ਕਰਤ ਹੈ ॥
ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਤੇ ਸੀਤਲ ਨ ਸੂਰਜ ਤੇ ਤਪਤ ਤੇਜ,
ਇੰਦ੍ਰ ਸੋ ਨ ਰਾਜਾ ਭਵ ਭੂਮ ਕੋ ਭਰਤ ਹੈ ॥
ਸਿਵ ਸੇ ਤਪਸੀ ਆਦਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸੇ ਨ ਬੇਦਚਾਰੀ,
ਸਨਤ ਕੁਮਾਰ ਸੀ ਤਪੱਸਿਆ ਨ ਅਨਤ ਹੈ ॥
ਗਿਆਨ ਕੇ ਬਿਹੀਨ ਕਾਲ ਫਾਸ ਕੇ ਅਧੀਨ ਸਦਾ,
ਜੁਗਨ ਕੀ ਚਉਕਰੀ ਫਿਰਾਏ ਈ ਫਿਰਤ ਹੈ ॥ ੬ ॥ ੭੬ ॥

(ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ਪਾ: ੧੦, ਕਬਿੱਤ ਨੰ: ੭੬)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
			ਧ਼			ਧ਼					
ਨ਼ਸ	ਰਮ	ਰਸ	ਨੁ਼	ਪ਼	ਪ਼	ਨੁ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	—	ਸ
ਨਾਤ	ਤਤ	ਤਤ	ਚ	ਤ	ਫਿ	ਰ	ਤ	ਤ	ਮੋ	ਤ	ਰ
						ਮ	ਮ				
ਨ਼	ਸ	—	ਰ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	ਸ
ਬਾ	ਤ	ਤ	ਦ	ਰ	ਕ	ਰ	ਤ	ਤ	ਘੋ	ਤ	ਰ
ਮ											
ਰ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਦਾ	ਤ	ਮ	ਨੀ	ਤ	ਅ	ਨੇ	ਤ	ਕ	ਭਾ	ਤ	ਉ
			ਧ			ਮ	ਮ				
ਨਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਕਤ	ਰਿਉ	ਤ	ਈ	ਤ	ਕ	ਰ	ਤ	ਤ	ਹੈ	ਤ	ਤ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਧ	ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਚੰ	ਤ	ਦ੍ਰ	ਮਾ	ਤ	ਤੇ	ਸੀ	ਤ	ਤ	ਤ	ਲ	ਨ
						ਸਂ			ਧ		
ਨੁਧ	ਨੁਧ	ਨੁਧ	ਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਪ	ਪ
ਸੂਤ	ਤਤ	ਤਤ	ਰ	ਜ	ਤੇ	ਤ	ਪ	ਤ	ਤੇ	ਤ	ਜ

			ਮੰ								ਨ
ਪ	ਰੰ	ਰੰ	ਗੁੰ	—	ਮੰ	ਰੰ	—	—	ਸੰ	—	ਸੰ
ਇੰ	ऽ	ਦੂ	ਸੌ	ऽ	ਨ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਭਵ
ਧ											
ਨ਼	ਮ	ਪ	ਨ਼ਧ	ਨਸੰ	ਸੰ	ਪਨ਼	ਪਮ	ਰਸ	ਰਮ	ਰਸ	ਨ਼ਸ
ਭੂ	ऽ	ਮ	ਕੌऽ	ऽऽ	ਭ	ਰऽ	ਤऽ	ऽऽ	ਹੈऽ	ऽऽ	ऽऽ—ਨਾਚਤ...

ਨੋਟ—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਦੂਜੀ ਟਿਯੂਨ ਝਪਤਾਲ ਵਿਚ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੀ ਹੈ।

੧੧. ਰਾਗ ਮਲ੍ਹਾਰ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਝਪਤਾਲ (ਲਗ-ਭਗ ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

×		੨			੦		੩		
ਨ਼		ਮ			ਮ				
ਸ	ਸ	ਰ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਨਾ	ਚ	ਤ	ऽ	ਫਿ	ਰ	ਤ	ਮੋ	ऽ	ਰ
ਸ									
ਨ਼	ਸ	ਰ	—	ਸ	ਨ਼ਧ਼	ਨ਼ਧ਼	ਨ਼	ਪ਼	ਪ਼
ਬਾ	ਦ	ਰ	ऽ	ਕ	ਰऽ	ਤऽ	ਘੋ	ऽ	ਰ
							ਸ		
ਮ਼	ਪ਼	ਨ਼ਧ਼	ਨ਼ਧ਼	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਨ਼	ਸ	ਸ
ਦਾ	ਮ	ਨੀऽ	ऽऽ	ਅ	ਨੇ	ਕ	ਭਾ	ऽ	ਉ
					ਮ				
ਮ	ਪ	ਨ਼ਧ	ਨ਼ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਕ	ਰਿਓ	ਈऽ	ऽऽ	ਕ	ਰ	ਤ	ਹੈ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ									
ਮ	ਪ	ਨ਼ਧ	ਨ਼ਧ	ਨ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ
ਚੰ	ਦੂ	ਮਾऽ	ऽऽ	ਤੇ	ਸੀ	ਤ	ਲ	ऽ	ਨ
ਸੰ					ਸੰ		ਧ	ਧ	
ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਧਸੰ	ਨ਼	ਨ਼	ਪ
ਸੂ	ਰ	ਜ	ऽ	ਤੇ	ਤ	ਪਤ	ਤੇ	ऽ	ਜ
ਨ		ਮੰ	ਮੰ						
ਸੰ	ਸੰ	ਗੁੰ	ਗੁੰ	ਮੰ	ਰੰ	—	ਸੰ	—	ਧਸੰ
ਇੰ	ਦੂ	ਸੌ	ऽ	ਨ	ਰਾ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਭਵ

ਧ		ਪ	ਧ		ਮ						
ਨ਼	ਮ	ਨ਼	ਨ਼—	ਧ	ਗੁ	—	ਮ	ਰ	ਸ	—	—
ਭੂ	ਮ	ਕੋ	S	ਭ	ਰ		ਤ	ਹੈ	S	S	

(ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

ਨੋਟ—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। ਪਰ ਜੇ ਝਪਤਾਲ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਅਗੋਂ ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਉਤੇ ਲਿਖੀ ਇਕਤਾਲੇ ਦੀ ਟਿਯੂਨ ਤੇ ਗਾਉਗੇ ਤਾਂ ਵਧੇਰੇ ਰਸ ਆਵੇਗਾ।

੧੨. ਰਾਗ (ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ), ਪੜਤਾਲ, ਇਕਤਾਲਾ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਬਰਸੁ ਸਰਸੁ ਆਗਿਆ ਹੋਹਿ ਆਨੰਦ ਸਗਲ ਭਾਗ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸੰਤ ਸੰਗੇ ਮਨੁ ਪਰਫੜੈ ਮਿਲਿ ਮੇਘ ਧਰ ਸੁਹਾਗ ॥ ੧ ॥
ਘਨਘੋਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮੋਰ ॥ ਚਿਤੁ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਬੂੰਦ ਓਰ ॥
ਐਸੋ ਹਰਿ ਸੰਗੇ ਮਨ ਮੋਹ ॥ ਤਿਆਗਿ ਮਾਇਆ ਧੋਹ ॥
ਮਿਲਿ ਸੰਤ ਨਾਨਕ ਜਾਗਿਆ ॥ ੨ ॥

(ਮਲਾਰ ਮ: ੫, ਪੜਤਾਲ, ਪੰਨਾ ੧੨੭੨)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਸ						ਧ					
ਮ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸ	ਨ਼	ਧ	ਨ਼	ਸ	ਨ਼	ਸ
ਬ	ਰ	ਸ	ਸ	ਰ	ਸ	ਆ	S	ਗਿ	ਆ	S	S
ਨ਼.	ਨ਼.					ਮ	ਮ				
ਧ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	ਰ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ
ਹੋ	ਹਿ	ਆ	ਨੰ	S	ਦ	ਸ	ਗ	ਲ	ਭਾ	S	ਗ

ਅੰਤਰਾ

			ਪ	ਧ							
ਮ	ਪ	ਪ	ਨ਼	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਮਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਸੰ	ਤ	ਸੰ	ਗੇ	ਮ	ਨ	ਪ	ਰ	ਫ	ੜੇ	S	S
											ਮਿਲ
ਸਂ						ਮ	ਮ				
ਰਂ	—	ਸਂ	ਨ਼ਧ	ਨ਼	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	ਸ	—
ਮੇ	S	ਘ	ਧS	ਰ	ਸੁ	ਹਾ	S	S	ਗ	S	S—ਬਰਸ...

ਸੰਚਾਰੀ, ਤਾਲ–ਰੂਪਕ (ਇਕਤਾਲੇ ਦੀ ਠਾਅ)

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਨ਼			ਮ				ਮ	ਮ					
ਸ	—	ਸ	ਰ	—	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸ
ਘ	ऽ	ਨ	ਘੰ	ऽ	ऽ	ਰ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ਮੇ	ऽ	ऽ	ਰ
							ਨ਼	ਨ਼	ਨ਼	⏜	⏜		
ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਧ	ਧ	ਧ	ਨ਼	ਪ	—	—
ਚਿ	ਤ	ਚਾ	ਤ੍ਰਿ	ਕ	ਬੂੰ	ਦ	ਓ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਅਗੋਂ ਤਿੰਨਤਾਲ

ਅਤੋਗ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਇਕਤਾਲੇ ਦੀ ਦੁਗੁਨ ਲਯ ਵਿਚ)

×				੨				੦				੩			
				ਪ											
ਮ	—	ਪ	—	ਨ਼	ਧ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸ	ਸਂ	ਸਂ	—	—
ਐ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸੋਂ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਸੰ	ਗੇ	ਮ	ਨ	ਮੋ	ਹ	ऽ	ऽ
												ਧ			
ਨ਼	ਧ	ਨ਼	ਧ	ਨ	—	ਸਂ	—	ਰੇਂ	—	ਸਂ	—	ਨ਼	—	ਪ	—
ਤਿਆ	ऽ	ऽ	ਗ	ਮਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ਧੌਂਹ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
														ਮਿ	ਲ
ਨ				ਧ				ਮ	ਮ	ਮ					
ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਨ਼	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	ਸ
ਸੰ	ऽ	ऽ	ਤ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ਗਿ	ਆ	ऽ	ਮਿ	ਲ
ਨ				ਧ				ਮ	ਮ	ਮ					
ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਨ਼	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—
ਸੰ	ऽ	ऽ	ਤ	ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ਗਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ

×
ਮ ਰ ਰ
ਬ ਰ ਸ—ਇਕਤਾਲਾ—ਅਸਥਾਈ ਤੇ ਮੁਕਾਅ ਕਰੋ ।

(ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

(ਮੀਆਂ ਮਲ੍ਹਾਰ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ

ਵਾਦੀ—ਧੁ | ਠਾਟ—ਆਸਾਵਰੀ | ਸਮਾਂ—ਦਿਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ (ਅੱਠ-ਨੌਂ ਵਜੇ)
ਸੰਵਾਦੀ—ਗੁ | ਜਾਤੀ—ਸੰ:-ਸੰਪੂਰਣ | ਵਿਸ਼ੇਸ਼—'ਧਾ ਮਾ' ਤੇ 'ਪਾ ਗਾ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ।

ਨੁ
ਆਰੋਹ—ਸ, ਰ ਗ, ਮ, ਪ ਧੁ, ਨੁ ਸਂ।

ਮ
ਅਵਰੋਹ—ਸਂ, ਨੁਧੁ, ਪ, ਧੁ ਮ, ਪ ਗੁ, ਰ ਸ।

ਨੁ
ਪਕੜ—ਸ, ਰਗ, ਮ, ਪ ਧੁ—ਪ, ਧੁ ਮ, ਪ ਗੁ, ਰ ਸ।

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਇਕ ਐਸਾ ਰਾਗ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਅੱਜ-ਕਲ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਵਖੋ-ਵਖ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ—ਗੰਧਾਰ, ਦੇਵਗੰਧਾਰ, ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਗੰਧਾਰੀ ਅਤੇ ਗੰਧਾਰੀ-ਟੋਡੀ ਆਦਿ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਸੰਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਸ੍ਵਰ-ਰੂਪ ਵੀ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ—ਰਾਗ 'ਤਰੰਗਣੀ' ਤੇ 'ਹਿਰਦੈ ਕੌਤੁਕ' ਦੇ ਕਰਤਾ ਨੇ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਨੂੰ ਗੌਡੀ ਮੇਲ (ਭੈਰਉ ਠਾਟ) ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਭਾਵ, ਇਸ ਦੇ 'ਰੇ ਧਾ' ਕੋਮਲ ਤੇ 'ਗਾ ਨੀ' ਤੀਵਰ। ਪਰ ਚੰਦ੍ਰੋਦਯ ਕਰਤਾ ਆਪਣੀ ਰਾਗ ਮਾਲਾ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ 'ਅਨਲਗਤੀ ਗਨੀ' ਤੇ 'ਪ੍ਰਥਮ ਗਤੀ ਰਿਧੌ' ਐਸਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ, ਆਧੁਨਿਕ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 'ਸ੍ਵਰਮੇਲ ਕਲਾ ਨਿਧੀ ਅਤੇ 'ਚਤੁਰ-ਦੰਡਿਪ੍ਰਕਾਸਕਾ' ਵਿਚ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਗ ਮੇਲ (ਕਾਫੀ ਠਾਟ) ਦਾ ਰਾਗ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਦੱਖਣ ਦੇ ਹੀ 'ਰਾਗ ਲੱਛਣ' ਦੇ ਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਟ ਭੈਰਵੀ ਮੇਲ (ਆਸਾਵਰੀ ਠਾਟ) ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇੰਜ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਨਾਮ ਤੇ ਰੂਪ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਅਸਾਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਦੇਵਗੰਧਾਰ, ਗੰਧਾਰ, ਗੰਧਾਰੀ ਅਤੇ ਗੰਧਾਰੀ-ਟੋਡੀ, ਇਹ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਗ ਇਸ ਸਮੇਂ ਗਾਏ-ਬਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੰਧਾਰ, ਦੇਵਗੰਧਾਰ ਤੇ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਇਕ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਗੰਧਾਰੀ ਜਾਂ ਗੰਧਾਰੀ-ਟੋਡੀ ਇਕ ਅਲੱਗ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ। ਭਾਵ, ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ 'ਗੰਧਾਰ' ਲਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੰਧਾਰੀ ਜਾਂ ਗੰਧਾਰੀ-ਟੋਡੀ ਵਿਚ 'ਗੰਧਾਰ' ਕੋਮਲ ਤੇ 'ਰਿਖਭ' ਦੋਵੇਂ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਇਹੋ ਭੇਦ ਹੈ।

ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਨ, ਦੋਵੇਂ ਆਸਾਵਰੀ ਠਾਟ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਭੀ ਇਕੋ ਹੈ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਤੀ ਤੇ ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ ਵਿਚ ਭੇਦ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਰ—ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਰਿਖਭ-ਧੈਵਤ ਵਰਜਿਤ, ਅਵਰੋਹ ਸੰਪੂਰਣ, ਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਖੜਜ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਿਚ ਧਨਾਸਰੀ ਤੇ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਿਚ ਜੌਨਪੁਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਕੋਮਲ ਗੰਧਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੁਰ-ਰੂਪ—ਸ ਗੁ ਮ ਪ, ਨੁ ਸਂ—ਸਂ, ਨੁ ਧੁ ਪ, ਮ ਗੁ ਰ ਸ।

ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਕਾਰ—ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਸੰਪੂਰਣ-ਸੰਪੂਰਣ, ਵਾਦੀ ਧੈਵਤ ਸੰਵਾਦੀ ਗੰਧਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਗੰਧਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਵੈਗੰਧਾਰੀ ਭੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸੇ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ) ਇਹ ਆਸਾਵਰੀ ਅੰਗ

ਨੁ ਨੁ ਨੁ
ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਰ-ਰੂਪ—ਸ, ਰਗ, ਮ; ਪ ਧੁ—ਧੁ-ਪ, ਮਪ ਧੁ ਨੁ ਸਂ

—ਸਂ, ਨੁਧੁ, ਪ, ਧੁਮ, ਪਗੁ, ਰ ਸ। ਇੰਜ ਗੰਧਾਰ ਦਾ ਅੰਸ ਲੈ ਕੇ ਖੜਜ ਤੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਰਾਗ ਦੀ ਰੰਜਕਤਾ ਵਧਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਖੜਜ ਤੇ ਥੋੜਾ ਠਹਿਰ ਕੇ 'ਸ, ਰਗ,

ਨੁ
ਮ; ਪ ਧੁ—ਪ' ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੱਧਮ ਅਤੇ ਧੈਵਤ ਸੁਰ ਲਾ ਕੇ ਪੰਚਮ ਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਕਈ ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ 'ਪਾ-ਸ' ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ 'ਗਾ ਮਾ ਪਾ ਧਾ ਤੇ ਸਂ' ਸੁਰ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਕਈ ਵੇਰ ਤਾਨ ਲਾਉਣ

ਨੁ
ਸਮੇਂ ਧੈਵਤ ਸੁਰ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ—ਮਪ ਧੁ ਨੁ ਸਂ, ਜਾਂ ਪ, ਧੁ ਮ,
ਸਂ
ਪ ਨੁ ਸਂ ਇੰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਕਰੁਣਾ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਰਸ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਸਾਵਰੀ ਤੇ ਜੌਨਪੁਰੀ ਇਸ ਦੇ ਸਮਕ੍ਰਿਤਿਕ ਰਾਗ ਹਨ, ਪਰ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਦਾ ਤੀਵਰ ਗੰਧਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਚੌਥੇ, ਪੰਜਵੇਂ ਤੇ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗਾਇਨ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

੧. ਸ, ਰਗ, ਮ—ਪ ਧੁ - ਪ, ਧੁਮਪ ਗੁ —ਰ ਸ —ਨੁਧੁ —ਪ ਧੁਨੁਸ ਸਰਗ, ਮਪ ਧੁ—ਪ ਧੁਮਪ

ਨੁਧੁ, ਪ, ਧੁ ਮ ਪ ਗੁ ਰ ਸ – ।

੨. ਸ, ਰਗ, ਮ —ਗਮਪ ਧੁ —ਧੁ —ਪ, ਮਪਨੁਧੁ —ਪ. ਮਪਧੁ ਗੁ —ਰ ਸ – ਰਸਨੁਧੁ —ਪ ਮਪਧੁ ਮਪ

ਧੁਨੁਸ—ਸਰਗ, ਮਪ ਧੁ - ਪ, ਮਪ ਧੁ, ਨੁਸਂ—ਨੁਧੁ—ਪ, ਧੁਮਪ ਗੁ—ਰਮਪ ਗੁ—ਰਸ—ਰਗ,

ਮਪ ਧੁ – ਪ, ਧੁਮਪ ਗੁ – ਰ ਸ ।

੩. ਸ —ਰਗਮਪਧੁਪ, ਧੁਮਪਨੁਧੁ —ਪ, ਮਪ ਧੁਨੁਸਂ—ਨੁਧੁ - ਧੁ – ਪ, ਰਮਪ ਧੁਨੁਸਂ – ਨੁਸਂਰਂ ਧੁ– ਪ,

ਮਪਨੁਧੁ —ਪ, ਮਪਧੁਮਪ ਗੁ—ਸਰਗ, ਮਪ ਧੁਨੁਸਂ—ਨੁਸਂਰਂਸਂਨੁਧੁ—ਧੁ – ਪ, ਧੁਮਪ ਗੁ—ਰ, ਸ—

ਰਨੁਸਰਗ, ਮ – ਪ, ਨੁ, ਸਂ – ਨੁਸਂਰਂ ਨੁਧੁ —ਪ, ਮਪ ਧੁ, ਨੁਸਂ ਧੁਨੁਸਂਰਂ ਧੁ ਧੁ – ਪ, ਧੁਮ,

ਪਗੁ —ਸਰਗ, ਮਪ ਗੁ – ਰ, ਸ— ।

੪. ਸ —ਰਮ, ਗਮਪ, ਮਪ ਧੁ —ਨੁਸਂ —ਨੁਸਂ, ਨੁਸਂਰਂਨੁਧੁ—ਪ, ਮਪਨੁਸਂਰਂਨੁਧੁ – ਪ, ਨੁਸਂਰਂਗੁਂ— ਰਂਸਂ

ਨੁਧੁ —ਪ, ਧੁਮਪਗੁ —ਸਰਗ, ਮਪਧੁਗੁ, ਰ, ਸ—ਮਪ ਧੁ— ਧੁਨੁਸਂ— ਧੁਨੁਸਂਰਂਨੁਧੁ— ਪ, ਗੁਂ—

ਰਂਸਂਨੁਧੁ —ਪ, ਮਪ ਧੁਨੁਸਂ - ਨੁਸਂ ਧੁਨੁਸਂ, ਮਪਧੁਨੁਸਂ - ਧੁ – ਧੁ – ਪ, ਧੁਮਪ ਗੁ - ਸਰਗ,ਮਪਗੁ—

ਰਸ —ਮਪਨੁਸਂਰਂਗੁਂ—ਰਂਸਂਨੁਧੁ —ਨੁਸਂ - ਨਸਂਰਂਸਂਨੁਧੁ—ਪ, ਮਪਨੁਧੁ— ਪ, ਧੁਮਪ ਗੁ—ਰ, ਸ—

ਮਪਧੁਨੁਸਂ—ਰਂਸਂ, ਗੁਂ – ਰਂਸਂਨੁਧੁ—ਪ, ਮਪਨੁਸਂਰਂਨੁਧੁ— ਪ, ਧੁਮਪਗੁ— ਰ, ਸ— ।

੫. ਮਪ ਧੁ —ਨੁਸਂ --ਰਂ, ਸਂਨੁਧੁ—ਪ, ਧੁਮ, ਪ ਧੁ —ਨੁਸਂ —ਸਂਰਂਗੁਂ - ਰਂਸਂਨੁਧੁ —ਨੁਸਂ – ਧੁਨੁਸਂਰਂਨੁਧੁ—

ਮਪਧੁਨੁਸਂ— ਨੁਸਂ— ਸਂਰਂਗਂ, ਮਂਪਂ ਗੁਂ – ਰਂ, ਸਂ— ਨੁਸਂਰਂਨੁਧੁ—ਪ, ਧੁ ਮ, ਪ ਗੁ, ਸਰਗ, ਮਪ ਗੁ—

ਰਸ— । ਸਰਸ, ਸਰਗੁਰਸ, ਸਰਗਮਪਗੁਰਸ, ਸਰਗਮਪਧੁਮਪਗੁਰਸ, ਸਰਗਮ ਧੁ ਧੁਮਪਗੁਰਸ,

ਸਰਗਮਪਨੁਧੁਪਮਗੁਰਸ, ਸਰਗਮਪਧੁਨੁਸਂਨੁਧੁਪਮਗੁਰਸ, ਸਰਗਮਪਨੁਸਂਰਂ ਨੁਧੁਪਮਗੁਰਸ, ਸਰਗਮਪਨੁਸਂ ਰਂਗੁਂ, ਰਂਸਂਨੁਧੁਪਧੁਮਪਗੁ —ਰਸ— ।

ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
	* ਪਧੁ ਮ ਪ	ਮ ਗੁ ਸਰ ਗ ਮ		
੧.	* ਚऽ ਲੀ ਠਾ	ਕੁ ਰऽ ਪਹਿ ऽ	ਸਰ ਗਮ ਪਨੁ ਧੁਪ	ਸੰਨੁ ਧੁਪ ਮਗੁ ਰਸ
੨.	. . . .	ਸਰ ਗਮ ਪਧੁ ਮਪ	ਨੁਨੁ ਧੁਪ ਮਪ ਸੰਨੁ	ਧੁਪ ਮਪ ਮਗੁ ਰਸ
੩.	* . . . ਨੁਨੁ ਧੁਪ ਮਪ, ਸੰਨੁ	. . . . ਧੁਪ ਮਪ ਰੰਰੰ ਸੰਨੁ	ਸਰ ਨੁਸ, ਗੁਰ ਸਰ, ਧੁਪ ਮਪ, ਗੁੰਰੰ ਸੰਨੁ	ਗਮ ਪਮ, ਧੁਪ ਮਪ, ਧੁਪ ਮਪ ਮਗੁ ਰਸ
੪.	* . . . ਰੰਰੰ ਸੰ,ਰੰ ਰੰਸੰ ਨੁਸੰ	. . . . ਗੁੰਗੁੰ ਰੰ,ਗੁੰ ਗੁੰਰੰ ਸੰਰੰ	ਗੁਗੁ ਰ,ਗੁ ਗੁਰ ਸਰ, ਸੰਸੰ ਨੁਨੁ ਧੁਧੁ ਪਪ	ਧੁਧੁ ਪ,ਧੁ ਧੁਪ ਮਪ, ਮਮ ਗੁਗੁ ਰਰ ਸਸ
੫.	* . . . ਨੁਨੁ, ਨੁਸੰ ਸੰ,ਸੰ ਰੰਰੰ	. . . . ਰੰ,ਗੁੰ ਗੁੰ,ਸੰ ਰੰਰੰ, ਨੁਸੰ	ਸਰ ਰ,ਰ ਗਗ, ਗਮ ਸੰ,ਧੁ ਨੁਨੁ, ਪਧੁ ਧੁ ਮ	ਮ ਮ ਪਪ, ਪਧੁ ਧੁ ਧੁ ਪਪ, ਰਮ ਮ,ਗੁ ਰਸ
੬.	* . . . ਗੁਰ, ਗਮ ਪਧੁ ਨੁਸੰ	. . . . ਪਧੁ ਮਪ ਗੁਰ, ਗਮ	. . . . ਪਧੁ ਨੁਸੰ ਰੰਰੰ ਸੰਨੁ	ਸਰ ਗਮ ਧੁਧੁ ਪਮ ਧੁਪ ਧੁਮ ਪਗੁ ਰਸ
੭	* . . . ਮਗੁ ਰਸ, ਸਰ ਗਮ ਸੰਰੰ ਸੰਨੁ ਧੁਪ ਮਗੁ	ਸਰ ਗਮ ਰਗ ਮਪ ਰਗ ਮਪ ਨੁਧੁ ਸੰਨੁ ਰਸ, ਸਰ ਗਮ ਰਗ	ਮਗੁ ਰਸ, ਸਰ ਗਮ ਧੁਪ ਮਗੁ ਰਸ, ਸਰ ਮਪ ਧੁਨੁ ਸੰਰੰ ਗੁੰਰੰ	ਰਗ ਮਪ ਨੁਨੁ ਧੁਪ ਗਮ ਰਗ ਮਪ ਧੁਨੁ ਸੰਨੁ ਧੁਪ ਮਗੁ ਰਸ

ਅੰਤਰਾ

੧.	ਜਨ ਨਾ ਨ ਕ	ਸ ਰ ਣ ਤੁ	ਸੰਨੁ ਧੁਪ ਮਗੁ ਰਸ,	ਰਗ ਮਪ ਧੁਨੁ ਸੰ
੨,	. . . .	ਮਪ ਨੁਸੰ ਗੁੰਰੰ ਸੰਨੁ	ਧੁਪ ਮਗੁ ਰਸ, ਰਗ	ਮਪ ਧੁਨੁ ਸੰਰੰ ਸੰ
੩.	ਸੰਨੁ ਧੁਪ, ਨੁਧੁ ਪਮ,	ਧੁਪ ਮਗੁ, ਪਮ ਗੁਰ,	ਮਗੁ ਰਸ, ਰਗ ਮਪ	ਧੁਪ ਮਪ ਨੁਸੰ ਰੰਸੰ.
੪.	. . . . ਧੁਧੁ ਪਮ, ਪਪ ਮਗੁ,	. . . . ਮਮ ਗੁਰ, ਗੁਗੁ ਰਸ,	ਗੁੰਗੁੰ ਰੰਸੰ, ਰੰਰੰ ਸੰਨੁ, ਸਰ ਮਮ ਗਮ ਪਪ	ਸੰਸੰ ਨੁਧੁ, ਨੁਨੁ ਧੁਪ, ਮਪ ਨੁਨੁ ਪਨੁ ਸੰਸੰ
੫.	. . . . ਸੰਨੁ ਧੁਪ ਮਗੁ ਰਸ,	ਮਪ ਧੁ.ਮ ਪਧੁ ਮਪ ਸਰ ਗਗ ਰਗ ਮਮ	ਧੁਪ ਮਗੁ ਰਸ, ਧੁਨੁ ਗਮ ਪਪ ਮਪ ਧੁਧੁ	ਸੰ,ਧੁ ਨੁਸੰ ਧੁਨੁ ਸੰਰੰ ਪਧੁ ਨੁਨੁ ਧੁਨੁ ਸੰਸੰ
੬.	. . . . ਰਸ, ਨੁਸੰ ਰੰ,ਨੁ ਸੰਰੰ ਗਗ ਮਮ ਪਪ ਧੁਧੁ	. . . . ਨੁਸੰ, ਰੰਗੁੰ ਸੰਰੰ ਨੁਸੰ ਨੁਨੁ ਸੰ, ਮਮ ਪਪ	ਪਨੁ ਸੰ,ਪ ਨੁਸੰ ਪਨੁ ਧੁਨੁ ਪਧੁ ਮਪ ਗਮ ਧੁਧੁ ਨੁਨੁ ਸੰ ਮਮ	ਸੰਰੰ ਸੰਨੁ ਧੁਪ ਮਗੁ ਰਗੁ ਸਰ ਨੁਸ, ਰਰ ਪਪ ਧੁਧੁ ਨੁਨੁ ਸੰ

੭.	. . . .	ਗੁਂਰਂ ਸਂ,ਰਂ ਸਂਨੁ, ਸਂਨੁ	ਧੁਨੁ ਧੁਪ, ਧੁਪ ਮ,ਪ	ਮਗੁ, ਮਗੁ ਰ,ਗੁ ਰਸ
	ਸਰ ਗੁਰ, ਰਗ ਮਗ,	ਗਮ ਪਮ, ਮਪ ਧੁਪ,	ਪਧੁ ਨੁਧੁ, ਧੁਨੁ ਸਂਨੁ,	ਨੁਸਂ ਰਂਸਂ, ਗੁਂਗੁਂ ਰਂਰਂ
	ਸਸਂ ਨੁਨੁ ਧੁਧੁ ਪਪ	ਮਮ ਗੁਗੁ ਰਰ ਸਸ,	ਮਪ ਧੁਨੁ ਸਂ, ਮਪ	ਧੁਨੁ ਸਂ, ਮਪ ਧੁਨੁ

੧. ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਅਬ ਹਮ ਚਲੀ ਠਾਕੁਰ ਪਹਿ ਹਾਰਿ ॥
ਜਬ ਹਮ ਸਰਣਿ ਪ੍ਰਭੂ ਕੀ ਆਈ ਰਾਖੁ ਪ੍ਰਭੂ ਭਾਵੈ ਮਾਰਿ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਲੋਕਨ ਕੀ ਚਤੁਰਾਈ ਉਪਮਾ ਤੇ ਬੈਸੰਤਰਿ ਜਾਰਿ ॥
ਕੋਈ ਭਲਾ ਕਹਉ ਭਾਵੈ ਬੁਰਾ ਕਹਉ ਹਮ ਤਨੁ ਦੀਓ ਹੈ ਢਾਰਿ ॥੧॥
ਜੋ ਆਵਤ ਸਰਣਿ ਠਾਕੁਰ ਪ੍ਰਭੁ ਤੁਮਰੀ ਤਿਸੁ ਰਾਖਹੁ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਸਰਣਿ ਤੁਮਾਰੀ ਹਰਿ ਜੀਉ ਰਾਖਹੁ ਲਾਜ ਮੁਰਾਰਿ ॥੨॥

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੫੨੭-੨੮)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
												ਪ	ਪਨੁ	ਧੁ	ਪ
												ਅ	ਬऽ	ਹ	ਮ
				ਮ		ਮ									
—	ਪਧੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਸਰ	ਗ	ਮ	ਪ	—	—	ਮ	ਪ	ਪਨੁ	ਧੁ	ਪ
ऽ	ਚऽ	ਲੀ	ਠਾ	ਕੁ	ਰऽ	ਪਹਿ	ऽ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ਰੁ	ਅ	ਬऽ	ਹ	ਮ
				ਮ	ਰ										
—	ਪਧੁ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਸਰ	ਮ	ਗਮ	ਪ	—	—	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—
ऽ	ਚऽ	ਲੀ	ਠਾ	ਕੁ	ਰऽ	ਪਹਿ	ऽ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ
								ਨੁ.							
—	ਸਰ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਧੁ.	—	ਪ.	ਧੁ.	ਸ	—	ਸ	—
ऽ	ਜਬ	ਹ	ਮ	ਸ	ਰ	ਣ	ਪ੍ਰ	ਭੂ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ਆ	ऽ	ਈ	ऽ
	ਸ														
—	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	—
ऽ	ਰਾ	ਖ	ਪ੍ਰ	ਭੂ	ऽ	ਭਾ	ਵੈ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ

—	ਪਧੁ	ਮ	ਪ
ऽ	ਚऽ	ਲੀ	ਠਾ ਕੁਰ...

ਅੰਤਰਾ

	ਪਧੁ	ਮ	ਮ	ਪਧੁ	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
	ਲੱS	ਕ	ਛ	ਕੀS	S	ਚ	ਤੁ	ਰਾ	S	ਈ	S	ਉ	ਪ	ਮਾ	S
—	ਨੁ	—	ਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	—
S	ਤੇ	S	ਬੈ	ਸੈਂ	S	ਤ	ਰ	ਜਾ	S	S	S	S	S	ਰ	S
								ਮ							
ਪ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਗ਼	ਗ਼	ਰ	ਮ	ਗ਼	ਰ	ਸ	—
ਕੋਈ	ਭ	ਲਾ	ਕS	ਹਉ	S	ਭਾ	ਵੈ	ਬੁ	ਰਾ	S	ਕ	ਹਉ	S	S	S
	ਰ														
—	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂਰਂ	ਗ਼ਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	—
S	ਹਮ	ਤ	ਨ	ਦੀ	ਓ	S	ਹੈ	ਢਾS	S	S	S	S	S	ਰ	S
—	ਪਧੁ	ਮ	ਪ												
S	ਢS	ਲੀ	ਠਾ												

ਤੁਰ...ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ:)

ਨੋਟ—ਇਸੇ ਟਿਯੂਨ ਤੇ "ਇਕ ਬਿਨ ਦੂਸਰ ਸੋ ਨ ਚਿਨਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ।

੨. ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਜਤ ਕਤ ਪੇਖਿਓ ਨੈਣੀ ॥
ਸੁਖਦਾਈ ਜੀਅਨ ਕੋ ਦਾਤਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਜਾ ਕੀ ਬੈਣੀ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਅਗਿਆਨੁ ਅੰਧੇਰਾ ਸੰਤੀ ਕਾਟਿਆ ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਗੁਰ ਦੈਣੀ ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਕਰਿ ਲੀਨੋ ਅਪੁਨਾ ਜਲਤੇ ਸੀਤਲ ਹੋਣੀ ॥੧॥
ਕਰਮੁ ਧਰਮੁ ਕਿਛੁ ਉਪਜਿ ਨ ਆਇਓ ਨਹ ਉਪਜੀ ਨਿਰਮਲ ਕਰਣੀ ॥
ਛਾਡਿ ਸਿਆਨਪ ਸੰਜਮ ਨਾਨਕ ਲਾਗੋ ਗੁਰ ਕੀ ਚਰਣੀ ॥੨॥

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੫੩੦)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
				ਨੁ				ਮ							
—	ਪ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਪਮ	ਪ	ਗ਼	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਨੁ	ਸ	—
S	ਸੋ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਜ	ਤ	ਕS	ਤ	ਪੇ	S	ਖਿਓ	S	ਨੈ	S	ਣੀ	S
—	ਸ	ਸ	ਰ	ਗ	—	ਮ	—	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	—
S	ਸੁ	ਖ	ਦਾ	ਈ	S	ਜੀ	S	ਅ	ਨ	ਕੋ	S	ਦਾ	S	ਤਾ	S
—	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਰਂ	—	ਸਂਰਂ	ਗ਼ਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁਧੁ	ਪਮ	ਗੁਰ	ਸ
S	ਅੰ	ਮ੍ਰਿ	ਤ	ਜਾ	S	ਕੀ	S	ਬੈS	S	S	S	ਣੀS	SS	SS	S

ਅੰਤਰਾ

				ਨੁ											
ਪ	ਮ	ਮ	ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਅ	ਗਿਆ	ਨ	ਅੰ	ਧੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਸੰ	ऽ	ਤੀ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਟਿਆ	ऽ
												ਨੁ			
—	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	—
ऽ	ਜੀ	ਅ	ਦਾ	ऽ	ਨ	ਗੁ	ਰ	ਦੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਣੀ	ऽ	ऽ	ऽ
	ਪ			ਨੁ				ਮ							
—	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	—	ਰਸ	ਰ	ਗ	ਗ	ਮ	—
ऽ	ਕ	ਰ	ਕਿਰ	ਪਾ	ऽ	ਕ	ਰ	ਲੀ	ऽ	ਨੇऽ	ऽ	ਅ	ਪ	ਨਾ	ऽ
—	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਰਂ	ਸਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁਧੁ	ਪਮ	ਗੁਰ	ਸ
ऽ	ਜ	ਲੌ	ਤੇ	ਸੀ	ऽ	ਤ	ਲ	ਹੋऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਣੀऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ
—															

ऽ ਸੋ ਪ੍ਰਭ... —ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੩. ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮਾਈ ਗੁਰਚਰਣੀ ਚਿਤੁ ਲਾਈਐ ॥
ਪ੍ਰਭੁ ਹੋਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਕਮਲੁ ਪਰਗਾਸੇ ਸਦਾ ਸਦਾ ਹਰਿ ਧਿਆਈਐ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਅੰਤਰਿ ਏਕੋ ਬਾਹਰਿ ਏਕੋ ਸਭ ਮਹਿ ਏਕੁ ਸਮਾਈਐ ॥
ਘਟਿ ਅਵਘਟਿ ਰਵਿਆ ਸਭ ਠਾਈ ਹਰਿ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮੁ ਦਿਖਾਈਐ ॥੧॥
ਉਸਤਤਿ ਕਰਹਿ ਸੇਵਕ ਮੁਨਿ ਕੇਤੇ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਕਤਹੂ ਪਾਈਐ ॥
ਸੁਖ ਦਾਤੇ ਦੁਖ ਭੰਜਨ ਸੁਆਮੀ ਜਨ ਨਾਨਕ ਸਦ ਬਲਿ ਜਾਈਐ ॥੨॥

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੫੨੯)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
														ਮ	
														ਗ	ਮ
														ਮਾ	ਈ
ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	—	ਪ	ਧੁ	ਮ	ਪ	ਪ	ਮ	ਗੁਰ	ਸ	ਗ	ਮ
ਗੁ	ਰ	ਚ	ਰ	ਣੀ	ऽ	ਚਿ	ਤੁ	ਲਾ	ऽਈ	ਐ	ऽ	ऽऽ	ऽ,	ਮਾ	ਈ
ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	—	ਪ	ਧੁ	ਮ	ਪ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਸ
ਗੁ	ਰ	ਚ	ਰ	ਣੀ	ऽ	ਚਿ	ਤੁ	ਲਾ	ऽਈ	ਐ	ऽ	ऽ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਭ

ਨੁ.								•							
ਧੁ	—	ਪ	ਧੁ	ਸ	—	ਸ	ਸ	ਸ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਪ	—
ਹੇ	ऽ	ਇ	ਕ੍ਰਿ	ਪਾ	ऽ	ਲ	ਕ	ਮ	ਲ	ਪ	ਰ	ਗਾ	ऽ	ਸੇ	ऽ
ਮ	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁਧੁ	ਪਮ	ਗ	ਮ
ਸ	ਦਾ	ऽ	ਸ	ਦਾ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਧਿਆ	ऽਈ	ਐ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ,	ਮਾ	ਈ

ਅੰਤਰਾ

ਪ				ਨੁ											
ਮ	—	ਪ	ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਧੁਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਅੰ	ऽ	ਤ	ਰ	ਏ	ऽ	ਕੋ	ऽऽ	ਬਾ	ऽ	ਹ	ਰ	ਏ	ऽ	ਕੋ	ऽ
ਨੁ															
ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁਧੁ	ਪਮ	ਗ	ਮ
ਸ	ਭ	ਮਹਿ	ऽ	ਏ	ऽ	ਕ	ਸ	ਮਾऽ	ऽਈ	ਐ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਮਾ	ਈ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੪. ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਪ੍ਰਭ ਜੀਉ ਪੇਖਉ ਦਰਸੁ ਤੁਮਾਰਾ ॥
ਸੁੰਦਰ ਧਿਆਨੁ ਧਾਰੁ ਦਿਨੁ ਰੈਨੀ ਜੀਅ ਪ੍ਰਾਨ ਤੇ ਪਿਆਰਾ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸਾਸਤ੍ਰ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਅਵਿਲੋਕੇ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰਾ ॥
ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਪ੍ਰਾਨ ਪਤਿ ਪੂਰਨ ਭਵਜਲ ਉਧਰਨ ਹਾਰਾ ॥੧॥
ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਭਗਤ ਜਨ ਸੇਵਕ ਤਾ ਕੀ ਬਿਖੈ ਅਧਾਰਾ ॥
ਤਿਨ ਜਨ ਕੀ ਧੂਰਿ ਬਾਛੈ ਨਿਤ ਨਾਨਕ ਪਰਮੇਸਰੁ ਦੇਵਨਹਾਰਾ ॥੨॥

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੫੩੨)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
				ਨੁ				ਮ							
ਪ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	—	ਰਸ	ਰ	ਗ	ਗ	ਮ	ਮ
ਪੇ	ऽ	ਖਉ	ऽ	ਦ	ਰ	ਸ	ਤੁ	ਮਾ	ऽ	ਰਾऽ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਜੀ	ਉ
ਮ															
ਗੁ	—	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	—	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਰ	ਨੁ	ਸ	—
ਸੁੰ	ऽ	ਦ	ਰ	ਧਿਆ	ऽ	ਨ	ਧਾ	ऽ	ਰ	ਦਿ	ਨ	ਰੈ	ऽ	ਨੀ	ऽ
ਸ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁਧੁ	ਪਧੁ	ਪਮ	ਪ
ਜੀ	ਅ	ऽ	ਪ੍ਰਾ	ऽ	ਨ	ਤੇ	ऽ	ਪਿਆ	ऽ	ਰਾ	ऽ;	ਪ੍ਰऽ	ਭऽ	ਜੀऽ	ਉ

ਅੰਤਰਾ

		ਨੁ										ਨੁ			
ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧੁਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	—
ਸਾ	ऽਸ	ਤ	ਰऽ	ਬੇ	ऽ	ਦ	ਪੁ	ਰਾ	ਨ	ਅ	ਵਿ	ਲੋ	ऽ	ਕੇ	ऽ
ਪ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁਧੁ	ਪਧੁ	ਪਮ	ਪ
ਸਿ	ऽਮ	ਰਿ	ਤ	ਤऽ	ऽ	ਤ	ਬੀ	ਚਾ	ऽ	ਰਾ	ऽऽ,	ਪ੍ਰਭ	ਭऽ	ਜੀऽ	ਉ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੫. ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਯਹ ਮਨੁ ਨੈਕ ਨ ਕਹਿਉ ਕਰੈ ॥
ਸੀਖ ਸਿਖਾਇ ਰਹਿਓ ਅਪਨੀ ਸੀ ਦੁਰਮਤਿ ਤੇ ਨ ਟਰੈ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਮਦਿ ਮਾਇਆ ਕੈ ਭਇਓ ਬਾਵਰੋ ਹਰਿ ਜਸੁ ਨਹਿ ਉਚਰੈ ॥
ਕਰਿ ਪਰਪੰਚੁ ਜਗਤ ਕਉ ਡਹਕੈ ਅਪਨੋ ਉਦਰੁ ਭਰੈ ॥੧॥
ਸੁਆਨ ਪੂਛ ਜਿਉ ਹੋਇ ਨ ਸੂਧੋ ਕਹਿਓ ਨ ਕਾਨ ਧਰੈ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਭਜੁ ਰਾਮ ਨਾਮ ਨਿਤ ਜਾ ਤੇ ਕਾਜੁ ਸਰੈ ॥੨॥

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੯, ਪੰਨਾ ੫੩੬)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
			ਮ										ਨੁ		
			ਗ	ਮ	ਪ	—	ਧੁ	ਪ	—	—	—	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ
			ਯ	ਹ	ਮ	ऽ	ਨ	ਨੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨੈ	ऽ	ਕ	ऽ
			ਗ		ਪ										
ਗੁ	ਰ	ਸ	ਮ	ਪ	ਨੁ	—	ਸਂ	ਨੁਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ
ਨਾ	ऽ	ऽ	ਕ	ऽ	ਹਿਉ	ऽ	ਕ	ਰੈऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
			ਮ												
ਤ	ਸ	—	ਗ	ਮ											
ऽ	ऽ	ऽ	ਯ	ਹ											

ਅੰਤਰਾ

	ਪ			ਨੁ				ਨੁ							
	ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
	ਸੀ	ਖ	ਸਿ	ਖਾ	ऽ	ਇ	ਰ	ਹਿਓ	ऽ	ਅ	ਪ	ਨੀ	ऽ	ਸੀ	ऽ

								ਰੁਂ							
—	ਰਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ
ਦ	ਦੂਰ	ਮ	ਤੇ	ਤੇ	S	ਨ	ਟ	ਰੈ	S	S	S	S	S	S	S
ਰ	ਸ	—													
S	S	S	ਯਹ ਮਨ ..												

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੬. ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਲਗ-ਭਗ ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਕਤ ਨਹੀ ਠਉਰ ਮੂਲੁ ਕਤ ਲਾਵਉ ॥ ਖੋਜਤ ਤਨ ਮਹਿ ਠਉਰ ਨ ਪਾਵਉ ॥੧॥
ਲਾਗੀ ਹੋਇ ਸੁ ਜਾਨੈ ਪੀਰ ॥ ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਅਨੀਆਲੇ ਤੀਰ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਏਕ ਭਾਇ ਦੇਖਉ ਸਭ ਨਾਰੀ ॥ ਕਿਆ ਜਾਨਉ ਸਹ ਕਉਨ ਪਿਆਰੀ ॥੨॥
ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਜਾ ਕੈ ਮਸਤਕਿ ਭਾਗੁ ॥ ਸਭ ਪਰ ਹਰਿ ਤਾ ਕਉ ਮਿਲੈ ਸੁਹਾਗੁ ॥੩॥
(ਗਉੜੀ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੩੨੭)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਪਨੁ	ਧਨੁ
														ਲਾS	ਗੀS
				ਮ	ਰ	ਮ									
ਧੁਪ	ਪਮ	ਮਧੁ	ਪ	ਗੁ	ਸਰ	-ਗ	-ਮ	ਪ	—	—	ਪ	—	—	ਪਨੁ	ਧਨੁ
SS	ਹੋS	ਇS	ਸੁ	ਜਾ	SS	Sਨੈ	SS	ਪੀ	S	S	ਰ	*	*	ਲਾS	ਗੀS
				ਮ	ਰ	ਮ									
ਧੁਪ	ਪਮ	ਮਧੁ	ਪ	ਗੁ	ਸਰ	-ਗ	-ਮ	ਪ	—	—	ਪ	—	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ
SS	ਹੋS	ਇS	ਸੁ	ਜਾ	SS	Sਨੈ	SS	ਪੀ	S	S	ਰ	S	ਰਾ	ਮ	ਭ
								ਨੁ							
ਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂਨੁ	ਨੁਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	ਪ	—	—		
ਗ	ਤ	S	S	ਅਨੀ	ਆS	SS	ਲੇ	ਤੀ	S	S	ਰ	*	*	ਲਾਗੀ...	

ਅੰਤਰਾ

	ਪਧੁ	ਪਮ	ਮ	ਪਧੁ	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
	ਕਤ	ਨS	ਹੀ	ਠਉ	S	ਰ	ਮੂ	S	ਲ	ਕ	ਤ	ਲਾ	S	ਵਉ	S
												ਨੁ			
—	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਨੁਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਪ		
S	ਖੋ	ਜ	ਤ	ਤ	ਨ	ਮਹਿ	S	ਠਉ	S	ਰS	ਨ	ਪਾ	ਵਉ—ਲਾਗੀ...		

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੭. ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਮ ਲਯ)

ਮੋਕਉ ਤਾਰਿ ਲੇ ਰਾਮਾ ਤਾਰਿ ਲੇ ॥
ਮੈ ਅਜਾਨੁ ਜਨੁ ਤਰਿਬੇ ਨ ਜਾਨਉ ਬਾਪ ਬੀਠਲਾ ਬਾਹ ਦੇ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਨਰ ਤੇ ਸੁਰ ਹੋਇ ਜਾਤ ਨਿਮਖ ਮੈ ਸਤਿਗੁਰ ਬੁਧਿ ਸਿਖਲਾਈ ॥
ਨਰ ਤੇ ਉਪਜਿ ਸੁਰਗ ਕਉ ਜੀਤਿਓ ਸੋ ਅਵਖਧ ਮੈ ਪਾਈ ॥੧॥
ਜਹਾ ਜਹਾ ਧੂਅ ਨਾਰਦੁ ਟੇਕੇ ਨੈਕੁ ਟਿਕਾਵਹੁ ਮੋਹਿ ॥
ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਅਵਿਲੰਬਿ ਬਹੁਤੁ ਜਨ ਉਧਰੇ ਨਾਮੇ ਕੀ ਨਿਜ ਮਤਿ ਏਹ ॥੨॥

(ਗੋਂਡ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੮੭੩)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
			ਪਧੁ	ਮ	ਪਧੁ	ਨੁਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਨੁ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ
			ਰਾS	ਮਾ	ਮੋS	SS	ਕਉ	ਤਾ	S	S	ਰ	ਤਾ	ਰਿ	ਲੇ	S
ਧੁ	ਪ	—	ਮ	—	ਮਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਗੁ	—	—	ਰ	ਗੁ	—
S	S	S;	ਮੈ	S	SS	S	ਅ	ਜਾ	S	ਨ	S	S	ਜ	ਨ	S
ਸ	—	—	ਸ	ਸ	ਸ	—	ਰ	ਗ	—	ਮ	—	—	—	ਪਧੁ	ਪ
S	S	S	ਤ	ਰਿ	ਬੇ	S	ਨ	ਜਾ	S	ਨਉ	S	S	S	ਰਾS	S
ਮ	ਗੁ	—	ਰ	ਰ	ਸ	—	ਰ	ਗ	—	ਮ	—	—	—	—	—
ਮਾ	S	S	ਤ	ਰਿ	ਬੇ	S	ਨ	ਜਾ	S	ਨਉ	S	S	S	S	S
—	—	—	—	ਮ	—	—	ਮ	ਪ	—	ਧ	ਧ	ਨੁ	—	ਸਂ	ਨੁ
*	*	*	*	ਬਾ	S	S	ਪ	ਬੀ	S	ਠ	ਲਾ	ਬਾਂਹ	S	ਦੇ	S
ਸਂ	—	—													
S	S	S													

ਅੰਤਰਾ

					ਨੁ										
			ਸਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਸਂ	—
			ਨ	ਰ	ਤੇ	S	S	ਸੁ	S	ਰ	S	S	ਹੋ	ਇ	S
													ਸਂ		
—	—	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂਰਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	—	ਰਂ	ਨੁ	ਨੁਸਂ	ਰਸਂ
S	S	S	ਜਾ	S	ਤ	S	ਠਿ	ਮS	S	ਖ	S	ਮੈ	S	SS	SS

ਧ̱	ਪ	—	ਨ̱	ਨ̱	ਨ̱	—	ਧ	ਨ̱	ਸਂ	ਸਂ	ਨ̱	ਨ̱	ਰਂ	ਸਂ	ਨ̱
ऽ	ऽ	ऽ;	ਸ	ਤਿ	ਗੁ	ऽ	ਰ	ਬੁ	ਧ	ਸਿ	ਖ	ਲਾ	ऽ	ਈ	ऽ
ਧ̱	ਪ	—	ਧ̱	ਮ											
ऽ	ऽ	ऽ	ਰਾ	ਮਾ ਮੋਕਉ...											

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

ਨੋਟ—ਇਸ ਟਿਯੂਨ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ "ਗੰਧਾਰ" ਤੇ ਦੋਵੇਂ "ਧੈਵਤ" ਬੜੇ ਸੁੰਦਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਏ ਹਨ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

੮. ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਕਹਿਰਵਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮੇਰੋ ਸੁੰਦਰੁ ਕਹਹੁ ਮਿਲੈ ਕਿਤੁ ਗਲੀ ॥
ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤ ਬਤਾਵਹੁ ਮਾਰਗੁ ਹਮ ਪੀਛੈ ਲਾਗਿ ਚਲੀ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਪ੍ਰਿਅ ਕੇ ਬਚਨ ਸੁਖਾਨੇ ਹੀਅਰੈ ਇਹ ਚਾਲ ਬਨੀ ਹੈ ਭਲੀ ॥
ਲਟੁਰੀ ਮਧੁਰੀ ਠਾਕੁਰ ਭਾਈ ਓਹ ਸੁੰਦਰਿ ਹਰਿ ਢੁਲਿ ਮਿਲੀ ॥੧॥
ਏਕੋ ਪ੍ਰਿਉ ਸਖੀਆ ਸਭ ਪ੍ਰਿਅ ਕੀ ਜੋ ਭਾਵੈ ਪਿਰ ਸਾ ਭਲੀ ॥
ਨਾਨਕੁ ਗਰੀਬੁ ਕਿਆ ਕਰੈ ਬਿਚਾਰਾ ਹਰਿ ਭਾਵੈ ਤਿਤੁ ਰਾਹਿ ਚਲੀ ॥੨॥

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੫੨੭)

ਅਸਥਾਈ

×				०				×				०			
					ਪ							ਨ̱			
ਪ	—	ਪ	—	—	ਧ̱	ਮ	ਪ	ਪ	ਸਂ	ਨ̱	ਸਂ	ਧ̱	ਪ	ਮਧ̱	ਪ
ਮੇ	ऽ	ਰੋ	ऽ	ऽ	ਸੁੰ	ਦ	ਰ	ਕ	ऽ	ਹਹੁ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ਮਿ
ਮ															
ਗ̱	—	ਰ	ਸ	—	ਸ	ਸ	ਰ	ਗ	—	—	—	ਮ	—	—	—
ਲੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕਿ	ਤ	ਗ	ਲੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

					ਪ										
ਪ	—	—	—	—	ਧ̱	ਮ	ਪ	ਨ̱ਸਂ	—	—	—	ਨ̱	ਰਂ	ਸਂ	—
*	*	*	*	*	ਹ	ਰਿ	ਕੇ	ਸੰऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ
													ਨ̱		
—	—	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨ̱	ਨ̱	ਸਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਧ̱	—	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਬ	ਤਾ	ऽ	ਵਹੁ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ਗ	ऽ	ऽ
ਪ	—	—	ਰਂ	ਰਂ	—	ਰਂ	ਗ̱ਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ̱	ਨ̱	—	ਸਂ
ऽ	ऽ	ऽ	ਹਮ	ਪੀ	ऽ	ਛੈ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਗ	ऽ	ਚ

ਅੰਤਰਾ

ਰੰ	ਸੰ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਰ	ਗੁੰ
ਲੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਹਮ	ਪੀ	ऽ	ਛੈ	ऽ
ਰੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਨੁ	—	ਸੰ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	—	—
ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਗ	ऽ	ਚ	ਲੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

ਮੇਰੋ ਸੁੰਦਰ... —ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਭੀ ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੯. ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਠਾਕੁਰ ਹੋਏ ਆਪਿ ਦਇਆਲ ॥
ਭਈ ਕਲਿਆਣ ਅਨੰਦ ਰੂਪ ਹੋਈ ਹੈ ਉਬਰੇ ਬਾਲ ਗੁਪਾਲ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਦੁਇ ਕਰ ਜੋੜਿ ਕਰੀ ਬੇਨੰਤੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਮਨਿ ਧਿਆਇਆ ॥
ਹਾਥੁ ਦੇਇ ਰਾਖੇ ਪਰਮੇਸੁਰਿ ਸਗਲਾ ਦੁਰਤੁ ਮਿਟਾਇਆ ॥੧॥
ਵਰ ਨਾਰੀ ਮਿਲਿ ਮੰਗਲੁ ਗਾਇਆ ਠਾਕੁਰ ਕਾ ਜੈਕਾਰ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜਨ ਕਉ ਬਲਿ ਜਾਈਐ ਜੋ ਸਭਨਾ ਕਰੇ ਉਧਾਰੁ ॥੨॥

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੫੩੨)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
										ਮ ਗੁ	ਰਸ	ਮ ਗ	ਮ
										ਠਾ	ऽऽ	ਕੁ	ਰ
ਪ	—	ਮ	ਪ	-ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਮ	—	ਪ	ਮ ਗੁ	ਰਸ	ਮ ਗ	ਮ
ਹੋ	ऽ	ਏ	ਆ	ऽऽ	ਪ	ਦ	ਇਆ	ऽ	ਲ	ਠਾ	ऽऽ	ਕੁ	ਰ
ਪ	—	ਮ	ਪ	-ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਮ	—	ਪ	ਮ ਗੁ	ਰ	ਸ	—
ਹੋ	ऽ	ਏ	ਆ	ऽऽ	ਪ	ਦ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ਲ	ऽ	ऽ	ऽ
ਰ	ਰ	ਰ	ਸ	—	ਸ	ਸ	ਨੁ. ਧੁ.	ਪ.	ਨੁ.ਨੁ.	ਸ	ਸ	ਸ	—
ਭ	ਈ	ਕਲਿ	ਆ	ऽ	ਨ	ਅ	ਨੰ	ਦ	ਰੂਪ	ਹੋ	ਈ	ਹੈ	ऽ
ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁਧੁ	ਪ	ਧੁ				
ਉ	ਬ	ਰੇ	ਬਾ	ऽ	ਲ	ਗੁ	ਪਾऽ	ऽ	ਲ	ਠਾਕੁਰ ..			

ਪ			ਨ̱										
ਮ	ਮ	ਪ	ਧ̱	—	ਨ̱	ਧ̱ਨ̱	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਦੁਇ	ਕ	ਰ	ਜੋ	ऽ	ੜ	ऽऽ	ਕ	ਰੀ	ਬੇ	ਨੰ	ऽ	ਤੀ	ऽ
										ਨ̱			
ਪ	—	ਧ̱	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਸਂਰਂ	ਗ̱ਂ	ਰਂਸਂ	ਧ̱	—	ਪ	—
ਪਾ	ऽ	ਰ	ਬ੍ਰਹ	ਮ	ਮ	ਨ	ਧਿਆ	ऽ	ऽऽ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ̱			ਨ̱				ਮ						
ਸਂ	—	ਸਂਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਪਧ̱	ਮਪ	ਗ̱	—	ਰਸ	ਰ	—	ਸ	ਸ
ਹਾ	ऽ	ਬऽ	ਦੇ	ਇ	ਰਾऽ	ऽऽ	ਖੇ	ऽ	ਪਰ	ਮੇ	ऽ	ਸੁ	ਰ
ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਗ̱ਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ̱ਧ̱	ਪ	ਧ̱				
ਸ	ਗ	ਲਾ	ਦੂ	ਰ	ਤ	ਮਿ	ਟਾऽ	ऽ	ਇਆ	ਠਾਕੁਰ ..			

— ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

ਨੋਟ—ਇਸੇ ਟਿਯੂਨ ਤੇ "ਬਿਨ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨ ਬਾਚਨ ਪੈ ਹੈ" ਸ਼ਬਦ ਭੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ।

੧੦. ਰਾਗ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ. ਮੱਤਤਾਲ ੯ ਮਾਤ੍ਰੇ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਮੇਰੇ ਮਨ ਮੁਖਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਬੋਲੀਐ ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਰੰਗਿ ਚਲੂਲੈ ਰਾਤੀ ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਭੀਨੀ ਚੋਲੀਐ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਹਉ ਫਿਰਉ ਦਿਵਾਨੀ ਆਵਲ ਬਾਵਲ ਤਿਸੁ ਕਾਰਣਿ ਹਰਿ ਢੋਲੀਐ ॥
ਕੋਈ ਮੇਲੈ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਪਿਆਰਾ ਹਮ ਤਿਸ ਕੀ ਗੁਲ ਗੋਲੀਐ ॥੧॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਮਨਾਵਹੁ ਅਪੁਨਾ ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀ ਝੋਲੀਐ ॥
ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਜਨ ਨਾਨਕ ਪਾਇਆ ਹਰਿ ਲਾਧਾ ਦੇਹ ਟੋਲੀਐ ॥੨॥

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੫੨੭)

ਅਸਥਾਈ

X		੨			੩			
								ਮ
								ਗਮ
								ਮੇਰੇ
ਪ	-ਪ	ਪ	ਪ	ਪਧ̱	ਮਪ	ਪਮ	ਗ̱ਰ,ਸ	ਗਮ
ਮਨ	ऽਮੁਖ	ਹਰਿ	ਹਰਿ	ਹਰਿ	ਬੋਲੀ	ਐऽ	ऽऽऽऽ,	ਮੇਰੇ
ਪ	-ਪ	ਪ	ਪ	ਪਧ̱	ਮਪ	ਪਮ	ਗ̱ਰ	ਸ
ਮਨ	ऽਮੁਖ	ਹਰਿ	ਹਰਿ	ਹਰਿ	ਬੋਲੀ	ਐऽ	ऽऽ	ऽ

				ਨ਼.		ਨ਼.		
ਰ	ਰ	ਸ	ਸਸ	ਧ਼	ਪ਼ਧ਼	ਸ	ਸ	ਸਸ
ਗੁਰ	ਮੁਖ	ਰੰ	ਗਚ	ਲੂ	ਲੈ ऽ	ਰਾ	ਤੀ	ਹਰ
ਸਮ.	ਗਮ	ਪਨੁ	ਸੰਰੰ	ਸੰਰੰ,ਗੁੰ	ਰੰਸੰ	ਨੁਧੁਪਮ	ਗੁਰ,ਸ	
*ਪ੍ਰੇ	ऽਮ	ਭੀऽ	ਨੀऽ	ਚੋऽਲੀ	ਐऽ	ऽऽऽऽ	ऽऽऽ	ਮੇਰੇ...

ਅੰਤਰਾ

								ਪਪ
								ਹਉ
ਪ								
ਮ	-ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	-ਸੰ
ਫਿਰਉ	ऽਦਿ	ਵਾ	ਨੀ	ਆ	ਵਲ	ਬਾ	ਵਲ	ऽਹਉ
ਪ								
ਮ	-ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—
ਫਿਰਉ	ऽਦਿ	ਵਾ	ਨੀ	ਆ	ਵਲ	ਬਾ	ਵਲ	ऽ
					ਰੇ			ਮ
ਰੰ	ਰੰਗੁੰ	ਰੰਸੰ	ਸੰਨੁ	ਨੁਸੰ	ਗੁੰਰੰ	ਸੰਨੁਧੁਪ	ਮਗੁਰਸ	ਗਮ
ਤਿਸ	ਕਾऽ	ਰਣ	ਹਰਿ	ਢੋਲੀ	ਐऽ	ऽऽऽऽ	ऽऽऽऽ	ਮੇਰੇ...

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ

ਵਾਦੀ—ਧੁ	ਠਾਟ —ਆਸਾਵਰੀ	ਸਮਾਂ—ਦਿਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ । ਮ ਮ
ਸੰਵਾਦੀ— ਗੁ	ਜਾਤੀ—ਖਾੜਵ-ਸੰਪੂਰਣ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਮ ਪ ਗੁ, ਰ ਮ ਪ— ।

ਮ ਨੁ
ਆਰੋਹ ਸ, ਰ ਮ, ਪ, ਧੁ, ਨੁ ਸਂ ।

ਮ ਸ
ਅਵਰੋਹ—ਸਂ ਨੁਧੁ, ਪ; ਮ ਪ ਗੁ, ਰ, ਸ ।

ਮ ਮ
ਪਕੜ - ਮ ਪ, ਨੁ ਧੁ, ਪ, ਧੁ ਮ ਪ ਗੁ. ਰ ਮ ਪ ।

ਜੌਨਪੁਰੀ ਇਕ ਆਧੁਨਿਕ ਰਾਗ ਹੈ। ਪੁਰਾਤਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਉਲੇਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਇਆਂ ਲਗ-ਭਗ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦੋ ਮਤ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਹੈ ਕਿ—ਜੌਨਪੁਰ ਦੇ ਸੰਗੀਤ-ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੁਲਤਾਨ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਰਕੀ ਨੇ ਆਸਾਵਰੀ ਤੇ ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨਾਲ ਇਕ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਣਾਇਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਜੌਨਪੁਰੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ। ਦੂਜਾ ਹੈ ਕਿ—ਹੁਸੈਨੀ ਤੇ ਤੁਰੁਸ਼ਕ ਟੋਡੀ (ਤੁਰੁਕ ਟੋਡੀ) ਇਹ ਅਰਬ ਦੇਸ ਤੋਂ ਆਏ ਰਾਗ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਖੁਸਰੋ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਰਾਗਾਂ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਰਾਗ ਸੰਗੀਤ 'ਰਾਗ ਵਿਬੋਧ' ਦੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਸਾਵਰੀ ਤੇ ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਾਵਨਿਕ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਗਾਇਕ-ਵਾਦਕ ਆਪਣੇ ਹੀ ਰਾਗ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਜਿਹੜੇ ਗਾਇਕ (ਕੱਵਾਲ) ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵਰਗ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਇਕ ਵਰਗ ਜੌਨਪੁਰ ਲਖਨਊ ਵਿਚ ਜਾ ਵੱਸਿਆ। ਜੌਨਪੁਰ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਕਲਾ ਦੇ ਕਦਰਦਾਨ ਸੁਲਤਾਨ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਰਕੀ ਦੀ ਛੱਤਰ-ਛਾਇਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ। ਯਾਵਨਿਕ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੱਵਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁਚੀ ਰੱਖਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਧੀਰੇ ਧੀਰੇ ਇਹ ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰ ਦੇ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਣ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਟੋਡੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੌਨਪੁਰੀ ਟੋਡੀ ਤੇ ਆਸਾਵਰੀ ਟੋਡੀ ਕਹਿਣ ਲਗ ਪਏ, ਜਾਂ ਇੰਜ ਕਹਿ ਲਵੋ ਕਿ ਸੁਲਤਾਨ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਰਕੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗਾਇਕਾਂ ਦੀ ਸਮਤੀ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਕਰਣ ਕੀਤਾ।

ਜੌਨਪੁਰੀ ਆਸਾਵਰੀ ਠਾਟ ਦਾ ਜਨਯ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਖਾੜਵ-ਸੰਪੂਰਣ, ਵਾਦੀ ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਗੰਧਾਰ ਹੈ। ਪਰ, ਕਿਉਂਕਿ 'ਪੰਚਮ' ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਸੁਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਈ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਇਸ ਦਾ ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ 'ਪਾ-ਸਾ' ਜਾਂ 'ਪਾ-ਰੇ' ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ (ਲਗ-ਭਗ ਨੌਂ ਵਜੇ) ਹੈ।

ਆਸਾਵਰੀ ਤੇ ਜੌਨਪੁਰੀ ਦੋਵੇਂ ਸਮਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿਕ ਰਾਗ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਇਤਨਾ ਕੁ ਫਰਕ ਹੈ ਕਿ ਆਸਾਵਰੀ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ 'ਗੰਧਾਰ-ਧੈਵਤ' ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਜੌਨਪੁਰੀ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਗੰਧਾਰ ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। ਉਂਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਲ-ਬਧ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ (ਟਿਯੂਨਾਂ)

ਪ ਮ ਸ ਮ

ਆਪਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੌਨਪੁਰੀ ਵਿਚ "ਮ ਪ, ਨੁ ਧੁ, ਪ, ਮ ਪ ਗੁ, ਰ ਸ, ਰ ਮ ਪ"

ਨੁ ਨੁ

ਇਹ ਤਾਨ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਿਚ "ਮ ਪ, ਧੁ, ਨੁ ਸਂ, ਨੁ ਸਂ, ਧੁ, ਨੁਸਂ ਰਂਗੁਂ, ਰਂਸਂ, ਨੁਸਂਰਂਸਂ ਨੁਧੁ, ਪ, ਮ ਪ ਨੁ — ਧੁ, ਪ" ਇਹ ਸੁਰ-ਸਮੂਹ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਹੀ ਜੌਨਪੁਰੀ ਆਸਾਵਰੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ

ਨੁ

ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ "ਮ ਪ, ਧੁ, ਨੁ ਸਂ, ਨੁ ਸਂ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੱਧ ਤੇ ਤਾਰ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਹੀ ਅਕਸਰ ਗਾਉਂਦੇ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਜੌਨਪੁਰੀ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੇ ਮਨੋਹਰ ਰਾਗ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਇਸੇ ਨੂੰ ਆਸਾਵਰੀ ਰਾਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਮ ਮ ਸ ਨੁ. ਗੁ ਨੁ.

੧. ਸ — ਰਮ੍ਪ, ਗੁ — ਰ, ਸ — ਰਸਨੁਧੁ — ਧੁਸ ਸਰਗੁ — ਰਸਗੁ — ਰਸਨੁਧੁ — ਪ, ਧੁ, ਨੁਸ — ਸ

ਮ ਮ ਸ

ਰਮਪ, ਮਪ ਗੁ — ਰ, ਸ — ।

ਮ ਪ ਨੁ ਮ ਮ ਮ ਸ ਨੁ.

੨. ਸ — ਰਮਪ — ਨੁ — ਧੁ — ਪ, ਮਪਧੁਮਪ ਗੁ — ਰਮਪ, ਗੁ — ਰ, ਸ — ਨੁਸ, ਨੁਸਰਸਨੁਧੁ — ਸ, ਸ

ਮ ਮ ਮ ਮ ਸ ਸ

ਰਮਪ, ਰਮਪਨੁਧੁ — ਪ, ਮਪਧੁ ਗੁ — ਸਰਮਪ ਗੁ — ਰ, ਸ — ਨੁ ਨੁਸ — ਰਸ — ।

ਮ ਨੁ ਮ ਮ ਨੁ ਨੁ ਨੁ ਪ

੩. ਰਮਪਨੁ — ਧੁ — ਪ, ਧੁਮਪਗੁ — ਰਮਪਧੁਮਪਨੁ ਧੁ — ਪ, ਮਪ ਧੁ ਧੁ — ਨੁਧੁ — ਪ, ਮਪਧੁ, ਪਧੁਨੁ

ਨੁ ਮ ਨੁ ਮ ਮ ਮ ਸ ਮ

ਧੁ — ਪ, ਰਮਪ, ਮਪਨੁ ਧੁ — ਪ, ਮਪਧੁਮਪ ਗੁ — ਰਮਪ ਗੁ — ਰ, ਸ — ਸ ਰਮਪ, ਮਪਨੁਧੁ — ਧੁਮਪ

ਮ ਮ ਸ ਨੁ ਪ ਮ

ਗੁ — ਸਰਮਪਧੁਮਪ ਗੁ — ਰ, ਸ — ਮਪ ਧੁ — ਨੁਧੁ, ਪ — ਰਮਪ, ਧੁ ਗੁ — ਰ, ਸ — ।

ਨੁ   ਸਂ ਸਂ   ਨੁ   ਨੁ   ਨੁ
੪. ਮਪ —ਪ ਧੁ—ਨੁਸਂ - ਨੁ ਨੁਸਂ —ਸਂ ਧੁ - ਪ, ਮਪ ਧੁ - ਨੁਸਂ—ਨੁਸਂ, ਨੁਸਂਰਂਨੁਧੁ ਸਂ ਧੁ—ਨੁਧੁ

ਨੁ   ਮ   ਮ ਸ   ਮ ਪ ਧੁ
—ਪ, ਮਪਨੁਧੁ, —ਸਂ - ਰਂਸਂਨੁਧੁ,ਪ - ਰਮਪਧੁਮਪ ਗੁ - ਰ, ਸ— ਰ, ਮ, ਪ, ਨੁਸਂ—ਨੁਸਂ, ਨੁਸਂਰਂ

ਨੁ ਨੁ   ਨੁ   ਸਂ ਸਂ   ਨੁ   ਨੁ
ਨੁਸਂ ਧੁ - ਧੁ, ਨੁਸਂ — ਮਪ ਧੁਨੁਸਂ - ਨੁ ਨੁਸਂ—ਧੁ, ਨੁਸਂਰਂਗੁਂ—ਰਂਸਂ, ਨੁਸਂਰਂਨੁਧੁ—ਪ, ਮਪਸਂ, ਧੁ—

ਮ ਮ ਮ ਸ
ਰਂ, ਸਂਨੁਧੁ - ਗੁਂ, ਰਂਸਂਨੁਧੁ --ਪ, ਧੁਮਪ ਗੁ, ਰਮਪ ਗੁ—ਰ, ਸ — ।

ਨੁ   ਨੁ   ਨੁ   ਮ ਪ ਧੁ ਨੁ ਸਂ
੫. ਮਪਨੁਧੁ —ਪ, ਧੁਮਪਨੁਧੁ —ਧੁਨੁਸਂ—ਨੁਸਂ ਧੁ - ਨੁਸਂ - ਮਪ ਧੁਨੁਸਂ—ਰ, ਮ, ਪ, ਧੁ, ਨੁ, ਸਂ—ਨੁਸਂ,

ਨੁ   ਮ ਮ
ਸਂਰਂਗੁਂ, ਰਂਸਂਨੁਧੁ —ਰਂ, ਸਂਨੁਧੁ - ਗੁਂ, ਰਂਸਂ, ਨੁਸਂਰਂਸਂਨੁਧੁ—ਪ, ਮਪਸਂ ਧੁ—ਪ, ਮਪਧੁਮਪ ਗੁ - ਰਮਪ

ਨੁ   ਨੁ   ਨੁ   ਮ ਮ
ਧੁਨੁਸਂ —ਨੁਸਂ, ਧੁਨੁਸਂ —ਮਪ ਧੁਨੁਸਂਰਂਗੁਂ- ਰਂਸਂਰਂ, ਸਂਨੁਧੁ—ਗੁਂ—ਰਂਸਂਨੁਧੁ— ਪ, ਧੁਮਪ ਗੁ, ਰਮਪ

ਮ ਸ   ਰ   ਮ
ਗੁ—ਰ, ਸ - ਸਗੁਰਸ—ਮਗੁਰਸ, ਸਰਮਪਮਗੁਰਸ, ਸਰਮਪਧੁਮਪ ਗੁਰਸ, ਸਰਮਪਨੁਨੁਧੁਪਮਗੁਰਸ,
ਸਰਮਪਧੁਪਸਂ, ਸਂਨੁਧੁਪਮਗੁਰਸ, ਸਰਮਪਨੁਸਂ ਰਂਰਂਸਂਨੁਧੁਪਮਗੁਰਸ, ਮਪਧੁਨੁਸਂਰਂਗੁਂ, ਰਂਸਂਨੁਧੁਪਮਗੁਰਸ,

ਮਂ ਮਂ   ਮ ਨੁ ਨੁ ਮ ਸ
ਮਪਧੁਨੁਸਂ, ਰਂਮਂਪਂ ਗੁਂ ऽ, ਰਂਸਂਨੁਧੁਪਮਗੁਰਸ, ਰਮਪਸਂ ਧੁ —ਪ, ਧੁਮਪ ਗੁ —ਰ, ਸ — ।

ਜੌਨਪੁਰੀ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੨)

ਅਸਥਾਈ

	੦				੩				×				੨			
੧.	*	ਇਹ	ਹੈ	ਮ	ਨੋ	ऽ	ਰ	ਥ	ਸਰ	ਮਪ	ਨੁਨੁ	ਧੁਪ	ਸਂਨੁ	ਧੁਪ	ਮਗੁ	ਰਸ
੨	*	.	.	.	.	.	.	.	ਸਰ	ਮਪ	ਧੁਨੁ	ਸਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਧੁਪ	ਮਗੁ	ਰਸ
੩.	*	.	.	.	ਸਰ	ਮਪ	ਧੁਮ	ਪਧੁ	ਨੁਸਂ	ਰਂਨੁ	ਸਂਰਂ	ਗੁਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਧੁਪ	ਮਗੁ	ਰਸ
੪.	ਪਨੁ	ਧੁਪ,	ਮਪ	ਨੁਨੁ	ਧੁਪ,	ਸਂਨੁ	ਧੁਪ,	ਰਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਧੁਪ,	ਗੁਂਗੁਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁਧੁ	ਪਮ	ਗੁਰ	ਸ
੫.	*	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	ਗੁਰ	ਮਪ	ਨੁਨੁ	ਧੁਪ
	ਗੁਰ	ਮਪ	ਸਂਨੁ	ਧੁਪ,	ਗੁਰ	ਮਪ	ਰਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਧੁਪ,	ਗੁਰ	ਮਪ	ਗੁਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਧੁਪ	ਮਗੁ	ਰਸ
੬.	*	.	.	.	.	.	.	.	ਸਰ	ਮਗੁ	ਰਸ,	ਰਮ	ਪਮ	ਗੁਰ,	ਮਪ	ਨੁਧੁ
	ਮਪ,	ਪਧੁ	ਸਂਨੁ	ਧੁਪ,	ਧੁਨੁ	ਰਂਸਂ	ਨੁਧੁ,	ਨੁਸਂ	ਗੁਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਸਂਰਂ	ਮਂਗੁਂ	ਰਂਸਂ	ਨੁਧੁ	ਪਮ	ਗੁਰ

੭.	ਸ, ਇ ਹੈ ਮ ਨ,ਪ ਧਨ ਪਧ ਨਧ	. . . . ਪਮ ਗਰ ਸ, ਸੰਰं	ਮਪ ਧ,ਮ ਪਧ ਮਪ ਗੰਸਂ ਰਂਗਂ ਸਂਰਂ ਗਂਰਂ	ਧਪ ਮਗ ਰਸ, ਪਧ ਸਂਨ ਧਪ ਮਗ ਰਸ
੮.	* . . . ਸਂਗਂ ਰਂਸਂ, ਰਂਮਂ ਗਂਰਂ ਧਨ ਸਂਰਂ, ਗਂਰਂ ਸਂਨ,	. . . . ਸਂਨ ਧਪ ਮਗ ਰਸ, ਰਂਸਂ ਨਧ, ਸਂਨ ਧਪ,	ਸਗ ਰਸ, ਰਮ ਗਰ, ਸਰ ਮਪ ਰਮ ਪਧ, ਨਧ ਪਮ, ਧਪ ਮਗ,	ਮਧ ਪਮ, ਪਸਂ ਨਧ ਮਪ ਧਨ, ਪਧ ਨਸਂ ਪਮ ਗਰ, ਮਗ ਰਸ

ਅੰਤਰਾ

੧.	* ਸਾ ऽ ਸ	ਸਾ ऽ ਸ ਸਿ	ਸਂਨ ਧਪ ਮਗ ਰਸ,	ਰਮ ਪਧ ਮਪ ਸਂ
੨.	* . . .	ਧਨ ਸਂਰਂ ਗਂਰਂ ਸਂਨ	ਧਪ ਮਗ ਰਸ, ਰਮ	ਪਧ ਮਪ ਧਨ ਸਂ
੩.	ਸਂਰਂ ਗਂਰਂ ਸਂਨ ਧਪ,	ਮਪ ਰਂਰਂ ਸਂਨ ਧਪ,	ਮਪ ਸਂਨ ਧਪ ਮਗ	ਰਸ. ਰਮ ਪਧ ਸਂ
੪.	* . . . ਮਧ ਪਮ, ਰਮ ਗਰ,	, . . . ਸਗ ਰਸ, * ਮਪ	ਸਂਗਂ ਰਂਸਂ. ਨਰਂ ਸਂਨ, ਧਨ ਸਂ. ਮਪ ਧਨ	ਧਸਂ ਨਧ. ਪਨ ਧਪ ਸਂ, ਮਪ ਧਨ ਸਂ
੫.	* . . . ਗਂਰਂ ਸਂਨ ਧਪ, ਮਪ	, . . . ਧਨ ਸਂਰਂ ਮਂਗਂ ਰਂਸਂ	ਮਪ ਧਨ ਸਂਰਂ ਸਂਨ ਨਧ ਪਮ ਗਰ ਸ.	ਧਪ. ਮਪ ਧਨ ਸਂਰਂ ਰਮ ਪਧ ਮਪ ਸਂ
੬.	. . . . ਨਨ ਧ.ਨ ਨਧ ਪਧ.	. . . . ਧਧ ਪ.ਧ ਧਪ ਮਪ,	ਗਂਗਂ ਰਂ.ਗਂ ਗਂਰਂ ਸਂਰਂ. ਗਗ ਰ,ਗ ਗਰ ਸਰ	ਰਂਰਂ ਸਂ,ਰਂ ਰਂਸਂ ਨਸਂ ਮਪ ਧਨ ਸਂਰਂ ਨਸਂ
੭.	ਗਂਰਂ ਗਂਰਂ ਸਂਨ, ਰਂਸਂ ਪਮ ਗਰ ਮਗ ਰਸ,	ਰਂਸਂ ਨਧ. ਸਂਨ ਸਂਨ ਰਮ ਪਧ ਮਪ ਸਂ,	ਧਪ, ਨਧ. ਨਧ ਪਮ. ਰਮ ਪਧ ਮਪ ਸਂ,	ਧਪ ਧਪ ਮਗ. ਪਮ ਰਮ ਪਧ ਮਪ ਸਂ
੮.	* . . . ਸਂ,ਰਂ ਰਂਸਂ ਰਂਰਂ ਸਂਨ ਮਂਮਂ ਗਂ,ਮਂ ਮਂਗਂ ਮਂਮਂ	. . , . ਧਪ ਮਗ ਰਸ, ਗਂਗਂ ਗਂਰਂ ਸਂਨ ਧਪ ਮਗ	ਧਧ ਪ,ਧ ਧਪ ਧਧ ਰਂਗਂ ਗਂਰਂ ਗਂਗਂ ਰਂਸਂ ਰਸ, ਰਮ ਪਪ ਧਨ	ਪਮ ਗਰ ਸ, ਰਂਰਂ ਨਧ ਪਮ ਗਰ ਸ ਸਂ,ਧ ਨਸਂ ਧਨ ਸਂ

੧. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮੂ ਲਾਲਨ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਨੀ ॥ਰਹਾਉ॥
ਤੋਰੀ ਨ ਤੂਟੈ ਛੋਰੀ ਨ ਛੂਟੈ ਐਸੀ ਮਾਧੋ ਖਿੰਚ ਤਨੀ ॥੧॥
ਦਿਨਸੁ ਰੈਨਿ ਮਨ ਮਾਹਿ ਬਸਤੁ ਹੈ ਤੂ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭ ਅਪਨੀ ॥੨॥
ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ ਸਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਕਉ ਅਕਥ ਕਥਾ ਜਾ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨੀ ॥੩॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਦਾਸਨਿ ਦਾਸੁ ਕਹੀਅਤ ਹੈ ਮੋਹਿ ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਠਾਕੁਰ ਅਪੁਨੀ ॥੪॥

(ਬਿਲਾਵਲੁ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੮੨੭)

ਅਸਥਾਈ

0				੩				×				੨			
														ਸੰਨੁ	ਸੰ
														ਮੂS	ਲਾ
				ਮ											
ਨੁ	ਧੁ	ਪਮ	ਪ	ਗੁ	ਰਸ	ਰ	ਮ	ਪ	—	—	ਪਧੁ	ਪਮ	ਪ	ਸੰਨੁ	ਸੰ
ਲ	ਨ	ਸਿਉ	S	ਪ੍ਰੀ	SS	ਤ	ਬ	ਨੀ	S	S	Sਬ	ਨੀS	S,	ਮੂS	ਲਾ
				ਮ								ਮ			
ਨੁ	ਧੁ	ਪਮ	ਪ	ਗੁ	ਰਸ	ਰ	ਮ	ਪ	ਪਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਗੁ	ਰਸ	—	—
ਲ	ਨ	ਸਿਉ	S	ਪ੍ਰੀ	SS	ਤ	ਬ	ਨੀ	SS	S	ਬ	ਨੀ	SS	S	S

ਅੰਤਰਾ

				ਨੁ											
	ਮ	ਮ	ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	—
	ਤੋ	ਰੀ	ਨ	ਤੂ	S	ਟੈ	S	ਛੋ	S	ਰੀ	ਨ	ਛੂ	S	ਟੈ	S
—	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਸੰ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਸੰ	ਨੁ	ਧੁ	ਪਮ	ਪ		
S	ਐ	S	ਸੀ	ਮਾ	S	ਧੇ	S	ਖਿੰ	S	ਚ	ਤ	ਨੀS	S, ਮੂ ਲਾਲਨ...		

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੨. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਪ੍ਰਭ ਇਹੈ ਮਨੋਰਥੁ ਮੇਰਾ ॥
ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਦਇਆਲ ਮੋਹਿ ਦੀਜੈ ਕਰਿ ਸੰਤਨ ਚੇਰਾ ॥ਰਹਾਉ॥
ਪ੍ਰਾਤਹਕਾਲ ਲਾਗਉ ਜਨ ਚਰਨੀ ਨਿਸਬਾਸੁਰ ਦਰਸੁ ਪਾਵਉ ॥
ਤਨੁ ਮਨੁ ਅਰਪਿ ਕਰਉ ਜਨ ਸੇਵਾ ਰਸਨਾ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਵਉ ॥੧॥
ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਿਮਰਉ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਨਿਤ ਰਹੀਐ ॥
ਏਕ ਅਧਾਰੁ ਨਾਮੁ ਧਨੁ ਮੋਰਾ ਅਨਦੁ ਨਾਨਕ ਇਹੁ ਲਹੀਐ ॥੨॥

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੫੩੩)

ਅਸਥਾਈ

0				੩				×				੨			
	ਮ							ਨੁ				ਮ		ਸ	
—	ਰ	ਮ	ਮ	ਧਧੁ	ਮ	ਪ	ਸੰ	ਧੁ	—	ਪ	ਧੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਸ
S	ਇ	ਹੈ	ਮ	ਨੋS	S	ਰ	ਥ	ਮੇ	S	ਰਾ	S	ਪ੍ਰ	ਭ	ਜੀ	S

	ਮ							ਮ							
—	ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਪਧੁ	ਮਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਰ	—	ਸ	—
ऽ	ਕ੍ਰਿ	ਪਾ	ਨਿ	ਧਾ	ऽ	ਨऽ	ਦऽ	ਇਆ	ਲ	ਮੋ	ਹਿ	ਦੀ	ऽ	ਜੈ	ऽ
												ਨੁ			
—	ਸ	ਸ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਰੰ	ਨੁ	ਸੰ	ਰੰ	ਧੁ	ਧੁ	ਪਧੁ	ਮ
ऽ	ਕ	ਰ	ਸ	ਤ	ਨ	ਕਾ	ऽ	ਚੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ;	ਪ੍ਰ	ਭ	ਜੀऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਪ			ਨੁ		ਸੰ									
	ਮ	—	ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਨੁ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—
•	ਪ੍ਰਾ	ऽ	ਤਹ	ਕਾ	ऽ	ਲ	ਲਾ	ਗਉ	ऽ	ਜ	ਨ	ਚ	ਰ	ਨੀ	ऽ
	ਸੰ											ਨੁ			
—	ਨੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰਰੰ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਧੁ	—	ਪ	—
	ਨਿ	ਸ	ਬਾ	ਸੁ	ਰ	ਦਰ	ਸ	ਪਾऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਵਉ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਨੁ				ਮ							
—	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਪਧੁ	ਮਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	ਰ	—	ਸ	—
ऽ	ਤਨ	ਮ	ਨ	ਅ	ਰ	ਪऽ	ਕऽ	ਰਉ	ऽ	ਜ	ਨ	ਸੇ	ऽ	ਵਾ	ऽ
												ਨੁ			
—	ਸ	ਸ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਨੁ	ਸੰ	ਰੰ	ਧੁ	ਧੁ	ਪਧੁ	ਮ
ऽ	ਰ	ਸ	ਨਾ	ਹ	ਰਿ	ਗੁ	ਨ	ਗਾ	ऽ	ਵਉ	ऽ,	ਪ੍ਰ	ਭ	ਜੀऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੩. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਮ ਲਯ)

ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਤਾ ਕਉ ਹਉ ਜੀਵਾ ॥ ਚਰਣ ਕਮਲ ਤੇਰੇ ਧੋਇ ਧੋਇ ਪੀਵਾ ॥੧॥
ਸੋ ਹਰਿ ਮੇਰਾ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥ ਭਗਤ ਜਨਾ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸੁਆਮੀ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਾ ॥ ਆਠ ਪਹਰ ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਗਾਵਾ ॥੨॥
ਪੇਖਿ ਪੇਖਿ ਲੀਲਾ ਮਨਿ ਆਨੰਦਾ ॥ ਗੁਣ ਅਪਾਰ ਪ੍ਰਭ ਪਰਮਾਨੰਦਾ ॥੩॥
ਜਾ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਕਛੁ ਭਉ ਨ ਬਿਆਪੈ ॥ ਸਦਾ ਸਦਾ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਜਾਪੈ ॥੪॥

(ਸੂਹੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੭੪੦)

ਅਸਥਾਈ

੨				੦				੩				×			
				ਨੁ				ਮ	ਸ						
ਮ	ਮ	ਪ	ਸਂ	ਧੁ	ਪ	ਪਧੁ	ਮਪ	ਗੁ	ਰ	ਮ	—	ਪ	—	ਪ	—
ਸਿ	ਮ	ਰ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਤਾS	SS	ਕਉ	S	ਹਉ	S	ਜੀ	S	ਵਾ	S
ਪ														ਨੁ	
ਨੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧੁ	ਪ
ਚ	ਰ	ਨ	ਕ	ਮ	ਲ	ਤੇ	ਰੇ	ਧੋ	ਇ	ਧੋ	ਇ	ਪੀS	SS	ਵਾ	S

ਅੰਤਰਾ

				ਨੁ								ਸਂ			
ਮ	—	ਪ	ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਸੋ	S	ਹ	ਥਿ	ਮੇ	S	ਰਾ	S	ਅੰ	S	ਤ	ਰ	ਜਾ	S	ਮੀ	S
ਸਂ								ਸਂ						ਨੁ	
ਨੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਨੁ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧੁ	ਪ
ਭ	ਗ	ਤ	ਜ	ਨਾ	S	ਕੈ	S	ਸੰ	S	ਗ	ਸੁ	ਆS	SS	ਮੀ	S

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੪. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸੇਵਕ ਕੈ ਭਰਪੂਰ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਵਾਹ ਗੁਰੂ ਤੇਰਾ ਸਭੁ ਸਦਕਾ ॥
ਨਿਰੰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੁ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਕਹਿ ਨ ਸਕੈ ਕੋਊ ਤੂ ਕਦਕਾ ॥
ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਸਿਰੇ ਤੈ ਅਗਨਤ ਤਿਨ ਕਉ ਮੋਹੁ ਭਯਾ ਮਨ ਮਦਕਾ ॥
ਚਵਰਾਸੀਹ ਲਖ ਜੋਨਿ ਉਪਾਈ ਰਿਜਕੁ ਦੀਆ ਸਭਹੂ ਕਉ ਤਦਕਾ ॥
ਸੇਵਕ ਕੈ ਭਰਪੂਰ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਵਾਹ ਗੁਰੂ ਤੇਰਾ ਸਭ ਸਦਕਾ ॥੧॥੧੧॥

(ਸਵਈਏ ਮਹਲੇ ਚਉਥੇ ੪, ਪੰਨਾ ੧੪੦੩)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਮ				ਨੁ				ਮ				ਮ			
ਪ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਧੁ	ਪ	ਪਧੁ	ਮਪ	ਗੁ	—	—	ਰ	ਗੁ	ਗੁ	ਰਮ	ਰ
ਸੇ	S	ਵ	ਕ	ਕੈ	S	ਭS	ਰS	ਪੂ	S	S	ਰ	ਜੁ	ਗ	ਜੁS	ਗ,
ਮ								ਨੁ.							
ਗੁ	—	ਰਮ	ਰ	ਸ	—	—	—	ਧੁ	ਨੁ	ਪ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	—
ਵਾ	S	ਹS	ਗੁ	ਰੂ	S	S	S	ਤੇ	ਰਾ	ਸ	ਭ	ਸ	ਦ	ਕਾ	S
ਮ				ਨੁ								ਸਂ			
ਰ	ਮ	ਪ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਨੁ	ਧੁ	ਧੁਮ	ਪ
ਵਾ	S	ਹ	ਗੁ	ਰੂ	S	ਤੇ	S	ਰਾ	S	ਸ	ਭ	ਸ	ਦ	ਕਾS	S

ਅੰਤਰਾ

					ਨੁ								ਸਂ			
	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
	ਨਿ	ਰੰ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਰ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਸ	ਦਾ	ऽ	ਸ	ਲਾ	ऽ	ਮ	ਤ
													ਨੁ			
	ਰਂ	—	ਰਂ	ਰਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਧੁ	ਪਮ	ਪ
	ਕਹਿ	ऽ	ਨ	ਸ	ਕੈ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ਊ	ऽ	ਤੂ	ऽ	ਕ	ਦ	ਕਾऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਨੋਟ—ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਵਿਚ ਕਾਨੜਾ ਰਾਗ ਦਾ ਅੰਗ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ।

੫. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਕਰਤ ਫਿਰੇ ਬਨ ਭੇਖ ਮੋਹਨ ਰਹਤ ਨਿਰਾਰ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਕਥਨ ਸੁਨਾਵਨ ਗੀਤ ਨੀਕੇ ਗਾਵਨ ਮਨ ਮਹਿ ਧਰਤੇਗਾਰ ॥੧॥
ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਬਹੁ ਚਤੁਰ ਸਿਆਨੇ ਬਿਦਿਆ ਰਸਨਾ ਚਾਰ ॥੨॥
ਮਾਨ ਮੋਹ ਮੇਰ ਤੇਰ ਬਿਬਰਜਿਤ ਏਹੁ ਮਾਰਗੁ ਖੰਡੇਧਾਰ ॥੩॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਨਿ ਭਵਜਲੁ ਤਰੀਅਲੇ ਪ੍ਰਭ ਕਿਰਪਾ ਸੰਤ ਸੰਗਾਰ ॥੪॥

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੫੩੪)

ਅਸਥਾਈ

	੦				੩				×				੨			
		ਪ			ਨੁ				ਮ		ਸ		ਮ			
	—	ਮ	ਪ	ਸਂ	ਧੁ	ਪ	ਪਧੁ	ਮਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਮ	ਪ	ਪ
	ऽ	ਕਰ	ਤ	ਫਿ	ਰੇ	ऽ	ਬऽ	ਨऽ	ਭੇ	ऽ	ऽ	ਖ	ਮੋ	ऽ	ਹ	ਨ
															ਨੁ	
(bracket)	—	ਪ	ਪ	ਗੁਂ	ਰਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨੁ	—	ਸਂ	—	ਨੁਸਂ	ਰੇਸਂ	ਧੁ	ਪ
	ऽ	ਮੋ	ਹ	ਨ	ਰਹ	ऽ	ਤ	ਮੁ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਰ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

		ਪ			ਨ		ਸਂ						ਸਂ			
		ਮ	ਮ	ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਨੁ	—	ਸਂ	—
		ਕਥ	ਨ	ਸੁ	ਨਾ	ऽ	ਵ	ਨ	ਗੀ	ऽ	ऽ	ਤ	ਨੀ	ऽ	ਕੇ	ऽ
		ਨੁ											ਨੁ			
	—	ਧੁ	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	—
	ऽ	ਗਾ	ਵ	ਤ	ਮ	ਨ	ਮਹਿ	ऽ	ਧऽ	ਰ	ਤੇ	ऽ	ਗਾ	ऽ	ਰ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੬. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਅਨਾਥ ਨਾਥ ਪ੍ਰਭ ਹਮਾਰੇ ॥ ਸਰਨਿ ਆਇਓ ਰਾਖਨਹਾਰੇ ॥ਰਹਾਉ॥
ਸਰਬ ਪਾਖ ਰਾਖੁ ਮੁਰਾਰੇ ॥ ਆਗੈ ਪਾਛੈ ਅੰਤੀ ਵਾਰੇ ॥੧॥
ਜਬ ਚਿਤਵਉ ਤਬ ਤੁਹਾਰੇ ॥ ਉਨ ਸਮਾਰਿ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਸਧਾਰੇ ॥੨॥
ਸੁਨਿ ਗਾਵਉ ਗੁਰ ਬਚਨਾਰੇ ॥ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ ਸਾਧ ਦਰਸਾਰੇ ॥੩॥
ਮਨ ਮਹਿ ਰਾਖਉ ਏਕ ਅਸਾਰੇ ॥ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੇ ਕਰਨੈਹਾਰੇ ॥੪॥
(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੫੩੩)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				X				੨			
ਪ				ਨੁ				ਮ	ਸ						
ਧੁ	ਮ	ਪ	ਸੰ	ਧੁ	—	ਪਧੁ	ਮਪ	ਗੁ	ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਪ	—
ਅ	ਨਾ	ऽ	ਥ	ਨਾ	ऽ	ਥऽ	ऽऽ	ਪ੍ਰ	ऽ	ਭ	ਹ	ਮਾ	ऽ	ਰੇ	ऽ
	ਪ													ਨੁ	
*	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਨੁ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁਸੰ	ਰੰਸੰ	ਧੁ	ਪ
*	ਸ	ਰ	ਨਿ	ਆ	ऽ	ਇਓ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਖ	ਨ	ਹਾऽ	ऽऽ	ਰੇ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ				ਨੁ								ਸੰ			
ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਸੰ	ਸੰ	—
ਸ	ਰ	ऽ	ਬ	ਪਾ	ऽ	ਖ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਖ	ਮੁ	ਰਾ	ऽ	ਰੇ	ऽ
	ਰੰ											ਨੁ			
—	ਗੁੰ	—	ਗੁੰ	ਰੰ	—	ਸੰ	—	ਨੁ	—	ਸੰ	ਰੰ	ਧੁ	—	ਪ	—
*	ਆ	ऽ	ਗੈ	ਪਾ	ऽ	ਛੈ	ऽ	ਅੰ	ऽ	ਤੀ	ऽ	ਵਾ	ऽ	ਰੇ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੭. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਮਾਈ ਚਰਨ ਗੁਰ ਮੀਠੇ ॥
ਵਡੈ ਭਾਗਿ ਦੇਵੈ ਪਰਮੇਸਰੁ ਕੋਟਿ ਫਲਾ ਦਰਸਨ ਗੁਰ ਡੀਠੇ ॥ਰਹਾਉ॥
ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਅਚੁਤ ਅਬਿਨਾਸੀ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਬਿਨਸੇ ਮਦ ਢੀਠੇ ॥
ਅਸਥਿਰ ਭਏ ਸਾਚ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਬਾਹੁਰਿ ਨਹੀ ਪੀਠੇ ॥੧॥
ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਜਨ ਰੰਗ ਰਸ ਜੇਤੇ ਸੰਤ ਦਇਆਲ ਜਾਨੇ ਸਭਿ ਝੂਠੇ ॥
ਨਾਮ ਰਤਨੁ ਪਾਇਓ ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਬਿਹੂਨ ਚਲੇ ਸਭ ਮੂਠੇ ॥੨॥
(ਟੋਡੀ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੭੧੭)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
														ਮ	—
														ਮਾ	ऽ
									ਪ				ਸ		
ਪ	—	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਮ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਸ
ਈ	ऽ	ऽ	ਚ	ਰ	ਨ	ਗੁ	ਰ	ਮੀ	ऽ	ਠੇ	ऽ	ऽ	ऽ;	ਵ	ਡੇ
ਮ	ਮ	—	ਮ	ਮ	ਰਮ	ਪ	—	ਪ	ਨੁ	ਧੁ	—	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ
ऽ	ਭਾ	ऽ	ਗ	ਦੇ	ऽऽ	ਵੈ	ऽ	ਪ	ਰ	ਮੇ	ऽ	ਸ	ਰ	ਕੇ	ऽ
										ਨੁ					
ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	—	ਮ	—
ਟ	ਫ	ਲਾ	ऽ	ਦ	ਰ	ਸ	ਨ	ਗੁ	ਰ	ਡੀ	ऽ	ਠੇ	ऽ	ਮਾਈ ..	

ਅੰਤਰਾ

														ਮ	ਮ
														ਗੁ	ਨ
		ਨੁ		ਸਂ											
ਪ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਰਂ	—
ਗਾ	ऽ	ਵ	ਤ	ऽ	ਅ	ਚੁ	ਤ	ਅ	ਬਿ	ਨਾ	ऽ	ਸੀ	ऽ	ਕਾ	ऽ
										ਨੁ					
ਰਂ	ਰਂ	—	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	—		
ਮ	ਕ੍ਰੋ	ऽ	ਧ	ਬਿ	ਨ	ਸੇ	ऽ	ਮ	ਦ	ਛੀ	ऽ	ਠੇ	ऽ	ਮਾਈ...	

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੮. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਹੈ ਕੋਈ ਐਸਾ ਹਉਮੈ ਤੋਰੈ ॥
ਇਸੁ ਮੀਠੀ ਤੇ ਇਹੁ ਮਨ ਹੋਰੈ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਅਗਿਆਨੀ ਮਾਨੁਖੁ ਭਇਆ ਜੋ ਨਾਹੀ ਸੋ ਲੋਰੈ ॥
ਰੈਣਿ ਅੰਧਾਰੀ ਕਾਰੀਆ ਕਵਨ ਜੁਗਤਿ ਜਿਤੁ ਭੋਰੈ ॥੧॥
ਭ੍ਰਮਤੋ ਭ੍ਰਮਤੋ ਹਾਰੀਆ ਅਨਿਕ ਬਿਧੀ ਕਰਿ ਟੋਰੈ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਰਪਾ ਭਈ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਨਿਧਿ ਮੋਰੈ ॥੨॥

(ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੨੧੨)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
ਮ ਰ	ਮ	ਪ	ਸਂ	ਨੁ ਧੁ	—	ਪ	—	—	—
ਹੈ	ऽ	ਕੋ	ਈ	ਐ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਧਨੁ	—	ਨੁ	ਸਂ	ਨੁ ਧੁ	—	ਪ	—	—	—
ਹਉ	ऽ	ਮੈ	ऽ	ਤੋ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ	ਪ	ਨੁ	ਸਂ	ਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	—
ਇ	ਸ	ਮੀ	ऽ	ਠੀ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ	ਨੁ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ ਧੁ	—	ਪ	—	—	—
ਇ	ਹੁ	ਮ	ਨ	ਹੋ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਪ	ਨੁ ਧੁ	ਨੁ	ਸਂ	—	—	—	—	—
ਅ	ऽ	ਗਿਆ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ	ਨੁ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ ਧੁ	—	ਪ	—	—	—
ਮਾ	ਨੁ	ਖ	ਭ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਰਂ	—	ਰਂ	—	ਰਂ	ਗੁਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਜੋ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਹੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨਾ
ਸਂ	ਨੁ	ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ ਧੁ	—	ਪ	—	—	—
ਹੀ	ऽ	ਸੋ	ऽ	ਲੋ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੯. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਝਪਤਾਲ (ਲਗ-ਭਗ ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਸੁਣਿ ਯਾਰ ਹਮਾਰੇ ਸਜਣ ਇਕ ਕਰਉ ਬੇਨੰਤੀਆ ॥
ਤਿਸੁ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਪਿਆਰੇ ਹਉ ਫਿਰਉ ਖੋਜੰਤੀਆ ॥
ਤਿਸੁ ਦਸਿ ਪਿਆਰੇ ਸਿਰੁ ਧਰੀ ਉਤਾਰੇ ਇਕ ਭੋਰੀ ਦਰਜਨ ਦੀਜੈ ॥
ਨੈਨ ਹਮਾਰੇ ਪ੍ਰਿਅ ਰੰਗ ਰੰਗਾਰੇ ਇਕੁ ਤਿਲੁ ਭੀ ਨਾ ਧੀਰੀਜੈ ॥
ਪ੍ਰਭ ਸਿਉ ਮਨੁ ਲੀਨਾ ਜਿਉ ਜਲ ਮੀਨਾ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਜਿਵੈ ਤਿਸੰਤੀਆ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ ਸਗਲੀ ਤਿਖਾ ਬੁਝੰਤੀਆ ॥੧॥
(ਜੈਤਸਰੀ, ਛੰਤ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੭੦੩)

ਅਸਥਾਈ

X		੨			੦		੩		
									ਪ
							ਮ	ਪ	ਸਂ
							ਸੁ	ਣ	ਯਾ
ਨੁ			ਨੁ		ਮ	ਰ	ਰ		
ਧੁ	ਪ	ਪਧੁਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਗੁ	ਸਰ	ਗੁ	ਗੁ	ਰ
ਰ	ऽ	ਹऽऽ	ਮਾ	ਰੇ	ਸ	ਜ'	ਣਾ	ਇ	ਕ
ਮ							ਨੁ.		ਮ
ਗੁ	ਰਗੁ	ਰ	ਸ	ਰ	ਨੁ.	ਸ	ਸ	ਸ	ਰ
ਕ	ऽऽ	ਰਉ	ਬੇ	ਨੰ	ਤੀ	ਆ,	ਤਿ	ਸ	ਮੋ
					ਨੁ		ਪ		
ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁਂ
ਹ	ਨ	ਲਾ	ਲ	ਪਿ	ਆ	ਰੇ	ਹਉ	ऽ	ਫਿ
		ਸਂ			ਰਂ	ਨੁ			
ਰਂ	ਸਂ	ਨੁ	ਸਂ	ਨੁਸਂਰਂ	ਨੁਸਂ	ਧੁਪ	ਧੁਮ	ਮਪ	ਪਸਂ
ਰਉ	ऽ	ਖੋ	ਜੰ	ਤੀऽऽ	ऽऽ	ਆऽ,	ਸੁऽ	ਣऽ	ਯਾऽ

ਅੰਤਰਾ

							ਮ	ਪ	ਪ
							ਤਿ	ਸ	ਦ
ਨੁ									ਸਂ
ਧੁ	ਨੁਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਰਂ
ਸ	ऽ	ਪਿ	ਆ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਸਿ	ਰ	ਧ

					ਨੁ				
ਸੰਰੰਗੰ	—	ਰੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਧੁ	ਪ	ਨੁ	ਨੁ	ਸੰ
ਰੀऽऽ	ऽ	ਉ	ਤਾ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਇ	ਕ	ऽ
ਨੁ		ਪ		ਸੰ	ਨੁ		ਮ	ਸ	
ਧੁ	ਪ	ਰੰਠੇ	-ਸੰ	ਰੰ	ਧੁ	ਪ	ਗੁ	ਰ	ਸ
ਭੋ	ਰੀ	ਦਰ	ਸ	ਨ	ਦੀ	ਜੈ,	ਨੈ	ਨ	ਹ
ਮ					ਨੁ		ਪ		
ਰ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁੰ
ਮਾ	ਰੇ	ਪ੍ਰਿਅ	ਰੰ	ਗਰੰ	ਗਾ	ਰੇ	ਇ	ਕ	ਤਿ
		ਸੰ			ਸੰ	ਨੁ			
ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਸੰ	ਨੁਸੰਰੰ	ਨੁਸੰ	ਧੁਪ	ਧੁਮ	ਮਪ	ਪਸੰ
ਲ	ਭੀ	ਨਾ	ਧੀ	ਰੀऽऽ	ऽऽ	ਜੈऽ,	ਸੁऽ	ਣऽ	ਯਾ

—ਅਗਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਤੁਕਾਂ ਭੀ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੧੦. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਚੰਚਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਰਾਜ ਲੀਲਾ ਤੇਰੈ ਨਾਮਿ ਬਨਾਈ ॥ ਜੋਗੁ ਬਨਿਆ ਤੇਰਾ ਕੀਰਤਨ ਗਾਈ ॥੧॥
ਸਰਬ ਸੁਖਾ ਬਨੇ ਤੇਰੈ ਓਲ੍ਹੈ ॥ ਭ੍ਰਮ ਕੇ ਪਰਦੇ ਸਤਿਗੁਰ ਖੋਲੇ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਹੁਕਮੁ ਬੂਝਿ ਰੰਗ ਰਸ ਮਾਣੇ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵਾ ਮਹਾ ਨਿਰਬਾਣੇ ॥੨॥
ਜਿਨਿ ਤੂੰ ਜਾਤਾ ਸੋ ਗਿਰਸਤ ਉਦਾਸੀ ਪਰਵਾਣੁ ॥ ਨਾਮਿ ਰਤਾ ਸੋਈ ਨਿਰਬਾਣੁ ॥੩॥
ਜਾ ਕਉ ਮਿਲਿਓ ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨਾ ॥ ਭਨਤਿ ਨਾਨਕ ਤਾ ਕਾ ਪੂਰ ਖਜਾਨਾ ॥੪॥
(ਆਸਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੩੯੫)

ਅਸਥਾਈ

X			੨				੦			੩			
			ਮ						ਨੁ				
			ਰ	—	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਧੁ	ਪ	ਪ	—	—
			ਰਾ	ऽ	ਜ	ਲੀ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ਤੇ	ਰੇ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਨੁ	—	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰਰੰ	ਗੰ
ऽ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਬ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽऽ	ऽ
							ਨੁ						
ਰੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਧੁ	—	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ
ऽ	ऽ	ऽ	ਜੋ	ऽ	ਗ	ਬ	ਨਿਆ	ऽ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ

—	—	—	ਪ	ਸਂ	ਨ̱	ਸਂ	ਨ̱	ਧ̱	—	ਪ	—	—	ਮ
ऽ	ऽ	ऽ	ਕੀ	ਰ	ਤ	ਨ	ਗਾ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ̱ਰ	ਸ	—											
ऽऽ	ऽ	ऽ	...										

ਅੰਤਰਾ

			ਮ	ਪ	ਨ̱	ਨ̱	ਸਂ	—	—	—	—	—	—
			ਸ	ਰ	ਬ	ਸੁ	ਖਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਪ	ਧ̱	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	—	ਸਂਰਂ	ਗ̱ਂ	ਰਂ	ਗ̱ਂ
*	*	*	ਬ	ਨੇ	ਤੇ	ਰੈ	ਓ	ऽ	ऽ	ਲੈऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ̱	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨ̱	ਧ	ਧ	ਪ	ਪ	ਧ̱	ਪ	ਮ
ऽ	ऽ	ऽ	ਭ	ਰ	ਮ	ਕੇ	ਪ	ਰ	ऽ	ਦੇ	ऽ	ऽ	ऽ
—	—	—	ਪ	ਸਂ	ਨ̱	ਸਂ	ਨ̱	ਧ̱	—	ਪ	—	—	ਮ
ऽ	ऽ	ऽ	ਸ	ਤ	ਗੁ	ਰ	ਖੇਂ	ऽ	ऽ	ਲੇ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗ̱ਰ	ਸ	—											
ऽऽ	ऽ	ऽ											

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

ਨੋਟ—ਕੁਝ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤਾਂ (ਟਿਯੂਨਾਂ) ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਂ ਤੀਵਰ ਧੈਵਤ ਦਾ ਪਰਯੋਗ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਈ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਇਸ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਭੀ ਠੀਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ, ਦੋਵੇਂ ਧੈਵਤ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

੧੧. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਤਾਲ ਫਰੋਦੱਸਤ (ਲਗ-ਭਗ ਬਿਲੰਬਿਤ)

ਹਲੇ ਯਾਰਾਂ ਹਲੇ ਯਾਰਾਂ ਖੁਸਿਖਬਰੀ ॥
ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਂਉ ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਂਉ ॥
ਨੀਕੀ ਤੇਰੀ ਬਿਗਾਰੀ ਆਲੇ ਤੇਰਾ ਨਾਉ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕੁਜਾ ਆਮਦ ਕੁਜਾ ਰਫਤੀ ਕੁਜਾ ਮੇਰਵੀ ॥
ਦ੍ਵਾਰਿਕਾ ਨਗਰੀ ਰਾਸਿ ਬੁਗੋਈ ॥
ਖੂਬੁ ਤੇਰੀ ਪਗਰੀ ਮੀਠੇ ਤੇਰੇ ਬੋਲ ॥
ਦ੍ਵਾਰਿਕਾ ਨਗਰੀ ਕਾਹੇ ਕੇ ਮਗੋਲ ॥੨॥
ਚੰਦੀ ਹਜਾਰ ਆਲਮ ਏਕਲਖਾਨਾਂ ॥
ਹਮ ਚਿਨੀ ਪਾਤਿਸਾਹ ਸਾਂਵਲੇ ਬਰਨਾਂ ॥੩॥
ਅਸਪਤਿ ਗਜਪਤਿ ਨਰਹ ਨਰਿੰਦ ॥
ਨਾਮੇ ਕੇ ਸ੍ਵਾਮੀ ਮੀਰ ਮੁਕੰਦ ॥੪॥ (ਤਿਲੰਗ ਭ: ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੭੨੭)

ਅਸਥਾਈ

X	੨	੩	੪	੫	੬
		ਮ		ਮ	
		ਗੁ ਰਮ	ਗੁਰ ਸਸ	ਰਰ ਮ —	ਪਧੁ ਮਪ -ਸਂ
		ਯਾ ਰਾਂS	ਖੂਬ ਤੇਰੀ	ਪਗ ਰੀ S	ਮੀS ਠੇਤੇ Sਰੇ
ਨੁ					
ਧੁ —	ਪ —	ਪ ਪਗੁ	ਰਂਰਂ ਸਂ	ਨੁਨੁ ਧ ਧਮ	ਪਧੁ ਮਪ -ਸਂ
ਬ S	ਲ S	ਯਾ ਰਾਂS	ਦ੍ਵਾਰਿ ਕਾ	ਨਗ ਰੀ SS	ਕਾS ਹੇਕੇ Sਮ
ਨੁ					
ਧੁ —	ਪ —				
ਗੋ S	ਲ S				

ਅੰਤਰਾ

		ਪ —	ਪਧੁ ਮਮ	ਪਧੁ -ਨੁ -ਧੁ	ਸਂਸਂ -ਸਂ -ਸਂ
		* *	ਹਲੇ ਯਾਰਾਂ	ਹਲੇ Sਯਾ Sਰਾਂ	ਖੁਸਿ Sਖ Sਬ
ਸਂ —	— —	ਪ ਗੁਂ	ਰਂਰਂ ਸਂਸਂ	ਨੁ ਧ ਧਮ	ਪਧੁ ਮਪ -ਸਂ
ਜੀ S	S S;	ਯਾ ਰਾਂ	ਬਲ ਬਲ	ਜਾ ਉ ਹਉ	ਬS ਲਬ Sਲ
ਨੁ		ਮ			
ਧੁ —	ਪ —	ਗੁ ਰਮ	ਗੁਰ ਸਸ	ਰਰ ਮ —	ਪਧੁ ਮਪ -ਸਂ
ਜਾ S	ਉ S	ਯਾ ਰਾਂS	ਨੀਕੀ ਤੇਰੀ	ਬਿਗਾ ਰੀ S	ਆS ਲੇਤੇ Sਰਾ
ਨੁ					
ਧੁ —	ਪ —				
ਨਾ S	ਉ S				

— ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ, ਜਾਂ ਪਿਛੇ ਲਿਖੀ 'ਤਿੰਨਤਾਲ' ਦੀ ਕਿਸੇ ਟਿਯੂਨ ਤੇ ਲਾਓ ਤਾਂ ਵਧੇਰੇ ਚੰਗਾ ਰਹੇਗਾ।

੧੨. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਤਾਲ ਝੂਮਰਾ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਮਾਈ ਚਰਨ ਗੁਰ ਮੀਠੇ ॥ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮੂਲ ਪਾਠ ਨੰਬਰ ੭ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਅਸਥਾਈ

੩				X			੨				੦		
ਮ				ਪ	ਨੁ		ਪ				ਮ	ਸ	
ਰ	ਮ	ਰਮਪਧੁ	ਪ	ਸ	ਧੁ	ਪ	ਧੁਮ	ਪ	ਮਪ	ਪਧੁਮਪ	ਗੁ	ਰ	ਸ
ਮਾ	S	SSSS	ਈ	ਚ	ਰ	ਨ	ਗੁS	ਰ	SS	SSSS	ਮੀ	S	ਠੇ

ਨ਼.										ਮ	ਸ		
ਸ	ਰਰਸਨ਼	ਸ	ਸਰ	ਮ	ਪ	—	ਨ਼ਨ਼ਪਮ	ਪ	ਗ਼	ਗ਼	ਰ	ਗ਼	ਸ
ਵ	ਡੋSSS	S	ਭਾS	ਗ	ਦੇ	S	ਵੇSSS	S	ਪ	ਰ	ਮੇ	ਸ	ਰ

ਨ਼.	ਮ						ਨ਼				ਪ		
ਸ	ਰ	ਮ	ਰੁਮਪ,ਮ	ਪ	—	—	ਧ਼	—	ਪ	ਮਪ	ਨ਼ਨ਼ਮਪ	ਗਮਧ	ਪ
ਕੋ	ਟ	S	ਛੁSSS	ਲਾ	S	S	ਦ	S	ਰ	SS	ਸSSS	SSS	ਨ

ਨ਼				ਪ							ਮ	ਸ	
ਧ਼	—	ਪ	—	ਮਪ	ਨ਼	ਧ਼	ਪ	ਧ਼	ਮ	ਪ	ਗ਼	ਰ	ਸ
ਗੁ	S	ਰ	S	ਡੀS	S	S	S	S	S	S	S	S	ਠੇ

ਅੰਤਰਾ

ਪ		ਨ਼	ਪ	ਧ਼			ਨ਼		ਮੰ			ਨ਼	
ਮ	ਪ	ਧ਼	-ਧ਼	ਸੰ	—	ਸੰ	ਧ਼ਸੰ	ਸੰਰੰਸੰਰੰ	ਗ਼ੰਸੰਰੰ	ਸੰਸੰ	ਸੰਨ਼ਰੰਸੰ	ਧ਼	ਪ
ਗੁ	ਨ	ਗਾ	SS	ਵ	S	ਤ	ਅS	ਚੁSਤS	SਅS	Sਥ	ਨਾSSS	ਸੀ	S

	ਮ			ਨ਼	ਨ਼		ਪ	ਨ਼		ਨ਼	ਮ	ਸ	
ਪਧ਼ਮਪ	ਗ਼	ਰਮ	ਪਪ	ਧ਼	ਧ਼	ਪ	ਨ਼,ਮਪ	ਧ਼	ਸੰ	ਧ਼,ਪਧ਼	ਗ਼	ਰ	ਸ
ਕਾSSS	ਮ	Sਕੋ	Sਧ	ਬਿ	ਨ	ਸੇ	ਮਦS	ਦੀ	S	SSS	S	S	ਠੇ

ਨੋਟ—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ, ਜਾਂ ਪਿਛੇ ਲਿਖੀ 'ਤਿੰਨਤਾਲ' ਵਿਚ ਨੁਟੇਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਨੰ: ੭ ਦੀ ਟਿਊਨ ਤੇ ਲਾਓ।

੧੩. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਧਮਾਰ (ਬਿਲੰਬਿਤ)

ਮ: ੫ ॥ ਸਜਣ ਮੈਡਾ ਚਾਈਆ ਹਭ ਕਹੀ ਦਾ ਮਿਤੁ ॥
ਹਭੇ ਜਾਣਨਿ ਆਪਣਾ ਕਹੀ ਨ ਠਾਹੇ ਚਿਤੁ ॥ ੭ ॥

(ਮਾਰੂ ਵਾਰ ਡਖਣੇ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੦੯੬)

ਅਸਥਾਈ

×					੨		੦			੩			
						ਪ	ਨ਼			ਮ			
						*ਸੰ	ਧ਼	ਪ	—	ਗ਼	—	ਰਸ,ਰ	ਮ
						*ਸ	ਜ	ਣ	S	ਮੈ	S	SSS	ਡਾ
						ਪ	ਨ਼			ਮ			
ਪ	—	-ਪ	ਧ਼ਪ	ਧ਼ਮ	ਪ	-ਸੰ	ਧ਼	ਪ	—	ਗ਼	—	ਰਸ,ਰ	ਮ
ਚਾ	S	Sਈ	ਆS	SS	S	*ਸ	ਜ	ਣ	S	ਮੈ	S	SSS	ਡਾ

ਪ	—	-ਮ	ਗੁਰ	ਗੁਸ	—	—	ਸ	ਮ	ਰਮ	ਪ	—	ਪਧੁ	ਪਧੁ
ਚਾ	ऽ	ऽਈ	ਆऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	ਹ	ਭ	ऽਕ	ਹੀ	ऽ	ऽऽ	ਦਾऽ
						ਪ							
ਰੰਗੁੰ	ਰੰਗੁੰ	ਰੰਸੰ	ਸੰਰੰ	ਸੰਨੁ	ਧ,ਪਮ	*ਸੰ							
ਮੀऽ	ਤऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽऽ	*ਸਜਣ...							

ਅੰਤਰਾ

										ਨੁ		ਸੰ	
							ਮ	—	-ਪ	ਧੁ	—	ਨੁ	ਨੁ
							ਹ	ऽ	ऽਭੇ	ਜਾ	ऽ	ਣ	ਨ
							ਨੁ						
ਸੰ	—	-ਨੁ	ਸੰ	—	—	—	ਧੁ	ਪ	-ਧੁ	ਸੰ	—	ਰੰ	—
ਆ	ऽ	ऽਪ	ਣਾ	ऽ	ऽ	ऽ;	ਕ	ਹੀ	ऽਨ	ਠਾ	ऽ	ਹੇ	ऽ
						ਪ							
ਰੰਗੁੰ	ਰੰਗੁੰ	ਰੰਸੰ	ਸੰਰੰ	ਸੰਨੁ	ਧ,ਪਮ	*ਸੰ							
ਚਿ	ਤऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽऽ								

*ਸਜਣ...ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ-ਗੀਤ ਹੈ।

੧੪. ਰਾਗ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਸਵਾਰੀ ਪੰਜਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸੁਖ ਪਾਵਉ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਮਾਲੇ ॥
ਇਹ ਲੋਕਿ ਪਰਲੋਕਿ ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ ਜਤ ਕਤ ਮੋਹਿ ਰਖਵਾਲੇ ॥੧॥
ਗੁਰ ਕਾ ਬਚਨੁ ਬਸੈ ਜੀਅ ਨਾਲੇ ॥
ਜਲਿ ਨਹੀ ਡੂਬੈ ਤਸਕਰੁ ਨਹੀ ਲੇਵੈ ਭਾਹਿ ਨ ਸਾਕੈ ਜਾਲੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਨਿਰਧਨ ਕਉ ਧਨ ਅੰਧੁਲੇ ਕਉ ਟਿਕ ਮਾਤ ਦੂਧੁ ਜੈਸੇ ਬਾਲੇ ॥
ਸਾਗਰ ਮਹਿ ਬੋਹਿਥੁ ਪਾਇਓ ਹਰਿ ਨਾਨਕ ਕਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਿਰਪਾਲੇ ॥੨॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੬੭੯)

ਅਸਥਾਈ

੨				੩				੪		੫		X		
									ਮ ਸ			ਨੁ		
ਮ	ਪ	ਮਪ	ਨੁਸੰ	ਗੁੰਰੰ	ਸੰਨੁ	ਧੁਪ	ਪਧੁ	ਮਪ	ਗੁ ਰ	-ਮ	-ਪ	ਧੁ	-ਪ	-ਧੁ
ਗੁ	ਰ	ਕਾऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ,	ਬਚ	ਨਬ	ਸੈਂऽ	ऽਜੀ	ਅऽ	ਨਾ	ऽਲੇ	ऽऽ

ਅੰਤਰਾ

									ਨੁ					
							ਮਮ	ਪਪ	ਧੁ-	-ਨੁ	ਧੁਨੁ	ਸਂ	-ਸਂ	ਪਧੁ
							ਜਲ	ਨਹੀ	ਡੂऽ	ऽਥੈ	ऽऽ	ऽ	ऽਤਸ	ਕਰ
									ਮ ਸ			ਨੁ		
ਸਂਰਂ	ਗੁਂ	-ਰਂ	ਨੁਸਂ	ਗੁਂਰਂ	ਸਂਨੁ	ਧੁਪ	ਪਧੁ	ਮਪ	ਗੁ ਰ	-ਮ	-ਪ	ਧੁ	-ਪ	-ਧੁ
ਨਹੀ	ਲੇ	ऽਵੈ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਭਾऽ	ਇਨ	ਸਾऽ	ऽਕੈ	ऽऽ	ਜਾ	ऽਲੇ	ऽऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਨੋਟ—ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਲੰਬਿਤ ਤਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤਾਂ ਦੀ ਦੁਗੁਨ-ਤਿਗੁਨ-ਚੌਗੁਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਿਹਾਈ ਲਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

(ਜੌਨਪੁਰੀ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ

ਵਾਦੀ —ਧ	ਠਾਟ —ਬਿਲਾਵਲ	ਸਮਾਂ —ਦਿਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ ।
ਸੰਵਾਦੀ —ਗ	ਜਾਤੀ —ਓਡਵ-ਓਡਵ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ —ਕੁਝ ਗਾਇਕ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਨਿਖਾਦ ਵੀ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ।

ਆਰੋਹ —ਸ ਰ ਗ, ਪ ਧ, ਸਂ ।

ਅਵਰੋਹ —ਸਂ ਧ, ਪ, ਗਪ ਧ—ਪ ਗ, ਰਸ ।

ਪਕੜ —ਗ ਪ, ਧ ਪ ਧ —ਪਗ, ਰਸ ।

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਦੇਸ਼ੀਕਾਰੋ, ਦੇਸ਼ਕਾਰੀ, ਦੇਸ਼ੀਕਾਰ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਹਨ । ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤਿ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਰਾਗ ਹੈ । ਪਰ ਪੁਰਾਤਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ—ਸੰਗੀਤ 'ਰਾਗ ਵਿਬੋਧ' ਤੇ ਸੰਗੀਤ 'ਅਨੂਪ ਵਿਲਾਸ' ਦੇ ਕਰਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਮਕ੍ਰੀ ਮੇਲ (ਪੂਰਵੀ ਠਾਟ) ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ । ਭਾਵ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਵਿਚ 'ਮੱਧਮ' ਤੀਵਰ 'ਰੇ-ਧਾ' ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦਾ ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ । ਪਰ ਸੰਗੀਤ 'ਰਾਗ ਤਰੰਗਣੀ' ਦਾ ਕਰਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਗੌਰੀ ਮੇਲ (ਭੈਰਉ ਠਾਟ) ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਦਾ ਹੈ । ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਬੈਰਾੜੀ ਮੇਲ (ਮਾਰਵਾ ਠਾਟ) ਅਤੇ ਕੋਈ ਟੋਡੀ ਮੇਲ (ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ) ਦਾ ਰਾਗ ਲਿਖਦਾ ਹੈ । ਪਰ ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਸਾਰੇ ਮਤਾਂ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਆਧੁਨਿਕ ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਤੇ ਭੁਪਾਲੀ ਦੋਵੇਂ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਰਾਗ ਹਨ । ਪਰ ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ । ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਓਡਵ-ਓਡਵ, ਵਾਦੀ ਧੈਵਤ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਗੰਧਾਰ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਭੁਪਾਲੀ ਕਲਿਆਨ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ । ਉਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਗੰਧਾਰ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ ਹੈ । ਭਾਵ, ਭੁਪਾਲੀ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਾਦੀ ਤੇ ਕਲਿਆਨ ਅੰਗ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਾਦੀ ਬਿਲਾਵਲ ਅੰਗ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਵਿਚ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਹੀ ਗਾਇਕ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਭੁਪਾਲੀ ਰਾਗ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ । ਭੁਪਾਲੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਰਿਖਭ ਵਰਜ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਖਭ ਸੁਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਭੁਪਾਲੀ ਦੀ ਛਾਇਆ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗੀ, ਇਸ ਲਈ ਰਿਖਭ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਦਾ ਚਲਣ "ਸ, ਗ ਪ, ਧ, ਸਂ—ਧ, ਪ, ਗ ਪ ਧ ਪ ਧ, ਪ, ਧ ਪ ਗ, ਰਸ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਗ

ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ "ਪਪ ਧ, ਸਂ, ਜਾਂ ਪਗ, ਪਧ, ਸਂਧ ਸਂ" ਇੰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਮੱਧ ਤੇ ਤਾਰ

ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਹੀ ਅਕਸਰ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਦ੍ਰ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਭੂਪਾਲੀ ਵਾਂਗ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ।

ਧੁਰਪਦ-ਧਮਾਰ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਵਿਚ ਰਿਖਭ ਕੋਮਲ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਕੋਈ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਲਾ ਕੇ ਓਡਵ-ਖਾਡਵ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਵੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਜੇ 'ਰੇ-ਧਾ' ਕੋਮਲ ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਹ ਭੈਰਉ ਠਾਟ ਦਾ ਬਿਭਾਸ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਸਵਰੀ ਬਿਭਾਸ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਰਾਗ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਸੂਰਜ ਉਦੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਰ ਰ ਧ
੧. ਸ—ਧ਼, ਸ—ਸਰਗਰਸ—ਧ਼, ਸ—ਗਰਸ, ਸਰਗਪ—ਗਪ, ਗਪਧਪ, ਗਪਧਪਧ—ਪ, ਗਪਧਪ-
ਗ—ਰਸ, ਸ —ਪਗਪ—ਪਧਪ, ਗਪਧਪਗ, ਰਸ— ।

ਪ
੨. ਸਰਗਰਗਪਧਪਧ—ਪ, ਗਪਧਪ, ਧਗਪ, ਗਪਗ,ਰਸ— ਗਪ - ਪਧ-ਪ, ਧਪਗ; ਧਪ – ਗਪਧਪਗਰਸ
ਸਂ ਸਂ ਪ
—ਸਰਗਪ—ਧਪ, ਪ ਧ—ਧ—ਪ, ਗਪ. ਗਪਧਪ, ਗਰਸ—ਗਪਧਪਧ—ਪ, ਗਪਧਪਗਰਸ— ।

ਪ ਸਂ ਸਂ ਪ ਸਂ ਸਂ
੩. ਸ—ਗਪਧ—ਧ—ਧ—ਗਪਧ, ਗਪਧਪ ਧ, ਧ, ਸਂ – ਧਪ, ਗਪਧਪਗ, ਰਸ—ਗਪਧਸਂ, ਧ—ਪ,
ਪ
ਗਪਧ —ਪ, ਪਗਪ, ਗਪਧਪ, ਗਪਧਸਂਧਪਧਗਪ, ਧਪਗਪਗਰਸ—ਸਰਗਪਧਪ, ਪਧਪਗਪ, ਧਪਧ—
ਪ, ਗਰਸ—ਸਗਰਪਗਧਪਸਂ—ਧਪਗਪਧ—ਪ, ਗਰਸ— ।

ਸਂ ਸਂ ਪ
੪. ਸਰਗਪ, ਧਗਪ, ਧ, ਸਂ—ਧਸਂ—ਧਪਗਪਧਪਧ—ਪ, ਧ ਗਪ—ਧਪਗਰਸ—ਪਗਪ—ਧਪ, ਧਸਂ
ਪ ਪ ਪ
ਧਪ, ਗਪਧਸਂਧਪਧਗਪ, ਧਧ ਪਪ ਗਰਸ —ਗਪਧਸਂ—ਧ—ਪ, ਗਪਧਸਂ, ਪਧਸਂ—ਧਪ, ਗਪਧ—
ਪ ਸਂ ਸਂ ਸਂ
ਧ, ਪ—ਗਪਧਸਂ —(ਸਂ) ਧ—ਪ, (ਪ) ਗ, ਰਸ-ਸਰਗਪ ਧ—ਧ—ਸਂ—ਧ—ਪ, ਧਪਧ, ਪਗਪ,
ਗਪਧਸਂਧਪਗਪਧਪਗਰਸ— ।

ਪ ਸਂ ਸਂ
੫. ਪਧਸਂ—ਸਂਰਂਸਂ, ਧ—ਪ, ਗਪਧ, (ਸਂ)—(ਪ) ਗਪਧਪਧ—ਧ—ਧ—ਸਂ—ਸਂਰਂਧਸਂ—ਗਂਰਂਸਂਰਂਧਸਂ
ਸਂ ਪ ਧ ਸਂ
—ਧ—ਪ, ਗਪ, ਪਧ, ਧਸਂ—ਰਂਸਂ, ਪਧਸਂ—ਸਂਰਂਧਸਂ—ਗਂ, ਰਂਸਂ—ਸਂਰਂਗਂਪਂ—ਗਂਰਂਸਂ—ਰਂਸਂਧਸਂ
ਸਂ ਪ ਪ ਪ
—ਧ—ਪ, ਗਪਧਸਂ—ਧ—ਪ, ਸਂ—ਧਪ, ਗਪਧ—ਧਪ, ਗਪਧਸਂਧਪਧਗਪ, ਸਂ—ਧ—ਪ, ਗਪ

ਸਂ
ਧਸਂ ---ਗਂਰਂਸਂ ਪਂ – ਗਂਰਂਸਂਧ -- ਪ, ਗਪਧਸਂਧ—-ਪ, ਧਸਂ, ਸਂਰਂਸਂ, (ਸਂ) – (ਪ)—ਗ, ਗਪਧਪਗ, ਰਸ – ਸਸ ਗਗ ਰਸ, ਸਸ ਗਗ ਪਪ ਗਗ ਰਸ, ਸਸ ਗਗ ਪਪ ਧਧ ਪਪ ਗਰਸ, ਸਸ ਗਗ ਪਪ ਧਧ ਪਧ ਸਂਸਂ ਧਪ ਗਪ ਗਰਸ, ਸਸ ਗਗ ਪਪ ਧਧ ਪਧ ਸਂਰਂ ਸਂਸਂ ਧਪ ਗਰਸ, ਸਸ ਗਗ ਪਪ ਧਧ ਪਧ ਸਂਸਂ ਗਂਗਂ ਰਸਂ ਧਪ ਗਰਸ—ਸਰਗਪਧ – ਪ, ਗਰਸ— ।

ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੮)

ਅਸਥਾਈ

	×		०		੨		०		੩		੪	
੧.	ਅੰ	ঽ	ਸਾ	ਗਪ	ਧਪ	ਗਪ	ਧਸਂ	ਧਪ	ਗਪ	ਧਪ	ਗਰ	ਸ–
੨.	ਗਪ	ਧਸਂ	ਧਪ,	ਗਪ	ਧਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧਪ,	ਗਪ	ਧਸਂ	ਰਂਗਂ	ਰਂਸਂ	ਧਪ
੩.	*	*	*	ਸਰ	ਗਰ	ਗਪ	ਧਪ	ਧ,	ਗਪ	ਧਸਂ	ਧਪ	ਗਪ
	ਧਪ	ਧ,	ਸਂਰਂ	ਗਂਰਂ	ਸਂਧ	ਸਂਸਂ	ਧਪ	ਧਧ	ਪਗ	ਪਪ	ਗਰ	ਸ–
੪.	ਪਗ	ਪਪ	ਗਰ	ਸਸ,	ਧਪ	ਧਧ	ਪਗ	ਪਪ	ਗਰ	ਸਸ,	ਸਂਧ	ਸਂਸਂ
	ਧਪ	ਧਧ	ਪਗ	ਪਪ	ਗਰ	ਸਸ,	ਗਂਰਂ	ਗਂਗਂ	ਰਂਸਂ	ਧਪ	ਗਰ	ਸਸ
੫.	ਸਸ	ਗਗ	ਪਪ	ਧਧ	ਪਧ	ਸਂਸਂ	ਗਂਗਂ	ਰਂ,ਗਂ	ਗਂਰਂ	ਸਂਸਂ	ਧਧ	ਪ,ਧ
	ਧਪ	ਗਪ	ਗਗ	ਰ,ਗ	ਗਰ	ਸਸ,	ਸਰ	ਗਪ	ਧਸਂ	ਧਪ	ਗਰ	ਸ–
੬.	ਗਰ	ਗਗ	ਰਸ,	ਪਗ	ਪਪ	ਗਰ,	ਧਪ	ਧਧ	ਪਗ,	ਸਂਧ	ਸਂਸਂ	ਧਪ,
	ਗਂਰਂ	ਗਂਗਂ	ਰਂਸਂ,	ਪਂਗਂ	ਪਪਂ	ਗਂਰਂ	ਸਂਧ	ਸਂਸਂ	ਧਪ	ਗਪ	ਗਰ	ਸ–
੭.	ਪ,	ਗਪ	ਧਪ	ਗਪ	ਧ,	ਪਧ	ਸਂਧ	ਪਧ	ਸਂ,	ਧਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧਸਂ
	ਰਂ,	ਸਂਰਂ	ਗਂਰਂ	ਗਂਪਂ	ਗਂਰਂ	ਸਂਧ	ਸਂਸਂ	ਧਪ	ਗਪ	ਧਪ	ਗਰ	ਸ–
੮.	ਸਸ	ਗਪ,	ਸਸ	ਗਪ	ਧਧ	ਪਪ,	ਸਸ	ਗਪ	ਧਧ	ਸਂਸਂ	ਧਪ	ਗਪ,
	ਸਸ	ਗਗ	ਪਪ	ਧਧ	ਸਂਰਂ	ਸਂਸਂ	ਧਪ	ਗਪ,	ਸਸ	ਗਗ	ਪਪ	ਧਧ
	ਸਂਰਂ	ਗਂਗਂ	ਰਂਸਂ	ਧਪ	ਗਪ,	ਸਂਰਂ	ਗਂਪਂ	ਗਂਰਂ	ਸਂਸਂ	ਧਪ	ਗਰ	ਸਸ

ਅੰਤਰਾ

	ਸਬ	ਦ	ਮੁ	ਏ	ঽ	ਮਨ	ਮ	ਨ	ਤੇ	ਮਾ	ਰਿ	ਆ
੧.	ਧਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧਸਂ	ਧਪ	ਗਪ	ਧਪ	ਗਰ	ਸ,	ਗਪ	ਧਸਂ	ਪਧ	ਸਂ–
੨,	ਧਧ	ਪ,ਧ	ਧਪ	ਧਧ	ਗਪ	ਗਰ	ਸ,	ਸਂਸਂ	ਧ,ਸਂ	ਸਂਧ	ਸਂਸਂ	ਧਸਂ
	ਧਪ	ਗਰ	ਸ,	ਗਂਗਂ	ਰਂ,ਗਂ	ਗਂਰਂ	ਗਂਗਂ	ਰਂਸਂ	ਧਸਂ	ਧਪ	ਗਰ	ਸ–

੩.	ਧਸੰ	ਧਪ	ਗਪ	ਧ,	ਧਸੰ	ਰੰਸੰ	ਧਸੰ	ਧਪ	ਗਪ	ਧ,	ਧਸੰ	ਰੰਗੰ
	ਰੰਸੰ	ਧਸੰ	ਧਪ	ਗਪ	ਧ,	ਗਪ	ਗਰ	ਸ,	ਗਪ	ਧਧ	ਪਧ	ਸੰ-
੪.	ਗਪ	ਧਪ,	ਗਪ	ਧਸੰ	ਧਪ,	ਗਪ	ਧਸੰ	ਰੰਸੰ	ਧਪ,	ਗਪ	ਧਸੰ	ਰੰਗੰ
	ਰੰਸੰ	ਧਪ,	ਗਪ	ਧਸੰ	ਰੰਗੰ	ਪੰਪੰ	ਗੰਰੰ	ਸੰਸੰ	ਧਪ	ਗਪ	ਧਧੰ	ਧਪ
੫,	ਸੰਧ	ਪਧ	ਸੰਰੰ	ਸੰਧ,	ਧਸੰ	ਧਪ	ਪਧ,	ਪਗ	ਗਪ	ਧਪ	ਗਰ	ਸ,
	ਸਗ	ਗਪ	ਪਧ	ਧਸੰ	ਸੰਗੰ	ਗੰਰੰ	ਰੰਸੰ	ਸੰਧ	ਧਪ	ਪਗ	ਗਪ	ਧਸੰ
੬.	ਗੰਗੰ	ऽਰੰ,	ਧਸੰ	ਧਸੰ	ਧਸੰ	ऽਸੰ,	ਪਧ	ਪਧ	ਪਧ	ऽਧ,	ਗਪ	ਗਪ
	ਗਪ	ऽਪ	ਗਰ	ਸ,	ਸਸ	ਸ,ਗ	ਗਗ,	ਪਪ	ਪ,ਧ	ਧਧ,	ਸੰਸੰ	ਸੰ-
੭.	ਗੰਗੰ	ਰੰ,ਗੰ	ਗੰਰੰ	ਸੰਧ,	ਰੰਰੰ	ਸੰ,ਰੰ	ਰੰਸੰ	ਧਪ,	ਧਧ	ਪ,ਧ	ਧਪ	ਗਠ,
	ਗਗ	ਰ,ਗ	ਗਰ	ਸਸ,	ਸਰ	ਗਪ	ਗਰ,	ਗਪ	ਧਸੰ	ਧਪ,	ਧਸੰ	ਰਗੰ
	ਰੰਸੰ,	ਗੰਰੰ	ਸੰਸੰ	ਧਪ	ਗਪ	ਗਰ	ਸਸ,	ਗਗ	ਪਪ	ਧਧ	ਪਧ	ਸੰ-
੮.	ਧਧ	ਪ,ਧ	ਧਪ	ਧਧ	ਪਪ	ਗਪ	ਗਰ	ਸਸ,	ਗੰਗੰ	ਰੰ,ਗੰ	ਗੰਰੰ	ਗੰਗੰ
	ਰੰਰੰ	ਸੰਸੰ	ਧਪ	ਧਧ	ਪਗ	ਪਪ	ਗਰ	ਸਸ.	ਪੰਪੰ	ਗੰ,ਪੰ	ਪੰਗੰ	ਪੰਪੰ
	ਗੰਰੰ	ਸੰਸੰ	ਧਪ	ਧਧ	ਪਗ	ਪਪ	ਗਰ	ਸਸ	ਗਗ	ਪਪ	ਧਧ.	ਸੰ
	ਸ,	ਸਸ	ਗਗ	ਪਪ	ਧਧ	ਸੰ	ਸ,	ਸਸ	ਗਗ	ਪਪ	ਧਧ	ਸੰ-

੧. ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਗੁਰ ਬਚਨੀ ਮਨੁ ਸਹਜ ਧਿਆਨੇ ॥ ਹਰਿ ਕੈ ਰੰਗਿ ਰਤਾ ਮਨੁ ਮਾਨੇ ॥
ਗੁਰਮੁਖ ਭਰਮਿ ਭੁਲੇ ਬਉਰਾਨੇ ॥ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਕਿਉ ਰਹੀਐ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਪਛਾਨੇ ॥੧॥
ਬਿਨੁ ਦਰਸਨ ਕੈਸੇ ਜੀਵਉ ਮੇਰੀ ਮਾਈ ॥
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਜੀਅਰਾ ਰਹਿ ਨ ਸਕੈ ਖਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰਿ ਬੂਝ ਬੁਝਾਈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਬਿਸਰੈ ਹਉ ਮਰਉ ਦੁਖਾਲੀ ॥ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਜਪਉ ਆਪੁਨੇ ਹਰਿ ਭਾਲੀ ॥
ਸਦ ਬੈਰਾਗਨਿ ਹਰਿਨਾਮੁ ਨਿਹਾਲੀ ॥ ਅਬ ਜਾਨੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਨਾਲੀ ॥੨॥
ਅਕਥ ਕਥਾ ਕਹੀਐ ਗੁਰ ਭਾਇ ॥ ਪ੍ਰਭੁ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਦੇਇ ਦਿਖਾਇ ॥
ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਕਰਣੀ ਕਿਆ ਕਾਰ ਕਮਾਇ ॥ ਹਉਮੈ ਮੇਟਿ ਚਲੈ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸਮਾਇ ॥੩॥
ਮਨਮੁਖੁ ਵਿਛੜੈ ਖੋਟੀ ਰਾਸਿ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮਿ ਮਿਲੈ ਸਾਬਾਸਿ ॥
ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੀ ਦਾਸਨਿ ਦਾਸ ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਹਰਿਨਾਮ ਧਨੁ ਰਾਸਿ ॥੪॥

(ਬਿਲਾਵਲੁ ਮ. ੧, ਪੰਨਾ ੭੯੬)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
	ਗ		ਪ					ਸਂ							
—	ਪ	ਧ	ਗ	ਪ	ਪ	ਧ	ਪ	ਧ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਗ	ਰ
ऽ	ਬਿਨ	ਦ	ਰ	ਸ	ਨ	ਕੈ	ਸੇ	ਜੀ	ਵਉ	ਮੇ	ਰੀ	ਮਾ	ऽ	ਈ	ऽ
		ਸ													
ਸ	ਸ	ਧ਼	ਧ਼	ਸ	ਸ	ਸ	—	ਸ	ਰ	ਗ	ਪ	ਧ	ਪ	ਧ	ਧ
ऽ;	ਹਰਿ	ਬਿ	ਨ	ਜੀ	ਅ	ਰਾ	ऽ	ਰਹਿ	ऽ	ਨ	ਸ	ਕੈ	ऽ	ਖਿ	ਨ
		ਸਂ						ਸਂ							
ਸਂ	ਸਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਸਂ	—	ਧ	ਪ	ਗ	ਰਸ
ਸ	ਤਿ	ਗੁ	ਰ	ਬੂ	ऽ	ਝ	ਬੁ	ਝਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਗ						ਪ					ਸਂ			
	ਪ	ਗ	ਗ	ਪ	—	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਰਂ	ਸਂ	—
	ਗੁਰ	ਬ	ਚ	ਨੀ	ऽ	ਮ	ਨ	ਸ	ਹ	ਜ	ਧਿ	ਆ	ऽ	ਨੇ	ऽ
	ਧ														
—	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—
ऽ	ਹ	ਰਿ	ਕੈ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ਰ	ਤਾ	ऽ	ਮ	ਨ	ਮਾ	ऽ	ਨੇ	ऽ
—	ਧ	ਗ	ਗ	ਪ	ਪ	ਸਂ	ਧ	ਸਂ	—	ਧ	ਪ	ਗ	—	ਪ	—
ऽ	ਮਨ	ਮੁ	ਖ	ਭ	ਰ	ਮ	ਭੁ	ਲੇ	ऽ	ਬਉ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਨੇ	ऽ
	ਧ														
—	ਪ	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਪਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਗ	ਰ	ਸ	—
ऽ	ਹਰਿ	ਬਿਨ	ਕਿਉ	ਰਹੀ	ਐ	ਗੁ	ਰऽ	ਸ	ਬ	ਦ	ਪ	ਛਾ	ऽ	ਨੇ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੨. ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਵਿਦਿਆ ਵਿਚਾਰੀ ਤਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ॥ ਜਾਂ ਪੰਚ ਰਾਸੀ ਤਾਂ ਤੀਰਥ ਵਾਸੀ ॥੧॥
ਘੁੰਘਰੂ ਵਾਜੈ ਜੇ ਮਨੁ ਲਾਗੈ ॥ ਤਉ ਜਮੁ ਕਹਾ ਕਰੇ ਮੋ ਸਿਉ ਆਗੈ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਆਸ ਨਿਰਾਸੀ ਤਉ ਸੰਨਿਆਸੀ ॥ ਜਾਂ ਜਤੁ ਜੋਗੀ ਤਾਂ ਕਾਇਆ ਭੋਗੀ ॥੨॥
ਦਇਆ ਦਿਗੰਬਰੁ ਦੇਹ ਬੀਚਾਰੀ ॥ ਆਪਿ ਮਰੈ ਅਵਰਾ ਨਹ ਮਾਰੀ ॥੩॥
ਏਕੁ ਤੂ ਹੋਰਿ ਵੇਸ ਬਹੁਤੇਰੇ ॥ ਨਾਨਕ ਜਾਣੈ ਚੋਜ ਨ ਤੇਰੇ ॥੪॥

(ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧, ਪੰਨਾ ੩੫੬)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
	ਧ	ਧ													
	ਸਂ	ਪ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਧ	-ਪ	ਗਪ	ਧ	ਪ	ਗ	-ਰ	ਸ	—
	ਘੁੰ	ਘ	ਰੂ	ਬਾ	ऽ	ਜੈ	ऽ	ऽऽ	ਜੇऽ	ਮ	ਨ	ਲਾ	ऽऽ	ਗੈ	ऽ
—	ਸ	ਰਗ	ਗ	ਪ	ਪ	ਸਂ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂਰਂ	ਗਂਰਂ	ਸਂਧ	ਪਗ
ऽ;	ਤਉ	ਜऽ	ਮ	ਕ	ਹਾ	ऽ	ਕ	ਰੇ	ऽ	ਮੋਂ	ਸਿਉ	ਆऽ	ऽऽ	ਗੈਂऽ	ऽऽ

ਰਸ
ऽऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਪ														
	ਗ	ਪ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰ	ਸਂ	—
	ਵਿ	ਦਿਆ	ਵੀ	ਚਾ	ऽ	ਰੀ	ਤਾਂ	ਪ	ਰ	ਉ	ਪ	ਕਾ	ऽ	ਰੀ	ऽ
						ਧ									
—	ਸਂਰਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਪ	ਧ	ਸਂ	—	ਧ	ਪ	ਗਪ	ਧਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧਪ
ऽ	ਜਾਂऽ	ਪੰ	ਚ	ਰਾ	ऽ	ਸੀ	ਤਾਂ	ਤੀ	ऽ	ਰ	ਥ	ਵਾऽ	ऽऽ	ਸੀऽ	ऽऽ

ਗਰਸ
ऽऽऽ ਘੁੰਗਰੂ... —ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੩. ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਭੂਲੇ ਮਾਰਗੁ ਜਿਨਹਿ ਬਤਾਇਆ ॥
ਐਸਾ ਗੁਰੁ ਵਡਭਾਗੀ ਪਾਇਆ ॥ ੧ ॥
ਸਿਮਰ ਮਨਾ ਰਾਮ ਨਾਮ ਚਿਤਾਰੇ ॥
ਬਸਿ ਰਹੇ ਹਿਰਦੈ ਗੁਰ ਚਰਨ ਪਿਆਰੇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕਾਮਿ ਕ੍ਰੋਧਿ ਲੋਭਿ ਮੋਹਿ ਮਨੁ ਲੀਨਾ ॥
ਬੰਧਨ ਕਾਟਿ ਮੁਕਤਿ ਗੁਰਿ ਕੀਨਾ ॥ ੨ ॥
ਦੁਖ ਸੁਖ ਕਰਤ ਜਨਮਿ ਫੁਨਿ ਮੂਆ ॥
ਚਰਨ ਕਮਲ ਗੁਰਿ ਆਸ੍ਰਮੁ ਦੀਆ ॥ ੩ ॥
ਅਗਨਿ ਸਾਗਰ ਬੂਡਤ ਸੰਸਾਰਾ ॥
ਨਾਨਕ ਬਾਹ ਪਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰਿ ਨਿਸਤਾਰਾ ॥ ੪ ॥

(ਬਿਲਾਵਲੁ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੮੦੩-੪)

ਅਸਥਾਈ

X				੨				੦				੩			
											ਪ		ਸਂ	ਸਂ	
											ਗ	ਪ	ਧ	ਧ	ਸਂ
											ਮਿ	ਮ	ਰ	ऽ	ਮ
ਸ												ਸਂ			
ਧ	—	ਪ	ਪ	ਗ	ਪ	ਧ	ਪ	ਗ	-ਰ	ਸ	ਸਂ	ਧ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਨਾ	ऽ	ਰਾ	ਮ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਚਿ	ਤਾ	ऽऽ	ਰੇ	ਮਿ	ਮ	ਰ	ऽ	ਮ
ਸਂ															
ਧ	—	ਪ	ਪ	ਗ	ਪ	ਧ	ਪ	ਗ	-ਰ	ਸ	ਸ	ਸ	ਧ਼	ਪ਼	ਪ਼ਧ਼
ਨਾ	ऽ	ਰਾ	ਮ	ਨਾਂ	ऽ	ਮ	ਚਿ	ਤਾ	ऽऽ	ਰੇ,	ਬ	ਸ	ਰ	ਹੇ	ਹਿਰ
ਸ										ਰ					
ਰ	—	ਸ	ਸ	ਗ	ਪ	ਧ	ਪ	ਗ	—	ਸ					
ਦੇ	ऽ	ਗੁ	ਰ	ਚ	ਰ	ਨ	ਧਿ	ਆ	ऽ	ਰੇ					

ਅੰਤਰਾ

												ਪ		ਸਂ	
												ਗ	ਪ	ਧ	ਸਂ
												ਭੂ	ऽ	ਲੇ	ऽ
				ਸਂ											
ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਧ	ਪ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ
ਮਾ	ऽ	ਰ	ਗ	ਜਿ	ਨਹਿ	ऽ	ਬ	ਤਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ਐ	ऽ	ਸਾ	ऽ
ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਗਪ	ਧਪ	ਗ	-ਰ	ਸ					
ਗੁ	ਰ	ਵ	ਡ	ਭਾ	ऽ	ਗੀऽ	ऽऽ	ਪਾ	ऽऽ	ਇਆ	—ਸਿਮਰ...				

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੪. ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਲੇ ਯਾਰਾਂ ਹਲੇ ਯਾਰਾਂ ਖੁਸਿ ਖਬਰੀ ॥
ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਂਉ ਹਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਂਉ ॥
ਨੀਕੀ ਤੇਰੀ ਬਿਗਾਰੀ ਆਲੇ ਤੇਰਾ ਨਾਉ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕੁਜਾ ਆਮਦ ਕੁਜਾ ਰਫਤੀ ਕੁਜਾ ਮੇਰਵੀ ॥ ਦ੍ਵਾਰਿਕਾ ਨਗਰੀ ਰਾਸਿ ਬੁਗੋਈ ॥
ਖੂਬੁ ਤੇਰੀ ਪਗਰੀ ਮੀਠੇ ਤੇਰੇ ਬੋਲ ॥ ਦ੍ਵਰਿਕਾ ਨਗਰੀ ਕਾਹੇ ਕੇ ਮਗੋਲ ॥ ੨ ॥
ਚੰਦੀ ਹਜਾਰ ਆਲਮ ਏਕਲ ਖਾਨਾਂ ॥ ਹਮ ਚਿਨੀ ਪਾਤਿਸਾਹ ਸਾਂਵਲੇ ਬਰਨਾਂ ॥ ੩ ॥
ਅਸਪਤਿ ਗਜਪਤਿ ਨਰਹ ਨਰਿੰਦ ॥ ਨਾਮੇ ਕੇ ਸ੍ਵਾਮੀ ਮੀਰ ਮੁਕੰਦ ॥ ੪ ॥
(ਤਿਲੰਗ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੭੨੭)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
											ਪ		ਧ		
											ਗ	ਗ	ਪ	—	ਧ
											ਮੀ	ਠੇ	ਤੇ	ऽ	ਰੇ
										ਰ					ਗ
ਸਂ	—	—	ਸਂ	ਧ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਗ	—	ਸ	ਸ	ਰ	ਗ	ਪ	ਪ
ਬੋ	ऽ	ऽ	ਲ	ਤੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਬੋ	ऽ	ਲ	ਖੁ	ਬ	ਤੇ	ऽ	ਰੀ
										ਰ					
ਧ	ਧ	—	ਪ	ਗ	ਪ	ਧ	ਪ	ਗ	—	ਸ					
ਪ	ਗ	ऽ	ऽ	ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ					

ਅੰਤਰਾ

												ਪ				
												ਗ	—	ਗ	ਗ	
												ਹਲੇ	ऽ	ਯਾ	ਰਾਂ	
												-ਬ	ਲਿ	ਬ	ਲਿ	
ਧ																
ਪ	—	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਰਂ	
ਹਲੇ	ऽ	ਯਾ	ਰਾਂ	ਖੁ	ਸ	ਖ	ਬ	ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ-					
ਜਾ	ऽ	ਉ	ਹਉ	ਬ	ਲਿ	ਬ	ਲਿ	ਜਾ	ऽ	ਉ	ऽ	ਨੀ	ਕੀ	ਤੇ	ਰੀ	
										ਰ						
ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਧ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਗ	—	ਸ						
ਬਿ	ਗਾ	ਰੀ	ऽ	ਆ	ਲੇ	ਤੇ	ਰਾ	ਨਾ	ऽ	ਉ	—ਮੀਠੇ...					

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੫. ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਏਕ ਰੂਪ ਸਗਲੋ ਪਾਸਾਰਾ ॥ ਆਪੇ ਬਨਜੁ ਆਪਿ ਬਿਉਹਾਰਾ ॥੧॥
ਐਸੋ ਗਿਆਨੁ ਬਿਰਲੋ ਈ ਪਾਏ ॥ ਜਤ ਜਤ ਜਾਈਐ ਤਤ ਦ੍ਰਿਸਟਾਏ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਅਨਿਕ ਰੰਗ ਨਿਰਗੁਨ ਇਕ ਰੰਗਾ ॥ ਆਪੇ ਜਲੁ ਆਪ ਹੀ ਤਰੰਗਾ ॥੨॥
ਆਪ ਹੀ ਮੰਦਰੁ ਆਪਹਿ ਸੇਵਾ ॥ ਆਪ ਹੀ ਪੂਜਾਰੀ ਆਪ ਹੀ ਦੇਵਾ ॥੩॥
ਆਪਹਿ ਜੋਗ ਆਪ ਹੀ ਜੁਗਤਾ ॥ ਨਾਨਕ ਕੇ ਪ੍ਰਭ ਸਦ ਹੀ ਮੁਕਤਾ ॥੪॥

(ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੮੦੩)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
															ਧ ਸਂ ਐ
				ਸਂ						ਪ					
ਧ	ਪ	ਗ	ਪ	ਧ	—	ਧ	ਧ	ਪ	ਗ	ਧ	ਪ	ਗ	ਰ	ਸ	ਸ
ऽ	ਸੋ	ऽ	ऽ	ਗਿਆ	ऽ	ਨ	ਬਿਰ	ਲੋ	ऽ	ਈ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ਏ,	ਜ
				ਧ਼				ਪ							
ਸ	ਧ਼	—	ਪ਼	ਸ	ਸ	ਸ	—	ਗ	ਪ	ਧ	ਪ	ਗ	ਰ	ਸ	
ਭ	ਜ	ऽ	ਤ	ਜਾ	ऽਈ	ਐ	ऽ	ਤ	ਤ	ਦ੍ਰਿ	ऽਸ	ਟਾ	ऽ	ਏ	

ਅੰਤਰਾ

ਪ	—	ਸਂ	ਧ	ਸਂ	-ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	ਸਂ	—
ਏ	ऽ	ਕ	ऽ	ਰੂ	ऽਪ	ਸ	ਗ	ਲੋ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ਸ਼ਾ	ऽ	ਰਾ	ऽ
ਸਂ															
ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਗਪ	ਧਪ	ਗ	ਰ	ਸ	
ਆ	ऽ	ਪੇ	ऽ	ਬ	ਨ	ਜ	ਆ	ऽ	ਪ	ਬਿऽ	ਉਂऽ	ਹਾ	ऽ	ਰਾ ਐਸੇ...	

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੬. ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)[1]

ਮਾਤੇ ਮਤੰਗ ਜਰੇ ਜਰ ਸੰਗ ਅਨੂਪ ਉਤੰਗ ਸੁਰੰਗ ਸਵਾਰੇ ॥
ਕੋਟ ਤੁਰੰਗ ਕੁਰੰਗ ਸੇ ਕੂਦਤ ਪਉਨ ਕੇ ਗਉਨ ਕੋ ਜਾਤ ਨਿਵਾਰੇ ॥
ਭਾਰੀ ਭੁਜਾਨ ਕੇ ਭੂਪ ਭਲੀ ਬਿਧਿ ਨਿਆਵਤ ਸੀਸ ਨ ਜਾਤ ਬਿਚਾਰੇ ॥
ਏਤੇ ਭਏ ਤੁ ਕਹਾ ਭਏ ਭੂਪਤਿ ਅੰਤ ਕੋ ਨਾਂਗੇ ਹੀ ਪਾਂਇ ਪਧਾਰੇ ॥ ੨ ॥

(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ, ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਵੱਏ ਪਾ: ੧੦)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
			ਪ							ਪ					
	ਪ	ਧ	ਗ	ਪ	—	ਪ	—	ਪ	ਗ	ਧ	ਪ	ਗ	ਰ	ਸ	—
	ਮਾ	ਤੇ	ਮ	ਤੰ	ऽ	ਗ	ऽ	ਜ	ਰੇ	ਜ	ਰ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ऽ
	ਪ														
—	ਗ	ਪ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਧਪ	ਗਰ
ऽ	ਅਨੂ	ਪ	ਉ	ਤੰ	ऽ	ਗ	ਸੁ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ਸ	ਵਾ	ऽ	ਰੇऽ	ऽऽ

ਸ
—ਮਾਤੇ ਮਤੰਗ...

ਅੰਤਰਾ

	ਪ															
	ਗ	ਪ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ
	ਕੋ	ਟ	ਤੁ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ਕੁ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ਸੇ	ਕੂ	ऽ	ਦ	ੲ
—	ਸਂਰਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਧ	ਸਂ	—	ਧ	ਪ	ਗਪ	ਧਸਂ	ਧਪ	ਗਰ
ऽ	ਪਉ	ਨ	ਕੇ	ਗਉ	ऽ	ਨ	ਕੋ	ਜਾ	ऽ	ਤ	ਨਿ	ਵਾऽ	ऽऽ	ਵੇऽ	ऽऽ

ਸ
ऽ —ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

ਨੋਟ—ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਦੂਜੀ ਰੀਤ (ਟਿਯੂਨ) ਅਗੇ ਤਾਲ-ਧਮਾਰ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ।

੭. ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਲਾਲੁ ਲੋਚਨਾ ਤੈ ਤਨਿ ਸੋਹਿਆ ॥ ਸੁਰਿ ਜਨ ਭਾਨੀ ਤਾਂ ਮਨੁ ਮੋਹਿਆ ॥੧॥
ਕਵਨ ਬਨੀ ਰੀ ਤੇਰੀ ਲਾਲੀ ॥ ਕਵਨ ਰੰਗਿ ਤੂੰ ਭਈ ਗੁਲਾਲੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਤੁਮ ਹੀ ਸੁੰਦਰਿ ਤੁਮਹਿ ਸੁਹਾਗੁ ॥ ਤੁਮ ਘਰਿ ਲਾਲਨੁ ਤੁਮ ਘਰਿ ਭਾਗੁ ॥੨॥
ਤੂੰ ਸਤਵੰਤੀ ਤੂ ਪਰਧਾਨਿ। ਤੂੰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਭਾਨੀ ਤੁਹੀ ਸੁਰ ਗਿਆਨਿ ॥੩॥
ਪ੍ਰੀਤਮ ਭਾਨੀ ਤਾਂ ਰੰਗਿ ਗੁਲਾਲ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੁਭ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਨਿਹਾਲ ॥੪॥
ਸੁਨਿ ਰੀ ਸਖੀ ਇਹ ਹਮਰੀ ਘਾਲ॥ ਪ੍ਰਭ ਆਪਿ ਸੀਗਾਰਿ ਸਵਾਰਨਹਾਰ ॥੧॥ਰਹਾਉ ਦੂਜਾ॥
(ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੩੯੪)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੩		੦	
ਧ									
ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਗ	ਧ	ਪ	—	—	—
ਕ	ਵ	ਨ	ਬ	ਨੀ	ऽ	ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ									
ਗ	ਪ	ਧ	ਪ	ਗ	ਰ	ਸ	—	—	—
ਤੇ	ऽ	ਰੀ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ऽ	ऽ
						ਧ			
ਸ	ਰ	ਗ	ਪ	ਧ	ਪ	ਸਂ	ਧ	—	—
ਕ	ਵ	ਨ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ਤੂੰ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਧ
ਭ	ਈ	ऽ	ਗੁ	ਲਾ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਗ									
ਪ	—	ਸਂ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—
ਲਾ	ऽ	ਲ	ਚੋ	ऽ	ਲ	ਨਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ									
ਧ	—	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਧ	—	ਪ	—
ਤੈ	ऽ	ਤ	ਨ	ਸੋ	ऽ	ਹਿਆ	ऽ	ऽ	ऽ
ਗਂ	ਤੰ	ਸਂ	ਧ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—
ਸੁ	ਰ	ਜ	ਨ	ਭਾ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ
ਧ									
ਪ	—	ਧ	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਗ	ਰ	ਸ਼	—
ਤਾਂ	ऽ	ਮ	ਨ	ਮੋ	ऽ	ਹਿਆ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਮੂਲ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੮. ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਆਪੇ ਸਬਦੁ ਆਪੇ ਨੀਸਾਨੁ ॥ ਆਪੇ ਸੁਰਤਾ ਆਪੇ ਜਾਨੁ ॥
ਆਪੇ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਤਾਣੁ ॥ ਤੂ ਦਾਤਾ ਨਾਮੁ ਪਰਵਾਣੁ ॥੧॥
ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਉ ॥ ਹਉ ਜਾਚਿਕ ਤੂ ਅਲਖ ਅਭੇਉ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਧਰਕਟੀ ਨਾਰਿ ॥ ਭੂੰਡੀ ਕਾਮਣਿ ਕਾਮਣਿਆਰਿ ॥
ਰਾਜੁ ਰੂਪੁ ਝੂਠਾ ਦਿਨ ਚਾਰਿ ॥ ਨਾਮੁ ਮਿਲੈ ਚਾਨਣੁ ਅੰਧਿਆਰਿ ॥੨॥
ਚਖਿ ਛੋਡੀ ਸਹਸਾ ਨਹੀ ਕੋਇ ॥ ਬਾਪੁ ਦਿਸੈ ਵੇਜਾਤਿ ਨ ਹੋਇ ॥
ਏਕੇ ਕਉ ਨਾਹੀ ਭਉ ਕੋਇ ॥ ਕਰਤਾ ਕਰੇ ਕਰਾਵੈ ਸੋਇ ॥੩॥
ਸਬਦਿ ਮੁਏ ਮਨੁ ਮਨ ਤੇ ਮਾਰਿਆ ॥ ਠਾਕਿ ਰਹੇ ਮਨੁ ਸਾਚੈ ਧਾਰਿਆ ॥
ਅਵਰੁ ਨ ਸੂਝੈ ਗੁਰ ਕਉ ਵਾਰਿਆ ॥ ਨਾਨਕ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਨਿਸਤਾਰਿਆ ॥੪॥
(ਬਿਲਾਵਲੁ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੭੯੫-੯੬)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਪ											
ਧ	—	ਪ	ਗਪ		ਪ	ਗ	ਗ	ਰ	ਸ਼	—	ਸ
ਐ	ऽ	ਸਾ	ਨਾऽ	ऽਮ	ਨਿ	ਰੰ	ਜ	ਨ	ਸੋ	ऽ	ਇ
ਸ	—	ਰ	ਗ	ਪ	ਪ	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ
ਹਉ	ऽ	ਜਾ	ਚਿ	ਕ	ਤੂ	ਅਲ	ਖ	ਅ	ਭੇ	ऽ	ਉ

ਅੰਤਰਾ

ਗ					ਪ						
ਪ	ਗ	—	ਪ	ਧ	ਧ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਆ	ਪੇ	ऽ	ਸਬ	ਦ	ਆ	ਪੇ	ऽ	ਨੀ	ਸਾ	ऽ	ਨ
ਸਂ	ਧ	—	ਧਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਧ	—	ਪ
ਆ	ਪੇ	ऽ	ਸੁਰ	ਤਾ	ऽ	ਆ	ਪੇ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਨ
ਗ		ਪ									
ਪ	ਧ	ਗ	ਪ	ਧ	ਪਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਆ	ਪੇ	ऽ	ਕਰ	ਕ	ਰऽ	ਵੇ	ਖੈ	ऽ	ਤਾ	ऽ	ਣ
				ਧ							
ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਪ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਧਪ	ਗ	ਰ	ਸ
ਤੂ	ऽ	ਦਾ	ਤਾ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽਮ	ਪਰ	ਵਾ	ऽ	ਣ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ, ਝਪਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਬੰਗ ਕੇ ਬੰਗਾਲ਼ੀ ਫਿਰਹੰਗ ਕੇ ਫਿਰੰਗਾ ਵਾਲੀ,
ਦਿੱਲੀ ਕੇ ਦਿਲਵਾਲੀ ਤੇਰੀ ਆਗਿਆ ਮੈ ਚਲਤ ਹੈਂ ॥
ਰੋਹ ਕੇ ਰੁਹੇਲੇ ਮਾਘ ਦੇਸ ਕੇ ਮਘੇਲੇ ਬੀਰ,
ਬੰਗਸੀ ਬੁੰਦੇਲੇ ਪਾਪ ਪੁੰਜ ਕੋ ਮਲਤ ਹੈਂ ॥
ਗੋਖਾ ਗੁਨ ਗਾਵੈ ਚੀਨ ਮਚੀਨ ਕੇ ਸੀਸ ਨਜਾਵੈ,
ਤਿੱਬਤੀ ਧਿਆਇ ਦੋਖ ਦੇਹ ਕੋ ਦਲਤ ਹੈਂ ॥
ਜਿਨੈ ਤੋਹਿ ਧਿਆਇਓ ਤਿਨੈ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪਾਇਓ,
ਸਰਬ ਧਨ ਧਾਮ ਫਲ ਫੂਨ ਸੋਂ ਫਲਤ ਹੈਂ ॥ ੩ ॥ ੨੫੫ ॥

(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦)

ਅਸਥਾਈ

×		੨			੦		੩		
ਧ					ਪ				
ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	ਗ	ਪ	ਧ	—	ਧ
ਜਿ	ਨੈ	ਤੋ	ऽ	ਹਿ	ਧਿਆ	ਇਓ	ਤਿ	ऽ	ਨੇ
ਪ	ਗ	ਪ	—	ਧ	ਪ	ਗਰ	ਸ	—	ਸ
ਪੂ	ਰ	ਨ	ऽ	ਪ੍ਰ	ਤਾ	ਪऽ	ਪਾ	ऽ	ਇਓ

					ਪ				
ਸਰ	ਧ	ਸ	—	ਰ	ਗ	ਪ	ਧ	—	ਧ
ਸਰ	ਬ	ਧ	ऽ	ਨ	ਧਾ	ਮ	ਫ	ऽ	ਲ
				ਪ					
ਸੰ	ਧ	ਪ	ਗ	ਧ	ਪ	ਗਰ	ਸ	—	—
ਫੂ	ਲ	ਸੋ	ऽ	ਫ	ਲ	ਤऽ	ਹੈਂ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਗ									
ਪ	ਗ	ਪ	—	ਧ	ਸੰ	ਧ	ਸੰ	—	ਸੰ
ਬੰ	ਗ	ਕੇ	ऽ	ਬੰ	ਗਾ	ਲੀ	ਫਿ	ऽ	ਰ
ਧ									
ਸੰ	ਧ	ਸੰ	—	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਧ	—	ਪ
ਹੰ	ਗ	ਕੇ	ऽ	ਫਿ	ਰੰ	ਗਾ	ਵਾ	ऽ	ਲੀ
ਗੰ	ਰੰ	ਗੰ	—	ਪੰ	ਗੰ	ਰੰ	ਸੰ	—	ਸੰ
ਦਿ	ਲੀ	ਕੇ	ऽ	ਦਿਲ	ਵਾ	ਲੀ	ਤੇ	ऽ	ਰੀ
ਧ				ਪ					
ਸੰ	ਧ	ਪ	ਗ	ਧ	ਪ	ਗਰ	ਸ	—	—
ਆ	ਗਿਆ	ਮੈਂ	ऽ	ਚ	ਲ	ਤऽ	ਹੈਂ	ऽ	ऽ

ਸੰਚਾਰੀ

ਗ									
ਪ	ਗ	ਪ	—	ਪ	ਧ	ਧ	ਧ	—	ਧ
ਹੋ	ਹ	ਕੇ	ऽ	ਰੁ	ਹੇ	ਲੇ	ਮਾ	ऽ	ਘ
ਧ					ਪ				
ਸੰ	ਧ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਧ	ਧ	ਪ	—	ਪ
ਦੇ	ਸ	ਕੇ	ऽ	ਮ	ਘੇ	ਲੇ	ਬੀ	ऽ	ਰ
ਗ									
ਪ	ਗ	ਪ	ਧ	ਪ	ਗ	ਰ	ਸ	—	ਸ
ਬੰ	ਗ	ਸੀ	ऽ	ਬੂੰ	ਦੇ	ਲੇ	ਪਾ	ऽ	ਖ
		ਪ							
ਸ	ਰ	ਗ	ਪ	ਪ	ਧ	ਧਪ	ਧ	—	—
ਪੁੰ	ਜ	ਕੋ	ऽ	ਮ	ਲ	ਤऽ	ਹੈਂ	ऽ	ऽ

ਅਭੋਗ

ਪ		ਸਂ							
ਧ	ਪ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਗੋ	ਖਾ	ਗੁ	ऽ	ਨ	ਗਾ	ਵੈ	ਚੀ	ਨ	ਮ
ਸਂ						ਧ			
ਧ	ਪ	ਸਂ	—	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂਸਂ	ਧ	—	ਪ
ਚੀ	ਨ	ਕੇ	ऽ	ऽ	ਸੀ	ਸਨਿ	ਯਾ	ऽ	ਵੈ
ਗਂ	ਰਂ	ਗਂ	—	ਪਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਤਿੱ	ਥ	ਤੀ	ऽ	ਧਿ	ਆ	ਇ	ਦੌ	ऽ	ਖ
ਧ				ਪ					
ਸਂ	ਧ	ਪ	ਗ	ਧ	ਪ	ਗਰ	ਸ	—	—
ਦੇ	ਹ	ਕੌ	ऽ	ਦ	ਲ	ਤऽ	ਹੈਂ	ऽ	ऽ

ਨੋਟ—ਝਪਤਾਲ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਦੁਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ ਆਦਿ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਰਸ ਤੇ ਅਨੰਦ ਆਵੇਗਾ।

੧੦. ਰਾਗ ਦੇਸ਼ਕਾਰ, ਧਮਾਰ ਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਮਾਤੇ ਮਤੰਗ ਜਰੇ ਜਰ ਸੰਗ—ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮੂਲ ਪਾਠ ਪਿਛੇ ਨੰ: ੬ ਦੀ ਟਿਯੂਨ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਅਸਥਾਈ

੩				×					੨		੦		
				ਪ		ਰ	ਰ						
ਪ	ਗ	ਪਧ	ਪ	ਗ	—	ਸ	ਗ	ਗ	ਪ	ਪ	ਧ	—	ਧ
ਮਾ	ऽ	ਤੇऽ	ਮ	ਤੰ	ऽ	ਗ	ਜ	ਰੇ	ਜ	ਰ	ਸੰ	ऽ	ਗ
ਪ	ਗ	ਪ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	—	ਪ	ਗ	ਪ	ਪਧ	ਧ
ਅ	ਨੂ	ਪ	ਉ	ਤੰ	ਗ	ਸੁ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ਸ	ਵਾ	ऽऽ	ਰੇ

ਅੰਤਰਾ

ਪ											ਰਂ		
ਗ	—	ਪ	ਸਂਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਸਂ	—	—
ਕੋ	ऽ	ਟ	ਤੁऽ	ਰੰ	ਗ	ਕੁ	ਰੰ	ऽ	ਗ	ਸੇ	ਕੂ	ऽ	ऽ

				ਸਂ									
ਸਂ	ਧ	ਸਂ	—	ਧ	—	—	ਪ	—	ਪਧ	ਗ	ਪਂ	—	—
ਦ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ	ऽ	ਪਉ	ऽ	ਨऽ	ਕੇ	ਗਉ	ऽ	ऽ
ਸਂ			ਧ										
ਧ	—	—	ਸਂ	ਧ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਗ	ਪ	ਪ	ਪਧ	ਧ
ਨ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਤ	ਨਿ	ਵਾ	ऽऽ	ਰੇ

ਨੋਟ—ਧਮਾਰ ਦੀ ਦੁਗੁਣ, ਤਿਗੁਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਨੰ: ੬ ਤੇ ਲਿਖੀ "ਤਿੰਨਤਾਲ" ਦੀ ਟਿਯੂਨ ਤੇ ਗਾਓ।

(ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ

ਵਾਦੀ --ਪ	ਠਾਟ—ਭੈਰਉ	ਸਮਾਂ - ਰਾਤ ਦਾ ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ (ਚਾਰ ਵਜੇ ਰਾਤੀਂ)
ਸੰਵਾਦੀ - ਸ	ਜਾਤੀ -- ਸੰਪੂਰਣ-ਸੰਪੂਰਣ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਇਸ ਵਿਚ ਮੀਂਡ ਅਤੇ 'ਧਾ-ਰੇ' ਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਆਰੋਹ - ਸ ਰੁ ਗ ਮ ਪ, ਗ ਮ ਪ ਧੁ ਨ ਸਂ।

ਅਵਰੋਹ - ਸਂ ਨ ਧੁ ਪ, ਮ ਪ ਧੁ ਪ ਮ ਗ, ਮ ਗ ਰੁ ਸ।

ਪਕੜ—ਪ ਧੁ ਮ ਪ ਗ ਮ ਗ, ਮ ਪ ਮ ਗ ਰੁ ਸ;

ਪੁਰਾਤਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਕਾਲਿੰਗ, ਕਾਲਿੰਗੋ, ਕਾਲਿੰਗੜ ਤੇ ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਮ ਸੰਬੰਧੀ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ (ਰਾਜਾ ਅਸ਼ੋਕ ਦੇ ਵੇਲੇ 'ਕਲਿੰਗ' ਨਾਮਕ ਇਕ ਦੇਸ਼ ਸੀ, ਜੋ ਪੂਰਬ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਖਾੜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਮਹਾਨਦੀ ਤੇ ਗੁਦਾਵਰੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਵੱਸਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸ਼ੋਕ ਨੇ ਇਕ ਘੋਰ ਯੁੱਧ ਦੇ ਬਾਦ ਜਿਤਿਆਂ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਕਲਿੰਗ' ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਨਾਮ 'ਕਲਿੰਗੜ' ਜਾਂ ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਰਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਂਜ ਇਹ ਇਕ ਸਰਲ, ਮਧੁਰ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਹੈ।

ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਭੈਰਉ ਠਾਟ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਸੰਪੂਰਣ-ਸੰਪੂਰਣ, ਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਖੜਜ ਹੈ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ੩-੪ ਵਜੇ) ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਸੰਬੰਧੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਮਤ-ਭੇਦ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ -- ਸੰਗੀਤ 'ਰਾਗ ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ' ਅਤੇ 'ਕਲਪਦ੍ਰੁਮਾਂਕੁਰ' ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਕਰਤਾ ਇਸ ਵਿਚ 'ਗੰਧਾਰ' ਵਾਦੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਪਰ 'ਰਾਗ ਚੰਦ੍ਰਿਕਾਸਾਰ' ਆਦਿ ਦੇ ਕਰਤਾ ਇਸ ਵਿਚ 'ਧੈਵਤ' ਵਾਦੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ 'ਅਭਿਨਵ ਰਾਗ ਮੰਜਰੀ' ਦੇ ਕਰਤਾ ਇਸ ਵਿਚ 'ਪੰਚਮ' ਵਾਦੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵੀ ਮਤ-ਭੇਦ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ --ਕੋਈ 'ਧਾ-ਰੇ' ਕੋਈ 'ਧਾ-ਗਾ ਜਾਂ ਗਾ-ਧਾ' ਅਤੇ ਕੋਈ 'ਮਾ-ਸਾ, ਜਾਂ ਪਾ-ਸਾ' ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਲੇਖਕ ਦੇ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦਾ ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ 'ਪਾ-ਸਾ' ਹੀ ਸੰਗਤੀ ਯੁਕਤ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਰਾਤ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਪਹਿਰ ਵਿਚ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਕ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿਚ 'ਗਾ' ਨੂੰ ਵਾਦੀ ਮੰਨਣਾ ਯੋਗ ਨਹੀਂ। ਬਾਕੀ ਧੈਵਤ ਨੂੰ ਵਾਦੀ ਮੰਨਣ ਨਾਲ ਇਹ ਸੁਰ ਅੰਦੋਲਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਭੈਰਉ ਰਾਗ ਦੀ ਛਾਇਆ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿਚ 'ਪੰਚਮ' ਸੁਰ ਨੂੰ ਵਾਦੀ ਮੰਨਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੀਕ ਹੈ।

ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਰਾਗ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਭੈਰਉ ਦੇ ਸੁਰ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਭੈਰਉ ਰਾਗ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਗਾਉਣਾ ਥੋੜਾ ਕਠਿਨ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ 'ਧਾ-ਰੇ' ਉਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ

ਚਾਹੀਦਾ, ਐਸਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਗੜ ਕੇ ਭੈਰਉ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਂਜ ਇਸ ਦੇ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਿਚ 'ਗਉੜੀ' ਅਤੇ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਿਚ 'ਪਰਜ' ਰਾਗ ਦੀ ਛਾਇਆ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—"ਸ ਰੁ ਨ — ਸ ਰੁ ਗ — ਮ, ਗ ਮ ਪ ਗ ਮ ਰੁ ਗ, ਮ ਗ ਰੁ ਸ" ਇਹ ਸੁਰ ਗਉੜੀ ਤੇ ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਵਿਚ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੇ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਿਚ "ਪ ਧੁ ਨ, ਸੰ — ਸੰ ਰੁੰ ਸੰ ਰੁੰ ਨ ਸੰ" ਜਾਂ "ਸੰ ਰੁੰ ਸੰ ਰੁੰ ਨ ਧੁ ਨ, ਸੰ ਨ ਧੁ ਪ" ਇਹ ਸੁਰ ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਤੇ ਪਰਜ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇੰਜ ਗਉੜੀ ਤੇ ਪਰਜ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨਾਲ ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਰਾਗ ਦਾ ਇਹ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ ਦੇ ਖਯਾਲ ਅਤੇ ਧ੍ਰਪਦ-ਧਮਾਰ ਆਦਿ ਨਹੀਂ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਗਾਇਕ ਇਸ ਨੂੰ ਪੀਲੂ, ਮਾਂਡ, ਪਹਾੜੀ, ਝਿੰਝੋਟੀ ਰਾਗਾਂ ਵਾਂਗ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਰਾਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ, ਇਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ 'ਭੈਰਉ' ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘਟ ਗੰਭੀਰ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਅਤੀ ਸੁੰਦਰ, ਮਧੁਰ ਤੇ ਭਗਤੀ ਰਸ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

੧. ਸਨ—ਸਰੁਗ – ਮ, ਰੁਗ, ਮਗਰੁਸ—ਸਰੁਨ—ਸਰੁਗ—ਮ, ਗਮਪਗਮਗ, ਮਗਰੁਸ—ਸਰੁਗ, ਗਮਪ ਧੁਪ, ਮਗ, ਰੁਸ—।

੨. ਸਰੁਨਸ – ਸਰੁਗਮਪ—ਮਪ, ਗਮਪ—ਗਮਗ, ਰੁਗ, ਮਗਰੁਸ—ਸਰੁਨ—ਧੁਪ – ਪਧੁਨ— ਸਰੁਸ— ਸਰੁਗਮਗ, ਗਮਪਧੁਪ—ਧੁਮ, ਪਗ, ਗਮਪਧੁਮਪਗਮਗ, ਮਗਰੁਸ—।

੩. ਸਰੁਗਮਪ—ਮਧੁਪ, ਧੁ – ਮ, ਮਪਧੁਪਮਗ, ਗਮਰੁਗਮਗਰੁਸ—ਗਮਪ – ਪਧੁਮਪਗਮਪ—ਧੁਮਪਗ

ਪ

ਮਗਰੁਸਮਗ, ਰੁਸ ਨਸਗਰੁ ਗਮਪ—ਗਮਧੁਪ – ਧੁਮਪਗਮਧੁਪ - ਗਮਪਧੁਪ – ਨੁਧੁਪ – ਧੁ ਮ ਪ ਗ, ਰੁਗਮਪਗਮਗ, ਮਗਰੁਸ —।

ਪ

੪. ਸ—ਗਮਪਗਮਪਧੁਪ—ਮ, ਪਧੁਪ, ਨੁਧੁਪ, ਧੁਮਪਗਮਪ – ਪਧੁਪਧੁਨ—ਸੰਨਧੁਪ ਨ, ਧੁਪ— ਧੁਮਪਗਮਧੁਪ—ਮ, ਪਧੁਨ—ਨਸੰ—ਨਸੰਨਧੁਪ—ਪਧੁਸੰ—ਨਧੁਪ – ਪਧੁਨਸੰਰੁੰਸੰ — ਸੰਨਧੁਪ — ਮਪਨ – ਧੁਪ, ਮਪਗਮਧੁਪ – ਧੁਮਪਗਮਗ, ਗਮਪਗਮਗ, ਰੁਗ, ਮਗਰੁਸ—ਗਮਪਧੁਨ – ਸੰ—ਨਸੰ ਰੁੰਨਸੰ —ਨਧੁਪ —ਪਧੁਨਸੰਨਧੁਪ, ਗਮਪਧੁਨ – ਸੰ, (ਸੰ) ਨਧੁਪ, ਪਧੁਸੰ —ਨਸੰਰੁੰਨਸੰ—ਨਧੁਪ, ਨਸੰ —ਸੰਰੁੰਸੰਰੁੰਨਸੰਨਧੁਪ—ਪਧੁਮਪਗਮਰੁਗ, ਮਗਰੁ – ਸ।

੫. ਗਮਪਧੁਨਸੰਰੁੰਸੰ—ਨਸੰਰੁੰਨਸੰਨਧੁਪ – ਪਧੁਨਸੰ – ਨਸੰ—ਧੁਨਸੰਰੁੰਸੰ—ਸੰਰੁੰਗੰ, ਰੁੰਸੰਨ, ਸੰਰੁੰਸੰ, ਸੰਨ ਧੁਪ, ਧੁਮ, ਪਗ, ਮ —ਪਧੁਨਸੰਰੁੰਸੰ – ਸੰਰੁੰਨਸੰਧੁਨਪਧੁਮਪਗਮਪ ਪਧੁਨਸੰਰੁੰਸੰ— ਸੰਰੁੰਗੰ— ਮੰਗੰ, ਗੰਮੰਪੰ—ਗੰਮੰਗੰ, ਮੰਗੰਰੁੰਸੰ—ਸੰਰੁੰਗੰਮੰ, ਗੰਰੁੰਸੰ —ਸੰਰੁੰਸੰਰੁੰਨਨਪਧੁਪਧੁਸੰ – ਰੁੰਸੰ—ਸੰਰੁੰਗੰਮੰਗੰ, ਰੁੰਗੰ ਮੰਗੰਰੁੰਸੰ—ਸੰਨਧੁਪਧੁਮਪਗਮਪ, ਗਮਗ, ਮਗਰੁ, ਗਮਪਧੁਪ, ਮਗਰੁਸ—ਸਰੁਸ, ਸਰੁਗਰੁਸ, ਸਰੁਗਮਗ ਰੁਸ, ਸਰੁਗਮਪਮਗਰੁਸ, ਸਰੁਗਮਪਧੁਪਮਗਰੁਸ, ਸਰੁਗਮਪਧੁਨ, ਧੁਪਮਗਰੁਸ; ਗਮਪਧੁਨਸੰ, ਸੰਨਧੁਪ ਮਗਰੁਸ, ਗਮਪਧੁਨਸੰਰੁੰਸੰਨਧੁਪਮਗਰੁਸ, ਗਮਪਧੁਨਸੰਰੁੰਸੰ, ਗੰਰੁੰਸੰਨਧੁਪ, ਮਗਰੁਸ, ਗਮਪਧੁਨਸੰਰੁੰਸੰ, ਗੰਮੰਗੰਰੁੰਸੰਨਧੁਪ ਮਗਰੁਸ—ਗਮਪਧੁਪ—ਧੁਮਪਗਮਗਰੁਗ, ਮਗਰੁਸ—।

ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
੧.	* ਭ ਜਹੁ ਗੋ	ਬਿੰ ઽ ਦ ਭੁ	ਸਰੁ ਗਮ ਪਧੁ ਨਸਂ	ਸਂਨ ਧੁਪ ਮਗ ਰੁਸ
੨.	* . . .	ਗਮ ਪਧੁ ਨਸਂ ਰੁਂਸਂ	ਨਧੁ ਪਧੁ ਮਪ ਗਮ	ਪਪ ਧੁਪ ਮਗ ਰੁਸ
੩.	ਗਮ ਪਧੁ ਮਪ ਗਮ,	ਪਧੁ ਨਸਂ ਰੁਂਸਂ ਨਸਂ,	ਨਧੁ ਪਧੁ ਮਪ ਗਮ	ਧੁਧੁ ਪਪ ਮਗ ਰੁਸ
੪.	* . . .	. . . .	. . . .	ਗਮ ਪਧੁ ਨਸਂ ਰੁਂਸਂ
	ਗਂਗਂ ਰੁਂਸਂ, ਰੁਂਰੁਂ ਸਂਨੁ,	ਸਂਸਂ ਨਧੁ, ਨਨ ਧੁਪ,	ਧੁਧੁ ਪਮ, ਪਪ ਮਗ,	ਮਮ ਗਰੁ, ਗਗ ਰੁਸ
੫.	* . . .	. . . .	ਗਗ ਰੁ,ਗ ਗਰੁ ਸਰੁ,	ਧੁਧੁ ਪ,ਧੁ ਧੁਪ ਮਪ,
	ਰੁਂਰੁਂ ਸਂ,ਰੁਂ ਰੁਂਸਂ ਨਸਂ,	ਨਧੁ ਨਨ, ਧੁਪ ਧੁਧੁ,	ਪਮ ਪਪ, ਮਗ ਮਮ,	ਗਰੁ ਗਗ, ਰੁਸ ਨ਼ਸ
੬.	ਗਰੁ ਸਨ਼, ਮਗ ਰੁਸ,	ਪਮ ਗਰੁ, ਧੁਪ ਮਗੁ,	ਨਧੁ ਪਮ, ਸਂਨ ਧੁਪ,	ਰੁਂਸਂ ਨਧੁ, ਗਂਰੁਂ ਗਂਗਂ,
	ਰੁਂਸਂ ਰੁਂਰੁਂ, ਸਂਨ ਸਂਸਂ,	ਨਧੁ ਨਨ, ਧਪ ਧੁਧੁ,	ਪਮ ਪਪ, ਮਗ ਮਮ.	ਗਰੁ ਗਗ, ਰੁਸ ਨ਼ਸ
੭.	ਗਮ ਪ,ਗ ਮਪ ਗਮ	ਧਧੁ ਪਪ ਮਗ ਰੁਸ,	ਧੁਨ ਸਂ,ਧੁ ਨਸਂ ਧੁਨ	ਸਂਨ ਧੁਪ ਮਗ ਰੁਸ,
	ਨਸਂ ਰੁਂ,ਨ ਸਂਰੁਂ ਨਸਂ	ਰੁਂਸਂ ਨਧੁ, ਸਂਨ ਧੁਪ,	ਨਧੁ ਪਮ, ਧੁਪ ਮਗੁ,	ਪਮ ਗਰੁ, ਮਗ ਰੁਸ
੮.	ਸਰੁ ਮਗ ਰੁਸ, ਸਰੁ	ਗਮ ਪਪ ਮਗ ਰੁਸ,	ਸਰੁ ਗਮ ਪਧੁ ਪਪ	ਮਗ ਰੁਸ, ਸਰੁ ਗਮ
	ਪਧੁ ਨਨ ਧੁਪ ਮਗ	ਰੁਸ, ਸਰੁ ਗਮ ਪਧੁ	ਨਸਂ ਨਧੁ ਪਪ ਮਗ	ਰੁਸ, ਸਰੁ ਗਮ ਪਧੁ
	ਨਸਂ ਰੁਂਸਂ ਨਧੁ ਪਪ	ਮਗ ਰੁਸ, ਸਰੁ ਗਮ	ਪਧੁ ਨਸਂ ਗਂਗਂ ਰੁਂਸਂ	ਨਧੁ ਪਪ ਮਗ ਰੁਸ

ਅੰਤਰਾ

੧,	* ਇਹੀ ਤੇ ਰਾ	ਅਉ ઽ ਸ ਰ	ਸਂਨ ਧੁਪ ਮਗ ਰੁਸ	ਗਮ ਪਧੁ ਨਸਂ ਰੁਂਸਂ
੨.	* . . .	ਸਂਰੁਂ ਸਂਨ ਧੁਪ ਮਪ	ਨਨ ਧੁਪ ਮਗ ਰੁਸ,	ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਧੁ ਨਸਂ
੩.	ਗਮ ਪਧੁ ਨਸਂ ਰੁਂਸਂ	ਗਂਗਂ ਰੁਂਸਂ ਨਧੁ ਪਮ,	ਸਂਨ ਧੁਪ ਮਗ ਰੁਸ,	ਨ਼ਸ ਗਮ ਪਧੁ ਨਸਂ
੪.	* . . .	. . . .	ਗਮ ਪ.ਗ ਮਪ ਗਮ	ਧੁਧੁ ਪਪ ਮਗ ਰੁਸ
	ਨਸਂ ਰੁਂ,ਨ ਸਂਰੁਂ ਨਸਂ	ਰੁਂਰੁਂ ਸਂਨ ਧੁਪ, ਨਨ	ਧੁਪ ਮਗ, ਧੁਧੁ ਪਮ	ਗਰੁ, ਪਪ ਮਗ ਰੁਸ
੫.	ਸਂਰੁਂ ਨਸਂ ਗਂਗਂ ਰੁਂਸਂ,	ਰੁਂਰੁਂ ਸਂਨ, ਸਂਸਂ ਨਧੁ,	ਨਨ ਧੁਪ. ਧੁਧੁ, ਪਮ,	ਪਪ ਮਗ, ਮਮ ਗਰੁ
	ਗਗ ਰੁਸ, ਰੁਗ ਰੁਰੁ	ਗਮ ਗਗ, ਮਪ ਮਮ,	ਪਧੁ ਪਪ, ਧੁਨੁ ਧੁਧੁ,	ਨਸਂ ਨਨ. ਸਂਰੁਂ ਸਂਸਂ
੬.	* . . .	. . . .	. . . .	ਗਂਮਂ ਗਂਰੁਂ, ਰੁਂਗਂ ਰੁਂਸਂ,
	ਸਂਰੁਂ ਸਂਨ, ਨਸਂ ਨਧੁ,	ਧੁਨੁ ਧੁਪ, ਪਧੁ ਪਮ,	ਮਪ ਮਗ, ਗਮ ਗਰੁ,	ਰੁਗ ਰੁਸ, ਸਰੁ ਗਮ
	ਗਰੁ, ਰੁਗ ਮਪ ਮਗ,	ਗਮ਼ ਪਧੁ ਪਮ, ਮਪ	ਧੁਨੁ ਧੁਪ, ਪਧੁ ਨਸਂ	ਨਧੁ, ਧੁਨ ਸਂਰੁਂ ਨਸਂ

੭.	* . . .	ਗਂਗਂ ਰ̲ਂ,ਗਂ ਗਂਰ̲ਂ ਗਂਗਂ	ਰ̲ਂਸਂ ਨਧ̲, ਰ̲ਂਰ̲ਂ ਸਂ,ਰ̲ਂ	ਰ̲ਂਸਂ ਰ̲ਂਰ̲ਂ ਸਂਨ ਧ̲ਪ,
	ਨਨ ਧ̲,ਨ ਨਧ̲ ਨਨ	ਧ̲ਪ ਮਗ, ਧ̲ਧ̲ ਪ,ਧ̲	ਧ̲ਪ ਧ̲ਧ̲ ਪਮ ਗਰ̲,	ਮਮ ਗ,ਮ ਮਗ ਮਮ
	ਗਰ̲ ਸਨ਼, ਸਰ̲ ਗਰ̲,	ਰ̲ਗ ਮਗ, ਗਮ ਪਮ,	ਮਪ ਧ̲ਪ, ਪਧ̲ ਨਧ̲,	ਧ̲ਨ ਸਂਨ, ਨਸਂ ਰ̲ਂਸਂ

੧. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਭਗਤਿ ਕਮਾਈ ॥ ਤਬ ਇਹ ਮਾਨਸ ਦੇਹੀ ਪਾਈ ॥
ਇਸ ਦੇਹੀ ਕਉ ਸਿਮਰਹਿ ਦੇਵ ॥ ਸੋ ਦੇਹੀ ਭਜੁ ਹਰਿ ਕੀ ਸੇਵ ॥੧॥
ਭਜਹੁ ਗੋੁਬਿੰਦ ਭੂਲਿ ਮਤ ਜਾਹੁ ॥ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਕਾ ਏਹੀ ਲਾਹੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਬ ਲਗੁ ਜਰਾ ਰੋਗੁ ਨਹੀ ਆਇਆ ॥ ਜਬ ਲਗ ਕਾਲਿ ਗ੍ਰਸੀ ਨਹੀ ਕਾਇਆ ॥
ਜਬ ਲਗੁ ਬਿਕਲ ਭਈ ਨਹੀ ਬਾਨੀ ॥ ਭਜਿ ਲੇਹਿ ਰੇ ਮਨ ਸਾਰਿਗ ਪਾਨੀ ॥੨॥
ਅਬ ਨ ਭਜਸਿ ਭਜਸਿ ਕਬ ਭਾਈ ॥ ਆਵੈ ਅੰਤ ਨ ਭਜਿਆ ਜਾਈ ॥
ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰਹਿ ਸੋਈ ਅਬ ਸਾਰ ॥ ਫਿਰਿ ਪਛੁਤਾਹੁ ਨ ਪਾਵਹੁ ਪਾਰ ॥੩॥
ਸੋ ਸੇਵਕੁ ਜੋ ਲਾਇਆ ਸੇਵ ॥ ਤਿਨ ਹੀ ਪਾਏ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਵ ॥
ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਤਾ ਕੇ ਖੁਲ੍ਹ੍ਹੇ ਕਪਾਟ ॥ ਬਹੁਰਿ ਨ ਆਵੈ ਜੋਨੀ ਬਾਟ ॥੪॥
ਇਹੀ ਤੇਰਾ ਅਉਸਰੁ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਾਰ ॥ ਘਟ ਭੀਤਰਿ ਤੂ ਦੇਖ ਬੀਚਾਰਿ ॥
ਕਹਤ ਕਬੀਰੁ ਜੀਤਿ ਕੈ ਹਾਰਿ ॥ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕਹਿਓ ਪੁਕਾਰਿ ਪੁਕਾਰਿ ॥੫॥

(ਭੈਰਉ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੫੯)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
	ਪ														
	ਧ̲	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰ̲	—	ਸ	—
	ਭ	ਜਹ	ਗੋ	ਬਿੰ	ऽ	ਦ	ਭੂ	ऽ	ਲ	ਮ	ਤ	ਜਾ	ऽ	ਹੁ	ऽ
	ਸ														
—	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ̲	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਧ̲ਨ	ਸਂਨ	ਧ̲ਪ	ਮਗ
ऽ	ਮਾ	ਨ	ਸ	ਜ	ਨ	ਮ	ਕਾ	ਏ	ऽ	ਹੀ	ऽ	ਲਾऽ	ऽऽ	ਹੁऽ	ऽऽ
ਰ̲ਸ															
ऽऽ															

ਅੰਤਰਾ

	ਪ					ਮ					ਪ				
	ਧ̲	ਪ	ਧ̲	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ̲	ਪ	ਨ̲	ਧ̲	ਪ	ਮ	—
	ਗੁ	ਰ	ਸੇ	ਵਾ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ਭ	ਗ	ਤ	ਕ	ਮਾ	ऽ	ਈ	ऽ
	ਪ														
—	ਧ̲	ਪ	ਪਧ̲	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰ̲ਂ	—	ਰ̲ਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—
ऽ	ਤ	ਬ	ਇਹ	ਮਾ	ऽ	ਨ	ਸ	ਦੇ	ऽ	ਹੀ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ਈ	ऽ

—	ਨ	ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਨ	ਨ	ਸੰ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	—
ऽ	ਇ	ਸ	ਦੇ	ਹੀ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ਸਿ	ਮ	ਰਹਿ	ऽ	ਦੇ	ऽ	ਵ	ऽ
—	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਧੁਨ	ਸੰਨ	ਧੁਪ	ਮਗ
ऽ	ਸੋ	ऽ	ਦੇ	ਹੀ	ऽ	ਭ	ਜ	ਹ	ਰਿ	ਕੀ	ऽ	ਸੇऽ	ऽऽ	ਵऽ	ऽऽ

ਰੁਸ
ऽऽ —ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੨. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਬੇਮੁਹਤਾਜੁ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਸਚਾ ਸਾਜੁ ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਸਭਸ ਕਾ ਦਾਤਾ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਪੁਰਖੁ ਬਿਧਾਤਾ ॥੧॥
ਗੁਰ ਜੈਸਾ ਨਾਹੀ ਕਉ ਦੇਵ ॥ ਜਿਸੁ ਮਸਤਕਿ ਭਾਗੁ ਸੁ ਲਾਗਾ ਸੇਵ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਸਰਬ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੈ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਮਾਰਿ ਜੀਵਾਲੈ ॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰੇ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ॥ ਪ੍ਰਗਟੁ ਭਈ ਹੈ ਸਭਨੀ ਥਾਈ ॥੨॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਤਾਣੁ ਨਿਤਾਣੁ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਰਾ ਘਰਿ ਦੀਬਾਣੁ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਹਉ ਸਦ ਬਲਿ ਜਾਇਆ ॥ ਪ੍ਰਗਟੁ ਮਾਰਗੁ ਜਿਨਿ ਕਰਿ ਦਿਖਲਾਇਆ ॥੩॥
ਜਿਨਿ ਗੁਰੁ ਸੇਵਿਆ ਤਿਸੁ ਭਉ ਨ ਬਿਆਪੈ ॥ ਜਿਨਿ ਗੁਰੁ ਸੇਵਿਆ ਤਿਸੁ ਦੁਖੁ ਨ ਸੰਤਾਪੈ ॥
ਨਾਨਕ ਸੋਧੇ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤ ਬੇਦ ॥ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਗੁਰ ਨਾਹੀ ਭੇਦ ॥੪॥

(ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੪੨)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
—	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਧੁ	ਨ	—	ਸੰ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	—
ऽ	ਗੁ	ਰ	ਜੈ	ਸਾ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਹੀ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ਦੇ	ऽ	ਵ	ऽ
ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਪਮ	ਪ	ਮ	ਮ	ਗ	—	ਮ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਜਿਸ	ਮਸ	ਤ	ਕ	ਭਾऽ	ऽ	ਗ	ਸੁ	ਲਾ	ऽ	ਗਾ	ऽ	ਸੇ	ऽ	ਵ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਪ														
	ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	—	ਨ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	—	ਸੰ	—
	ਸਤਿ	ਗੁ	ਰ	ਮੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਬੇ	ऽ	ਮੁ	ਹ	ਤਾ	ऽ	ਜ	ऽ
—	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਨ	—	ਸੰ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	—
ऽ	ਸਤਿ	ਗੁ	ਰ	ਮੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਸ	ऽ	ਚਾ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ਜ	ऽ
—	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਸੰ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗ	—	ਮ	—
ऽ	ਸਤਿ	ਗੁ	ਰ	ਮੇ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਸ	ਭ	ਸ	ਕਾ	ਦਾ	ऽ	ਤਾ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

								ਮ							
—	ਗ	ਗ	ਰੁ	ਗ	—	ਮ	ਪ	ਗ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—
꣸	ਸਤਿ	ਗੁ	ਰ	ਮੇ	꣸	ਰਾ	꣸	ਪੁ	ਰ	ਖ	ਬਿ	ਧਾ	꣸	ਤਾ	꣸

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੩. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਤਰੇ ਮੁਨਿ ਕੇਤੇ ਇੰਦ੍ਰਾਦਿਕ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿ ਤਰੇ ॥
ਸਨਕ ਸਨੰਦਨ ਤਪਸੀ ਜਨ ਕੇਤੇ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਪਾਰਿ ਪਰੇ ॥੧॥
ਭਵਜਲੁ ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਕਿਉ ਤਰੀਐ ॥
ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਜਗੁ ਰੋਗਿ ਬਿਆਪਿਆ ਦੁਬਿਧਾ ਡੁਬਿ ਡੁਬਿ ਮਰੀਐ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਗੁਰੁ ਦੇਵਾ ਗੁਰੁ ਅਲਖ ਅਭੇਵਾ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਸੋਝੀ ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ॥
ਆਪੇ ਦਾਤਿ ਕਰੀ ਗੁਰਿ ਦਾਤੈ ਪਾਇਆ ਅਲਖ ਅਭੇਵਾ ॥੨॥
ਮਨੁ ਰਾਜਾ ਮਨੁ ਮਨ ਤੇ ਮਾਨਿਆ ਮਨਸਾ ਮਨਹਿ ਸਮਾਈ ॥
ਮਨੁ ਜੋਗੀ ਮਨੁ ਬਿਨਸਿ ਬਿਓਗੀ ਮਨੁ ਸਮਝੈ ਗੁਣ ਗਾਈ ॥੩॥
ਗੁਰ ਤੇ ਮਨੁ ਮਾਰਿਆ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਿਆ ਤੇ ਵਿਰਲੇ ਸੰਸਾਰਾ ॥
ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬੁ ਭਰਿਪੁਰ ਲੀਣਾ ਸਾਚ ਸਬਦਿ ਨਿਸਤਾਰਾ ॥੪॥

(ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੧, ਪੰਨਾ ੧੧੨੫)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਪ								ਨੁ							
ਮ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	—	ਪ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਧੁ
ਬਿ	ਨ	ਸ	ਬ	ਦੈ	꣸	ਕਿਉ	꣸	ਤ	ਰੀ	ਐ	꣸	ਭ	ਵ	ਜ	ਲ
ਮ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	—	ਪ	—	ਪਧੁ	ਸੰ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਪ	ਧੁ
ਬਿ	ਨ	ਸ	ਬ	ਦੈ	꣸	ਕਿਉ	꣸	ਤ꣸	ਰੀ	ਐ	꣸	ਭ	ਵ	ਜ	ਲ
ਮ								ਮ							
ਗ	—	ਗ	ਰੁ	ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	ਗ	—	ਮ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਨਾ	꣸	ਮ	ਬਿ	ਨਾ	꣸	ਜ	ਗ	ਰੋ	꣸	ਗ	ਬਿ	ਆ	꣸	ਪਿਆ	꣸
ਸ		ਮ													
ਨ਼	ਸ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਸੰ	ਧੁਨ	ਸੰਨ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਪ		
ਦੁ	ਬਿ	ਧਾ	꣸	ਡੁ	ਬ	ਡੁ	ਬ	ਮ꣸	ਰੀ꣸	ਐ	꣸	ਭਵਜਲ...			

ਅੰਤਰਾ

ਪ															
ਮ	ਮ	ਪ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—
ਗੁ	ਰ	ਕੈ	ऽ	ਸ	ਬ	ਦ	ਤ	ਰੇ	ऽ	ਮੁ	ਨਿ	ਕੇ	ऽ	ਤੇ	ऽ
ਨ	—	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	—
ਇੰ	ऽ	ਦ੍ਰਾ	ऽ	ਦਿ	ਕ	ਬ੍ਰ	ਹ	ਮਾ	ऽ	ਦ	ਤ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ
												ਮ			
ਪ	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂਨ	ਧੁ	ਪ	ਮ	—	ਮ	ਪ	ਗ	—	ਮ	—
ਸ	ਨ	ਕ	ਸ	ਨੰ	ਨਦ	ਤ	ਪ	ਸੀ	ऽ	ਜ	ਨ	ਕੇ	ऽ	ਤੇ	ऽ
ਗ	ਗ	ਰੁ	ਰੁ	ਗ	—	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਗੁ	ਰ	ਪ	ਰ	ਸਾ	ऽ	ਦੀ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ਰ	ਪ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੪. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਡੂੰਡੀ ਚਾਲ ਚਰਣ ਕਰ ਖਿਸਰੇ ਤੁਚਾ ਦੇਹ ਕੁਮਲਾਨੀ ॥
ਨੇਤ੍ਰੀ ਧੁੰਧਿ ਕਰਨ ਭਏ ਬਹਰੇ ਮਨਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਨ ਜਾਨੀ ॥੧॥
ਅੰਧੁਲੇ ਕਿਆ ਪਾਇਆ ਜਗਿ ਆਇ ॥
ਰਾਮੁ ਰਿਦੈ ਨਹੀ ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਚਾਲੇ ਮੂਲੁ ਗਵਾਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਿਹਵਾ ਰੰਗਿ ਨਹੀ ਹਰਿ ਰਾਤੀ ਜਬ ਬੋਲੈ ਤਬ ਫੀਕੇ ॥
ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਵਿਆਪਸਿ ਪਸੂ ਭਏ ਕਦੇ ਹੋਹਿ ਨ ਨੀਕੇ ॥੨॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾ ਰਸੁ ਵਿਰਲੀ ਪਾਇਆ ਸਤਿਗੁਰ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਏ ॥
ਜਬ ਲਗੁ ਸਬਦ ਭੇਦੁ ਨਹੀ ਆਇਆ ਤਬ ਲਗੁ ਕਾਲੁ ਸੰਤਾਏ ॥੩॥
ਅਨ ਕੋ ਦਰੁ ਘਰੁ ਕਬਹੂ ਨ ਜਾਨਸਿ ਏਕੋ ਦਰੁ ਸਚਿਆਰਾ ॥
ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਪਰਮ ਪਦੁ ਪਾਇਆ ਨਾਨਕੁ ਕਹੈ ਵਿਚਾਰਾ ॥੪॥

(ਭੈਰਉ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੧੧੨੬)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
								ਸਂ							
—	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਧੁ	ਨ	—	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—
ऽ	ਕਿਆ	ऽ	ਪਾ	ਇਆ	ऽ	ਜ	ਗ	ਆ	ऽ	ऽ	ਇ	ਅੰ	ਧ	ਲੇ	ऽ

	ਨ														
—	ਸਂ	—	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰੁ	ਸ
ऽ	ਕਿਆ	ऽ	ਪਾ	ਇਆ	ऽ	ਜ	ਗ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ
				ਸ											
—	ਸ	ਸ	ਰੁ	ਨ਼	—	ਸ	ਰੁ	ਗ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—
ऽ	ਰਾ	ਮ	ਰਿ	ਦੈ	ऽ	ਨ	ਹੀ	ਗੁ	ਰ	ਕੀ	ऽ	ਸੇ	ऽ	ਵਾ	ऽ
	ਮ														
—	ਗ	—	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰੁ	ਸ
ऽ	ਚਾ	ऽ	ਲੇ	ਮੂ	ऽ	ਲ	ਗ	ਵਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਇ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

				ਪ											
	ਪ	—	ਧੁ	ਮ	—	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—
	ਭੂੰ	ऽ	ਡੀ	ਚਾ	ऽ	ਲ	ਚ	ਰ	ਨ	ਕ	ਰੁ	ਖਿ	ਸ	ਰੇ	ऽ
—	ਨ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	—
ऽ	ਤੁ	ਚਾ	ਦੇ	ਹ	ऽ	ਕੁ	ਮ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ
	ਨ਼											ਮ			
—	ਧੁ	—	ਧੁ	ਪ	—	ਪ	ਧੁ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਗ	ਗ	ਮ	—
ऽ	ਨੇ	ऽ	ਤ੍ਰੀ	ਧੂੰ	ऽ	ਧ	ਕ	ਰ	ਨ	ਭ	ਏ	ਬ	ਹ	ਰੇ	ऽ
—	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰੁ	ਸ
ऽ	ਮਨ	ਮੁ	ਖ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਨ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ
—															
ऽ															

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੫. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ; ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਜਾ ਕਉ ਰਾਖੈ ਅਪਣੀ ਸਰਣਾਈ ॥ ਸਾਚੇ ਲਾਗੈ ਸਾਚਾ ਫਲੁ ਪਾਈ ॥੧॥
ਰੇ ਜਨ ਕੈ ਸਿਉ ਕਰਹੁ ਪੁਕਾਰਾ ॥ ਹੁਕਮੇ ਹੋਆ ਹੁਕਮੇ ਵਰਤਾਰਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਏਹੁ ਆਕਾਰ ਤੇਰਾ ਹੈ ਧਾਰਾ ॥ ਖਿਨ ਮਹਿ ਬਿਨਸੈ ਕਰਤ ਨ ਲਾਗੈ ਬਾਰਾ ॥੨॥
ਕਰਿ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਇਕੁ ਖੇਲੁ ਦਿਖਾਇਆ ॥ ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਪਰਮ ਪਦੁ ਪਾਇਆ ॥੩॥
ਕਹਤੁ ਨਾਨਕੁ ਮਾਰਿ ਜੀਵਾਲੇ ਸੋਇ ॥ ਐਸਾ ਬੂਝਹੁ ਭਰਮਿ ਨ ਭੂਲਹੁ ਕੋਇ ॥੪॥
(ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੩, ਪੰਨਾ ੧੧੨੮)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
															ਪ
															ਧੁ
															ਰੇ
			ਮ							ਗ					ਪ
ਪ	ਮ	ਪ	ਗ	(ਮ)	—	—	—	ਗ	ਰੁ	ਮ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	ਧੁ
ਜ	ਨ	ਕੈ	ऽ	ਸਿਉ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕ	ਰਹੁ	ऽ	ਪੁ	ਕਾ	ऽ	ਰਾ,	ਰੇ
			ਮ							ਗ					
ਪ	ਮ	ਪ	ਗ	(ਮ)	—	—	—	ਗ	ਰੁ	ਮ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਜ	ਨ	ਕੈ	ऽ	ਸਿਉ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕ	ਰਹੁ	ऽ	ਪੁ	ਕਾ	ऽ	ਰਾ	ऽ
ਮ															
ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	
ਹੁ	ਕ	ਮੇ	ऽ	ਹੋ	ਆ	ਹੁ	ਕ	ਮੇ	ऽ	ਵ	ਰ	ਤਾ	ऽ	ਰਾ,ਰੇ ਜਨ	

ਅੰਤਰਾ

				ਸਂ				ਨ							
ਪ	—	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—
ਜਾ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ਰਾ	ਖੈ	ਅ	ਪ	ਨੀ	ऽ	ਸ	ਰ	ਣਾ	ऽ	ਈ	ऽ
ਰੁਂ	—	ਰੁਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	
ਸਾ	ऽ	ਚੇ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ਗੈ	ऽ	ਸਾ	ਚਾ	ਫ	ਲ	ਪਾ	ऽ	ਈ,ਰੇ ਜਨ	

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੬. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ, ਕਹਿਰਵਾ (ਮੱਧਜ ਲਜ)

ਫਿਰਿ ਬਾਬਾ ਗਇਆ ਬਗਦਾਦ ਨੋ, ਬਾਹਰਿ ਜਾਇ ਕੀਆ ਅਸਥਾਨਾ ॥
ਇਕ ਬਾਬਾ ਅਕਾਲ ਰੂਪ, ਦੂਜਾ ਰਬਾਬੀ ਮਰਦਾਨਾ ॥
ਦਿਤੀ ਬਾਂਗ ਨਿਵਾਜਿ ਕਰ, ਸੁੰਨਿ ਸਮਾਨਿ ਹੋਆ ਜਹਾਨਾ ॥
ਸੁੰਨ ਮੁਨਿ ਨਗਰੀ ਭਈ, ਦੇਖਿ ਪੀਰ ਭਇਆ ਹੈਰਾਨਾ ॥
ਵੇਖੈ ਧਿਆਨ ਲਗਾਇ ਕਰ, ਇਕੁ ਫਕੀਰੁ ਵਡਾ ਮਸਤਾਨਾ ॥
ਪੁਛਿਆ ਫਿਰਿ ਕੈ ਦਸਤਗੀਰ, ਕਉਣ ਫਕੀਰੁ, ਕਿਸ ਕਾ ਘਰਿਹਾਨਾ ॥
ਨਾਨਕ ਕਲਿ ਵਿਚਿ ਆਇਆ, ਰਬੁ ਫਕੀਰੁ ਇਕੋ ਪਹਿਚਾਨਾ ॥
ਧਰਤਿ ਅਕਾਸ ਚਹੂ ਦਿਸ ਜਾਨਾ ॥੩੫॥

(ਵਾਰਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ਪਹਿਲੀ)

ਅਸਥਾਈ

×				੦				×				੦			
	ਮਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	—	—	—	—	—	—
	ਸੁੰਨ	ਮੁ	ਨ	ਨ	ਗ	ਰੀ	ਭ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
														ਮ	
—	ਮਗ	ਮ	ਪ	ਮਗ	ਮਗ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	—	—	—	—	ਗ	ਮ
ऽ	ਸੁੰਨ	ਮੁ	ਨ	ਨऽ	ਗऽ	ਰੀ	ਭ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਦੇ	ਖ
	ਨ਼														
—	ਧੁ	ਧ਼	ਧੁ	ਪ	ਧ਼	ਪ	ਮ	ਮ	ਪਧ਼	ਪ	—	ਮਪ	ਗਮ	ਰੁਗ	ਸਰੁ
ਭ	ਪੀ	ਰ	ਭ	ਇਆ	ऽ	ਹੈ	ऽ	ਰਾ	ऽऽ	ਨਾ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ
ਨ਼ਸ															
ऽऽ															

ਅੰਤਰਾ

	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਰੁੰ	—	ਰੁੰ	ਸੰ	—	—	—
	ਬਾ	ਬਾ	ਗ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ਬਗ	ਦਾ	ऽ	ਦ	ਨੂੰ	ऽ	ऽ	ऽ
—	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਰੁੰ	—	ਰੁੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ
ऽ	ਬਾ	ਬਾ	ਗ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ਬਗ	ਦਾ	ऽ	ਦ	ਨੂੰ	ऽ	ਬਾ	ਹਰ
—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਮਧੁ	ਪ	—	ਮਪ	ਗਮ	ਰੁਗ	ਸਰੁ
ऽ	ਜਾ	ਇ	ਕੀ	ਆ	ऽ	ਅ	ऽਸ	ਥਾ	ऽऽ	ਨਾ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ
ਨ਼ਸ															
ऽऽ															

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੭. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ, ਦਾਦਰਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਜੇਸੁ ਤੂ ਰਾਖਹਿ ਤਿਸੁ ਕਉਨੁ ਮਾਰੈ ॥ ਸਭ ਤੁਝ ਹੀ ਅੰਤਰਿ ਸਗਲ ਸੰਸਾਰੈ ॥
ਕੋਟਿ ਉਪਾਵ ਚਿਤਵਤ ਹੈ ਪ੍ਰਾਣੀ ॥ ਸੋ ਹੋਵੈ ਜਿ ਕਰੈ ਚੋਜ ਵਿਡਾਣੀ ॥੧॥
ਰਾਖਹੁ ਰਾਖਹੁ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ ॥ ਤੇਰੀ ਸਰਣਿ ਤੇਰੈ ਦਰਬਾਰਿ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਿਨਿ ਸੇਵਿਆ ਨਿਰਭਉ ਸੁਖਦਾਤਾ ॥ ਤਿਨਿ ਭਉ ਦੂਰ ਕੀਆ ਏਕ ਪਰਾਤਾ ॥
ਜੋ ਤੂ ਕਰਹਿ ਸੋਈ ਫੁਨਿ ਹੋਇ ॥ ਮਾਰੈ ਨ ਰਾਖੈ ਦੂਜਾ ਕੋਇ ॥੨॥
ਕਿਆ ਤੂ ਸੋਚਹਿ ਮਾਣਸ ਬਾਣਿ ॥ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ ॥
ਏਕ ਟੇਕ ਏਕੋ ਆਧਾਰੁ ॥ ਸਭ ਕਿਛੁ ਜਾਣੈ ਸਿਰਜਣਹਾਰੁ ॥੩॥
ਜਿਸੁ ਊਪਰਿ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਕਰਤਾਰੁ ॥ ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੇ ਸਭਿ ਕਾਜ ਸਵਾਰਿ ॥
ਤਿਸ ਕਾ ਰਾਖਾ ਏਕੋ ਸੋਇ ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਅਪੜਿ ਨ ਸਾਕੈ ਕੋਇ ॥੪॥

(ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੩੯)

ਅਸਥਾਈ

×			੦			੨			੦		
											ਮ
											ਗਮ
											ਰਾਖਹੁ
ਗਮ	ਪਧੁ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰੁ	ਸ	—	ਨ਼	ਸ	—	—
ਰਾS	SS	ਖਹੁ	ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ਧਾ	S	S	ਰ	S;	S
ਸ	ਸ	ਸਰੁ	ਗ	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਪਧੁ	ਸੰਨ	ਧੁਪ	ਮਮ
ਤੇ	ਰੀ	SS	ਸਰ	ਣ	ਤੇ	ਰੈ	S	ਦਰ	ਬਾS	Sਰ	ਰਾਖਹੁ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਗ	ਮ	ਪਧੁ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਜਿਸ	ਤੂ	S	ਰਾS	ਖਹਿ	ਤਿਸ	ਕਉ	S	ਨ	ਮਾ	ਰੈ	ਸਭ
ਨ											
ਧੁ	ਧੁ	—	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	—
ਤੁਝ	ਹੀ	S	ਅੰ	ਤ	ਰ	ਸਗ	ਲ	ਸੰ	ਸਾ	ਰੈ	S
ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗ	—
ਕੋ	ਟ	ਉ	ਪਾ	ਵ	ਚਿਤ	ਵ	ਤ	ਹੈ	ਪ੍ਰਾ	ਣੀ	S
ਰੁ											
ਸ	ਰੁ	ਸਰੁ	ਗ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	-ਧੁ	ਸਂਨ	ਧੁਪ	ਮਮ
ਸੋ	ਹੋ	ਵੈS	ਜਿ	ਕ	ਰੈ	ਚੋ	ਜ	Sਵਿ	ਡਾS	ਣੀS	ਰਾਖਹੁ...

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੮. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਜੈਸੀ ਭੂਖੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਅਨਾਜ ॥ ਤ੍ਰਿਖਾਵੰਤ ਜਲ ਸੇਤੀ ਕਾਜ ॥
ਜੈਸੀ ਮੂੜ ਕੁਟੰਬ ਪਰਾਇਣ ॥ ਐਸੀ ਨਾਮੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਰਾਇਣ ॥੧॥
ਨਾਮੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਰਾਇਣ ਲਾਗੀ ॥ ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ ਭਇਓ ਬੈਰਾਗੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜੈਸੀ ਪਰਪੁਰਖਾ ਰਤ ਨਾਰੀ ॥ ਲੋਭੀ ਨਰੁ ਧਨ ਕਾ ਹਿਤਕਾਰੀ ॥
ਕਾਮੀ ਪੁਰਖ ਕਾਮਨੀ ਪਿਆਰੀ ॥ ਐਸੀ ਨਾਮੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮੁਰਾਰੀ ॥੨॥
ਸਾਈ ਪ੍ਰੀਤਿ ਜਿ ਆਪੇ ਲਾਏ ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਦੁਬਿਧਾ ਜਾਏ ॥
ਕਬਹੁ ਨ ਤੂਟਸਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ ॥ ਨਾਮੇ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ ਸਚਿ ਨਾਇ ॥੩॥
ਜੈਸੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਾਰਿਕ ਅਰੁ ਮਾਤਾ ॥ ਐਸਾ ਹਰਿ ਸੇਤੀ ਮਨੁ ਰਾਤਾ ॥
ਪ੍ਰਣਵੈ ਨਾਮਦੇਉ ਲਾਗੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥ ਗੋਬਿੰਦੁ ਬਸੈ ਹਮਾਰੈ ਚੀਤਿ ॥੪॥
(ਭੈਰਉ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੧੧੬੪)

ਅਸਥਾਈ

×			०			×			०		
ਨ						ਪ					
ਸੰ	ਸੰ	ਸੰਰੁੰ	ਸੰਨ	ਧੁਪ	ਪਧੁ	ਮ	ਪ	-ਧੁ	ਨ	ਸੰ	—
ਨਾ	ਮੇ	ऽऽ	ਪ੍ਰੀऽ	ਤऽ	ऽਨਾ	ਰਾ	ਇ	ऽਣ	ਲਾ	ਗੀ	ऽ
ਸੰ						ਮ					
ਨ	ਸੰ	-ਨ	ਧੁ	ਪ	-ਪ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰੁ	ਸ	—
ਸਹ	ਜ	ऽਸੁ	ਭਾ	ਇ	ऽਭ	ਇਓ	ऽ	ਬੈ	ਰਾ	ਗੀ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਗ			ਪ								
ਮ	ਮ	—	ਧੁ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਸੰ	-ਸੰ	ਨ	ਸੰ	-ਸੰ
ਜੋ	ਸੀ	ऽ	ਬੂ	ਖੇ	ऽ	ਪ੍ਰੀ	ਤ	ऽਅ	ਨਾ	ऽ	ऽਜ
ਰੁੰ	ਰੁੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਨ	ਧੁ	ਪ	-ਪ
ਤ੍ਰਿ	ਖਾ	ऽ	ਵੰ	ਤ	ਜਲ	ਸੇ	ਡੀ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ऽਜ
						ਪ					
ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਧੁ	ਪ	-ਪ	ਗ	ਮ	-ਗ	ਰੁ	ਸ	ਸ
ਜੈ	ਸੀ	ऽ	ਮੂ	ੜ	ऽਕੁ	ਟੰ	ਬ	ऽਪ	ਰਾ	ਇ	ਣ
ਨ਼	ਮ										
ਸ	ਗ	ਮ	ਪਧੁ	ਨਸੰ	—	ਸੰਰੁੰ	ਸੰ	-ਰੁੰ	ਸੰਨ	ਧੁਪ	ਪਧੁ
ਐ	ਸੀ	ऽ	ਨਾऽ	ਮੇऽ	ऽ	ਪ੍ਰੀऽ	ਤ	ऽਨ	ਰਾऽ	ਇऽ	ਣऽ—ਨਾਮੇ...

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਜੋਗੀ ਗ੍ਰਿਹੀ ਪੰਡਿਤ ਭੇਖਧਾਰੀ ॥ ਏ ਸੂਤੇ ਅਪਣੈ ਅਹੰਕਾਰੀ ॥੧॥
ਮਾਇਆ ਮਦ ਮਾਤਾ ਰਹਿਆ ਸੋਇ ॥ ਜਾਗਤੁ ਰਹੈ ਨ ਮੂਸੈ ਕੋਇ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਸੋ ਜਾਗੈ ਜਿਸੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ॥ ਪੰਚ ਦੂਤ ਓਹੁ ਵਸਗਤਿ ਕਰੈ ॥੨॥
ਸੋ ਜਾਗੈ ਜੋ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰੈ ॥ ਆਪਿ ਮਰੈ ਅਵਰਾ ਨਹ ਮਾਰੈ ॥੩॥
ਸੋ ਜਾਗੈ ਜੋ ਏਕੋ ਜਾਣੈ ॥ ਪਰਕਿਰਤਿ ਛੋਡੈ ਤਤੁ ਪਛਾਣੈ ॥੪॥
ਚਹੁ ਵਰਨਾ ਵਿਚ ਜਾਗੈ ਕੋਇ ॥ ਜਮੈ ਕਾਲੈ ਤੇ ਛੂਟੈ ਸੋਇ ॥੫॥
ਕਹਤ ਨਾਨਕ ਜਨੁ ਜਾਗੈ ਸੋਇ ॥ ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਜਾ ਕੀ ਨੇਤ੍ਰੀ ਹੋਇ ॥੬॥

(ਭੈਰਉ ਮ: ੩, ਪੰਨਾ ੧੧੨੮)

ਅਸਥਾਈ

X		੦		੨		੩		੦	
								ਪ	ਧੁ
								ਮਾ	ਸ
ਨ	—	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	—	ਧੁ
ਇਆ	ਸ	ਮ	ਦ	ਮਾ	ਸ	ਤਾ	ਸ	ਸ	ਮਾ
ਨ	—	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ	—	—
ਇਆ	ਸ	ਮ	ਦ	ਮਾ	ਸ	ਤਾ	ਸ	ਸ	ਸ
ਮ									
ਗ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—	—	—
ਰ	ਹਿਆ	ਸ	ਸ	ਸੋ	ਸ	ਇ	ਸ	ਸ	ਸ
ਨ਼	—	ਸ	ਰੁ	ਗ	ਗ	ਮ	—	—	ਮ
ਜਾ	ਸ	ਗ	ਤ	ਰ	ਹੈ	ਸ	ਸ	ਸ	ਨ
ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਧੁ
ਮੂ	ਸ	ਸੈ	ਸ	ਕੋ	ਸ	ਇ	ਸ	ਸ	ਮਾ...ਇਆ...

ਅੰਤਰਾ

ਧੁ									
ਪ	—	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	—	ਸਂ
ਜੋ	ਸ	ਗੀ	ਸ	ਗਿ	ਰ	ਹੀ	ਸ	ਸ	ਪੰ
ਨ	ਨ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	—	—
ਛਿ	ਤ	ਭੇ	ਸ	ਖਾ	ਸ	ਰੀ	ਸ	ਸ	ਸ,
ਗਂ	—	ਮਂ	ਗਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਏ	ਸ	ਸੂ	ਸ	ਤੇ	ਸ	ਸ	ਸ	ਅ	ਧ
ਨ	—	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	—	—	ਧੁ
ਣੈ	ਸ	ਅ	ਹੰ	ਕਾ	ਸ	ਰੀ	ਸ	ਸ	ਮਾ...ਇਆ...

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੦. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਅੰਤਰਿ ਮੈਲ ਜੇ ਤੀਰਥ ਨਾਵੈ ਤਿਸੁ ਬੈਕੁਠ ਨ ਜਾਨਾ ॥
ਲੋਕ ਪਤੀਣੇ ਕਛੂ ਨ ਹੋਵੈ ਨਾਹੀ ਰਾਮੁ ਅਯਾਨਾ ॥੧॥
ਪੂਜਹੁ ਰਾਮ ਏਕ ਹੀ ਦੇਵਾ ॥
ਸਾਚਾ ਨਾਵਣੁ ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਲ ਕੈ ਮਜਨਿ ਜੇ ਗਤਿ ਹੋਵੈ ਨਿਤ ਨਿਤ ਮੇਂਡੁਕ ਨਾਵਹਿ ॥
ਜੈਸੇ ਮੇਂਡੁਕ ਤੈਸੇ ਓਇ ਨਰ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜੋਨੀ ਆਵਹਿ ॥੨॥
ਮਨਹੁ ਕਠੋਰੁ ਮਰੈ ਬਾਨਾਰਸਿ ਨਰਕੁ ਨ ਬਾਂਚਿਆ ਜਾਈ ॥
ਹਰਿ ਕਾ ਸੰਤੁ ਮਰੈ ਹਾੜੰਬੈ ਤ ਸਗਲੀ ਸੈਨ ਤਰਾਈ ॥੩॥
ਦਿਨਸੁ ਨ ਰੈਨਿ ਬੇਦੁ ਨਹੀ ਸਾਸਤ੍ਰ ਤਹਾ ਬਸੈ ਨਿਰੰਕਾਰਾ ॥
ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਨਰ ਤਿਸਹਿ ਧਿਆਵਹੁ ਬਾਵਰਿਆ ਸੰਸਾਰਾ ॥੪॥

(ਆਸਾ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੪੮੪)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
				ਪ							
				ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰੁ	ਸ	—	ਰੁ
				ਪੂ	ਜਹੁ	ਰਾ	ऽ	ऽ.	ऽ	ऽ	ਮ
ਗ				ਪ							
ਮ	—	—	ਮ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰੁ	ਸ	—	ਰੁ
ਰਾ	ऽ	ऽ	ਮ,	ਪੂ	ਜਹੁ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਮ
ਗ											
ਮ	—	ਮ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਧੁ	ਨ	—	—
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਏ	ਕ	ਹੀ	ਦੇ	ऽ	ऽ	ਵਾ	ऽ	ऽ
				ਨ							
ਸੰ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	—	—	ਸੰ	ਸੰ	ਰੁੰ
ऽ	ऽ	ऽ	ऽ;	ਸਾ	ਚਾ	ਨ੍ਹਾ	ऽ	ऽ	ਵ	ਣ	ऽ
			ਨ								
ਸੰ	—	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	—	—	ਸੰ	—	ਰੁੰ
ऽ	ऽ	ऽ	ਗੁ	ਰ	ਕੀ	ਸੇ	ऽ	ऽ	ਵਾ	ऽ	ऽ
ਸੰ	ਨ	ਧੁ	ਪ								
ऽ	ऽ	ऽ	ऽ								

ਅੰਤਰਾ

			ਪ			ਨ					
			ਮ	ਮ	ਪ	ਧੁ	—	—	ਨ	—	—
			ਅੰ	ਤ	ਰ	ਮੈ	S	S	ਲ	S	S
			ਲੋ	ਕ	ਪ	ਤੀ	S	S	ਲੈ	S	S
ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	—	ਸਂ	—	ਰੁੰ
S	S	ਜੇ	ਤੀ	ਰ	ਥ	ਨ੍ਹਾ	S	S	ਵੈ	S	S
S	S	S	ਕ	ਛੂ	ਨ	ਹੋ	S	S	ਵੈ	S	S
ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਧੁ	ਨ	—	ਨ
S	S	S,	ਤਿ	ਸ	ਬੈ	ਕੁੰ	S	S	ਠ	S	ਨ
S	S	S;	ਨਾ	S	ਹੀ	ਰਾ	S	S	ਮ	S	ਅ
ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ								
ਜਾ	S	ਨਾ	— ਲੋਕ...								
ਯਾ	S	ਨਾ	S ਪੂਜਹੁ...								

ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਭੀ ਦੋ ਦੋ ਕਰਕੇ ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੧੧. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ, ਚੰਚਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਵਰਤ ਨ ਰਹਉ ਨ ਮਹ ਰਮਦਾਨਾ ॥ ਤਿਸੁ ਸੇਵੀ ਜੋ ਰਖੈ ਨਿਦਾਨਾ ।੧॥
ਏਕੁ ਗੁਸਾਈ ਅਲਹੁ ਮੇਰਾ ॥ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਦੁਹਾਂ ਨਿਬੇਰਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਹਜ ਕਾਬੈ ਜਾਂਉ ਨ ਤੀਰਥ ਪੂਜਾ ॥ ਏਕੋ ਸੇਵੀ ਅਵਰੁ ਨ ਦੂਜਾ ॥੨॥
ਪੂਜਾ ਕਰਉ ਨ ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰਉ ॥ ਏਕ ਨਿਰੰਕਾਰ ਲੇ ਰਿਦੈ ਨਮਸਕਾਰਉ ॥੩॥
ਨਾ ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨ ਮੁਸਲਮਾਨ ॥ ਅਲਹ ਰਾਮ ਕੇ ਪਿੰਡੁ ਪਰਾਨ ॥੪॥
ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਇਹੁ ਕੀਆ ਵਖਾਨਾ ॥ ਗੁਰ ਪੀਰ ਮਿਲਿ ਖੁਦਿ ਖਸਮੁ ਪਛਾਨਾ ॥੫॥
(ਭੈਰਉ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੩੬)

ਅਸਥਾਈ

X			੨				੦			੩			
			ਪ										
			ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	—	ਗਮ	ਪ	—	—	—
			ਏ	S	ਕ	ਗੁ	ਸਾ	S	SS	ਈ	S	S	S
—	—	—	ਮ	—	ਪ	ਧੁ	ਨ	—	—	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਪ
S	S	S	ਅ	S	ਲਹੁ	S	ਮੇ	S	S	ਰਾ	S	S	S

			ਨੁ										
—	—	—	ਧੁ	—	ਪ	ਧੁ	ਮ	ਪ	ਗ	ਮ	—	—	—
S	S	S,	ਹਿੰ	S	ਦੂ	S	ਤੁ	ਰ	S	ਕ	S	S	S
			ਮ										
—	—	—	ਗ	ਗ	—	ਮ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—	—	
S	S	S	ਦੂ	ਹਾਂ	S	ਨਿ	ਬੇ	S	S	ਰਾ	S	S	
—	—	—											
S	S	S											

ਅੰਤਰਾ

			ਪ										
			ਮ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਨ	—	ਸਂ	—	—	—
			ਵ	ਰ	ਤ	ਨ	ਰ	ਹਉ	S	S	S	S	S
—	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	—	—	ਸਂ	—	—	—
S	S	ਨ	ਮਹ	S	ਰ	ਮ	ਦਾ	S	S	ਨਾ	S	S	S
—	—	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	—	—	ਪ	—	—	—
S	S	S,	ਫਿ	ਸ	ਸੇ	S	ਵੀ	S	S	ਜੋ	S	S	S
ਧੁ	ਮ	—	ਗ	ਗ	—	ਮ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—	—	—
S	S	S	ਰ	ਖੈ	S	ਨਿ	ਦਾ	S	S	ਨਾ	S	S	S
—	—	—											
S	S	S											

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੨. ਰਾਗ ਕਾਲਿੰਗੜਾ, ਚੰਚਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਬੁਤ ਪੂਜਿ ਪੂਜਿ ਹਿੰਦੂ ਮੂਏ ਤੁਰਕ ਮੂਏ ਸਿਰੁ ਨਾਈ ॥
ਓਇ ਲੇ ਜਾਰੇ ਓਇ ਲੇ ਗਾਡੇ ਤੇਰੀ ਗਤਿ ਦੁਹੂ ਨ ਪਾਈ ॥੧॥
ਮਨ ਰੇ ਸੰਸਾਰੁ ਅੰਧ ਗਹੇਰਾ ॥
ਚਹੁ ਦਿਸ ਪਸਰਿਓ ਹੈ ਜਮ ਜੇਵਰਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕਬਿਤ ਪੜੇ ਪੜਿ ਕਬਿਤਾ ਮੂਏ ਕਪੜ ਕੇਦਾਰੈ ਜਾਈ ॥
ਜਟਾ ਧਾਰਿ ਧਾਰਿ ਜੋਗੀ ਮੂਏ ਤੇਰੀ ਗਤਿ ਇਨਹਿ ਨ ਪਾਈ ॥੨॥
ਦਰਬੁ ਸੰਚਿ ਸੰਚਿ ਰਾਜੇ ਮੂਏ ਗਡਿ ਲੇ ਕੰਚਨ ਭਾਰੀ ॥
ਬੇਦ ਪੜੇ ਪੜਿ ਪੰਡਿਤ ਮੂਏ ਰੂਪੁ ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਨਾਰੀ ॥੩॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਸਭੈ ਬਿਗੂਤੇ ਦੇਖਹੁ ਨਿਰਖਿ ਸਰੀਰਾ ॥
ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਕਿਨਿ ਗਤਿ ਪਾਈ ਕਹਿ ਉਪਦੇਸੁ ਕਬੀਰਾ ॥੪॥

(ਸੋਰਠਿ ਭ : ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੫੪)

ਅਸਥਾਈ

×			२				०			੩			
										ਸ	ਸ	ਸ	ਰੁ
										ਮ	ਨ	ਰੇ	s
ਸ	ਨ਼	—	ਸ	—	ਸ	ਰੁ	ਗ	—	—	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ
s	s	s	ਸੰ	s	ਸਾ	ਰ	ਅੰ	s	s	s	s	ਧ	ਗ
ਰੁ	—	—	ਸ	—	—	—	—	—	—	ਸ	ਮ	ਮ	ਮ
ਹੇ	s	s	ਰਾ	s	s	s	s	s	s;	ਚਹੁ	s	ਦਿ	ਸ
—	—	—	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	—	—	ਧੁ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ
s	s	s	ਪ	ਸ	ਰਿ	ਓ	s	s	s	ਹੈ	s	ਜ	ਮ
ਮ	ਮ	—	ਗ	—	—	ਰੁ	ਸ	—	—				
ਜੋ	ਵ	s	ਰਾ	s	s	s	s	s	s —ਮਨ ਰੇ...				

ਅੰਤਰਾ

							ਗ			ਗ			
			ਸ	—	ਸ	ਰੁ	ਮ	—	ਮ	ਮ	—	ਮ	—
			ਬੁ	s	ਤ	s	ਪੂ	s	ਜ	ਪੂ	s	ਜ	s
—	—	—	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	—	ਪ	ਧੁ	ਨ	—
s	s	s	ਹਿੰ	s	ਦੂ	s	ਮੂ	s	s	ਏ	s	s	s
ਸੰ	—	—	ਸੰ	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	—	—	—	—	ਪ	ਮ
s	s	s	ਤੁ	ਰ	ਕ	ਮੂ	ਏ	s	s	s	s	ਸਿ	ਰ
ਗ	ਮ	—	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਪ	—	—	—	—	—	—
ਨਾ	s	s	s	s	s	s	ਈ	s	s	s	s	s	s
ਮਗ	ਰੁ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਰੁ	ਗ	—	—	ਮ	—	—	—
**	*	*	ਓ	ਇ	ਲੇ	s	ਜਾ	s	s	ਰੇ	s	s	s
—	—	—	ਪ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਮ	—	—	ਮਪ	ਮਗ	—	—
s	s	s	ਓ	ਇ	ਲੇ	s	ਗਾ	s	s	ਡੇs	ss	s	s
ਰੁ	ਸ	—	ਪਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	—	ਧੁ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ
s	s	s	ਤੇs	ਰੀ	ਗ	ਤ	ਦੁ	ਹੂ	s	s	s	s	ਨ
ਮ	—	—	ਮਪ	ਮਗ	—	—	ਰੁ	ਸ	—	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ
ਪਾ	s	s	ਈs	ss	s	s	s	s	s	ਮ	ਨ	ਰੇ	s

ਨ	ਸਂ	—	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	—	ਧੁ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ
ऽ	ऽ	ऽ	ਤ੍ਰੇ	ਗੀ	ਗ	ਤ	ਦੂ	ਹੂ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨ
ਮ	—	—	ਮਪ	ਮਗ	—	—	ਰੁ	ਸ	—				
ਪਾ	ऽ	ऽ	ਈऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	—ਮਨ ਰੇ ਸੰਸਾ...			

ਨੋਟ—ਇਹ ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਰਾਗ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਭੀ ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

(ਕਾਲਿੰਗੜਾ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਗੁਣਕਰੀ

ਵਾਦੀ—ਧੁ	ਠਾਟ—ਭੈਰਉ	ਸਮਾਂ—ਦਿਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ)
ਸੰਵਾਦੀ—ਰੁ	ਜਾਤੀ—ਓਡਵ-ਓਡਵ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—'ਸ ਧੁ ਤੇ ਮ ਰੁ' ਦੀ ਸੁਰ-ਸੰਗਤੀ।

ਆਰੋਹ—ਸ, ਰੁ ਮ ਪ ਧੁ, ਸਂ।

ਅਵਰੋਹ—ਸਂ ਧੁ, ਪ, ਮ ਰੁ, ਸ।

ਪਕੜ—ਰੁ ਸ ਧੁ, ਸ, ਰੁਸ, ਮਪ, ਧੁ—ਪ ਮ ਰੁ, ਪ, ਮ ਰੁ, ਸ।

ਗੁਣਕਰੀ ਇਕ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਚਲਿਤ ਰਾਗ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਦੇ ਗੁਣਕੇਲੀ, ਗੁਣਕਲੀ, ਗੁਣਕਰੀ, ਗੌਂਡਕਰੀ, ਗੌਂਡਗਿਰੀ ਅਤੇ ਗੁਣਕ੍ਰਿਯਾ ਆਦਿ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਇਸ ਦੇ ਰਾਗ-ਸਰੂਪ ਸੰਬੰਧੀ ਕੁਝ ਮਤ-ਭੇਦ ਵੀ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ—ਪੰਡਿਤ ਅਹੋਬਲ ਆਪਣੇ 'ਸੰਗੀਤ ਪਾਰਿਜਾਤ' ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਰਿਧ ਕੋਮਲ ਸੰਯੁਕਤਾ ਗਨਿ ਵਰਜਯਾ ਗੁਣਕ੍ਰਿਯਾ। ਧੈਵਤੋ ਸੰਯੁਕਤਾ ਕਵਚਿਦ ਗੰਧਾਰ ਸੰਯੁਕਤਾ॥" ਇਹ ਆਧੁਨਿਕ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਰਾਗ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਪਰ ਪੰ: ਰਾਮਾਮਾਤਯ, ਸੋਮਨਾਥ ਆਦਿ ਸੰਗੀਤ ਕਰਤਾ ਇਸ ਵਿਚ ਧੈਵਤ ਵਰਜਿਤ ਖਾੜਵ ਜਾਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰ: ਦਾਮੋਦਰ ਆਪਣੇ 'ਸੰਗੀਤ ਦਰਪਣ' ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਰਿਧ ਹੀਨਾ ਗੁਣਕਿਰੀ ਔਡਵਾ ਪਰਿ ਕੀਰਤਿਤਾ। ਇਤਿਆਦਿ" ਇਹ 'ਗਾ-ਨੀ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਰੇ-ਧਾ' ਵਰਜਿਤ ਓਡਵ ਜਾਤੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਪੁੰਡਰੀਕ ਵਿੱਠਲ ਅਤੇ ਭਾਵ ਭੱਟ ਓਡਵ-ਖਾੜਵ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸੰਗੀਤ "ਸਾਰਾਮ੍ਰਿਤ, ਚਤੁਰਦੰਡਿਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾ, ਕਲਪਦਰੁਮਾਂਕੁਰ, ਰਾਗ ਤਰੰਗਣੀ" ਆਦਿ ਦੇ ਕਰਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਸੋ, ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਭੀ ਇਸ ਦੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਰੂਪ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਗੁਣਕਰੀ ਦੋ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਵਿਚ ਅਤੇ ਇਕ ਭੈਰਉ ਠਾਟ ਵਿਚ, ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦੀ ਗੁਣਕਰੀ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਗੁਣਕਲੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਕਲਿਆਣ ਤੇ ਬਿਲਾਵਲ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨਾਲ ਬਣੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵੀ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ—(੧) ਮੱਧਮ ਵਰਜਿਤ ਖਾੜਵ ਪ੍ਰਕਾਰ, (੨) ਸੰਪੂਰਣ ਪ੍ਰਕਾਰ, ਉਂਜ ਮੱਧਮ ਇਸ ਵਿਚ ਘੱਟ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਿਚ ਕਲਿਆਣ ਅਤੇ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਿਚ ਬਿਲਾਵਲ ਅੰਗ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—

"ਸ, ਗ ਰ ਸ, ਨ਼ ਧ਼ ਪ਼, ਸ—ਗ ਰ ਨ਼ ਰ ਸ, ਗਪ, ਧ ਨ ਧ ਸਂ—ਧ ਪ, ਗ ਰ, ਗ ਪ ਧ ਪ, ਗ ਪ ਮ ਗ, ਮ ਰ ਸ"।

ਭੈਰਉ ਠਾਟ ਦੀ ਗੁਣਕਰੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :—

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁਣਕਰੀ ਮਾਲਵ ਗੌਂਡ, ਗੌਰੀ ਮੇਲ (ਭੈਰਉ ਠਾਟ) ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੀ ਇਹ ਭੈਰਉ ਠਾਟ ਵਿਚ ਹੀ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਤੀ ਇਸ ਦੀ 'ਗਾ-ਨੀ' ਵਰਜਿਤ ਓਡਵ-ਓਡਵ, ਵਾਦੀ ਧੈਵਤ, ਸੰਵਾਦੀ ਰਿਖਭ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ) ਹੈ।

ਗੁਣਕਰੀ, ਜੋਗੀਆ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਸਾਵੇਰੀ ਇਕੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਰਾਗ ਹਨ। ਇਹ ਐਸੇ ਰਾਗ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਗਾਇਕ ਹੀ ਅਕਸਰ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਖੋ-ਵਖ ਕਰਕੇ ਗਾਉਣਾ ਸਾਧਾਰਨ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ, ਐਸੇ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਹੀ ਗਾ-ਬਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਅਤੇ ਰਿਆਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਣਕਰੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦਾ ਰਾਗ ਜੋਗੀਆ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਣਕਰੀ ਦੀ ਜਾਤੀ ਓਡਵ-ਓਡਵ ਅਤੇ ਜੋਗੀਆ ਓਡਵ-ਖਾਡਵ ਜਾਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੋਗੀਆ ਦਾ ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ 'ਮੱਧਮ-ਖੜਜ' ਅਤੇ ਗੁਣਕਰੀ ਦਾ 'ਧਾ-ਰੇ' ਹੈ। ਨਾਲੇ ਜੋਗੀਆ ਆਸਾਵਰੀ ਅੰਗ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਣਕਰੀ ਨੂੰ ਭੈਰਉ ਅੰਗ ਨਾਲ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੋਗੀਆ ਵਿਚ 'ਧਾ ਮਾ' ਦੀ ਸੁਰ ਸੰਗਤੀ ਅਤੇ ਮੱਧਮ ਤੇ ਨਿਆਸ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਣਕਰੀ ਵਿਚ 'ਮਾ ਰੇ' ਦੀ ਸੰਗਤੀ ਅਤੇ ਰਿਖਭ ਤੇ ਠਹਿਰਾਉ ਹੈ। ਜੋਗੀਆ ਦਾ ਸ੍ਰਰ-
ਸ ਨ੍ਹ—— ਮ
ਰੂਪ "ਸ, ਰੁ ਮ, ਪ ਧੁ ਸਂ—ਸਂ, ਨ ਧੁ, ਪ, ਧੁ—ਮ, ਰੁ ਸ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ। ਇਸੇ ਵਿਚ ਤੀਵਰ ਗੰਧਾਰ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਕਰਨਾਟਕ 'ਸਾਵੇਰੀ' ਰਾਗ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਂਜ ਸਾਵੇਰੀ ਦਾ ਵਾਦ-ਸੰਵਾਦ 'ਪੰਚਮ-ਖੜਜ' ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਣਕਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਸਾਂਤ ਰਸ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ ਦੇ
ਸ ਸ
ਖਿਆਲ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਚਲਣ "ਸ ਰੁ, ਰੁਸ ਧ਼ੁ—ਪ਼, ਮ਼ ਪ਼ ਧ਼ੁ, ਸ—ਸਰੁ, ਰੁ ਸ,
——
ਮ ਪ ਧੁ, ਸਂ—ਸਂ ਧੁ, ਪ, ਮ ਪ ਧੁ ਪ ਮ ਰੁ, ਪ ਮ ਰੁ, ਸ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਿੰਨਾਂ ਸਪਤਕਾਂ ਵਿਚ ਬਾਖੂਬੀ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਨੋਹਰ ਤੇ ਭਗਤੀ ਰਸ ਰਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਲਾਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਗਇਆ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਈ ਗਾਇਕ ਤਾਨ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ। ਭਾਵ, ਤਾਨ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਲੁਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਸ ਸ ਸ ਪ਼ ਪ਼ ਸ —— ਪ਼ ਸ
੧, ਸ—ਰੁ ਰੁਸ—ਰੁਸਧ਼ੁ—ਸ, ਸਰੁਸ—ਧ਼ੁ–ਪ, ਧ਼ੁ ਧ਼ੁਸ—ਧ਼ੁਰੁ–ਸ ਧ਼ੁ—ਪ, ਮ਼ਪ਼ ਧ਼ੁਸ—ਰੁ—

ਸ ਮ ਸ ਪ਼
ਰੁ ਮ, ਰੁ ਰੁਸਧ਼ੁ—ਧ਼ੁਸ—।

ਪ̣ ਪ̣   ਪ̣ ਪ̣   ਸ   ਸਸ   ਮ ਸ ਸਸ   ਪ
੨. ਸਰ̱ਸਧ̱̣ —ਧ̱̣, ਧ̱̣ਪ̣ —ਮ̣ਪ̣ ਧ̱̣, ਧ̱̣ਸ—ਧ̱̣ਰ̱ – ਰ̱ ਰ̱ਸ—ਮਪ, ਮਰ̱ – ਰ̱ਸ – ਰ̱ ਰ̱ਮ, ਮਪ—ਧ̱—

ਪ ਪ   ਸਸ ਪ̣ ਪ̣   ਸ   ਪਪ   ਪ ਮ ਸ
ਧ̱ਪ, ਧ̱ਮਰ̱—ਰ̱ ਧ̱̣—ਧ̱̣, ਧ̱̣ਸ – ਰ̱ਸ—ਮਪ ਧ̱, ਧ̱, ਪ, ਧ̱ਮਪ ਰ̱—ਰ̱ਸ—।

ਸ ਪ̣ ਸ   ਮਸ   ਪ ਪ   ਮ ਪਪ ਸ
੩. ਸ –ਧ̱̣—ਧ̱̣ਰ̱—ਰ̱ਸ, ਮਪਧ̱ਪ ਰ̱ ਰ̱ਪ –ਮਪ ਧ̱, ਧ̱, ਪ, ਧ̱ਮ, ਪਰ̱ ਰ̱ਮਪ ਧ̱ ਧ̱ਪ ਮਰ̱ ਰ̱ਸ—

ਪਪ   ਪ   ਮ   ਪ   ਸਸ   ਪ̣ ਪ   ਪਪ ਪ   ਸ
ਮਪਧ̱—ਧ̱ ਧ̱ਪ – ਧ̱ਪਮ, ਰ̱—ਪ, ਧ̱ਪਮਰ̱, ਰ̱ ਰ̱ਸ—ਧ̱̣. ਧ̱̣, ਸ—ਸ ਧ̱—ਧ̱ ਧ̱ਪ ਧ̱ਪਮਰ̱ ਰ̱,

ਸ ਸ ਸ   ਪਪ   ਪ ਮ ਸ
ਰ̱, ਧ̱̣, ਧ̱̣, ਸ – ਧ̱ ਧ̱ਪ, ਮਪਧ̱ ਮ, ਰ̱, ਰ̱ਸ— ।

ਸਸ   ਪ   ਪਪ   ਸਂ   ਪਪ   ਸਂ   ਸਂ   ਸਂ   ਪ   ਮਸ
੪. ਰ̱ ਰ̱ ਮਪ, ਧ̱ –ਧ̱ ਧ̱ਸਂ - ਸਂ ਧ̱ - ਧ̱ ਧ̱ਪ, ਸਂ—ਧ̱ਰ̱ਂ—ਰ̱ਂਮਂ– ਧ̱, ਧ̱ ਮਪ ਰ̱ ਰ̱ਸ—ਸ ਧ̱—
ਪ   ਸਂ   ਸਂ   ਸਂਸਂ   ਪ   ਸਂ   ਪ   ਮ   ਸਸ   ਸ   ਸਸ
ਧ̱ਸਂ –ਧ̱ਸਂਰ̱ਂਸਂਧ̱—ਧ̱ਰ̱ਂ—ਰ̱ਂ ਰ̱ਂਸਂ—ਰ̱ਂਸਂਧ̱—ਧ̱ਸਂ—ਰ̱ਂਸਂਧ̱—ਧ̱ਮਪਰ̱ – ਰ̱ ਰ̱ਸ—ਰ̱ਮ, ਰ̱ ਰ̱ਸ
ਸ   ਮਸ   ਪਪ   ਸਂ ਸਂ   ਸਂ   ਪ   ਸਂ
—ਮਪਧ̱ਮਰ̱ - ਰ̱ਪ – ਰ̱ ਰ̱ਸ ਧ̱ – ਧ̱, ਧ̱, ਪ ਸਂ –ਰ̱ਂ, ਰ̱ਂ, ਸਂ —ਰ̱ਂਸਂਧ̱—ਧ̱ਸਂ —ਮਪਧ̱ਸਂ, ਧ̱ਰ̱ਂਸਂ
ਸਂ   ਸਂ   ਪ   ਮ   ਮ   ਸਸ
—ਧ̱ਸਂਰ̱ਂਸਂ ਧ̱ —ਧ̱ਪਮਰ̱—ਰ̱ਮਪਧ̱ ਰ̱ —ਰ̱ ਰ̱ਸ— ।

ਪ ਪ ਪ   ਸਂ   ਸਂ   ਪ   ਸਂ   ਪ
੫. ਧ̱, ਧ̱, ਧ̱, ਸਂ—ਧ̱ਸਂ, ਧ̱ਰ̱ਂ—ਸਂ, ਧ̱ਮਪਸਂ - ਮਪਧ̱ਸਂ—ਰ̱ਂਸਂ – ਰ̱ਂਸਂਧ̱ –ਪ, ਮਪਧ̱ –ਧ̱ਪ, ਧ̱ਮਪਧ̱
ਸਂ   ਸਂਸਂ   ਮਂ ਸਂ ਸਂ   ਸਂ   ਪ   ਮ   ਪਪ   ਸ
ਸਂਰ̱ਂ –ਰ̱ਂਸਂ – ਰ̱ਂ ਰ̱ਂਸਂ—ਮਂ, ਰ̱ਂ, ਰ̱ਂ, ਰ̱ਂਸਂ, ਮਂਪਂਮਂਰ̱ਂ —ਰ̱ਂਸਂਧ̱ –ਧ̱ਪਮਰ̱—ਰ̱ਪ—ਧ̱ ਧ̱ਪਮਰ̱—ਰ̱
ਸ   ਸ ਰ ਮ ਪ ਧ̱ ਸਂ   ਸਸ
ਰ̱ਸ—ਰ̱, ਮ, ਪ, ਧ̱, ਸਂ, ਰ̱ਂਸਂ—ਮਂ -- ਮਂਰ̱ਂ, ਰ̱ਂਸਂ, ਸਂਧ̱, ਧ̱ਪ, ਪਮ, ਮਰ̱, ਰ̱ ਰ̱ਸ—ਸਰ̱ਸ, ਸਰ̱ਮਰ̱ਸ,

ਪ   ਸ
ਸਰ̱ਮਪਮਰ̱ਸ, ਸਰ̱ਮਪਧ̱ਪਮਰ̱ਸ, ਸਰ̱ਮਪਧ̱ਮਪਮਰ̱ਸ, ਸਰ̱ਮਪਧ̱ਸਂ, ਸਂਧ̱ਪ, ਧ̱ਪਮਰ̱, ਰ̱ਸ, ਮਪਧ̱ਸਂਰ̱ਂਸਂ,

ਸਪ   ਮ   ਸ
ਧ̱ਪਮਰ̱ਸ, ਸਰ̱ਸ ਮਪਧ̱ ਧ̱ਸਂ—ਸਂਰ̱ਂਮਂ– ਰ̱ਂਰ̱ਂਸਂ, ਧ̱ਧ̱ ਪਮ ਰ̱ਰ̱ਸ, ਧ̱ ਧ̱ਪ ਧ̱ਮਪਰ̱ – ਰ̱ ਰ̱ਸ— ।

ਗੁਣਕਰੀ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੧)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
੧.	* ਤਉ ਾ ਕਾ	ਰ ਣ ਸਾ ਹਿ	ਸਰੁ ਮਪ ਧੁਪ ਮਪ	ਧੁਧੁ ਪਮ ਰੁਰੁ ਸਸ
੨,	* · · ·	ਸਰੁ ਸਸ, ਮਪ ਧੁਪ	ਧੁਸਂ ਰੁਂਸਂ ਰੁਂਰੁਂ ਸਂਸਂ	ਧੁਧੁ ਪਮ ਰੁਰੁ ਸਸ
੩.	ਸਰੁ ਮਪ ਧੁਧੁ ਮਪ	ਧੁਸਂ ਰੁਂਸਂ ਰੁਂਰੁਂ ਸਂਸਂ	ਮਂਮਂ ਰੁਂਸਂ ਧੁਰੁਂ ਸਂਸਂ	ਧੁਪ ਮਪ ਰੁਰੁ ਸਸ
੪.	* · · · ਰੁਂਸਂ, ਰੁਂਮਂ ਰੁਂਮਂ ਪਂਮਂ,	· · · · ਰੁਂਰੁਂ ਸਂਧੁ, ਸਂਸਂ ਧੁਪ,	ਸਰੁ ਸ,ਰੁ ਮਰੁ, ਮਪ ਧੁਧੁ ਪਮ, ਪਪ ਮਰੁ,	ਮ,ਪ ਧੁਪ, ਧੁਸਂ ਧੁ,ਸਂ ਮਮ ਰੁਸ ਰੁਰੁ ਸਸ
੫.	* · · · ਰੁਂਰੁਂ ਸਂ,ਰੁਂ ਰੁਂਸਂ ਰੁਂਰੁਂ,	· · · · ਰੁਂਮਂ ਰੁਂਮਂ, ਸਂਰੁਂ ਸਂਧੁ,	ਰੁਰੁ ਸ,ਰੁ ਰੁਸ ਰੁਰੁ, ਧੁਸਂ ਧੁਪ ਪਧੁ ਪਮ,	ਧੁਧੁ ਪ,ਧੁ ਧੁਪ ਧੁਧੁ ਮਪ ਮਰੁ, ਰੁਮ ਰੁਸ
੬.	* · · · ਧੁਸਂ ਸਂ,ਧੁ ਸਂਸਂ ਰੁਂਸਂ,	· · · · ਰੁਂਮਂ ਰੁਂਰੁਂ, ਸਂਰੁਂ ਸਂਸਂ,	ਧੁਸ ਸ,ਧੁ ਸਸ ਰੁਸ, ਧੁਸਂ ਧੁਧੁ, ਪਧੁ ਪਪ,	ਮਪ ਪ,ਮ ਪਪ ਧੁਪ ਮਪ ਮਮ ਸਰੁ ਸਸ
੭.	ਧੁਰੁ ਸਸ, ਸਰੁ ਮਮ ਸਂਧੁ, ਸਂਰੁਂ ਮਂਮਂ ਰੁਂਸਂ,	ਰੁਸ, ਰੁਮ ਪਪ ਮਰੁ, ਰੁਂਸਂ ਧੁਸਂ, ਸਂਧੁ ਪਧੁ,	ਮਪ ਧੁਧੁ ਪਮ, ਪਧੁ ਧੁਪ ਮਪ, ਪਮ ਰੁਮ,	ਸਂਸਂ ਧੁਪ, ਧੁਸਂ ਰੁਂਰੁਂ ਮਰੁ ਸਰੁ, ਰੁਸ ਧੁਸ

ਅੰਤਰਾ

੧.	* ਖ ਲ ੜੀ	ਖ ਪ ਰੀ ਾ	ਸਂਰੁਂ ਸਂਸਂ ਧੁਧੁ ਪਮ	ਰੁਰੁ ਸਸ, ਮਪ ਧੁਸਂ
੨,	* · · ·	ਮਂਮਂ ਰੁਂਸਂ, ਰੁਂਰੁਂ ਸਂਧੁ,	ਸਂਸਂ ਧੁਪ, ਧੁਧੁ ਪਮ,	ਪਪ ਮਰੁ, ਮਮ ਰੁਸ
੩.	ਮਪ ਧੁਪ ਸਂਰੁਂ ਸਂਸਂ	ਧੁਪ ਮਪ, ਰੁਰੁ ਸਸ,	ਸਰੁ ਮਮ, ਰੁਮ ਪਪ,	ਮਪ ਧੁਧੁ, ਪਧੁ ਸਂਸਂ
੪.	* · · · ਧੁਸਂ ਰੁਂਧੁ ਸਂਰੁਂ ਧੁਸਂ	· · · · ਰੁਂਰੁਂ ਸਂਸਂ ਧੁਪ ਮਰੁ,	ਮਪ ਧੁ,ਮ ਪਧੁ ਮਪ ਸਰੁ ਮਰੁ, ਰੁਮ ਪਮ,	ਧੁਧੁ ਪਮ ਰੁਰੁ ਸਸ ਮਪ ਧੁਪ, ਪਧੁ ਰੁਂਸਂ
੫.	* · · ਪਪ, ਮਪ ਮਮ ਰੁਮ,	· · · · ਰੁਰੁ ਸਰੁ, ਮਮ ਰੁਸ,	ਪਂਮਂ ਰੁਂਮਂ ਰੁਂਰੁਂ ਸਂਰੁਂ ਪਪ ਮਰੁ, ਧੁਧੁ ਪਮ,	ਸਂਸਂ ਧੁਸਂ, ਧੁਧੁ ਪਧੁ ਸਂਸਂ ਧੁਪ, ਰੁਂਰੁਂ ਸਂਧੁ
੬.	ਧੁਧੁ ਪ,ਧੁ ਧੁਪ, ਧੁਧੁ ਰੁਰੁ ਸਸ, ਸਰੁ ਸਸ,	ਪਪ ਮਮ ਰੁਰੁ ਸਸ, ਰੁਮ ਰੁਰੁ, ਮਪ ਮਮ,	ਰੁਂਰੁਂ ਸਂ,ਰੁਂ ਰੁਂਸਂ, ਰੁਂਰੁਂ ਪਧੁ ਪਪ, ਧੁਸਂ ਧੁਧੁ,	ਸਂਸਂ ਧੁਧੁ ਪਪ ਮਮ ਸਂਰੁਂ ਸਂਸਂ, ਰੁਂਮਂ ਰੁਂਸਂ
੭.	* · · · ਰੁਂਰੁਂ ਸਂ,ਰੁਂ ਰੁਂਸਂ ਰੁਂਰੁਂ, ਮਮ ਰੁਮ ਮਰੁ ਮਮ,	· · · · ਸਂਸਂ ਧੁ,ਸਂ ਸਂਧੁ ਸਂਸਂ, ਰੁਰੁ ਸ,ਰੁ ਰੁਸ ਰੁਰੁ,	· · · · ਧੁਧੁ ਪ,ਧੁ ਧੁਪ ਧੁਧੁ, ਸਰੁ ਮਮ, ਰੁਮ ਪਪ,	ਮਂਮਂ ਰੁਂਮਂ ਮਂਰੁਂ ਮਂਮਂ, ਪਪ ਮ,ਪ ਪਮ ਪਪ, ਮਪ ਧੁਧੁ, ਪਧੁ ਸਂਸਂ

੧. ਰਾਗ ਗੁਣਕਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਦੇਵਤਿਆ ਦਰਸਨ ਕੈ ਤਾਈ ਦੂਖ ਭੂਖ ਤੀਰਥ ਕੀਏ ॥
ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਜੁਗਤਿ ਮਹਿ ਰਹਤੇ ਕਰਿ ਕਰਿ ਭਗਵੇ ਭੇਖ ਭਏ ॥੧॥
ਤਉ ਕਾਰਣਿ ਸਾਹਿਬਾ ਰੰਗਿ ਰਤੇ ॥
ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਅਨੇਕਾ ਰੂਪ ਅਨੰਤਾ ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਹੀ ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਕੇਤੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਦਰ ਘਰ ਮਹਲਾ ਹਸਤੀ ਘੋੜੇ ਛੋਡਿ ਵਿਲਾਇਤਿ ਦੇਸ ਗਏ ॥
ਪੀਰ ਪੇਕਾਂਬਰ ਸਾਲਿਕ ਸਾਦਿਕ ਛੋਡੀ ਦੁਨੀਆ ਥਾਇ ਪਏ ॥੨॥
ਸਾਦ ਸਹਜ ਸੁਖ ਰਸ ਕਸ ਤਜੀਅਲੇ ਕਾਪੜ ਛੋਡੇ ਚਮੜ ਲੀਏ ॥
ਦੁਖੀਏ ਦਰਦਵੰਦ ਦਰਿ ਤੇਰੈ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਦਰਵੇਸ ਭਏ ॥੩॥
ਖਲੜੀ ਖਪਰੀ ਲਕੜੀ ਚਮੜੀ ਸਿਖਾ ਸੂਤੁ ਧੋਤੀ ਕੀਨੀ ॥
ਤੂੰ ਸਾਹਿਬੁ ਹਉ ਸਾਂਗੀ ਤੇਰਾ ਪ੍ਰਣਵੈ ਨਾਨਕ ਜਾਤਿ ਕੈਸੀ ॥੪॥

(ਆਸਾ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੩੫੮)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
								ਪ				ਮ			
—	ਸ	—	ਸਰੁ	ਮ	ਮ	ਪ	ਮਪ	ਧੁ	—	ਪ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	—
ऽ	ਤਉ	ऽ	ਕਾऽ	ਰ	ਣ	ਸਾ	ਹਿऽ	ਬਾ	ऽ	ਰੰ	ਗ	ਰ	ऽ	ਤੇ	ऽ
ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਰੁ	—	ਸ	—	ਧ਼ੁ	—	ਧ਼ੁ	ਧ਼ੁ	ਸ	—	ਸ	—
ਤੇਰੇ	ਨਾ	ਮ	ਅ	ਨੇ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਰੂ	ऽ	ਪ	ਅ	ਨੰ	ऽ	ਤਾ	ऽ
				ਪ											
—	ਮ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਪ	ਮਪ	ਧੁਪ	ਮ	ਰੁ	ਸ	—
ऽ	ਕਹ	ਣ	ਨ	ਜਾ	ਹੀ	ਤੇ	ਰੇ	ਗ	ਣ	ਕੇऽ	ऽऽ	ਤੇ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਪ			ਪ											
	ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—
	ਦੇ	ਵ	ਤਿ	ਆ	ऽ	ਦ	ਰ	ਸ	ਨ	ਕੈ	ऽ	ਤਾ	ऽ	ਈ	ऽ
—	ਧੁ	—	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	—	—
ऽ	ਦੂ	ऽ	ਖ	ਭੂ	ऽ	ਖ	ऽ	ਤੀ	ਰ	ਥ	ਕੀ	ਏ	ऽ	ऽ	ऽ
—	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਮਂ	—	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—
ऽ	ਜੋ	ऽ	ਗੀ	ਜ	ਤੀ	ऽ	ਜੁ	ਗ	ਤ	ਮਹਿ	ऽ	ਰ	ਹ	ਤੇ	ऽ
—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ਼ੁ	ਧੁ	ਪ	—	ਧੁ	ਮ	ਮਪ	ਧੁਪ	ਮ	ਰੁ	ਸ	—
ऽ	ਕਰ	ਕ	ਰ	ਭ	ਗ	ਵੇ	ऽ	ਭੇ	ऽ	ਖऽ	ਭऽ	ਏ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੨. ਰਾਗ ਗੁਣਕਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਕਰਣੀ ਸਾਰੁ ਜਪਮਾਲੀ ॥ ਹਿਰਦੈ ਫੇਰਿ ਚਲੈ ਤੁਧੁ ਨਾਲੀ ॥੧॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ ਬਨਵਾਲੀ ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੇਲਹੁ ਸਤ ਸੰਗਤਿ ਤੂਟਿ ਗਈ ਮਾਇਆ ਜਮਜਾਲੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਾ ਘਾਲ ਜਿਨਿ ਘਾਲੀ ॥ ਤਿਸੁ ਘੜੀਐ ਸਬਦੁ ਸਚੀ ਟਕਸਾਲੀ ॥੨॥
ਹਰਿ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰੁ ਗੁਰਿ ਅਗਮ ਦਿਖਾਲੀ॥ ਵਿਚਿ ਕਾਇਆ ਨਗਰ ਲਧਾ ਹਰਿ ਭਾਲੀ॥੩॥
ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਹਰਿ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੀ ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਤਾਰਹੁ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲੀ ॥੪॥

(ਭੈਰਉ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੧੧੩੪)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
	ਪ			ਮ			ਸ								
—	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	ਰੁ	ਮ	—	ਮ	ਰੁ	ਮ	ਪ	ਮਪ	ਧੁ
	ਹਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਜ	ਪਹੁ	ऽ	ਬ	ਨ	ਵਾ	ऽ	ਲੀऽ	ऽ
	ਪ			ਮ			ਸ								
—	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	ਰੁ	ਮ	—	ਮ	ਪ	ਮ	ਰੁ	ਸ	—
ऽ	ਹਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਜ	ਪਹੁ	ऽ	ਬ	ਨ	ਵਾ	ऽ	ਲੀ	ऽ
	ਸ							ਸ		ਸ		ਮ			
—	ਧੁ	ਧੁ	ਪਧੁ	ਸ	—	ਸ	—	ਰੁ	—	ਰੁ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	ਸ
ऽ	ਕ	ਰ	ਕਿਰ	ਪਾ	ऽ	ਮੇ	ऽ	ਲਹੁ	ऽ	ਸ	ਤ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਤ
								ਸੰ							
—	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਧੁ	—	ਪ	ਮ	ਮ	ਪ	ਮਪ	ਧੁ
ऽ	ਟੂ	ਟ	ਗ	ਈ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ਇਆ	ऽ	ਜ	ਮ	ਜਾ	ऽ	ਲੀऽ	ऽ

ਪ
ऽ ਹਰਿ

ਅੰਤਰਾ

	ਪ														
	ਧੁ	ਪਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਪਧੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੁੰ	—	ਸੰ	—
	ਸੁ	ਕ੍ਰਿऽ	ਤ	ਕ	ਰ	ਣੀ	ਸਾऽ	ऽ	ਰ	ਜ	ਪ	ਮਾ	ऽ	ਲੀ	ऽ
								ਸੰ							
—	ਸੰ	ਰੁੰ	ਮੰ	ਰੁੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਧੁ	—	ਪ	ਮ	ਮ	ਪ	ਮਪ	ਧੁ
ऽ	ਹਿ	ਰ	ਦੈ	ਫੇ	ऽ	ਰ	ਚ	ਲੈ	ऽ	ਤੁ	ਧ	ਨਾ	ऽ	ਲੀऽ	ऽ

ਧ
ਪ ਧੁ
ऽ ਹਰਿ... —ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੩. ਰਾਗ ਗੁਣਕਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਰੇ ਮਨ ਓਟ ਲੇਹੁ ਹਰਿਨਾਮਾ ॥
ਜਾ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਦੁਰਮਤਿ ਨਾਸੈ ਪਾਵਹਿ ਪਦੁ ਨਿਰਬਾਨਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਬਡਭਾਗੀ ਤਿਹ ਜਨ ਕਉ ਜਾਨਹੁ ਜੋ ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਵੈ ॥
ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਪਾਪ ਖੋਇ ਕੈ ਫੁਨਿ ਬੈਕੁੰਠਿ ਸਿਧਾਵੈ ॥੧॥
ਅਜਾਮਲ ਕਉ ਅੰਤਿ ਕਾਲ ਮਹਿ ਨਾਰਾਇਣ ਸੁਧਿ ਆਈ ॥
ਜਾ ਗਤਿ ਕਉ ਜੋਗੀਸੁਰ ਬਾਛਤ ਸੋ ਗਤਿ ਛਿਨ ਮਹਿ ਪਾਈ ॥੨॥
ਨਾਹਿਨ ਗੁਨੁ ਨਾਹਿਨ ਕਛੁ ਬਿਦਿਆ ਧਰਮੁ ਕਉਨੁ ਗਜਿ ਕੀਨਾ ॥
ਨਾਨਕ ਬਿਰਦੁ ਰਾਮ ਕਾ ਦੇਖਹੁ ਅਭੈ ਦਾਨੁ ਤਿਹ ਦੀਨਾ ॥੩॥

(ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੯, ਪੰਨਾ ੯੦੧)

ਅਸਥਾਈ

੩				×				੨				੦			
				ਪ								ਮ			
ਸ	ਪ	ਮ	ਪ	ਧੁ	—	ਪ	ਮ	ਰੁ	—	ਪ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	—
ऽ	ਰੇ	ਮ	ਨ	ਓ	ऽ	ਟ	ਲੇ	ਹੁ	ऽ	ਹ	ਰਿ	ਨਾ	ऽ	ਮਾ	ऽ
	ਸ							ਸ	ਸ			ਮ			
—	ਧੁ̣	—	ਧੁ̣	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਰੁ	ਰੁ	ਮ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	—
ऽ	ਜਾ	ऽ	ਕੈ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਨ	ਦੁ	ਰ	ਮ	ਤ	ਨਾ	ऽ	ਸੈ	ऽ
						ਪ	ਪ	ਧੁ							
—	ਸ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਧੁ	ਪ	ਮਪ	ਧੁਪ	ਮ	ਰੁ
ऽ	ਪਾ	ऽ	ਵਹਿ	ਪ	ਦ	ਨਿ	ਰ	ਬਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨਾऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਪ														
	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—
	ਬ	ਡ	ਭਾ	ਗੀ	ऽ	ਤਿ	ਹ	ਜ	ਨ	ਕਉ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਨਹੁ	ऽ
	ਸਂ											ਸਂ			
—	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	—	—	—	ਧੁ	ਰੁਂ	ਸਂ	—
ऽ	ਜੋ	ਹ	ਰਿ	ਕੇ	ऽ	ਗੁ	ਨ	ਗਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਵੈ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਸਂ											
—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	—	ਮ	—	ਪਧੁ	ਪ	ਮ	ਰੁ	ਸ	—
ऽ	ਜਨ	ਮ	ਜ	ਨ	ਮ	ਕੇ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ਪऽ	ਖੋ	ਇ	ऽ	ਕੈ	ऽ

								ਧੁ							
—	ਸ	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਧੁ	ਧ	ਸਂ	—	ਧੁ	ਪ	ਮਪ	ਧੁਪ	ਮ	ਰੁ
ऽ	ਫੁ	ਨ	ਬੈ	ਕੁੰ	ऽ	ਠ	ਜਿ	ਧਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਵੈऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ

ਸ
ऽ —ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੪. ਰਾਗ ਗੁਣਕਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਨਮਸਕਾਰ ਤਾ ਕਉ ਲਖ ਬਾਰ ॥ ਇਹੁ ਮਨੁ ਦੀਜੈ ਤਾ ਕਉ ਵਾਰਿ ॥
ਸਿਮਰਨਿ ਤਾ ਕੈ ਮਿਟਹਿ ਸੰਤਾਪ ॥ ਹੋਇ ਅਨਦੁ ਨ ਵਿਆਪਹਿ ਤਾਪ ॥੧॥
ਐਸੋ ਹੀਰਾ ਨਿਰਮਲ ਨਾਮ ॥ ਜਾਸੁ ਜਪਤ ਪੂਰਨ ਸਭਿ ਕਾਮ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਾ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਦੁਖ ਡੇਰਾ ਢਹੈ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਸੀਤਲੁ ਮਨਿ ਗਹੈ ॥
ਅਨਿਕ ਭਗਤ ਜਾ ਕੇ ਚਰਨ ਪੂਜਾਰੀ ॥ ਸਗਲ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਨਹਾਰੀ ॥੨॥
ਖਿਨ ਮਹਿ ਊਣੇ ਸੁਭਰ ਭਰਿਆ ॥ ਖਿਨ ਮਹਿ ਸੂਕੇ ਕੀਨੇ ਹਰਿਆ ॥
ਖਿਨ ਮਹਿ ਨਿਥਾਵੇ ਕਉ ਦੀਨੋ ਥਾਨੁ ॥ ਖਿਨ ਮਹਿ ਨਿਮਾਣੇ ਕਉ ਦੀਨੋ ਮਾਨੁ ॥੩॥
ਸਭ ਮਹਿ ਏਕੁ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਾ ॥ ਸੋ ਜਾਪੈ ਜਿਸੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ॥
ਹਰਿ ਕੀਰਤਨੁ ਤਾ ਕੋ ਆਧਾਰੁ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜਿਸੁ ਆਪਿ ਦਇਆਰੁ ॥੪॥
(ਭੈਰਉ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੪੨)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਪ								ਸ							
ਮ	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਰੁ	ਸ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਸ	ਸ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਐ	ऽ	ਸੋ	ऽ	ਹੀ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਨਿ	ਰ	ਮ	ਲ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ऽ
				ਪ								ਮ			
ਮ	—	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਰੁੰ	ਸਂ	—	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਜਾ	ऽ	ਸ	ਜ	ਪ	ਤ	ਪੂ	ऽ	ਰ	ਨ	ਸ	ਭ	ਕਾ	ऽ	ਮ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ				ਪ											
ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—
ਨ	ਮ	ਸ	ਕਾ	ऽ	ਰ	ਤਾ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ਲ	ਖ	ਬਾ	ऽ	ਰ	ऽ
ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਇ	ਹੁ	ਮ	ਨ	ਦੀ	ऽ	ਜੈ	ऽ	ਤਾ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ਵਾ	ऽ	ਰ	ऽ

	ਸਂ			ਮਂ											
ਸਂ	ਰੁਂ	ਮਂ	ਮਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—
ਸਿ	ਮ	ਰ	ਨ	ਤਾ	ऽ	ਕੈ	ऽ	ਮਿ	ਟਹਿ	ऽ	ਸੈਂ	ਤਾ		ਪ	ऽ
ਪ												ਮ			
ਧੁ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਧੁ	ਪ	ਮ	—	ਪ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਹੋ	ऽ	ਇ	ਅ	ਨੰ	ऽ	ਦ	ਨ	ਵਿਆ	ऽ	ਪਹਿ	ऽ	ਤਾ	ऽ	ਪ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੫. ਰਾਗ ਗੁਣਕਰੀ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਤੇਰੀ ਗਤਿ ਮਿਤਿ ਤੂਹੈ ਜਾਣਹਿ ਕਿਆ ਕੋ ਆਖਿ ਵਖਾਣੈ ॥
ਤੂ ਆਪੇ ਗੁਪਤਾ ਆਪੇ ਪਰਗਟੁ ਆਪੇ ਸਭਿ ਰੰਗ ਮਾਣੈ ॥
ਸਾਧਿਕ ਸਿਧ ਗੁਰੂ ਬਹੁ ਚੇਲੇ ਖੋਜਤ ਫਿਰਹਿ ਫੁਰਮਾਣੈ ॥
ਮਾਗਹਿ ਨਾਮੁ ਪਾਇ ਇਹੁ ਭਿਖਿਆ ਤੇਰੇ ਦਰਸ ਕਉ ਕੁਰਬਾਣੈ ॥
ਅਬਿਨਾਸੀ ਪ੍ਰਭਿ ਖੇਲੁ ਰਚਾਇਆ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੋਝੀ ਹੋਈ ॥
ਨਾਨਕ ਸਭਿ ਜੁਗ ਆਪੇ ਵਰਤੈ ਦੂਜਾ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ ॥੧੩॥
(ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੧, ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ, ਪੰਨਾ ੯੪੬)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਸ													
ਰੁ	—	ਰੁ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਧੁ	—	ਪਧੁ	ਸ	—	ਸ	—
ਤੇ	ऽ	ਰੀ	ਗ	ਤ	ਮਿ	ਤ	ਤੂ	ऽ	ਹੈऽ	ਜਾ	ऽ	ਣਹਿ	ऽ
			ਸ							ਮ			
ਸ	ਰੁ	ਸ	ਮ	—	ਪ	ਧੁ	ਮ	ਪ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਕਿਆ	ऽ	ਕੋ	ਆ	ऽ	ਖ	ਵ	ਖਾ	ऽ	ऽ	ਣੈ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ			ਪ										
ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਧੁ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਆ	ऽ	ਪੇ	ਗੁ	ਪ	ਤਾ	ऽ	ਆ	ऽ	ਪੇ	ਪ	ਰ	ਗ	ਟ
ਸਂ										ਮ			
ਰੁਂ	—	ਰੁਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਪ	ਮ	—	ਪ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਆ	ऽ	ਪੇ	ਸ	ਭ	ਰੰ	ਗ	ਮਾ	ऽ	ऽ	ਣੈ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੬. ਰਾਗ ਗੁਣਕਰੀ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਤੋ ਸੋ ਨ ਨਾਥ ਅਨਾਥ ਨ ਮੋ ਸਰਿ, ਤੋ ਸੋ ਨ ਦਾਨੀ ਨ ਮੋ ਸੋ ਭਿਖਾਰੀ ॥
ਤੋ ਸੋ ਨ ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਨ ਮੋ ਸਰਿ, ਮੋ ਸੋ ਅਗਜਾਨਿ ਨ ਤੋ ਸੋ ਬਿਚਾਰੀ ॥
ਮੋ ਸੋ ਨ ਪਤਿਤ ਨ ਪਾਵਨ ਤੋ ਸਰਿ, ਮੋ ਸੋ ਬਿਕਾਰੀ ਨ ਤੋ ਸੋ ਉਪਕਾਰੀ ॥
ਮੇਰੇ ਹੈਂ ਅਵਗੁਨ ਤੂ ਗੁਨ ਸਾਗਰ, ਜਾਤ ਰਸਾਤਲ ਓਟ ਤਿਹਾਰੀ ॥੫੫੯॥

(ਕਬਿੱਤ ਸਵੈਯੇ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਪ			ਪ							ਮ			
ਮ	ਪ	ਪ	ਧੁ	—	ਪ	ਪ	ਮ	ਮ	ਪ	ਰੁ	—	ਸ	ਸ
ਤੋ	ਸੋ	ਨ	ਨਾ	ऽ	ਥ	ਅ	ਨਾ	ਥ	ਨ	ਮੋ	ऽ	ਸ	ਰ
ਧੁ̣	ਧੁ̣	ਧੁ̣	ਸ	ਸ	—	ਸ	ਰੁ	ਰੁ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਤੋ	ਸੋ	ਨ	ਦਾ	ਨੀ	ऽ	ਨ	ਮੋ	ਸੋ	ਭਿ	ਖਾ	ऽ	ਰੀ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ										ਸਂ			
ਮ	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਮੋ	ਸੋ	ਨ	ਦੀ	ऽ	ਨ	ਦ	ਯਾ	ਲ	ਨ	ਤੋ	ऽ	ਸ	ਰ
										ਮ			
ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	—
ਮੋ	ਸੋ	ਅ	ਗਜਾ	ऽ	ਨੀ	ਨ	ਤੋ	ਸੋ	ਬਿ	ਚਾ	ऽ	ਰੀ	ऽ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੭. ਰਾਗ ਗੁਣਕਰੀ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸੋ ਕਿਮ ਮਾਨਸ ਰੂਪ ਕਹਾਏ ॥
ਸਿਧ ਸਮਾਧ ਸਾਧ ਕਰ ਹਾਰੇ ਕਯੋਂਹੂ ਨ ਦੇਖਨ ਪਾਏ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਨਾਰਦ ਬਿਆਸ ਪਰਾਸਰ ਧ੍ਰਅ ਸੇ ਧਿਆਵਤ ਧਿਆਨ ਲਗਾਏ ॥
ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਹਾਰ ਹਠ ਛਾਡਿਓ ਤਦਪਿ ਧਿਆਨ ਨ ਆਏ ॥੧॥
ਦਾਨਵ ਦੇਵ ਪਿਸਾਚ ਪ੍ਰੇਤ ਤੇ ਨੇਤਹ ਨੇਤ ਕਹਾਏ ॥
ਸੂਛਮ ਤੇ ਸੂਛਮ ਕਰ ਚੀਨੇ ਬ੍ਰਿਧਨ ਬ੍ਰਿਧ ਬਤਾਏ ॥੨॥
ਭੂਮ ਅਕਾਸ ਪਤਾਲ ਸਭੈ ਸਜਿ ਏਕ ਅਨੇਕ ਸਦਾਏ ॥
ਸੋ ਨਰ ਕਾਲ ਫਾਸ ਤੇ ਬਾਚੇ ਜੋ ਹਰਿ ਸਰਣਿ ਸਿਧਾਏ ॥੩॥ (ਸ਼ਬਦ ਹਜ਼ਾਰੇ ਪਾ: ੧੦)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਸ							ਸ						
ਰ̱	ਰ̱	ਰ̱	ਸ	—	ਰ̱	ਸ	ਧ̣̱	ਧ̣̱	ਪ̣ਧ̣̱	ਸ	—	ਸ	—
ਸੋ	ਕਿ	ਮ	ਮਾ	ऽ	ਨ	ਸ	ਰੂ	ਪ	ऽਕ	ਹਾ	ऽ	ਏ	ऽ
							ਸ			ਸ			
ਰ̱	ਰ̱	ਰ̱ਸ	ਰ̱	—	ਸ	—	ਧ̣̱	ਧ̣̱	ਧ̣̱	ਰ̱	—	ਸ	—
ਸਿ	ਧ	ऽਸ	ਮਾ	ऽ	ਧ	ऽ	ਸਾ	ਧ	ਕਰ	ਹਾ	ऽ	ਰੇ	ऽ
			ਸ							ਮ			
ਰ̱	ਸ	—	ਧ̱	—	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਮ	ਰ̱	—	ਸ	—
ਕ	ਯੋਂ	ऽ	ਹੂੰ	ऽ	ऽ	ਨ	ਦੇ	ਖ	ਨ	ਪਾ	ऽ	ਏ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

			ਸਂ										
ਪ	ਪ	ਪ	ਧ̱	—	ਧ̱	ਪਧ̱	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ਨਾ	ਰ	ਦ	ਬਿਆ	ऽ	ਸ	ऽਪ	ਰਾ	ਸ	ਰ	ਧ੍ਰੂਅ	ऽ	ਸੇ	ऽ
ਸਂ							ਸਂ						
ਧ̱	ਧ̱	ਧ̱	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ̱	—	—	ਸਂਧ̱	ਰਂ̱	ਸਂ	—
ਧਿਆ	ਵ	ਤ	ਧਿਆ	ऽ	ਨ	ਲ	ਗਾ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽ	ਏ	ऽ
ਸਂ							ਸਂ						
ਰਂ̱	ਰਂ̱	ਸਂਰਂ̱	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਧ̱	ਧ̱	ਪਧ̱	ਪ	ਧ̱	ਪ	—
ਬੇ	ਦ	ऽਪੁ	ਰਾ	ऽ	ਨ	ऽ	ਹਾ	ਰ	ਹਠ	ਛਾ	ऽ	ਡਿਓ	ऽ
			ਸਂ							ਮ			
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧ̱	—	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਮ	ਰ̱	—	ਸ	—
ਤ	ਦ	ਪ	ਧਿਆ	ऽ	ਨਂ	ਨ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਏ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੮. ਰਾਗ ਗੁਣਕਰੀ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਕੋਈ ਬੋਲੈ ਰਾਮ ਰਾਮ ਕੋਈ ਖੁਦਾਇ ॥ ਕੋਈ ਸੇਵੈ ਗੁਸਈਆ ਕੋਈ ਅਲਾਹਿ ॥੧॥
ਕਾਰਣਿ ਕਰਣ ਕਰੀਮ ॥ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ ਰਹੀਮ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਕੋਈ ਨਾਵੈ ਤੀਰਥਿ ਕੋਈ ਹਜ ਜਾਇ ॥ ਕੋਈ ਕਰੈ ਪੂਜਾ ਕੋਈ ਸਿਰੁ ਨਿਵਾਇ ॥੨॥
ਕੋਈ ਪੜੈ ਬੇਦ ਕੋਈ ਕਤੇਬ ॥ ਕੋਈ ਓਢੈ ਨੀਲ ਕੋਈ ਸੁਪੇਦ ॥੩॥
ਕੋਈ ਕਹੈ ਤੁਰਕੁ ਕੋਈ ਕਹੈ ਹਿੰਦੂ ॥ ਕੋਈ ਬਾਛੈ ਭਿਸਤੁ ਕੋਈ ਸੁਰਗਿੰਦੂ ॥੪॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜਿਨਿ ਹੁਕਮੁ ਪਛਾਤਾ ॥ ਪ੍ਰਭ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਤਿਨਿ ਭੇਦੁ ਜਾਤਾ ॥੫॥

(ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੮੮੫)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
ਸ	ਸ	ਮ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	—	ਪ
ਕੋ	ਈ	ਬੋ	ਲੈ	ਰਾ	ਙ	ਮ	ਰਾ	ਙ	ਮ
ਮ	—	ਪਧੁ	ਪ	ਮ	ਰੁ	ਸ	—	—	ਸ
ਕੋ	ਙ	ਈਙ	ਖੁ	ਦਾ	ਙ	ਙ	ਙ	ਙ	ਇ
ਧੁ਼	ਧੁ਼	ਸ	ਸ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	—	—
ਕੋ	ਈ	ਸੇ	ਵੈ	ਗੁ	ਸਈ	ਆ	ਙ	ਙ	ਙ
ਮ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਰੁਸ
ਕੋ	ਙ	ਈ	ਅ	ਲਾ	ਙ	ਹਿ	ਙ	ਙ	ਙਙ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—
ਕਾ	ਙ	ਰ	ਣ	ਕ	ਰ	ਣ	ਙ	ਙ	ਙ
ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਕ	ਰ	ਣ	ਕ	ਰੀ	ਙ	ਮ	ਙ	ਙ	ਙ
ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਮਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ਙ	ਧਾ	ਙ	ਰ	ਙ	ਙ	ਙ
ਮ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਰੁਸ
ਧਾ	ਙ	ਰ	ਰ	ਹੀ	ਙ	ਮ	ਙ	ਙ	ਙਙ —ਕੋਈ...

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੯. ਰਾਗ ਗੁਣਕਰੀ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਦੋਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਕਾਹੂ ਲੋਗ ॥ ਜੋ ਕਮਾਵਨੁ ਸੋਈ ਭੋਗ ॥
ਆਪਨ ਕਰਮ ਆਪੇ ਹੀ ਬੰਧ ॥ ਆਵਨੁ ਜਾਵਨੁ ਮਾਇਆ ਧੰਧ ॥੧॥
ਐਸੀ ਜਾਨੀ ਸੰਤ ਜਨੀ ॥ ਪਰਗਾਸੁ ਭਇਆ ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਬਚਨੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਤਨੁ ਧਨੁ ਕਲਤੁ ਮਿਥਿਆ ਬਿਸਥਾਰ ॥ ਹੈਵਰ ਗੈਵਰ ਚਾਲਨਹਾਰ ॥
ਰਾਜ ਰੰਗ ਰੂਪ ਸਭਿ ਕੂਰ ॥ ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਹੋਇ ਜਾਸੀ ਧੂਰ ॥੨॥
ਭਰਮਿ ਭੂਲੇ ਬਾਦਿ ਅਹੰਕਾਰੀ ॥ ਸੰਗਿ ਨਾਹੀ ਰੇ ਸਗਲ ਪਸਾਰੀ ॥
ਸੋਗ ਹਰਖ ਮਹਿ ਦੇਹ ਬਿਰਧਾਨੀ ॥ ਸਾਕਤ ਇਵ ਹੀ ਕਰਤ ਬਿਹਾਨੀ ॥੩॥
ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਕਲਿ ਮਾਹਿ ॥ ਏਹੁ ਨਿਧਾਨਾ ਸਾਧੂ ਪਾਹਿ ॥
ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦੁ ਜਿਸੁ ਤੂਠਾ ॥ ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਮਈਆ ਤਿਨ ਹੀ ਡੀਠਾ ॥੪॥

(ਰਾਮਕਲੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੮੮੮)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
ਸ									
ਰੁ	—	ਸ	—	ਧੁ	ਰੁ	ਸ	—	—	—
ਐ	ऽ	ਸੀ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ	—	ਰੁ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਪ	—	—	—
ਸੰ	ऽ	ਤ	ਜ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਮ	ਪ	ਮ	—	—	—
ਪ	ਰ	ਗਾ	ऽ	ਸ	ਭ	ਇਆ	ऽ	ऽ	ऽ
ਰੁ	ਰੁ	ਪ	ਮ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	—	—
ਪੂ	ਰੇ	ਗ	ਰ	ਬ	ਚ	ਨੀ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਪ									
ਮ	—	ਪ	ਧੁ	ਸੰ	—	ਸੰ	—	—	—
ਦੋ	ऽ	ਸ	ਨ	ਦੀ	ऽ	ਜੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਧੁ	—	ਸੰ	—	ਰੁੰ	—	ਸੰ	—	—	—
ਕਾ	ऽ	ਹੂ	ऽ	ਲੋ	ऽ	ਗ	ऽ	ऽ	ऽ
ਪ									
ਧੁ	—	ਪ	ਧੁ	ਮ	ਪ	ਮ	ਮ	—	—
ਜੋ	ऽ	ऽ	ਕ	ਮਾ	ऽ	ਵ	ਨ	ऽ	ऽ

ਰੁ	—	ਪ	ਮ	ਰੁ	—	ਸ	—	—	—
ਸੋ	ऽ	ਈ	ऽ	ਭੋ	ऽ	ਗ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੦. ਰਾਗ ਗੁਣਕਰੀ, ਝਪਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਸਲੋਕ ਮ: ੫ ॥ ਮੁਹਬਤਿ ਜਿਸੁ ਖੁਦਾਇ ਦੀ, ਰਤਾ ਰੰਗਿ ਚਲੂਲ ॥
ਨਾਨਕ ਵਿਰਲੇ ਆਈਅਹਿ, ਤਿਸੁ ਜਨ ਕੀਮ ਨ ਮੂਲਿ ॥੧॥੨੨॥
(ਰਾਮਕਲੀ ਕੀ ਵਾਰ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੯੬੬)

ਅਸਥਾਈ

×		੨			੦		੩		
					ਸ				
ਸਰੁ	ਸਰੁ	ਸ	ਸ	ਸਰੁ	ਧ਼	ਧ਼	ਸ	—	—
ਮੁਹ	ਬਤ	ਜਿ	ਸ	ऽਖੁ	ਦਾ	ਇ	ਦੀ	ऽ	ऽ
ਮ	ਮ	ਰੁ	ਰੁ	ਪ	ਮ	ਰੁ	ਸ	—	—
ਰ	ਤਾ	ਰੰ	ਗ	ਚ	ਲੂ	ऽ	ਲ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਪਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	—
ਨਾ	ਨਕ	ਵਿ	ਰ	ਲੇਂ	ਪਾ	ਈ	ਅਹਿ	ऽ	ऽ
ਸਂ									
ਧੁ	ਪਧੁ	ਮ	ਮ	-ਪ	ਮ	ਰੁ	ਸ	—	—
ਤਿਸ	ਜਨ	ਕੀ	ਮ	ऽਨ	ਮੂ	ऽ	ਲ	ऽ	ऽ

ਨੋਟ—ਝਪਤਾਲ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਲਯ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਿਹਾਈ ਲਾ ਕੇ ਗੁਰ (ਸਮ) ਤੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

(ਗੁਣਕਰੀ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ

ਵਾਦੀ --ਧੁ	ਠਾਟ—ਟੋਡੀ	ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ (ਲਗ-ਭਗ ਅੱਠ ਵਜੇ)
ਸੰਵਾਦੀ—ਗੁ	ਜਾਤੀ ਖਾਡਵ-ਖਾਡਵ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਇਸ ਵਿਚ 'ਰੇ ਗਾ ਧਾ' ਸੁਰ ਅਤੀ ਕੋਮਲ ਲਗਦੇ ਹਨ।

ਆਰੋਹ—ਸ, ਰੁ ਗੁ, ਮੱ ਧੁ, ਨ ਸਂ।

ਅਵਰੋਹ—ਸਂ, ਨ ਧੁ, ਮੱ ਗੁ, ਰੁ ਸ।

ਪਕੜ—ਨ਼ਸ, ਰੁ ਗੁ, ਮੱ ਧੁ, ਮੱ ਗੁ, ਰੁ ਗੁ ਰੁ, ਸ।

ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਅਤੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਤਰ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਆਦਿਮ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਵਖੋ-ਵਖ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਉਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ—ਪੰਡਿਤ ਮਤੰਗ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਬ੍ਰਿਹੱਦ ਦੇਸ਼ੀ' ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਢੱਕ, ਮਾਲਵ, ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਗੁਜਰੀ ਆਦਿ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਗੀਤ-ਮਕਰੰਦ, ਸਮਜਸਾਰ, ਰਤਨਾਕਰ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿੰਡਿਕਾ, ਬੰਗਲਾ, ਕੌਸ਼ਿਕ, ਅੰਧਾਲੀ, ਸੌਰਾਸ਼ਟ੍ਰੀ, ਅਹੀਰੀ ਤੇ ਗੁਜਰੀ ਇਤਿਆਦਿ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ, ਭੀਰਵਾ ਜਾਤੀ ਤੋਂ ਜਿਵੇਂ ਭੈਰਉ-ਭੈਰਵੀ ਨਾਮਕਰਣ ਹੋ ਗਏ, ਤਿਵੇਂ ਅਹੀਰ ਜਾਤੀ ਤੋਂ ਅਹੀਰੀ ਅਤੇ ਗੂਜਰ ਜਾਤੀ ਤੋਂ ਗੂਜਰੀ ਨਾਮ ਪੈ ਗਿਆ।

ਸੰਗੀਤ ਰਤਨਾਕਰ ਵਿਚ ਗੂਜਰੀ ਨੂੰ ਮੱਧਮ ਗ੍ਰਾਮ ਦਾ ਇਕ ਵਿਭਾਸ਼ਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਭਾਵ, ਗੂਜਰੀ ਨੂੰ ਸਾਰੰਗਦੇਵ ਨੇ ਪੰਚਮ ਅਤੇ ਮਾਲਵ ਕੌਸ਼ਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਗੂਜਰੀ, ਸੌਰਾਸ਼ਟਰ ਗੂਜਰੀ, ਦੱਖਣ ਗੂਜਰੀ, ਦ੍ਰਾਵੜ ਗੂਜਰੀ ਦੇ ਉਪਨਾਮ ਭੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਪੁੰਡਰੀਕ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਚੰਦ੍ਰੋਦਯ' ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ 'ਮਾਲਵ ਗੌਂਡ ਠਾਟ' ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਰਾਗ ਤਰੰਗਣੀ' ਅਤੇ ਹਿਰਦਯਕੌਤੁਕ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥਕਾਰਾਂ ਨੇ ਭੀ ਇਸ ਨੂੰ ਗੌਰੀ ਮੇਲ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਭਾਵ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੂਜਰੀ 'ਭੈਰਉ ਠਾਟ' ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੰਗੀਤ ਰਤਨਾਕਰ ਦੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭੈਰਉ ਰਾਗ 'ਰੇ-ਪਾ' ਵਰਜਿਤ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮਾਲਕੌਂਸ ਰਾਗ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਸੋ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੰਗੀਤ ਰਤਨਾਕਰ ਦੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗੂਜਰੀ 'ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ' ਵਿਚ ਹੀ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਪੰਡਿਤ ਅਹੋਬਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀਤ 'ਪਾਰਿਜਾਤ' ਵਿਚ ਦੱਖਣ ਗੂਜਰੀ ਤੇ ਉੱਤਰ ਗੂਜਰੀ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਭਾਵ, ਦੱਖਣ ਗੁਗਰੀ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਤੀਵਰ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਗੂਜਰੀ ਵਿਚ ਕੋਮਲ ਗੰਧਾਰ ਲਾਉਣਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਸਾਡੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਇਹੋ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਸਤਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਤਕ ਗੂਜਰੀ ਰਾਗ ਟੋਡੀ ਵਾਂਗ, ਭੈਰਵੀ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਸ ਦੇ ਸਰੂਪ

ਵਿਚ ਥੋੜਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੋਇਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਗੀਤ 'ਕਲਪਦ੍ਰੁਮਾਂਕੁਰ' ਅਤੇ 'ਨਾਦ ਵਿਨੋਦ' ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :—

ਧੈਵਤਾਂਸ ਗ੍ਰਹਨਯਾਸਾ ਸੰਪੂਰਣਾ ਗੁਰਜਰੀ ਮਤਾ । ਸਪਤਮੀ ਮੂਰਛਨਾ ਤੱਸਯਾ ਬਹੁਲਯਾਸਹ ਮਿਸ਼ਿਰਤਾ ।
ਰਾਮਕਲੀ ਟੋਡਿਯਾ ਸੰਯੁਕਤਾ ਵਰਾਟੀ ਮਿਸ਼ਿਰਤਾ ਪੁਨਹ । ਗੁਰਜਰੀ ਜਯਤੇ ਵਿਦ੍ਵਨ ਅਧੱਯਾਮੇਂ ਪ੍ਰਗੀਯਤੇ ॥

ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਸੁਰ ਰੂਪ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਿਤਾ ਹੈ :—"ਨ ਧੁ ਮੰ ਧੁ, ਮੰ ਗੁ, ਰੁ ਸ, ਸ ਨ਼ ਧ਼ੁ, ਮ਼ੰ ਧ਼ੁ ਨ਼ ਸ, ਮੰ ਮੰ ਧੁ ਧੁ, ਮੰਮੰ ਗੁਗੁ ਰੁ ਰੁ ਰੁ ਸ ।" ਇਹ ਸਰੂਪ ਆਧੁਨਿਕ ਗੂਜਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ । ਇੰਞ ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ 'ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ' ਤੋਂ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਕੇ ਆਧੁਨਿਕ 'ਟੋਡੀ ਠਾਟ' ਵਿਚ ਗੂਜਰੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ।

ਗੂਜਰੀ 'ਪੰਚਮ' ਵਰਜਿਤ ਖਾੜਵ ਜਾਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਗੰਧਾਰ ਜਾਂ ਰਿਖਭ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ (ਅੱਠ-ਨੌਂ ਵਜੇ) ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਚਲਣ "ਨ਼ ਸ, ਰੁ ਗੁ, ਰੁ ਗੁ ਰੁ, ਸ ਨ਼ ਧ਼ੁ, ਮ਼ੰ ਧ਼ੁ ਸ, ਸਰੁਗੁ, ਮੰਧ਼, ਮੰਧੁ ਨਧੁ,

ਧੁ
ਮੰ ਧੁ ਮੰ ਗੁ, ਰੁ ਗੁ ਰੁ ਸ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ 'ਮੰ ਧੁ ਸं, ਜਾਂ ਧੁ ਮੰ ਧੁ, ਮੰਧੁ ਸਂ' ਇੰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਗੂਜਰੀ ਦਾ ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ ਅਕਸਰ ਮੱਧ ਤੇ ਤਾਰ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਨੂੰ ਕਈ ਵੇਰ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਰਾਗ ਅਤੀ ਮਧੁਰ ਤੇ ਕਰੁਣਾ ਰਸ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਨ਼ ਗੁ ਨ਼ ਗੁ
੧. ਸ—ਗੁ, ਰੁਗੁਰੁ, ਸ—ਨ਼ਸ ਧ਼ੁ—ਨ਼ਸ—ਸਰੁਗੁ—ਰੁਗੁ, ਰੁ, ਸ—ਧ਼ੁ—ਮ਼ੰਧ਼ੁਸ—ਨ਼ਰੁਗੁ, ਰੁਗੁਰੁ—

ਨ਼
ਸ, ਧ਼ੁ—ਨ਼ਸ— ।

ਸ ਨ਼ ਗੁ ਗੁ ਗੁ ਗੁ
੨, ਨ਼ਸਰੁ ਧ਼ੁ—ਮ਼ੰਧ਼ੁਨ਼, ਰੁਨ਼ਧ਼ੁ, ਨ਼ਰੁਗੁ—ਰੁਗੁ, ਮੰਰੁਗੁ, ਰੁਗੁਰੁ—ਸ, ਨ਼ਰੁ, ਰੁਗੁ, ਗੁਮੰਰੁਗੁਰੁ—ਰੁ, ਰੁ,

ਗੁ ਗੁ ਨ਼ ਗੁ
ਸ—ਸਰੁਗੁ, ਰੁਗੁਮੰ, ਰੁਗੁ, ਰੁਸ ਧ਼ੁ—ਗੁ—ਰੁਗੁਰੁ—ਸ— ।

ਗੁ ਗੁ ਧੁ ਗੁ ਗੁ ਗੁ
੩. ਨ਼ਰੁਗੁ, ਰੁਗੁਮੰ, ਧੁ ਗੁ—ਰੁਗੁਰੁਨ਼ਧ਼ੁ—ਗੁ ਰੁਗੁਮੰਧੁ—ਮੰਧੁਮੰਗੁ—ਰੁਗੁਮੰਰੁਗੁ; ਰੁਗੁਰੁ, ਰੁ, ਸ—ਸਰੁਗੁ

ਧੁ ਮੰ ਗੁ ਧੁ ਧੁ ਗੁ ਗੁ ਗੁ
—ਮੰਧੁ —ਧੁਮੰਗੁ—ਰੁਗੁਮੱਧੁ – ਮੱਧੁਨਧੁ – ਮੰਧੁਮੰਗੁ, ਧੁ, ਨਧੁਮੱਗੁ, ਰੁਗੁਰੁ, ਰੁ, ਸ—ਸਗੁ ਰੁਗੁਮੰਧੁ

ਮੰ ਮੰ ਗੁ ਗੁ ਗੁ
—ਧੁ, ਧੁਮੱਗੁਰੁ, ਰੁਗੁਰੁ ਨ਼ਰੁਗੁ, ਰੁਗੁਮੰਧੁ—ਗੁ ਰੁਗੁਰੁ, ਸ— ।

ਸ ਗੁ ਧੁ ਮੰ ਗੁ ਮੰ ਗੁ
੪. ਨ਼ਰੁਗ—ਰੁਗੁਮੰਧੁ; ਮੰਧੁਨਧੁ, ਨ, ਮੰਧੁ, ਧੁਮੰਗੁਰੁ, ਰੁਗੁਮੰਧੁਨਧੁ, ਧੁਮੰਗੁਰੁ, ਮੰਰੁਗੁਰੁ ਰੁਗੁਮੰ, ਮੰਧੁ,

ਮੰ ਮੰ ਗੁ ਗੁ ਧੁ ਧੁ ਧੁ ਮੰ ਗੁ ਰੁ
ਗੁਮੰਧੁ, ਧੁਮੰਗੁਰੁ, ਰੁਗੁਰੁ, ਰੁ ਸ—ਸ ਧੁ, ਮੰਧੁਮੰਗੁ—ਧੁ, ਮੰਧੁਨ, ਰੁੰਨਧੁ, ਨਧੁਮੰ, ਧੁਮੰਗੁ, ਮੰਗੁਰੁ ਗੁਰੁ

ਮੰ ਧੁ ਨ ਧੁ ਮੰ
ਸ ਧੁ, ਗੁ—ਧੁ, ਧੁਮੰਗੁਰੁਗੁਮੰਧੁ—ਮੰਧੁਸੰ—ਨਸੰ,ਸੰ ਧੁ—ਮੱਧੁਨਸੰ ਰੁੰਨਧੁ, ਮੰਧੁਨ, ਰੁੰਨਧੁ, ਧੁਮੰਗੁ,

ਗੁ ਗੁ
ਰੁਗੁਰੁ, ਰੁ, ਸ— ।

ਗੁ ਧੁ ਨ ਧੁ ਮੰ ਮੰ ਧੁ
੫. ਸਗੁ ਰੁਗੁਮੰਧੁ, ਮੰਧੁਨਸੰ—ਨਸੰਧੁ – ਮੰਧੁਸੰ—ਰੁਸੰ, ਨਸੰਰੁੰ ਧੁ, ਮੰਧੁਸੰ—ਨਸੰਨਧੁ, ਧੁ, ਧੁ, ਮੰਧੁਨ,

ਗੁੰ ਗੁੰ ਨ ਧੁ ਧੁ ਗੁੰ ਗੁੰ ਨ
ਨਸੰ—ਸੰਰੁੰਗੁੰ, ਰੁੰਗੁੰਰੁੰ, ਰੁੰ, ਸੰ—ਨਸੰਰੁੰ ਧੁ, ਮੰਧੁਨਸੰਧੁ, ਮੰਧੁਸੰ – ਸੰਗੁੰ—ਰੁੰਗੁੰ, ਰੁੰਗੁੰਰੁੰ, ਸੰ—ਧੁ—ਗੁੰ

ਗੁੰ ਗੁੰ ਰੁੰ ਗੁੰ ਗੁੰ ਨ ਧੁ ਗੁ ਮੰ ਗੁ ਗੁ
—ਰੁੰਗੁੰਮੰ ਰੁੰਗੁੰ, ਰੁੰਗੁੰ ਗੁੰ, ਰੁੰਗੁੰਰੁੰ, ਰੁੰ, ਸੰ—ਸੰ ਧੁ –ਮੰਧੁਮੰਗੁ, ਰੁਗੁਮੰਧੁ—ਧੁਮੱਗੁਰੁ, ਰੁਗੁਰੁ, ਰੁ, ਸ—

ਸਰੁਸ, ਨ਼ਰੁਗੁਰੁਸ, ਨ਼ਰੁਗੁਮੰਗੁਰੁਸ, ਨ਼ਰੁਗੁਮੰਧੁਮੰਗੁਰੁਸ, ਨ਼ਰੁਗੁਮੰਧੁਨਧੁਮੰਗੁਰੁਸ, ਨ਼ਰੁਗੁਮੰਧੁਨਸੰ, ਨਧੁ

ਗੁੰ ਮੰ ਰੁ
ਮੰਗੁਰੁਸ, ਨ਼ਰੁਗੁਮੰਧੁਨਸੰਰੁੰਨਧੁਮੰਗੁਰੁਸ, ਨ਼ਰੁਗੁਮੱਧੁਨਸੰਰੁੰਗੁੰ, ਰੁੰਗੁੰਰੁੰਸੰਨਧੁ, ਮੱਧੁਮੰਗੁ, ਧੁਮੱਗੁਰੁ, ਗੁਰੁ

ਸਧੁ—ਸ— ।

ਗੂਜਰੀ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੩)

ਅਸਥਾਈ

	੦				੩				×				੨		ਮੋ	ਰੀ
੧,	ਪ੍ਰੀ	ਤ	ਗੋ	ਬਿੰ	ਦ	ਸਿ	ऽ	ਉ	ਨ਼ਸ	ਗੁਮੰ	ਧੁਨ	ਸੰਰੁੰ	ਸੰਨ	ਧੁਮੰ	ਰੁਗੁ	ਰੁਸ
੨,	•	•	•	•	ਨ਼ਰੁ	ਗੁਮੰ	ਧੁਧੁ	ਨਸੰ	ਰੁੰਸੰ	ਨਧੁ	ਮੱਧੁ	ਮੰਗੁ	ਰੁਗੁ	ਰੁਸ	ਮੋ	ਰੀ
੩,	ਸਰੁ	ਗੁਰੁ	ਗੁਮੰ	ਧੁਮੰ	ਨਸੰ	ਰੁੰਸੰ	ਗੁੰਰੁੰ	ਰੁੰਸੰ	ਨਸੰ	ਨਧੁ	ਮੱਗੁ	ਰੁਗੁ	ਰੁਸ	ਨ਼ਸ	ਮੋ	ਰੀ

੪.	• • • • ਸੰਨ ਧੁਮੱ, ਗੁਮੰ ਧੁਨ	: • • • ਸੰਰੁੰ ਸੰਨ ਧੁਮੱ, ਗੁਮੱ	ਨ਼ਰੁ ਗੁਮੰ ਧੁਮੱ ਗੁਮੰ ਧੁਨ ਸੰਰੁੰ ਗੁੰਰੁੰ ਸੰਨ	ਧੁਨ ਧੁਮੱ, ਗੁਮੰ ਧੁਨ ਧੁਮੱ ਗੁਰੁ ਮੇ ਰੀ
੫,	• • • • ਧੁਨ ਸੰਨ, ਨਸੰ ਰੁੰਸੰ,	• • • • ਗੁੰਰੁੰ ਸੰ,ਰੁੰ ਸੰਨ, ਸੰਨ	ਸਰੁ ਗੁਰੁ, ਰੁਗੁ ਮੰਗੁ, ਧੁ,ਨ ਧੁਮੰ, ਧੁਮੰ ਗੁ.ਮੰ	ਗੁਮੰ ਧੁਮੱ, ਮੰਧੁ ਨਧੁ ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ, ਮੇ ਰੀ
੬.	ਸਰੁ ਗੁਗੁ ਰੁਸ, ਰੁਗੁ ਰੁੰਰੁੰ ਸੰਨ, ਸੰਰੁੰ ਗੁੰਗੁੰ	ਮੰਮੰ ਗੁਰੁ, ਗੁਮੰ ਧੁਧੁ ਰੁੰਸੰ, ਧੁਨ ਸੰਨ, ਮੱਧੁ	ਮੰਗੁ, ਮੱਧੁ ਨਨ ਧੁਮੰ, ਨਧੁ, ਗੁਮੰ ਧੁਮੰ ਰੁਗੁ	ਧੁਨ ਸੰਸੰ ਨਧੁ, ਨਸੰ ਮੰਗੁ, ਰੁਗੁ ਰੁਸ, ਮੇਰੀ
੭	• • • • ਰੁਗੁ ਗੁ.ਰੁ ਗੁਗੁ ਰੁਸ, ਰੁਗੁ ਗੁ,ਰੁ ਗੁਗੁ ਰੁਸ,	• • • • ਮੰਧੁ ਧੁ.ਮੱ ਧੁਧੁ ਮੱਗੁ, ਨ਼ਰੁ ਗੁਮੰ ਧੁਨ ਸੰਰੁੰ	ਰੁਗੁ ਗੁ,ਰੁ ਗੁਗੁ ਰੁਸ, ਰੁਗੁ ਗੁ ਰੁ ਗੁਗੁ ਰੁਸ, ਗੁੰਗੁੰ ਰੁੰਸੰ ਨਧੁ ਮੰਗੁ	ਗੁਮੰ ਮੰ ਗੁ ਮੱਮੰ ਗੁਰੁ, ਧੁਨ ਨ,ਧੁ ਨਨ ਧੁਮੱ, ਰੁਗੁ ਰੁਸ ਮੇ ਰੀ
੮.	• • • • ਨਸ ਰੁਗੁ ਮੱਧੁ ਨਧੁ ਨਸੰ ਰੁੰਸੰ ਨਧੁ ਮੰਗੁ	ਨਸ ਰੁਗੁ ਰੁਸ. ਨ਼ਸ ਮੰਗੁ ਰੁਸ, ਨਸ ਰੁਗੁ ਰੁਸ, ਨ਼ਸ ਰੁਗੁ ਮੱਧੁ	ਰੁਗੁ ਮੱਗੁ ਰੁਸ, ਨ਼ਸ ਮੱਧੁ ਨਸੰ ਨਧੁ ਮੰਗੁ ਨਸੰ ਰੁੰਗੁੰ ਰੁੰਸੰ ਨਧੁ	ਰੁਗੁ ਮੱਧੁ ਮੰਗੁ ਰੁਸ ਰੁਸ, ਨ਼ਸ ਰੁਗੁ ਮੱਧੁ. ਮੰਗੁ ਰੁਸ, ਮੇ ਰੀ

ਅੰਤਰਾ

੧	* ਕਹਿ ਰ ਵਿ	ਦਾ ਸ ਇ ਕ	ਨਸੰ ਨਧੁ ਮੰਗੁ ਰੁਸ,	ਨ਼ਸ ਗੁਮੱ ਧੁਨ ਸੰ
੨,	* • • •	ਧੁਨ ਸੰਰੁੰ ਗੁੰਰੁੰ ਸੰਨ	ਮੰਧੁ ਨਨ ਧੁਮੰ ਗੁਰੁ	ਸਨ਼ ਸਗੁ ਮੰਧੁ ਨਸੰ
੩	ਨਸੰ ਰੁੰਗੁੰ ਰੁੰਸੰ, ਧੁਨ	ਸੰਨ ਧੁਮੰ, ਗੁਮੰ ਧੁਮੰ	ਗੁਰੁ, ਸਰੁ ਗੁਰੁ ਸਨ਼,	ਸਗੁ ਰੁਗੁ ਮੰਧੁ ਨਸੰ
੪.	* • • ਸੰਸੰ ਨਧੁ, ਨਨ ਧੁਮੰ,	• • • • ਧੁਧੁ ਮੰਗੁ, ਮੰਮੱ ਗੁਰੁ,	• • • • ਗੁਗੁ ਰੁਸ, ਗੁਮੰ ਧੁਧੁ,	ਗੁੰਗੁੰ ਰੁੰਸੰ, ਰੁੰਰੁੰ ਸੰਨ, ਮੰਧੁ ਨਨ, ਧੁਨ ਸੰਸੰ
੫.	* • • • ਗੁਮੰ ਧੁਮੰ, ਰੁਗੁ ਮੰਗੁ,	• • • • ਸਰੁ ਗੁਰੁ, ਨ਼ਸ ਰੁਸ,	ਸੰਰੁੰ ਗੁੰਰੁੰ, ਨਸੰ ਰੁੰਸੰ, ਨ਼ਰੁ ਗੁ.ਰੁ ਗੁਮੰ, ਗੁਮੰ	ਧੁਨ ਸੰਨ, ਮੰਧੁ ਨਧੁ, ਧੁ,ਮੰ ਧੁਨ, ਧੁਨ ਸੰ
੬.	* • • • ਧੁਧੁ ਮੰਗੁ, ਰੁਗੁ ਗੁ,ਰੁ	• • ਰੁੰਗੁੰ ਗੁੰ,ਰੁੰ ਗੁਗੁ ਰੁਸ, ਨ਼ਰੁ ਗੁਗੁ,	ਗੁੰਗੁੰ ਰੁੰਸੰ, ਨਸੰ ਧੰ,ਨ ਰੁਗੁ ਮੰਮੰ, ਗੁਮੰ ਧੁਧੁ.	ਸੰਸੰ ਨਧੁ, ਮੰਧੁ ਧੁ,ਮੰ ਮੰਧੁ ਨਨ, ਧੁਨ ਸੰਸੰ
੭.	ਧੁਨ ਸੰ,ਧੁ ਨਸੰ ਧੁਨ ਧੁਨ ਸੰਨ, ਨਸੰ ਰੁੰਸੰ,	ਸੰਨ ਧੁਮੰ ਗੁਰੁ [illegible], ਸੰਰੁੰ ਗੁੰਰੁੰ, ਸੰਨ ਧੁਧੁ	ਸਰੁ ਗੁਰੁ, ਰੁਗੁ ਮੰਗੁ, ਮੰਧੁ ਸੰਨ ਧੁਧੁ ਮੰਧੁ	ਗੁਮੱ ਧੁਮੱ, ਮੰਧੁ ਨਧੁ, ਸੰਨ ਧੁਧੁ ਮੰਧੁ ਸੰ
੮.	ਸੰਰੁੰ ਗੁੰਗੁੰ ਰੁੰਗੁੰ ਰੁੰਸੰ, ਰੁਗੁ ਮੰਮੰ ਗੁਮੱ ਗੁਰੁ, ਰੁੰਸੰ ਕਹਿ ਰਵਿ...	[illegible] ਰੁੰਰੁੰ ਨਰੁੰ ਨਧੁ [illegible] ਗੁਗੁ ਰੁਗੁ ਰੁਸ,	ਮੰਧੁ ਨਨ ਧੁਨ ਧੁਮੰ, ਰੁਗੁ ਰੁ,ਗੁ ਮੰਗੁ, ਮੰਧੁ	ਗੁਮੱ ਧੁਧੁ ਮੰਧੁ ਮੰਗੁ, ਮੰ,ਧੁ ਨਧੁ, ਨਸੰ ਨ,ਸੰ

੧. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਜ)

ਸੁਣਿ ਸਾਜਨ ਪ੍ਰੇਮ ਸੰਦੇਰਾ ਅਖੀ ਤਾਰ ਲਗੰਨਿ ॥
ਗੁਰਿ ਤੁਠੈ ਸਜਣੁ ਮੇਲਿਆ ਜਨ ਨਾਨਕ ਸੁਖਿ ਸਵੰਨਿ ॥੧॥੫॥

(ਗਉੜੀ ਕੀ ਵਾਰ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੩੦੨)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਸੰ	
														ਨ	ਸੰ
														ਸੁ	ਣ
								ਮ´							
ਨ	ਧੁ	ਮ´	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	ਧੁ	—	—	—	ਮ´	ਧੁ	ਨ	ਸੰ
ਸਾ	ਜ	ਨ	ਪ੍ਰੇ	ਮ	ਸੰ	ਦੇ	ਸ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ;	ਸੁ	ਣ
								ਮ´							
ਨ	ਧੁ	ਮ´	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	-ਰੁ	-ਗੁ	ਧੁ	—	—	—	ਮ´	ਗ	ਰੁ	ਸ
ਸਾ	ਜ.	ਨ	ਪ੍ਰੇ	ਮ	ਸੰ	ऽਦੇ	ऽਸ	ਰਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
								ਰੁੰ							
—	ਰੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ´	ਧੁ	ਨ	ਸੰ	ਗੁ	—	ਰੁੰ	ਸੰ	ਨ	ਧੁ		
ऽ	ਅ	ऽ	ਖੀ	ਤਾ	ऽ	ਰ	ਲ	ਗੀਂ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨ—ਸੁਣ ਸਾ...		

ਅੰਤਰਾ

ਮ´								ਨ							
ਧੁ	ਮ´	—	ਮ´	ਧੁ	—	ਮ´	ਧੁ	ਸੰ	—	—	ਸੰ	ਸੰ	—	—	—
ਗੁਰ	ਤੁ	ऽ	ਠੇ	ਸ	ऽ	ਜ	ਣ	ਮੇ	ऽ	ऽ	ਲਿ	ਆ	ऽ	ऽ	ऽ
	ਰੁੰ			ਗੁੰ											
ਸੰ	ਗੁੰ	ਗੁੰ	ਗੁੰ	ਰੁੰ	—	ਗੁੰ	ਰੁੰ	ਸੰ	—	—	—	ਨ	ਧੁ		
ਜਨ	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਸੁ	ऽ	ਖ	ਸ	ਵੰ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨ—ਸੁਣ ਸਾ...		

੨. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਆਰਾਧਹੁ ਪਿਆਰੋ ਨਿਮਖ ਨ ਕੀਜੈ ਢੀਲਾ ॥
ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਕਰਿ ਭਾਵਨੀ ਲਾਈਐ ਤਿਆਗਿ ਮਾਨੁ ਹਾਠੀਲਾ ॥੧॥
ਮੋਹਨੁ ਪ੍ਰਾਨ ਮਾਨ ਰਾਗੀਲਾ ॥
ਬਾਸਿ ਰਹਿਓ ਹੀਅਰੇ ਕੈ ਸੰਗੇ ਪੇਖਿ ਮੋਹਿਓ ਮਨੁ ਲੀਲਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਿਸੁ ਸਿਮਰਤ ਮਨਿ ਹੋਤ ਅਨੰਦਾ ਉਤਰੈ ਮਨਹੁ ਜੰਗੀਲਾ ॥
ਮਿਲਬੇ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਬਰਨਿ ਨ ਸਾਕਉ ਨਾਨਕ ਪਰੈ ਪਰੀਲਾ ॥੨॥

(ਗੂਜਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੪੯੮)

ਅਸਥਾਈ

×				੨				੦				੩			
													ਮੱ		
													ਧੁ	ਮੱ	ਧੁ
													ਮੋ	ਹ	ਨ
ਨ															
ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਨ	ਧੁ	ਮੱ	ਧੁ	ਮੱ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—	—	—	—
ਪ੍ਰਾ	ऽ	ਨ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ਨ	ਰੰ	ਗੀ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ऽ;	ऽ	ऽ	ऽ
								ਨ							
—	ਰੁ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਸ	ਸ	ਧੁ̣	—	ਨ̣	ਸ	ਰੁ	—	ਸ	—
ऽ	ਬਾ	ਸ	ਰ	ਹਿਓ	ऽ	ਹੀ	ਅ	ਰੇ	ऽ	ਕੈ	ऽ	ਸੰ	ऽ	ਗੇ	ऽ
	ਰੁ														
—	ਗੁ	ਮੱ	ਧੁ	ਨ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਧੁਨ	ਸੰਨ	ਧੁਮੱ	ਗੁਰੁ	ਸ			
ऽ	ਪੇ	ਖ	ਮੋ	ਹਿਓ	ऽ	ਮ	ਨ	ਲੀऽ	ऽऽ	ਲਾऽ	ऽऽ	ऽ—ਮੋਹਨ...			

ਅੰਤਰਾ

	ਧੁ							ਨੁ								
*	ਮੱ	ਮੱ	ਮੱ	ਧੁ	—	ਮੱ	ਧੁ	ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਨ	ਰੁੰ	ਸੰ	—	
*	ਦਿ	ਨ	ਰਾ	ਤੀ	ऽ	ਆ	ऽ	ਰਾ	ऽ	ਧਹੁ	ऽ	ਪਿਆ	ऽ	ਰੋ	ऽ	
	ਨ							ਰੁੰ								
*	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	—	ਸੰ	—	ਗੁੰ	—	—	—	ਰੁੰ	—	ਸੰ	—	
*	ਨਿਮ	ਖ	ਨ	ਕੀ	ऽ	ਜੈ	ऽ	ਢੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਲਾ	ऽ	
*	ਸੰ	ਸੰ	ਰੁੰ	ਸੰ	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਮੱ	ਗੁ	ਮੱ	ਮੱ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	—	
*	ਸੰ	ਤ	ਸੇ	ਵਾ	ऽ	ਕ	ਰ	ਭਾ	ऽ	ਵ	ਨੀ	ਲਾ	ऽਈ	ਐ	ऽ	

									ਨ							
•	ਸਂ	—	ਸਂ	|	ਨ	ਧੁ	ਮਂ	ਧੁ	| ਸਂ	—	ਨਧੁ	ਮਂਗੁ	|	ਰੁਸ		
ऽ	ਤਿਆ	ऽ	ਗ	|	ਮਾ	ऽ	ਨ	ਹ	| ਠੀ	ऽ	ਲਾ	ऽऽ	|	ऽऽ—ਮੋਹਨ...		

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੩. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਯ ਲਯ)

ਚਿਤ ਸਿਮਰਨੁ ਕਰਉ ਨੈਨ ਅਵਿਲੋਕਨੋ ਸ੍ਰਵਨ ਬਾਨੀ ਸੁਜਸੁ ਪੂਰਿ ਰਾਖਉ ॥
ਮਨੁ ਸੁਮਧੁਕਰੁ ਕਰਉ ਚਰਨ ਹਿਰਦੇ ਧਰਉ ਰਸਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਾਮ ਨਾਮ ਭਾਖਉ ॥੧॥
ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਉ ਜਿਨਿ ਘਟੈ ॥
ਮੈ ਤਉ ਮੋਲਿ ਮਹਗੀ ਲਈ ਜੀਅ ਸਟੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਬਿਨਾ ਭਾਉ ਨਹੀ ਊਪਜੈ ਭਾਵ ਬਿਨੁ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਇ ਤੇਰੀ ॥
ਕਹੈ ਰਵਿਦਾਸੁ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਹਰਿ ਸਿਉ ਪੈਜ ਰਾਖਹੁ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਮੇਰੀ ॥੨॥

(ਧਨਾਸਰੀ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੬੯੪)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਸ	ਨ
														ਮੇ	ਰੀ
ਸ	ਗੁ	ਰੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮਂ	—	ਧੁ	ਨ	ਧੁ	—	ਮਂ	ਗੁ	ਰੁ	ਮਂ	ਧੁ
ਪ੍ਰੀ	ਤ	ਗੋ	ਬਿਂ	ਦ	ਸਿ	ऽ	ਉ	ਜਿ	ਨ	ऽ	ਘ	ਟੈ	ऽ;	ਮੈ	ਤਉ
ਨ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਨ	ਧੁ	ਮਂ	ਧੁ	ਮਂ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ		
ਮੋ	ਲ	ਮਹ	ਗੀ	ਲ	ਈ	ਜੀ	ਅ	ऽ	ਸ	ਟੈ	ऽ	ऽ	ऽ—ਮੇਰੀ...		

ਅੰਤਰਾ

	ਧੁ					ਸਂ									
	ਮਂ	ਮਂ	ਮਂ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—
	ਚਿਤ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਨ	ਕ	ਰਉ	ਨੈ	ਨ	ਅ	ਵਿ	ਲੋ	ਕ	ਨੋ	ऽ
	ਰੁਂ														
—	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਨ	ਰੁਂ	ਨ	ਧੁ	ਮਂ	ਧੁ	ਮਂ	ਗੁ	ਰੁ		
ऽ	ਸ੍ਰੂ	ਵਨ	ਬਾ	ਨੀ	ਸੁ	ਜ	ਸ	ਪੂ	ऽ	ਰ	ਰਾ	ਖਉ	ऽ—ਮੇਰੀ...		

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੪. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਅੰਤਰੁ ਮਲਿ ਨਿਰਮਲੁ ਨਹੀ ਕੀਨਾ ਬਾਹਰਿ ਭੇਖ ਉਦਾਸੀ ॥
ਹਿਰਦੈ ਕਮਲੁ ਘਟਿ ਬ੍ਰਹਮੁ ਨ ਚੀਨ੍ਹਾ ਕਾਹੇ ਭਇਆ ਸੰਨਿਆਸੀ ॥੧॥
ਭਰਮੇ ਭੂਲੀ ਰੇ ਜੈ ਚੰਦਾ ॥ ਨਹੀ ਨਹੀ ਚੀਨ੍ਹਿਆ ਪਰਮਾਨੰਦਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਘਰਿ ਘਰਿ ਖਾਇਆ ਪਿੰਡੁ ਬਧਾਇਆ ਖਿੰਥਾ ਮੁੰਦਾ ਮਾਇਆ ॥
ਭੂਮਿ ਮਸਾਣ ਕੀ ਭਸਮ ਲਗਾਈ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਤਤੁ ਨ ਪਾਇਆ ॥੨॥
ਕਾਇ ਜਪਹੁ ਰੇ ਕਾਇ ਤਪਹੁ ਰੇ ਕਾਇ ਬਿਲੋਵਹੁ ਪਾਣੀ ॥
ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਜਿਨਿ ਉਪਾਈ ਸੋ ਸਿਮਰਹੁ ਨਿਰਬਾਣੀ ॥੩॥
ਕਾਇ ਕਮੰਡਲੁ ਕਾਪੜੀਆ ਰੇ ਅਠਸਠਿ ਕਾਇ ਫਿਰਾਹੀ ॥
ਬਦਤਿ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨੁ ਸੁਨੁ ਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਕਣ ਬਿਨੁ ਗਾਹੁ ਕਿ ਪਾਹੀ ॥੪॥

(ਗੂਜਰੀ ਭਗਤ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੫੨੫)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
												ਰੁ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ
												ਭ	ਰ	ਮੇ	ऽ
ਰੁ				ਨ਼								ਰੁ			
ਗੁ	—	ਰੁ	ਸ	ਧੁ਼	—	ਨ਼	ਸ	ਰੁ	—	ਸ	—	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਰੁ
ਭੂ	ऽ	ਲੀ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਜੈ	ऽ	ਚੰ	ऽ	ਦਾ	ऽ	ਨ	ਹੀ	ਨ	ਹੀ
ਗੁ	ਮੱ	ਧੁ	ਨ	ਧੁ	ਮੱ	ਗੁ	ਰੁਸ	ਰੁ	—	ਸ	—				
ਚੀ	ऽ	ਨਿਆ	ऽ	ਪ	ਰ	ਮਾ	ऽऽ	ਨੰ	ऽ	ਦਾ	ऽ				

ਅੰਤਰਾ

	ਧੁ														
	ਮੱ	ਮੱ	ਮੱ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
	ਅੰ	ਤ	ਰ	ਮ	ਲ	ਨਿ	ਰ	ਮ	ਲ	ਨ	ਹੀ	ਕੀ	ऽ	ਨਾ	ऽ
	ਨ							ਰੁਂ				ਗੁਂ			
—	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	—	ਸਂ	ਰੁਂ	ਗੁਂ	—	—	—	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—
ऽ	ਬਾ	ਹ	ਰ	ਭੇ	ऽ	ਖ	ਉ	ਦਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸੀ	ऽ
	ਰੁਂ														
—	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	—
ऽ	ਹਿਰ	ਦੈ	ਕ	ਮ	ਲ	ਘ	ਟ	ਬ੍ਰ	ਹ	ਮ	ਨ	ਚੀ	ऽ	ਨਾ	ऽ
—	ਮੱ	ਮੱ	ਮੱ	ਧੁ	—	ਨ	—	ਧੁ	ਮੱ	ਗੁ	ਰੁਸ	ਰੁ	ਰੁ		
ऽ	ਕਾ	ਹੇ	ਭ	ਇਆ	ऽ	ਸੰ	ऽ	ਨਿਆ	ऽ	ਸੀ	ऽऽ	ਭਰਮੇ...			

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੫. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਮ ਲਯ)

ਦੂਧੁ ਤ ਬਛਰੈ ਥਨਹੁ ਬਿਟਾਰਿਓ ॥ ਫੂਲੁ ਭਵਰਿ ਜਲੁ ਮੀਨ ਬਿਗਾਰਿਓ ॥੧॥
ਮਾਈ ਗੋਬਿੰਦ ਪੂਜਾ ਕਹਾ ਲੈ ਚਰਾਵਉ ॥ ਅਵਰੁ ਨ ਫੂਲੁ ਅਨੂਪ ਨ ਪਾਵਉ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਮੈਲਾਗਰ ਬੇਰ੍ਹੇ ਹੈ ਭੁਇਅੰਗਾ ॥ ਬਿਖੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬਸਹਿ ਇਕ ਸੰਗਾ ॥੨॥
ਧੂਪ ਦੀਪ ਨਈਬੇਦਹਿ ਬਾਸਾ ॥ ਕੈਸੇ ਪੂਜ ਕਰਹਿ ਤੇਰੀ ਦਾਸਾ ॥੩॥
ਤਨੁ ਮਨੁ ਅਰਪਉ ਪੂਜ ਚਰਾਵਉ ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਨਿਰੰਜਨੁ ਪਾਵਉ ॥੪॥
ਪੂਜਾ ਅਰਚਾ ਆਹਿ ਨ ਤੋਰੀ ॥ ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਕਵਨ ਗਤਿ ਮੋਰੀ ॥੫॥

(ਗੂਜਰੀ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੫੨੫)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
														ਰੁ	ਗੁ
														ਮਾ	ਈ
								ਨ਼							
—	ਰੁਗੁ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਸ	—	ਧ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਨ਼	ਸ	ਸ	ਰੁ	ਗੁ
ऽ	ਗੋਂऽ	ਬਿੰ	ਦ	ਪੂ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਕ	ਹਾ	ਲੈ	ਚ	ਰਾ	ਵਉ,	ਮਾ	ਈ
								ਨ਼							
—	ਰੁਗੁ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਸ	—	ਧ਼	ਧ਼	ਨ਼	ਨ਼	ਸ	—	ਸ	—
ऽ	ਗੋਂऽ	ਬਿੰ	ਦ	ਪੂ	ऽ	ਜਾ	ऽ	ਕ	ਹਾ	ਲੈ	ਚ	ਰਾ	ऽ	ਵਉ	ऽ
—	ਰੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮੱ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	ਧੁ	ਮੱ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ		
ऽ	ਅਵ	ਰ	ਨ	ਫੂ	ऽ	ਲ	ਅ	ਨੂ	ऽ	ਪ	ਨ	ਪਾ	ਵਉ—ਮਾਈ...		

ਅੰਤਰਾ

	ਧੁ			ਨ								ਰੁੰ			
	ਮੱ	ਧੁ	ਧੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	—	ਧੁ	ਨ	ਸੰ	ਗੁੰ	ਰੁੰ	ਸੰ	—
	ਦੂ	ਧ	ਤ	ਬ	ਛ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ਥ	ਨਹੁ	ਬਿ	ਟਾ	ऽ	ਰਿਓ	ऽ
	ਰੁੰ														
—	ਗੁੰ	ਰੁੰ	ਸੰ	ਨ	ਧੁ	ਮੱ	ਧੁ	ਮੱ	ਗੁ	ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ		
ऽ	ਫੂ	ਲ	ਭ	ਵ	ਰ	ਜ	ਲ	ਮੀ	ऽ	ਨ	ਬਿ	ਗਾ	ਰਿਓ—ਮਾਈ ..		

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੬. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਆਰਾਧਿ ਸ੍ਰੀਧਰ ਸਫਲ ਮੂਰਤਿ ਕਰਣ ਕਾਰਣ ਜੋਗੁ ॥
ਗੁਣ ਰਮਣ ਸ੍ਰਵਣ ਅਪਾਰ ਮਹਿਮਾ ਫਿਰਿ ਨ ਹੋਤ ਬਿਓਗੁ ॥੧॥
ਮਨ ਚਰਣਾਰਬਿੰਦ ਉਪਾਸ ॥
ਕਲਿ ਕਲੇਸ ਮਿਟੰਤ ਸਿਮਰਣਿ ਕਾਟਿ ਜਮਦੂਤ ਫਾਸ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਤ੍ਰੂ ਦਹਨ ਹਰਿਨਾਮੁ ਕਹਨ ਅਵਰ ਕਛੁ ਨ ਉਪਾਉ ॥
ਕਰਿ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਮੇਰੇ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਸੁਆਉ ॥੨॥

(ਗੂਜਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੫੦੨)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
			ਧੁ	ਮ́	ਧੁਨ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਧ	ਮ́	ਗੁ	ਮ́	ਮ́
			ਮ	ਨ	ਚऽ	ਰ	ਣਾ	ऽ	ਰ	ਬਿੰ	ऽ	ਦ	ਉ
ਧੁ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਮ́	ਧੁਨ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਮ́	ਗੁ	ਮ́	ਮ́
ਪਾ	ऽ	ਸ	ਮ	ਨ	ਚऽ	ਰ	ਣਾ	ऽ	ਰ	ਬਿੰ	ऽ	ਦ	ਉ
ਧੁ	—	—	ਮ́	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਰੁ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਸ	ਸ
ਪਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਸ	ऽ	ਕ	ਲ	ਕ	ਲੇ	ऽ	ਸ	ਮਿ
ਨ਼	ਧੁ਼	ਨ਼	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਗੁਰੁ	—	ਰੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਮ́	ਮ́
ਟੰ	ऽ	ਤ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਣਿ	ਕਾऽ	ऽ	ਟ	ਜ	ਮ	ਦੂ	ਤ
ਧੁ	—	ਧੁ											
ਫਾ	ऽ	ਸ—ਮਨ...											

ਅੰਤਰਾ

ਮ́													
ਧੁ	ਮ́	ਮ́	ਧੁ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਆ	ਰਾ	ਧ	ਸ੍ਰੀ	ऽ	ਧ	ਰ	ਸ	ਫ	ਲ	ਮੂ	ऽ	ਰ	ਤ
												ਨ	
ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਕ	ਰ	ਣ	ਕਾ	ऽ	ਰ	ਣ	ਜੋ	ऽ	ऽ	ਗ	ऽ	ਗੁ	ਣ
ਰੁਂ							ਨ						
ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁ	ਮ́	ਮ́	ਧੁ	—	ਧੁ	—
ਰ	ਮ	ਣ	ਸ੍ਰ	ਵ	ਣ	ਅ	ਪਾ	ऽ	ਰ	ਮਹਿ	ऽ	ਮਾ	ऽ

ਮ́	ਧ̱	ਮ́	ਗ̱	ਰ̱	ਗ̱	ਮ́	ਧ̱	—	ਧ̱
ਫਿ	ਰ	ਨ	ਹੋ	ऽ	ਤ	ਬਿ	ਓ	ऽ	ਗ —ਮਨ ਚਰ...

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੭. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਲਛਮੀ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥
ਸਰਪ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥੧॥
ਅਰੀ ਬਾਈ ਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮੁ ਮਤਿ ਬੀਸਰੈ ॥
ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥
ਬੇਸਵਾ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥੨॥
ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਲੜਿਕੇ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ॥
ਸੂਕਰ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥੩॥
ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਮੰਦਰ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥
ਪ੍ਰੇਤ ਜੋਨਿ ਵਲਿ ਵਲਿ ਅਉਤਰੈ ॥੪॥
ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਨਾਰਾਇਣ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥
ਬਦਤਿ ਤਿਲੋਚਨੁ ਤੇ ਨਰ ਮੁਕਤਾ ਪੀਤੰਬਰੁ ਵਾ ਕੇ ਰਿਦੈ ਬਸੈ ॥੫॥

(ਗੂਜਰੀ ਭਗਤ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੫੨੬)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
ਮ́	ਧ̱	ਰੰ̱	ਨ	ਧ̱	ਮ́	ਧ̱	ਧ̱	—	—
ਅ	ਰੀ	ਬਾ	ਈ	ਗੋ	ऽ	ਬਿੰ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮ́	ਗ̱	ਰ̱	ਗ̱	ਰ̱	ਰ̱	ਸ	—	—	—
ਨਾ	ਮ	ਮ	ਤ	ਬੀ	ਸ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

(ਧ̱) ਮ́	—	ਧ̱	ਧ̱	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	—	—
ਅੰ	ऽ	ਤ	ਕਾ	ऽ	ਲ	ਜੋ	ऽ	ऽ	ऽ
(ਨ) ਧ̱	ਧ̱	ਨ	—	(ਸੰ) ਰੰ̱	ਰੰ̱	ਸੰ	—	—	—
ਲ	ਛ	ਮੀ	ऽ	ਸਿ	ਮ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ,
ਗੰ̱	—	ਗੰ̱	—	ਰੰ̱	—	ਗੰ̱	—	—	—
ਐ	ऽ	ਸੀ	ऽ	ਚਿੰ	ऽ	ਤਾ	ऽ	ऽ	ऽ

ਰੁ	—	ਰੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	—	—
ਮਹਿ	ऽ	ਜੋ	ऽ	ਮ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ	ਸਂ	ਸ਼ਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ
ਸ	ਰ	ਪ	ਜੋਂ	ऽ	ऽ	ਨ	ऽ	ਵ	ਲ
ਮ'	ਧੁ	ਮ'	ਗੁ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	—	—
ਵ	ਲ	ਅਊ	ऽ	ਤ	ਰੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ —ਅਰੀ ਬਾਈ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਮੂਲ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੯. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਟਿਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਤੂ ਚਉ ਸਜਣ ਮੈਡਿਆ ਡੇਈ ਸਿਸੁ ਉਤਾਰਿ ॥
ਨੈਣ ਮਹਿੰਜੇ ਤਰਸਦੇ ਕਦਿ ਪਸੀ ਦੀਦਾਰੁ ॥੧॥

(ਵਾਰ ਡਖਣੇ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੦੯੩)

ਅਸਥਾਈ

X		०		੨		०		੩		੪	
				ਸ	ਨ਼	ਸ	ਗੁ	ਰੁ	ਗੁ	ਮ'	ਧੁ
				ਤੂ	ਚਉ	ਸ	ਜ	ਣ	ਮੈਂ	ऽ	ਡਿ
ਮੱਧੁਨਸਂ	—	ਨ	ਧੁ	ਨ	ਮ'	—	ਧੁ	ਮੰਧੁ	ਨਸਂ	ਨ	ਧੁ
ਆऽऽऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਡੇ	ऽ	ਈ	ਸਿऽ	ऽऽ	ਸ	ਉ
ਮ'	ਗੁ	ਰੁ	ਸ								
ਤਾ	ऽ	ऽ	ਰ								

ਅੰਤਰਾ

			ਧੁ ਮ'	ਮ'	ਧੁ	ਮੱਧੁਸਂ	—	—	ਸਂ	—	—
			ਨੈ	ਣ	ਮ	ਹਿੰऽऽ	ऽ	ऽ	ਜੇ	ऽ	ऽ
ਨ ਸਂ	—	—	ਨ	ਧੁ	ਨ	ਰੁਂ ਗੁਂ	—	—	ਰੁਂ	--	—
ऽ	ऽ	ऽ	ਤ	ਰ	ਸ	ਦੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸਂ	—	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	ਧੁਨ	ਸਂਨ
ऽ	ऽ	ਕ	ਦ	ਪ	ऽ	ਸੀ	ऽ	ਦੀ	ऽ	ਦਾऽ	ऽऽ
ਧੁਨ	ਧੁਮ'	ਗੁਮ'	ਗੁਰੁ								
ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽਰ								

ਤੂ ਚਉ...ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼ਬਦ-ਰੀਤ ਹੈ।

੯. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਚਾਰਿ ਪਾਵ ਦੁਇ ਸਿੰਗ ਗੁੰਗ ਮੁਖ ਤਬ ਕੈਸੇ ਗੁਨ ਗਈ ਹੈ ॥
ਊਠਤ ਬੈਠਤ ਠੇਗਾ ਪਰਿਹੈ ਤਬ ਕਤ ਮੂਡ ਲੁਕਈ ਹੈ ॥੧॥
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਬੈਲ ਬਿਰਾਨੇ ਹੁਈ ਹੈ ॥
ਫਾਟੇ ਨਾਕਨ ਟੂਟੇ ਕਾਧਨ ਕੋਦਉ ਕੋ ਭੁਸੁ ਖਈ ਹੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਾਰੋ ਦਿਨੁ ਡੋਲਤ ਬਨ ਮਹੀਆ ਅਜਹੁ ਨ ਪੇਟ ਅਘਈ ਹੈ ॥
ਜਨ ਭਗਤਨ ਕੋ ਕਹੋ ਨ ਮਾਨੋ ਕੀਓ ਅਪਨੋ ਪਈ ਹੈ ॥੨॥
ਦੁਖ ਸੁਖ ਕਰਤ ਮਹਾ ਭ੍ਰਮਿ ਬੂਡੋ ਅਨਿਕ ਜੋਨਿ ਭਰਮਈ ਹੈ ॥
ਰਤਨ ਜਨਮੁ ਖੋਇਓ ਪ੍ਰਭੁ ਬਿਸਰਿਓ ਇਹੁ ਅਉਸਰੁ ਕਤ ਪਈ ਹੈ ॥੩॥
ਭ੍ਰਮਤ ਫਿਰਤ ਤੇਲਕ ਕੇ ਕਪਿ ਜਿਉ ਗਤਿ ਬਿਨੁ ਰੈਨਿ ਬ੍ਰਿਹਈ ਹੈ ॥
ਕਹਤ ਕਬੀਰ ਰਾਮਨਾਮ ਬਿਨੁ ਮੂੰਡ ਧੁਨੇ ਪਛੁਤਈ ਹੈ ॥੪॥

(ਗੂਜਰੀ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੫੨੪)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਨ਼		ਨ਼						ਰੁ			
ਧ਼	ਧ਼	ਸ	—	—	ਸ	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	—	—	ਗੁ
ਹ	ਰਿ	ਬਿ	ऽ	ऽ	ਨ	ਬੈ	ऽ	ਲ	ऽ	ऽ	ਬਿ
ਗੁ		ਗੁ				ਗੁ					
ਰੁ	—	ਰੁ	—	ਗੁ	—	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	—	—
ਰਾ	ऽ	ਨੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਹੁ	ਈ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ,
ਗੁ	—	ਮੱ	—	—	—	ਧੁ	—	ਧੁ	ਧੁ	—	—
ਫਾ	ऽ	ਟੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਕ	ਨ	ऽ	ऽ
ਨ	—	ਨ	—	ਧੁ	ਮੱ	ਧੁ	—	ਧੁ਼	ਧੁ	—	—
ਟੂ	ऽ	ਟੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕਾ	ऽ	ਧ	ਨ	ऽ	ऽ
ਸੰ	—	ਸੰ	—	—	—	ਨ	ਧੁ	ਮੱ	ਧੁ	ਮੱ	ਗੁ
ਕੋ	ऽ	ਦਉ	ऽ	ऽ	ऽ	ਕੋ	ऽ	ऽ	ऽ	ਭੁ	ਸੁ
ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—	—	—	ਸਰੁ	ਗਮੱ	ਧੁਨ	ਧਮੱ	ਗੁਰੁ	ਸ
ਖ	ਈ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ਆऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

ਧ॒	ਮ'	ਮ'	—	—	ਮ'	ਧ॒	—	ਧ॒	—	ਮ'	ਧ॒
ਚਾ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ਪਾ	ऽ	ऽ	ਵ	ऽ	ਦੁ	ਇ
ਸ	—	ਸਂ	—	—	—	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਸਿ	ऽ	ਗ	ऽ	ऽ	ऽ	ਗੁੰ	ऽ	ਗ	ऽ	ਮੁ	ਖ
ਨ											
ਧ॒	—	ਧ॒	—	—	ਧ॒	ਸਂ	—	—	—	ਸਂ	ਸਂ
ਤ	ऽ	ਬ	ऽ	ऽ	ਕੈ	ਸੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਗੁ	ਨ
ਸਂ	ਰੇਂ	ਗ॒ਂ	—	—	—	ਰੇਂ	—	ਸਂ	—	—	—
ਗ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
ਰੇਂ											
ਗ॒ਂ	—	ਗ॒ਂ	—	—	ਗ॒ਂ	ਰੇਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	—
ਉ	ऽ	ਠ	ऽ	ऽ	ਤ	ਬੈ	ऽ	ਠ	ਤ	ऽ	ऽ
ਧ॒	ਮ'	ਗ॒	ਮ'	—	—	ਧ॒	ਧ॒	ਧ॒	—	—	—
ਠੇ	ऽ	ਗਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਪ	ਰ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ	ਨ	ਰੇਂ	ਨ	—	ਧ॒	ਮ'	ਧ॒	ਮ'	ਗ॒	ਰੇ	ਗ॒
ਤ	ਬ	ਕ	ऽ	ऽ	ਤ	ਮੂੰ	ऽ	ਡ	ऽ	ऽ	ਲੁ
ਰੇ	ਰੇ	ਸ	—	—	—	ਸਰੇ	ਗਮ'	ਧ॒ਨ	ਧ॒ਮ'	ਗ॒ਰੇ	ਸ
ਕ	ਈ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ऽ	ਆऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੦. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਝਪਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਦਰਸਨ ਦੇਖਤ ਹੀ ਸੁਧਿ ਕੀ ਨ ਸੁਧਿ ਰਹੀ,
ਬੁਧਿ ਕੀ ਨ ਬੁਧਿ ਰਹੀ ਮਤਿ ਮੈ ਨ ਮਤਿ ਹੈ ॥
ਸੁਰਤਿ ਮੈ ਨ ਸੁਰਤਿ ਅਉ ਧਿਆਨ ਮੈ ਨ ਧਿਆਨ ਰਹਯੋ,
ਗਿਆਨ ਮੈ ਨ ਗਿਆਨ ਰਹਿਓ ਗਤਿ ਮੈ ਨ ਗਤਿ ਹੈ ॥
ਧੀਰਜ ਕੋ ਧੀਰਜੁ ਗਰਬ ਕੋ ਗਰਬੁ ਗਇਓ,
ਰਤਿ ਮੈ ਰਤਿ ਰਹੀ ਪਤਿ ਰਤਿ ਪਤਿ ਹੈ ॥
ਅਦਭੁਤ ਪਰਮਦਭੁਤ ਬਿਸਮੈ ਬਿਸਮ,
ਅਸਚਰਜੈ ਅਸਚਰਜ ਅਤਿ ਅਤਿ ਹੈ ॥੧॥੯॥

(ਕਬਿੱਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਅਸਥਾਈ

X		2			0		3		
ਮ́					ਮ́		ਮ́		
ਧੁ	ਨ	ਧੁ	—	ਮੱ	ਗੁ	ਗੁ	ਰੁ	—	ਸ
ਦ	ਰ	ਸ	ऽ	ਨ	ਦੇ	ਖ	ਣ	ऽ	ਹੀ
		ਗੁ			ਗੁ				
ਸ	ਸ	ਰੁ	—	ਗੁ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਸ
ਸੁ	ਧ	ਕੀ	ऽ	ਨ	ਸੁ	ਧ	ਰ	ऽ	ਹੀ
ਨ਼	ਧੁ਼	ਨ਼	ਸ	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	ਮੱ	ਧੁ	ਧੁ
ਬੁ	ਧ	ਕੀ	ऽ	ਨ	ਬੁ	ਧ	ਰ	ऽ	ਹੀ
ਧੁ									
ਮੱ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਮ́ਧੁ	ਮੱਗੁ	ਰੁਸ
ਮ	ਤ	ਮੈ	ऽ	ਨ	ਮ	ਤ	ਹੈऽ	ऽऽ	ऽऽ

ਅੰਤਰਾ

ਮੱ	ਗੁ	ਮ́	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—
ਸੁਰ	ਤ	ਮੈ	ऽ	ਨ	ਸੁਰ	ਤ	ਅਉ	ऽ	ऽ
ਨ					ਗੁਂ				
ਧੁ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਧਿਆ	ਨ	ਮੈ	ऽ	ਨ	ਧਿਆ	ਨ	ਰਹ	ऽ	ਯੋ,
ਨ									
ਧੁ	ਧੁ	ਗੁਂ	—	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ
ਗਿਆ	ਨ	ਮੈ	ऽ	ਨ	ਗਿਆ	ਨ	ਰ	ऽ	ਹਿਓ
ਨ	ਧੁ	ਮ́	ਧੁ	ਧੁ	ਮੱ	ਗੁ	ਰੁ	—	ਸ
ਗ	ਤ	ਮੈ	ऽ	ਨ	ਗ	ਤ	ਹੈ	ऽ	ऽ

ਨੋਟ —ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ, ਜਾਂ ਅਗੋਂ ਇਕਤਾਲੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਟਿਯੂਮ ਤੇ ਗਾਉਣ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਰਸ ਆਵੇਗਾ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੧. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਆਡਾ ਚੌਤਾਲਾ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਪ੍ਰੇਮ ਪਟੋਲਾ ਤੈ ਸਹਿ ਦਿਤਾ ਢਕਣ ਕੂ ਪਤਿ ਮੇਰੀ ॥
ਦਾਨਾ ਬੀਨਾ ਸਾਈ ਮੈਡਾ ਨਾਨਕ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣਾ ਤੇਰੀ ॥੧॥

(ਗੂਜਰੀ ਵਾਰ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੫੨੦)

ਅਸਥਾਈ

੩		੦		੪		੦		×		੨		੦	
ਸ	ਨ਼	ਸ	ਗ̱	ਰ̱	ਗ̱	ਮ́	ਧ̱	ਨ	ਧ̱	—	—	ਮ́	ਗ̱ਰ̱
ਦਾ	ਨਾ	ਬੀ	ऽ	ਨਾ	ਸਾਂ	ऽ	ਈ	ਮੈਂ	ਡਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ
ਸ	ਨ਼	ਸ	ਗ̱	ਰ̱	ਗ̱	ਮ́	ਧ̱	ਨ	ਧ̱	—	—	ਮ́	ਧ̱
ਦਾ	ਨਾ	ਬੀ	ऽ	ਨਾ	ਸਾਂ	ऽ	ਈ	ਮੈਂ	ਡਾ	ऽ	ऽ	ਨਾ	ऽ
		ਨ											
ਨ	ਸਂ	ਧ̱	ਨ	ਸਂ	ਗ̱ਂ	ਰ̱ਂ	—	ਸਂ	—	ਧ̱ਨ	ਧ̱ਮ́	ਗ̱ਮ́	ਗ̱ਰ̱
ਨ	ਕ	ਸਾ	ऽ	ਰ	ਨ	ਜਾ	ऽ	ਣਾ	ऽ	ਤੇऽ	ऽऽ	ਰੀऽ	ऽऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਧ̱			ਨ				ਨ					
*	ਮ́	ਧ̱	-ਧ̱	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਧ̱	ਨ	ਸਂ	ਗ̱ਂ	ਰ̱ਂ	ਸਂ
*	ਪ੍ਰ	ਮ	ऽਪ	ਟੋ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ਤੈ	ऽ	ਸਹਿ	ऽ	ਦਿ	ਤਾ
	ਧ̱			ਨ				ਨ					
—	ਮ́	ਧ̱	-ਧ̱	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਧ̱	ਨ	ਸਂ	ਗ̱ਂ	ਰ̱ਂ	—
ऽ	ਪ੍ਰ	ਮ	ऽਪ	ਟੋ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ਤੈ	ऽ	ਸਹਿ	ऽ	ਦਿ	ऽ
		ਰ̱ਂ											
ਸਂ	—	ਗ̱ਂ	—	ਰ̱ਂ	ਰ̱ਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਸਂ	ਧ̱ਨ	ਧ̱ਮ́	ਗ̱ਮ́	ਗ̱ਰ̱
ਤਾ	ऽ	ਢ	ऽ	ਕ	ਣ	ਕੁ	ऽ	ਪ	ਤ	ਮੇऽ	ऽऽ	ਰੀऽ	ऽऽ

ਦਾਨਾ ਬੀ...

ਨੋਟ—ਆੜਾ ਚੌਤਾਲਾ ਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਠਾਅ, ਦੁਗੁਨ ਆਦਿ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਿਹਾਈ ਲਾ ਕੇ ਗੁਰ (ਸਮ) ਤੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੨. ਰਾਗ ਗੂਜਰੀ, ਬ੍ਰਹਮਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਸਾਜਨ ਤੇਰੇ ਚਰਨ ਕੀ ਹੋਇ ਰਹਾ ਸਦ ਧੂਰਿ ॥
ਨਾਨਕ ਸਰਣਿ ਤੁਹਾਰੀਆ ਪੇਖਉ ਸਦਾ ਹਜੂਰਿ ॥੧॥

(ਗੂਜਰੀ ਵਾਰ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੫੧੮)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦		੪		੫	
ਗ								ਨ਼				ਗ̱	
ਰ̱	—	ਸ	ਸ	ਨ਼	—	ਸ	ਰ̱	ਧ਼̱	ਧ਼̱	ਨ਼	ਸ	ਰ̱	—
ਸਾ	ऽ	ਜ	ਨ	ਤੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਚ	ਰ	ऽ	ਨ	ਕੀ	ऽ

੬		੦		੭		੮		੯		੧੦		੦	
		ਧ̱	ਧ̱			ਧ̱		ਮ́	ਗ̱		ਗ̱		
ਸ	—	ਮ́	ਮ́	ਧ̱	ਨ	ਮ́	ਧ̱	ਗ̱	ਰ̱	ਗ̱	ਰ̱	—	ਸ
ऽ	ऽ	ਹੌ	ऽ	ਇ	ਰ	ਹਾ	ऽ	ਸ	ऽ	ਦ	ਧੂ	ऽ	ਰ

ਅੰਤਰਾ

ਧ̱				ਨ									
ਮ́	—	ਧ̣	ਧ̱	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	—	ਸਂ	ਰ̱ਂ	ਨ	—
ਨਾ	ऽ	ਨ	ਕ	ਸ	ਰ	ਣ	ਤੁ	ਹਾ	ऽ	ऽ	ਰੀ	ਆ	ऽ
						ਧ̱			ਧ̱		ਗ̱		
ਧ̱	—	ਗ̱ਂ	—	ਰ̱ਂ	ਸਂ	ਮ́	ਧ̱	ਨ	ਮ́	ਗ̱	ਰ̱	—	ਸ
ऽ	ऽ	ਪੇ	ऽ	ਖਉ	ऽ	ਸ	ਦਾ	ऽ	ऽ	ਹ	ਜੂ	ऽ	ਰ

ਨੋਟ—ਇਸ ਦੀ ਠਾਅ, ਦੂਗੁਨ, ਤਿਗੁਨ ਆਦਿ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(ਗੂਜਰੀ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)

ਰਾਗ ਟੋਡੀ

ਵਾਦੀ—ਧ̲	ਠਾਟ—ਟੋਡੀ	ਸਮਾਂ—ਦਿਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ, ਅੱਠ-ਨੌਂ ਵਜੇ।
ਸੰਵਾਦੀ—ਗ̲	ਜਾਤੀ—ਸੰਪੂਰਣ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼—'ਰੇ ਗਾ ਧਾ' ਸੁਰ ਅਤੀ ਕੋਮਲ ਲਗਦੇ ਹਨ।

ਆਰੋਹ—ਸ, ਰ̲ ਗ̲, ਮ॑ ਪ, ਧ̲; ਨ ਸਂ।

ਅਵਰੋਹ—ਸਂ, ਨ ਧ̲, ਪ, ਮ॑ ਗ̲, ਰ̲, ਸ।

        ਨ਼   ਸ
ਪਕੜ—ਧ਼̲—ਨ਼ ਸ, ਨ਼ ਰ̲ ਗ̲, ਮ॑ ਰ̲ ਗ̲, ਰ̲ ਗ̲ ਰ̲, ਸ।

ਟੋਡੀ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਰਾਗ ਹੈ। ਪਰ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਟੋਡੀ ਨੂੰ ਇਕ ਆਧੁਨਿਕ ਰਾਗ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਕਾਰਾਂ ਨੇ ਟੋਡੀ ਨੂੰ ਮਾਲਵ ਕੌਸ਼ਿਕ ਮੇਲ 'ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ' ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਦੱਖਣ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਤਾ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਟੋਡੀ ਨੂੰ 'ਵਰਾਲੀ' ਜਾਂ 'ਵਰਾਟੀ' ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਸੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਚਲ ਕੇ 'ਵਰਾਟੀ ਟੋਡੀ' ਤੇ ਫਿਰ 'ਟੋਡੀ' ਨਾਮ ਦੇ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਗੀਤ 'ਪਾਰਿਜਾਤ' ਅਤੇ 'ਨਾਦ ਵਿਨੋਦ' ਵਿਚ ਟੋਡੀ ਨੂੰ 'ਵਰਾਟੀ ਟੋਡੀ' ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇੰਜ ਟੋਡੀ ਦਾ ਇਹ ਸਰੂਪ 'ਵਰਾਟੀ' ਦੇ ਮੇਲ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 'ਤੁਰੁਕਸ਼ ਟੋਡੀ' ਜਾਂ ਗ੍ਰੀਕ 'ਯੂਨਾਨ ਦੇਸ਼' ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਇਕ 'ਡੌਰਿਕ ਮੇਲ' ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਪਣਾ ਲਿਆ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਬਾਦ ਵਿਚ ਟੋਡੀ ਕਹਿਣ ਲਗ ਪਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿਜੇ ਨਗਰ ਦੇ 'ਗੋਪਾਲ ਨਾਯਕ' ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟੋਡੀ ਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ 'ਮੀਆਂ ਤਾਨਸੈਨ' ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰੀ ਟੋਡੀ ਜਾਂ ਮੀਏਂ ਕੀ ਟੋਡੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਟੋਡੀ 'ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ' ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਉੱਤਰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਪੱਧਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਟੋਡੀ ਦਸ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜਨਕ ਠਾਟ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਂਜ ਅੱਜ-ਕਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਟੋਡੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ :

੧. ਭੈਰਵੀ ਠਾਟ ਦੇ ਰਾਗ—ਬਿਲਾਸਖਾਨੀ ਟੋਡੀ, ਭੁਪਾਲ ਟੋਡੀ, ਲੱਛਮੀ ਟੋਡੀ ਅਤੇ ਗੰਧਾਰੀ ਆਦਿ।

੨. ਟੋਡੀ ਠਾਟ ਦੇ ਰਾਗ—ਸ਼ੁਧ ਟੋਡੀ, ਗੂਜਰੀ, ਹੁਸੈਨੀ, ਬਹਾਦਰੀ, ਫਿਰੋਜਖਾਨੀ ਆਦਿ।

੩. ਆਸਾਵਰੀ ਠਾਟ ਦੇ ਰਾਗ—ਦੇਸੀ ਟੋਡੀ, ਲਾਚਾਰੀ ਟੋਡੀ, ਅੰਜਨੀ ਟੋਡੀ, ਖਟ ਟੋਡੀ। ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਜੌਨਪੁਰੀ, ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਆਦਿ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਟੋਡੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਉੱਤੇ ਲਿਖੀ ਖੋਜ ਦਾ ਸਾਰ ਅੰਸ਼ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁੱਧ ਮੱਧਮ ਵਾਲਾ ਸਰੂਪ ਹੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਟੋਡੀ ਰਾਗ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੋਲ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਤਕ ਉੱਤਰੀ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਟੋਡੀ ਵਿਚ ਤੀਵਰ 'ਨੀਖਾਦ-ਮੱਧਮ' ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਹਾਂ, ਤੀਵਰ 'ਮੱਧਮ' ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਟੋਡੀ ਵਿਚ ਦੋ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨਾਲ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ —੧. ਤੁਰੁਕਸ਼ ਟੋਡੀ, ੨. ਵਰਾਟੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇੰਜ ਸੋਲ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹੀ ਟੋਡੀ ਦਾ ਇਹ ਸੁਰ-ਰੂਪ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ।

ਟੋਡੀ ਰਾਗ ਟੋਡੀ ਠਾਟ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਸੰਪੂਰਣ, ਵਾਦੀ ਧੈਵਤ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਗੰਧਾਰ ਹੈ। ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਰ (ਅੱਠ-ਨੌ ਵਜੇ) ਹੈ।

ਟੋਡੀ ਜਾਂ ਤੋੜੀ ਦੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ੧੪ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ, ਜੋ ਉੱਤੇ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿੰਨ ਵਖੋ-ਵਖ ਠਾਟਾਂ ਵਿਚ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ-ਕਲ ਜੋ ਰਾਗ ਟੋਡੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤਾ ਗਾਉਂਦੇ-ਬਜਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਟੋਡੀ, ਦਰਬਾਰੀ ਟੋਡੀ ਜਾਂ ਮੀਏਂ ਕੀ ਟੋਡੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਕੀ ਜੋ ਟੋਡੀ ਦੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ, ਉਹ ਸਭ ਵਖੋ-ਵਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਟੋਡੀ ਭਾਵੇਂ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਹੈ, ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਸਪਤਕਾਂ ਵਿਚ ਗਾਇਆ-
ਨ਼‿ ਗੁ ਗੁ
ਬਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਚਲਣ "ਨ਼ਸ, ਰੁਗੁ, ਰੁਗੁਰੁ, ਸ ਧੁ—ਗੁ, ਰੁਗੁ, ਰੁ, ਸ" ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ 'ਰੁ ਗੁ ਧੁ' ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਕਈ ਵੇਰ 'ਪੰਚਮ'
ਪ ਮੰ ਨ
ਸੁਰ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ "ਮੱ ਗੁ, ਮੰ ਧੁ, ਨ, ਸੰ, ਜਾਂ ਧੁ ਪ ਮੰ, ਧੁ, ਸੰ" ਇੰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਮੀਂਡ; ਗਮਕ ਤੇ ਕਣ ਆਦਿ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਗਾਇਕ ਅਤੀ ਸੁੰਦਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਨੋਹਰ, ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਭਗਤੀ-ਰਸ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਖਯਾਲ, ਧ੍ਰੁਰਪਦ, ਤਰਾਨਾ ਆਦਿ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਗਾਏ-ਬਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਆਲਾਪ)

ਨ਼ ਨ਼ ਨ਼‿ ਪ਼ ਨ਼ ਧੁ.
੧. ਸ—ਨ਼ਧੁ਼, ਧੁ਼, ਨ਼ਸ—ਧੁ਼ਨ਼, ਧੁ਼—ਸ—ਨ਼ਸਨ਼ਧੁ਼—ਪ਼, ਮੱਧੁ਼ – ਮੱਧੁ਼ਨ਼, ਰੁਨ਼ਧੁ਼—ਧੁ਼ ਮੱਧੁ਼ਸ—ਨ਼ਸਰੁ

ਨ਼ ਧੁ.
ਧੁ਼—ਪ਼—ਧੁ਼ਮੰ਼, ਮੰ਼ਧੁ਼ਨ਼, ਸ—।

ਧੁ. ਨ਼‿ ਨ਼ ਰੁ
੨. ਸ—ਰੁਗੁ, ਰੁਗੁਰੁਸਨ਼ਧੁ਼—ਮੱਧੁ਼ਨ਼ਧੁ਼ਪ਼—ਮੰਧੁ਼ਨ਼, ਰੁਨ਼ਧੁ਼, ਧੁ਼—ਸ, ਧੁ਼ਨ਼ਸਰੁਗੁ, ਗੁ, ਰੁਗੁਰੁ, ਸ—

ਧ — ਗ, ਰੁਗ, ਸਰੁਗ, ਮੰਗ, ਰੁਗੁਰਸਧ — ਮੰਧੁਨ, ਸ — ਧੁਨਸਰੁ, ਨਧੁਨਸਰੁਗ, ਮੰਰੁਗ, ਰੁ, ਰੁ,ਸ — ।

ਸਨ, ਰੁਸ, ਗੁ — ਰੁਗੁਮੰ, ਰੁਗੁ, ਸਰੁਗੁ ਰੁਗੁਮੰਰੁਗੁ ਰੁ, ਰੁ, ਸ — ਧੁਨਸ, ਧੁਨਸ, ਧੁਨਸਰੁਗੁ, ਮੰਰੁਗੁ,

ਰੁਗੁਰੁਸ — ਸਰੁਗੁਮੰਪ — ਮੰਪ, ਪਮੰਧੁ — ਧੁਮੰਗੁ, ਮੰਗੁ, ਰੁਗੁਮੰ, ਮੰਗੁ, ਪਮੰਧੁ, ਮੰਗੁ ਰੁਗੁਰੁਨਧੁ — ਧੁ — ਸ,

ਸਗੁ, ਰੁਮੰ, ਗੁਧੁ, ਮੰਧੁ, ਗੁਮੰਧੁ — ਧੁ — ਧੁ — ਨਧੁ, ਮੰਧੁਮੰਗੁ, ਰੁਗੁ. ਰੁ, ਰੁ, ਸ — ਸਰੁਗੁ, ਰੁਗੁਮੰ,

ਗੁਮੰਧੁ, ਮੰਧੁਨਧੁ, ਪ — ਮੰਪਧੁਗੁ, ਰੁਗੁਮੰਧੁ — ਮੰਗੁ, ਰੁਗੁਰੁ, ਰੁਸ — ।

੪. ਸਰੁਗੁਮੰਧੁ — ਮੰਧੁਨ, ਰੁੰਨਧੁ — ਧੁ — ਪ, ਮੰਪਧੁ, ਧੁ, ਧੁਮੰਗੁ — ਧੁ, ਮੰਗੁ, ਰੁਗੁਮੰਧੁਨਧੁ, ਪ — ਮੰਧੁਨ,
ਨਧੁ — ਰੁੰਨਧੁਪ, ਧੁਪਮੰਗੁ, ਮੰਗੁਰੁ ਗੁਰੁ, ਰੁ, ਰੁ, ਸ — ਨਰੁਗੁਮੰਪ — ਮੰਧੁ, ਧੁਨ, ਨਸੰ — ਧੁ, ਧੁ,
ਮੰਧੁਸੰ — ਨਸੰਰੁੰਧੁ — ਮੰਧੁਨਧੁ, ਪ — ਮੰਧੁਨ, ਸੰ — ਰੁੰਨਧੁ, ਨਧੁਪ, ਧੁਪਮੰ, ਪਮੰਗੁ, ਮੰਗੁਰੁ, ਗੁਰੁਸ —
ਨਰੁਗੁਮੰਧੁ — ਗੁਮੰਧਨ, ਸੰ — (ਸੰ) ਧੁ, ਨਰੁੰਨਧੁ, ਪ — ਮੰਧੁਨਸੰ — ਨਸੰ ਧੁ — ਮੰਧੁਮੰਗੁ, ਰੁਗੁਰੁ,
ਰੁ, ਸ — ।

੫. ਮੰਧੁ, ਮੰਧੁਸੰ — ਧੁ, ਧੁ, ਸੰ — ਸੰਰੁੰਗੁੰ — ਰੁੰਗੁੰ — ਰੁੰਗੁੰਰੁੰਸੰਨਧੁ — ਨਧੁ, ਪ — ਮੰਧੁ, ਧੁਨ, ਨਸੰ — ਨਸੰ
ਰੁੰਧੁ — ਗੁੰ — ਰੁੰਗੁੰ, ਮੰ ਰੁੰਗੁੰ, ਰੁੰਗੁੰਰੁੰਸੰ — ਨਸੰਰੁੰਨਧੁ — ਮੰਧੁਮੰਗੁ, ਰੁਗੁਰੁਸ — ਸਰੁਗੁ, ਰੁਗੁਮੰ, ਗੁਮੰਧੁ,

ਮੰਧੁਨ, ਧੁਨਸੰ — ਸੰਰੁੰਗੁੰ, ਰੁੰਗੁੰਰੁੰਸੰਨਧੁ, ਪ, (ਪ) ਗੁ, ਰੁਗੁਮੰਧੁ, ਮੰਗੁਰੁ, ਰੁ, ਸ — । ਨਰੁਗੁਰੁਸ, ਨਰੁ
ਗੁਮੰਗੁਰੁਸ, ਨਰੁਗੁਮੰਪਮੰਗੁਰੁਸ, ਨਰੁਗੁਮੰਧੁਮੰਗੁਰੁਸ, ਨਰੁਗੁਮੰਧੁਨਧੁਪਮੰਗੁਰੁਸ, ਨਰੁਗੁਮੰਧੁਨਸੰਨਧੁਪਮੰਗੁ
ਰੁਸ, ਨਰੁਗੁਮੰਧੁਨਸੰਰੁੰਨਧੁਪਮੰਗੁਰੁਸ, ਨਰੁਗੁਮੰਧੁਨਸੰਰੁੰਗੁੰਰੁੰਸੰਨਧੁਪਮੰਗੁਰੁਸ — ।

ਟੋਡੀ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਨਾਂ (ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਨੰ: ੨)

ਅਸਥਾਈ

	੦	੩	×	੨
੧.	* ਮਾ ਈ ਚ	ਰ ਨ ਗੁ ਰ	ਨ਼ਰ̲ ਗ̲ਮ´ ਧ̲ਨ ਸਂਨ	ਧ̲ਪ ਮ´ਗ̲ ਰ̲ਗ̲ ਰ̲ਸ
੨.	* · · ·	ਨ਼ਰ̲ ਗ̲ਮ´ ਧ̲ਨ ਸਂਰ̲ਂ	ਗ̲ਂਰ̲ਂ ਸਂਨ ਧ̲ਪ ਨਨ	ਧ̲ਪ ਮ´ਗ̲ ਰ̲ਗ̲ ਰ̲ਸ
੩.	ਗ̲ਗ̲ ਰ̲ਸ, ਮ´ਮ´ ਗ̲ਰ̲,	ਧ̲ਧ̲ ਮ´ਗ̲, ਨਨ ਧ̲ਪ,	ਰ̲ਂਰ̲ਂ ਸਂਨ, ਗ̲ਂਗ̲ਂ ਰ̲ਂਸਂ	ਨਧ̲ ਪਮ´ ਰ̲ਗ̲ ਰ̲ਸ
੪.	* · · · ਧ̲ਨ ਸਂਰ̲ਂ ਗ̲ਂਰ̲ਂ ਸਂਨ	· · · · ਧ̲ਪ ਮ´ਗ̲, ਰ̲ਗ̲ ਮ´ਪ	ਰ̲ਗ̲ ਮ´ਪ ਧ̲ਨ ਸਂਨ ਧ̲ਨ ਸਂਰ̲ਂ ਗ̲ਂਮ´ਂ ਗ̲ਂਰ̲ਂ	ਧ̲ਪ ਮ´ਗ̲, ਰ̲ਗ̲ ਮ´ਪ ਸਂਨ ਧ̲ਪ ਮ´ਗ̲ ਰ̲ਸ
੫.	* · · · ਧ̲ਨ ਧ̲ਧ̲, ਨਸਂ ਨਨ,	· · · · ਸਂਰ̲ਂ ਸਂਸਂ, ਰ̲ਂਗ̲ਂ ਰ̲ਂਰ̲ਂ	ਸਰ̲ ਸਸ, ਰ̲ਗ̲ ਰ̲ਰ̲, ਸਂਸਂ ਨਨ ਧ̲ਧ̲ ਪਪ	ਗ̲ਮ´ ਗ̲ਗ̲, ਮ´ਧ̲ ਮ´ਮ´, ਮ´ਮ´ ਗ̲ਗ̲ ਰ̲ਰ̲ ਸਸ
੬.	* · · · ਮ´ਗ̲, ਮ´ਧ̲ ਨਨ ਧ̲ਮ´,	· · · · ਧ̲ਨ ਸਂਸਂ, ਨਧ̲, ਨਸਂ	ਸਰ̲ ਗ̲ਗ̲ ਰ̲ਸ, ਰ̲ਗ̲ ਰ̲ਂਰ̲ਂ ਸਂਨ. ਸਂਰ̲ਂ ਗ̲ਂਗ̲ਂ	ਮ´ਮ´ ਗ̲ਰ̲, ਗ̲ਮ´ ਧ̲ਧ̲ ਰ̲ਂਸਂ ਨਧ̲ ਪਮ´ ਗ̲ਰ̲
੭.	ਸ, ਮਾ ਈ · ਸਂਨ ਧ̲ਪ ਮ´ਗ̲ ਰ̲ਸ	· · ਗ̲ਗ̲ ਰ̲ਸ, ਗ̲ਗ̲ ਰ̲,ਪ ਪਮ´, ਨਨ	ਪਪ ਮ´ਗ̲ ਰ̲ਸ, ਨਨ ਧ̲,ਸਂ ਸਂਨ, ਰ̲ਂਸਂ ਗ̲ਂਰ̲ਂ	ਧ̲ਪ ਮ´ਗ̲ ਰ̲ਸ, ਗ̲ਂਰ̲ਂ ਸਂਨ ਧ̲ਪ ਮ´ਗ̲ ਰ̲ਸ
੮.	* · · · ਗ̲ਮ´ ਮ´,ਗ̲ ਮ´ਮ´ ਗ̲ਰ̲, ਰ̲ਂਗ̲ਂ ਗ̲ਂ,ਰ̲ਂ ਗ̲ਂਗ̲ਂ ਰ̲ਂਸਂ,	· · · · ਮ´ਧ̲ ਧ̲,ਮ´ ਧ̲ਧ̲ ਮ´ਗ̲, ਰ̲ਂਰ̲ਂ ਸਂਨ, ਸਂਸਂ ਨਧ̲	ਨ਼ਸ ਸ,ਨ਼ ਸਸ ਨ਼ਧ਼̲, ਧ̲ਨ ਨ,ਧ̲ ਨਨ ਧ̲ਮ´, ਨਨ ਧ̲ਮ´, ਧ̲ਧ̲ ਮ´ਗ̲,	ਰ̲ਗ̲ ਗ̲,ਰ̲ ਗ̲ਗ̲ ਰ̲ਸ, ਨਸਂ ਸਂ,ਨ ਸਂਸਂ ਨਧ̲, ਮ´ਮ´ ਗ̲ਰ̲, ਗ̲ਗ̲ ਰ̲ਸ

ਅੰਤਰਾ

੧.	* ਨਾ ਮ੍ ਰ	ਤ ਨ ਪਾ ऽ	ਸਂਨ ਧ̲ਪ ਮ´ਗ̲ ਰ̲ਸ,	ਨ਼ਰ̲ ਗ̲ਮ´ ਧ̲ਨ ਸਂਰ̲ਂ
੨.	ਸਂ, · · ਗ̲ਂਰ̲ਂ	ਸਂਨ ਧ̲ਪ ਮ´ਗ̲ ਰ̲ਸ,	ਨ਼ਰ̲ ਗ̲ਮ´, ਰ̲ਗ̲ ਮ´ਧ̲,	ਗ̲ਮ´ ਧ̲ਨ, ਮ´ਧ̲ ਨਸਂ
੩.	ਸਂਰ̲ਂ ਗ̲ਂਗ̲ਂ ਰ̲ਂਸਂ ਨਧ̲	ਪਮ´ ਗ̲ਮ´ ਧ̲ਨ ਸਂਰ̲ਂ	ਸਂਨ ਧ̲ਪ ਮ´ਗ̲ ਰ̲ਸ,	ਨ਼ਸ ਗ̲ਮ´ ਧ̲ਨ ਸਂਰ̲ਂ
੪.	ਸਂ ਨਾ ਮ ਰ ਨਨ ਧ̲ਮ´ ਧ̲ਧ̲ ਮ´ਗ̲,	· · · · ਮ´ਮ´ ਗ̲ਰ̲, ਗ̲ਗ̲ ਰ̲ਸ	· · · · ਨ਼ਰ̲ ਗ̲,ਰ̲ ਗ̲ਮ´, ਗ̲ਮ´	ਗ̲ਂਗ̲ਂ ਰ̲ਂਸਂ, ਰ̲ਂਰ̲ਂ ਨਧ̲, ਧ̲,ਮ´ ਧ̲ਨ, ਧ̲ਨ ਸਂ
੫.	* · · · ਰ̲ਗ̲ ਗ̲,ਰ̲ ਗ̲ਗ̲ ਰ̲ਸ,	ਰ̲ਂਗ̲ਂ ਗ̲ਂ,ਰ̲ਂ ਗ̲ਂਗ̲ਂ ਰ̲ਂਸਂ, ਨ਼ਰ̲ ਗ̲ਰ̲, ਰ̲ਗ̲ ਮ´ਗ̲,	ਨਰ̲ਂ ਰ̲ਂ,ਨ ਰ̲ਂਰ̲ਂ ਨਧ̲, ਗ̲ਮ´ ਧ̲ਮ´, ਮ´ਧ̲ ਨਧ̲,	ਮ´ਧ̲ ਧ̲,ਮ´ ਧ̲ਧ̲ ਮ´ਗ̲, ਧ̲ਨ ਸਂਨ, ਨਸਂ ਰ̲ਂਸਂ
੬.	ਗ̲ਂਗ̲ਂ ਰ̲ਂਗ̲ਂ ਰ̲ਂਸਂ, ਰ̲ਂਰ̲ਂ ਰ̲ਗ̲ ਰ̲ਸ, ਸਗ̲ ਰ̲ਮ´	ਨਰ̲ਂ ਨਧ̲, ਨਨ ਧ̲ਨ ਗ̲ਧ̲ ਮ´ਨ ਧ̲ਸਂ ਨਰ̲ਂ	ਧ̲ਮ´ ਧ̲ਧ̲ ਮ´ਧ̲ ਮ´ਗ̲ ਸਂਗ̲ਂ ਰ̲ਂਮ´ਂ ਗ̲ਂਰ̲ਂ ਸਂਨ	ਮ´ਮ´ ਗ̲ਮ´ ਗ̲ਰ̲, ਗ̲ਗ̲ ਧ̲ਪ ਮ´ਗ̲ ਰ̲ਸ ਨ਼ਸ

੭.	ਧੁਨ ਸਂ,ਧੁ ਨਸਂ ਧੁਨ ਰੁਂਸਂ ਨਸਂ, ਗੁਂਰੁਂ ਸਂਰੁਂ	ਸਂਨ ਧੁਪ ਮੰਗੁ ਰੁਸ, ਮੰਮੰ ਗੁਂਰੁਂ ਸਂਨ ਧੁਪ	ਮੰਗੁ ਰੁਗੁ, ਧੁਮੰ ਗੁਮੰ, ਮੰਗੁ ਮੰਧ ਸਂ, ਮੰਗੁ	ਨਧੁ ਮੰਧੁ,ਪਨ ਧੁਨ, ਮੰਧੁ ਸਂ, ਮਗੁ ਮੰਧੁ
੮.	ਸਂ, ਨਾ ਮ ਰ . ਧੁਧੁ ਪ,ਧੁ ਧੁਪ ਮੰਮੰ, ਨ਼ਰੁ ਨ਼ਨ਼, ਰੁਗੁ ਰੁਰੁ,	. . . . ਪਪ ਮੰ,ਪ ਪਮੰ ਗੁਗੁ, ਗੁਮੰ ਗੁਗੁ, ਮੰਪ ਮੰਮੰ,	ਗੁਂਗੁਂ ਰੁਂਗੁਂ ਗੁਂਰੁਂ ਸਂਸਂ, ਮੰਮੰ ਗੁ,ਮੰ ਮੰਗੁ ਰੁਰੁ, ਪਧੁ ਪਪ, ਧੁਨ ਧੁਧੁ,	ਰੁਂਰੁਂ ਸਂ,ਰੁਂ ਰੁਂਸਂ ਨਨ, ਗੁਗੁ ਰੁਗੁ ਗੁਰੁ ਸਸ, ਨਸਂ ਨਨ, ਸਂਰੁਂ ਸਂਸਂ

੧. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮਾਈ ਮੇਰੇ ਮਨ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥
ਏਹੀ ਕਰਮ ਧਰਮ ਜਪ ਏਹੀ ਰਾਮਨਾਮ ਨਿਰਮਲ ਹੈ ਰੀਤਿ ॥ਰਹਾਉ॥
ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰ ਜੀਵਨ ਧਨ ਮੋਰੈ ਦੇਖਨ ਕਉ ਦਰਸਨ ਪ੍ਰਭ ਨੀਤਿ ॥
ਬਾਟ ਘਾਟ ਤੋਸਾ ਸੰਗਿ ਮੋਰੈ ਮਨ ਅਪੁਨੇ ਕਉ ਮੈ ਹਰਿ ਸਖਾ ਕੀਤ ॥੧॥
ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਭਏ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਕਰ ਕਿਰਪਾ ਅਪੁਨੇ ਕਰਿ ਲੀਤ ॥
ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਨਾਨਕ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਭਗਤਨ ਕੇ ਮੀਤ ॥੨॥
(ਟੋਡੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੭੧੬)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
								ਰੁ		ਰੁ	ਰੁ				
ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	ਨ਼	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	—	ਗੁ	ਗੁ	—	—	ਗੁ	—
ਮਾ	ਈ	ਮੇ	ਰੇ	ਮ	ਨ	ਕੀ	ऽ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ
								ਰੁ				ਗੁ			
ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	ਨ਼	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	—	—	—	ਰੁ	—	ਸ	—
ਮਾ	ਈ	ਮੇ	ਰੇ	ਮ	ਨ	ਕੀ	ऽ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਤ	ऽ
						ਮੰ									
—	ਧੁ	—	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਗੁ	ਮੰ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਮੰ	ਗੁ	—
ऽ	ਏ	ऽ	ਹੀ	ਕ	ਰ	ਮ	ਧ	ਰ	ਮ	ਜ	ਪ	ਏ	ऽ	ਹੀ	ऽ
													ਧੁ		
—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਮੰ	ਪ	ਧੁ	—	ਗੁ	—	ਗੁ
ऽ	ਰਾ	ਮ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਨਿ	ਰ	ਮ	ਲ	ਹੈ	ऽ	ऽ	ਰੀ	ऽ	ਤ

ਅੰਤਰਾ

	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ'	—	ਪ	ਧ̱	ਸਂ	ਸ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
	ਪ੍ਰਾ	ਨ	ਅ	ਧਾ	ऽ	ਰ	ਜੀ	ਵ	ਨ	ਧ	ਨ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ऽ
	ਨ														
—	ਧ̱	ਧ̱	ਧ̱	ਨ	—	ਸਂ	ਰੇ̱ਂ	ਗ̱ਂ	ਗ̱ਂ	ਰੇ̱ਂ	ਰੇ̱ਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—
ऽ	ਦੇ	ਖ	ਨ	ਕਉ	ऽ	ਦ	ਰ	ਸ	ਨ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਨੀ	ऽ	ਤ	ऽ
—	ਗ̱ਂ	ਸਂ	ਰੇ̱ਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ̱	—	ਪ	ਮ'	ਪ	ਧ̱	ਪ	—	ਪ	—
ऽ	ਬਾ	ਟ	ਘਾ	ऽ	ਟ	ਤੋ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ਸੰ	ਗ	ਮੋ	ऽ	ਰੇ	ऽ
	ਮ'												ਧ̱		
—	ਗ̱	ਗ̱	ਧ̱	ਧ̱	—	ਧ̱	ਧ̱	ਪ	ਮ'	ਪ	ਧ̱	—	ਗ̱	—	ਗ̱
ऽ	ਮਨ	ਅ	ਪ	ਨੇ	ऽ	ਕਉ	ਮੈ	ਹ	ਰਿ	ਸ	ਖਾ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ਤ

ਮਾਈ ਮੇਰੇ .. —ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੨. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਮਾਈ ਚਰਨ ਗੁਰ ਮੀਠੇ ॥
ਵਡੈ ਭਾਗਿ ਦੇਵੈ ਪਰਮੇਸਰੁ ਕੋਟਿ ਫਲਾ ਦਰਸਨ ਗੁਰ ਡੀਠੇ ॥ਰਹਾਉ॥
ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਅਚੁਤ ਅਬਿਨਾਸੀ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਬਿਨਸੇ ਮਦ ਢੀਠੇ ॥
ਅਸਥਿਰ ਭਏ ਸਾਚ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਬਾਹੁਰਿ ਨਹੀ ਪੀਠੇ ॥੧॥
ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਜਨ ਰੰਗ ਰਸ ਜੇਤੇ ਸੰਤ ਦਇਆਲ ਜਾਨੇ ਸਭਿ ਝੂਠੇ ॥
ਨਾਮ ਰਤਨੁ ਪਾਇਓ ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਬਿਹੂਨ ਚਲੇ ਸਭਿ ਮੂਠੇ ॥੨॥

(ਟੋਡੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੭੧੭)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
				ਨ਼		ਨ਼		ਰੇ̱							
—	ਰੇ̱ਗ̱	ਰੇ̱	ਸ	ਧ਼̱	ਧ਼̱	ਸ	ਰੇ̱	ਗ̱	—	—	—	ਰੇ̱	—	ਸ	—
ऽ	ਮਾऽ	ਈ	ਚ	ਰ	ਨ	ਗੁ	ਰ	ਮੀ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ਠੇ	ऽ
				ਪ				ਮ'							
—	ਗ̱	ਮ'	ਮ'	ਧ̱	ਧ਼̱	ਧ̱	—	ਗ̱	—	ਰੇ̱	ਗ̱	ਰੇ̱	—	ਸ	ਸ
ऽ	ਵ	ਡੈ	ਭਾ	ऽ	ਗ	ਦੇ	ऽ	ਵੈ	ऽ	ਪ	ਰ	ਮੇ	ऽ	ਸ	ਰ
	ਧ̱			ਨ								ਮ'			
—	ਮ'	ਧ̱	ਧ̱	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਧ̱	ਪ	ਧ̱	ਗ̱	ਰੇ̱	ਸ	—
ऽ	ਕੋ	ਟ	ਫ	ਲਾ	ऽ	ਦ	ਰ	ਸ	ਨ	ਗੁ	ਰ	ਡੀ	ऽ	ਠੇ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਮੱ														
	ਧੁ	ਮੱ	ਮੱ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—
	ਗੁ	ਨ	ਗਾ	ਵ	ਤ	ऽ	ਅ	ਚੁ	ਤ	ਅ	ਬਿ	ਨਾ	ऽ	ਸੀ	ऽ
	ਗੁਂ											ਮੱ			
—	ਰੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁਨ	ਸਂਨ	ਧੁ	ਪ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—
ऽ	ਕਾ	ਮ	ਕ੍ਰੋ	ऽ	ਧ	ਬਿ	ਨ	ਸੇऽ	ऽऽ	ਮ	ਦ	ਢੀ	ऽ	ਠੇ	ऽ

ऽ ਮਾਈ ਚਰਨ... —ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੩. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਮਾਈ ਮੇਰੇ ਮਨ ਕੋ ਸੁਖ ॥
ਕੋਟਿ ਅਨੰਦ ਰਾਜ ਸੁਖੁ ਭੁਗਵੈ ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ ਬਿਨਸੈ ਸਭ ਦੁਖੁ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਕੇ ਕਿਲ ਬਿਖ ਨਾਸਹਿ ਸਿਮਰਤ ਪਾਵਨ ਤਨ ਮਨ ਸੁਖ ॥
ਦੇਖਿ ਸਰੂਪ ਪੂਰਨੁ ਭਈ ਆਸਾ ਦਰਸਨ ਭੇਟਤ ਉਤਰੀ ਭੁਖ ॥੧॥
ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਅਸਟ ਮਹਾ ਸਿਧਿ ਕਾਮਧੇਨੁ ਪਾਰਜਾਤ ਹਰਿ ਹਰਿ ਰੁਖੁ ॥
ਨਾਨਕ ਸਰਨਿ ਗਹੀ ਸੁਖ ਸਾਗਰ ਜਨਮ ਮਰਨ ਫਿਰਿ ਗਰਭ ਨ ਧੁਖੁ ॥੨॥
(ਟੋਡੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੭੧੭)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
												ਧੁ	ਮੱ	ਧੁਨ	ਸਂਨ
												ਮਾ	ऽ	ਈऽ	ऽऽ
								ਮੱ							
ਧੁ	ਪ	ਮੱ	ਪ	ਮੱ	ਗੁ	ਮੱ	—	ਧੁ	ਧੁ	—	—	ਮੱ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ
ऽ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ਮ	ਨ	ਕੋ	ऽ	ਸੁ	ਖ	ऽ	ऽ;	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
—	ਸ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	ਮੱ	ਧੁ	ਮੱ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—
ऽ	ਕੋ	ਟਿ	ਅ	ਨੰ	ऽ	ਦ	ਰਾ	ऽ	ਜ	ਸੁ	ਖ	ਭੁ	ਗ	ਵੈ	ऽ
ਧੁ				ਨ											
ਮੱ	ਮੱ	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧੁਨ	ਸਂਨ	ਧੁਪ	ਮੱਪ	ਗੁਮੱ	ਪਮੱ	ਗੁਮੱ	ਗੁਰੁ
ਹ	ਰਿ	ਸਿ	ਮ	ਰ	ਤ	ਬਿ	ਨ	ਸੈऽ	ऽऽ	ਸऽ	ਭऽ	ਦੁ,	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ
ਸ	ਪ	ਮੱ	ਪ												
ਖ,	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	—ਮਨ...											

ਅੰਤਰਾ

	ਧ̱														
	ਮ́	ਮ́	ਮ́	ਧ̱	ਧ̱	ਧ̱	ਮ́ਧ̱	ਸ̇	ਸ̇	ਸ̇	ਸ̇	ਸ̇ਰ̱̇	ਗ̱̇	ਰ̱̇	ਸ̇
	ਕੋ	ਟਿ	ਜ	ਨ	ਮ	ਕੇ	ऽऽ	ਕਿ	ਲ	ਬਿ	ਖ	ਨਾऽ	ऽ	ਸਹਿ	ऽ
	ਰ̱̇														
—	ਗ̱̇	ਰ̱̇	ਰ̱̇	ਸ̇	—	ਸ̇	ਸ̇	ਧ̱ਨ	ਸ̇ਨ	ਧ̱ਪ	ਮ́ਪ	ਗ̱ਮ́	ਪਮ́	ਗ̱ਮ́	ਗ̱ਰ̱
ऽ	ਸਿਮ	ਰ	ਤ	ਪਾ	ऽ	ਵ	ਨ	ਤऽ	ਨऽ	ਮऽ	ਨऽ	ਸੁऽ	ऽऽ	ऽऽ	ऽऽ
ਸ	ਪ	ਮ́	ਪ												
ਖ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ...												

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੪. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਕਹਉ ਕਹਾ ਅਪਨੀ **ਅਧਮਾਈ** ॥
ਉਰਝਿਓ ਕਨਕ ਕਾਮਨੀ ਕੇ ਰਸ ਨਹ ਕੀਰਤਿ ਪ੍ਰਭ ਗਾਈ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਜਗ ਝੂਠੇ ਕਉ ਸਾਚੁ ਜਾਨਿ ਕੈ ਤਾ ਸਿਉ ਰੁਚ ਉਪਜਾਈ ॥
ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਸਿਮਰਿਓ ਨਹੀ ਕਬਹੂ ਹੋਤ ਜੁ ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ ॥੧॥
ਮਗਨ ਰਹਿਓ ਮਾਇਆ ਮੈ ਨਿਸਦਿਨਿ ਛੁਟੀ ਨ ਮਨ ਕੀ ਕਾਈ ॥
ਕਹਿ ਨਾਨਕ ਅਬ ਨਾਹਿ ਅਨਤ ਗਤਿ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਕੀ ਸਰਨਾਈ ॥੨॥

(ਟੋਡੀ ਮ: ੯, ਪੰਨਾ ੭੧੮)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
ਰ̱															
ਨ̣	ਨ̣	ਰ̱	ਗ̱ਰ̱	ਗ̱	—	ਮ́	ਮ́	ਧ̱	—	ਧ̱	ਧ̱	ਧ̱	ਨ	ਧ̱	ਪ
ਕ	ਹਉ	ऽ	ਕऽ	ਹਾ	ऽ	ਅ	ਪ	ਨੀ	ऽ	ਅ	ਧ	ਮਾ	ऽ	ਈ	ऽ
ਪ		ਮ́				ਮ́									
ਮ́	ਧ̱	ਗ̱	—	ਗ̱	ਗ̱	ਰ̱	ਰ̱	ਗ̱	ਗ̱	ਮ́	—	ਗ̱	ਰ̱	ਸ	ਸ
ਉ	ਰ	ਝਿਓ	ऽ	ਕ	ਨ	ਕ	ਕਾ	ऽ	ਮ	ਨੀ	ऽ	ਕੇ	ऽ	ਰ	ਸ
								ਗ̱	ਗ̱			ਗ̱			
ਨ̣	ਧ̱̣	ਨ̣	—	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਰ̱	ਰ̱	ਗ̱	—	ਰ̱	—	ਸ	—
ਨਹ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ਰ	ਤ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਗਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

				ਪ				ਧ				ਨ			
ਪ	ਪ	ਮ'	ਧ	ਮੱ	—	ਗ	—	ਮੱ	—	ਧ	ਧ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਜ	ਗ	ਝੂ	ऽ	ਠੇ	ऽ	ਕਉ	ऽ	ਸਾ	ऽ	ਚ	ਜਾ	ऽ	ਨ	ਕੈ	ऽ
ਨ		ਨ		ਸਂ				ਗਂ						ਨ	
ਧ	—	ਧ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਰਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਨਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧ	—
ਤਾ	ऽ	ਸਿਓ	ऽ	ਰੁ	ਚ	ਉ	ਪ	ਜਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽऽ	ऽऽ	ਈ	ऽ
ਨ															
ਧ	ਨ	ਧਮ'	ਪ	ਮੱ	ਗ	ਮ'	ਮ'	ਧ	—	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ
ਦੀ	ऽ	ਨऽ	ਬੈ	ऽ	ਧ	ਜਿ	ਮ	ਰਿਓ	ऽ	ਨ	ਹੀ	ਕ	ਬ	ਹੂ	ऽ
				ਰਂ								ਮ'			
ਮ'	ਧ	ਨ	ਸਂ	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਧਨ	ਸਂਨ	ਧ	ਪ	ਰ	ਗ	ਰ	ਸ
ਹੋ	ऽ	ਤ	ਜੁ	ਸੰ	ऽ	ਗ	ਸ	ਹਾऽ	ऽऽ	ऽ	ऽ	ਈ	ऽ	ऽ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੫. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਮ ਲਯ)

ਰੂੜੋ ਮਨੁ ਹਰਿ ਰੰਗੋ ਲੋੜੈ ॥
ਗਾਲੀ ਹਰਿ ਨੀਹੁ ਨ ਹੋਇ ॥ਰਹਾਉ॥
ਹਉ ਢੂਢੇਦੀ ਦਰਸਨ ਕਾਰਣਿ ਬੀਥੀ ਬੀਥੀ ਪੇਖਾਂ ॥
ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਭਰਮੁ ਗਵਾਇਆ ਹੇ ॥੧॥
ਇਹ ਬੁਧਿ ਪਾਈ ਮੈ ਸਾਧੂ ਕੰਨਹੁ ਲੇਖੁ ਲਿਖਿਓ ਧੁਰਿ ਮਾਥੈ ॥
ਇਹ ਬਿਧਿ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਨੈਣ ਅਲੋਇ ॥੨॥

(ਟੋਡੀ ਮ: ੫; ਪੰਨਾ ੭੧੫)

ਅਸਥਾਈ

X				੨				੦				੩			
													ਮੱ	ਗ	ਮ'
													ਰੂ	ऽ	ੜੋ
											ਮ'				
ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਪ	—	ਮੱ	ਧ	ਮ'	—	ਗ	ਰ	ਗ	ਰ	—	ਸ
ਮ	ਨ	ਹ	ਰਿ	ਰੰ	ऽ	ਗੋ	ऽ	ਲੋ	ऽ	ੜੈ	ऽ	ऽ,	ਗਾ	ऽ	ਲੀਂ
		ਨ													
ਸ	ਸ	ਸ	—	ਧ	—	—	ਪ	ਪ	ਮ'	ਗ	ਰ	ਗ			
ਹ	ਰਿ	ਨੀ	ऽ	ਹੁ	ऽ	ऽ	ਨ	ਹੋ	ऽ	ਇ	ऽ	ऽ			

ਅੰਤਰਾ

ਧ				ਨ				ਗੰ						ਨ	
ਮੰ	—	ਧ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਰੰ	ਗੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਧ	ਧ
ਹਉ	ऽ	ਢੂ	ऽ	ਢੇ	ऽ	ਦੀ	ऽ	ਦ	ਰ	ਸ	ਨ	ਕਾ	ऽ	ਰ	ਣ
ਗੰ	—	ਰੰ	—	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਨ	ਧ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮੰ	ਧ	—
ਥੀ	ऽ	ਥੀ	ऽ	ਥੀ	ऽ	ਥੀ	ऽ	ਪੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਖਾ	ऽ	ऽ	ऽ
ਮੰ															
ਗ	ਗ	ਧ	ਧ	ਪ	ਪ	ਮੰ	ਧ	ਮੰ	—	ਗ	ਰ	ਗ			
ਗੁ	ਰ	ਮਿ	ਲ	ਭ	ਰ	ਮ	ਗ	ਵਾ	ऽ	ਇਆ	ਹੈ	ऽ	—ਰੂੜੇ...		

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੬. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਹਾਂ ਹਾਂ ਲਪਟਿਓ ਰੇ ਮੂੜ੍ਹੇ ਕਛੂ ਨ ਥੋਰੀ ॥ ਤੇਰੋ ਨਹੀ ਸੁ ਜਾਨੀ ਮੋਰੀ ॥ਰਹਾਉ॥
ਆਪਨ ਰਾਮੁ ਨ ਚੀਨੋ ਖਿਨੂਆ ॥ ਜੋ ਪਰਾਈ ਸੁ ਆਪਨੀ ਮਨੂਆ ॥੧॥
ਮਾਨੁ ਸੰਗੀ ਸੋ ਮਨਿ ਨ ਬਸਾਇਓ ॥ ਛੋਡਿ ਜਾਹਿ ਵਾਹੂ ਚਿਤ ਲਾਇਓ ॥੨॥
ਸੋ ਸੰਚਿਓ ਜਿਤੁ ਭੂਖ ਤਿਸਾਇਓ ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਤੋਸਾ ਨਹੀ ਪਾਇਓ ॥੩॥
ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧਿ ਮੋਹ ਕੂਪਿ ਪਰਿਆ ॥ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਕੋ ਤਰਿਆ ॥੪॥

(ਟੋਡੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੭੧੫)

ਅਸਥਾਈ

X				੨				੦				੩			
						ਮ									
						ਗ	ਮੰ	ਧ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮੰ	ਗ	ਮੰ	ਮੰ
						ਹਾਂ	ਹਾਂ	ਲ	ਪ	ਟਿਓ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਮੂ	ੜੇ
		ਮੰ				ਮੰ									
ਧ	ਧ	ਗ	ਰ	ਗ	ਰ	ਗ	ਮੰ	ਧ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮੰ	ਗ	ਮੰ	ਮੰ
ਕ	ਛੂ	ऽ	ਨ	ਥੋ	ਰੀ,	ਹਾਂ	ਹਾਂ	ਲ	ਪ	ਟਿਓ	ऽ	ਰੇ	ऽ	ਮੂ	ੜੇ
		ਮੰ						ਗ							
ਧ	ਧ	ਗ	ਰ	ਗ	ਰ	ਸ	—	ਰ	—	ਗ	—	ਮੰ	ਮੰ	ਧ	ਧ
ਕ	ਛੂ	ऽ	ਨ	ਥੋ	ऽ	ਰੀ	ऽ	ਤੇ	ऽ	ਰੋ	ऽ	ਨ	ਹੀ	ऽ	ਸੁ
ਨ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਪ	ਪ										
ਜਾ	ऽ	ਨੀ	ऽ	ਮੋ	ਰੀ	ਹਾਂ ਹਾਂ...									

ਅੰਤਰਾ

								ਮ́				ਧ			
								ਗ	—	ਗ	ਗ	ਮ́	ਮ́	ਧ	ਧ
								ਆ	ऽ	ਪ	ਨ	ਰਾ	ਮ	ਨ	ਹੀ
ਨ								ਨ							
ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਧ	—	ਗਂ	ਰਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ
ਚੀ	ऽ	ਨੋ	ऽ	ਖਿ	ਨੂ	ਆ	ऽ	ਜੋ	ऽ	ऽ	ਪ	ਰਾ	ऽ	ਈ	ਸੁ
						ਨ									
ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਨਸਂ	ਰਂਸਂ	ਧ	—	ਪ	—	ਮ́	ਮ́	ਧ	ਨ	ਧ	ਪ
ਅ	ਪ	ਨੀ	ऽ	ਮऽ	ਨੂऽ	ਆ	ऽ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਸੰ	ਗੀ	ऽ	ਸੋਂ	ऽ
ਮ́				ਮ́											
ਗ	ਗ	ਗ	ਗ	ਰ	ਗ	ਰ	ਸ	ਰ	—	ਗ	ਗ	ਮ́	—	ਧ	—
ਮ	ਨ	ਨ	ਬ	ਸਾ	ऽ	ਇਓ	ऽ	ਛੋ	ऽ	ਡ	ਜਾ	ਹਿ	ऽ	ਵਾ	ऽ
ਧਨ	ਸਂ	ਨ	ਧ	ਪ	ਪ										
ਹੂऽ	ऽ	ਚਿ	ਤ	ਲਾ	ਇਓ—ਰਾਂ ਹਾਂ ਲਪਟਿਓ... —ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।										

੭. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਬੇੜਾ ਬੰਧਿ ਨ ਸਕਿਓ ਬੰਧਨ ਕੀ ਵੇਲਾ ॥
ਭਰਿ ਸਰਵਰੁ ਜਬ ਊਛਲੈ ਤਬ ਤਰਣੁ ਦੁਹੇਲਾ ॥੧॥
ਹਥੁ ਨ ਲਾਇ ਕਸੁੰਭੜੈ ਜਲਿ ਜਾਸੀ ਢੋਲਾ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਇਕ ਆਪੀਨੈ ਪਤਲੀ ਸਹ ਕੇਰੇ ਬੋਲਾ ॥
ਦੁਧਾ ਥਣੀ ਨ ਆਵਈ ਫਿਰਿ ਹੋਇ ਨ ਮੇਲਾ ॥੨॥
ਕਹੈ ਫਰੀਦੁ ਸਹੇਲੀਹੋ ਸਹੁ ਅਲਾਇਸੀ ॥
ਹੰਸੁ ਚਲਸੀ ਡੁੰਮਣਾ ਅਹਿ ਤਨੁ ਢੇਰੀ ਥੀਸੀ ॥੩॥

(ਰਾਗੁ ਸੂਹੀ, ਬਾਣੀ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੭੯੪)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩				×				੨			
—	ਧਨ	ਸਂ	ਰਂ	ਨ	ਧ	ਧਨ	ਸਂਨ	ਧ	ਧ	ਪ	—	—	—	—	—
ऽ	ਹऽ	ਥ	ਨ	ਲਾ	ऽ	ਈऽ	ਕऽ	ਸੁੰ	ਭ	ੜੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਮ́				ਗ							
—	ਮ́	ਧ	ਧ	ਗ	—	ਰ	ਗ	ਰ	—	ਸ	—	ਰ	ਗ	ਮ́	ਧ
ऽ	ਜ	ऽ	ਲ	ਜਾ	ऽ	ਸੀ	ऽ	ਢੋ	ऽ	ਲਾ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ	ऽ

ਅੰਤਰਾ

	ਮੰ							ਨ.							
	ਗੁ	—	ਗੁ	ਮੰ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	—	—	—	—
	ਬੇ	S	ਝਾ	ਬੰ	S	ਧ	ਨ	ਸ	ਕਿ	ਓ	S	S	S	S	S
	ਨ							ਰੁਂ							
—	ਸਂ	—	—	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	ਸਂ	ਗੁਂ	—	—	—	ਰੁਂ	—	ਸਂ	—
S	ਬੰ	S	S	ਧ	ਨ	ਕੀ	S	ਵੇ	S	S	S	S	S	ਲਾ	S
—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂਰੁਂ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਮੰ	ਪ	—	—	—	—	—
S	ਭ	ਰ	ਸਰ	ਵ	ਰ	ਜ	ਬ	ਉ	ਛ	ਲੈ	S	S	S	S	S
—	ਮੰ	ਧੁ	ਮੰ	ਗੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਗ	ਰੁ	—	ਸ	—	ਰੁ	ਗੁ	ਮੰ	ਧੁ
S	ਤ	S	ਬ	ਤ	ਰ	ਣ	ਦੁ	ਹੋ	S	ਲਾ	S	S	S	S	S

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੮. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧਜ ਲਯ)

ਕਬ ਲਾਗੈ ਮਸਤਕ ਚਰਨਨ ਰਜ, ਦਰਸ ਦਇਆਲ ਦ੍ਰਿਗਨ ਕਬ ਦੇਖੌਂ ॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਸੁਨਉ ਕਬ ਸ੍ਰਵਨਨ, ਕਬ ਰਸਨਾ ਬੇਨਤੀ ਬਿਸੇਖੌਂ ॥
ਕਬ ਕਰ ਕਰਉ ਡੰਜਉਤ ਬੰਦਨਾ, ਪਗਨੁ ਪਰਿਕ੍ਰਮਾਦਿ ਪੁਨ ਰੇਖੌਂ ॥
ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤ ਪਰਤੱਛ ਪ੍ਰਾਨਪਤਿ, ਗਯਾਨ ਧਯਾਨ ਜੀਵਨ ਪਦ ਲੇਖੌਂ ॥੪੦੧॥

(ਕਬਿੱਤ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
					ਸ								
					ਰੁ	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	—	ਮੰ	ਮੰ	ਪ	ਪ
					ਕ	ਬ	ਲਾ	ਗੈ	S	ਮ	Sਸ	ਤ	ਕ
ਨ	ਧੁ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਮੰ	—	ਗੁ	—	—	—	—
ਚ	ਰ	S	ਨ	ਨ	ਚ	ਰ	ਨ	S	ਨ	S	S	S	S
ਨ	ਧੁ	—	ਮੰ	—	ਗੁ	—	ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਸ	—	—
ਚ	ਰ	S	ਨ	S	ਨ	S	ਚਰ	ਨ	ਨ	ਰ	ਜ	S	S
			ਮੰ										
ਨ	ਧੁ	—	ਗੁ	—	ਰੁ	ਸ	ਧੁ	ਪ	ਨ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਮੰ
ਦ	ਰ	S	S	S	ਸ	ਦ	ਇਆ	ਲ	ਦ੍ਰਿ	ਗ	ਨ	ਕ	ਬ
					ਸ								
ਗੁ	ਰੁ	—	ਸ	—	ਰੁ	ਸ							
ਦੇ	ਖੌਂ	S	S	S	—ਕ	ਬ...							

ਅੰਤਰਾ

ਪ													
ਧੁ	ਪ	ਮੱ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਅੰ	ਮ੍ਰਿ	ਤ	ਬ	ਚ	ਨ	ਸੁ	ਨਉ	ਕ	ਬ	ਸ੍ਰ	ਵ	ਨ	ਨ
ਨ							ਨ						
ਧੁ	ਧੁ	—	ਗੁਂ	—	ਰੁਂ	ਸਂ	ਧੁ	—	—	—	—	ਪ	ਨ
ਕ	ਬ	਽	਽	਽	ਰ	ਸ	ਨਾ	਽	਽	਽	਽	ਬੇ	ਨ
												ਸ	
ਨ	—	ਧੁ	ਪ	—	ਮੱ	—	ਗੁ	ਰੁ	—	ਸ	—	ਰੁ	ਸ
ਡੀ	਽	ਬਿ	ਸੇ	਽	ਖੈਂ	਽	਽	਽	਽	਽	਽	ਕ	ਬ ਲਾਗੀ...

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰ ਤੇ ਲਾਓ।

੯. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਰੂਪਕ (ਮੱਧ ਲਯ)

ਮਾਗਉ ਦਾਨ ਠਾਕੁਰ ਨਾਮ ॥
ਅਵਰੁ ਕਛੂ ਮੇਰੈ ਸੰਗਿ ਨ ਚਾਲੈ ਮਿਲੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਗੁਣ ਗਾਮ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਰਾਜੁ ਮਾਲੁ ਅਨੇਕ ਭੋਗ ਰਸ ਸਗਲ ਤਰਵਰ ਕੀ ਛਾਮ ॥
ਧਾਇ ਧਾਇ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕਉ ਧਾਵੈ ਸਗਲ ਨਿਰਾਰਥ ਕਾਮ ॥੧॥
ਬਿਨੁ ਗੋਵਿੰਦ ਅਵਰੁ ਜੇ ਚਾਹਉ ਸਗਲ ਬਾਤ ਹੈ ਖਾਮ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੰਤ ਰੇਨ ਮਾਗਉ ਮੇਰੋ ਮਨੁ ਪਾਵੈ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ॥੨॥

(ਟੋਡੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੭੧੩)

ਅਸਥਾਈ

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
			ਪ										
			ਮੱ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਨ	ਧੁਪ	ਮੱਗੁ	ਮੱ	ਮੱ
			ਮਾ	਽	ਗਉ	਽	ਦਾ	਽	ਨ	ਠਾ਽	਽਽	ਕੁ	ਰ
			ਪ										
ਧੁ	—	ਧੁ	ਮੱ	—	ਪ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਨ	ਧੁਪ	ਮੱਗੁ	ਮੱ	ਮੱ
ਨਾ	਽	ਮ,	ਮਾ	਽	ਗਉ	਽	ਦਾ	਽	ਨ	ਠਾ਽	਽਽	ਕੁ	ਰ
ਧੁ	—	—	ਪ	—	—	—	ਪ	ਨ	ਧੁ	ਪ	—	ਪ	ਪ
ਨਾ	਽	਽	ਮ	਽	਽	਽	ਅਵ	ਰ	ਕ	ਛੂ	਽	ਮੇ	ਰੈ
ਮੱ	ਧੁ	ਮੱ	ਗ	ਰੁ	ਸ	—	ਰੁ	ਗੁ	ਮੱ	ਧੁ	—	ਨ	ਸਂ
ਸੰ	ਗ	ਨ	ਚਾ	਽	ਲੈ	਽	ਮਿ	ਲੈ	ਕਿਰ	ਪਾ	਽	ਗੁ	ਣ
ਨ	ਧੁ	ਧੁ											
ਗਾ	਽	ਮ—ਮਾਗਉ...											

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਮੱ	ਮੱ	ਧੁ	—	ਮੱ	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ
ਰਾਂ	ऽ	ਜ	ਮਾ	ऽ	ਲ	ਅ	ਨੇ	ऽ	ਕ	ਭੋ	ਗ	ਰ	ਸ
ਨ													
ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—	ਰੁਂ	—	—	ਸਂ	—	—	—
ਸਗ	ਲ	ਤਰ	ਵ	ਰ	ਕੀ	ऽ	ਛਾ	ऽ	ऽ	ਮ	ऽ	ऽ	ऽ
										ਨ			
ਰੁਂ	ਗੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਰੁਂਸਂ	ਧੁ	—	ਧੁ	—
ਧਾ	ऽ	ਇ	ਧਾ	ਇ	ਬਹੁ	ऽ	ਬਿ	ਧਿ	ਕਉ	ਧਾ	ऽ	ਵੈ	ऽ
										ਪ			
ਪ	ਮੱ	ਮੱ	ਧੁ	—	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਮੱ	—	ਪ	ਧੁ
ਸਗ	ਲ	ਨਿ	ਰਾ	ऽ	ਰ	ਥ	ਕਾ	ऽ	ਮ,	ਮਾ	ऽ	ਗਉ	ऽ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

੧੦. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਕਉਨੁ ਕੋ ਕਲੰਕ ਰਹਿਓ ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਲੇਤ ਹੀ ॥
ਪਤਿਤ ਪਵਿਤ ਭਏ ਰਾਮੁ ਕਹਤ ਹੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਰਾਮ ਸੰਗਿ ਨਾਮਦੇਵ ਜਨ ਕਉ ਪ੍ਰਤਗਿਆ ਆਈ ॥
ਏਕਾਦਸੀ ਬ੍ਰਤੁ ਰਹੈ ਕਾਹੇ ਕਉ ਤੀਰਥ ਜਾਈ ॥ ੧ ॥
ਭਨਤਿ ਨਾਮਦੇਉ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਸੁਮਤਿ ਭਏ ॥
ਗੁਰਮਤਿ ਰਾਮੁ ਕਹਿ ਕੋ ਕੋ ਨ ਬੈਕੁੰਠਿ ਗਏ ॥ ੨ ॥

(ਟੋਡੀ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੭੧੮)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਨ਼						ਗੁ					
ਧ਼ੁ	—	ਧ਼ੁ	ਨ਼	ਸ	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਸ	—
ਕਉ	ऽ	ਨ	ਕ	ऽ	ਕ	ਲੰ	ऽ	ਕ	ਰ	ਹਿਓ	ऽ
ਰੁ			ਗੁ							ਨ਼	
ਨ਼	—	ਨ਼	ਰੁ	—	ਰੁ	ਗੁ	—	ਰੁਨ਼	ਸ	ਧ਼ੁ	—
ਰਾ	ऽ	ਮ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਲੇ	ऽ	ਤऽ	ਹੀ	ऽ	ऽ
			ਗੁ								
ਧ਼ੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਪ	ਮੱ	—	ਧੁ
ਪ	ਤਿ	ऽ	ਤ	ऽ	ਪ	ਵਿ	ऽ	ਤ	ਭ	ऽ	ਏ

ਧੁਮੰ	—	ਗੁ	ਗੁਮੰ	ਧੁਨ	ਧੁ	ਮੰ	ਗੁ	ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ
ਰਾS	S	S	ਮS	SS	ਕ	ਹ	ਤ	S	ਹੀ	S	S

ਅੰਤਰਾ

ਮੰ	ਗੁ	ਗੁ	ਮੰ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਰਾ	S	ਮ	ਸੰ	S	ਗ	ਨਾ	S	ਮ	ਦੇ	S	ਵ
ਨ ਧੁ	ਧੁ	—	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਗੁਂ ਰੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਜ	ਨ	S	ਕਉ	S	ਪ੍ਰ	ਤ	S	ਗਿਆ	ਆ	S	ਈ
ਰੁਂ ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	—	ਨ	ਸਂ	ਰੁਂਸਂ	ਨ ਧੁ	ਧੁ	—
ਏ	ਕਾ	ਦ	ਸੀ	S	S	ਬ੍ਰ	S	ਤS	ਰ	ਹੈ	S
ਧੁ	ਨ	ਧੁ	ਮੰ	ਧੁ	ਨ	ਧੁ ਮੰ	ਗੁ	ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ
ਕਾ	S	ਹੇ	ਕਉ	S	ਡੀ	ਰ	ਥ	S	ਜਾ	S	ਈ—ਕਉਨ...

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

੧੧. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਰੂਪ ਹੀਨ ਕੁਲ ਹੀਨ ਗੁਨ ਹੀਨ ਗਿਆਨ ਹੀਨ,
ਸੋਭਾ ਹੀਨ ਭਾਗ ਹੀਨ ਤਪ ਹੀਨ ਬਾਵਰੀ ॥
ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਦਰਸ ਹੀਨ ਸਬਦ ਸੁਰਤਿ ਹੀਨ,
ਬੁਧਿ ਬਲ ਹੀਨ ਸੂਧੇ ਹਸਤ ਨ ਪਾਵਰੀ ॥
ਪ੍ਰੀਤ ਹੀਨ ਰੀਤ ਹੀਨ ਭਾਇ ਭੈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੀਨ,
ਚਿਤ ਹੀਨ ਬਿਤ ਹੀਨ ਸਹਜ ਸੁਭਾਵਰੀ ॥
ਅੰਗ ਅੰਗ ਹੀਨ ਦੀਨਾਧੀਨ ਪਰਚੀਨ ਲਗ,
ਚਰਨਿ ਸਰਨਿ ਕੈਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹ੍ਵੈ ਰਾਵਰੀ ॥ ੨੨੦ ॥

(ਕਬਿੱਤ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਅਸਥਾਈ

X		0		੨		0		੩		੪	
ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਸ	ਨ਼	ਸ	—	ਰੁ	ਗੁ	ਗੁ
ਰੂ	S	ਪ	ਹੀ	S	ਨ	ਕੁ	ਲ	S	ਹੀ	S	ਨ

ਮ́	ਧ̱	—	ਨ	ਧ̱	ਧ̱	ਪ	—	ਮੱ	ਗ̱	ਰ̱	ਸ
ਗੁ	ਨ	S	ਹੀ	S	ਨ	ਗਿਆ	S	ਨ	ਹੀ	S	ਨ
ਗ̱	ਮੱ	—	ਧ̱	—	ਮੱਧ̱	ਸਂ	—	ਰ̱ਂ	ਸਂ	—	ਸ
ਸੋ	ਭਾ	S	ਹੀ	S	ਨS	ਭਾ	S	ਗ	ਹੀ	S	ਨ
ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧ̱	—	ਪ	ਮੱ	ਧ̱	ਮ́	ਗ̱	ਰ̱	ਸ
ਤ	ਪ	S	ਹੀ	S	ਨ	ਬਾ	S	ਵ	ਗੀ	S	S

ਅੰਤਰਾ

ਮ́	ਗ̱	ਮੱ	ਧ̱	ਨ	ਨ	ਸਂ	ਸਂ	ਰ̱ਂ	ਸਂ	—	ਸ
ਦ੍ਰਿ	S	Sਸ	ਟ	S	ਦ	ਰ	ਸ	S	ਹੀ	S	ਨ
ਗ̱ਂ									ਨ		
ਰ̱ਂ	ਰ̱ਂ	ਗ̱ਂ	ਰ̱ਂ	—	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰ̱ਂਸਂ	ਧ̱	—	ਧ̱
ਸ	ਬ	S	ਦ	S	ਸੁ	ਰ	ਤ	SS	ਹੀ	S	ਨ
ਧ̱						ਗ̱ਂ					
ਗ̱ਂ	—	—	ਗ̱ਂਰ̱ਂ	—	—	ਰ̱ਂ	ਗ̱ਂ	ਰ̱ਂ	ਸਂ	—	ਸਂ
ਬੁ	S	S	ਧਿS	S	S	ਬ	ਲ	S	ਹੀ	S	ਨ
ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧ̱	ਧ̱	ਪ	ਮ́	ਧ̱	ਮੱ	ਗ̱	ਰ̱	ਸ
ਸੂ	ਪੇ	S	ਹਸ	ਤ	ਨ	ਪਾ	S	ਵ	ਗੀ	S	S—ਰੂਪ ਹੀਨ...

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ । (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੨. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਇਕਤਾਲਾ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ)

ਕੋਈ ਬੋਲੈ ਨਿਰਵਾ ਕੋਈ ਬੋਲੈ ਦੂਰਿ ॥
ਜਲ ਕੀ ਮਾਛੁਲੀ ਚਰੈ ਖਜੂਰਿ ॥ ੧ ॥
ਕਾਂਇ ਰੇ ਬਕਬਾਦੁ ਲਾਇਓ ॥
ਜਿਨਿ ਹਰਿ ਪਾਇਓ ਤਿਨਹਿ ਛਪਾਇਓ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਪੰਡਿਤੁ ਹੋਇ ਕੈ ਬੇਦੁ ਬਖਾਨੈ ॥
ਮੂਰਖੁ ਨਾਮਦੇਉ ਰਾਮਹਿ ਜਾਨੈ ॥ ੨ ॥

(ਟੋਡੀ, ਭ: ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੭੧੮)

ਅਸਥਾਈ

X		o		੨		o		੩		੪	
ਗੁ						ਨ਼			ਨ਼		
ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਸ	ਸ	ਧੁ	—	ਧੁ	ਸ	—	ਸ
ਕਾਂ	ऽ	ਇ	ਰੇ	ਬ	ਕ	ਬਾ	ऽ	ਦ	ਲਾ	ऽ	ਇਓ
ਗੁ	ਮੰ'	ਪ	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਮੰ'	ਗੁ	ਰੁ	ਰੁਸ
ਜਿਨ	ਹ	ਰਿ	ਪਾ	ऽ	ਇਓ	ਤਿ	ਨਹਿ	ਛ	ਪਾ	ऽ	ਇਓ

ਅੰਤਰਾ

ਧੁ											
ਮੰ'	—	ਮੰ'	ਧੁ	—	ਮੰਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	—
ਕੇ	ऽ	ਈ	ਬੋ	ऽ	ਲੈਂऽ	ਨਿ	ਰ	ऽ	ਵਾ	ऽ	ऽ
ਨ			ਨ								
ਧੁ	—	ਧੁ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਰੁਂ	ਗੁਂ	ਰੁਂ	ਸਂ	—	—
ਕੋ	ऽ	ਈ	ਬੋ	ऽ	ਲੇ	ਦੂ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ
ਨ						ਸਂ					
ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	—	ਰੁਂ	ਨ	ਸਂ	ਨ	ਧੁ	—	—
ਜ	ਲ	ऽ	ਕੀ	ऽ	ऽ	ਮਾ	ऽ	ਛ	ਲੀ	ऽ	ऽ
						ਮੰ'					
ਪ	ਮੰ'	—	ਪ	—	ਧੁ	ਗੁ	—	ਰੁ	ਸ	—	—
ਚ	ਰੇ	ऽ	ऽ	ऽ	ਖ	ਜੂ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ—ਕਾਂਇ ਰੇ...

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ। (ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

੧੩. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਆੜਾ ਚੌਤਾਲਾ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਅਸਥਾਈ

X		੨		o		੩		o		੪		o	
													ਨ
												ਸਧੁ	-,ਮੰਧੁ
												ਕਾਂऽ	ऽਇऽ
							ਮੰ' ਗੁ						
ਸਂ	—	ਨਧੁ	ਧੁਪਧੁਮੰ	ਪ	ਮੰਗੁ	—	ਰੁ ਰੁ	ਗੁ	ਰੁਸ	ਸਨ਼	ਰੁਰੁ	ਸ	ਸ
ਰੇ	ऽ	ਬऽ	ਕऽऽऽ	ऽ	ਬਾऽ	ऽ	ਦऽ	ऽ	ਲਾऽ	ऽऽ	ਇਓ;	ਜਿ	ਨ

ਸ ਧੁ	ਧੁ ਮੱ			ਧੁ	ਮੱ	ਮੱ ਪ ਨ
ਧੁ ਮੱਧੁ	ਮੱ ਗੁ —	ਗੁਮੱਧੁਨ ਧੁਪ	ਮੱਗੁ ਪ	ਪ -ਮੱ	ਮੱ ਗੁ	ਗੁ ਮੱ ਧੁ, ਮੱਧੁ
ਹ ਰS	ਪਾS S	ਇਓSS SS	SS ਤਿ	ਨਹਿ Sਛ	ਪਾ ਇਓ;	ਕਾS Sਇਸ

ਅੰਤਰਾ

		ਨ	ਗੁਂ		ਨ	ਧੁ
ਗੁਗੁ ਮੱਮੱ	ਧੁਧੁ ਨਸਂ	-ਸਂ ਧੁ	ਨ ਸਂ ਰੁਂ	-ਗੁਂ ਰੁਂਸਂ	ਧੁ -ਨ	ਧੁਪ ਮੱਗੁ
ਕੋਈ Sਬੋ	Sਲੈ ਨਿਰ	Sਵਾ S	ः ਕੋਈ	Sਬੋ Sਲੈ	ਦੂ SS	ਰS SS

ਮੱ			ਨ	ਨ	ਧੁ ਧੁ	ਮੱ ਪ ਨ
ਰੁ ਗੁਰੁ	ਸ ਸਂ	ਰੁਂ ਸਂ	ਧੁਗੁਂ ਰੁਂਨ, ਧੁ	ਧੁਨਸਂ,ਧੁ ਸਂ	ਨ ਮੱ ਮੱਗੁ	ਗੁ ਮੱ ਧੁ,ਮੱਧੁ
ਜ ਲS	ਕੀ ਮਾ	ਛੁ ਰੀ	ਚS ਰS S	SS ›,ਖ ਜੂ	SS ਰS;	ਕਾS Sਇਸ

ਨੋਟ –'ਆਡਾ ਚੌਤਾਲਾ' ਦੀ ਇਸ ਰੀਤ ਨੂੰ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਅਗੋਂ ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਕਤਾਲਾ ਦੀ (ਦਰੁੱਤ ਲਯ ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਰਸ ਆਵੇਗਾ।

੧੪. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਆੜਾ ਚੌਤਾਲਾ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਹਥੁ ਨ ਲਾਇ ਕਸੁੰਭੜੈ ਜਲ ਜਾਸੀ ਢੋਲਾ ॥

ਅਸਥਾਈ

×	੨	੦	੩	੦	੪	੦
					ਗੁ	
	*ਨ ਸਂਸਂ	ਨਧੁ ਮੱਧੁਨਸਂ	ਨਧੁ ਮੱਗੁ	ਰੁਸ —	ਰੁਗੁ ਮੱ-	ਧੁ- ਮੱਧੁ
	*ਹ ਥਨ	ਲਾS ਇSSS	Sਕ ਸੁੰਭ	ੜੈS S	ਜਲ ਜਾS	ਸੀS ਢੋS
ਮੱਧੁਨਸਂ, —	*ਨ ਸਂਸਂ					
ਲਾSSS S	*ਹ ਥਨ	ਲਾ...				

ਅੰਤਰਾ

	ਧੁ		ਨ	ਨ		
	*ਮੱ -ਮੱ	ਧੁ ਮੱਧੁ	ਸਂਸਂ ਸਂ	— ਧੁ-	ਸਂਸਂ ਸਂਰੁਂਗੁਂ	— ਰੁਂ-
	*ਬੇ Sੜਾ	ਬੰ ਧਨ	ਸਕਿ ਓ	S ਬੰS	ਧਨ ਕੀSS	S ਵੇS
		ਨ	ਨ			
ਸਂ —	*ਨ ਸਂਸਂ	ਧੁਧੁ ਨਸਂ	ਧੁਧੁ ਪ	— —	ਮੱਧੁ ਨਸਂ	ਰੁਂਗੁਂ ਰੁਂ-
ਲਾ S	*ਭ ਰਸ	ਵਰ ਜਬ	ਉਛੁ ਲੇ	S S	ਤਬ ਤਰ	ਣਦੁ ਹੇS
ਸਂ —	*ਨ ਸਂਸਂ					
ਲਾ S	*ਹ ਥਨ ਲਾਇ...					

ਨੋਟ – ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਭਾਵੇਂ ਇਸੇ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ਜਾਂ ਪਿਛੇ ਲਿਖੀ ਰੀਤ (ਟਿਯੂਨ) ਨੰ: ੭ ਤੇ ਲਾਓ। ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਾਠ ਉਥੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

੧੫. ਰਾਗ ਟੋਡੀ, ਪੜਤਾਲ, ਚਾਰਤਾਲ (ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ)

ਮਾਈ ਮੇਰੇ ਮਨ ਕੀ ਪਿਆਸ ॥
ਇਕੁ ਖਿਨੁ ਰਹਿ ਨ ਸਕਉ ਬਿਨੁ ਪ੍ਰੀਤਮ
ਦਰਸਨ ਕਉ ਧਾਰੀ ਮਨਿ ਆਸ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸਿਮਰਉ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨ ਕਰਤੇ ਮਨ ਤਨ ਤੇ ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖ ਨਾਸ ॥
ਪੂਰਨ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸੁਖਦਾਤੇ ਅਬਿਨਾਸੀ ਬਿਮਲ ਜਾ ਕੋ ਜਾਸ ॥੧॥
ਸੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਮੇਰੇ ਪੂਰ ਮਨੋਰਥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਭੇਟੇ ਗੁਣ ਤਾਸ ॥
ਸਾਂਤਿ ਸਹਜ ਸੂਖ ਮਨਿ ਉਪਜਿਓ ਕੋਟਿ ਸੂਰ ਨਾਨਕ ਪਰਗਾਸ ॥ ੨ ॥

(ਟੋਡੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੭੧੬)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੦		੩		੪	
							ਸ		ਨ਼		
							ਰੁ	ਸ	ਧ਼	ਨ਼	ਸ
							ਮਾ	ਈ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ
ਰੁ			ਗੁ								
ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਰੁ	—	ਸ	—	ਸ	ਨ਼	ਸ	ਰੁ	ਸ
ਮ	ਨ	ਕੀ	ਪਿਆ	ऽ	ਸ	ऽ	ਇ	ਕ	ਖਿ	ऽ	ਨ
ਨ਼						ਰੁ		ਗੁ			
ਧ਼	—	ਧ਼	ਨ਼	ਸ	ਰੁਸ	ਗੁ	ਗੁ	ਰੁ	—	ਸ	ਸ
ਰਹਿ	ऽ	ਨ	ਸ	ਕਉ	ऽऽ	ਬਿ	ਨ	ਪ੍ਰੀ	ऽ	ਤ	ਮ
										ਪ	
ਸ	ਸ	ਪ	ਪ	ਮੱ	—	ਗੁ	ਮੱ	ਮੱ	ਪ	ਧੁ	—
ਦ	ਰ	ਸ	ਨ	ਦੇ	ऽ	ऽ	ਖ	ਨ	ਕਉ	ਧਾ	ऽ
			ਗੁ								
ਧੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਰੁ	—	ਸ	—					
ਰੀ	ਮ	ਨ	ਆ	ऽ	ਸ	ऽ	ਮਾਈ...				

ਅੰਤਰਾ–ਤਾਲ ਰੂਪਕ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਦੁਗੁਨ ਲਯ)

⊕			੧		੨		⊕			੧		੨	
ਧੁ			ਧੁ				ਨ						
ਮੱ	ਗੁ	ਗੁ	ਮੱ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—
ਸਿ	ਮ	ਰਉ	ਨਾ	ऽ	ਮ	ਨਿ	ਰੰ	ਜ	ਨ	ਕ	ਰ	ਤੇ	ऽ

ਰੁੰ											ਨ				
ਗੁੰ	ਰੁੰ	ਰੁੰ	ਸਂ	—	ਸਂ	ਸਂ	ਨ	ਸਂ	ਰੁੰ		ਧੁ	—	ਪ	—	
ਮਨ	ਤ	ਨ	ਤੇ	S	ਸ	ਭ	ਕਿਲ	ਵਿ	ਖ		ਨਾ	S	ਸ	S;	
ਮੰ	ਧੁ	ਮੰ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਪ	ਪ	ਪ		ਮੰ	—	ਧੁ	ਧੁ	
ਕਿਲ	ਵਿ	ਖ	ਨਾ	S	ਸ	S	ਪੂ	ਰ	ਨ		ਪਾ	S	ਰ	ਬ੍ਰ	

ਤਿੰਨਤਾਲ (ਰੂਪਕ ਦੀ ਦੁਗੁਨ । ਭਾਵ, ਚਾਰ: ਦੀ ਚੌਗੁਨ ਲਯ)

×				੨				੦				੩			
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਪ	—	ਪ	ਪ	ਮੰ	—	ਧੁ	ਧੁ
ਹ	ਮ	ਸੁ	ਖ	ਦਾ	S	ਤੇ	S	ਪੂ	S	ਰ	ਨ	ਪਾ	S	ਰ	ਬ੍ਰ
								ਨ							
ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	ਸਂ	—	ਸਂ	—	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸਂ	—
ਹ	ਮ	ਸੁ	ਖ	ਦਾ	S	ਤੇ	S	ਅ	ਬਿ	ਨਾ	ਸੀ	ਬਿ	ਮ	ਲ	S
ਰੁੰ										ਨ					
ਗੁੰ	—	ਗੁੰ	—	ਰੁੰ	—	ਸਂ	—	ਨ	ਧੁ	ਰੁੰ	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	—
ਜਾ	S	ਕੌ	S	ਜਾ	S	ਸ	S,	ਅ	ਬਿ	ਨਾ	ਸੀ	ਬਿ	ਮ	ਲ	S
ਮੰ															
ਗੁ	—	ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	—	ਸ	—	ਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਨ਼	ਧੁ਼	ਨ਼	ਸ
ਜਾ	S	ਕੌ	S	ਜਾ	S	ਸ	S,	ਮਾ	S	ਈ	S	ਮੇ	S	ਰੇ	S

ਰੁ
ਗੁ ਗੁ
ਮ ਨ ਕੀ ਪਿਆਸ, ਮੁੜ ਅਸਥਾਈ ਗਾਓ ।

ਇਕਤਾਲਾ (ਚਾਰਤਾਲ ਦੀ ਚੌਗੁਨ ਲਯ ਵਿਚ)

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਪ	—	ਪ	ਮੰ	ਗੁ	ਮੰ	ਪ	—	ਨ	ਧੁ	—	ਧੁ
ਸਂ	S	ਤ	ਪ	S	ਰ	ਸਾ	S	ਦ	ਮੇ	S	ਰੇ
ਮੰ	ਗੁ	—	ਰੁ	—	ਗੁ	ਰੁ	—	—	ਸ	—	ਸ
ਪੂ	S	S	ਰ	S	ਮ	ਨੌ	S	S	ਰ	S	ਥ,
ਗੁ	—	ਗੁ	ਮੰ	ਧੁ	ਧੁ	ਸਂ	—	—	ਸਂ	—	—
ਕ	S	ਰ	ਕਿ	S	ਰ	ਪਾ	S	S	ਭੇ	S	S
ਨ						ਨ					
ਧੁ	—	—	ਨ	—	ਸਂ	ਧੁ	—	—	ਪ	—	—
ਟੇ	S	S	ਗੁ	S	ਣ	ਛਾ	S	S	ਸ	S	S

ਸੂਲਫ਼ਾਕ (ਇਕਤਾਲੇ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਲਯ ਵਿਚ)

×		੦		੨		੩		੦	
ਧ̱				ਨ					
ਮ'	—	ਧ̱	ਧ̱	ਸੰ	—	ਸੰ	—	—	—
ਸਾਂ	ऽ	ਤ	ਸ	ਹ	ऽ	ਜ	ऽ	ऽ	ऽ
ਨ									
ਧ̱	ਨ	ਸੰ	ਗ̱ੰ	ਰ̱ੰ	ਰ̱ੰ	ਸੰ	—	—	—
ਸੁ	ਖ	ਮ	ਨ	ਉ	ਪ	ਜਿਓ	ऽ	ऽ	ऽ
				ਨ					
ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਧ̱	—	ਪ	—	—	ਪ
ਕੋ	ऽ	ਟਿ	ਸੂ	ऽ	ऽ	ਰ	ऽ	ऽ	ਨਾ
ਮ'	ਮ'	ਧ̱	ਧ̱	ਮ'	ਗ̱	ਰ̱	ਸ	—	—
ਨ	ਕ	ਪ	ਰ	ਗਾ	ऽ	ਸ	ऽ	ऽ	ऽ
ਸ	—	ਸ	ਨ਼	ਧ਼̱	ਨ਼	ਸ	ਸ	ਨ਼	ਸ
ਮਾ	ऽ	ਈ	ਮੇ	ऽ	ਰੇ	ਮਾ	ਈ	ਮੇ	ਰੇ

ਮਨ ਕੀ ਪਿਆਸ—ਅਸਥਾਈ ਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮੁਕਾਅ ਕਰੋ ।

(ਪੜਤਾਲ ਦੀ ਸੁਰ ਰਚਨਾ ਕਰਤਾ ਵਲੋਂ)

(ਟੋਡੀ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤਿ)